

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Vrečko Ilc

Družbenopolitično vzpostavljanje rasizma (s poudarkom na ZDA 18. in
19. stoletja)

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Vrečko Ilc

Mentor: red. prof. dr. Jernej Pikalo

Druženopolitično vzpostavljanje rasizma (s poudarkom na ZDA 18. in
19. stoletja)

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se Marinku in Tomažu za vso podporo, smeh in delovno vnemo pri našem skupnem vsakdanjem raziskovalnem boju.

Zahvaljujem se Luki za dolgotrajne pogovore o teoriji, ki so bili izjemno inspirativni in brez katerih bi bila disertacija veliko siromašnejša.

Hkrati se zahvaljujem vsem kolegom za potrpežljivost ob mojih pogostih socialnih mrkih.

Nadalje se zahvaljujem mentorju red. prof. dr. Jerneju Pikalu za vso pomoč pri disertaciji in moji akademski poti ter članoma doktorske komisije red. prof. dr. Mitji Velikonji in doc. dr. Damjanu Mandelcu za vse konstruktivne komentarje.

Zahvaljujem se staršema Lučki in Iztoku, ki sta mi s svojo podporo izhodiščno omogočila, da sem se podal v akademske vode.

Nazadnje se zahvaljujem svoji ženi Tisi za vso pomoč, spodbujanje, komentarje, neomajno podporo, neizmerno potrpežljivost in ljubezen.

POVZETEK:

Družbenopolitično vzpostavljanje rasizma (s poudarkom na ZDA 18. in 19. stoletja)

Pričujoča disertacija analizira zgodovinsko vzpostavljanje in konsolidacijo rasizma v ZDA. Pri tem njena osrednja inovativnost temelji na nekonvencionalnem razumevanju ameriškega rasizma in nekonvencionalnem razumevanju njegove zgodovinske geneze. Hkrati njena inovativnost sloni na izhodiščnem prizadevanju za identifikacijo ter refleksijo osrednje vloge rasizma v genezi in delovanju moderne ameriške ter drugih liberalno-demokratskih ureditev. Posledično disertacija posega tako na polje zgodovinopisja rasizma in specifično ameriškega rasizma kot tudi na širše polje zgodovinopisja modernih liberalno-demokratskih družbenopolitičnih ureditev. Na eni strani je njen osrednji namen destabilizirati prevladujoča razumevanja rasizma, ki predstavljajo oviro tako na ravni celovitega razumevanja rasizma in njegovega zgodovinskega vzpostavljanja kot na ravni oblikovanja in implementiranja antirasističnih praks. Na drugi strani je njen osrednji cilj razkriti determiniranosti sodobnih rasističnih struktur, institucij in praks ter razmerij in »rasnih« kategorij s preteklostjo. Analiza zgodovinskega vzpostavljanja rasizma je tako razumljena kot neobhodna za celovito kritično refleksijo sedanjega ameriškega rasizma kot refleksijo njegove vloge in učinkov v sodobni demokratični družbenopolitični ureditvi ZDA. Disertacija namreč izhaja iz predpostavke, da sodobnega ameriškega konteksta, v smislu trdoživosti »rasnih« neenakopravnosti, neenakosti, privilegiranj, deprivilegiranj, marginaliziranja, diskriminiranja in izkoriščanja ni mogoče razumeti prek okvira prevladujočih razumevanj fenomena rasizma. Prevladujoča osmišljanja fenomena ameriškega rasizma tega namreč razumejo kot problem neracionalnosti, nemodernosti, ostanek manj razsvetljene dobe, kot stranpot, kot zmoto in anomalijo v razvoju modernih demokratičnih ureditev, kot v samem bistvu antitetično sodobnim demokratičnim in kapitalističnim ureditvam, ki so utemeljena na svoboščinah posameznikov, enakosti ter pravicah in na domnevno antirasističnimi moralnimi standardi. Disertacija izhodiščno problematizira osmišljanje rasizma kot vprašanje netolerance in/ali patologije bodisi posameznikov bodisi specifičnih družbenih skupin ter gibanj (npr. neofašistična, neonacistična, skrajno desničarska gibanja). V luči problematike obstoječih razumevanj rasizma, zaznane kompleksnosti in trdoživosti rasizma ter predpostavke o neizogibnosti kritične zgodovinske analize in refleksije za refleksijo sodobnega konteksta, je prvi del disertacije namenjen obsežni in celoviti izgradnji inovativnega teoretsko-metodološkega aparata. Prek slednjega je na eni strani zamejen fenomen rasizma. Na drugi strani pa je zgrajen okvir za kritično zgodovinsko analizo njegovega vzpostavljanja. Analitični aparat je primarno razvit na temelju idej, pojmov in predpostavk foucaultovske genealogije in v navezavi na ključne uvide, dileme ter problematike drugih osrednjih kritičnih pristopov k analizi zgodovinskega vzpostavljanja rasizma. V tem okviru vlogo temeljnega analitičnega pojma za zamejitev fenomena rasizem igra nadgrajen Foucaultov pojem dispozitiv. Ta je namreč izjemno primeren tako v smislu osmišljanja in razumevanja ter refleksije rasizma v sodobnem kontekstu kot v smislu njegovega zgodovinskega vzpostavljanja, pri čemer se v navezavi na druge predpostavke foucaultovske genealogije v svoji nadgrajeni obliki izkaže za sposobnega nasloviti ključne dileme in problematike zgodovinskega preučevanja rasizma. Primernost analitičnega okvira za pridobivanje novih uvidov glede zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma je celovito razkrita tekom njegove konkretne aplikacije v drugem in hkrati osrednjem delu disertacije. V analitičnem delu je v luči opredeljenih predpostavk analitičnega okvira fokus najprej usmerjen na družbenopolitični kontekst, ki sta osmišljena kot osrednja konteksta, v okviru katerih je možno identificirati poreklo nekaterih temeljnih elementov ameriškega rasizma. Disertacija najprej analizira iberški družbenopolitični kontekst zgodnje moderne (15. in 16. stoletje) in specifično kontekst konstituiranja španske centralizirane monarhije ter imperialne države. Pri tem se osredotoči na

konstituiranje in delovanje protorasističnega dispozitiva *Limpieza de Sangre* (čiste krvi) in španskega imperialnega rasističnega dispozitiva, kjer identificira in analizira nekatere osrednje moderne rasistične diskurze, prakse, zakone, ki so vršili vpliv in bili prevezeti v angloameriškem kontekstu. Identificira tudi nastavke v kasnejših poglavjih nadgrajenega razumevanja splošnih značilnosti procesov vzpostavljanja rasističnih dispozitivov. Analizi iberskega zgodnjemodernega konteksta sledi analiza zgodnjemodernega konteksta Anglije pred samo neposredno kolonizacijo Severne Amerike. Na eni strani se analiza tega konteksta osredotoča na značilnosti že v tem kontekstu pristotnih diskurzov oziroma okvirov osmišljanja razlik med človeškimi skupinami ter hierarhij med njimi kot tudi raznolikih praks razlikovanja, hierarhiziranja, privilegiranja, deprivilegiranja, izključevanja in/ali hierarhičnega vključevanja, izkoriščanja ter marginalizacije. Hkrati te diskurze reflektira v navezavi na procese utrjevanja in centralizacije angleške države ter procese prvih (ne)uspešnih modernih angleških kolonialnih prizadevanj. Analiza tega konteksta je ključna za oblikovanje prvih uvidov v kompleksno prepletenost vzpostavljanja kapitalistične/tržne angloameriške ureditve in moderne nacionalne države z modernim rasizmom. Analizi zgodnjemodernega angleškega konteksta sledi analiza procesa vzpostavljanja prvih uspešnih angleških kolonialnih naselbin v Severni Ameriki in postopnega razvoja ter utrditve angleške kolonialne ureditve in specifično angleških severnoameriških kolonij. Osrednji namen analize tega konteksta je razkrivanje kompleksnosti izhodiščnega vzpostavljanja ameriškega kolonialnega rasističnega dispozitiva v smislu ambivalentnega, nelinearnega, dinamičnega, naključnega, a deloma vodenega procesa, odvisnega tako od lokalnih kolonialnih kontekstov kot metropolnega in širšega geopolitičnega konteksta. Hkrati se analiza osredotoči na identifikacijo in refleksijo povezanosti in prepletenosti, soodvisnosti, medsebojnega vpliva vzpostavljanja, utrjevanja in delovanja rasističnega dispozitiva z novo moderno vzpostavljačo se politično (nacionalna centralizirana država ter nastavki predstavniških političnih institucij) in gospodarsko ureditvijo (kapitalistični produkcijski sistem) kolonij ter metropole in novimi ter/ali modernimiziranimi okviri kolektivne identifikacije (nacije, razred, spol) kot tudi novimi okviri produkcije vednosti (moderna znanost in znanstvena metoda). Analiza tega historičnega konteksta razkrije njegovo odločilnost v procesu vzpostavljanja določenih ključnih temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva, vključujoč vzpostavitev in konsolidacijo rasistične hierarhične matrice in temeljnih »rasnih« kategorij (Indijancev, in predvsem »črncev« ter »belcev«) in hierarhij ameriškega rasističnega dispozitiva in ameriške ureditve. Pri tem je razkrita singularna pomembnost brutalnih praks uperjenih proti Indijancem in kompleksna sistematična vpeljava institucije suženjstva ter suženjske plantaže za vzpostavljanje in konsolidacijo ameriškega rasizma. Analizi vzpostavljanja rasizma v kolonialnem obdobju sledi celovitejša analiza spreminjanja in nadaljnega razvoja ter utrjevanja ameriškega rasističnega dispozitiva v kontekstu in razmerju do ameriške revolucije, vzpostavljanja ameriške politične in gospodarske ureditve, njenega razvoja, sprememb ter utrjevanja v daljšem obdobju pred ameriško državljansko vojno (1861-1865) oziroma antebellum obdobju. V tem okviru je identificirana in reflektirana konstitutivnost rasizma za diskurzivne, politične in gospodarske temelje ameriške ureditve ter njegova osrednja vloga v delovanju te ureditve. Osvetljena in preiščena je osrednjost zaščite institucije suženjstva v okviru ameriške politične arhitekture kot njen pomen za razvoj in razmah ameriškega gospodarstva. Hkrati je reflektirana prilagoditev rasističnega dispozitiva severnih držav na postopno odpravo suženjstva, ki je razkrila pomen teh prilagoditev oziroma podobnost delovanja tega dispozitiva z delovanjem sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva. Prav razlika v rasističnih dispozitivih severnih in južnih držav je identificirana kot ena od osrednjih napetosti, ki je vodila v državljansko vojno in zadnjo temeljno transformacijo tako ameriške družbenopolitične ureditve kot temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva. V zadnjem delu analize disertacija naslavlja

spreminjanje, utrjevanje in vzpostavljanje še danes prisotnih osrednjih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva v kontekstu ameriške državljanske vojne in v povojnem kontekstu reorganizacije ameriške liberalno demokratične politične ter kapitalistične gospodarske ureditve organizirane v okvir nacionalne države. Hkrati je analizirana tudi specifična reorganizacija in reintegracija ureditev južnih držav, poraženk državljanske vojne, ki so bile primorane formalno odpraviti suženjstvo in se reintegrirati v ameriško nacionalno državo. V tem okviru je izpostavljena in reflektirana osrednja vloga integracije ameriškega rasističnega dispozitiva v delovanje neprecedenčno razširjenih državnih institucij v okviru vpisa in operacionalizacije idej o nujnosti biooblastne regulacije ameriške populacije. Ta integracija je identificirana kot zadnja temeljna transformacija ameriške liberalno-demokratične države.

Ključne besede: ZDA, rasizem, dispozitiv, genealogija, zgodovina rasizma, Foucault

SUMMARY:

Sociopolitical constitution of racism (with the specific focus upon the American context in the 17. and 18. century)

The dissertation analyses the historical constitution and consolidation of racism in the United States of America. Its primary innovative character lies in the initial unconventional understanding of American racism and its historical constitution. Furthermore, it is from the outset focused upon the identification and reflection of the role of racism in the genesis and functioning of the modern American and other western liberal democracies, which represents another crucial innovation in its approach. Consequently, the dissertation can be situated in the field of historiography of racism and specifically American racism as well as in the broader field of historiography of modern liberal democratic socio-political systems. One of its primary scientific goal is to contribute to the destabilization of the dominant understandings of racism that represent a major epistemological obstacle to comprehensive understanding of racism. Furthermore, the conventional understandings of racism are a major obstacle to formulating and implementing actually effective anti-racist policies and practices. The other primary goal of the dissertation is to uncover the persisting impact that the history has on the contemporary racist structures, institutions, practices and relations as well as on “racial” categories. The analysis of the historical constitution of American racism is initially understood as fundamental for a comprehensive critical reflection of contemporary context. Especially, for the reflection of the role of racism in contemporary American democracy and for the reflection of its persistent effects. The dissertation starts from the supposition that one cannot understand the contemporary American context characterized by persistent “racial” inequalities, privileging, de-privileging, marginalization, discrimination and exploitation by employing one of the dominant and conventional frameworks for understanding and analysing the phenomena of racism. The conventional understanding of American and other racisms see racism as a problem tied to irrationality, premodernity, as a residue of unenlightened times, as a historical mistake and an anomaly in the historical development of modern democratic systems. Furthermore, it is seen as inherently antithetical to contemporary democratic and capitalistic systems that are presumably based upon the equality of individuals, their freedoms and rights and on presumably anti-racist moral standards. The dissertation from the outset problematizes the above conventional understandings of racism while also initially rejects the understandings of racism as an issue on intolerance and pathology of individuals and/or specific socio-political groups (e.g. neo-fascist, neo-Nazi, far-right movements/groups). Consequently, the first part of the dissertation is focused on the development of an appropriate innovative theoretical-methodological framework with which one can address and replace the conventional understandings of racism in order to be able to analyse the complexities of its historical genesis and transformation as well as its persistence. The analytical framework is primarily based upon the ideas, concepts and suppositions of the Foucauldian genealogy, while simultaneously drawing from the central insights and ideas of other central critical approaches for researching the historical constitution of racism. In this context, it establishes the Foucauldian analytical concept of *dispositif* as the primary concept for comprehending the historical and contemporary dimension of racism. The idea of racism as a *dispositif* is shown as being crucial for an innovative understanding and reflection of racism in a contemporary context as well being crucial for an innovative understanding of the historical constitution of racism while also being able to address some of the crucial dilemmas of contemporary critical approaches to studying racism. The innovative character of the analytical framework has been fully demonstrated in the various insights gained through its actual application, which was the focus of the second and central part of the dissertation. The analytical part of the dissertation

is in its first two chapters focused on analysing the historical socio-political contexts that are conventionally not addressed in the analyses of the historical constitution of American racism but are crucial for the identification of the multiple origins of some of the crucial elements of the American racist *dispositif*. Consequently, the dissertation firstly analyses the early modern (15th and 16th century) Iberian context and specifically the processes and the characteristic of the constitution of the Spanish centralized monarchy and the Spanish imperial state and above all it focuses on the characteristics of the constitution and functioning of the proto-racist *dispositif Limpieza de Sangre* (pure blood) and the Spanish imperial racist *dispositif*. These two *dispositifs* are identified as the contexts of genesis of some of the central components of modern racist discourses, practices and laws that have exerted direct and indirect influence on the English context and have been taken over/adapted later by the English. Furthermore, some of the central general characteristics of the historical constitution of racist *dispositifs* are identified. The analysis of the Iberian context is followed by the analysis of the early modern English context prior to the colonization of North America. The analysis of this context focuses on the characteristic of (proto)racist discourses regarding the differences between human groups and the hierarchies among them. It also focuses upon the various practices of differentiation, hierarchization, privileging and de-privileging, exclusion and hierarchical inclusion, marginalization and exploitation. The analysis of discourses and practices is carried out simultaneously with and in relation with the analysis of processes of consolidation and centralization of the English state as well as the processes of first (un)successful modern English colonization projects. This part of our genealogical analysis is crucial for gaining primary insights regarding the complex interlinkage of the constitution of capitalistic Anglo-American society and the modern nation-state and the constitution and the workings of modern racism. The third part of the analysis is the first part that focuses directly on the American context as it is focused upon the characteristics of the first successful English colonial settlements in North America and the gradual development of the English colonial system and the English North American colonies. The primary goal of this analysis is to uncover and reflect upon the complexity of the initial constitution of the American colonial racist *dispositif*. This process is uncovered as an ambivalent, non-linear, dynamic, contingent, but also strategically supported process dependent upon local colonial and metropolitan context as well as dependent upon the wider geopolitical context of the time. The central focus of the analysis is the identification and reflection on the connectedness and interlinkage, mutual influence and co-dependence between the constitution, consolidation and functioning of the racist *dispositif* and the modern colonial and metropolitan political (centralized nation-state, the embryonic representative institutions) and economic (capitalistic means of production) system and institutions as well as modern forms of collective identity (nation, class, gender) and new forms of knowledge production (modern science). The analysis of this historical context demonstrates its crucial importance in the process of the constitution of central fundamental coordinates of the American racist *dispositif*. Among the coordinates that are established in that time the crucial ones are the constitutions and the consolidation of the fundamental racist matrix of the American racist *dispositif* with its central “racial” categories (Indians, “Negros/blacks” and “whites”). In this context the singular importance of the brutal practices of colonists against Indians and the singular importance of the complex systematic introduction and proliferation of slavery and the slave plantation for the consolidation of the American racism is uncovered and reflected upon. The analysis of the American colonial era is followed by the comprehensive analysis of the transformations and further development and consolidation of the American racist *dispositif* in the context and in relation to the American revolution, the constitution of the American political and economic system and its transformation and consolidation in the revolutionary and antebellum era (before the American civil war 1861-65). It is demonstrated that the racist *dispositif* was constitutive for

the discursive-ideological, political, economic and cultural foundations of the American republic and that racism had a central role in the functioning of the American republic. The analysis is primarily focused upon the uncovering and reflecting upon the primary role of slavery in the American political architecture and the importance of slavery for the development and boom of the American antebellum economy. Additionally, the adaptation of the racist *dispositif* of the Northern states is analysed with a special focus on the adaptations connected with the gradual abolition of slavery in the Northern states and the surprisingly contemporary forms of their racist practices and discourses. The central difference between the racist *dispositifs* of the Northern and Southern states is identified and reflected upon as one of the crucial tensions that lead to the Civil war and the last fundamental transformation of the American republic and the central coordinates of the American racist *dispositif*. The last part of the dissertation analyses the transformations, consolidation and constitutions of the last remaining central coordinates of contemporary American racist *dispositif* that took place in the context of the American Civil war and in the after war reorganization of the American liberal democracy (nation state) and its economic system. In this last analysed historical era the analysis also focuses on specific reorganization and reintegration of Southern states that lost the Civil war and were forced to abolish slavery and to re-integrate in the American nation-state. Finally, the central role of the American racist *dispositif* for the functioning of the unprecedentedly expanded state apparatuses in the period after Civil war is uncovered and reflected upon thereby identifying and analysing the central role of racism in the operationalization of biopower in the form of continuous regulation of the American population(s). The integration of racist *dispositif* with the expanded state apparatuses and the expanded role in regulating society and population(s) is identified and reflected upon as the last crucial fundamental transformation of the fundamental coordinates of the American racist *dispositif* in the context of the American liberal-democratic state.

Keywords: USA, racism, *dispositif*, genealogy, history of racism, Foucault

KAZALO

UVOD	13
TEORETSKO METODOLOŠKI DEL	34
1.1 Osrednji uvidi in dileme, problematike ter vprašanja kritičnega preučevanja zgodovine rasizma	34
1.2 Genealoški pristop	48
1.3 Rasizem kot dispozitiv	60
1.4 Foucaultovsko razumevanje problematizacije	70
1.5 Foucaultovsko razumevanje oblasti in razmerij moči – genealoška os oblasti	73
1.6 Foucaultovsko razumevanje vednosti – genealoška os resnice	101
1.7 Foucaultovsko razumevanje subjekta – genealoška os etike	128
GENEALOGIJA AMERIŠKEGA RASISTIČNEGA DISPOZITIVA	143
2. Zgodnjemoderni iberski kontekst, <i>Limpieza de sangre</i> in moderni španski kolonializem	143
2.1 Pogoji možnosti geneze in razvoja <i>Limpieza de sangre</i>	145
2.2 (Ne)uspešnost prvih poskusov vpeljave <i>Limpieza de Sangre</i>	158
2.3 Institucionalizacija <i>Limpieza de sangre</i>	163
2.4 Osrednji zbir idej in predpostavk dispozitiva <i>Limpieza de sangre</i>	171
2.5 Moderni španski kolonializem in pričetek vzpostavljanja rasističnih dispozitivov	187
2.6 Diskurzi in prakse inferiorizacije ter diskriminacije prvotnih prebivalcev (Indijancev)	203
2.7 Osmišljanje temnopoltih Afričanov in ibersko kolonialno suženjstvo	212
3. Angleški družbenopolitični kontekst pred severnoameriško kolonizacijo	220
3.1 Pogoji možnosti angleške kolonizacije Severne Amerike in rasističnega dispozitiva	222
3.2 Osrednji zgodnjemoderni angleški zbiri (proto)rasističnih idej in predpostavk	242
4. Vzpostavljanje temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov v okviru angleške kolonizacije Severne Amerike	263
4.1 Problematizacija modernega kolonializma	269
4.2 Angleška kolonizacija, razmerje do prvotnih prebivalcev (Indijancev) in geneza ameriškega rasističnega dispozitiva	278
4.3 Moderno suženjstvo kot temelj geneze ameriškega rasističnega dispozitivov in moderne ureditve	299
4.4 Pogodbeno služabništvo <i>versus</i> suženjstvo	311
4.5 Rasistični dispozitiv(i) in suženjstvo prvega kolonialnega obdobja	319
4.6 Makro transformacije angleškega kolonialnega sistema in razvoj rasističnega dispozitiva	331
4.7 Geneza moderne vednosti o »rasah«	343
5. Ameriški rasistični dispozitiv in konstituiranje ter konsolidacija ZDA kot samostojne republike – porevolucionarno in antebellum obdobje	365
5.1 Ameriška revolucija in ameriški rasistični dispozitiv	369

5.2	Deklaracija neodvisnosti in rasistično zamejevanje ameriške liberalno-nacionalne države	379
5.3	Razvoj rasističnih diskurzov in vednosti ter konsolidacija ameriškega rasističnega dispozitiva	385
5.4	Ameriška ustava in temeljna arhitektura ameriške politične ureditve kot strateška dimenzija konsolidiranja suženjske ureditve ter rasističnih dispozitivov.....	401
5.5	Gospodarstvo, suženjstvo in rasistični dispozitivi držav samostojnih ZDA	410
5.6	Abolicionistično gibanje in ameriški rasistični dispozitiv(i)	414
5.7	Rasistični dispozitiv(i) držav Juga v antebellum obdobju	419
5.8	Rasistični dispozitiv držav severa v porevolucionarnem in antebellum obdobju.....	433
6.	Reorganizacija ameriške ureditve in konsolidacija temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva v drugi polovici 19. stoletja	462
6.1	Geneza novih znanosti, razvoj nove dimenzije politične racionalnosti in transformacija rasistične vednosti	465
6.2	Državlјanska vojna, de/re-konstituiranje ameriške družbenopolitične ureditve in rasistični dispozitiv(i)	481
6.3	Geneza Jim Crow rasističnega dispozitiva v okviru rekonstrukcije in reorganizacije ureditev Juga.....	496
6.4	Geneza biooblastnega državnega rasizma kot konsolidacija temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva	518
	ZAKLJUČEK.....	534
	LITERATURA.....	584
	STVARNO IN IMENSKO KAZALO:	615

UVOD

Preučevanje zgodovinskega pojava rasizma v ameriškem družbenopolitičnem kontekstu se na prvi pogled zdi tako družbeno kot politično zgolj omejeno pomembno. Hkrati je na prvi pogled omejene relevantnosti za politološko in širše družboslovno raziskovanje zgodovinskega vzpostavljanja in sodobnega delovanja modernih ureditev. Posledično se zdi, da je raziskava lahko relevantna zgolj za ozko polje zgodovinopisja rasizma in ne za širše razumevanje vzpostavljanja, transformacij ter konsolidacije kot tudi delovanja sodobnih družbenopolitičnih ureditev. Ta pogled na pomen preučevanja rasizma izhodiščno ni nevtralen, objektivni in neproblematičen, temveč je produkt zelo omejenega ter hkrati prevladujočega pogleda na rasizem in njegovo razmerje do modernih demokratičnih in kapitalističnih/tržnih ureditev, ki omejuje kritično refleksijo tako na polju znanosti kot v širšem družbenopolitičnem kontekstu.

Rasizem je v okviru politične, gospodarske, medijske, kulturne in splošne javne sfere prevladujoče razumljen kot problem netolerance, neracionalnosti, nemodernosti in patologije bodisi posameznikov bodisi specifičnih družbenih skupin, gibanj ali združenj, kot so različne fašistične, neofašistične, neonacistične ter druge skrajno desne skupine skrajnežev.¹ Rasizem je nadalje prevladujoče razumljen kot ostanek manj razsvetljene dobe, kot stranpot, kot zmota in anomalija v razvoju moderne demokratične ter kapitalistične ureditve in kot tujek, ki je antitetičen bistvu sodobnih demokratičnih in kapitalističnih ureditev.² Te se namreč (samo)utemeljujejo in dojemajo kot v svoji lastni naravi anti-rasistične ureditve, ki jih med drugim določajo razum, svoboda, ljudska suverenost, državljanske in človekove pravice, katerih zaščitnik so demokratične državne institucije. Kot pravi Hannah Arendt (1944, 73), gre za ureditve, ki temeljijo na političnih in moralnih standardih, ki so domnevno nekompatibilni z rasizmom. Gre za ureditve, ki se na prvi pogled aktivno borijo proti rasizmu z raznolikimi anti-rasističnimi politikami, katerih izražen namen je rasizem zamejiti, regulirati in v končni fazi odpraviti. Pri tem te politike utrjujejo izpostavljeno prevladujoče razumevanje rasizma in so usmerjene proti ravnanju določenih skupin in/ali posameznikov. Izhodišče teh politik ne predstavljajo zgolj temeljni demokratični standardi, temveč tudi sodobna

¹ Glej na primer razumevanja prisotna v javnih politikah Evropske unije (npr. EC rasna direktiva – 2000/43/EC), ZDA in drugih liberalnih demokracij ter osrednjih deklaracijah UNESCO o rasi/rasah (1950-67), ki so bistveno zamejile refleksijo rasizma.

² Za refleksijo prevladujočih koncepcij rasizma glej Goldberg 1987, Bonilla-Silva 1997, Stoler 1997, Fredrickson 2002, McWhorter 2005.

(naravoslovna) znanost, ki je na osnovi svoje obče objektivnosti na prvi pogled ovrgla vsakršne ideje o dejanskosti človeških ras oziroma o naravno zamejenih človeških skupinah, ki si delijo določene dedne lastnosti, na podlagi katerih naj bi jih razvrstili v hierarhično lestvico razvitosti.³ Rasizem je tako razumljen kot obroben fenomen, kot nekaj kar bo v demokratičnih ureditvah postopoma odmrlo. V nekaterih družbenopolitičnih kontekstih, kot je naš preučevani kontekst ZDA, se že nekaj časa celo razglašča konec rasizma oziroma kar konec »rase« ali »rasne« organiziranosti družbe in nastop post-rasne dobe, kjer naj »rasa« posameznikov ne bi igrala nobene vloge več (v smislu dejavnika izpostavljenosti diskriminacijam, marginalizaciji, izključevanju in manjšim življenjskim možnostim).⁴

Že bežen kritičen pregled sedanje situacije v družbenopolitičnem kontekstu ZDA razkrije tako izjemno problematičnost prevladujočega razumevanja rasizma kot tudi izjemno problematičnost idej o odmiranju rasizma ter idej o post-rasni družbi in o nekompatibilnosti demokratične ureditve z rasizmom. Z izvolitvijo Baracka Obame za predsednika ZDA leta 2008 naj bi Američani končno vstopili v post-rasno in posledično post-rasistično družbo ter novo dobo polne meritokracije, kjer ima vsak posameznik enake možnosti, da, v kolikor se potruji, doseže svoje zastavljene cilje in si izpolni svoje »ameriške sanje«. Izvolitev prvega temnopoltega predsednika in pripadnika afroameriške skupnosti, pripadnika v preteklosti najbolj diskriminirane, izkoriščane ter izključevane in marginalizirane skupnosti ameriške ureditve, naj bi tako predstavljala zaključek sicer dolge poti do polne emancipacije Afroameričanov kot potomcev nekdanjih sužnjev, ki se je pričela z odpravo suženjstva v 19. stoletju, nadaljevala z odpravo formalne segregacije v 1960-ih in končala z izvolitvijo. Izvolitev na najpomembnejšo politično funkcijo naj bi simbolizirala dejanski doseg polne enakopravnosti vseh delov ameriške populacije, kar je že v sami politični sferi ameriške ureditve zelo dvomljivo.

Če se ozremo zgolj na politično zastopanost Afroameričanov, je ta tako v predstavniškem domu kot senatu ameriškega Kongresa bistveno nižja od njihove relativne zastopanosti v ameriški populaciji, ki znaša približno 13 % populacije. V ameriškem Senatu je na primer v vsej zgodovini, odkar imajo Afroameričani volilno pravico, bilo izvoljenih (senatni mandat traja 6 let in podeljuje se 50 mandatov) v vseh njegovih sklicih zgolj 9 (sic!)

³ Za refutacijo ideje bioloških človeških ras, ki odsevajo zdavorazumsko prisotne rase, glej na primer Livingstone (1962), Phinney (1996), Marks (1996), Stephen Jay Gould (1996), Christopher Jencks (1998) ter Bamshad in Olson (2003).

⁴ Za kritično refleksijo glej Bonilla-Silva (1997).

Afroameričanov.⁵ Hkrati je ta skupnost disproportionalno izpostavljena raznim bolj ali manj načrtnim omejevanjem njihove volilne pravice, predvsem s strani oblasti zveznih držav, kot je na primer omejevanje tako števila kot časa obratovanja volišč, pri čemer so volišča v območjih, kjer je večinska afroameriška populacija, odprta krajši čas ter pokrivajo bistveno več volivcev.⁶ Hkrati je sam odnos ameriške konservativne opcije oziroma skoraj polovice ameriškega volilnega telesa, ki je prevladujoče (samo)percipiran kot izraz »prave« ameriškosti, do temnopoltega predsednika ZDA neprecedenčen. Obama je bil in je kot predsednik ZDA zaradi svoje pripoznane pripadnosti afroameriški skupnosti tarča rasističnih diskurzov, groženj, diskvalifikacij in nespoštovanja, ki ga ni bil deležen še noben predsednik pred njim. Predvsem kontinuirano izpostavljanje »problema« njegovega rojstnega lista (Obami očitajo, da ni bil rojen v ZDA), ki naj ne bi bil pravi, kaže na zelo problematičen ter če že ne odkrit vsaj prikrit rasističen odnos do predsednika.⁷ Trdoživa prevlada »bele« angloameriške skupnosti v politični sferi se kaže tudi v neproporcionalni zastopanosti drugih pomembnih ameriških manjšin v političnih institucijah (od Hispanoameričanov, Američanov z različnimi azijskimi porekli do ameriških Indijancev na pomembnih političnih funkcijah).

Stanje post-rasnosti in post-rasističnosti lahko tudi zelo težko identificiramo v gospodarski sferi, saj se tako premoženjska kot dohodkovna neenakost med kot »belimi« kategoriziranimi Američani in Afroameričani ter drugimi pomembnimi manjšinami ohranja in se je v času gospodarske krize še poglobila.⁸ Na primer Afroameričani so še vedno izpostavljeni segregiranemu trgu dela, kjer jih v tekmovanju za delovna mesta nesorazmerno premagujejo ne le enako izobraženi, temveč tudi nižje izobraženi Angloameričani oziroma »beli« Američani, ki lahko posežejo po dobro razvitih socialnih mrežah, v okviru katerih se razdeljuje večina dobro plačanih, varnih in v dejansko kariero usmerjenih delovnih mest v ZDA. Manjšine in specifično Afroameričani tako zasedajo izjemno majhno število najvišjih položajev v gospodarskih družbah in so izjemno podreprezentirani v poklicih, za katere so značilni najvišji dohodki in varnost ter hkrati nadreprezentirani v dejavnostih, ki so podvržene najbolj prekernim oblikam delovnih razmerij in s tem najmanjši varnosti, največjemu izkoriščanju ter najmanjšim dohodkom. Poleg tega so manjšine in predvsem Afroameričani izpostavljeni najbolj plenilskim praksam finančnih institucij, najbolj oderuškim obrestim na

⁵ Glej uradno stran Senata ZDA. V literaturi št. 426.

⁶ Glej na primer G. Younge – On the Voting Rights Act (2013).

⁷ Glej T. Wise (2013) za pregled specifičnega odnosa do Obame.

⁸ Glej R. Kochar in R. Fry (2014).

kredite in specifično na hipoteke ter najslabšim in dražjim storitvam (glej Rough in Massey 2010).

Podobno ne-post-rasna oziroma post-rasistična je tudi situacija na področju bivanja ter izobraževanja. Segregiranost sosesk v mestih kot tudi koncentracija manjšin v mestih ter »belih« Američanov v predmestjih oziroma splošna bivanjska segregiranost še vedno ostajajo izjemno trdožive. Hkrati so ameriške šole kljub prizadevanjem za njihovo integracijo in kljub časovni oddaljenosti formalnega konca segregacije v 1960-ih še vedno trdno segregirane. Poleg tega so povprečno šole, v katerih se po večini šolajo »beli« Američani, veliko bolje financirane, imajo boljšo opremo in manj posegajo po represivnih ukrepih za prekrške, ki jih storijo učenci (glej Reardon et al. 2012). Posledično manjšine⁹ in predvsem Afroameričani disproporcionalno pogosto ne končajo svojega osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ter so podprezentirani v visokošolskem izobraževanju. Tako so manjšine podprezentirane tudi v znanstveni sferi, pri čemer je potrebno izpostaviti, da so tudi tisti predstavniki manjšin in predvsem Afroameričanov, ki uspejo vstopiti v vrste znanstvenikov, segregirani v določena manj prestižna znanstvena področja. Najbolj prestižna znanstvena področja v ameriškem kontekstu, kot so medicina, ekonomija in pravo ter politične vede, so namreč večinoma rezervirana za »bele« Angloameričane. Povedno je, da so na primer Afroameričani prisotni predvsem v specializiranih družboslovnih vedah (npr. afroameriške študije), ki niso pripoznane kot osrednjega pomena za ameriško družbo, s čimer posledično tudi njihova temeljna raziskovalna polja (npr. dediščina suženjstva, trdoživost rasizma) niso pripoznana kot osrednja za razumevanje sedanje družbene situacije kot tudi zgodovinskega razvoja ameriške ureditve.¹⁰

O post-rasnosti in post-rasističnosti težko govorimo tudi v razmerju manjšin in predvsem Afroameričanov do ameriškega represivnega aparata, predvsem v razmerju do policije in sodišč, a tudi zaporov. Ameriške manjšine, predvsem Hispanoameričani in Afroameričani kot največji dve, so namreč izjemno disproporcionalno zastopane v ameriški zaporniški populaciji, ne glede na to, da je stopnja kriminalnih dejanj relativno podobna za vse dele ameriške populacije. Afroameričani in Hispanoameričani so hkrati strožje kaznovani za enake prekrške. Poleg tega so določeni zakoni, predvsem zakoni, ki prepovedujejo prodajo, nakup in

⁹ Edina statistična izjema so določeni deli Azijskoameriške skupnosti, kjer so določeni deli te skupnosti (bogati priseljenci iz Kitajske in Indije) disproporcionalno uspešni v izobraževanju, na podlagi česar so s strani prevladujočih medijskih, političnih in splošnih družbenih diskurzov označeni kot »zgodna manjšina«.

¹⁰ Glej na primer H. Garrison (2013).

posedovanje različnih drog, prikrito rasno kodirani, saj predvidevajo bistveno milejše kazni za droge, ki so popularne med »belimi« Angloameričani (npr. kokain), kot za enako potentne droge (npr. crack), ki so popularne med Afroameričani in drugimi deprivilegiranimi ter marginaliziranimi manjšinami. Nadalje so manjšine podreprezentirane v policijskih vrstah tudi v lokalnih skupnostih, kjer predstavljajo večino. Na drugi strani so na primer Afroameričani disproporcionalno izpostavljeni različnim policijskim represivnim ukrepom, kot so »naključna« preverjanja (frisk and search) na javnih prostorih in površinah. Prav tako so disproporcionalno izpostavljeni morilskim policijskim praksam, saj Afroameričani predstavljajo glavne žrtve policijskih umorov nedolžnih ljudi.¹¹ Pri tem so manjšine in predvsem Afroameričani ter Hispanoameričani kot tudi arabski Američani izhodiščno izpostavljeni splošni kriminalizaciji skupnosti. Vsako kriminalno in/ali teroristično dejanje posameznih pripadnikov teh skupnosti se v ameriških medijih, politični sferi in razumevanju večinskega dela populacije pripiše posamezni manjšinski skupnosti kot celoti, medtem ko se vsa kriminalna dejanja pripadnikov večinske »bele« angloameriške skupnosti vedno izolirajo od splošnega ravnanja te populacije. Najbolj očiten primer tega je naslavljanje množičnih pokolov na šolah, ki so jih disproporcionalno zagrešili pripadniki večinske skupnosti. Ti nikoli niso predstavljeni kot posledica določenih miselnih in vedenjskih vzorcev splošno prisotnih v večinski skupnosti, temveč kot patologija posameznikov in ne splošne skupnosti, ki bi se jo bilo potrebno bati, jo nadzorovati ter se preventivno zaščititi pred njenimi pripadniki.¹² Prav to je logika, s katero so soočene manjšine ne le na ravni medijskega poročanja in politične retorike, temveč tudi na ravni konkretnih politik ter praks (npr. že omenjeno »naključno« preverjanje). Ta logika vzpostavljanja in ohranjanja strahu pred manjšinami ni uporabljena le na ameriških manjšinah, temveč se zrcali tudi v različnih državnih politikah, kot so migracijske politike in raznolike zunanje varnostne politike, v okviru katerih ameriške državne institucije v imenu varnosti ameriške populacije uporabljajo represivne (zapori za nelegalne migrante), nasilne (izgoni) ter pogostokrat tudi uničevalne prakse (invaziji na Irak in Afganistan, bombardiranja Jemna in Pakistana s troti in mučenje v Iraku in Guantanamu) nad neameriški populacijami. V navezavi na to situacijo je potrebno omeniti specifično situacijo, ki je prisotna v kontekstu ameriških množičnih medijev in zabavne industrije oziroma širše popularne kulture.

¹¹ Glej V. Pelaez (2014).

¹² Glej D.J. Leonard (2013).

Prek medijev in zabavne industrije ter širše popularne kulture se namreč ustvarja določena ambivalentna slika ameriške družbe, ki je slavljena in predstavljena kot post-rasna ter post-rasistična, in v okviru katere ima vsak, ne glede na diskriminacije, izkoriščanja in marginalizacijo v preteklosti, sedaj enake možnosti. Hkrati se tako neposredno kot posredno nenehno slavi zgolj omejen del ameriške populacije, in sicer »bele« Angloameričane srednjega (in višjega) razreda, katerih izkušnje, zgodbe in situacije ter vzorci obnašanja in mišljenja popolnoma prevladujejo v vsebinah množičnih medijev ter širše popularne kulture. Ta profil predstavlja ne le disproporcionalno večino vseh glavnih in stranskih junakov medijskih zgodb, časopisnih člankov, filmov, televizijskih serij ter drugih oddaj, knjig in stripov, temveč tudi disproporcionalno večino najpomembnejših televizijskih, časopisnih in spletnih novinarjev, ključnih odločevalcev v filmskih studiih ter drugih medijskih podjetjih, ključnih televizijskih in filmskih scenaristov, televizijskih ter filmskih igralcev in tudi pisateljev.¹³ Na drugi strani ameriške manjšine, predvsem Afroameričani in Hispanoameričani, ne le, da niso proporcionalno zastopani, temveč vsebine, v katerih se pojavljajo v množičnih medijih ter širši popularni kulturi, posredujejo splošno negativno sliko o teh skupnostih, v smislu kriminalcev, nelegalnih migrantov, odvisnikov od socialne pomoči, slabih staršev, neizobraženih in nekulturnih.¹⁴ Z drugimi besedami, so manjšine predstavljene kot izključno samo-odgovorne za svoj slabši socio-ekonomski ter politični položaj, slabšo izobrazbo, manjše dohodke, višjo izpostavljenost represivnim ukrepom policije, revščino, slabše zdravje in nižjo življenjsko dobo, kot tudi številnejšo zaporniško populacijo ter podprezentiranostjo v politiki, najvišjih gospodarskih položajih, medijih in širši popularni kulturi. Pri tem vsebine ne »belijo« zgolj sedanjega stanja v smislu posredovanja predstav o dejansko doseženih enakih možnostih za vse, temveč v veliki meri tudi sedanje stanje odvežejo od neslavne ameriške preteklosti množičnih pobojev Indijancev, odvzema njihove zemlje, suženjstva Afroameričanov, izkoriščanja vseh manjšin in formalne segregacije nekaterih sedanjih ameriških manjšin (Afroameričanov, Indijancev) (glej Loewen 2008).

Ker se v sodobnem ameriškem kontekstu prevladujoče ne priznava vpliv preteklih marginalizacij in diskriminacij ter izkoriščanj na sedanjo stanje in razmerje med večinsko ter manjšinskimi ameriškimi skupnostmi, to predstavlja veliko težavo za vse, ki razglašajo ameriško družbo za post-rasno in post-rasistično, saj se mora vsaka razlaga, ki odgovornost

¹³ Glej na primer poročilo ASNE (2014) o zastopnosti posameznih »rasnih« skupin v medijih in K. Makarechi (2013) o podprezentiranosti manjšin v Hollywoodu.

¹⁴ Glej na primer R. Lewis (2014).

prenaša izključno na manjšine, posredno ali neposredno zateči k iskanju razlogov za to stanje v manjvrednosti »kulture« teh skupnosti in pridobljenih ter/ali prirojenih sposobnostih pripadnikov teh skupnosti. V tem oziru tako ni čudno, da se, kljub omenjeni znanstveni zavrnitvi ideje delitve človeštva na biološko zamejene »rase«, ta v ameriškem kontekstu vedno znova pojavlja v zelo popularnih delih, prek katerih se vedno znova »razlaga«, da so določene manjšine ameriške družbe naravno inferiorne.¹⁵ Hkrati postane razumljivo, da se mora nenehno spodkopavati širše in kompleksnejše razumevanje rasizma, kot tudi analitično uporabnost pojma rasizem za razumevanje obstoječe situacije. Pojem rasizem se namreč v ameriškem kontekstu (kot tudi drugih zahodnih kontekstih) prevladujoče uporablja kot moralni diskvalifikator. V tem okviru so se popularizirale določene izpeljanke, kot je obratni rasizem (*reverse racism*), ki naj bi naslavljal »rasizem« manjšinskih populacij napram večinski, in prek katerih se rasizem zameji na dejanja posameznikov ter ožjih skupin in preobrazi v vprašanje problema tolerance med različnimi »rasami«. Hkrati je pogosto vsako kompleksnejše razumevanje rasizma in njegova uporaba v smislu analitičnega pojma za razumevanje ameriškega konteksta deležna očitkov o obratnem rasizmu.

Površna refleksija nam je izhodiščno razkrila izjemno problematičnost tako idej post-rasnosti in post-rasističnosti ameriške ureditve kot problematike omejenega razumevanja rasizma, prek katerega ni mogoče razložiti sedanjega ameriškega konteksta, ne da bi se zatekali k eksplicitnim rasističnim »razumevanjem«. Tega namreč določa očitna prisotnost tako rasnega organiziranja družbe in rasne neenakopravnosti ter neenakih možnosti. Tudi v »post-rasni« dobi ameriško družbo tako določa kontinuirana trdoživost rasizma. Posledično je analiza rasizma izjemno družbeno, politično in znanstveno relevantna za razumevanje ameriške ureditve. Poleg tega je ta analiza vedno že anti-rasistična, saj se ne more zatekati k prevladujočim razumevanjem rasizma, ki paradoksalno omogočajo zgolj bolj ali manj prikrito rasistično analizo kot tudi bolj ali manj anemične anti-rasistične politike. Hkrati je glede na osrednjo pozicijo in vpliv ameriške ureditve, kot edine preostale velesile (tako v globalnih političnih ter gospodarskih razmerjih in procesih) ter arhetipske liberalno-demokratske politične ureditve ter kapitalistične družbene ureditve, ki je ter še vedno predstavlja zgled drugim državam, analiza rasizma v ameriški ureditvi tudi širše družbeno, politično ter znanstveno relevantna.

¹⁵ Lep primer sta zelo popularni deli kot sta Bellova krivulja (*The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life* - 1994) Richarda Herrnsteina in Charlesa Murraya in Vznemirjajoča dediščina (*A Troublesome Inheritance: Genes, Race and Human History* -2014) Nicholasa Wadea.

Družbeno politična in znanstvena relevantnost analize je neločljivo povezana z izhodiščnim vzpostavljanjem širšega, kompleksnejšega, multidimenzionalnega ter s tem neprevladujočega razumevanja rasizma, ki je sposoben na eni strani zaobjeti kompleksnost fenomena modernega rasizma kot tudi oblikovati okvir razumevanja njegove povezanosti z delovanjem in temeljnimi koordinatami sodobnih demokratičnih ter kapitalističnih ureditev organiziranih v okviru nacionalnih držav. Osrednji namen analize je tako na eni strani vzpostaviti specifično neprevladujoče razumevanje rasizma, prek katerega je mogoče analizirati tako kompleksnost ameriškega rasizma ter posledično drugih sodobnih rasizmov, kot analizirati ter razumeti tesno povezanost rasizma in njegovo vlogo v zgodovinski vzpostavitvi ter delovanju sodobne ameriške in drugih družbenopolitičnih ureditev, utemeljenih na liberalni demokraciji, kapitalizmu ter nacionalni državi. Naša izhodiščna predpostavka je, da sodobne ameriške družbenopolitične ureditve in sodobnega rasizma ter njegove vloge v delovanju te ureditve kot tudi drugih sodobnih ureditev utemeljenih na demokraciji, kapitalizmu in nacionalni državi, ni mogoče analizirati ter posledično razumeti, ne da bi fenomen modernega (ameriškega) rasizma analizirali v zgodovinski perspektivi njegovega vzpostavljanja. Le v tej perspektivi je namreč mogoče razumeti, kako in zakaj so se vzpostavile, razvijale ter utrjevale določene še danes obstoječe ameriške rasne kategorije in neenakopravna razmerja med njimi, kako se je določena skupnost vzpostavila, utrdila in še vedno deluje kot norma in temelj ureditve, kako so se druge skupnosti vzpostavile kot rasne nevarnosti, ki jih je potrebno nadzirati, regulirati in odstranjevati ter kako so diskriminacije in marginalizacije ter izključevanja in izkoriščanja teh manjšin bile legitimirane, povezane ter pomirjene z določenimi, na prvi pogled nekompatibilnimi načeli, kot so demokratičnost, človekove pravice, svobodna delovna razmerja ter znanstvena objektivnost. Zgodovinska perspektiva nam tako omogoča razkrivanje povezanosti zgodovinskega vzpostavljanja, delovanja in utrjevanja moderne ameriške demokratične ter kapitalistične ureditve, organizirane v okvir nacionalne države. Način povezanosti zgodovinskega vzpostavljanja modernega rasizma in vzpostavljanja moderne ureditve ter vloge rasizma v delovanju, razvoju in utrditvi te ureditve, nam namreč v veliki meri lahko razkrije (ne)zmožnosti odprave rasizma v sodobnem ameriškem in drugih kontekstih ter izhodiščno (ne)učinkovitost anti-rasističnih politik in prizadevanj.

Naša izhodiščna ideja o nujnosti vzpostavljanja neprevladujočega okvira razumevanja in analize rasizma kot tudi naša predpostavka o nujnosti analize ameriškega rasizma v

zgodovinski perspektivi sta neločljivo povezani z našimi specifičnimi teoretsko-metodološkimi izhodišči, na katerih gradimo zgodovinsko analizo ter našim raziskovalnim aparatom, prek katerega se bomo spoprijeli z zgodovinskim vzpostavljanjem, delovanjem, spreminjanjem in utrjevanjem modernega (ameriškega) rasizma. V analizi se bomo tako izhodiščno oprli na teoretično-metodološke predpostavke genealogije, ki jih je v okviru svojih raziskovanjih opredelil Michael Foucault in razvili drugi, s strani Foucaultovih idej navdihnjeni avtorji. V okviru Foucaultove genealogije so družbenopolitični fenomeni razumljeni kot zgodovinsko in družbeno ter geopolitično singularni v smislu, da je njihov pojav, razvoj, sprememba in utrditev vezana na določen časovni ter družbenopolitični in geopolitični kontekst. Z drugimi besedami, noben družbenopolitični fenomen ni brezčasen. Hkrati noben družbenopolitični fenomen od svojega nastanka do sodobnih oblik ni ostal nespremenjen. Genealoško raziskovanje naj bi bilo tako usmerjeno v specifičen časovni in družbenopolitični ter geopolitični kontekst, v okviru katerega je mogoče celoviteje analizirati procese, ki so družbenopolitični fenomen (ameriškega) rasizma vzpostavili, spremenili in utrdili ter v okviru katerega je mogoče natančneje analizirati značilnosti ter delovanje tega fenomena. Osredotočanje na specifične lokalne kontekste, kot je v našem primeru ameriški, je pri tem neločljivo povezano z eno od osrednjih predpostavk genealogije, in sicer predpostavko, da je osrednji namen genealoške analize zgodovina sedanosti, ki jo razumemo kot na eni strani razkrivanje trdožive determiniranosti obstoječih političnih, gospodarskih, družbenih, kulturnih in drugih razmerij, institucij, struktur, praks, diskurzov in kolektivnih identitet, v okviru ter prek katerih se vrši rasistično privilegiranje kot deprivilegiranje, diskriminiranje, izključevanje, marginaliziranje in izkoriščanje s preteklostjo. Na drugi strani kot osrednji namen genealogije modernega (ameriškega) rasizma razumemo destabiliziranje ideje linearnega in teleološkega razvoja družbenopolitičnih ureditev ter specifično ameriške, v smislu postopnega razvoja v smer tolerantne, meritokratične, svobodne, demokratične in ne-rasistične družbe ter hkrati kot poskus destabilizacije percipirane objektivnosti, nevtralnosti, neproblematičnosti, nepolitičnosti in hkrati nepomembnosti rasnih delitev ter identitet v sodobni ameriški ureditvi. Genealoško analizo tako razumemo kot anti-rasistično intervencijo v percepcijo in razumevanje konkretnih sodobnih ameriških družbenopolitičnih razmerij ter delovanje ameriške ureditve prek razkrivanja načrtnosti, kontingenc, prelomov, kontinuitet ter transformacij pri zgodovinskem vzpostavljanju temeljnih rasističnih koordinat ameriške ureditve in vlogi, ki jo je rasizem igral ter jo igra pri vzpostavljanju, spremembah in delovanju sodobne ameriške ureditve. Hkrati genealogijo ameriškega rasizma v smislu anti-rasistične intervencije razumemo kot razkrivanje določenih utišanih in/ali pozabljenih zgodovinskih

diskurzov ter praks, razmerij in institucij, ki ilustrirajo zgodovinske ter potencialno tudi sodobne možnosti drugačnega organiziranja ameriške in drugih družbenopolitičnih ureditev. Posledično genealogije ameriškega rasizma ne razumemo kot izolirane zgodovinske analize, temveč kot neizogiben korak v kritični refleksiji sodobnega ameriškega rasizma in v razumevanju njegove kompleksne vloge v delovanju ameriške ureditve kot tudi v smislu neizogibnega koraka k razumevanju trdoživosti rasizma v širšem okviru liberalno-demokratskih ter tržnih/kapitalističnih ureditev, uokvirjenih v nacionalno državo in utemeljenih na državljskih ter človekovih pravicah in idejah tolerance, meritokracije, svobode ter enakopravnosti.

Izbor teoretsko-metodoloških predpostavk in izhodišč foucaultovske genealogije je pri tem neločljivo povezan z našim prizadevanjem za vzpostavitev analitičnega okvira, prek katerega bi lahko zaobjeli tako sodobno kompleksnost rasizma, njegovega delovanja, trdoživosti in razmerij ter vloge v delovanju sodobne (ameriške) ureditve kot predvsem kompleksnost zgodovinskega vzpostavljanja, utrjevanja in spreminjanja ameriškega ter posledično drugih modernih rasizmov. Kljub temu, da na raziskovalnem polju kritičnega preučevanja modernega rasizma in njegovega zgodovinskega vzpostavljanja, utrjevanja ter spreminjanja nikakor, ne glede na obrobno polje v okviru širšega družboslovnega in specifično politološkega raziskovanja, ni mogoče identificirati umanjkanje teoretsko-metodoloških pristopov, temveč ravno nasprotno, je polje kritičnega raziskovanja (ameriškega) rasizma izjemno bogato z najrazličnejšimi pristopi, kot so med drugim pristop *sistemskega rasizma* (npr. Feagin 2001), *strukturnega rasizma* (in »rasizma barvne slepote«) (npr. Bonilla-Silva 1997), *rasnih formacij* (npr. Omi in Winant 1997) in *kritične rasne teorije* (npr. Crenshaw, Gotanda in Peller 1996). Zaradi specifičnih predpostavk, analitičnih polij, pojmov in širine foucaultovske genealogije, slednja prinaša možnosti nadgradnje že obstoječih pristopov kot tudi že doseženih uvidov. Foucaultovska genealogija tako predpostavlja kompleksno razumevanje fenomena modernega rasizma tako v smislu njegove geneze, temeljnih značilnosti kot delovanja in povezanosti z drugimi osrednjimi modernimi družbenopolitičnimi fenomeni ter s tem širšo moderno ureditvijo. Genealoška metodologija namreč temelji na predpostavki o nujnosti analize in posledično razumevanja določenega družbenopolitičnega fenomena vzdolž treh osrednjih analitičnih osi, in sicer osi oblasti/moči (oblastnih razmerij in praks), osi vednosti (miselni okviri, diskurzi, znanosti) in osi subjektivitete (identitete, (samo)percepcija, (samo)reprezentacija). V okviru genealoške metode tako analize in razumevanja rasizma ne moremo zamejiti zgolj na polje rasističnih diskurzov, miselnih

okvirov, ideologij, simbolnih form in tekstov ali zgolj na polje analize oblastnih struktur, kot so državne institucije in kapitalistični sistem ali zgolj na polje družbenih identitet skupin ter posameznikov, temveč je družbene fenomene kot je rasizem potrebno razumeti in analizirati vzdolž ter v presečišču teh treh osi.

Pri tem je potrebno izpostaviti, da se foucaultovski genealoški pristop od obstoječih kritičnih pristopov k preučevanju rasizma v navezavi na omenjene analitične osi loči glede izhodiščnega razumevanja oblastnih razmerij, vednosti in subjektivitet, ki jih razume kot med seboj sicer različna polja delovanja družbenopolitičnih ureditev, a hkrati med seboj neločljivo povezana. Na eni strani se tako v okviru foucaultovskega teoretsko-metodološkega okvira oblasti in oblastnih razmerij ne razume kot primarno represivnih, temveč produktivnih v smislu vzpostavljanja polij preučevanj vednosti/znanosti ter sovzpostavljanja subjektov. Na drugi strani se vednost/znanost razume kot posledično neločljivo povezano z oblastjo in ne kot polje, ki bi bilo izolirano od delovanja oblasti in posledično kot polje generiranja objektivnih Resnic. Vednost se tako razume kot nujno potrebno za izvajanje moderne oblasti v sodobnih kompleksnih družbah. Hkrati znanost kot osrednjo obliko moderne vednosti razume kot referenčni okvir, v navezavi na katerega se sovzpostavljajo moderni subjekti. Nadalje se subjektivitete/subjekte razume kot hkrati produkte in producente vednosti/znanosti ter hkrati produkte, izvajalce ter prevodnike oblasti. Posamezniki v okviru določene ureditve tako niso razumljeni niti kot popolnoma avtonomni v svojem delovanju niti kot popolnoma determinirani. Že na osnovi te zelo površne refleksije foucaultovskih razumevanj oblasti, vednosti/znanosti in subjektivitet/subjektov lahko izhodiščno identificiramo eno od osrednjih analitičnih predpostavk ter vodil genealogije modernega rasizma, in sicer, da rasne kategorije in s tem rasno zamejene skupnosti v okviru ameriške ureditve kot tudi neenakopravnosti med njimi, ki smo jih identificirali v naši izhodiščni bežni refleksiji, niso nekaj nevtralnega, objektivnega, danega, temveč nekaj kar je vzpostavljeno, utrjevano in ohranjano. Foucaultovski genealoški teoretsko-metodološki okvir tako v samem izhodišču privzema kritično perspektivo o zgodovinski družbenopolitični konstrukciji ne le fenomenov kot je rasizem, temveč tudi z njim neločljivo povezanih in v sedanjem kontekstu naturaliziranih, objektiviziranih ter normaliziranih kategorij, kot so rasne kategorije določenih sodobnih ureditev. Izhodiščno je tako kategorije, ki smo jih uporabili za bežno refleksijo sodobnega ameriškega konteksta, kot so »beli« Angloameričani in Afroameričani ter Hispanoameričani in druge manjšinske kategorije, potrebno razumeti ne kot izhodišče, temveč kot produkt rasizma.

Poleg izhodiščno predpostavljene usmerjanja raziskave rasizma na vse tri analitične osi v okviru genealoške analize foucaultovski teoretsko-metodološki okvir v kontekstu analize zgodovinskega vzpostavljanja družbenopolitičnih fenomenov izhaja iz naslednjih osrednjih predpostavk ter usmeritev, ki potencialno predstavljajo pomembno nadgradnjo v preučevanju in razumevanju vzpostavljanja modernega (ameriškega) rasizma. Foucaultovska genealogija tako predpostavlja multipla porekla in ne enega, enotnega, neproblematičnega izvora modernih družbenopolitičnih fenomenov. V tem okviru tako predpostavlja, da je mogoče poreklo določenih fenomenov identificirati v različnih družbenopolitičnih kontekstih, v različnih institucijah, praksah in diskurzih določenega zgodovinskega konteksta, pri čemer so lahko nastavki modernih fenomenov v določenih kontekstih bistveno starejši od nastavkov v drugih. Pri tem na temelju Foucaultovih genealoških raziskovanj (npr. 1978) kot tudi genealoških raziskav drugih avtorjev (glej Stoller 2002, McWhorter 2009) lahko identificiramo predpostavko o nujnosti usmerjanja določenega analitičnega fokusa v okviru razkrivanja porekla določenih modernih fenomenov na družbenopolitične in institucionalne kontekste oziroma polja, ki v prevladujočem zgodovinopisju ne igrajo osrednje vloge pri analizi vzpostavitve določenih modernih fenomenov, a so zaradi svoje domnevne obrobnosti izjemno primerni za identifikacijo osrednjih transformacij modernosti. Primer tega je Foucaultova analiza (2006) spremembe družbenopolitičnega razmerja do norcev, ki analizira in osvetli spremembo v modernem izvajanju oblasti ter značaj modernih odnosov. Hkrati foucaultovska genealogija predpostavlja, da se noben moderen družbenopolitični fenomen ni mogel razviti izolirano, temveč so na njegov razvoj vplivali številni procesi in fenomeni iz preteklosti ter vzporedni procesi v drugih družbenopolitičnih in geopolitičnih kontekstih. Poleg tega predpostavlja neizoliranost geneze modernih fenomenov v smislu predpostavljanja prepletenosti vzpostavljanja, medsebojnega vpliva, utrjevanja in razvoja modernih družbenopolitičnih fenomenov. Z drugimi besedami, lahko izhodiščno predpostavimo, da je bilo vzpostavljanje ameriškega rasizma v kompleksnem razmerju sovplivanja, sovzpostavljanja in razvoja z drugimi osrednjimi fenomeni moderne ameriške ureditve, od med drugim političnih institucij in sistema, gospodarskih struktur in razmerij, znanosti, kolektivnih identitet ter popularne kulture kot tudi drugih modernih diskriminaciji (od patriarhalno-seksističnih do razredno-slojnih).

V izhodiščni opredelitvi našega pristopa k analiziranju zgodovinskega vzpostavljanja (moderne) ameriškega rasizma je potrebno izpostaviti, da sama aplikacija teoretsko-

metodološkega pristopa genealogije na preučevanje modernega in ameriškega rasizma ne predstavlja novosti na polju kritične refleksije zgodovine rasizma in specifično ameriškega rasizma, saj sam Michel Foucault v svojem delu *Zgodovina seksualnosti: Volja do vednosti* (1978) in predvsem v predavanjih na Collège de France v letu 1974/75 z naslovom *Abnormalno* (Les Anormaux) ter letu 1975/76 z naslovom *Družba mora biti obranjena* (Il faut défendre la société) opravi določeno genealogijo modernega rasizma, pri čemer ta, kot sam izpostavi, ni bila glavni namen njegovih del. Hkrati je ameriška antropologinja Ladelle McWhorter v svojem delu *Rasizem in seksualna represija v Angloameriki – genealogija* (Racism and sexual oppression in Anglo-America : a genealogy – 2009) opravila poskus genealogije ameriškega rasizma v navezavi na ameriški seksizem. Izhodiščna novost našega genealoškega pristopa in teoretsko-metodološkega okvira je, da pri oblikovanju analitičnega okvira in sami analizi dejansko upoštevamo opredeljene predpostavke foucaultovske metodologije glede multiplih porekel modernega rasizma, ki se jih tako Foucault kot McWhorterjeva v svojih delih ne držita, njegovega neizoliranega zgodovinskega vzpostavljanja, utrjevanja in spreminjanja, ki ravno tako umanjata v delih omenjenih avtorjev, njegove tesne povezanost z drugimi modernimi fenomeni, ki jih oba zgolj deloma naslovita (Foucault naslovi razmerje do izvajanja moderne državne oblasti in aparatov, medtem ko McWhorterjeva naslovi razmerje do seksizma in patriarhije ter deloma znanosti), kot tudi dejansko prizadevanje za analizo rasizma vzdolž vseh treh analitičnih osi.

V navezavi na razreševanja težavnosti zamišljanja analize zgodovinskega vzpostavljanja rasizma vzdolž vseh treh osi analiza predstavlja enega od ključnih doprinosov k preučevanju in razumevanju tako ameriškega kot drugih modernih rasizmov, saj temelji na izhodiščni vzpostavitvi novega razumevanja rasizma. V tem okviru se naveže na Foucaultov teoretsko-metodološki pojem dispozitiv, ki v dosedanjem preučevanju rasizma tudi s strani foucaultovskih raziskovalcev (glej Stoler 1995, Hindness 2001, Mendieta 2004, McWhorter 2009) in samega Foucaulta ni bil ne razvit ne apliciran na polje preučevanja rasizma. Pojem sicer Foucault (1978) v svojih delih uporabi za osmišljanje modernega fenomena seksualnosti in ne za osmišljanje modernega fenomena rasizma, ki ga v svoji genealogiji osmisli prek veliko bolj analitično omejenega pojma državnega rasizma. Pojem dispozitiv kot ga razume Foucault je namreč izjemno primeren za osmišljanje (ameriškega) rasizma. V kolikor (ameriški) rasizem izhodiščno razumemo kot dispozitiv namreč predpostavljamo, da se je ta vzpostavil v določenem zgodovinskem, družbenopolitičnem in geopolitičnem kontekstu. Nadalje predpostavljamo, da so njegova vzpostavitev, utrditev in spreminjanje vezani na

določene širše družbene, politične, ekonomske in kulturne ter religiozne destabilizacije kot tudi specifična prizadevanja določenih družbenopolitičnih skupin in uporov drugih. Poleg tega predpostavljamo, da vključuje številne heterogene elemente, kot so rasistični diskurzi, institucije (npr. suženjska plantaža), prakse (zaslužnjevanje), vednosti/znanosti (rasistične klasifikacije ljudi), arhitekturne/urbanistične forme (geta), zakone in administrativne ukrepe (segregacija), kot tudi okvire oblikovanja kolektivnih in individualnih identitet (rasne identitete), ki se nahajajo v medsebojnih dinamičnih razmerjih in se v določenem zgodovinskem družbenopolitičnem kontekstu stabilizirajo, a ne okostenijo v okviru svojih strateških funkcij (npr. zagotavljanje kohezije, izkoriščanje). Posledično predpostavljamo, da se določeni elementi (npr. rasistične prakse izključevanja ali ideje) lahko pojavijo že preden so z drugimi elementi inkorporirane v rasistični dispozitiv in predem njihovo vzajemno delovanje proizvede rasistične učinke v obliki vzpostavljanja, zamejevanja ter privilegiranja in deprivilegiranja specifičnih ras. Prek aplikacije pojma dispozitiv na fenomen rasizma predpostavljamo, da so »rase« produkt vzajemnega delovanja elementov rasističnega dispozitiva. Predpostavka o heterogenih elementi dispozitiva, med katerimi so elementi, ki posegajo na vse tri analitične osi genealoškega pristopa, nam tako omogoča izhodiščno upoštevanje metodološke predpostavke o nujnosti analize vzdolž vseh treh osi. Hkrati prek aplikacije pojma dispozitiv predpostavljamo izhodiščno kompleksnost rasizma, ki ni omejena zgolj na določene prakse ali diskurze, temveč rasizme osmišlja kot delujoče prek vzajemnega delovanja raznolikih elementov. Pojem rasističnega dispozitiva predpostavlja nestatičnost fenomena rasizma, saj predvideva njegovo nenehno spreminjanje, ki je povezano s spreminjanjem njegovih elementov, njihovim spreminjanjem in spreminjanjem razmerij med elementi v razmerju do zgodovinsko spreminjajočega se družbenega, političnega, gospodarskega, kulturnega in religioznega konteksta določene ureditve. Na drugi strani pojem dispozitiv predpostavlja določeno zgodovinsko trdnost njegovih temeljnih koordinat in določenih temeljnih mehanizmov, ki se kljub kontinuiranim spremembam elementov dispozitiva ohranjajo vse od njihove zgodovinske utrditve oziroma konsolidacije. Pojem dispozitiva predpostavlja neenako vpetost posameznikov in skupin v delovanje rasizma, saj so tako prakse kot diskurzi, ki jih posamezniki lahko uporabljajo, omejene (glede na pripoznano in pripisano »rasno« skupino, ki ji pripada) in omejujoče (v smislu ohranjanja obstoječih razmerij oblasti, izkoriščanj in hierarhij), a hkrati nedeterminirane. Navezujoč se na Foucaultovo konceptualiziranje in analiziranje dispozitiva seksualnosti pojem dispozitiva vključuje tudi predpostavko o njegovi prepletenosti z vzpostavljanjem in širšim delovanjem modernih demokratičnih, kapitalističnih ureditev, organiziranih v okvir nacionalne države.

Glede na opredeljene izhodiščne predpostavke našega analitičnega okvira, vezane bodisi na genealoški pristop bodisi na analitični pojem dispozitiva, je očitna skorajšnja neobvladljivost našega raziskovalnega projekta, v kolikor se v naši analizi ne bi oprli na širok nabor družboslovnih študij geneze modernega rasizma ter specifično geneze ameriškega rasizma, kot tudi na širok nabor družboslovnih študij geneze modernih družbenopolitičnih in kapitalističnih ureditev organiziranih v okvir nacionalne države. Kljub temu, da se bomo v naši raziskavi oprli na številne primarne vire (npr. znanstvena in literarna dela, zakoni, ukrepi, ustava), nam bodo že opravljene študije v neprecenljivo oporo pri časovnem, geopolitičnem in družbenopolitičnem ter institucionalnem lociranju nastavkov in dejanske zgodovinske geneze ameriškega rasističnega dispozitiva, ključnih za samo izhodiščno uokvirjanje genealoškega preučevanja ameriškega rasizma. Pri tem bodo ugotovitve vseh uporabljenih študij ne le sintetizirane, temveč hkrati transformirane in nadgrajene prek vzpostavljenega analitičnega okvira kot tudi nadgrajene z alternativnimi branji identificiranih osrednjih primarnih virov. Obstoječe študije nam ne bodo v pomoč le pri lociranju in usmerjanju analitičnega fokusa, pri identifikaciji povezav med različnimi geopolitičnimi in družbenopolitičnimi ter institucionalnimi konteksti ter praksami, pri identifikaciji povezanosti rasizma z vzpostavljanjem, utrjevanjem in spreminjanjem drugih osrednjih fenomenov modernosti ter pri identifikaciji vloge ameriškega rasizma v zgodovinskem vzpostavljanju, utrjevanju ter delovanju modernih demokratičnih in kapitalističnih ureditev, organiziranih v okvir nacionalne države, temveč nam bodo obstoječe študije izhodiščno v pomoč pri celovitem vzpostavljanju našega analitičnega okvira.

Ne glede na to, da se bomo v izgradnji celovitega analitičnega okvira oprli na že zgoraj okvirno predstavljene teoretsko-metodološke uvide in ideje Michela Foucaulta ter drugih s strani Foucaulta navdihnjenih raziskovalcev rasizma, bomo v tem procesu posegli tudi po idejah in osrednjih ugotovitvah nekaterih ključnih preučevalcev na polju kritične refleksije zgodovine rasizma, prek katerih bomo nadgradili ter prilagodili naš analitični okvir v razmerju do osrednjih (ne)razrešenih vprašanj, problematik in konfliktov v polju ter posledično naš analitični okvir in teoretsko-metodološki pristop pozicionirali kot določen celovitejši odgovor na identificirane dileme preučevanja in razumevanja zgodovinskega vzpostavljanja rasizma ter njegovega razmerja z vzpostavljanjem modernih ureditev. Na drugi strani bomo v okviru genealoške analize ameriškega rasizma uporabili in nadgradili analitične uvide Foucaulta ter drugih foucaultovskih raziskovalcev glede vzpostavitve in razvoja

modernih družbenopolitičnih ureditev ter njihovega delovanja in temeljnih značilnosti, ki jih večinoma ti niso neposredno povezovali ter preučevali v razmerju do zgodovinskega pojava in razvoja (moderne) ameriškega rasizma in ameriške družbenopolitične ureditve. Posledično bodo ti uvidi reinterpreterirani in nadgrajeni prek vzpostavljenega analitičnega okvira.

Nekonvencionalnost našega raziskovalnega projekta ni razvidna zgolj iz našega teoretsko-metodološkega okvira, temveč tudi iz samega predvidenega poteka analize oziroma genealogije ameriškega rasizma, ki je utemeljena na temelju prepleta teoretsko-metodoloških predpostavk in že obstoječih študij zgodovinskega vzpostavljanja, utrjevanja in spreminjanja tako ameriškega kot splošno moderne rasizma. V okviru genealogije bomo namreč naš analitični fokus najprej usmerili na kontekst, ki na prvi pogled ni v nobeni povezavi z ameriškim kontekstom, in sicer na iberški zgodnji moderni kontekst (15.-16. stoletje), pri čemer se bomo na eni strani osredotočili tako na diskurze, prakse, institucije ter ukrepe in identitetne okvire *Limpieza de Sangre* (čiste krvi), razvite v okviru transformacij zgodnjemoderne španske ureditve v smer centralizirane države. Ker nekateri avtorji (npr. Cox 1959, Balibar in Wallerstein 1991, Mosse 1993, Yerushalmi 1993, Kamen 1999, Poole 1999, Fredrickson 2002, Hering Torres 2006) *Limpieza de Sangre* razumejo kot prvi primer moderne rasizma ali vsaj kot ključno stopnico v razvoju k modernemu rasizmu, bomo poskušali prek njene analize identificirati porekla in temeljne značilnosti med drugim določenih rasističnih diskurzov, praks, zakonov in identitetnih okvirov, ki so potencialno lahko vršili vpliv na in bili prevezeti tudi v angloameriškem kontekstu. Hkrati je namen identificirati kontekst in način vzpostavitve *Limpieza de Sangre* ter njenega dejanskega delovanja, da bi v kasnejši primerjavi z vzpostavitvijo ameriškega rasizma lahko identificirali splošne značilnosti teh procesov. Na drugi strani se bomo v analizi iberškega zgodnjemoderne konteksta osredotočili na analizo praks, diskurzov, identitetnih okvirov, institucij in ukrepov ter politik, ki so osrednje modernemu iberškemu kolonialnemu projektu in ureditvi kot prvemu evropskemu modernemu kolonialnemu projektu ter ureditvi. Pri tem nekateri avtorji (npr. Cox 1959, Balibar in Wallerstein 1991, Kamen 1999, Elliott 2006, Mignolo 2008, Orquera 2008) prav ta zgodnji iberški kolonialni kontekst osmišljajo kot enega od osrednjih za razvoj moderne rasizma, predvsem v razmerju do prvotnih prebivalcev (ameriških Indijancev) in v razmerju do temnopoltih Afričanov. V luči že pridobljenih uvidov o izjemnem vplivu španskega kolonialnega projekta na druge evropske kontekste in specifično na angleški kontekst (glej Blackburn 1997, 2011, Elliott 2006), bomo analitični

fokus usmerili na potencialni vpliv španskega kolonialnega projekta na temeljne elemente angloameriškega rasističnega dispozitiva.

Po analizi iberskega zgodnjemodernega konteksta bomo analitični fokus usmerili na zgodnjemoderni kontekst Anglije pred samo neposredno kolonizacijo Severne Amerike, ki kljub svojemu jasnemu neposrednemu vplivu na vzpostavljanje in razvoj ameriške družbenopolitične ureditve ni deležen večje pozornosti preučevalcev zgodovine ameriškega rasizma. V okviru te analize se bomo na eni strani osredotočili na analizo značilnosti že v tem zgodovinskem kontekstu pristotnih diskurzov oziroma okvirov osmišljanja razlik med človeškimi skupinami ter hierarhij med njimi kot tudi raznovrstnih praks razlikovanja, hierarhiziranja, privilegiranja, deprivilegiranja, izključevanja in/ali hierarhičnega vključevanja, izkoriščanja ter marginalizacije, razvitih tako v procesih utrjevanja angleške države v procesih njene centralizacije kot v komplementarnih procesih prvih (ne)uspešnih modernih angleških kolonialnih prizadevanj. Pri tem izhajamo iz predpostavke, da vzpostavljenih temeljnih koordinat ameriškega rasizma ni mogoče analizirati in razumeti, ne da bi analizirali kontekst, ki je očitno vršil izjemen vpliv na vzpostavljanje ameriške ureditve. Analiza tega konteksta je hkrati ključna za oblikovanje prvih uvidov v kompleksno prepletenost vzpostavljanja kapitalistične/tržne angloameriške ureditve in moderne nacionalne države z modernim rasizmom.

V naslednjem koraku genealoške analize ameriškega rasizma bo fokus usmerjen na analizo procesa vzpostavljanja prvih uspešnih angleških kolonialnih naselbin v Severni Ameriki in postopnega razvoja ter utrditve angleške kolonialne ureditve ter specifično angleških severnoameriških kolonij. Osrednji namen analize bo razkrivanje tako kompleksnosti izhodiščnega vzpostavljanja ameriškega kolonialnega rasističnega dispozitiva v smislu ambivalentnega, nelinearnega, dinamičnega, naključnega, a deloma vodenega procesa, odvisnega tako od lokalnih kolonialnih kontekstov, od metropolnega in širšega geopolitičnega konteksta, kot tudi potencialne povezanosti in prepletenosti, soodvisnosti, medsebojnega vpliva vzpostavljanja, utrjevanja in delovanja rasističnega dispozitiva z novo moderno vzpostavljačo se politično (nacionalna centralizirana država ter nastavki predstavniških političnih institucij) in gospodarsko ureditvijo (kapitalistični produkcijski sistem) kolonij ter metropole in novimi in/ali moderniziranimi okviri kolektivne identifikacije (nacije, razred, spol) kot tudi novimi okviri produkcije vednosti (moderna znanost in znanstvena metoda). Identificirali in analizirali bomo tako procese vzpostavljanja kot značilnosti prvih temeljnih

koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva (temeljnih in trdoživih hierarhičnih razmerij med zamejenimi skupinami), za katere predvidevamo, da so na eni strani povezani z diskurzi in praksami inferiorizacije, izključevanja, ropanja in ubijanja ter odvzemanja zemlje ameriškim Indijancem. Na drugi strani predvidevamo, da so povezani z vpeljavo suženjskega sistema v angleške severnoameriške kolonije ter s spremljajočimi se praksami in diskurzi ter institucijami, kot so suženjska plantaža, prek katerih so se sužnji afriškega porekla vzpostavili kot primerni za suženjsko delo. Pri tem bomo analizirali vlogo, ki so jo suženjstvo in suženjske plantaže igrali v preživetju, utrjevanju in razvoju kolonialnih ureditev in širšega angleškega kolonialnega sistema. V nadaljevanju analize se bomo osredotočili na konsolidacijo in izjemen razmah ameriškega plantažnega gospodarstva konec 17. in v 18. stoletju ter njegove implikacije za transformacijo in konsolidacijo ameriškega rasističnega dispozitiva. V tem zgodovinskem kontekstu bomo specifičen fokus namenili analizi podobnosti in razlik v procesu konstituiranja in delovanja rasističnega dispozitiva v specifičnih kolonijah Severne Amerike. Hkrati bomo fokus usmerili predvsem na analizo zgodovinskega in družbenopolitičnega konteksta, razlogov ter pomena in značilnosti sprejemanja raznolikih neposredno rasističnih zakonov, politik in državnih ukrepov v okviru severnoameriških kolonialnih ureditev ter vloge, ki so jo ti igrali v utrjevanju temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva in njegovem razvoju. Pri tem se bomo še posebej posvetili analizi kompleksnega in na prvi pogled ambivalentnega razmerja med vzpostavljanjem omenjenih formalnih rasističnih diskriminacij, marginalizacij, izključevanj in izkoriščanj ter na drugi strani privilegiranja, in razvojem prvih modernih rasističnih teorij ter klasifikacij ljudi s strani največjih razsvetljenskih mislecev, ki so vzporedno razvijali tudi moderne intelektualne temelje in temeljno arhitekturo predstavniške demokracije, ki naj bi jo določala enakopravnost vseh državljanov kot tudi temeljno arhitekturo gospodarske ureditve, ki naj bi jo določala svobodna delovna razmerja.

Analizi vzpostavljanja rasizma v kolonialnem oziroma predosamosvojitvenem obdobju bo sledila celovitejša analiza spreminjanja in nadaljnje razvoja ter utrjevanja ameriškega rasističnega dispozitiva v kontekstu in razmerju do ameriške revolucije, vzpostavljanja ameriške politične in gospodarske ureditve njenega razvoja, sprememb ter utrjevanja v daljšem obdobju pred ameriško državljansko vojno (1861-65) oziroma antebellum obdobju. V tem okviru bomo nadgradnjo in/ali vzpostavljanje novih temeljnih koordinat (značilnosti in elementov) ameriškega rasističnega dispozitiva analizirali na temelju identifikacije prisotnosti in značilnosti rasističnih idej ter predpostavk, eksplicitno in implicitno prisotnih v temeljnih

dokumentih ameriške družbene ter politične arhitekture, in sicer Deklaraciji o neodvisnosti in Ustavi ZDA, kot tudi širših intelektualnih diskurzih, prek katerih so se vzpostavile in utrjevale temeljne koordinate ameriške ureditve. Hkrati bo pozornost usmerjena na vlogo suženjstva pri zamišljanju delovanja nove osamosvojene ameriške ureditve ter na osrednje razlike med dvema zbiroma zveznih držav. Analizirana bo vloga suženjstva v širši gospodarski ureditvi ZDA in vloga postopne odprave suženjstva v severnih državah za postopno spreminjanje in reorganiziranje rasističnega dispozitiva v okviru formalne enakopravnosti vseh (moških) ameriških državljanov. Glede na izpostavljeno odpravo suženjstva v severnih državah namreč predvidevamo, da sta to obdobje in ta družbenopolitični kontekst izjemno pomembna za identifikacijo ter analizo sprememb in temeljnih značilnosti ameriškega rasističnega dispozitiva, ki so ključne za razumevanje sodobnih značilnosti ter delovanja ameriškega rasističnega dispozitiva. Na drugi strani je to obdobje ključno za analiziranje osrednjih napetosti, ki so bile prisotne med južnimi in severnimi državami ter so bile, predvidevamo, tesno povezane s specifično (ne)relevantnostjo suženjstva za gospodarstva in širše družbenopolitične ureditve severnih ter južnih držav. Razumevanje teh napetosti nam bo lahko na eni strani razkrilo razloge za ameriško državljansko vojno. Hkrati bo predstavljalo izhodišče za analizo širše transformacije ameriške ureditve med in po državljanski vojni, ki so bile tesno povezane tudi s celovitimi spremembami na znanstvenem polju, v okviru katerega se je spremenilo razumevanje življenja, razvoja, telesa in bolezni ter populacije in razumevanje vloge državnih institucij kot ključnih za percipirano nujno reguliranje populacij z namenom njihovega razvoja in varnosti.

V zadnjem delu analize bomo tako naslovili spreminjanje, utrjevanje in vzpostavljanje zadnjih osrednjih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva v kontekstu ameriške državljanske vojne in v povojnem kontekstu reorganizacije ameriške liberalno demokratične politične ter kapitalistične gospodarske ureditve, organizirane v okvir nacionalne države ter specifične reorganizacije in reintegracijo ureditev južnih držav, poraženk državljanske vojne, ki so bile primorane formalno odpraviti suženjstvo in se reintegrirati v ameriško nacionalno državo. Podobno kot v smislu časovne umestitve porekel ameriškega rasizma se bomo v okviru zamejitve genealogije ameriškega rasizma naslonili na množico zgodovin (ameriškega) rasizma, ki vzpostavitev temeljnih značilnosti modernega rasizma locirajo v drugo polovico 19. stoletja v obdobje znanstvenih (evolucionizem, znanstveni rasizem), političnih (prva množična politična participacija), družbenih (moderni imperializem) in kulturnih (socialni darvinizem) transformacij, v okviru katerih so se vzpostavili temelji sodobnih družb. Ne glede

na pomembne transformacije rasističnega dispozitiva v 20. stoletju namreč predvidevamo, da so se vse njegove ključne temeljne koordinate vzpostavile in/ali dokončno utrdile oziroma konsolidirale v drugi polovici oziroma koncu 19. stoletja. To obdobje mnogi preučevalci zgodovinskega vzpostavljanja, spreminjanja in utrjevanja ameriške ureditve namreč identificirajo kot obdobje po osamosvojitveni revolucionarni vojni, ki je najbolj zaznamovalo oziroma postavilo temelje sodobne ameriške ureditve. Posebno pozornost bomo namenili identifikaciji in analizi prepletenosti spremembe in utrditve rasističnih dispozitivov v okviru skorajšnjega konca ne le ideje, temveč stvarnosti enotne ameriške nacije in enotne ameriške nacionalne države, do katere je privedla državljanska vojna. Nadalje se bomo osredotočili na reorganizacijo rasističnega dispozitiva v južnih državah, v okviru katerih se je odpravilo suženjstvo ter uvedla formalna enakopravnost vseh moških državljanov, s čimer so se posledično morali spremeniti, reorganizirati ter nadgraditi stari ali vzpostaviti novi ključni elementi rasističnega dispozitiva. Analizo poveljne reorganizacije rasističnih dispozitivov južnih držav ZDA bomo nadgradili in razširili z analizo poveljnega radikalnega spreminjanja legitimnosti in razširitve vloge ter sposobnosti intervencije zveznih ter lokalnih državnih institucij v družbeno, politično in gospodarska razmerja ter procese. To spreminjanje bomo primarno analizirali v navezavi na identifikacijo tako spreminjanja, kot vloge in sovplivanja ter sodelovanja ameriškega rasističnega dispozitiva, za katerega predvidevamo, da je prav v okviru te transformacije zadobil svoje temeljne koordinate.

V zaključnem delu našega raziskovalnega projekta bomo v luči opravljene raziskave podali in reflektirali njene osrednje ugotovitve, segajoč od primernosti novega teoretsko-metodološkega analitičnega okvira za analizo zgodovinskega vzpostavljanja, spreminjanja, utrjevanja in delovanja modernega rasizma, do uvidov v procese vzpostavljanja ameriškega rasističnega dispozitiva ter uvidov glede posameznih osrednjih komponent ameriškega rasističnega dispozitiva ter njihovega pogosto presenetljivega porekla oziroma porekel.

1.1 Osrednji uvidi in dileme, problematike ter vprašanja kritičnega preučevanja zgodovine rasizma

Naš osrednji namen je reflektirati sodobne ugotovitve, refleksije, trditve in kontekste ter predvsem osrednje dileme, problematike in vprašanja polja preučevanja zgodovine rasizma, zato bomo v nadaljevanju poskusili identificirati tiste ugotovitve na polju preučevanja rasizma in njegove zgodovine, ki nam bodo v pomoč pri izgradnji našega teoretsko-metodološkega okvira in pri usmeritvi fokusa našega raziskovanja.

Večina najpomembnejših sodobnih avtorjev na polju preučevanja zgodovine rasizma se v svojih delih izhodiščno sooči in reflektira eno od osrednjih epistemoloških dilem preučevanja rasizma in njegove zgodovine, in sicer uporabe samega pojma »rase« v kritičnem preučevanju rasizma (glej Goldberg 2004). Ker ima, kot trdijo številni avtorji (Collective 1982, Gilroy 1993, Miles 1993, Guillaumin 1995, Bonilla-Silva 1997, Stoler 1997, Goldberg 2004), preučevanje rasizma vedno že anti-rasistično dimenzijo, je nujna izhodiščna problematizacija pojma in ideje »rase«, ki je v mnogih akademskih, političnih, javnih in zdravorazumskih razumevanjih, kljub njeni znanstveni refutaciji, reificirana. Kljub znanstveni delegitimaciji pojma se je in se perpetuira prepričanje, da je človeštvo vseeno lahko razdeljeno na »rase«, da je »rasa« v smislu določene biološke klasifikacije uporaben metodološki pojem. Na podlagi te tihe predpostavke se je tudi razvila paradigma »rasnih razmerij/odnosov«, v okviru katerih so preučevali in analizirali rasizem ne le mnogi pomembni raziskovalci rasizma (npr. Banton 1987, Rex 1983), temveč je slednja vodila in vodi javne politike ter je prisotna kot miselni okvir v kontekstu medijskih sporočil in zdravega razuma (Miles in Brown 2004). Prav to splošno sprejemanje »rase« kot družbeno-politične realnosti naj bi po Collete Guillaumin (1995) predstavljalo pogoj možnosti modernega rasizma, saj to sprejemanje uokvirja percepcijo realnosti, predstavlja okvir samo identifikacije in vzpostavljanje kolektivnih identitet. Kot v kritiki pojma in paradigme »rasnih razmerij« izpostavlja Guillaumin (1980, 39): »Že sama uporaba izraza »rasna razmerja« implicira prepričanje, da so »rase« »resnične«, da jih je mogoče jasno razbrati, ali pa, da je »rasa« kot ideja nekritično sprejeta: Še več, »rasa« igra osrednjo vlogo v družbenih procesih, ne le v smislu ideološke forme, temveč kot neposredni dejavnik, ki deluje tako v smislu determinirajočega vzroka kot konkretne dejanskosti.«

Anti-rasistična epistemologija mora tako kritično reflektirati in problematizirati vse osrednje »naravne« kategorije oziroma »rase«. V tem kontekstu nekateri avtorji (Taguieff 1989, Miles 1993) trdijo, da je že sama uporaba pojma »rasa« problematična, saj slednjo reificira. Kot trdi Paul Gilroy (2000) se je razvil ritual, v okviru katerega se vsi strinjamo, da je »rasa« izumljena, vendar smo takoj v naslednjem koraku prisiljeni v to, da potrdimo njeno vpetost v obstoječa družbeno-politična razmerja, in da problematika družbene pravičnosti od nas zahteva, da vstopimo v družbeno-politične arene, ki jih »rasa« zamejuje. Kot meni Gilroy je pri uporabi pojma »rase« potrebno biti pazljiv, ker zelo hitro zdrsnemo v okvir, kjer »rasa«, pogostokrat nenamena, domnevno predhodi rasizem (ali obstaja izven njegovih okvirov). Tako zelo hitro postane »večni vzrok rasizma in ne njegov ...nestabilni produkt« (Gilroy 2004, 16). Pri tem vprašanje uporabe pojma »rase« kot kritičnega analitičnega orodja ter v kontekstu samih anti-rasističnih bojev ne omogoča enostavnega odgovora, kar je posledica dejanskosti polivalence diskurza o »rasi« oziroma »rasi«. Hkrati namreč lahko trdimo, da je pojem »rasa« lahko artikuliran kot »rasa« z namenom delegitimiranja in subvertiranja rasizma kot tudi z namenom perpetuiranja rasističnih praks in miselnih okvirov. Določeni avtorji (Miles in Brown 2004) tako menijo, da je tudi uporaba »rase« z navednicami kot kritičnega analitičnega orodja dvomljiva, saj naj bi se uporabljala za zamejevanje populacij, ki so kot »rase« opredeljene v zdravorazumskih diskurzih. Osrednja implikacija dejanskosti neobstoja »ras« naj bi bila predvsem ta, da če »rase« niso naravno distinktivne populacije, razlog in pogoj družbenih procesov, v okviru katerih je diskurz »rase« uporabljen za označevanje, konstituiranje in izključevanje družbenih kolektivitet, potem ti procesi zahtevajo razlago in ne morejo biti osmišljani kot nevtralni in univerzalni procesi (Miles in Brown 2004, 91).

Na drugi strani odpravljanje pojma »rase« kot kategorije v kritičnih debatah v luči njene konstruirane narave predstavlja enega od osrednjih elementov v okviru sodobnega rasizma, ki je racionaliziran na osnovi liberalnih idej domnevno obstoječe meritokracije in enakih življenjskih možnosti vseh pripadnikov družbe, ne glede na njihovo pripadnost oziroma položaj v družbeno-političnih strukturah (glej Bonilla-Silva 2010). Paradoksalno tako lahko odpravo kritičnega analitičnega orodja »rase« osmislimo kot eno od osrednjih tehnik perpetuiranja rasizma. Goldberg (2004) v tem kontekstu odpravo pojma »rasa« v okviru kritičnih refleksij rasizma osmisli ne kot anti-rasizem, temveč anti-rasializem. Anti-rasizem namreč potrebuje historični spomin, obujajoč pogoje »rasne« degradacije in vzpostavljanje relacije med sodobnimi in historičnimi ter lokalnimi in globalnimi konteksti ter situacijami.

Če anti-rasizem zahteva spominjanje in obujanje anti-rasističnih bojev ter historičnih izključevanj, anti-rasializem predpostavlja pozabljanje, preseganje in odstranjevanje referenčnih terminov. Anti-rasializem tako odstrani besedišče, ki so nujni za historično refleksijo in obujanje, na osnovi katerega se lahko artikulirajo zahteve (Goldberg 2004). Logika odprave pojma »rase« v kritični refleksiji temelji na problematičnih predpostavkah, ki so vezane na dejanski učinek, ki naj bi ga imela delegitimacija in zavračanje rasizma na nominalni ravni v smislu, da že sama epistemološka delegitimacija rasizma odpravi njegove učinke na ontološki ravni. Odprava pojma »rase« v kritični refleksiji, ne da bi se naslovlila na dediščino, korenine in brazgotine rasističnih zgodovinskih ter »teže« »rase«, ki jo ta ima v življenjskih možnosti pripadnikov historično deprivilegirane, izkoriščane in izključevane »rase«, je več kot problematična. Odprava pojma »rase« na epistemološki ravni namreč ne naslovi pogojev, na osnovi katerih »rasa« deluje in učinkuje, se ohranja, perpetuira, razločuje, deprivilegira in privilegira posameznike in družbenopolitične skupine v družbenopolitični realnosti. V luči te refleksije bo naša pozicija bliže poziciji Goldberga in Bonilla-Silve kot tudi Perrya (2007), ki »raso« uporabljata na način kontinuirane historične in sinhrono problematizacije, kritike, dereifikacije in subvertiranja v smislu izhodiščnega razumevanja »rase« kot historično vzpostavljene družbenopolitične kategorije in vzpostavljajoče specifična hierarhična razmerja, dominacijo, izkoriščanje, privilegiranje in deprivilegiranje. Kljub nestrinjanju glede uporabe »rase« kot kritičnega orodja analize, med osrednjimi avtorji na polju obstaja določen konsenz glede ključnega pomena, ki ga ima pojav moderne ideje »rase« pri vzpostavljanju in delovanju rasizma kot tudi osmišljanja »rase« v smislu historičnega produkta in organizirajočega principa modernih družbenopolitičnih ureditev.

Mnogi avtorji (glej npr. Jordan 1968, Collective 1982, Guillaumin 1995, Miles in Brown 2004), ki rasizem osmišljajo kot ideologijo oziroma se v svojem proučevanju osredotočajo na ideološko dimenzijo in diskurzivno dimenzijo zgodovinskega vzpostavljanja rasizma, trdijo, da moderna ideja »rase« sloni na psevdo biološkemu pojmu »rase«. Z drugimi besedami, slonela naj bi na ideji, da je človeštvo razdeljeno na biološko in somatsko determinirane »rase«, za katere velja stroga hierarhija glede njihove sposobnosti, ki so dedne in nespremenljive. Na modernem pojmu »rase« sloneča ideologija rasizma naj bi izkrivljeno reprezentirala človeška bitja in družbena razmerja med njimi, saj so morfološki znaki kriteriji, na osnovi katerih naj bi se človeške skupine delile, produkt specifičnih družbeno-političnih procesov, kot je bilo moderno suženjstvo. Morfološki znaki namreč sami na sebi nimajo nobene družbene implikacije. Družbena implikacija morfološki znakov je produkt rasizma, ki

naj bi bil primarno vizualna ideologija. Vizualnost naj bi bila njena ključna moč (Guillaumin 1995, Mosse 1993). Pomemben uvid teh osmišljanj je predvsem pomen bioloških razumevanj razlik med človeškimi skupinami pri vzpostavljanju moderne ideje »rase« in rasizma ter uvid, da je relevantnost določenih morfoloških znakov produkt historičnega procesa in ne »naravne« relevantnosti. Na drugi strani so zgornji uvidi problematični z vidika ostrega ločevanja med pred-rasističnimi izključevanji, rasizmom in novimi oblikami rasizma, ki naj bi temeljili na kulturnem determinizmu in ne več na biološkem determinizmu. Kot opazajo Fredrickson (2002), Goldberg (2002) in Stolerjeva (1997), sta kulturni determinizem in biološki determinizem v historičnih transformacijah rasizma tesno prepletena in težko ločljiva. Posledično ne moremo govoriti o biologiziranem in somatskem rasizmu določenega historičnega konteksta (večinoma konec 19. stoletja in 20. stoletja) in bodisi kulturno kodiranim izključitvam predhodnega obdobja bodisi niansiranim in zopet kulturno kodiranim kompleksnim rasizmom sedanjosti. Ločnice med specifičnimi historičnimi rasizmi so posledično bistveno bolj kompleksne in porozne.

Poleg tega je z vidika kompleksnosti in ambivalentnosti historične dejanskosti rasističnih ideologij oziroma rasističnih diskurzov pomemben uvid glede ne nujno vizualnih, temveč kulturnih in/ali nevidnih markerjev »rasnih« kategorij (Miles in Brown 2004, Hering Torres 2006, Stoler 2002). Kot ugotavlja Stolerjeva (1997) se nobena historična rasistična ideologija ni zanašala le na somatske oziroma morfološke/fenotipske značilnosti. Vizualni »zdrav razum« ni historično konstanten. Tudi vse historične rasistične znanstvene teorije ne temeljijo na vizualni komponenti. V tem kontekstu je pomembna nadaljnja ugotovitev Stolerjeve (1997), da rasizem ni temeljil na jasnih, stabilnih in nespremenljivih ter neambivalentnih rasnih kategorijah. Rasizem nikoli ni bil odvisen od jasne in stabilne ideje »rase«. Moderna ideja »rase« tako nikoli ni temeljila na jasno definirani in sistematizirani povezavi med inherentnimi fizičnimi značilnostmi in moralnostjo ter intelektualnimi sposobnostmi. Poroznost, nejasnost pojma »rase«, njegova fluidnost ni bila »razkrita« šele s strani zgodovinarjev rasizma, temveč je temeljna sami historični dejanski uporabi in artikulaciji pojma »rase«. Redefiniranje meja članstva v določeni »rasni« kategoriji tekom zgodovinskih transformacij specifičnih družbenopolitičnih ureditev, pri čemer je lep primer kategorija »belci« v ameriškem kontekstu, ki se je nelinearno razširjala (vključitev Židov, Ircev, Italijanov, Poljakov) in ožila (izključitev Mehičanov), ilustrira dejstvo, da niti rasizem s konca 19. stoletja ni bil utemeljen na trdnih klasifikacijah znanosti, temveč na določenem nizu kulturnih kriterijev, katerih spremenljivost je bila ključna v kontekstu fleksibilne lestvice, na

osnovi katere so bili alocirani in zamejeni ekonomski privilegiji ter prerazdeljeni družbeni privilegiji. Kot opazja Ali Rattansi (2007), so se znanstvene teorije v kontekstu delovanja ene najbolj rasističnih ureditev nacistične Nemčije izkazale za v veliki meri neuporabne za razvrščanje populacije v »rasne« kategorije, pri čemer slednje ni zmanjšalo brutalnosti in uničevalne, izkoriščevalske sposobnosti nacističnega rasizma. Fluidnost kategorij in vsebine pojma »rase« je pogoj možnosti njene trdoživosti in učinkovitosti. Hkrati so rasistične ideologije in diskurzi svojo moč črpali iz kombinacije ideje fiksности in fluidnosti. Pri tem je vedno že obstajala in obstaja napetost med fluidnostjo ter fiksnostjo. Moderna ideja »rase« naj bi sicer slonela na esencializmu in esencialistične ideje »rase« so ključne za delovanje rasizma, vendar esencializem ni bil in ni zagotavljan prek fiksnih značilnosti, temveč prek različnih nizov značilnosti, ki so se lahko izmenjevale. Rasistične ideje se posledično niso razlikovale glede logike esencializma, temveč glede tega, kje je bila esenca locirana (Stoler 1995). Kot ugotavlja Goldberg (1987), sta moč in trdoživost rasizma utemeljeni na ambivalentnem razmerju med somatskimi, kulturnimi in družbenimi razlikami ter esencializmom. Pri tem ideja esence v okviru ideje »rase« ni nujno utemeljena na ideji nespremenljivih značilnosti, temveč na strategijah vključitve različnih značilnosti, na spreminjajoči se konstelaciji značilnosti in na različnem »tehtanju« specifičnih značilnosti v različnih historičnih, geopolitičnih in družbenopolitičnih kontekstih. V tem okviru postanejo z vidika historične realnosti delovanja in razvoja rasizma problematične ugotovitve nekaterih avtorjev, da so rasistične prakse in mišljenja zgolj tista, v okviru katerih ne obstaja nikakršna možnost asimilacije, in v okviru katerih so posledično vzpostavljene ostre in nepremostljive meje med hierarhično osmišljenimi družbeno-političnimi skupinami (glej npr. Jordan 1968, Mosse 1993, Fredrickson 2002).

Rasizem je multidimenzionalen, dinamičen in heterogen fenomen, ki ga je moč identificirati v multiplosti pojavnih oblik, in ki v različnih družbenopolitičnih in historičnih kontekstih privzame različne forme (Miles in Brown 2004). Posledično, kot ugotavlja Bonilla-Silva (1997), fenomena rasizma ni mogoče reducirati zgolj na ideološko in diskurzivno dimenzijo, temveč ima rasizem tako praktično kot strukturno dimenzijo. Ideološko-diskurzivna komponenta je vedno del rasizma, vendar je po prepričanju mnogih avtorjev potrebno fenomen rasizem razumeti v njegovi multidimenzionalnosti (Gilroy 2000, Fredrickson 2002, McWhorter 2004). Nekateri avtorji tako vzpostavljajo analitično distinkcijo med ideološko-diskurzivno in strukturno ter praktičnimi dimenzijami rasizma, pri čemer nekateri pojem rasizem uporabljajo za označevanje zgolj ideološko-diskurzivne dimenzije družbenopolitične

ureditve (Bonilla-Silva 1997), ki posameznikom specifičnih družbenopolitičnih skupin na temelju njihove pripisanosti in umestitve v določene »rasne« kategorije strukturira ter zamejuje njihove življenjske možnosti. Različni avtorji za osmišljanje te širše dimenzije uporabljajo različne pojme od na primer *rasne države* (Goldberg 2002), do *rasializiranih družbenih sistemov* (Bonilla-Silva 1997) in *sistemskega rasizma* (Feagin 2001). Pri tem so avtorji slednje pojme vpeljali predvsem z namenom osmišljanja prisotnosti, persistence in trdoživosti rasizma tudi v kontekstih korenitih transformacij rasističnih ideologij in diskurzov oziroma formalne in splošne družbene delegitimacije določenih trditev (npr. znanstvenega rasizma) in praks (npr. odprava suženjstva, odprava formalne segregacije, formalna zagotovitev državljanskih pravic). Hkrati ti pojmi artikulirajo ugotovitve mnogih avtorjev (glej npr. Omi in Winant 1994, Guillaumin 1995, Gilroy 2000, Rattansi 2007, Bonilla-Silva 2010) na polju preučevanja rasizma, da so moderne družbeno-politične ureditve deloma strukturirane prek umestitve posameznikov v »rasne« kategorije, pri čemer je kategorija »rase« osmišljana kot eden od temeljnih organizirajočih principov družbenih odnosov, ki predstavlja okvir percepcije družbenopolitične realnosti, ki sooblikuje identiteto posameznih akterjev na mikro nivoju in sooblikuje kolektivne identitete ter vse sfere družbenega življenja na makro nivoju.

Če večina avtorjev splošno sprejemanje »rase« kot družbenopolitične realnosti osmišlja kot pogoj možnosti rasizma, nekateri (npr. Appiah 1985, Miles in Brown 2004) ne osmišljajo rasizma kot nujnega elementa takšne družbenopolitične ureditve oziroma splošno sprejemanje ne povezujejo neločljivo z rasizmom. Nekateri rasizem tesno povezujejo z najbolj radikalno obliko historične forme *rasne države*, in sicer *rasistične države* (Goldberg 2002), ki predstavlja zaostritev rasistične ideologije in praks izključevanj do stopnje uničenja kot »inferiornih« osmišljanih »rasnih« kategorij. Na drugi strani nekateri (Bonilla-Silva 1997) v navezavi na rasizem govorijo o stopnji rasializiranosti družbenopolitičnih ureditev v smislu, da bolj ko so življenjske možnosti posameznih kategorij različne, bolj so sistemi rasializirani in bolj prevladujoče ter ekstremne so rasistične ideje in prakse. Vsi rasializirani družbeni sistemi so hierarhični, vendar je specifična narava vpisovanja, utemeljevanja, ohranjanja in perpetuiranja hierarhij historično variabilna. Nekateri avtorji (Taguieff 1989, McWhorter 2009) izpostavljajo, da ima rasizem dve osrednji logiki, in sicer izkoriščevalski rasizem in iztrebljajoči rasizem, ki se materializirata v praksah in miselnih okvirih, prek katerih so kot inferiorno osmišljane in konstituirane družbenopolitične skupine bodisi izključene bodisi

hierarhično vključene v družbenopolitično ureditev. Ti logiki nista izključujoči in lahko sobivata.

Historično variabilne niso le osrednje logike rasializirane družbenopolitične ureditve, temveč so podobno historično variabilne tudi »rasne« kategorije. Kot ugotavljajo mnogi avtorji so »rase« historični produkti določenih *rasnih formacij* (Omi in Winant 1994) oziroma historičnih družbenopolitičnih zbirov procesov, praks, institucij, diskurzov in ideologij, v katerih so določene »rasne« kategorije vzpostavljene, živete oziroma utelešene, transformirane in v določenih primerih odpravljene. Posledično ima lahko določena rasializirana družbenopolitična ureditev daljšo zgodovino od specifičnih »rasnih« kategorij, ki so ji v določenem historičnem kontekstu pertinentne. Nadalje ta ugotovitev implicira, da je potrebno razlikovati med splošno »rasno« naravo moderne družbenopolitične ureditve in specifičnimi historično zamejenimi kategorijami »ras« in njihovimi razmerji. Na drugi strani pa, kot za ameriško družbenopolitično ureditev opozarja Feagin (2010), imajo specifične rasializirane družbenopolitične ureditve določeno kontinuiteto vse od njihove historične konstitucije glede osmišljanja določenih družbenopolitičnih skupin kot norme te ureditve, kot vedno že pripadajoč »superiorni« »rasni« kategoriji, medtem ko so določene družbenopolitične skupine osmišljane kot anti norma ureditve, kot vedno že pripadajoč »inferiorni« »rasni« kategoriji.

Rasializirana družbenopolitična ureditev, ki se vzpostavi v določenem historičnem kontekstu, hkrati proizvaja in se organizira na podlagi kategorij »ras«. Te procese nekateri avtorji označujejo s pojmom *rasializacija* (Bonilla-Silva 1997, Miles in Brown 2004), ki se deloma nanaša na ideološke oziroma diskurzivne procese kategorizacije množice človeških skupin in skupnosti v »rase«, pri čemer prevladujoče temelji na definiranju in določanju tistih skupin določene populacije oziroma tistih populacij, ki so osmišljane kot »inferiorne« ali »druge«. Pri tem je proces dialektičen, saj se prevladujoče negativne značilnosti »drugega« implicitno komplementirajo s pozitivnimi značilnostmi »Sebstva in enakosti« (Gilroy 1987, Goldberg 1987). Rasializacija nima le diskurzivne oziroma ideološke dimenzije, saj se nanaša tudi na politične, gospodarske, kulturne, socialne, znanstvene strukture in institucije, prek katerih se izvaja umeščanje v »rasne« kategorije in nadziranje meja med »rasnimi« kategorijami (simbolne, fizične, prostorske, premoženjske ipd.), kot tudi na procese, pri katerih ljudje participirajo v svojem vsakdanjem življenju (Miles in Brown 2004, Sundstrom 2003, Mendieta 2004).

Kot izpostavljajo določeni avtorji, so bile historične kategorizacije človeških skupin v »rase« politična dejanja, neločljivo povezana s praksami zasedbe, kolonizacije, zaslužnitve, podjarmljanja, kolonialne in neokolonialne migracije delavcev. Na primer »rasne« kategorije, kot so »Indijanec« in »Črnc« , so bile izumljene z namenom legitimacije kolonizacije in zaslužnjevanja. Te izumljene kategorije so postavile temelj novim oblikam stratifikacije in hierarhizacije, novim praksam izključevanja in diferenciacije, novim osmišljanjem posameznikove subjektivitete in kolektivnih identitet. Bile so uporabljene z namenom preobrazbe in racionalizacije družbene ureditve oblasti ter izkoriščanja, nasilja in odtujitve. »Rasa« se je postopoma razvila v utemeljujočo kodo družbenih odnosov. Pri tem je bilo to doseženo prek konceptualnega, materialnega, družbenega, političnega, pravnega dela/aktivnosti in nasilja, ki so skupaj vzpostavili in reproducirali »rasne« družbenopolitične ureditve. Pri normalizaciji klasifikacije človeških skupin v »rasne« kategorije, ki so med seboj v hierarhičnem razmerju, so, kot ugotavljajo različni avtorji, pomembno vlogo igrali tako znanost, literatura, religiozni spisi, pravo, kultura in politična retorika, ki so bodisi na ekspliciten in neposreden način bodisi na subtilen način prispevali k naturalizaciji »rasne« družbenopolitične ureditve. Kot pravi Goldberg (2004), so bili »rasni« misleci epistemološki delavci v tem procesu kodificiranja »rase« kot organizirajočega principa družbenopolitičnih ureditev. Kot nadalje ugotavljata Miles in Brown (2004), je bila tako vzpostavitev kot perpetuiranje »rasnih« kategorizacij in rasističnih ideologij oziroma diskurzov produkt kontinuiranega dela. Pri tem je potrebno izpostaviti, da kot ugotavljajo določeni avtorji (Ignatiev 1995, Stoler 1997, Roediger 1999), »rasni« diskurzi niso bili vedno uporabljeni kot inštrument vladajočih skupin ali državne oblasti, temveč so ga historično uporabljale tudi podjarmljene skupine, ki so spodkopavale legitimnost vladajočih skupin in se upirale državni oblasti (npr. »beli« delavci, Črni panterji). Kot izpostavlja Bonilla-Silva (1997) so bile vladajoče skupine določene družbenopolitične ureditve glavni arhitekti »rasnih« kategorizaciji, vendar so te kategorije, ko so postale konstitutivne za organiziranje družbenopolitičnih odnosov, postale neodvisen element delovanja celotne družbenopolitične ureditve. Pri tem so bile »rasne« kategorije, kot ugotavlja Gilroy (1987), predmet kontinuiranega boja glede značilnosti določenih kategorij, meja med kategorijami in položaja določenih kategorij v ureditvi. Prek teh bojev so se lahko spremenile »rasne« kategorije, kot tudi pozicije določene rasializirane skupine v okviru določene ureditve (Bonilla-Silva 1997). Spremembe »rasnih« kategorij so bile neločljivo povezane s širšimi transformacijami rasializiranih družbenopolitičnih ureditev, pri čemer je te v primeru ameriške

družbenopolitične ureditve vedno spremljalo intenziviranje fizičnega oziroma eksplicitnega nasilja (Franklin 1980, Button 1989, Blackmon 2008).

Sodobni avtorji rasizem v smislu njegove zgodovinske geneze in delovanja ne osmišljajo avtarkično, osredotučo se zgolj na kontekst posamezne rasializirane družbenopolitične ureditve, temveč v svojem preučevanju reflektirajo in analizirajo sodobno globalno vseprisotnost rasializiranih družbenopolitičnih ureditev in globalno vseprisotnost rasizma. Pri tem večina v veliki meri črpa iz idej, ki jih je razvil že Cox (1948/2000), in sicer predvsem ideje, da se je »rasni« miselni okvir in okvir delovanja iz evropskega konteksta prenesel v druge geopolitične kontekste v kontekstu evropskega kolonializma in vzpostavljanja globalne ureditve dominirane s strani evropskih kolonialnih sil. Te premisleke so sodobni avtorji (Stoler 1995, 2002, Armitage in Braddick 2009, Gilroy 1993, Frankenberg 1997) nadgradili v smislu osmišljanja zelo kompleksnega, tudi ambivalentnega in heterogenega razmerja med evropskim in kolonialnim kontekstom, ki, kot pokažejo, nikoli nista bila jasno, stabilno, neproblematično ločena. Nadalje so sodobni avtorji (Fredrickson 2002, Stoler 2002) te premisleke nadgradili s kompleksnejšim razumevanjem hkratne globalne splošnosti rasizma in specifičnosti posameznih rasizmov, ki so vezani na specifičen geopolitičen in historičen kontekst pojavljanja rasističnega mišljenja in praks. Kljub specifičnosti rasizmov, prisotnih v določenih historičnih in geopolitičnih kontekstih, naj bi bilo moč identificirati močne kontinuitete med artikulacijo reprezentacij »drugih« kot tudi določenimi praksami izključevanja, izkoriščanja in dominacije. Posledično je mogoče premišljati splošno zgodovino rasizma kot tudi zgodovine partikularnih rasizmov, vezanih na specifičen geopolitičen in historičen kontekst, pri čemer naj bi bila vednost o specifičnih kontekstih in specifičnih rasizmih nujna za razumevanje raznolikih oblik in funkcij generičnega fenomena rasizma.

Mnogi sodobni avtorji kljub fokusu, ki ga usmerjajo na preučevanje zgodovinske konstitucije, transformacij in delovanja rasizma in rasializiranih družbenopolitičnih razmerij, izpostavljajo kompleksno povezanost rasizma tako v strukturno-institucionalnem smislu kot ideološko-diskurzivnem smislu z drugimi ideologijami in družbenimi razmerji ter praksami in institucijami hierarhiziranja, izključevanja ali hierarhičnega vključevanja, deprivilegiranja, diskriminiranja, izkoriščanja, nasilja in homogeniziranja, kot so seksizem, razredna stratifikacija in nacionalizem, pri čemer rasizma ni mogoče enačiti ali podrediti drugim razmerjem, strukturam, praksam, diskurzom ali ideologijam (Balibar in Wallerstein 1991,

Balibar 2004, Glenn 2002, Goldberg 2002, Stoler 2002, McWhorter 2004). Celovite analize rasizma namreč reflektirajo razmerje rasizma nasproti drugim organizirajočim principom moderne družbenopolitične ureditve, ki sodelujejo, se prepletajo, si nasprotujejo in se sopodpirajo v procesu vzpostavljanja, naturaliziranja in perpetuiranja družbenopolitičnih hierarhij. Nekateri na primer izpostavljajo pomembno vlogo prepletenosti rasizma s seksizmom in seksualnostjo v smislu pomena regulacije in discipliniranja seksualnosti v kontekstu rasizma (Mosse 1993, Stoler 1995, Chaplin 2009) in sokonstituiranja spola ter »rase« kot soorganizirajočega principa moderne družbenopolitične ureditve (Glenn 2002, Pearsall 2009). Drugi vlečejo vzporednice med osmišljanjem delavskega razreda in nižjih slojev ter osmišljanjem »rasnih« skupin v kontekstu geneze moderne (Wrightson 2009). Balibar (2004) in drugi avtorji (Taguieff 1989, Wieviorka 1995) osmišljajo kompleksno razmerje med rasizmom in nacionalizmom kot dvema, v različnih dimenzijah povezanima in komplementarnima fenomenoma.

Hkrati sodobni avtorji izpostavljajo črpanje rasizma tako v diskurzivno-ideološkem smislu kot v smislu reartikulacije praks in institucij iz historično predhodnih miselnih okvirov ter praks izključevanja, izkoriščanja, podjarmljanja, delitve in privilegiranja/deprivilegiranja. Nekateri avtorji (Fredrickson 2002, Miles in Brown 2004, Winant 2000) trdijo, da rasizem v smislu ideologije oziroma diskurza določa »mrhovinarstvo« oziroma brikolažna narava. Z drugimi besedami, da gre za ideologijo, ki svojo moč gradi na sposobnosti selekcije in utilizacije idej in reprezentacij drugih ideoloških okvirov mišljenja specifičnih historično in geopolitično zamejenih družbenopolitičnih kontekstov, pri čemer drugi (Stoler 2002, McWhorter 2009) izpostavljajo, da ne gre za golo prevzemanje, niti za enosmerni proces med različnimi diskurzi in praksami izključevanja, izkoriščanja, dominacije in diskriminacije.

Kot smo izpostavili, večina sodobnih avtorjev rasizem osmišlja kot historično in geopolitično singularni fenomen. Tudi avtorji, ki do določene mere vztrajajo na poziciji univerzalnosti rasizma in njegovi trans-historičnosti ideje »rase« (Gossett 1997, Todorov 1993), izpostavljajo specifično naravo modernega rasizma. Ključne razlike med sodobnimi preučevalci, ključni epistemološki boji na polju preučevanja zgodovine rasizma potekajo v okviru na eni strani vprašanja konstitutivnosti rasizma za moderne družbenopolitične ureditve, pri čemer nekateri rasizem osmišljajo kot sicer pomemben element modernih družbenopolitičnih ureditev, a ne konstitutiven zanje (Snowden 1970, Mosse 1993, Miles in Brown 2004), na drugi strani nekateri avtorji zagovarjajo tezo, ki ji bomo v analizi sledili tudi

sami, da je rasizem konstitutiven za moderne družbenopolitične ureditve (Stoler 1995, Bonilla-Silva 1997, Goldberg 2002, McWhorter 2009). Velika pluralnost vlada tudi glede datiranja oziroma historičnega umeščanja pojava rasizma, ki je v veliki meri povezana z zelo raznolikimi identifikacijami historičnih družbenopolitičnih procesov percipirano pertinentnih genezi in konsolidaciji rasizma. Nekateri specifične rasistične prakse in miselne okvire temporalno locirajo že v obdobje pred modernim evropskim kolonializmom (Sweet 1997), medtem ko drugi genezo rasizma temporalno locirajo v pričetek modernega evropskega kolonializma, pri čemer genezo rasizma oboji geopolitično locirajo v kontekst iberskega polotoka in doktrine ter pravne kodifikacije *Limpieza de sangre* (čiste krvi). V tem okviru določeni avtorji (Mosse 1993, Yerushalmi 1993, Kamen 1999, Fredrickson 2002, Hering Torres 2006) pomembno vlogo pripišejo jeziku in pojmom ter miselnim okvirom krščanstva in problematizirajo jasno, stabilno ter neproblematično razlikovanje med modernimi sekulariziranimi in biologiziranimi osmišljanji razlik ter hierarhij med človeškimi skupinami ter starejšimi kulturno in religiozno kodiranimi osmišljanji razlik ter hierarhij. Pri tem izpostavljajo pomembne transformacije krščanskih praks, predvsem krsta. Drugi (Bracken 1978, Guillaumin 1995, Rigby 1996, Arce in Long 2000) genezo rasizma tesno povežejo s splošno sekularizacijo evropskih družb in pomembno vlogo pri genezi pripisujejo pojavu modernih znanosti (npr. naravne zgodovine, antropologije, biologije) oziroma modernizaciji in kodifikaciji starejših vednosti (npr. medicine) ter temporalno genezo rasizma locirajo bodisi v obdobje razsvetljenstva, ko se pojavi novo osmišljanje narave, človeških teles in bolezni bodisi v obdobje 19. stoletja, ko se popularizira specifična koncepcija evolucije. To novo osmišljanje naj bi temeljilo na ideji, da je mogoče prek razuma in empirije odkriti zakone narave kot tudi zakone družbe ter na ideji naravnega determinizma tako živali kot ljudi. V tem kontekstu so bile legitimirane in proizvedene obsežne klasifikacije človeških skupin, ki naj bi jih določala naravna esenca, oziroma notranji program, ki naj bi proizvedel določene družbene prakse. Z moderno znanostjo naj bi se vzpostavila ideja dednosti inherentnih intelektualnih sposobnosti, moralnih principov in vzorcev obnašanja. Empiricizem oziroma znanstvena metoda je klasifikacijam in hierarhizacijam podala status objektivnosti. Na drugi strani nekateri (Mehta 1990, Balibar in Wallerstein 1991, Guillaumin 1995, Pieterse in Parekh 1995, Goldberg 2004, Perry 2007) izpostavljajo osrednjo vlogo ideje enakosti, ki naj bi potrebovala korekcijo in zamejevanje prek rasizma, pri čemer izhajajo iz predpostavke, da je le v kontekstu oziroma miselnem okviru, ki dopušča enakost vseh ljudi, potrebno razviti ideje, prek katerih je osrednja ideja potencialne enakosti lahko omejena oziroma so iz njenih okvirov posamezniki in skupine lahko izločeni le na osnovi splošno

percipirane (inherentne) inferiornosti, prek katere so lahko osmišljani kot ne povsem človeški. Rasizma posledično ne osmišljajo kot stranpota in eksces geneze liberalne politične misli ter vzpostavljanja institucij liberalno-demokratskega režima, temveč kot njegov konstitutivni element oziroma kot inštrument, prek katerega so se v kontekstu ideologije enakopravnosti vseh posameznikov in demokratične participacije ljudi pri javnih zadevah lahko vzpostavile diferenciacije, na osnovi katerih je bilo in je možno izključevanje, izkoriščanje, nasilje, marginalizacija in diskriminacija. Argument gradijo predvsem na historični dejanskosti liberalno-demokratskih družbenopolitičnih ureditev, ki so kljub formalni proklamaciji enakosti, različnim skupinam podajali različne pravice in privilegije, oziroma so nekatere populacije bodisi izključevali iz političnega telesa bodisi jih hierarhično vključevali. Poleg enakosti naj bi pomembno vlogo igral še en ključen element liberalne politične misli in liberalno-demokratskih ureditev, in sicer ideja individualnosti. Vzpon slednje in z njo neločljivo povezane ideje »lastništva nad samim seboj« naj bi omogočila genezo pravne kodifikacije »rasnega« članstva in posledično genezo rasizma (Guillaumin 1995).

Mnogi rasizem ne le temporalno locirajo v kontekst modernega evropskega kolonializma, temveč ga neločljivo povežejo z modernim evropskim kolonializmom, pri čemer nekateri izpostavljajo osrednji pomen specifičnega režima dela, in sicer modernega suženjstva (Fields 1990, Scott 2002), medtem ko drugi genezo rasizma osmislijo v kontekstu širših procesov vzpostavljanja modernega kapitalističnega načina proizvodnje in kapitalistične ureditve (Perlo in Lipschutz 1975, Szymanski 1981, Balibar in Wallerstein 1991, Gilroy 1993, Miles in Brown 2004). Nekateri v tem kontekstu odločilno vlogo pripisujejo konstituciji moderne centralizirane in kasneje nacionalne države, ki naj bi prek sposobnosti in zmožnosti svojih birokratskih institucij igrala ključno vlogo pri vzpostavitvi in pri ohranjanju pogojev reprodukcije kapitalističnega načina proizvodnje ter procesa rasializacije in artikulacije rasizma oziroma kategoriziranja skupin v »rasne« kategorije in vzpostavljanja ter ohranjanja hierarhičnih razmerij in razmerij izkoriščanja med njimi (Goldberg 2002, McWhorter 2009, Feagin 2012). Pri tem nekateri izpostavljajo pomembno vlogo in prepletenost pojava modernih nacionalističnih gibanj in nacionalizma ter posledično nacionalne forme države, v okviru katere nacionalne buržoazije vzpostavijo hegemonijo (Mosse 1993, Balibar in Wallerstein 1991, Miles in Brown 2004). Kljub izpostavljanju in podajanju različne vloge ter pomembnosti različnih transformacij in historičnih družbenopolitičnih procesov večina avtorjev izpostavlja pomembno vlogo imperializma 19. stoletja, bodisi v genezi modernega rasizma bodisi v njegovi historični konsolidaciji. 19. stoletje tako za večino avtorjev

predstavlja tisti ključni historični kontekst, v katerem se dokončno postavijo osrednje koordinate modernega rasizma, ki imajo neposredne posledice tudi za sedanje družbenopolitične ureditve.

Zgornje refleksije, ugotovitve in trditve raznolikih sodobnih avtorjev na polju preučevanja zgodovine rasizma glede historične geneze in konsolidacije rasizma kot osrednjih družbenopolitičnih procesov in transformacij, ki so vzpostavile pogoje možnosti ali bile neločljivo povezane z genezo in konsolidacijo rasizma, lahko do določene mere osmislimo prek destabilizacije in korenite transformacije družbenopolitične ureditve bodisi na strukturni bodisi na diskurzivni bodisi na ravni praks. Do določene mere je tako vsem sorodna ideja destabilizacije obstoječega družbenega reda, miselnih okvirov, praks, subjektivitet, načina produkcije, pri čemer avtorji osrednje destabilizacije različno identificirajo in historično locirajo. Kot ugotavlja Stolerjeva (1997), je potrebno biti v osmišljanju nekaterih kontekstov destabilizacije obstoječega reda in kohezije, obstoječega miselnega okvira, obstoječih struktur hierarhizacije izključevanja z določenimi formami rasizma, previden, saj je bila ideja reda in kohezije ter normalizacije posameznikov in skupin, osmišljanih kot potencialno nevarnih za stabilnost družbenopolitične ureditve, osnovna komponenta racionalizacije rasizma oziroma rasističnega diskurza. Kljub tem zadržkom nam bodo ti raznoliki uvidi, refleksije in ugotovitve v veliko pomoč tako pri nadaljnji gradnji našega teoretsko-metodološkega okvira kot pri identifikaciji ključnih historičnih in geopolitičnih kontekstov kot tudi družbenopolitičnih kontekstov pri formaciji modernega rasizma in specifično pri formaciji ameriškega rasizma.

Refleksija raznolikih uvidov, ugotovitev, trditev in dognanj različnih preučevalcev zgodovine fenomena rasizma, nam je že izhodiščno razkrila veliko kompleksnost, heterogenost, dinamičnost, ambivalentnost, splošnost in specifičnost, kot tudi historično ter geopolitično singularnost fenomena rasizma. Razkrila nam je osrednje historične in družbenopolitične kontekste, kjer je mogoče locirati genezo rasizma, kot tudi specifična polja, kjer je mogoče to genezo identificirati. Hkrati nam je razkrila tako določene konsenze glede historične konstitucije rasizma kot tudi veliko številčnejša nestrinjanja glede historičnih kontekstov pojava, ključnih družbenopolitičnih procesov, ki so omogočili pojav, kot osrednjih družbenopolitičnih kontekstov, kjer se je sprva pojavilo bodisi rasistično mišljenje bodisi prakse, institucije in strukture, kot tudi s pojavom rasizma domnevno tesno prepletenih fenomenov, idej in praks. Z namenom ne le nadgradnje obstoječih ugotovitev, refleksij in

uvidov na polju preučevanja zgodovine rasizma, temveč tudi z namenom osmišljanja rasizma v njegovi kompleksnosti, ambivalentnosti, heterogenosti, kot tudi načrtnosti in konstitutivnosti za moderne družbenopolitične ureditve, njegovi diskurzivni in nediskurzivni formi oziroma pluralnosti form, ki jih lahko razberemo iz posameznih obstoječih analiz zgodovinske konstitucije rasizma, bomo zgodovino ameriškega rasizma analizirali prek metodološko-teoretskega okvira, ki v veliki meri temelji na genealoškem pristopu analiziranja historične konstitucije družbenopolitičnih fenomenov ter moderne družbenopolitične ureditve, ki ga je razvil Michel Foucault. Kot bomo predstavili v nadaljevanju, namreč genealoški pristop omogoča refleksijo in inkorporacijo heterogenih in mestoma ambivalentnih in nasprotujočih si ugotovitev ter uvidov obstoječih analiz kot tudi njihovo nadgraditev, predvsem v smislu osmišljanja ter analize konstitutivnosti rasizma za moderne družbenopolitične ureditve.

Preden pričnemo s celovitim vzpostavljanjem našega teoretsko-metodološkega okvira preučevanja zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma je potrebno izpostaviti osrednjo vlogo, ki jo imajo Foucaultove ideje, pojmi in ugotovitve v naši historični raziskavi. Te bodo namreč nastopale v treh prepletenih funkcijah. Prvič, Foucaultov genealoški pristop pri historičnem preučevanju družbenopolitičnih fenomenov tvori osrednji teoretsko-metodološki okvir našega raziskovanja, predvsem v smislu izhodiščnih predpostavk glede preučevanja konstituiranja, delovanja in transformacij modernih družbenopolitičnih ureditev, glede ključnih kontekstov, kjer je možno identificirati te procese, glede prepletanja epistemološke in ontološke dimenzije teh transformacij, glede kontinuitet in diskontinuitet, ki določajo konstituiranje in transformacijo ureditev. Drugič se bomo v naši analizi oprli na ugotovitve specifičnih historičnih analiz kompleksnega vzpostavljanja modernih družbenopolitičnih ureditev in njihovih raznolikih dimenzij ter kontekstov, ki so jih izvedli Foucault in njegovi nasledniki (Burchell 1993, Hannah 2000, McWhorter 2004, 2009, Mendieta 2004, Jessop 2011, Stoler 1995, 2002, Reid 2006, Kelly 2009), in ki so iz gledišča izhodiščne predpostavke o konstitutivnosti rasizma za moderno družbenopolitično ureditev pertinentne za razumevanje te konstitutivnosti. Deloma bodo te ugotovitve inkorporirane v metodološko-teoretski okvir, deloma bodo integrirane v genealoško analizo ameriškega rasizma. Tretjič se bomo v naši analizi oprli na Foucaultove analize in premisleke historičnega vzpostavljanja modernega rasizma in njegove vloge v modernih družbenopolitičnih ureditvah.

1.2 Genealoški pristop

Izhodiščni genealoški teoretsko-metodološki okvir pričujoče analize določa specifično razumevanje sedanosti, sedanjih družbenopolitičnih ureditev, razmerij, odnosov, struktur, institucij, vednosti, diskurzov in subjektivitet ter njihovega razmerja z zgodovino oziroma z multiplimi in heterogenimi zgodovinskimi procesi. Genealogija je specifičen način zgodovinskega preučevanja oziroma splošno ime za določen zbir načinov, tehnik in polij zgodovinske analize, prek katerih je Foucault poskušal preseči določene omejitve, ki jih je dojemal kot inherentne prevladujočim pristopom preučevanja zgodovinskih transformacij ter prevladujočim fokusom preučevanja. Pri tem so njegovi metodološki napotki in njegove raznolike genealoške analize, v okviru katerih je razvijal svoje razumevanje tako metodologije genealoške analize kot narave določenih osrednjih fenomenov sodobnih ureditev, uporabljeni kot inštrumenti, kot orodja za preučevanje fenomena vzpostavitve modernega rasizma in »rase«. Ta »orodja« ne bodo le uporabljena, temveč prilagojena, transformirana in nadgrajena, s čimer bomo ostali zvesti eni od ključnih predpostavk Foucaulta (1980, 1991, 2001a, 1975-76/2003b), in sicer, da vsak fenomen potrebuje specifičen način refleksije in analize, ki je prilagojen raziskovanemu fenomenu. Popolno prevzemanje Foucaultove metodologije ni mogoče tudi iz enostavnega razloga, ker enoznačnih metodoloških napotil za genealoško raziskovanje v Foucaultovih tekstih ni mogoče najti, temveč jih lahko le postopoma sestavimo iz raznolikih tekstov,¹⁶ s čimer

¹⁶ V opredelitvi teoretsko metodološkega okvira se bomo nanašali tako na Foucaultove knjige, kot so *Arheologija vednosti* (1969/2001), *Nadzorovanje in kaznovanje* (1975/2004), *Zgodovina seksualnosti I, II in III*

neizogibno tvegamo določeno arbitrarnost glede sestave in povezovanja njegovih metodoloških napotkov. Potrebno je opozoriti, da je sam Foucault v teku svojih raziskav in refleksij pogosto bolj ali manj transformiral svoj pristop in svojo metodologijo ter nadgrajeval in/ali preusmerjal svoja razumevanja določenih družbenopolitičnih fenomenov. Kot kritično pravi Foucault (2007, 20), »ne sprašujte me, kdo sem in ne zahtevajte od mene, da ostanem isti: preverjanje naših dokumentov prepustite raje našim birokratom in policiji. Medtem ko pišemo, nam prizanesite z njihovo moralnostjo«.

V pričujoči opredelitvi metodološkega pristopa bomo posledično poskušali na eni strani čim bolj celovito predstaviti genealoški tip analize, ki ga je izvajal Foucault. Na drugi strani pristop predstavlja določeno prilagoditev raziskovanemu fenomenu ameriškega rasizma ter našim izhodiščnim predpostavkam, s čimer metodološki pristop ne moremo označiti kot Foucaultov, temveč foucaultovski. Našo pozicijo koncizno izpostavita Dreyfus in Rabinow (1983), ko pravita, da se pridevnik foucaultovski nanaša na vir intelektualnega navdiha, ki v nobenem primeru ne deluje oziroma ne sme biti razumljen v smislu nekakšnega avtomatičnega garanta oziroma inštrumenta, ki avtomatično zagotavlja ustreznost našega razumevanja rasizma. Pri našem metodološkem pristopu in v analizi, ki sledi, ne gre za »interpretacijo« Foucaulta v nekakšnem heremenevničnem smislu nikoli dokončane interpretacije, temveč za njegovo uporabo, za uporabo njegovih inštrumentov, ki so lahko, če nadaljujemo z metaforo inštrumenta, v določenih kontekstih upognjeni, skrhani in spremenjeni z namenom omogočanja inovativnega kritičnega uvida v raziskovani fenomen.

Genealogijo sledeč Foucaultu (2000b, 1975-76/2003b, 2001a) tako razumemo kot določen korektiv pogostokrat teleološkim, univerzalnim in unilinearnim analizam zgodovine, ki obstoječo sedanost razumejo kot neizogiben rezultat določenih objektivnih zgodovinskih procesov, ki jih je možno zaobjeti, analizirati in reflektirati prek univerzalne in totalne raziskovalne metode. Genealogija ni totalna in univerzalna metoda, saj bi jo ravno to vzpostavilo kot metodo, ki perpetuira redukcionistični pogled na zgodovino (Faubion 2000). Ta pogled in njegovo raziskovalno metodo Foucault v svojem delu *Arheologija vednosti* (2007) opredeli kot *totalno zgodovino* v smislu analize, ki poskuša rekonstruirati splošno formo civilizacije, osrednjega (materialnega in umskega) principa družbe, značilnosti, ki je

(1976/2000, 1984/1998, 1984/1994)), zbrana predavanja iz Collège de France, in sicer Abnormalno (1974/75 - 2008), Družba mora biti obranjena (1975/1976-2003), Varnost, teritorij, populacija (1977/1978 - 2009), Rojstvo biopolitike (1978/79 - 2008), Vladanje sebi in drugim (1982/83 - 2010), kot tudi na različne tekste zbranih v zbirki Ključna dela I,II in III (2000, 2000, 2001).

lastna vsem fenomenom določenega obdobja, zakona, ki bi razložil njihovo kohezijo. Gre za odkrivanje homogenih odnosov med multiplimi fenomeni, iskanje skupnega porekla teh fenomenov ali osmišljanje teh fenomenov kot izraza skupnega jedra. Hkrati to raziskovanje temelji na predpostavki zgodovine kot nečesa, kar je možno artikulirati v velike enote, kot so dobe ali faze, ki vsebujejo edinstven princip svoje kohezije.

Foucaultovska genealoška analiza je inherentno nasprotna takšnemu razumevanju zgodovine in tipu zgodovinskega raziskovanja. Prvič, historična obdobja ne razumemo kot avtarkična in hkrati neproblematična polja raziskovanja in drugič, pretekli družbenopolitični konteksti niso predmet preučevanja v smislu razumevanja teh kontekstov kot izoliranih od sedanjega konteksta. Genealogijo izhodiščno razumemo kot zgodovino sedanjosti, v smislu zgodovine razmerij, struktur, odnosov, institucij, praks, diskurzov in subjektivitet, organiziranih v okvir multiplih dispozitivov, ki omogočajo specifične strateške možnosti in posledično specifične izkušnje, in so se v sedanjosti vzpostavili kot nevtralni, neopazni, »naravni«, neproblematični in skoraj da ahistorični. Gre za poskus destabilizacije slike sedanjosti kot nečesa neizogibnega in nekontingentnega, stabilnega, kot realizacije določene unitarne vizije, kot nečesa, kar ne more biti drugače. Pozicijo analitika, delujočega v okviru foucaultovske genealogije, napram prevladujočemu zgodovinopisju in sami zgodovini slikovito opredeli Foucault (v Lotringer 1996, 225) z naslednjim citatom: *»Sanjam o intelektualnem uničevalcu dokazov in univerzalij, o tistem, ki v inercijah in omejitvah sedanjosti locira in označi šibke točke, vrzeli, linije sil, ki se nenehno premešča, ki ne ve natančno, kam ga vodi njegova pot, niti to, kaj bo mislil jutri, ker je preveč pozoren na sedanjost...«*

Genealoške analize določa sistematični skepticizem do vsakršnih dozdevnih univerzalij, kot je na primer v našem primeru »rasa« in rasizem. Namesto, da bi izvajali dedukcijo konkretnih fenomenov iz univerzalij, kot so »rasa«, država, suveren, subjekt, ljudstvo ali namesto, da bi pričeli s temi univerzalijami kot nujno mrežo intelegibilnosti za določene konkretne prakse, bomo raziskovalni fokus usmerili na konkretne prakse (miselne in materialne), ki tvorijo mrežo intelegibilnosti prek katere lahko analiziramo »univerzalijo« »rase« in rasizma. Posledično genealoško analizo določa specifično nominalistično razumevanje družbenopolitičnih fenomenov, kjer je analiza univerzalij, kot sta »rasa« in rasizem, nadomeščena z analizo historično in geopolitično singularnih konkretnih miselnih in materialnih praks (Foucault 1977-1978/2009, 3, 2010). V tem kontekstu je specifično predvsem razmerje genealoške analize s historicizmom. Na eni strani namreč Foucault svojo

genealoško analizo razume kot nominalistični historicizem, kjer so teorije subjekta, oblasti in vednosti nadomeščene z analizami historično determiniranih praks (glej Foucault 2010). Na drugi strani svoj pristop razmeji napram konvencionalnemu historicizmu oziroma historicistični redukciji, ki izhodiščno sloni na predpostavki danosti univerzalij (npr. država, »rasa«, subjekt) in posledičnemu preučevanju njihovega spreminjanja tekom zgodovine (glej Foucault 1977-1978/2009).

Glede na izpostavljeno izhodišče o neobstoju univerzalij se postavlja vprašanje, kako je mogoče analizirati zgodovino na primer »rase« in rasizma, ne da bi *a priori* sprejeli obstoj teh objektov. Če izhajamo iz izhodiščne predpostavke, da »rasa« na sebi ne obstaja, smo v luči specifičnih procesov, dogodkov, specifičnih problematizacij, institucij, praks in vednosti ter diskurzov, soočeni s problemom njihove osmislitve in refleksije v luči njihove percipirane organiziranosti okrog nečesa, kar naj bi bilo »rasa«. Kljub temu, da »rasa« nima esence, ima »rasa« oziroma pripis, prepoznanje, kategoriziranje posameznikov in skupin v določene »rase«, materialne konsekvence glede njihovih življenjskih možnosti, glede osmišljanja ter dejanskosti njihovih vlog v vseh družbenopolitičnih kontekstih določene družbenopolitične ureditve, glede njihove pripoznanosti kot polnopravnih članov določenih skupnosti in kolektivnih identitet, glede strukturiranja ter možnosti realizacije njihovih interesov, glede osmišljanja njihovih sposobnosti, glede izpostavljenosti najrazličnejšim praksam privilegiranja, deprivilegiranja, diskriminacije, vključevanja in izključevanja ter hierarhičnega vključevanja v raznolike družbenopolitične sfere, kot tudi glede njihove samopodobe ter splošne družbenopolitične podobe teh posameznikov in skupin. Pred uvodom v odgovor na kompleksno vprašanje analize »rase« in rasizma je potrebno izpostaviti tudi naslednjo ugotovitev preučevalcev zgodovine rasizma, ki je pertinentna za naš teoretsko metodološki okvir, in sicer, da imata »rasa« in rasizem zgodovino, da sta historično singularna fenomena, in da je posledično percipirana esenca oziroma bolje rečeno esence »rase« produkt določenih zgodovinskih procesov.

Teoretsko-metodološko izhodišče našega odgovora na vprašanje analize zgodovine »rase« in rasizma, se pri tem opira na osmišljanje rasizma prek Foucaultovega pojma in konceptualizacije dispozitiva ter »rase« kot dinamičnega produkta delovanja posameznikov ter skupin v okviru in prek specifičnih historičnih »rasnih«/rasističnih dispozitivov. Pri tem »rasa« hkrati igra vlogo velike mrežne podlage določenega dispozitiva, v katero so povezane subjektivitete, telesa, družbenopolitične vloge, prepričanja, želje, poželenja v skladu s

specifičnimi osrednjimi strategijami vednosti in oblasti ter diskurzi (glej Foucault 1976/1978). Ta uvodni, na prvi pogled paradoksalni odgovor bo postal intelegibilen v nadaljevanju opredelitve našega teoretsko-metodološkega okvira, kjer bo naslovljeno specifično Foucaultovo razumevanje dispozitiva v smislu specifične historično singularne organizacije, oblastnih razmerij, režimov vednosti oziroma resnice in subjektivitete oziroma specifičnega odnosa do Sebstva. Pri tem je ena od osrednjih, za našo historično-politološko analizo razizma pertinentnih specifik Foucaultovih osmišljanj historične konstitucije oblasti, vednosti, diskurzov, sfer, objektov ta, da v okviru genealoškega raziskovanja ni potrebno implicitno ali eksplicitno referirati na stabilni, ahistorični, nespremenljivi subjekt, ki ga je moč definirati, saj ta v okviru foucaultovske epistemologije ne predstavlja temelja oziroma izvora oblastnih razmerij, izvora vednosti in temelja specifične historično singularne izkušnje (glej O'Leary 2010).

Preden lahko preidemo na osmišljanje naših osrednjih teoretski predpostavk je potrebno v opredelitvi našega metodološkega okvira izpostaviti še druge osrednje metodološke predpostavke genealoške analize, ki jih je mogoče zaslediti pri Foucaultu, in so pertinentne za naš raziskovalni okvir. Foucault namreč v svojih genealoških raziskavah pokaže inherentno kompleksnost razmerja med sedanostjo in preteklostjo, ki se v marsikateri interpretaciji njegovega genealoškega dela izgubi v trditvah, da je Foucault mislec historične diskontinuitete in v določenih primerih tudi epohalnih historičnih prelomov.¹⁷ Če so določeni prevladujoči zgodovinski pristopi problematični s stališča razumevanja historičnega procesa vzpostavljanja modernih družbenopolitičnih ureditev v smislu določene teleološke kontinuitete, na primer v kontekstu zahodnih družb od grške Antike do zahodnoevropske sedanosti, namreč drugi pristopi, ki jih je možno na prvi pogled paradoksalno identificirati v istih zgodovinskih delih, sedanost razumejo v smislu popolnega preloma s preteklostjo. Pri tem sta ta prelom oziroma sama sedanost razumljena bodisi kot neprecedenčni triumf človekovega razuma, ki se je rešil spon preteklosti bodisi kot popolna katastrofa, kot trenutek, ko je človek skrenil s prave poti (glej Foucault 2001a).

¹⁷ V tem primeru je potrebno izpostaviti, da je pri Foucaultu predvsem v zgodnjih in srednjih delih oziroma vse do predavanj na Collège de France *Sécurité, territoire, population* leta 1977/78 (2009) mogoče identificirati določene epohalne trditve, simbolizirane v pojmi, kot so disciplinarna družba, normalizirajoča družba, moderni episteme, ki implicirajo določene epohalne prelome, vendar v luči njegovih drugih pojmov iz zgodnjega in srednjega obdobja, kot so na primer diskurz, prakse, arhiv, težko govorimo o ideji epohalnih prelomov. Hkrati je to nemogoče locirati v kasnejša dela, kjer Foucault svojo analitiko razvije v specifično topografijo, ki je pozorna na kontinuirane mikro in makro premike v določenih družbenopolitičnih ureditvah, ki so pripeljali do določenih korenitih sprememb, vendar slednjih ni mogoče locirati v nekakšnem velikemu premiku.

Pri foucaultovski genealoški analizi gre za analizo, v okviru katere poskušamo prek historično-politološke analize določenega družbenopolitičnega fenomena destabilizirati obstoječe prevladujoče narative o tem fenomenu in o naši splošni družbenopolitični realnosti. Genealogija razkriva določene singularnosti tam, kjer je na prvi pogled mogoče »razkriti« določene historične kontinuiranosti (ideja, da rasizem obstaja že od Antike). Razkriva določene diskontinuitete, določene transformacije, določene prelome na ravni oblastnih praks, vednosti in diskurzov, ki predstavljajo temelj geneze določenih historično specifičnih družbenopolitičnih ureditev. Razkriva na primer, kako lahko isti termini in na prvi pogled isti fenomeni (na primer telo) dobijo v kratkem zgodovinskem obdobju popolnoma nov pomen. Genealogija nam poleg historične singularnosti sedanosti razkriva tudi njeno kontingenco v smislu, da je naša sedanost dinamičen in ambivalenten rezultat historičnih materialnih ter pomenskih bojov, soočenj ter konfliktov raznolikih sil, stranpoti, prevlad in podjarmljenj, *a posteriori* vzpostavljenih nujnosti (Foucault 2000b, 1975-76/2003b, Dean 2010). Pri tem je potrebno opozoriti, da historične singularnosti ne razumemo v smislu preloma z neko jasno kontinuiteto s svojim posebnim *raison d'etre*, temveč jo razumemo v smislu preloma s percepcijo samoumevnosti določenih praks, struktur in procesov kot danih ter naravnih. Genealoška raziskava sloni tudi na razkrivanju »sodobnosti« določenih praks, struktur in procesov preteklosti, nekorenito prelomnost določenih dogodkov, ki se jih vzpostavlja kot radikalne transformacije moderne družbenopolitične ureditve. Z drugimi besedami, genealoška raziskava razkriva, kako je preteklost v marsičem in presenetljivo podobna sedanosti.¹⁸ V tem smislu ponovno odkriva povezave, srečanja, podpore, ovire, igre sil in strategije, ki so v določenem momentu vzpostavile določen fenomen kot samoumeven, kot univerzalen, kot univerzalijo. »Raso« in rasizem je posledično potrebno analizirati glede na multiple procese, ki ju historično konstituirajo (Foucault 2001a, 226).

Inovativnost foucaultovih genealoških analiz se kaže tudi v specifičnih družbenopolitičnih kontekstih (sferah, poljih), kjer poteka analiza. Foucaultove genealoške analize namreč usmerjajo posebno pozornost na določene kontekste, pojme, problematizacije, prakse, strukture in institucije ter vednosti, ki v prevladujočih historičnih analizah ne igrajo

¹⁸ Foucaultu se je oznaka, da je zgodovinar diskontinuitete oziroma, da v njegovih analizah osrednje mesto igra diskontinuiteta, zdela presenetljiva in izjemno poenostavljanje njegovih analiz, ki nikakor na piedestal ne postavljajo niti neproblematične kontinuitete niti diskontinuitete. Izhodiščno ga niso zanimale ne kontinuitete ne diskontinuitete, temveč ga je zanimalo vprašanje, kaj je značilnost specifičnega režima, kaj je značilnost historično specifičnih politik izjavljanja (glej Foucault 2001a, 113-114). Foucault v enem svojih intervjujev humorno izjavi: »Kot veste noben ni bolj zavezan kontinuiteti kot sem sam: prepoznati diskontinuiteto ni nikoli nič več kot registrirati problem, ki ga je potrebno razrešiti« (Foucault 2001a, 226).

pomembne vloge oziroma, so percipirane kot neprimerne za zgodovinsko-politološko analizo prav zaradi njihove percepcije bodisi kot ahistoričnih/transhistoričnih fenomenov (npr. racionalnost) bodisi kot nepomembnih stranpoti, zmot, napak, »patologij« (npr. inkvizicija, suženjstvo, rasistične teorije) v kontekstu teleološkega razvoja modernih družbenopolitičnih ureditev oziroma kot nepomembnih tarč analize v smislu grajenja mozaika razumevanja širšega procesa vzpostavljanja modernih družbeno-političnih ureditev, njihovih osrednjih razmerji, odnosov, struktur, identitet in vednosti (npr. leposlovje, področje medicine, razumevanje delovanja telesa, bolezni). Namen genealoške analize je pokazati pomembnost opredeljenih posebnih polj raziskave za razumevanje osrednjih značilnosti in historične konstitucije preiskovanega fenomena, v našem primeru rasizma, njihovo pomembnost za razumevanje konstitucije in transformacije modernih družbenopolitičnih ureditev ter njihovo konstitutivno povezanost s preiskovanim fenomenom. Z drugimi besedami, naša genealoška analiza rasizma se bo z dvojnimi namenoma osredotočila tudi na omenjene velikokrat zapostavljene tarče raziskovanja. Prvič bomo s hkratnim preučevanjem konvencionalnejših polij in manj konvencionalnih polij preučevanja geneze rasizma celoviteje zaobjeli kompleksnost, heterogenost, multiplost, dinamičnost, ambivalentnost in kontingentnost historične geneze rasizma. Glede na Foucaultovo razlikovanje med izvorom in poreklom, ki izhaja iz Nietzschejevega razlikovanja,¹⁹ bomo odkrivali dinamično poreklo in ne unitarnega ter statičnega izvora določenega fenomena. Odkrivali bomo mnoge, mnogovrstne in subtilne sledi konstituiranja fenomena modernega rasizma. Posledično bomo odkrivali številne začetke, ki v preučevanju rasizma velikokrat niso naslovljeni oziroma so selektivno izbrani in neizbrani ter s tem utišani. V tem oziru bomo analizirali številne kontekste, kjer je možno identificirati pojavnost modernega rasizma, pri čemer začetke modernega rasizma ni moč razumeti kot zgodovinske nujnosti, temveč v smislu singularnih kontingenc, kot arbitrarnega rezultata specifičnih pogojev možnosti, historičnih kontekstov in dogodkov ter odzivov na kontingentne upore in konflikte.

Poleg prikaza kompleksnosti porekla rasizma in njegovih značilnosti bo analiza zapostavljenih tarč historično-politološkega raziskovanja omogočila razkrivanje potencialno spregledanega pomena teh polij preučevanja za konstituiranje in transformacije modernih

¹⁹ Gre za razliko med *Ursprung* (izvor) in *Herkunft* (poreklo), pri čemer gre v primeru prvega za poskus odkritja esence analiziranih fenomenov in pri tem predpostavlja določeno statičnost, a hkrati določeno ostro diskontinuiteto v smislu stvaritve *ex nihilo* in/ali na ruševinah propada. Pri poreklu ne gre za poskus odkrivanja esence, temveč dinamičnih sledi, ki se križajo in vzpostavljajo določeno bolj ali manj stabilno mrežo, ki projicira sliko unitarnosti (glej Foucault 2000b).

družbenopolitičnih ureditev ter njihovih osrednjih značilnosti in omogočila potencialno razkrivanje skupnega porekla rasizma in na prvi pogled diametralno nasprotnih fenomenov modernih družbenopolitičnih ureditev, kot so na primer svoboščine in pravice posameznikov, toleranca, suverenost ljudstva, nacionalna država, predstavniška demokracija, ki so potencialno bolj vidni v določenih mikro oziroma mezzo kontekstih določenih polij vednosti, oblastnih praks in institucij, ki na prvi pogled niso percipirana za ključne pri konstituiranju, delovanju in transformacijah modernih družbenopolitičnih ureditev. V tem kontekstu ne gre le za potencialno razkrivanje skupnih, na prvi pogled diametralno nasprotnih fenomenov, temveč za njihovo potencialno tesno prepletenost in posledično sokonstitutivnost.

Genealoška analiza kot metodologija raziskovanja pri tem ne usmerja izključne pozornosti na pogosto prezrte kontekste historičnega raziskovanja, temveč tudi na polja historično-politološkega raziskovanja, ki bi jih lahko označili za konvencionalna, kot so na primer historična konstitucija centralizirane države, geneza nacionalne države, nacije, liberalno-demokratskega političnega sistema, kapitalizma in mednarodne globalne ureditve ter modernega kolonializma, a so v okviru genealoške analize podvržena specifičnemu načinu raziskovanja. Ti fenomeni, katerih historična konstitucija, delovanje in transformacija je prevladujoče analizirana prek historičnih gradiv, kot so na primer ustave, zakoni, dela političnih mislecev in epohalnih dogodkov ter v okviru prevladujoče perspektive njihovega enoznačnega vznika in kontinuiranega razvoja, so namreč brani ter analizirani v smislu predpostavke genealogije, ki fenomene sedanjosti razume kot kontingentne in arbitrarne rezultate kompleksnih, heterogenih in multiplih pomenskih ter materialnih bojov, konfliktov in *a posteriori* vzpostavljene enotnosti, enoznačnosti in teleološkosti. V tem kontekstu genealogija svojo pozornost usmerja na vzporedno analizo in refleksijo historičnih gradiv konvencionalnih analiz ter historičnih gradiv, v okviru katerih lahko razberemo nekaj, kar Foucault (1975-76/2003b) označuje s sintagmo *podjarmljene vednosti*, katerih razkrivanje je eden od osrednjih namenov genealoške analize, saj se ravno prek razkrivanja teh vednosti in prikaza njihove konstitutivne funkcije za našo sedanjost, njihovega »motenja« linearne naracije, razvoja modernih družbenopolitičnih ureditev, njihove nepriznane, utišane, a hkrati nujne vloge v delovanju modernih družbenopolitičnih ureditev.

Podjarmljene vednosti označujejo dva okvirna tipa nedominantne vednosti. Prvič gre za »zgodovinske vsebine«, ki so bile pokopane ali zakrite v funkcionalni koherenci ali formalnih sistematizacijah. Razkrivanje določenih »zgodovinskih vsebin« nam namreč razkrije linije

delitev, konfrontacije, boje, ki jih funkcionalne ureditve zakrijejo. Na primer, določene, v specifičnem historičnem in geopolitičnem kontekstu priznane znanstvene teorije in raziskovalne tehnike, kot so »rasne« teorije in frenologija (meritev lobanj in določanje umske sposobnosti posameznikov ter posledično skupin glede na obliko ter velikost lobanj določenih pripadnikov skupin). Pri podjarmljenih vednostih gre posledično za vednosti, ki so bile prisotne in so igrale pomembno vlogo v določenih historičnih ureditvah, a so bile pozabljene in/ali utišane. Na drugi strani s pojmom podjarmljene vednosti označujemo cel niz vednosti, ki so bile diskvalificirane kot ne-konceptualne vednosti, kot naivne vednosti, kot hierarhično inferiorne vednosti, ki so bile pod določenim zahtevanim nivojem znanstvenosti. Prav kontinuirano pojavljanje podjarmljenih vednosti (npr. vednosti prvotnih prebivalcev, vednosti sužnjev, vednosti obče populacije, vednosti »črncev«, vednosti »belcev«) v obeh smislih predstavlja pogoj možnosti kritike. Na prvi pogled je hkratio preučevanje obeh tipov podjarmljenih vednosti nesmiselno, vendar nam ravno razkrivanje njunega razmerja s sodobno dominantno vednostjo odkrije historične boje in razkrije trdoživo prisotnost spominov na te boje med ljudmi. Posledično je ena od analitičnih osti genealoške analize usmerjena tako na utišane znanstvene vednosti kot podjarmljene nekonceptualne vednosti.

Genealogija na drugi strani ni usmerjena proti vsebini, metodam in pojmom, s katerim operira dominantna historična znanost. Vsaka historična analiza je vedno kreacija vendar ne samostojna kreacija zgodovinarjeve/raziskovalčeve misli, temveč je utemeljena na kreaciji, ki jo omogočajo zgodovinski dokumenti in specifični epistemološki okvirji, ki so del širših oblastno-vednostnih razmerij. Historična analiza tako nikoli ne more biti relativna, a hkrati tudi ne more imeti statusa Resnice. Prevladujoče historične analize velikokrat namreč nastopajo kot politični inštrument v smislu »samo-umevne« zgodovinske Resnice. »Samo-umevne« Resnice so resnice, ki so jih določene družbenopolitične skupine formirale na podlagi selektivne uporabe historičnih dokumentov (Moussa in Scapp 1996). Kot pravi Foucault (1975-76/2003b) je genealogija usmerjena proti tem centralizirajočim učinkom oblasti, ki so neločljivo povezani z institucionalizacijo in delovanjem vsakršnega znanstvenega diskurza, organiziranega v specifični družbenopolitični ureditvi. Genealogija je izhodiščno prežeta s specifičnim etosom kontinuiranega in pragmatičnega aktivizma, pri čemer se ne zapleta v mesijanstvo podprto z enoznačnimi razlagami. Kot se, opirajoč na Antonia Gramscija, poetično izrazi O'Malley (1997, 508), genealogija pokaže na napetost med pesimizmom intelekta in optimizmom volje. Gre za poskus »osvoboditve« vednosti z namenom omogočanja, da te sodelujejo v boju proti unitarnim, formalnim in znanstvenim

teoretičnim diskurzom, ki v primeru fenomena rasizma tega prevladujoče ne osmišljajo kot konstitutivnega in ključnega za delovanje moderno družbenopolitične ureditve. Ravno prek vzporedne analize konvencionalnih in podjarmljenih vednosti bo namreč v okviru naše genealoške analize mogoče razkriti potencialno prepletenost konstituiranja in delovanja modernega rasizma z na prvi pogled diametralno nasprotujočimi fenomeni, ki so osrednjega pomena za moderno družbenopolitično ureditev. Z drugimi besedami, osrednji namen naše genealoške analize rasizma sledi osrednjemu namenu vsakršne genealoške analize, in sicer preseganje ustaljenih, omejenih in »zacementiranih« načinov mišljenja, v katerih se je omejila sposobnost kritične refleksije določenih fenomenov. Pri tem genealoška analiza ne vzpostavlja arhimedovskega gledišča na historično konstitucijo in razvoj preučevanega fenomena oziroma ne izhaja iz ideje nevtralnosti in objektivnosti.²⁰ Zgodovina določenega družbenopolitičnega fenomen obstaja le v obliki obstoječih in dostopnih historičnih dokumentov, katerih se interpretacija vedno vrši z določene pozicije. Z drugimi besedami, opis historičnih procesov ni mogoč z nevtralne točke oziroma noben dokument ne govori sam zase.

Kljub izhodiščni predpostavki naše analize, ki izhaja iz ene od ključnih Foucaultovih (1975/1977) ugotovitev, in sicer o prepletenosti produkcije vednosti in izvajanju oblasti oziroma delovanju oblastnih razmerij, da je vedoči subjekt oziroma analitik sokonstituiran s strani praks, razmerij, struktur, diskurzov ter v končni fazi fenomenov, ki jih želi analizirati, se njegova misel (in hkrati dejanja ter prakse) lahko distancirajo od svojega miljeja v specifičnih historično singularnih pogojih možnosti oziroma v določenem kontekstu historičnih procesov, krize ali multiplih kriz vladanja ter krize obstoječe družbenopolitične ureditve (glej Foucault 2000a, 114). Miselna distanca (distanca prek dejanj in praks) do miljeja se ne vzpostavlja z namenom nekega nevtralnega pogleda na fenomen, temveč bodisi v smislu problematiziranja objekta, ki se vzpostavi kot nov fenomen, bodisi smislu novega

²⁰ Pri genealogiji ne gre za enostavni relativizem v smislu, da ima vsaka razlaga enako vrednost, in posledično enostavno zavračanje post-pozitivističnega objektivizma (glej Alcoff 2001) oziroma objektivizma, ki ne gradi na neločljivi povezanosti objektivnosti in pozitivizma, v smislu neločljive povezanosti objektivnosti z nujnostjo transcendenčnega razumevanja določene družbenopolitične situacije ali historičnega konteksta. Genealoška analiza je v specifičnem razmerju s prevladujočimi histografičnimi pristopi in posledično načini verifikacije v znanosti (preverljivosti in falsifikacije), saj slednje razume kot osrednje elemente pogojev možnosti našega osmišljanja v smislu specifičnega režima vednosti-oblasti, ki ga določajo specifična pravila ločevanja resničnih in ne-resničnih izjav, vezanih na specifične oblastne odnose oziroma določenih s strani specifične mreže inteligibilnosti. Primerjava oziroma vrednotenje genealoške analize napram drugim vrstam histografije *kontra* Bevir (1994) ne more temeljiti na prevladujočih pravilih dominantnih mrež inteligibilnosti oziroma na določeni ahistorični racionalnosti, ki v tem kontekstu predstavlja vateľ, prek katerega medsebojno primerjamo in preverjamo teorije, ki se uporabljajo v zgodovinskem raziskovanju. Relevantnost genealoške analize temelji na njeni sposobnosti razširjanja naše imaginacije.

problematiziranja obstoječega percipiranega fenomena, ki naj bi poskušal vzpostaviti novo percipirano problematiko preiskovanega fenomena oziroma naj bi preseglo meje rešitev, ki jih zamejujejo dominantne problematizacije fenomena.

Vprašanje problematizacij je v okviru genealoške analize prisotno v dveh dimenzijah. Prvič, v zgoraj opredeljenem smislu genealoške analize kot problematizacije in drugič, v smislu problematizacij kot specifičnih fokusov genealoške historično-politološke analize. Specifičen fokus genealoških analiz na historično in geopolitično singularne problematizacij je, poleg že opredeljenih predpostavk, mogoče opredeliti kot osrednjo metodološko predpostavko genealoškega raziskovanja, ki je pertinentna za naše raziskovanje historičnega vzpostavljanja rasističnega dispozitiva in izkušnje ter učinek »rase«, saj se problematizacije vežejo na vse tri že v uvodu omenjene osrednje osi genealogije. Pri problematizacijah gre namreč za specifičen historično in geopolitično zamejen način zamišljanja, prek katerega se človeška bitja konstituirajo in so konstituirana kot historično singularne subjektivitete, v okviru treh osrednjih osi, ki jih problematizacije povezujejo in prepletajo, in ki po Foucaultu (2000a, 262-63) predstavljajo tri osrednje osi genealoške analize, in sicer osi vednosti oziroma resnice, osi normativnosti oziroma razmerij moči in oblastnih razmerij ter osi etike oziroma odnosa do Sebsta. Pri analizi vzdolž osi vednosti oziroma resnice gre za historično ontologijo nas samih v razmerju do resnice, prek katere se konstituiramo kot subjekti vednosti. Z drugimi besedami, se genealoška analiza osredotoča na specifične historično singularne vednosti oziroma produkcije vednosti. Pri analizi vzdolž osi moči gre za historično ontologijo nas samih v razmerju do polja moči oziroma oblasti, prek katere se konstituiramo kot subjekti, ki delujejo na druge. Genealoška analiza se torej osredotoča na specifične historične racionalnosti vladanja in različne oblastne prakse. Pri analizi vzdolž osi subjektivitete/etike gre za historično ontologijo v razmerju do etike, prek katere se konstituiramo kot agensi morale. Povedano drugače se analiza osredotoča na specifične historično singularne forme odnosa do in formacije Sebsta. Pri tem naj bi genealoška analiza potekala vzdolž vseh treh osi, pri čemer je potrebno izpostaviti, da analiza vzdolž vseh treh osi izhaja iz Foucaultovega specifičnega razumevanja problematizacij, kot vednosti, njene produkcije in relacij v specifičnih družbenopolitičnih ureditvah, kot oblastnih razmerij oziroma razmerjih moči, osrednjih mehanizmov, praks in diskurzov, ter specifičnih form subjektivitet in historično specifičnih praks formacije teh subjektivitet.

Genealoška analiza pa, kot smo že izpostavili, ni totalna in univerzalna metoda, ki poskuša rekonstruirati osrednji (materialni in umski) princip družbe oziroma značilnosti, ki je lastna vsem fenomenom določenega obdobja, temveč v okviru genealoške analize poskušamo vzpostaviti nekaj kar Foucault (2001a, 226-28) imenuje *polieder intelegibilnosti*. Če so koordinate genealoške analize dane v smislu treh osrednjih osi, število stranic poliedra intelegibilnosti ni dano v naprej. Pri tem tudi ne moremo trditi, da je število njegovih stranic dokončno, saj je mogoče vznik rasizma locirati v multiple procese oziroma ima ta fenomen številne začetke ter kontekste pojavljanja v praksah diferenciacije med posamezniki in skupinami ter njihovega upravljanja in osmišljanja. Več kot ima stranic poliedra intelegibilnosti, lažje je na primer izpostaviti sokonstitutivnost rasizma z drugimi osrednjimi fenomeni modernih družbenopolitičnih ureditev in posledično prepletenost določenih navidezno ločenih ter nepovezanih praks s praksami rasizma, kot tudi osmisлити medsebojen vpliv historično sinhronih družbenopolitičnih ureditev in odločilen vpliv historično predhodnih družbenopolitičnih ureditev, njihovih praks ter miselnih okvirov na historično poznejše družbenopolitične ureditve. Z drugimi besedami, bolj ko analiziramo vse multiple procese, ki so vzpostavili fenomen rasizma, večje so možnosti vzpostavljanja povezav teh procesov s procesi, ki so na prvi pogled bodisi nepovezani z njimi, kot je na primer vzpostavljanja moderne države, vojske in vojaške discipline ter medicine, bodisi diametralno nasprotni, kot je na primer vzpostavitev liberalno-demokratskih političnih sistemov, nacij in avtonomnega racionalnega posameznika posejdujočega človekove ter državljanske pravice. Množijo se nam elementi, ki so v relaciji v vzniku teh procesov. Poleg elementov se množijo tudi relacije v smislu prenosa določenih tehničnih modelov, taktik, osmišljanj iz enih institucionalnih kontekstov v druge. Končno se z napredovanjem analize množijo tudi družbenopolitične sfere, v okviru katerih je možno identificirati procese in prakse modernega rasizma od njihovega vzpostavljanja v okviru revolucionarnih tehničnih sprememb določenih praks (na primer navigacijski mehanizmi), do vpeljave novih praks zamejevanja, do poljščin (na primer vpeljave riža in sladkornega trsa v ameriške kolonije) in globalnih sprememb v smislu vpeljave in/ali razvoja novih tehnologij oblasti v okvir kapitalističnega gospodarstva. Hkrati se nam množijo tudi družbenopolitični konteksti in ureditve med katerimi je mogoče identificirati bodisi medsebojen sinhron vpliv ali diahron vpliv predhodne na kasnejšo družbenopolitično ureditev.

To množenje nikakor ne more biti končno in nikakor pri specifični genealoški analizi ne moremo trditi, da gre za celotno »zgodbo«. Osrednji namen naše genealoške analize ni podati

celotne zgodbe, temveč vzpostaviti polieder intelegibilnosti preučevanja zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma, ki bo prispeval k celovitejšem razumevanju geneze rasnega/rasističnega dispozitiva kot tudi k historičnemu in politološkemu raziskovanju prepletenosti konstitucije rasizma ter drugih osrednjih fenomenov modernih družbenopolitičnih ureditev ter posledično k historičnemu ter politološkemu raziskovanju zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma in njegove konstitutivnosti za ter osrednjosti v delovanju moderne ameriške družbenopolitične ureditve. Kljub potencialno neštetim stranicam poliedra intelegibilnosti je pri genealoški analizi ključno, da naslovimo »stranice« v vseh treh oseh. Kot pravi Foucault (1984/1990) določen družbenopolitični fenomen ne moremo razumeti, če naslovimo le prakse ene od osi.

1.3 Rasizem kot dispozitiv

Kot smo izpostavili v uvodu, v našo analizo kot tudi v opredelitvi genealoškega pristopa k preučevanju rasizma slednjega konceptualiziramo v smislu dispozitiva. Izbor pojma dispozitiv za konceptualizacijo fenomena rasizma zahteva tako racionalizacijo v kontekstu genealoške analize kot sodobnih uvidov, refleksij in ugotovitev na polju preučevanja zgodovine rasizma. Glede na osrednji namen naše genealoške analize, in sicer vzpostavitve poliedra intelegibilnosti historičnega vzpostavljanja ameriškega rasizma in njegove konstitutivnosti za ameriško družbenopolitično ureditev, smo tako glede koordinat Foucaultovega genealoškega pristopa k preučevanju fenomenov kot osrednjih ugotovitev, uvidov in refleksij historičnega vzpostavljanja modernega rasizma ter specifično ameriškega rasizma, soočeni z vprašanjem teoretske zamejitve fenomena rasizma in njegovega historičnega vzpostavljanja. Da bi fenomen ameriškega rasizma zaobjeli in analizirali vzdolž vseh treh osi genealoške analize, in sicer osi vednosti/resnice, osi moči/oblasti in osi etike/subjektivitete, in da bi inkorporirali, osmislili, problematizirali ter nadgradili sodobne uvide, ugotovitve in refleksije historičnega vzpostavljanja, konsolidacije, transformacije ter delovanja (ameriškega) rasizma, je posledično potrebna specifična konceptualizacija in zamejitev fenomena rasizma, prek

katerega bi osmislili tako kompleksnost historičnega vzpostavljanja kot kompleksnost samega fenomena. Mnogi avtorji (npr. Goldberg 1987, Gilroy 1987, Omi in Winant 1994, Guillaumin 1995, Stoler 1997, Miles in Brown 2004, McWhorter 2009) izpostavljajo, da je pogoj možnosti analize tako zgodovinskega vzpostavljanja, transformacij kot samega delovanja rasizma in specifično ameriškega rasizma, zamejitev preučevanega fenomena oziroma objekta analize. Ker želimo s konceptualizacijo fenomena inkorporirati in nadgraditi uvide, ugotovitve in refleksije sodobnih avtorjev na polju preučevanja zgodovine, transformacij ter delovanja (ameriškega) rasizma, je posledično potrebna konceptualizacija, ki omogoča zamejitev geneze fenomena v smislu njegove historične singularnosti, a se hkrati izogne pastem posamičnega izvora. Potreben je analitični pojem, ki temelji na genealoški ideji kompleksnih multiplih porekel, ki v tem kontekstu ne privilegira oziroma ne reducira poreklo na specifične dimenzije bodisi diskurzivne/ideološke/idejne (npr. pojava besede »rasa«, pojma »rasa«, spajanje besede in pojma, klasifikacije človeških skupin) bodisi nediskurzivne (npr. prakse diferenciacije, hierarhizacije, diskriminiranja). Posledično je potrebna konceptualizacija prek katere je mogoče osmisliti nelinearen historičen razvoj fenomena, ki upošteva raznolike prakse, miselne okvire, institucionalizacije, strukture, subjektivitete in kolektivne identitete, ki so predstavljali precedense ali/in so neposredno vplivali na vzpostavljanje fenomena rasizma in specifično ameriškega rasizma. Nadalje je potrebna konceptualizacija, ki preseže avtarkične razlage vzpostavitve fenomena rasizma, tako v smislu povezovanja geneze s specifično transformacijo modernih družbenopolitičnih ureditev, kot v smislu popolnega osredotočanja na specifičen historičen geopolitični kontekst. Z drugimi besedami, zgodovine ameriškega rasizma ni mogoče razumeti z izključnim fokusom na geopolitični kontekst Severne Amerike in historičnim fokusom na pričetek angleške kolonizacije Severne Amerike. Nadalje je v luči identificiranih uvidov potrebna konceptualizacija, prek katere je mogoče osmisliti povezanost geneze rasizma tako z genezo, transformacijami in delovanjem modernih družbenopolitičnih ureditev kot z drugimi osrednjimi fenomeni modernih družbenopolitičnih ureditev (npr. država, nacionalizem, nacija-populacija, teritorij, spol in seksizem, avtonomni racionalni posameznik, liberalizem, moderna znanost) kot tudi z multipliciteto historičnih družbenopolitičnih procesov, ki so zaznamovali genezo moderne družbenopolitične ureditve (npr. razpad lokalnih in regionalnih fevdalnih struktur, moderni kolonializem, suženjstvo, širjenje kapitalističnega načina proizvodnje, sekularizacija oziroma krčenje vpliva cerkvenih institucij). Posledično je potrebna konceptualizacija, ki bo omogočila osmišljanje transformacije fenomena v kontekstu vzpostavitve in transformacij modernih družbenopolitičnih ureditev v smislu uvidov, da

fenomen rasizma privzema multiple forme v raznolikih historičnih kontekstih, pri čemer naj bi se rasizem historično konsolidiral v 19. stoletju. Konceptualizacija fenomena rasizma mora hkrati preseči bodisi nujnost historičnega pojava in transformacij fenomena rasizma v smislu teleološkega razumevanja razvoja modernih družbenopolitičnih ureditev bodisi popolne kontingence historičnega pojava rasizma. V tem kontekstu mora konceptualizacija prav tako preseči bodisi popolno vezanost geneze in historičnih transformacij rasizma na določene strukturne procese ter družbenopolitične transformacije, ki so vzpostavili moderno družbenopolitično ureditev, bodisi popolno odvisnost geneze in transformacij rasizma od interesov ter aktivnosti posameznikov in specifičnih družbenopolitičnih skupin. Konceptualizacija rasizma naj bi tudi presegla osmišljanje geneze rasizma kot neločljivo in izključno povezanega z diskurzi, praksami, strategijami vladajočih slojev. Hkrati mora preseči osmišljanje rasizma kot historično vedno že reakcionarnega zbira praks in diskurzov. Rasizem glede na predstavljene uvide vključuje tudi utopično dimenzijo, bodisi v smislu jasnosti, neambivalentnosti, stabilnosti, »čistosti« »ras« in meja med njimi ali v smislu specifičnih diskurzov ter praks diferenciacije, izključevanja ter diskriminiranja artikuliranih in udejanjenih s strani nevladajočih slojev. Tako z vidika historičnega vzpostavljanja kot z vidika sinhronega delovanja v določenem historičnem kontekstu in historičnih transformacijah rasizma v okviru določene družbenopolitične ureditve je potrebna konceptualizacija, prek katere lahko osmislimo vzpostavljanje, utrjevanje in perpetuiranje ter tudi transformacijo »rasnih« kategorij kot enega od osrednjih organizirajočih principov moderne družbenopolitične ureditve poleg razreda, spola, nacije, v smislu okvira percepcije realnosti, sooblikovanja subjektivitete posameznikov, kot sooblikovanja kolektivnih identitet in sooblikovanja/sourejanja odnosov v vseh sferah družbenega življenja. Pri tem mora konceptualizacija rasizma osmisliti prepletenost, sodelovanje, sopodpiranje različnih političnih, gospodarskih, kulturnih, socialnih, znanstvenih diskurzov, struktur, institucij in praks, prek katerih se hkrati izvaja kontinuirano umeščanje posameznikov v »rasne« hierarhično organizirane kategorije (rasializacija), ter se organizirajo in urejajo razmerja med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami kot pripadniki določenih »rasnih« kategorij. V tem kontekstu mora konceptualizacija osmisliti dialektičen proces med vzporednim konstituiranjem »rasnih« kategorij in preobrazbo, delovanjem, organiziranjem ter racionalizacijo družbenopolitičnih ureditev, prek teh kategorij kot tudi racionalizacije izkoriščanja, nasilja in odtujitve. Potrebna je konceptualizacija, ki »raso« oziroma »rasne« kategorije osmišlja kot družbenopolitično realnost, a hkrati ne kot ahistorično, objektivno, naravno danost. Hkrati mora konceptualizacija osmisliti procese umeščanja, utelešanja in

živetja ter praks »rase« v mikro kontekstih vsakdanjega življenja posameznikov (npr. norme ravnanja in obnašanja vezane na določeno »rasno« kategorijo) oziroma kompleksno prepletenost raznolikih družbenopolitičnih kontekstov od mikro-konteksta vsakdanjega življenja posameznika, do mezzo kontekstov delovanja institucij in makro kontekstov državnih, regionalnih in globalnih politik, regulacij ter aparatov.

Glede na identificirane uvide je potrebna tudi konceptualizacija, prek katere je mogoče osmisлити trdoživost procesov rasializacije oziroma fenomena rasizma v luči korenitih transformacij bodisi diskurzov (npr. splošne družbene delegitimacije biološke koncepcije »rase«) bodisi praks (npr. odprava suženjstva in formalne segregacije) v smislu relativne neodvisnosti fenomena rasizma oziroma njegove obstojnosti napram transformacijam ali odpravi določenih elementov. V tem kontekstu je potrebna konceptualizacija, ki lahko omisli historično spremenljivost »rasnih« kategorij tako v smislu spreminjanja meja teh kategorij oziroma spreminjanje pozicije določenih rasializiranih skupin kot v smislu vzpostavljanja novih kategorij. Potrebna je konceptualizacija, ki ta spreminjanja lahko osmisli kot produkt kompleksnega razmerja med širšimi družbenopolitičnimi transformacijami, kot politična dejanja vladajočih skupin povezana s praksami zasedbe, kolonizacije, zaslužnitve, podjarmljanja in izkoriščanja ter kontinuiranim uporom skupin in posameznikov, kategoriziranih v okvir kot inferiornih klasificiranih »rasnih« kategorij. Hkrati je potrebna konceptualizacija, ki je sposobna osmisлити določeno okvirno stabilnost »rasnih« kategorij v luči korenitih družbenopolitičnih transformacij in uporov, v smislu historičnega ohranjanja kljub možnemu preimenovanju »rasne« kategorije, ki predstavlja normo ureditve (npr. kristjani, »belci«, Anglosaksonci, kavkazijci, Američani brez predpone), in na drugi strani »rasne« kategorije, ki predstavlja anti-normo oziroma negacijo norme družbenopolitične ureditve (npr. »negro«, »črnc«, Afroameričan).

Glede na koordinate genealoškega pristopa k historičnemu preučevanju družbenopolitičnih fenomenov in glede na kompleksne ter obsežne zahteve, ki smo si jih, navezujoč se na ugotovitve, refleksije in uvide sodobnih avtorjev na polju preučevanja zgodovine rasizma in specifično zgodovine ameriškega rasizma, identificirali, je zelo primeren pojem, prek katerega lahko zamejimo rasizem, pojem dispozitiva. Slednji namreč predstavlja enega od osrednjih pojmov, ki jih je v svojih genealoških analizah eksplicitno ali implicitno uporabljal Foucault za osmislitev kompleksnih historično singularnih družbenopolitičnih fenomenov (npr. seksualnosti/spolnosti, kriminalnosti, norosti, zdravja), pri čemer Foucault pojma razen v

intervjuju iz leta 1977 z naslovom Igra Michela Foucaulta (*Le jeu de Michel Foucault*) ni sistematično opredelil. V naši konceptualizaciji dispozitiva se bomo predvsem zaradi neizčrpnosti in necelovitosti konceptualizacije, ki jo v intervjuju poda Foucault, glede na dejansko analitično uporabo pojma v njegovih genealoških analizah, tako oprli na širši zbir njegovih genealoških analiz kot tudi na širši diapazon Foucaultovih idej, ki so pertinentne za konceptualizacijo dispozitiva. Kljub neizčrpnosti in necelovitosti edina Foucaultova sistematična definicija dispozitiva predstavlja pomemben uvod v in vodnik za razumevanje in konceptualizacijo pojma dispozitiva, prek katerega bomo zamejili fenomen rasizma in na osnovi katerega bomo izvedli genealogijo ameriškega rasizma.

Foucault (1980, 194-95) v omenjenem intervjuju dispozitiv namreč izhodiščno konceptualizira na ravni teoretske abstrakcije, ki nam omogoča prilagoditev pojma specifični historični konkretnosti specifičnega rasističnega dispozitiva in na drugi strani vzpostavitve analitičnega okvira za genealogijo ameriškega rasizma. Foucault opredelitev prične s predpostavko, da je dispozitiv *heterogen nabor raznolikih elementov*, in sicer diskurzov, institucij, arhitekturnih form, regulatornih odločitev, zakonov, administrativnih ukrepov, znanstvenih izjav, filozofskih in moralnih predpostavk, ki so bodisi eksplicitne in izrečene bodisi implicitne in neizrečene. Dispozitiv posledično sestavljajo tako diskurzi kot nediskurzivni elementi in tako izjave kot materialne prakse (npr. arhitekturne forme). Ta raznolik zbir elementov izhodiščno omogoča osmišljanje sinhrono heterogenosti in multidimenzionalnosti rasističnega dispozitiva in ne reduciranje fenomena na njegovo diskurzivno ali ideološko dimenzijo. Konceptualizacija rasizma kot heterogenega nabora raznolikih elementov tako omogoča usmeritev fokusa na specifične elemente v smislu zamejitve, hkrati zaradi splošnosti posameznih elementov omogoča širitev polja analize in s tem širitev stranic poliedra intelegibilnosti fenomena rasizma. Izhodiščna nezamejenost na specifično družbenopolitično polje oziroma kontekst tako omogoči konceptualizacijo rasizma, ki omogoča analitični fokus na raznolike rasistične diskurze, prisotne v specifičnem družbenopolitičnem kontekstu (npr. pravne, politične, teološke, znanstvene, zdravorazumske, kulturne). Hkrati pojem omogoča fokus na pluralnost rasističnih institucij, pri čemer slednje Foucault opredeli kot vsakršen bolj-ali-manj omejujoč in naučen zbir vedenj, kar implicira nujnost analitičnega fokusa na mezo in tudi mikro dimenzijo medčloveških odnosov kot pertinentnih za delovanje dispozitiva rasizma (npr. plantaže, specifične organizacije, družine). Deloma se v tem okviru »skrivajo« elementi, ki jih lahko analiziramo vzdolž genealoške osi etike/subjektivitete, pri čemer identifikacija slednjih v kontekstu konceptualiziranja rasizma

kot dispozitiva zahteva refleksijo širšega diapazona Foucaultovih idej, ki so implicitno prisotne in bodo reflektirane kasneje. Nadalje pojem dispozitiva eksplicitno naslovi prostorsko dimenzijo v smislu arhitekturnih form in posledično analitični okvir razširi na prostorsko dimenzijo rasizma (npr. arhitektura plantaž, segregiranje mestnih četrti). Na pomen urejanja in organiziranja na makro ravni družbenopolitičnih odnosov za specifičen dispozitiv ter na nujnost usmerjanja analitičnega fokusa na makro dimenzijo rasizma kažejo elementi, kot so regulatorne odločitve, zakoni in administrativni ukrepi (npr. izključevalni ukrepi, omejevanje pravic določenih skupin ljudi). Če zgornje elemente lahko umestimo predvsem v genealoško os moči/oblasti, lahko elemente znanstvenih izjav in filozofskih, moralnih ter filantropskih predpostavk, ki so bodisi eksplicitno ali implicitno prisotne v določenem dispozitivu, umestimo v polje osi vednosti/resnice, s čimer posledično pojem dispozitiva omogoča genealoško analizo rasizma tudi vzdolž osi vednosti.²¹ Z drugimi besedami, konceptualiziranje rasizma kot dispozitiv implicira, da v analitični okvir zajamemo tako rasistične znanstvene izjave kot tudi rasistične filozofske in moralne predpostavke (npr. o »rasah«, njihovih značilnostih in hierarhijah med njimi). V tem kontekstu je potrebno izpostaviti nejasnost umeščanja rasističnih diskurzov v specifično polje oziroma genealoško os analize in na prvi pogled podvajanje elementov v smislu diskurzov in izjav/predpostavk. Izhodiščni odgovor na to vprašanje lahko podamo prek ideje, da po Foucaultu (2000a) diskurzi organizirajo specifične heterogene izjave in predpostavke, s čimer posegajo na polje vednosti/resnice, a hkrati sovzpostavljajo in sopogojujejo ter so zamejeni in pogojeni s strani polja moči/oblasti. V tem kontekstu je pertinentna širša refleksija specifičnega Foucaultovega razumevanja diskurza, ki bo podana v nadaljevanju gradnje našega analitičnega okvira.

S sicer omejeno konceptualizacijo diskurza prek razmerja, ki ga ima napram elementom osi vednosti in elementom osi moči/oblasti, smo deloma posegli že v drugo osrednjo predpostavko inherentno pojmu dispozitiv, ključno za naš analitski okvir, in sicer predpostavko, da je dispozitiv *specifičen sistem relacij*, ki so lahko vzpostavljene med multiplimi in heterogenimi elementi. Specifičen sistem relacij, specifična narava, specifična matrika relacij med elementi tako določa rasistične dispozitive in razkrivanje te specifične relacije oziroma relacij, poleg identifikacije heterogenih elementov, predstavlja osrednjo koordinato našega analitičnega okvira. Kot izpostavlja Foucault (1980), v teku historičnega razvoja dispozitiva med heterogenimi elementi prihaja do spreminjanja položaja posameznih

²¹ Foucault v svojem delu *Zgodovina seksualnosti I – Volja do vednosti* (1976/1978) govori o dispozitivih oblasti-vednosti.

elementov (npr. specifičnih rasističnih institucij, specifičnih znanstvenih izjav) v sistemu relacij kot tudi do spreminjanja funkcij specifičnih elementov v sistemu relacij. Pojem dispozitiva tako inherentno vsebuje idejo historične variacije dispozitiva oziroma sistema relacij med heterogenimi elementi. Posledično konceptualiziranje rasizma kot dispozitiva hkrati zajame tako sinhrono kot diahrono dimenzijo rasizma, kot tudi historično variabilnost rasizma kot družbenopolitičnega fenomena, s čimer se izognemo problematičnosti osmišljanja rasizma kot historično nespremenljivega fenomena. Te predpostavke hkrati implicirajo nujnost identificiranja in refleksije raznolikih relacij med elementi rasističnega dispozitiva v specifičnem historičnem kontekstu kot tudi variacije sistema relacij glede na različne historične kontekste. Osnovno koordinato za identificiranje in refleksijo historično specifičnega rasističnega dispozitiva poda Foucault v smislu predpostavke, da specifičen dispozitiv določa njegova osrednja funkcija v kontekstu specifičnega historičnega momenta. Osrednja funkcija naj bi pri tem odgovorila na določeno osrednjo potrebo oziroma potrebe, določen strateški imperativ specifičnega historičnega družbenopolitičnega konteksta. Vsak dispozitiv ima posledično svoj prevladujoči strateški cilj oziroma cilje. Identifikacija tako historično specifične osrednje potrebe oziroma potreb kot strateškega cilja je ključnega pomena za analizo značilnosti in historičnih transformacij ameriškega »rasnega«/rasističnega dispozitiva. Z drugimi besedami in navezujoč se v opredelitvi genealoškega pristopa opredeljenih ključnih polij genealoške analize, je osrednjega pomena pri analizi in refleksiji rasističnega dispozitiva v njegovi historični specifični identifikaciji specifične problematizacije.

Pri tem je z vidika vzpostavljanja koordinat analize specifičnih strateških ciljev rasističnega dispozitiva ključno Foucaultovo razumevanje strateške narave dispozitiva. Strateška narava predpostavlja določeno racionalnost, določeno kalkulacijo, ki je artikulirana in materializirana v delovanju dispozitiva. Strateška narava dispozitiva se namreč nanaša na določeno upravljanje razmerij moči v smislu, da usmerja njihov razvoj, da jih zavira, stabilizira in uporablja. Dispozitiv je vedno vpisan v polje multiplih razmerij moči, določenega družbenopolitičnega konteksta. Hkrati je dispozitiv v smislu vedno prisotnega razmerja dispozitivov, in sicer razmerja sopogojevanja in sopogojenosti določenih strategij za manipulacijo razmerij moči in specifičnih tipov vednosti. Dispozitiv je v kontekstu svoje strateške funkcije namreč vedno že povezan s specifično vednostjo, s specifičnimi koordinatami vednosti, ki jih zamejuje. Pri tem te koordinate vednosti pogojujejo tudi sam dispozitiv. Foucault se v svoji konceptualizaciji strateške narave dispozitiva tako nanaša na

svoj širši konceptualni aparat. Posledično in navezujoč se na izpostavljene temeljne elemente dispozitiva, ki se nanašajo na genealoško os moči/oblasti in na genealoško os vednosti/resnice, je potrebno za celovito konceptualizacijo tako dispozitiva kot celovitega analitičnega okvira nasloviti specifično Foucaultovo konceptualizacijo oblastnih razmerij kot polja vednosti/resnice. Podobno kot v primeru refleksije diskurza bo ta refleksija sledila izhodiščni zamejitvi koordinat dispozitiva.

Foucaultova konceptualizacija dispozitiva namreč poleg ideje historične variacije dispozitiva vsebuje tudi idejo o historični genezi specifičnega dispozitiva, s čimer lahko osmislimo historično singularnost dispozitivov. Ker Foucault proces geneze dispozitiva osmisli prek dveh odločilnih historičnih momentov, in sicer momenta vzpostavljanja in momenta konstitucije ter konsolidacije, analitični okvir, utemeljen na pojmu dispozitiva, inkorporira tudi uvide o postopnosti in potencialni nelinearnosti med momentom konstituiranja ter momentom konstitucije rasizma (glej Fanon 1952/2008).

Proces geneze določenega dispozitiva tako določata dva odločilna historična trenutka, in sicer trenutek vzpostavljanja in moment konstitucije ter konsolidacije dispozitiva. Trenutek vzpostavljanja Foucault opredeli kot trenutek, v katerem pride do prevladujočega vpliva in do splošnega sprejemanja določenega strateškega cilja, izhajajočega iz specifičnega oziroma specifičnih družbenopolitičnih problemov oziroma, ko določena problematizacija zadobi prevladujoč vpliv v specifičnem družbenopolitičnem kontekstu. Z drugimi besedami, ko specifična problematizacija zadobi status splošnosti. Pri tem je tako s konceptualnega kot analitičnega vidika ključna ideja splošnosti in z njo neločljivo povezano že omenjeno Foucaultovo razumevanje strategije v smislu oblastnega upravljanja množstva lokalnejših razmerij moči. V ideji splošnosti je namreč implicitno prisotna Foucaultova ideja političnega in posledično je v ideji splošnosti prisotna predpostavka o osrednjem pomenu polja političnega za analizo zgodovinskega vzpostavljanja dispozitivov, ki je dejansko prisotna tudi v ideji inherentne strateške narave dispozitiva. Polje političnega je po Foucaultu (2001a) polje političnih razmerij, katerih objekt so druga razmerja moči. Pri tem politična razmerja kot strateška razmerja stojijo nad specifičnimi razmerji moči in so nanje aplicirana, jih koordinirajo ter usmerjajo, a so hkrati odvisna od obstoja lokalnih razmerij moči. Predpostavka o momentu vzpostavljanja kot momentu doseganja splošnosti specifične problematizacije je z analitičnega vidika pomembna tudi glede vprašanja geneze same

problematizacije, ki ima, podobno kot drugi elementi dispozitiva, lastno nelinearno zgodovino artikulacije, ki lahko historično bistveno predhodi doseganje ravni splošnosti.

Drug osrednji trenutek geneze dispozitiva, in sicer moment konstitucije in konsolidacije, Foucault konceptualizira kot zamejen z dvema prepletenima procesoma, ki konstituirata dispozitiv in prek katerih se dispozitiv konsolidira. Hkrati procesa omogočita spreminjanje razmerij med specifičnimi heterogenimi elementi kot spreminjanje njihove forme oziroma omogočata historično specifične forme določenega dispozitiva. Oba procesa sta nujno potrebna, da se specifičen dispozitiv v teku zgodovinskih transformacij družbenopolitičnih ureditev ohranja. Prvi proces je proces *funkcionalne naddoločenosti*, v okviru katerega vsak učinek raznolikih diskurzivnih in nediskurzivnih elementov, bodisi pozitiven ali negativen bodisi nameren ali nenameren, vstopi v sozvočje z drugimi učinki ali jim nasprotuje, s čimer sproži določeno prilagajanje ali spreminjanje heterogenih diskurzivnih in nediskurzivnih elementov, ki se pojavljajo v različnih kontekstih. Vzpostavi se specifično razmerje pogojevanja in pogojenosti heterogenih elementov med seboj. Z drugimi besedami, strateška funkcija določenega dispozitiva se v specifičnem historičnem družbenopolitičnem kontekstu realizira prek ne le splošnega učinka kot sozvočja mnoštva učinkov specifičnih elementov in njihovih medsebojnih razmerij ter kontinuiranega spreminjanja teh elementov in njihovih razmerij, temveč tudi prek učinkov elementov dispozitiva, ki temu strateškemu cilju nasprotujejo, saj to nasprotovanje sproža kontinuirane prilagoditve elementov. Ideja funkcionalne naddoločenosti hkrati predpostavlja, da ima določen konstituiran dispozitiv splošen realni učinek na družbenopolitično realnost, saj specifična organizacija heterogenih elementov vrši določeno strateško funkcijo oziroma zasleduje določen strateški cilj. V tem kontekstu lahko integriramo uvid, da je eden od osrednjih splošnih učinkov multiplih diskurzivnih in nediskurzivnih rasističnih praks družbenopolitična realnost »rase«, pri čemer je identifikacija strateškega cilja oziroma strateški ciljev bistveno bolj zahtevna in neločljivo povezana z uvidi konkretne analize ameriškega rasističnega dispozitiva, tako v smislu njegovega vzpostavljanja kot konstitucije in transformacij. Z vidika konceptualiziranja analitičnega okvira zgodovinske konstitucije ameriškega rasizma je ideja funkcionalne naddeterminiranosti ključna zaradi implicitne ideje, da pojem ne predpostavlja, da imajo heterogeni elementi dispozitiva in njihovi učinki, ki vstopajo v sozvočje ali nasprotovanje, enako genealogijo kot sami dispozitivi. Posledično se specifični elementi rasističnega dispozitiva lahko pojavijo pred samim konstituiranjem dispozitiva kot tudi v različnih historičnih momentih. Kar pomeni, da se je prek konceptualiziranja rasizma kot dispozitiva

mogoče izogniti »razkrivanju« prisotnosti rasizma v določenem historičnem družbenopolitičnem kontekstu na osnovi pojava izolirane diskurzivne ali nediskurzivne prakse, ki jo lahko osmislimo kot rasistično le, če smo sposobni identificirati njene povezave oziroma sozvočje z drugimi elementi.

Pri drugem osrednjem procesu momenta vzpostavitve in konsolidiranja gre za kontinuiran in neprekinjen proces *strateškega popolnjevanja*, prek katerega so se določene prakse, določeni načini reguliranja, organiziranja, diferenciranja, produciranja, zamišljanja, vključevanja, izključevanja, izkoriščanja, zamejevanja ipd. vzpostavljeni v specifičnih okvirih, dosegli učinke in/ali so bili percipirani ter sprejeti kot učinkoviti za doseganje specifičnega strateškega cilja, za doseganje specifičnega splošnega učinka, in so bili kot taki preneseni v druge okvire in kontekste specifičnih družbenopolitičnih ureditev, s čimer so dosegli splošno prisotnost v določeni družbenopolitični ureditvi in so bili v svoji aneksirani, reartikulirani in transformirani obliki uporabljeni (učinki) in uporabljene (prakse) za doseganje raznolikih družbenih, političnih ter ekonomskih ciljev. Ko se specifičen splošni učinek določenega dispozitiva vpiše v splošno družbenopolitično realnost, ko predstavlja hkrati pogoj možnosti in izhodišče diapazona političnih, ekonomskih in družbenih ciljev, lahko govorimo o določeni ravni strateške popolnjenosti (*remplissement*). V luči predpostavke o kontinuirani dinamiki razmerij med in znotraj samih funkcij specifičnih heterogenih elementov tako dejansko nikoli ne pride do popolne strateške popolnjenosti zaradi kontinuirane inovacije tako v smislu razmerij med kot same funkcije specifičnih heterogenih elementov dispozitiva. Ideja strateškega popolnjevanja tako vsebuje idejo, da se dispozitiv konsolidira v historičnem momentu, ko je prisoten na vseh ravneh družbenopolitičnega delovanja, urejanja, reguliranja, upravljanja in interakcije.

Z vidika uokvirjanja historične analize fenomena ameriškega rasizma kot rasističnega dispozitiva so predpostavke vezane na proces kontinuiranega in neprekinjenega procesa strateškega popolnjevanja ključnega pomena z več vidikov. Prvič, v smislu že omenjene značilnosti rasističnega dispozitiva kot podvrženega kontinuirani historični dinamiki in kontinuiranim spremembam, pri čemer so ta dinamika ter kontinuirane spremembe tesno prepletene s širšimi političnimi, družbenimi, kulturnimi in gospodarskimi cilji. Z drugimi besedami, je implicirana neavtarkična in neizolirana narava dispozitiva. Predpostavljena je povezanost dispozitiva s širšim poljem strateških političnih razmerij in racionalnostmi ter posledično, kot v svojih konkretnih genealoških analizah raznolikih dispozitivov ugotavlja

Foucault (glej 1975/1977, 1975-76/2003b, 1976/1978, 1974-1975/2003a), z drugimi družbenopolitičnimi dispozitivi. V tem okviru je tako prisotna tudi implicitna predpostavka, da je dinamika in spreminjanje dispozitivov prepleteno s širšimi družbenopolitičnimi transformacijami določene družbenopolitične ureditve. Tako pojem dispozitiva na konceptualni ravni omogoča inkorporiranje uvidov, o prepletenosti in povezanosti zgodovine fenomena rasizma z drugimi družbenopolitičnimi fenomeni ter uvida o tesni prepletenosti historičnih družbenopolitičnih transformacij s historično transformacijo fenomena kot tudi uvida o trdoživosti rasizma v družbenopolitičnih kontekstih, v katerih se vzpostavi.

Če smo v okviru zgornje izhodiščne konceptualizacije zamejili osrednje koordinate pojma dispozitiva in reflektirali njegovo uporabnost v smislu analitičnega okvira za preučevanje fenomena ameriškega rasizma ter rasizmov na splošno in sposobnosti inkorporacije specifičnih sodobnih uvidov na polju preučevanja zgodovine rasizma, je potrebno v luči hkratne omejene konceptualizacije določenih elementov dispozitiva kot tudi nenaslovitve mnogih sodobnih uvidov, ugotovitev in refleksij na polju preučevanja (npr. vprašanje nujnosti ali kontingence, logike delovanja) kot tudi omejenega konceptualnega naslavljanja uvidov (npr. prepletenosti z drugimi družbenopolitičnimi fenomeni) te izhodiščne koordinate nadgraditi. Poleg tega zgornja konceptualna zamejitev le implicira, a ne eksplicitno naslovi določene elemente tretje osrednje osi genealogije, in sicer subjektivitete/etike, ki bo tekom same genealoške analize sicer podrejena ostalima dvema osema. Posledično bomo v naslednjem koraku vzpostavljanja analitičnega aparata celoviteje reflektirali osrednje zgoraj le okvirno naslovljene elemente kot tudi širši diapazon Foucaultovih idej na polju konceptualiziranja in preučevanja v okviru osi moči/oblasti, v okviru osi vednosti, ko tudi v okviru osi etike oziroma subjektivitete.

1.4 Foucaultovsko razumevanje problematizacije

Glede na temeljne koordinate konceptualiziranja rasizma kot dispozitiva, predstavljajo problematizacije enega od osrednjih elementov rasističnega dispozitiva in igrajo eno od osrednjih vlog pri njegovem historičnem vzpostavljanju, konstituiranju in konsolidiranju kot tudi v samem delovanju. Po Foucaultu (2000a) specifične historične, geopolitične in družbenopolitične kontekste zaznamujejo specifične problematizacije, ki predstavljajo korenito spremembo s predhodnimi problematizacijami. Pri tem je vznik novih problematizacij, kot smo izpostavili v okvirni konceptualizaciji dispozitiva, odziv na

percepcijo, identifikacijo in/ali pojav novih družbenopolitičnih »problemov«. Nove problematizacije, kot ugotavlja Dean (2010, 38), so relativno redke. Lahko jih lociramo v specifičen čas in prostor, v specifične lokalne kontekste ali v specifično institucijo ali organizacijo. Pri specifičnih historičnih problematizacijah gre za artikulacijo misli, kot jo razume Foucault, pri čemer historično analizo slednjih ločuje od zgodovine idej kot tudi zgodovine mentalitet. Če se namreč zgodovina idej nanaša na analizo dominantnih sistemov reprezentacije in zgodovina mentalitet na analizo tipov aktivnosti in vedenja v določenem historičnem kontekstu, so historično singularne problematizacije produkt misli. Kot pravi Foucault (2000a, 117):

»Misel ni nekaj, kar je možno locirati v določenem ravnanju in ni tisto, kar mu daje pomen. Misel je tisto, kar omogoča nekomu, da se oddalji od določenega načina delovanja ali reakcije, da to delovanje kritično premisli v smislu njegovega pomena, pogojev možnosti in njegovih ciljev. Misel je svoboda v odnosu do našega delovanja, način ločevanja od našega delovanja, način konstituiranja obstoječega delovanja kot objekta in njegova refleksija v smislu problema.«

Hkrati se misel nikakor ne referira le nase, temveč je produkt specifičnih pogojev možnosti, specifičnih procesov, ki so obstoječo družbenopolitično ureditev destabilizirali oziroma so bile destabilizirane obstoječe prakse, ki so usmerjale življenje posameznikov in skupnosti. Posledično so te prakse podvržene prespraševanju in iskanju novih rešitev za percipirane probleme nezadostnosti obstoječih praks. Kljub temu je določen družbenopolitični kontekst oziroma preplet različnih družbenih, gospodarskih, političnih in drugih procesov le nujen pogoj pojava problematizacij, nikakor ti procesi ne determinirajo osrednjih značilnosti problematizacij. Določene destabilizacije, določene težave obstoječih praks nikakor avtomatično ne sprožijo določenih odzivov v smislu njihovega percipiranja kot problema in problematiziranja. Destabilizacija in težave so lahko namreč prisotne daljše obdobje, lahko sporadično sprožajo raznolike začetke transformiranja prevladujočih problematizacij, vendar je formacija problematizacij historično kontingentna, in ko se pojavijo, predstavljajo specifičen odziv ter neodziv, ki bi bil neposreden in nujen rezultat destabilizacije. Slednja predpostavka nam omogoči, da se v svoji analizi historičnega vzpostavljanja ameriškega rasizma izognemo uokvirjanju njegove geneze kot historične nujnosti makro strukturnih sil in procesov. Identifikacija in refleksija specifičnih pogojev možnosti tako predstavlja le nujen ter ne zadosten pogoj analiz historičnih problematizacij. Problematizacije so namreč hkrati sopogojene s strani obstoječih diskurzivnih in nediskurzivnih praks, hkrati same problematizacije omogočajo nove prakse v smislu rešitev za percipirane probleme. Prek

problematizacij se prične prespraševanje »danosti« določenih historičnih družbenopolitičnih kontekstov (npr. specifično urejanje razmerij, identitete, prakse) oziroma se specifičen zbir ovir in težav transformira v splošen problem, čemur sledi formulacija raznolikih rešitev, v katerih se vzpostavljajo tako novi objekti in polja upravljanja ter vladanja, osmišljajo nove diskurzivne in nediskurzivne prakse ter nove oblike subjektivizacije. Pri tem je njihova dejanska historična realizacija neločljivo povezana z obema historičnima momentom geneze dispozitiva, in sicer momentom doseganja statusa splošnosti določene problematizacije in momentom konstituiranja ter konsolidacije, v okviru katerega se te zamišljene rešitve in njihove inherentne komponente materializirajo, vpišejo v družbenopolitično realnost in hkrati vzpostavijo medsebojna razmerja pogojenosti ter pogojevanja (Foucault 1986, 2000a, O'Leary 2010). Hkrati je artikulacija novih oblik subjektivizacije kot enega od konstitutivnih elementov problematizacij s stališča konceptualne nadgraditve izhodiščne refleksije dispozitiva ključna, saj priča o prisotnosti elementov osi subjektivizacije/etike v konceptualizaciji osrednjega elementa dispozitiva. Elementa, katerega analiza je ključna za refleksijo samih osrednjih koordinat historične geneze rasističnega dispozitiva. Genealoška analiza rasizma kot dispozitiva v izhodišču vključuje premišljanje vprašanj inherentnim problematizacijam, in sicer vprašanj, ki jih raznoliki akterji v določenem historičnem družbenopolitičnem kontekstu artikulirajo glede načina, kako naj se ravnaajo vladajoči (npr. vladarji, starši, učitelji, duhovniki) in kako naj se ravnaajo vladani (npr. podložniki, državljani, učenci, otroci), ki so neločljivo povezani z artikuliranjem novih oblik subjektivizacije.

Z vidika analize rasizma kot dispozitiva je Foucaultov pojem problematizacije ključen z vidika omogočanja osmišljanja deliberativne človeške prakse pri vzpostavljanju in spreminjanju »rasnega«/rasističnega dispozitiva vezanega na specifično splošno problematizacijo. Pojem problematizacije omogoči osmišljanje geneze rasizma kot delnega produkta odzivov na družbenopolitične probleme, ki so bili s strani določenih akterjev artikulirani kot pertinentni določeni historični družbenopolitični situaciji. To nam omogoča odmik od ideje, da širše strukture sledijo svoji lastni historični premici popolnoma neodvisno od človeške aktivnosti, da rigidna razmerja moči popolnoma determinirajo polje strateških možnosti človeške aktivnosti (O'Leary 2010). Posledično omogoča tudi odmik od ideje, da je bila historična geneza rasizma popolnoma kontingenten proces, saj je bila sopogojena z določenim človeškim agensom.

Kot smo izpostavili v refleksiji momenta vzpostavitve partikularnih problematizacij na ravni splošnosti kot prvega momenta konstituiranja dispozitiva, je ta proces neločljivo povezan s poljem političnega oziroma poljem oblastnih/strateških razmerij, katerih objekt so lokalna razmerja moči, na katera so aplicirana in ki jih poskušajo koordinirati ter usmerjati. Kako se specifična partikularna problematizacija vzpostavi na ravni splošnosti, je posledično eno od osrednjih polij genealoške analize rasističnega dispozitiva. To vprašanje zahteva refleksijo Foucaultovega razumevanja in osmišljanja tako razmerij moči kot oblastnih/strateških razmerij, predvsem v smislu njegovega specifičnega osmišljanja delovanja oblasti in osmišljanja človeške avtonomije ter agensa in samega statusa subjekta v razmerjih moči ter oblastnih razmerij. V okviru foucaultovskega analitičnega okvira je namreč pri procesu vzpostavljanja partikularne problematizacije na ravni splošnosti, na ravni političnih razmerij, sicer prisotna specifična strategija v smislu artikulirane racionalnosti, vendar slednja ni mehanični produkt specifičnih ahistoričnih subjektov bodisi vladajočih posameznikov bodisi vladajočih razredov ali slojev. Z drugimi besedami, prevlada določene problematizacije v polju političnega ni neposreden ter mehaničen rezultat specifičnega interesa lastnega predhodno konstituiranemu individualnemu ali kolektivnemu subjektu. Ta predpostavka je prisotna v Foucaultovi konceptualizaciji misli, v kateri je misel osmišljana kot specifičen odmik, kot specifičen upor proti prevladujočemu osmišljanju in delovanju. Posledično lahko v analitični okvir inorporiramo sodoben uvid preučevalcev zgodovine rasizma, da rasizem izhodiščno ni bil povezan z ohranjanjem obstoječega družbenopolitičnega reda in razmerij, temveč je bil izhodiščno povezan z določeno inovacijo, z določeno reorganizacijo destabiliziranega družbenopolitičnega reda in razmerij.

1.5 Foucaultovsko razumevanje oblasti in razmerij moči – genealoška os oblasti

Zaradi svoje osrednje vloge tako v kontekstu vzpostavljanja, konsolidacije in historičnih transformacij rasizma kot rasističnega dispozitiva kot v kontekstu sinhronega delovanja specifičnih historičnih form rasizma oblastna razmerja zahtevajo celovitejšo refleksijo in konceptualizacijo. Pri tem je ta odločilnega pomena za analitičen okvir prav zaradi specifične Foucaultovega in foucaultovskega osmišljanja ter razumevanja, ki se v veliki meri oddalji od

konvencionalnejših razumevanj ter osmišljanj oblasti, oblastnih razmerij in razmerij moči. Izhodiščna dilema, s katero se kot »uporabniki« Foucaultovega analitičnega aparata soočimo, je dejanskost njegovega kompleksnega, heterogenega, dinamičnega in spremenljivega razumevanja oblasti, oblastnih/razmerij in razmerij moči. Ta dejanskost predpostavlja, da naša konceptualizacija ne predstavlja edinega pravega razumevanja, ker tega, glede na to da Foucault svoja razumevanja oblasti, strateških/oblastnih razmerij in razmerij moči razvija v številnih tekstih ter v različnih obdobjih, z različnimi poudarki, nanašajoč se na izjemno raznolike fenomene, vprašanja in polja, pri čemer mnogokrat uporablja enake termine za različna razmerja ali uporablja različne termine za ista razmerja, sistematično ne podaja niti sam Foucault. Naša konceptualizacija predstavlja specifično sinergijo Foucaultovih razumevanj in je kot taka poskus uporabne sinergije raznolikih konceptualizacij oblasti, ki nam bo v pomoč pri analizi fenomena historične konstitucije in delovanja rasizma oziroma »rasnega«/rasističnega dispozitiva.

Trditev Foucaulta v članku *Subjekt in moč* (1982/2001a, 336), da oblast ne obstaja, predstavlja slikovit in enigmatičen uvod v našo refleksijo Foucaultovih problematizacij prevladujočih koncepcij oblasti, na osnovi katerih skozi kontinuirano refleksijo, nadgradnjo in reartikulacijo razvija svojo *analitiko in topografijo* (Foucault 1978, Collier 2009) oblastnih razmerij. Ta izhodiščna trditev se namreč nanaša na eno od osrednjih Foucaultovih kritik prevladujočih konceptualizacij oblasti, in sicer oblasti kot stvari, kot nečesa, kar se lahko poseduje. Obstajajo le oblastni odnosi in ne oblast sama na sebi oziroma oblast obstaja le v smislu njenega delovanja, njene aplikacije. Za razumevanje Foucaultovih konceptualizacij oblasti je potrebno najprej te zamejiti napram prevladujočim konceptualizacijam oblasti, ki jih Foucault označi s pojmom *juridično-diskurzivne* konceptualizacije in reprezentacije oblasti. Na ta način je namreč mogoče do določene mere osvetliti drugačnost in tudi problematizirati percipirano podobnost njegovih konceptualizacij oblasti, predvsem tistih, ki jih poda v svojih kasnejših delih, kot tudi tistih, ki so implicitno prisotne v njegovih zgodnjih delih. Se pravi v obdobjih svoje intelektualne produkcije, ki sta pogostokrat označeni kot obdobji, v okviru katerih vprašanje oblasti ni bilo predmet premisleka in analize. V svojem delu *Zgodovina seksualnosti I - volja do vednosti* (1978) kot ključne prevladujoče predpostavke osmišljanj oblasti identificira naslednje teze, ki jih osmišlja kot lastne prevladujočim konceptualizacijam oblasti. Oblast je tako prevladujoče razumljena kot nekaj zunanjega subjektu in njegovi svobodi, s čimer je posledično možna enostavna osvoboditev od oblasti in njena odprava. Nadalje je mogoče v prevladujočih konceptualizacijah oblasti identificirati na prvi pogled

diametralno nasprotno tezo, ki temelji na predpostavki, da je oblast nekaj, kar nas konstituira in popolnoma obvladuje. Posledično upor in osvoboditev nista mogoča. Ta pozicija je mnogokrat pripisovana Foucaultu, pri čemer gre, kot bomo prikazali v nadaljevanju, za enega od osrednjih napačnih branj Foucaultovih konceptualizacij. Prevladujoče konceptualizacije temeljijo tudi na ideji, da je oblast izključno negativna sila oziroma, da gre izključno za represijo, podjarmljenje in onemogočanje. Hkrati je razumljena juridično v smislu sile, ki diktira zakone, prek katerih se popolnoma urejajo družbenopolitični odnosi in razmerja. Pri tem so vsa razmerja in odnosi umeščeni v binarni sistem intelegibilnosti v smislu dovoljenih in prepovedanih odnosov. Hkrati je zakon osmišljan kot njen temeljni mehanizem izvajanja. Posledično je njeno obvladovanje družbenopolitične ureditve razumljeno kot produkt jezika oziroma bolje rečeno diskurzivnih dejanj, ki vzpostavi svojo vladavino le na osnovi dejstva, da so zakoni artikulirani. Te vrste konceptualizacij oblast reducirajo na figuro zakonodajalca. Izhajajoč iz koncepcij, ki temeljijo na binarni logiki zakona, je ena od značilnosti prevladujočih razumevanj oblasti, da oblast razumejo kot splošno prepoved oziroma zbir prepovedi in tabujev. Naslednja značilnost je ideja vseprisotne logike cenzure, ki deluje v treh oblikah, in sicer v smislu potrditve, da določeno dejanje ni dovoljeno (npr. seksualno razmerje med »črnim« moškim in »belo« žensko), preprečevanje njegove izgovorjave (o teh razmerjih se ne sme govoriti, ker so prepovedana oziroma toliko časa dokler niso odpravljena v realnosti) in zanikanja njegovega obstoja (vzpostavitev dejanja kot osrednjega tabuja). Zadnje ključno značilnost prevladujočih konceptualizacij, ki jo identificira Foucault, je dojetje uniformnega in centraliziranega izvajanja oblasti prek uniformnih državnih aparatov. Oblast je v tem okviru razumljena, kot da v vseh kontekstih družbenopolitičnih ureditev deluje na enak način. Delovala naj bi prek enostavnih in neskončno reproduciranih mehanizmov kot so zakoni, prepovedi in tabuji ter cenzura, ki se jih uniformno uporablja od državne ravni do ravni družine.

Kljub kritiki zgoraj opredeljenih prevladujočih konceptualizacij oblasti, ki jih v svojih delih poda Foucault, je potrebno izpostaviti, da razen zadnje ključne značilnosti oblasti, ki je popolnoma nekompatibilna s Foucaultovimi konceptualizacijami oblasti, temelječimi na kompleksnosti in heterogenosti delovanja oblasti in oblastnih aparatov, Foucault te prevladujoče konceptualizacije nikakor enostavno ne zavrne. Foucault namreč kritično refleksijo usmeri na redukcionizem teh konceptualizacij in ne na njihovo napačnost. Kot bomo pokazali v nadaljevanju, namreč določene značilnosti oblasti lahko identificiramo kot del bistveno bolj kompleksnih in dinamičnih konceptualizacij oblasti, ki jih je mogoče

razbrati v Foucaultovih tekstih. Preden se lotimo foucaultovskih in s strani Foucaultove misli navdahnjenih konceptualizacij oblasti, je potrebno izpostaviti, da Foucault prevladujočo konceptualizacijo oblasti v svojih analizah ne reflektira le oziroma predvsem kot redukcionistično, temveč to prevladujočo konceptualizacijo osmisli prek njene vloge in funkcije, ki jo je igrala v transformacijah, prek katerih se je vzpostavila moderna družbenopolitična ureditev, pri čemer osmisli tudi vlogo, ki jo ta konceptualizacija igra v modernih družbenopolitičnih ureditvah.

Kot smo izpostavili, je prevladujoča konceptualizacija oblasti, kot jo identificira Foucault, tesno povezana z zakonom in pravico oziroma je neločljivo povezana z juridičnim diskurzom. Foucault v svoji genealogiji prevladujoče konceptualizacije oblasti, ki jo delno naslovi v svojih predavanjih v Braziliji leta 1973 z naslovom *Resnica in juridična forma* na Papeški univerzi v Rio de Janeiru in dejansko izpelje v svojih predavanjih na univerzi Bahia, katerih naslov je *Mreža oblasti* (1976). V slednjem sklopu predavanj razloge za redukcionistično, omejujočo, negativno konceptualizacijo oblasti Foucault identificira v samem procesu razširjanju monarhične oblasti napram fevdalnim oblastem od srednjega veka naprej. V tem boju med fevdalci in monarhijo je namreč monarhija uporabljala pravico/zakon kot inštrument proti institucijam, navadam, predpisom in oblikam medosebnih vezi, ki so bile značilne za fevdalne družbenopolitične ureditve. Monarhična oblast se je namreč razvijala in razširjala prek juridičnih institucij, ki jih je hkrati razvijala. Sistem sodišč je nadomestil staro institucijo reševanja sporov s strani fevdalcev. Zakon(i), ki so jih ta sodišča vzpostavila so omogočila monarhični oblasti, da sama začne razreševati posamične spore. Podobno je odločilno vlogo igral vzporeden in prepleten proces ponovne vpeljave rimskega prava v 13. in 14. stoletju. Prav rimsko pravo je bilo hkrati s sistemom sodišč pomemben inštrument za uspešno vzpostavitev in zamejitev monarhičnih oblastnih mehanizmov in za omejitev in onemogočenje fevdalnih oblasti. Monarhična moč je bila v sami esenci osmišljena in predstavljena kot pravica. Foucault pri tem naslovi tudi v okviru zgornje teze paradoksalno dejstvo, da je buržoazija ravno prek jezika pravic napadla in v končni fazi spodkopala monarhično oblast. V tem procesu vzpostavljanja centralizirane monarhične oblasti, temelječe na mehanizmu prava in jeziku pravice so bili namreč vzpostavljeni pogoji, v okviru katerih se je spremenilo asimetrično razmerje med buržoazijo in fevdalnimi sloji. Hkrati se je buržoazija prek razvoja sistema pravic tudi razvijala oziroma se je začela konstituirati kot distinktivna družbenopolitična skupina, saj je sistem pravic omogočil, da gospodarski menjavi poda točno določene koordinate in s tem določeno nujno predvidljivost (npr. izjemno pomemben princip

pacta sunt servanda – pogodbe morajo biti spoštovane). Posledično sta si monarhična oblast in buržoazija delila skupen sistem reprezentacije oblasti, ki je temeljil na jeziku in formi pravic. Do neke mere je sledeč Foucaultu možno trditi, da sta bili obe, monarhična oblast in buržoazija, sokonstituirani prek mehanizmov oziroma sistema pravic. Obe oblasti, tako monarhična oblast kot sledeča ji liberalno-demokratska oblast, sta se namreč samopredstavljali in bili percipirani prek jezika pravice. Tako kot je monarhična oblast nadvladala razpršene fevdalne oblasti od 14. stoletja naprej, je buržoazija, ki se je v procesu vzpostavljanja monarhične oblasti pričela konstituirati kot specifična družbenopolitična skupina, spodkopala monarhično oblast, uporabljajoč prilagojen jezik pravic(e), ne več kralja kot suverena, temveč ljudstva kot kolektivnega transcendentnega suverena, katerega osrednji predstavnik oziroma boljše rečeno partikularno, ki predstavlja univerzalno, je buržoazija.

V kontekstu historičnega vzpostavljanja prevladujočih konceptualizacij oblasti moramo tako pri vzpostavljanju monarhij kot modernih družbenopolitičnih ureditev izpostaviti jeziku pravic in zakona že omenjeno komplementarno idejo o njeni percipirani unitarni, centralizirani in homogeni naravi. To (samo)predstavo je potrebno podobno kot inštrument zakonov in sistemov sodišč razumeti kot inštrument za konstituiranje ter razvoj centraliziranih monarhij. Te so se morale ravno zaradi kompleksnosti, heterogenosti, dinamičnosti in kontingenčnosti družbeno-političnih razmerij srednjega veka samoreprezentirati kot unitarni in juridični ter posledično urejeni sistemi, kot agensi nevtralne regulacije, arbitraže in demarkacije. Prevladujoče konceptualizacije oblasti so bile tako vedno že inštrument oblasti, saj so služile kot prevladujoče reprezentacije (moderne) oblasti v historičnih kontekstih, v katerih je bila projekcija unitarne, homogene in centralizirane oblasti osrednjega pomena za njeno preživetje, razvoj in uspešnost. Centralizirana monarhija se je namreč vzpostavila na temelju multiplih predhodnih oblastnih razmerij in/ali nasprotovanju tem razmerjem. Institucionalna vzpostavitev centraliziranih monarhij je bila uspešna v kolikor so vzpostavile množico taktičnih zavezništev, ki so kooptirali, uničili ali izolirali fevdalna oblastna razmerja od tlačanstva do vazalstva, od fevdalnega posedovanja orožja do njihove dominacije nad zemljo (Foucault 1978, 2001a). Ta Foucaultov premislek nam razkrije kompleksno razumevanje procesa centralizacije monarhij (in pričetka vzpostavljanja moderne države), ki je izjemno pomembna za razumevanje konstituiranja modernega rasizma, kot tudi za razumevanje določenih elementov, ki so bili nepercipirano in nereflektirano privzeti s strani liberalno-demokratskih družbenopolitičnih ureditev.

Med njimi eno od ključnih vlog igra ideja unitarne, centralizirane in homogene oblasti, ki svojo suverenost črpa bodisi iz telesa posameznika (monarha v monarhijah) bodisi iz političnega/družbenega telesa. S to idejo so neločljivo povezani pojmi in družbenopolitična realnost države, teritorija in nacije/populacije kot avtonomnih racionalnih posameznikov. Ti pojmi namreč v veliki meri dominirajo politično in splošno družbeno imaginacijo v okviru liberalno-demokratskih družbenopolitičnih ureditev in igrajo pomembno vlogo v Foucaultovih konceptualizacijah moderne oblasti.

Če se zgornje premise prevladujočih konceptualizacij oblasti nanašajo na reprezentacijo oblasti in so hkrati njen inštrument v smislu vzpostavljanja percipirane enotnosti oblasti v luči dejanskosti množstva oblastnih razmerij, potem v okviru liberalno-demokratskih družbenopolitičnih ureditev prevladujoča ideja oblasti kot čiste omejitve svobode, ki se izvaja prek zakonov s strani centraliziranih institucij, kot lucidno ugotovi Foucault (1978, 86), igra diametralno nasprotno funkcijo od tiste, ki jo je ta ideja igrala v kontekstu konstitucije centralizirane monarhije. Kot pravi Foucault, je namreč, na prvi pogled paradoksalno, oblast kot čista omejitev svobode splošna oblika njene sprejemljivosti v sodobni liberalno-demokratski družbenopolitični ureditvi, utemeljeni na pravicah posameznikov. Izvajanje oblasti je namreč s strani percipirano svobodnih posameznikov tolerirano le v kolikor je zakrit velik del njenega delovanja.

Foucaultove konceptualizacije oblasti so tekom razvoja njegove misli kontinuirano postajale kompleksnejše, bolj multidimenzionalne in preciznejše, vključujoč vedno nove uvide, pri čemer so slednji vedno že bodisi eksplicitno bodisi implicitno vključevali njegove pretekle uvide. Foucault v svojih poznih delih kot so *Subjekt in oblast* (1982), *Politična tehnologija posameznikov* (2001a, 401-417) in *Etika skrbi za Sebstvo kot praksa svobode* (2000a, 281-302) reinterpreтира svoja predhodna raziskovanja na polju oblasti, pri čemer vpelje kontinuum, v katerem je mogoče locirati vsa asimetrična družbenopolitična razmerja, katerih skrajni meji sta svobodna razmerja moči in razmerja dominacije. Ključen dejavnik umeščanja določenih asimetričnih družbenopolitičnih razmerij v kontinuum je možnost reverzibilnosti teh asimetričnih razmerij. Obe skrajnosti kontinuum v smislu popolnoma reverzibilnih razmerij moči in popolnoma ireverzibilnih razmerij dominacije pri tem predstavljata idealno tipski razmerji in analitični orodji za preučevanje dejansko historično obstoječih form razmerij, ki jih zaznamuje različna stopnja (i)reverzibilnosti asimetričnih družbenopolitičnih razmerij. Foucault je tako svoje historične raziskave v delih *Nadzorovanje in kaznovanje*

(1975) ter *Zgodovina seksualnosti I – volja do vednosti* (1976), kot tudi *Zgodovina norosti* (1961) in *Rojstvo klinike* (1963) osmislil kot fokusirajoč se na razmerja, ki so zaradi njihove višje stopnje ireverzibilnosti na kontinuum moči-dominacije bliže dominaciji. Tako tudi racionalizira svoj prevladujoč fokus v poznem obdobju na razmerja, ki jih določa večja reverzibilnost.

Kot smo izpostavili, za Foucaulta oblast v konvencionalnem pomenu pojma v smislu bodisi specifične institucije, stabilne in totalitizirajoče strukture ali določene moči, s katero naj bi bili posamezniki ali družbenopolitične skupine (sloji/razredi, »rase«, spoli) obdarjeni, ne obstaja. Ko govorimo o oblasti kot homogeni, jasno zamejeni totaliteti, instituciji ali inherentni lastnosti, spregledamo, da gre pri oblasti za ime, ki ga dajemo kompleksni strateški situaciji v določeni družbi. Pri tem je ta strateška situacija tako geopolitično kot historično specifična, kar pomeni, da je oblast potrebno analizirati v njeni specifikah (Foucault 1976/1978). V kontekstu refleksije Foucaultovega pojmovanja oblastnih razmerij je izhodiščno potrebno izpostaviti, da so po Foucaultu (2000a, 281) oblastna razmerja vseprisotna v človeških odnosih, kar ne pomeni, da je politična oblast vseprisotna, temveč, da je v človeških odnosih prisotnih mnogo oblastnih razmerij, ki se lahko odvijajo med posamezniki, znotraj družin, v pedagoških razmerjih, političnem življenju, gospodarskih razmerjih ipd. Oblast ni vseprisotna, ker popolnoma dominira družbo, temveč, ker prihaja od povsod. Posledično so v medčloveških razmerjih, naj ta vključujejo verbalno komunikacijo, ljubezenska razmerja, institucionalna ali gospodarska razmerja, vedno prisotna razmerja moči. Oblastna razmerja so koeksistenčna z družbenim telesom, ki je že samo produkt oblastno-vednostnih razmerij, kar pomeni, da v okviru družbenih omrežji ni področij absolutne svobode oziroma absolutne izvzetosti iz oblastnih razmerij. Oblastna razmerja so imanentna drugim oblikam razmerij (produkcije, družinska razmerja, produkcija vednosti itd.), pri čemer so s temi razmerji tako v odnosu pogojevanja kot pogojenosti. Oblastna razmerja je mogoče v okviru specifične družbenopolitične ureditve identificirati v vseh kontekstih, v vseh razmerjih, v katerih se pojavljajo učinki delitev, neenakosti in neravnotežij. V bolj splošnem smislu je oblastna razmerja mogoče identificirati v vseh razmerjih, kjer določen posameznik ali družbenopolitična skupina poskuša usmerjati ravnanje drugega. Posamezniki in družbenopolitične skupine so za Foucaulta (1980, 78-108) hkrati objekti in subjekti oblasti. Kot pravi so posamezniki vedno v poziciji simultanega izvajanja in podrejanja oblasti. Nikoli niso le inertna tarča oblasti, temveč so vedno že elementi artikulacije oblasti. Pri oblastnih razmerjih gre vedno za razmerja bodisi med posamezniki bodisi med družbenopolitičnimi

skupinami oziroma kolektivitetami. Gre za razmerja, ki obstajajo na različnih nivojih in v različnih oblikah. Oblastna razmerja so mobilna in jih je možno modificirati, niso fiksirana in ahistorično stabilna, temveč so historično spremenljiva. Osrednja Foucaultova ideja je namreč, da so oblastna razmerja mogoča le med subjekti, ki so svobodni. Če je eden od posameznikov popolnoma odvisen od drugega, če je popolnoma v njegovi lasti, objekt, nad katerim lahko posameznik izvaja neomejeno nasilje in popolno dominacijo, ne gre za oblastna razmerja. Podobno velja za razmerja med družbenopolitičnimi skupinami (Foucault 2001a, 326-348). Pri tem se v luči tako prevladujočih interpretacij Foucaultove konceptualizacije oblasti kot v luči njegovih genealogij, kjer reflektira oblastna razmerja, ki jih določa ostra asimetrija med posamezniki in med družbenopolitičnimi skupinami, postavlja vprašanje, na kaj se Foucault nanaša, ko govori o svobodnih subjektih. Oblastna razmerja naj bi tako predpostavljala določeno stopnjo svobode na obeh straneh razmerja. Oblast se izvaja le nad svobodnimi posamezniki in le ko so ti svobodni. Svobodni subjekti so pri tem posamezniki ali kolektivite, ki so soočene s poljem (strateških) možnosti, ki omogočajo multiple načine ravnanj. Ti subjekti imajo posledično možnost realizirati raznolika možna ravnanja. Če bi bile te možnosti popolnoma zaprte, lahko govorimo le o fizični prisili in ne oblasti (Foucault 2001a, 326-348). Četudi je namreč določeno oblastno razmerje popolnoma asimetrično oziroma ima določen posameznik percipirano »totalno oblast« nad drugim, gre še vedno za oblastna razmerja, če ima ta podrejeni posameznik možnost upora oziroma možnost raznolikega ravnanja. V odnosih moči mora nujno obstajati možnost upora (nasilnega upora, bega, zavajanja, strategije, ki omogočajo spremembo situacije), če te možnosti ni, ne moremo govoriti o oblastnih razmerjih. Z drugimi besedami, vsakršno oblastno razmerje vključuje tako prizadevanje posameznikov ali družbenopolitičnih skupin, da usmerjajo, zamejujejo, uokvirjajo ravnanje drugih posameznikov ali družbenopolitičnih skupin, kot prizadevanje posameznikov in družbenopolitičnih skupin, da se tem prizadevanjem zoperstavljajo in poskušajo to asimetrično razmerje spremeniti, transformirati in razrahljati ter obratno vplivati na ravnanje prvih posameznikov ali družbenopolitičnih skupin.

Kot pravi Foucault (2001a, 292), med posamezniki kot tudi med družbenopolitičnimi skupinami nikoli ne obstajajo popolnoma egalitarni odnosi, temveč vedno obstaja razlika med vladajočimi in vladanimi. Pri tem so podobno redki oblastni odnosi, v okviru katerih so asimetrična razmerja popolnoma reverzibilna in mobilna ter nestabilna kot oblastni odnosi, kjer obstaja popolna dominacija oziroma popolna ireverzibilnost asimetričnih pozicij v oblastnem odnosu. Pri analizi oblastnih razmerij v določeni historični družbenopolitični

ureditvi smo soočeni z veliko kompleksnostjo polja, saj med posamezniki, med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami ter med družbenopolitičnimi skupinami obstajajo raznoliki oblastni odnosi, pri čemer so določeni mobilni in omogočajo njihovo spreminjanje, druga razmerja določa večja stopnja okostenelosti, zamrznjenosti ter blokiranosti možnosti njihovega spreminjanja oziroma se na kontinuumu moči-dominacije približajo idealnemu tipu dominacije.

Kot opaza Foucault (v Dreyfuss in Rabinow 1983, 231-232), oblastna razmerja niso inherentno slaba, temveč so vedno nevarna, saj je oblastnim razmerjem inherentna nagnjenost k okostenitvi in stabilizaciji ter blokiranju možnosti spreminjanja asimetričnega razmerja med posamezniki ali družbenopolitičnimi skupinami. Pri tem nagnjenost izhaja iz prizadevanj posameznikov ali družbenopolitičnih skupin, da utrdijo in v najširšem smislu institucionalizirajo svojo prevladujočo pozicijo v asimetričnem razmerju z namenom doseganja specifičnih ciljev oziroma specifičnega ravnanja posameznikov in družbenopolitičnih skupin v podrejeni poziciji v asimetričnem razmerju. Če se specifična oblastna razmerja okostenijo in stabilizirajo, lahko po Foucaultu (1977-1978/2009, 17) govorimo o stanjih (nepolne) dominacije, v okviru določene družbenopolitične ureditve. Družbenopolitične ureditve določajo mnogi primeri oblastnih razmerij, ki so okostenela, in ki posledično omogočajo vladanim posameznikom in družbenopolitičnim skupinam zelo omejeno svobodo. Foucault (2000a, 281-302) potencialno možnost polne fiksacije, polne dominacije locira le v kontekst oblastnih odnosov med posamezniki, kjer je odnos lahko reduciran na popolno fizično dominacijo enega posameznika nad drugim (npr. usmrtitev). Odnosi med kolektivitetami tako nikoli ne morejo doseči stopnje popolne dominacije ene nad drugo. Nobena skupina namreč ne more popolnoma obvladovati, ne glede na njen skrajno asimetrični položaj v gospodarski, politični, družbeni sferi, celotnega zbira oblastnih praks, celotnega omrežja dispozitivov določene družbenopolitične ureditve. Nobena družbenopolitična skupina ne more izvajati popolne kontrole nad multiplostjo skupin, ki se ji zoperstavljajo. Te skupine imajo vedno dostop do praks, ki jih lahko uporabijo proti izvajanju oblasti s strani prevladujoče družbenopolitične skupine.

Okostenitev lokalnih partikularnih oblastnih razmerij je pogojena z vpetostjo v dispozitive in posledično vpetostjo v »globalne« politične strategije, na podlagi katerih so organizirani lokalni oblastni odnosi, ki v smislu dialektične zanke hkrati pogojujejo bolj »globalna« oblastna razmerja, uokvirjena s strani specifičnih dispozitivov določene družbenopolitične

ureditve. Splošna (nepopolna) dominacija posameznikov in družbenopolitičnih skupin s strani drugih posameznikov ter družbenopolitičnih skupin je učinek prepletanja lokalnih partikularnih oblastnih razmerij navzočih v različnih družbenopolitičnih kontekstih in nivojih, pri čemer je to prepletanje organizirano v okviru dispozitivov, na podlagi bolj ali manj poenotenih političnih strategij. Disperzirane, heteromorfne lokalne diskurzivne in nediskurzivne oblastne prakse so pri tem usmerjene, utrjene in transformirane v okviru specifičnih dispozitivov na temelju »globalnih« političnih strategij (Foucault 1976/1978). Te procese kontinuirano spremljajo številni fenomeni inercije, dislokacije in uporov, ki izhajajo iz prizadevanj podjarmljenih posameznikov in družbenopolitičnih skupin, da preprečijo, omejijo in preusmerijo prizadevanja vladajočih, da vplivajo na njihovo ravnanje/obnašanje ter posledično omejijo možnosti doseganja njihovih ciljev.

Osrednja razlika med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami v okviru določene družbenopolitične ureditve, ki jo določa kompleksna strateška situacija, se kaže v njihovi sposobnosti usmerjanja in spreminjanja ravnanja drugih za doseganje specifičnega cilja. Pri tem je ključno vprašanje vira sposobnosti določenih posameznikov in družbenopolitičnih skupin kot deloma že omenjen način, na katerega je oblast izvajana. Kot izpostavlja Foucault (1980, 78-108), vsako družbenopolitično ureditev določa specifičen zbir splošnih, med seboj prepletenih dispozitivov oziroma specifična mrežna organizacija dispozitivov, prek katerih se izvaja oblast. Dispozitivi kot zbir diskurzivnih in nediskurzivnih oblastnih praks omogočajo posamezniku in/ali družbenopolitičnim skupinam usmerjanje, uokvirjanje in vplivanje na delovanje drugih. Pri tem je ena od izhodiščnih splošnih funkcij dispozitivov diferenciacija med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami ter posledično vzpostavljanje in utrjevanje družbenopolitičnih meja, ki so hkrati rezultat in temelj delovanja dispozitivov. Dispozitive prečijo številni prakse diferenciacije na osnovi zakonov, tradicij statusov in privilegijev. Hkrati jih prečijo prakse in sistemi ekonomske diferenciacije v procesu apropiacije bogastva in privilegijev. Vključujejo premike v procesu produkcije in prakse lingvističnih ter kulturnih razlikovanj kot med drugimi tudi sisteme razlikovanj v znanju in kompetencah. Prepletanje sistemov in praks diferenciacije raznolikih dispozitivov ustvarja splošne družbene diferenciacije. Razred, »spol«, »rasa«, nacija so splošni družbeni učinek dispozitivov.

Pri izvajanju oblasti oziroma izvajanju diskurzivnih in nediskurzivnih praks s strani posameznikov in družbenopolitičnih skupin se dispozitivi kontinuirano spreminjajo. Hkrati je

v dialektičnem smislu vsakršno oblastno razmerje in izvajanje oblasti možno le prek uporabe oblastnih praks, ki jih omogočajo ti dispozitivi. Izvajanje oblasti tako kontinuirano spreminja dispozitive v določenem družbenopolitičnem kontekstu. Kot pravi Foucault (2001a, 326-348), vsako oblastno razmerje vključuje uporabo praks, ki so hkrati njegov predpogoj in rezultat. Izvajanje oblasti tako predpostavlja obstoj dispozitivov v smislu specifičnega sistema relacij med diskurzivnimi in nediskurzivnimi oblastnimi praksami, ki imajo specifične strateške funkcije, saj naslavlajo specifično percipirano potrebo. Na tej podlagi lahko oblastna razmerja osmislimo kot hkrati namenska, v smislu, da imajo določen cilj, in nesubjektivna. Če je odločitev za izvajanje oblasti vedno že namerna, so mehanizmi oblasti oziroma diskurzivne in nediskurzivne prakse, ki jih uporabljajo posamezniki inherentno nesubjektivni, ker njihov obstoj ni odvisen od obstoja specifičnih konkretnih posameznikov. Oblast se sicer izvaja med posamezniki ali med družbenopolitičnimi skupinami vendar se vedno izvaja prek praks, ki jih omogočajo specifični dispozitivi.

Ker so dispozitivi strukturirani in reproducirani s strani multiplih, polimorfnih večnivojskih oblastnih praks, ki jih ni mogoče reducirati na posameznike ali družbenopolitične skupine, ki jih izvajajo, jih posledično specifičen posameznik ali družbenopolitična skupina ne more popolnoma nadzorovati. Po Foucaultu so dispozitivi »stroji«, v katere so vpeti vsi posamezniki in družbenopolitične skupine določene družbenopolitične ureditve, zato posledično oblast ni nikoli v rokah ene osebe. Oblastna razmerja, ki ohranjajo, pogojujejo in so pogojena s strani določenih dispozitivov, so tako kompleksna, da je »oblast« v smislu popolne determinacije, nemogoče pripisati določenim institucijam, družbenopolitičnim skupinam ali posameznikom. Kot pravi Foucault (1976/1978), niti sloj, ki vlada, ne skupina, ki nadzira državne aparate, ne tisti, ki sprejemajo ključne ekonomske odločitve, ne upravljajo s celotnim omrežjem oblasti, ki deluje v določeni družbi.

Izhajajoč iz Foucaultovega uvida o distinkciji med vladajočimi in vladanimi kljub temu, da noben posameznik ali družbenopolitična skupina nima moči, da popolnoma obvladuje dispozitive oziroma omrežja dispozitivov določene družbenopolitične ureditve, specifična strukturna pozicija posameznikov in/ali družbenopolitičnih skupin omogoča, da obvladujejo večji del diskurzivnih in nediskurzivnih praks specifičnih dispozitivov. Določene strukturne pozicije namreč omogočajo premoč in vzpostavljanje učinka splošne (nepopolne) dominacije. Na primer (nepopolna) dominacija določenega razreda, »spola« ali »rase« tako ni privilegij, ki ga ohranjajo ali pridobijo, temveč splošen učinek njihove strateške pozicije v okviru

dispozitivov in omrežja dispozitivov, ki prečijo ter prežemajo in konstituirajo določeno družbenopolitično ureditev (Foucault 1975/1977, 2001a, 146-165). Dominantna strukturna pozicija omogoča določeni družbenopolitični skupini, da z uporabo oblastnih praks, ki so ji na voljo, ne le utrdi, temveč nadalje razvije svojo politično, ekonomsko in splošno družbeno (nepopolno) dominacijo oziroma razširi svoje strateške možnosti v okviru specifičnih dispozitivov oziroma mreže dispozitivov v smislu razvoja, reorganizacije, reartikulacije in redefinicije raznolikih taktik, oblastnih praks, orodij in orožij, uporabnih v kontekstu multiplih bojev, konfliktov ter soočanj med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami, ki prečijo specifično družbeno telo. Izvajanje oblasti tako izhaja iz in vključuje prizadevanje za razširitev strateških možnosti delovanja/ravnanja/obnašanja posameznikov in družbenopolitičnih skupin, situiranih v dominantni strukturni poziciji, organiziranja/urejanja možnih rezultatov teh dejanj v smislu uokvirjanja ravnanja, zamejevanja strateških možnosti posameznikov in družbenopolitičnih skupin v podrejeni strukturni poziciji (Foucault 2001a, 326-348). Kontinuirano strateško popolnjevanje dispozitivov v smislu prilagajanja in inovacij oblastnih praks je nujnost v luči dejstva, da izvajanje oblasti sproža in izhaja iz družbenopolitičnih bojev, ki določajo specifične družbenopolitične ureditve. Podobno kot posamezniki in družbenopolitične skupine, ki so situirani v dominantni strukturni poziciji, v dominantni poziciji, v okviru družbenopolitičnih bojev, kontinuirano inovirajo oblastne prakse, tudi posamezniki in družbenopolitične skupine v podrejeni strukturni poziciji kontinuirano inovirajo prakse, prek katerih poskušajo razširiti svoje strateške možnosti in s tem zamejiti, preusmeriti delovanje in obratno vplivati na ravnanje strukturno dominantnih skupin tudi prek reappropriacije oblastnih diskurzivnih in nediskurzivnih praks strukturno dominantnih posameznikov in družbenopolitičnih skupin. Kot opaža Colin Gordon (1980) so posledično dispozitivi inherentno krhki sistemi relacij, ker so njihovi inštrumenti in tehnike, njihove diskurzivne ter nediskurzivne prakse vedno že nagnjene k reappropriaciji, reverzibilnosti, spremembi uporabe ne le v kontekstu strateških spreminjanj od »zgoraj«, temveč tudi v protiofenzivah od »spodaj«.

Pri historični analizi dispozitivov in izvajanju oblasti ter oblastnih razmerij v kontekstu določene družbenopolitične ureditve je posledično potrebno fokus v okviru genealoške osi oblasti/moči usmeriti tako na strateška spreminjanja dispozitivov, sprožena s strani strukturno dominantnih posameznikov in družbenopolitičnih skupin, kot na historično specifične družbenopolitične boje, ki so uokvirjeni in potekajo prek praks, omogočenih s strani specifičnih dispozitivov, in ki vplivajo na strateška spreminjanja in hkrati na specifične

oblastne diskurzivne in nediskurzivne prakse v kontekstu teh bojev (Foucault 1977-1978/2009, 17). Pri tem je te prakse potrebno reflektirati tako v smislu njihovih značilnosti kot tudi v smislu njihove polivalentne in mobilne uporabe s strani posameznikov ter družbenopolitičnih skupin, ki se v specifičnem historičnem družbenopolitičnem kontekstu nahajajo bodisi v strukturno dominantni bodisi v strukturno podrejeni poziciji (Foucault 1976/1978). Polivalentna uporaba oblastnih praks je zelo očitna v uporabi diskurzov, ki jih omogočajo specifični dispozitivi oziroma so eden njihovih osrednjih elementov. Diskurzi, kot eden od osrednjih elementov dispozitivov, po Foucaultu (1976/1978) tako nimajo inherentnih pomenov, niti nujne taktične uporabe in učinkov. Njihovi pomeni so tako kot specifična asimetrična razmerja med posamezniki in/ali družbenopolitičnimi skupinami, ki jih legitimirajo, vedno podvrženi raznolikim sporom, nasprotovanjem, pogajanjem in bojem. Pri diskurzih gre za multiplicitete diskurzivnih elementov, ki so uporabljeni v raznolikih strategijah. Uporabljeni so lahko tudi za podporo taktik, ki jih njihovi kreatorji niso predvideli. Podobne formule so lahko sinhrono in diahrono uporabljene za nasprotujoče si politične cilje, zaradi česar specifične diskurzivne prakse niso zgolj v službi na primer ekonomskih interesov. Diskurzi posledično delujejo v mobilnem diskurzivnem polju. Specifični diskurzi niso vedno uporabljeni kot inštrument vladajočih skupin ali »oblasti«, temveč so ga historično uporabljale tudi podjarmljene skupine, ki so spodkopavale legitimnost vladajočih skupin in »oblasti«. Diskurzi se lahko premikajo med različnimi političnimi projekti in v tem kontekstu reartikulirajo elemente starejših diskurzov, da bi dosegli nove politične cilje. V okviru mobilnega diskurzivnega polja se tako ohranjajo stari diskurzi in proizvajajo novi. Kljub polivalentni uporabi oblastnih praks, je potrebno poudariti, da se specifične strukturno asimetrične pozicije določenih posameznikov in/ali družbenopolitičnih skupin v okviru specifične historično singularne forme dispozitivov radikalno spreminjajo le prek sprememb v polju političnega oziroma polju strateških političnih razmerij, ki organizirajo določene družbenopolitične dispozitive (Foucault 1975/1977). Kot smo izpostavili, so sicer lokalna asimetrična razmerja, lokalne delitve, lokalna oblastna razmerja, ki se vzpostavijo v različnih družbenopolitičnih kontekstih in nivojih, temelj splošnih delitev, ki prečijo družbeno telo, vendar je njihova stabilizacija odvisna od njihove integracije v splošne delitve. Splošne delitve, splošni učinek določenega dispozitiva namreč omogoči preseganje lokalnih nasprotovanj, lokalne destabilizacije strukture asimetrije. Hkrati splošne delitve omogočijo povezovanje lokalnih oblastnih razmerij, njihovo redistribucijo, reorientacijo, homogenizacijo in uokvirjanje ter konvergenco. Kljub prisotnosti multiplosti delitev v specifični družbenopolitični ureditvi, le specifične

delitve lahko identificiramo kot ključne delitve določene geopolitično in historično singularne družbenopolitične ureditve. Te se namreč ohranjajo kljub neštetim konfliktom, subverzijam in uporom v različnih družbenopolitičnih kontekstih in nivojih ter različnih historičnih kontekstih, saj so učinek strategij, katerih institucionalna kristalizacija je utelešena v državnem aparatu, v formulacijah prava kot v različnih drugih programih institucij (Foucault 1976/1978). Pri tem je ključno, da tudi te splošne osrednje delitve ureditev, ti osrednji organizacijski principi niso ahistorični, temveč so neločljivo povezani z vzpostavitvijo specifičnih dispozitivov in njihovimi historičnimi strateškimi transformacijami.

Tako geneza dispozitivov kot njihove historične transformacije in posledično vzpostavljanje stanj (nepopolne) dominacije oziroma omejevanje reverzibilnosti asimetričnih razmerij so neločljivo povezane z določeno splošno destabilizacijo historično specifične družbenopolitične ureditve, v okviru katere se pojavi določena kriza vladanja oziroma širša destabilizacija oblastnih razmerij in oblastnih praks. Določene širše destabilizacije predstavljajo pogoj možnosti, a hkrati ne zadosten pogoj pojava, že naslovljenih ključnih elementov dispozitivov, problematizacij v smislu specifičnega uokvirjanja družbenopolitičnih problemov in potreb ter specifičnega uokvirjanja rešitev teh problemov oziroma naslavljanja teh potreb. Problematizacije, materializirane v historično specifične bolj ali manj globalne strategije za koordiniranje in usmerjanje družbenopolitičnih razmerij, so namerno proizvedene s strani specifičnih posameznikov in/ali specifičnih družbenopolitičnih skupin, pri čemer lahko njihov izvor lociramo v specifičen lokalni kontekst oziroma lokalna razmerja oblasti, v katerih se oblikujejo nova asimetrična razmerja, implementirajo nove oblastne prakse in posledično vzpostavljajo nove oblastne taktike, ki jih posamezniki in/ali družbenopolitične skupine uporabljajo v svojem prizadevanju za doseganje specifičnih ciljev, specifičnih družbenopolitičnih transformacij. Ker so te možne le v kolikor se specifična taktika, ki jo prežema specifična racionalnost vladanja in je implementirana prek specifičnih novih in/ali reorganiziranih, redefiniranih in reartikuliranih oblastnih praks, vpiše v polje splošnega, v polje strateških razmerij, kjer se mora vzpostaviti kot splošna politična strategija, kot del splošne politične kalkulacije, kot del splošne racionalnosti vladanja. Ker specifično destabilizirano družbenopolitično ureditev določa množstvo bojev v polju političnega, v katerih posamezniki in družbenopolitične skupine uporabljajo raznolike oblastne taktike, nobena od splošnih političnih strategij ni popolnoma nameren rezultat točno specifičnega posameznika oziroma jasno identificirane in zamejene družbenopolitične skupine. Politične strategije in splošna strateška razmerja kot tudi splošne racionalnosti vladanja v določeni

družbenopolitični ureditvi so produkt prepletanja, povezovanja in medsebojnega podpiranja komplementarnih političnih taktik določenih družbenopolitičnih skupin. V tem kontekstu postane jasna Foucaultova (1976/1978) opazka, da je za politične racionalnosti in politične strategije značilna skoraj popolna anonimnost. Kljub temu, da je mogoče v izvajanju oblasti razbrati splošno logiko, da je mogoče razbrati cilje oblasti, da je mogoče identificirati racionalno in kalkulabilno naravo oblasti, je hkrati le v redkih primerih mogoče jasno in nedvoumno identificirati avtorje teh strategij. Politične strategije, predvsem historično singularne racionalnosti vladanja, so tako dela »velikega anonimneža«.

V luči dejstva, da so politične strategije in posledično strateška politična razmerja produkt soočanj raznolikih taktik v družbenopolitičnih bojih, Foucaultova konceptualizacija političnega oziroma polja strateških političnih razmerij ne temelji na enostavnem binarizmu oziroma na enostavni dvonivojski ureditvi, v smislu polja političnega in polja lokalnih oblastnih razmerij, v katerem se implementirajo politične strategije. Tako kot odnosi v polju lokalnih oblastnih odnosov niso »elementarni« in po naravi »nevtralni«, temveč so mnogi rezultat strateških političnih intervencij (npr. odnosi znotraj družine), so tudi politične strategije same produkt specifičnih lokalnih oblastnih razmerij in zbirov partikularnih taktik (Sluga 2011). V okviru totalnosti oblastnih razmerij v določeni historično singularni družbenopolitični ureditvi tako obstaja specifičen podniz strateških razmerij, ki koordinirajo in usmerjajo lokalna oblastna razmerja v določenem družbenopolitičnem kontekstu in posledično predstavljajo konstitutivni element dispozitivov kot tudi omrežja dispozitivov specifične družbenopolitične ureditve. Kot smo izpostavili v premisleku problematizacij, so politična razmerja tista, katerih objekt so druga oziroma lokalna oblastna razmerja. Politična razmerja kot strateška razmerja stojijo nad specifičnimi oblastnimi razmerji in so nanje aplicirana, pri čemer je ključno predvsem to, da medtem ko politična razmerja vedno že ciljajo na koordinacijo in usmerjanje lokalnih oblastnih razmerij oziroma obstajajo le v kontekstu, ko lokalna oblastna razmerja obstajajo, določena oblastna razmerja, ki jih lahko zaradi jasnosti diferenciacije označimo s terminom razmerja moči, obstajajo onkraj splošne koordinacije in usmerjanja oziroma v določenem historičnem kontekstu niso podvržena strateški politični intervenciji. V okviru vsake družbenopolitične ureditve namreč obstaja ogromen niz razmerij moči, ki v določenem historičnem momentu niso naslovljena oziroma niso »politizirana« (Foucault 1980). Ta razmerja tako v specifičnem historičnem momentu niso objekt strateške politične intervencije, kar na eni strani ne predpostavlja, da niso bila objekt strateške politične intervencije v preteklosti oziroma, da to ne bodo postala v

prihodnosti. Hkrati to ne predpostavlja, da določena »nepolitizirana« razmerja moči ne predstavljajo pomembnega elementa specifičnega dispozitiva v procesu utrjevanja in perpetuiranja določenih stanj splošne dominacije oziroma kontinuiranega proizvodjanja splošnih učinkov delitev, asimetričnosti in dominacije. »Politizacija« lokalnih razmerij moči oziroma njihov vpis v splošno koordiniranje in usmerjanje s strani strateških političnih intervencij hkrati ne predpostavlja, da so specifična lokalna razmerja moči obstajala pred samo strateško politično intervencijo. Slednja namreč lahko lokalna razmerja moči ne le spreminja in reorganizira v okvir splošne koordinacije ter upravljanja družbenopolitičnih razmerij, temveč so lokalna oblastna razmerja lahko konstituirana s strani novo vzpostavljenih strateških političnih oblastnih razmerij.

Pogoj možnosti »politizacije« raznolikih lokalnih razmerij moči oziroma družbenopolitičnih razmerij je bodisi splošna destabilizacija družbenopolitične ureditve, splošna kriza vladanja v smislu splošne neučinkovitosti obstoječih strateških političnih intervencij implementiranih prek diapazona obstoječih oblastnih praks, organiziranih v okviru specifične racionalnosti vladanja ter razširjanje percepcije o splošni nezadostnosti obstoječe racionalnosti vladanja za naslavljanje osrednjih percipiranih problemov, ki zadevajo določeno družbenopolitično ureditev. Medtem ko so lokalne destabilizacije zaradi vseprisotnosti točk uporov v mreži oblasti oziroma mreži dispozitivov določene družbenopolitične ureditve, ki je posledica kontinuiranega medsebojnega vpliva in interakcij ter transformacij oblastnih praks in praks upora v kontekstu izvajanja oblasti v okviru lokalnih družbenopolitičnih razmerij, pogoste, so veliko redkejše korenite inovacije ter reforme lokalnih oblastnih odnosov in oblastnih praks, implementirane na osnovi artikulacije novih (lokalnih) problematizacij (Gordon 2001, XXV). Hkrati so historično veliko redkejše splošne kritike, splošne problematizacije in posledične transformacije političnih institucij in drugih splošnih družbenih institucij, v okviru strateškega političnega polja oblastnih odnosov. Najredkejše je povezovanje teh raznolikih, multiplih in pluralnih uporov na različnih ravneh splošnosti določene družbenopolitične ureditve v splošne in radikalne prelome, ki jih lahko označimo s terminom revolucije. Slednja je mogoča ravno prek strateške kodifikacije raznolikih in multiplih točk uporov in v tem kontekstu je, kot opazuje Foucault (1976/1978, 95-96), vidna sorodnost oblasti in upora oziroma oblastnih praks in praks upora, saj je oblast v smislu specifične strateške situacije v družbi izvajana prek omrežja dispozitivov in lokalnih oblastnih razmerij, prek katerih deluje, jih pogojuje, koordinira in usmerja ter je hkrati od njih odvisna ter pogojena. Točke upora so razširjene čez čas in prostor, vendar so tako temporalno kot prostorsko različno goste. Večino časa smo v

delovanju oblasti v specifičnem geopolitičnem in historičnem družbenopolitičnem kontekstu priča mobilnim in prehodnim točkam upora, ki producirajo prelome v družbi, ki se premikajo, lomijo enotnosti, in povzročijo reorganiziranje ter rekoordiniranje oblastnih razmerij in inovacijo, transformacijo, prilagajanje ter reartikulacijo oblastnih praks.

Vzpostavljanje novih političnih strategij in novih racionalnosti vladanja je neločljivo povezano z lokalnimi upori in posledičnimi inovacijami v smislu novih preišljenih taktik, katerih del so nove problematizacije družbenopolitičnih razmerij, rekonfiguriranja, reorganiziranja in reartikuliranja obstoječih oblastnih praks in pojav specifičnih novih inovativnih oblastnih praks na lokalnem nivoju. Pri tem je na eni strani potrebno izpostaviti ključno vlogo kontingentnosti in relativne namernosti procesa vzpostavljanja novih političnih strategij in novih racionalnosti vladanja. Nove problematizacije se po Foucaultu (1977-1978/2009) lahko pojavijo bistveno pred njihovim vpisom oziroma realizacijo v novih političnih strategijah in posledično novi splošni racionalnosti vladanja. Ta realizacija je namreč neločljivo povezana s pojavom specifičnih oblastnih praks oziroma s specifično reorganizacijo in reformulacijo obstoječih oblastnih praks, prisotnih v lokalnih kontekstih oziroma v lokalnih institucijah. Sam pojav novih inovativnih oblastnih praks na lokalnem nivoju, na nivoju lokalnih institucij, ni homogen in enoznačen proces. Posledično nove oblastne prakse niso avtomatično vezane na nove problematizacije, na lokalne upore in lokalne potrebe ter niso »naravni« element novih političnih strategij. Nove oblastne prakse so namreč produkt odzivov na percipirano in/ali identificirano lokalno potrebo, kot lokalni produkt oziroma učinek obstoječe strateške politične intervencije, bodisi v smislu nadgradnje oblastnih praks obstoječih v drugih lokalnih kontekstih bodisi v smislu reakcije na specifično lokalno uporno prakso, ali kot materializacija oblastne prakse zamišljene, zasnovane in artikulirane v okviru bodisi institucionalnih strategij (programov) bodisi splošnih političnih strategij, utemeljujočih in utemeljenih na specifični obstoječi racionalnosti vladanja. Kot v svojih genealoških analizah prikaže Foucault (glej npr. 1975/1977), so lahko nekatere oblastne prakse (npr. praksa zapiranja, prakse razvrščanja) prisotne daljše obdobje kot ene od mnogih oblastnih praks, prek katerih se vlada v določenem lokalnem kontekstu, ne da bi postale osrednji in/ali konstitutivni del specifične lokalne institucionalne strategije (programa), in ne da bi bile integrirane v širši kontekst političnih strategij. V določenem historičnem momentu, v določenem kontekstu destabilizacije in v specifični konstelaciji lokalnih oblastnih taktik se omenjene že obstoječe oblastne prakse in/ali novo vzpostavljene oblastne prakse vzpostavijo kot osrednji in konstitutivni element specifične institucionalne

strategije (npr. zaporov, vojašnic/vojsk) oziroma specifične organizacije in koordinacije oblastnih razmerij ter oblastnih praks, prek katerih so ta razmerja vzpostavljena, utrjevana in prek katerih se posledično izvaja oblast. Če so te specifične oblastne prakse oziroma ta specifičen zbir oblastnih praks v drugih lokalnih institucionalnih oblastnih odnosih percipirani s strani strukturno dominantnih posameznikov ali/in družbenopolitičnih skupin kot učinkovit, uporaben ter boljši način naslavljanja percipiranih in/ali identificiranih lokalnih potreb in doseganja specifičnih ciljev ter specifična lokalna konstelacija oblastnih taktik in družbenopolitičnih bojov omogoča vpis teh praks v lokalno oblastno strategijo (institucionalni program), potem pride do prehoda praks iz enega lokalnega oziroma institucionalnega konteksta v drug/druge lokalne institucionalne kontekste (Foucault 1975/1977, 1974-1975/2003a, 1975-76/2003b). Splošna destabilizacija družbenopolitične ureditve in specifična konstelacija družbenopolitičnih bojov, ki prečijo to ureditev, v smislu komplementarnosti, sopodpiranja, sodelovanja med multiplimi oblastnimi taktikami, omogoči vpis in integracijo specifičnih oblastnih praks v splošne politične strategije in posledično v novo vzpostavljajočo se racionalnost vladanja. Posledično je proces vpisa in integracije izjemno kontingenten, nepredvidljiv in zaradi prepletanja številnih oblastnih taktik le deloma namerno voden. Ko se specifične problematizacije in specifičen zbir oblastnih praks artikulirajo v splošni politični strategiji in posledično soutemeljijo ter sokonstituirajo specifično racionalnost vladanja, ta v smislu povratne zanke ter v obliki strateško-politične intervencije (administrativni ukrepi, regulacije, zakoni) intervenira tako v družbenopolitična razmerja oziroma lokalna razmerja moči, v katerih (še) ni prišlo do prevzema specifičnih oblastnih praks, kot tudi v oblastna razmerja, v katerih lahko lociramo poreklo nastavkov te nove politične strategije ter posledično nove racionalnosti vladanja, ki jih te strategije materializirajo.

Po Foucaultu (2001a, 1978-79/2008, 1977-1978/2009) je za historično specifično družbenopolitično ureditev značilna specifična »splošna ekonomija oblasti«, za katere je značilna prevlada specifičnih historično singularnih racionalnosti vladanja, ki so materializirane v različnih oblikah strateških političnih intervencij. Foucault (1977-1978/2009, 145) shematsko izpostavi tri osrednje sledeče si »splošne ekonomije oblasti« oziroma, kot pravi Bob Jessop (2011), historično specifične strateške kodifikacije ter institucionalne integracije oblastnih razmerij, ki so pertinentne za genealogijo moderne družbenopolitične ureditve, in sicer država prava (poznega srednjega veka), administrativna (absolutistična) država (zgodnje moderne) in governmentalizirana (liberalno-nacionalna) država.

Kot smo izpostavili so racionalnosti vladanja materializirane v različnih oblikah strateških političnih intervencij in kot take determinirajo, pogojujejo in so pogojene s specifičnimi oblastnimi praksami oziroma specifičnim organiziranjem in zbirom oblastnih praks, ki jih določajo specifične modalnosti ter logike oblasti. Foucault v svojih različnih študijah izpostavi, da je mogoče specifične distinktivne logike in posledično obrise specifičnih modernih modalnosti oblasti identificirati v oblastnih tehnikah v kontekstu specifične percepcije in naslavljanja določenih problemov, ki so zadevali določene historične družbenopolitične skupnosti. V tem okviru izpostavi tehnike oblasti, prek katerih so se skupnosti odzivale na specifične bolezni, in sicer gobavost, kugo in črne koze (Foucault 1973-74/2006, 1975/1977, 1977-1978/2009). Regulacija teh treh bolezni namreč po Foucaultu sledi trem logikam oblasti, ki so pertinentne trem modernim modalnostim oblasti. Tako regulacija gobavosti oziroma model reševanja problema gobavosti predstavlja logiko, ki je značilna za juridično-pravno oziroma suvereno modalnost oblasti, saj gre za model izгона in izključevanja. Šlo je za kombinacijo zakonov in regulacije ter niza religioznih ritualov, prek katerih se je vzpostavila binarna ločitev, med tistimi, ki so gobavi in tistimi, ki niso (Foucault 2001a, 145, 1977-1978/2009, 24). Na drugi strani model spoprijemanja s kugo predstavlja popolnoma drugo logiko oblasti in obris popolnoma druge modalnosti oblasti, in sicer disciplinarne modalnosti oblasti. Model reševanja kuge se korenito razlikuje tako glede načina, cilja in uporabljenih mehanizmov. Osrednja ideja in zbir tehnik naslavljanja problematike kuge je bila karantena, pri čemer ne gre za tehnike izključevanja, temveč tehniko distribuiranja posameznikov in regulacijo njihovega delovanja prek izolacije, prek opredeljevanja, kdaj lahko zapustijo domove, kako, kdaj in kaj morajo delati doma, kakšno vrsto hrane morajo uživati. Hkrati so bile prepovedane določene vrste stikov v smislu ohranjanja družbe v razdeljenem prostoru, ki je bil natančno opazovan in nadzorovan prek skrbnega nadziranja zdravstvenega stanja posameznikov v smislu individualne observacije in skrbnega beleženja vseh dogodkov, ki so se pojavljali kot tudi kontinuiranega nadzora s strani inšpektorjev, ki so preverjali vsakega posameznika ali se drži napotkov ter ali je posameznik še živ (Foucault 1975/1977). Tudi model reševanja oziroma regulacijo koz predstavlja specifično logiko oblasti in obris specifične moderne modalnosti oblasti, za katero so pertinentni drugačni načini, cilji in mehanizmi. Osrednji niz tehnik v okviru modela regulacije koz je, v nasprotju z izključevanjem v okviru gobavosti in karanteno kuge, cepljenje, ki predstavlja logiko oblasti vezano na modalnost varnosti oziroma biooblastno modalnost ali biooblastno dimenzijo modalnosti vladanja. Ta model temelji na drugačni problematizaciji,

saj kljub temu, da je discipliniranje, ki je izvajano na primer v kontekstu modela kuge, v pomoč pri ugotavljanju, koliko ljudi je okuženih, temeljna problematika ni več vsiljevanje discipline. Pri tem gre za problematiko vezano na vprašanja, kako vedeti kakšno število ljudi je okuženo s kozami, pri kakšni starosti, s kakšnimi učinki, kakšna je smrtnost, kakšen je rizik cepljenja in kakšni so statistični učinki na celotno populacijo (Foucault 1977-1978/2009). Z drugimi besedami, objekt strateške politične intervencije ni več posameznik v smislu posameznika, ki ga je potrebno disciplinirati kot v okviru regulacije kuge, temveč je objekt populacija in njej pertinentni »naravni« procesi, ki jih ni mogoče disciplinirati, temveč regulirati tako, da dosežejo optimum. V tem okviru je impliciten in ekspliciten subjekt te modalnosti oblasti avtonomni, racionalni posameznik, ki si aktivno samovlada, navezujoč se na priporočila in na nedisciplinarne ukaze zdravstvenih institucij (Foucault 2001a). Foucault z modeli regulacije različnih bolezni ne le ilustrira zelo različne logike oblasti, temveč z njimi izpostavi eno od ključnih skupnih lastnosti teh logik oblasti, in sicer njihove bistveno daljše genealogije od genealogije »splošnih ekonomij oblasti«. Hkrati želi izpostaviti sinhrono prisotnost raznolikih logik oblasti oziroma tehnik, utemeljenih in izhajajoč iz specifičnih modalnosti oblasti. Kot pravi Foucault (2003c), kljub temu, da lahko zelo grobo specifično »splošno ekonomijo oblasti« vežemo na specifično logiko oblasti oziroma specifično modalnost oblasti in posledično prevlado specifičnih tehnologij in tehnik oblasti v delovanju oblasti v različnih družbenopolitičnih razmerjih, ne gre za nadomestilo ene logike oziroma ene modalnosti z drugo, temveč gre za zamenjavo dominantne racionalnosti vladanja »ekonomije oblasti« in reintegracijo tehnologij ter tehnik v okviru drugih logik oblasti. Polje zdravstva, zdravja in medicine je mogoče, glede na Foucaultove analize (glej 2003c), identificirati kot eno od privilegiranih polj detektiranja prehodov med dominantnimi modalnostmi oblasti.

Poleg treh osrednjih modelov regulacije bolezni, prek katerih je mogoče razkriti obrise modernih logik in posledično modalnosti oblasti, Foucault kot »laboratorij« modernih logik in modalnosti oblasti kot tudi tehnik razvitih na temelju teh modalnosti oblasti osmisli krščansko srednjeveško pastoralo (Foucault 2001a, 298-325). Foucault krščansko pastoralo oziroma pastoralno oblast osmisli kot eno od ključnih predhodnic osrednje moderne logike oblasti in modernih modalnosti oblasti, in sicer logike pastor-čreda ter z njo neločljivo povezane logike oblasti hkratne individualizacije ter totalizacije. Po Foucaultu je mogoče poreklo oblastnih praks, katerih objekt je tako posameznik kot tudi populacije, locirati v krščansko pastoralo. Pastor tako vlada čredi in ne ozemlju, pri čemer pastor predstavlja tudi pogoj možnosti

obstoja »črede«, saj jo združi vodi in usmerja, s čimer posledično iz disperziranih posameznikov vzpostavi totaliteto »črede«. Pastorjeva naloga je odrešitev »črede« in vsakega posameznika, njegova osrednja naloga je budna skrb in pazenje svoje »črede« in vsakega posameznega pripadnika. Pastor je odgovoren ne le za totalnost »črede«, temveč za vsakega posameznika. V tem kontekstu se med pastorem in posamezniki vzpostavi razmerje individualne in popolne odvisnosti, saj je pokorščina in uboganje pastolja vzpostavljena kot osrednja vrlina. Pastor mora poznati tako »čredo« v celoti kot detajle »črede« oziroma posameznike, saj le tako lahko celovito skrbi za »čredo« in vsakega posameznika. Hkrati mora pastor ne le poznati nevarnosti za »čredo«, temveč jih tudi odpraviti. Pastoralna oblast tako odstranjuje vse nevarnosti, ki ogrožajo odrešitev posameznika in črede, s čimer postane razumljivo nasilje proti nevarnostim ter v imenu zagotavljanja varnosti »črede« in zagotovitve njenega dobrobita (Mayes 2010). Tako skrb kot odstranitev nevarnosti v imenu varnosti sta pri tem neločljivo povezani s specifičnim tipom vednosti, ki na eni strani individualizira, saj mora pastor vedeti, kaj se dogaja z vsakim posameznikom, kaj vsak posameznik dela in kaj se dogaja v duši posameznika. Na drugi strani postane razumljiv fokus produkcije vednosti na identifikacijo nevarnosti ter razlikovanjem med (pravimi) pripadniki »črede« in nevarnimi, prekletimi posamezniki, ki jih je potrebno odstraniti z namenom doseganja odrešitve in dobrobita. Neločljivo povezanost med produkcijo vednosti in delovanjem oblasti, ki jo Foucault identificira za moderne »splošne ekonomije resnice«, kot tudi individualizacijo ter totalizacijo, idejo zagotavljanja dobrobita »pravi« populaciji ter odstranjevanja nevarnosti »nepravih« populaciji, lahko tako lociramo že v krščanski pastoral, v okviru katerega se je razvila kontinuirana potreba po produkciji vednosti za učinkovito delovanje oblasti. V tem okviru so se razvile raznolike tehnike produkcije vednosti in oblasti kot so eksaminacije, spovedi, tehnike vodenja in pokornosti, discipliniranja in izključevanja, ki so bile kasneje sekularizirane v okviru vzpostavljanja nove prevladujoče racionalnosti vladanja na makro nivoju države, mezzo nivoju institucij in mikro nivoju posameznika (glej Foucault 2001a).

Podobno kot imajo daljšo genealogijo od »splošnih ekonomij oblasti« različne modalnosti oblasti, imajo tudi določene tehnike (npr. izključevanje, zapiranje, izolacija) oblasti daljšo genealogijo od modernih racionalnosti vladanja in splošnih strategij politične intervencije, temelječih na prevladujoči uporabi specifičnih tehnologij oblasti. Kljub temu, da Foucault v večini del ne uporablja jasne distinkcije med praksami ter tehnologijami in tehnikami oblasti ter jih pogosto uporablja kot sinonime, je za naš analitični okvir razlika pomembna. Če oblastne prakse razumemo kot pojem, ki združuje pojma tehnologije in tehnike oblasti, se ta

dva pojma glede na našo konceptualizacijo razlikujeta. Tako tehnike oblasti razumemo kot tehnike, ki so bile razvite v lokalnem kontekstu, v okviru specifičnih institucionaliziranih družbenopolitičnih razmerij in v luči specifičnih lokalnih percipiranih potreb, »rojenih« v okviru specifičnega osmišljanja realne družbenopolitične destabilizacije. Kot smo izpostavili, lahko specifične tehnike oblasti v določenem razmerju v okviru specifičnih oziroma med specifičnimi posamezniki ali/in družbenopolitičnimi skupinami prek procesa selekcije oziroma taktičnih bojev v lokalnem institucionalnem kontekstu prevladajo nad hkrati obstoječimi multiplimi drugimi tehnikami oblasti, ki determinirajo določeno variacijo tehnik oblasti v določenem lokalno-institucionalnem kontekstu. V kolikor specifične tehnike preživijo selekcijski postopek, se vzpostavijo pogoji možnosti za njihov vpis v širše polje strateških odnosov na ravni institucij kot tudi širše. Pri tem je potrebno izpostaviti, da nekaterim tehnikam oblasti to ne uspe, zato poniknejo v pozabo, ignorirane ter potlačene (Jessop 2011, Kelly 2009). Transformacijo določenih tehnik v tehnologije oblasti tako določa na eni strani njihova lokalno-institucionalna selekcija in na drugi strani njihov vpis v druge lokalne-institucionalne kontekste. Po Foucaultu (1996, 198) namreč tehnologije oblasti določa zmožnost za disasociacijo, reutilizacijo, in reimplementacijo v popolnoma drugačne lokalno-institucionalne kontekste. Pri tehnologiji oblasti tako lahko vlečemo vzporednice s »tehničnimi« tehnologijami v smislu, da ko so enkrat razvite, jih je mogoče aplicirati v raznolike kontekste. Glede na historičen razvoj družbenopolitičnih ureditev med tehnološkimi inovacijami oziroma razvojem »tehničnih« tehnologij in vzpostavljanju novih tehnik in tehnologij oblasti obstaja tesna recipročnost. Na primer množična proizvodna je zahtevala tako razvoj raznolikih tehnik disciplinarne oblasti kot tudi razvoj mehanskih strojev (glej Foucault 1975/1977). Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da ne »tehnične« tehnologije ne tehnologije oblasti niso družbenopolitično nevtralne, temveč v veliki meri spreminjajo delovanje družbenopolitične ureditve, v kateri so se pojavile in bile izbrane, pri čemer so nekatere med njimi prestopile, kot pravi Bob Jessop (2011, 65), tretji moment potencialnega razvoja tehnologij oblasti poleg momenta pojave/variacije tehnik oblasti in momenta selekcije, in sicer momenta ohranjanja prek integracije v širše, bolj stabilne strategije utemeljene na prevladujoči racionalnosti vladanja osrednjih dispozitivov historično singularne »splošne ekonomije oblasti«, ki določa historično singularno družbenopolitično ureditev.

Geneza in razvoj tehnologij ter tehnik oblasti določene modalnosti oblasti ni izključno specifičen odgovor na relativno lokalizirane institucionalne potrebe, temveč je geneza, razvoj, intenziviranje in prenos v multiple institucionalne okvire produkt implementacije in

materializacije prevladujoče ter historično singularne racionalnosti vladanja v različne kontekste družbenopolitičnih ureditev. Pri tem se racionalnosti vladanja (ali vladne racionalnosti) nanašajo na specifično historično singularni način refleksije vladanja. Racionalnosti vladanja kot historično singularen način refleksije vladanja zamejuje skupna problematizacija, ki je vpisana v polje političnega oziroma polje strateških političnih intervencij in je hkrati odvisna od, a ne predstavlja nujnega odziva na specifične pogoje možnosti, specifične destabilizacije obstoječe družbenopolitične ureditve. Neločljivo je povezana s specifičnimi realnimi problemi, ki jih percipira in/ali identificira kot tudi s specifičnim naborom oziroma koordinatami rešitev. V tem okviru racionalnost vladanja opredeljuje in organizira mehanizme oziroma oblastne prakse (tehnologije in tehnike) ter premišlja njihove učinke. Vsaka racionalnost vladanja je utemeljena oziroma izhaja iz specifičnega zbira osrednjih predpostavk, principov, vednostih o družbenopolitični realnosti in posledično o subjektih ter objektih oblasti. Pri tem gre za specifično dialektiko med predpostavkami, principi in obstoječimi vednostmi o subjektih in objektih ter oblastnimi praksami, ki delujejo na in prek specifičnih subjektov ter objektov, črpajoč iz predpostavk, principov in vednosti ter hkrati omogočajo produkcijo vednosti ter dejanski vpis predpostavk in s tem samih objektov in subjektov vednosti ter oblasti v družbenopolitično realnost. Racionalnosti vladanja tako organizirajo niz tehnologij in tehnik oblasti v smislu strateške intervencije v družbenopolitična razmerja. Določajo tudi zaveznitva s predhodno dominantnimi racionalnostmi vladanja kot multiplimi institucionalnimi programi (glej Rose, O'Malley, in Valverde 2006). Vsaka racionalnost vladanja eksplicitno ali implicitno opredeljuje oziroma vzpostavlja in odgovarja na vprašanje, kdo ali kaj naj bo vladan, zakaj naj bo vladan, kako naj bo vladan, kaj naj bi bil cilj vladanja. Posledično so vladani kot vladajoči koncipirani zelo raznoliko. Historično singularne racionalnosti vladanja se med seboj razlikujejo tudi glede osrednjih institucij oziroma okvirov in kontekstov delovanja oblasti, ki usmerjajo/vladajo osrednjim subjektom in objektom racionalnosti vladanja, kot tudi glede logik, na osnovi katerih vladajo tem subjektom in objektom, ter tudi tehnologij in tehnik ter ciljev, na osnovi katerih se vlada. Pri tem historično singularna racionalnost vladanja ni zamrznjena v času in prostoru, temveč se specifična racionalnost vladanja kontinuirano razvija z namenom nikoli končanega procesa zagotavljanja interne koherentnosti v luči identifikacije vedno novih rešitev ali razvijanja izvirne problematike. Hkrati ohranja določen način mišljenja in preference glede določenih tehnologij ter tehnik oblasti. V kontekstu refleksije racionalnosti vladanja je potrebno izpostaviti, da v določenem historičnem in družbenopolitičnem kontekstu ne obstaja en sam program vladanja v smislu artikulacije

racionalnosti vladanja oziroma, da je določena realnost popolnoma determinirana z enim samim programom vladanja. V določenem historičnem in geopolitičnem kontekstu kljub prevladi določene racionalnosti vladanja namreč obstaja več tekmujočih programov vladanja utemeljenih na specifičnih racionalnostih vladanja.

Hkrati ti programi nikoli ne morejo biti popolnoma implementirani. Na eni strani je to posledica same »narave« tehnologij in tehnik oblasti, prek katerih se ti programi lahko implementirajo. Tehnologije in tehnike oblasti namreč določajo specifične značilnosti, genealogije in zahteve, ki lahko bistveno vplivajo na realizacijo določenih programov. Programi vladanja oziroma strategije splošnih političnih intervencij so inherentno optimistične glede svoje realizacije, ki pogostokrat trčijo ne le ob »naravo« tehnologij/tehnik, prek katerih naj bi bili realizirani, temveč tudi na lokalne bolj ali manj kontinuirane upore, ki hkrati ovirajo njihovo implementacijo, a hkrati predstavljajo njihov pogoj možnosti, saj so upori, kot smo že izpostavili, pogoj možnosti vzpostavitve historično specifičnih programov vladanja (Dean 2010, Bröckling, Krasmann, in Lemke 2011). Vladne racionalnosti ne moremo, podobno kot same oblasti, enostavno identificirati z določeno družbeno skupino ali razredom, spolom, »raso«, kljub temu, da imajo določene družbenopolitične skupine »intimnejše« razmerje z specifično racionalnostjo vladanja. Racionalnosti vladanja so vedno kolektivne v smislu, da premislek posameznika o izvajanju avtoritete vedno izhaja oziroma črpa iz vokabularja, teorij, idej, strokovnih premislekov, filozofije in drugih oblik vednosti, ki so dostopne vladajočim in vladanim. Vladne racionalnosti tako črpajo iz različnih polij, pri čemer lahko kot enega osrednjih zgodnjih virov identificiramo teologijo in filozofijo ter nato znanosti, predvsem znanosti o človeku (npr. psihologija, medicina, politična ekonomija, upravljanje-policijska znanost) (Foucault 1977-1978/2009, Rose 1996a). Pri pojmu racionalnosti vladanja nas ne sme zavesti termin racionalnost, saj racionalnosti vladanja vedno že vsebujejo elemente (predvsem politični diskurz, ki vladno racionalnost posreduje v splošni družbeni kontekst), v katerih se prepletajo racionalnosti in mitologizacije ter simbolizacije, saj ravno prek teh elementov vladna racionalnost vzpostavi močan emocionalen odziv predvsem v obdobju destabilizacije določene družbeno-politične ureditve (ki hkrati predstavlja tudi pogoj možnosti vzpostavljanja določene vladne racionalnosti), obdobju krize, vojn, epidemij in naravnih katastrof (glej Dean 2010).

Te racionalnosti so artikulirane v različnih programih ter strategijah oblasti in materializirane v specifičnih oblastnih tehnologijah ter tehnikah, utemeljenih na distinktivnih modalnostih in logikah oblasti. Ta dinamičen, heterogen in historično singularen zbir lahko označimo z že omenjenim terminom »splošna ekonomija oblasti« (Foucault 2001a).

Sledeč Foucaultu (1975/1977, 1975-76/2003b, 1978-79/2008) in drugim avtorjem (Marx 2003, Neocleous 2003a, Legg 2005, Reid 2006, Mitchell 2006, Elden 2007, Dillon in Neal 2008, Skinner 2009), je moderna politična racionalnost oziroma liberalno-nacionalna racionalnost vladanja in moderna »splošna ekonomija oblasti« oziroma liberalno-nacionalna država, ki se je pričela razvijati konec 17. stoletja in razmahnila konec 18. stoletja, zamejena ter osrediščena na štirih osnovnih med seboj tesno prepletenih oseh osmišljanja in delovanja ter izvajanja oblasti, in sicer moderni državi, teritoriju, populaciji/naciji in posamezniku. Pri tem so se te osrednje osi osmišljanja in delovanja vzpostavile, konsolidirale, perpetuirale in ohranile prek kompleksnega, dinamičnega, heterogenega, nelinearnega procesa historičnega razvoja in aplikacije raznolikih tehnologij in tehnik oblasti različnih modalnosti oblasti (suverene, disciplinarne, varnostne/vladne) ter tehnik produkcije vednosti in praks Sebstva, organiziranih in integriranih v specifične družbenopolitične dispozitive, ki so hkrati delovali prek in vzajemno sokonstituirali državo, teritorij, populacijo(e)/nacijo in posameznika. V tem okviru je moderna racionalnost vladanja bodisi generirala nove bodisi integrirala ter nadgradila tehnologije ter tehnike oblasti, tehnike produkcije vednosti ter prakse Sebstva, vzpostavljanje in aplicirane v okviru predhodnih racionalnosti vladanja, in sicer monarhične racionalnosti vladanja (poznega) srednjega veka ter *raison d'etat* racionalnosti vladanja 16., 17. in 18. stoletja, ki, podobno kot predhodne tehnologije in tehnike oblasti ter produkcije vednosti in prakse Sebstva, niso bile enostavno zamenjane, temveč vsaj deloma integrirane v novo osmišljanje in delovanje oblasti. Moderno racionalnost vladanja kot tudi moderno »splošno ekonomijo oblasti« tako določa specifičen kontekst in okvir delovanja, in sicer moderna država, ki se je pričela v smislu enotne, centralizirane oblasti osmišljati že v suvereni monarhični racionalnosti vladanja. Pri tem država ne nastopa le kot kontekst in okvir, temveč tudi kot fenomen in reflektirana praksa ter subjekt in objekt delovanja oblasti, v okviru ter prek raznolikih dispozitivov. Državo kot fenomen in reflektirano prakso je moderna racionalnost vladanja prevzela od *raison d'etat* racionalnosti, v okviru katere lahko lociramo tudi genezo fenomena in reflektirane prakse teritorija. S teritorijem je namreč država v sokonstitutivnem razmerju. Teritorij predstavlja specifično moderno osmišljanje, zamišljanje in upravljanje oziroma vladanje ozemlja, kot tudi horizont zamejevanja modernih individualnih in kolektivnih identitet kot tudi subjektivitet in objektov delovanja oblasti, med katerimi v kontekstu moderne racionalnosti ter »splošnih ekonomij oblasti« osrednjo vlogo igrajo na eni strani populacije in na drugi posamezniki. Populacije se z državo in teritorijem ravno tako nahajajo v razmerju medsebojnega sokonstituiranja, ki poteka prek raznolikih

družbenopolitičnih dispozitivov (od vojaško-diplomatskih, policijskih dispozitivov, merkantilističnih (gospodarskih) dispozitivov, dispozitivov varnosti (zdravstveno-medicinski, dispozitivi regulacije migracij in seksualnosti ipd.) do dispozitivov homogenizacije in diferenciacije populacij (nacionalistični, religiozni, »rasni«, »spolni«, etnični)) (glej Foucault 1978-79/2008). Tako država kot teritorij na eni strani predpostavljata obstoj zamejene populacije v smislu »naravno« vezane na določen teritorij in administrirane ter regulirane s strani državnih aparatov oziroma (državnih) družbenopolitičnih dispozitivov²², na drugi strani je ta prek pojmov in udejanja države ter teritorija dejansko sokonstituirana skupaj in prek drugih družbenopolitičnih delitev, hierahizacije ter izključevanj, saj na primer populacija v smislu nacije, katere izraz je država, in ki je »naravno« vezana na teritorij, nikoli ni osmišljana kot celotna populacija določene države niti ne zgolj v njenih teritorialnih mejah. Hkrati populacija v okviru teritorializirane države vedno že nastopa v dualnem smislu specifičnega torišča kolektivne identitete (nacija) ter kot specifičen organizem, ki so mu pertinentni določeni procesi (smrtnost, rodnost, bolezni ipd.), in ki so percipirani kot legitimni za intervencijo države ter njenih dispozitivov. Podobno velja za subjektiviteto in objekt oblasti posameznikov, ki so na eni strani zamišljani kot temelj moderne družbenopolitične ureditve, kot izvirne »pogodbene stranke«, kot avtonomni, racionalni politični subjekti in na drugi strani kot subjektivitete, katerih pravice in svobodo zagotavlja okvir države, in katerih identiteta ter substanca je neločljivo vezana na določeno državo, teritorij in populacijo oziroma populacije ter kot subjektivitete in objekt discipliniranja ter reguliranja s strani državnih aparatov (zdravstvo, šolstvo, birokracija ipd.) vezano na percipirano ter vzpostavljeno pripadnost določenim populacijskim skupinam (mladim-starim, moškim-ženskam, različnim »rasam«). Kot bomo naslovili v naši genealogiji (ameriškega) rasističnega dispozitiva, sta rasizem v smislu družbenopolitičnega dispozitiva in »rasa« kot njegov učinek ter torišče odigrala konstitutivno vlogo v okviru vzpostavljanja vseh štirih temeljnih osi osmišljanja in delovanja ter izvajanja oblasti pertinentni liberalno-nacionalni družbenopolitični ureditvi.

Preden lahko preidemo na genealogijo ameriškega rasizma je potrebno dodatno multiplicirati stranice našega poliedra intelegibilnosti prek celovitejše refleksije foucaultovskega

²² Državne aparate v okviru naše analize razumemo kot specifičen del družbenopolitičnih dispozitivov, ki so deklarirano oziroma formalno percipirani kot del državne administracije, s čimer gre za do določene mere ožji pojem od družbenopolitičnih dispozitivov, ki vključujejo tudi manj formalizirane ali neformalne tehnologije in tehnike oblasti, produkcijo vednosti ter prakse Sebstva in posledično posegajo v področja percipirano onkraj države. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se v okviru moderne države vsako področje lahko politizira in vzpostavi kot del državne intervencije.

razumevanja dveh drugih osrednjih osi genealoškega raziskovanja, in sicer osi vednosti/resnice in osi subjektivitete/etike ki sta pertinentni za genealogijo rasističnega dispozitiva kot tudi za razumevanje foucaultovskega osmišljanja oblastnih razmerij. Obe osi se namreč navezujeta na dve nadaljnji ključni značilnosti oblastnih razmerij in delovanja oblasti in sta neločljivo povezani z racionalnostmi vladanja ter izvajanjem oblastnih tehnologij in tehnik, ki smo jih implicitno naslovili že v zgornji refleksiji, in sicer neločljiva povezanost oblastnih razmerij s sokonstituiranjem subjektivitet in inherentno povezanost delovanja oblasti s produkcijo vednosti. Ta dva elementa predstavljata tista elementa, ki omogočata preseganje osmišljanja oblasti kot represivne sile, osmišljanje razmerja med vladajočimi in vladanimi kot dvema bodisi transcendentnima, jasno zamejenima, definiranimi in posledično danima individualnima ali kolektivnima subjektivitetam in preseganje osmišljanja razmerja med oblastjo in resnico oziroma vednostjo kot bodisi neobstoječega ali obstoječega le v smislu korupcije ali zoperstavljanja. Kot na več mestih izpostavlja Foucault (1973-74/2006, 1974-1975/2003a, 1975/1977, 1976/1978, 1977-1978/2009, 1980), ima oblast oziroma oblastni odnosi neposredno produktivno funkcijo v smislu subjektov oziroma subjektivitet (mnoštvo konkretiziranih subjektivnih pozicij), ki jih sokonstituirajo, pogojujejo in predpostavljajo v svojem delovanju. Na primer (dominantni) vladajoči razredi, vladajoče družbenopolitične skupine na eni strani niso abstrakcije, a hkrati ne entiteta, ki je dana, ki bi obstajala sama na sebi, temveč gre za entiteto, ki se formira dialektično v smislu pogojevanja in pogojenosti z določenimi diskurzivnimi in nediskurzivnimi praksami. Da je določena družbenopolitična skupina, določen razred, »rasa«, »spol« postal dominanten in se kot tak konstituiral ter reproduciral svojo dominacijo, so bile potrebne določene premišljene taktike, ki so delovale v okviru določenih velikih političnih strategij, utemeljenih in utemeljujočih historično singularne racionalnosti vladanja, ki so zagotovile dominacijo te družbenopolitične skupine. Vladajoče družbenopolitične skupine so učinek premišljenih taktik in zbira oziroma sistema relacij med raznolikimi oblastnimi praksami na različnih družbenopolitičnih nivojih ter v različnih kontekstih. Obstaja namreč recipročno razmerje konstituiranja med strategijami kot specifičnimi artikulacijami splošne racionalnosti vladanja, ki fiksirajo, reproducirajo, multiplicirajo in intenzivirajo obstoječa oblastna razmerja in družbenopolitično skupino, ki se v teh razmerjih vzpostavi kot vladajoča. Posledično ne obstaja v najprej jasno zamejen vladajoči razred z jasnim projektom vladanja, ki artikulira strategijo in jo potem vsili celotni družbi (Foucault 1980, 203-207). Oblast oziroma oblastna razmerja imajo neposredno produktivno funkcijo tudi v razmerju do resnice oziroma vednosti. Po Foucaultu (1973-74/2006, 1974-1975/2003a, 1976/1978, 1977-1978/2009) je namreč oblast, predvsem

oblastna razmerja v moderni družbenopolitični ureditvi, odvisna od kontinuirane produkcije vednosti. Vsako oblastno razmerje naj bi namreč vzpostavilo korelativno polje vednosti. Med vednostjo in oblastnimi razmerji oziroma oblastjo tako obstaja kompleksno razmerje pogojenosti in pogojevanja.

1.6 Foucaultovsko razumevanje vednosti – genealoška os resnice

Po Foucaultu (1991, 27) oblastna razmerja brez korelativne konstitucije polja vednosti ne morejo obstajati, hkrati ne more obstajati vednosti, ki ne bi predpostavljala in sokonstruirala odnose oblasti. Specifične vednosti so konstitutivni elementi določenega dispozitiva, pri čemer se dispozitivi, kot zbiru oblastnih praks, držijo enega ali več robov vednosti, ki so tako proizvedene in pogojene prek uporabe oblastnih praks. Hkrati vednosti te oblastne prakse in posledično dispozitive v smislu dialektičnega razmerja pogojujejo. To razmerje pogojenosti in pogojevanja ter neločljive prepletenosti označi s posebno in v sodobni akademski produkciji močno prisotno sintagmo oblast-vednost. Pri refleksiji Foucaultove konceptualizacije vednosti in resnice je potrebno izhodiščno izpostaviti, da Foucault resnice oziroma vednosti nikoli ne izenači in/ali enači z oblastjo. Sintagme oblast-vednost tako ne smemo in glede na dejansko Foucaultovo konceptualizacijo tudi ne moremo reducirati na enačbo oblast = vednost. Vednost tako ni enostavno prikrita oblast, kar bi predpostavljalo, da preučevanje njenega historičnega vzpostavljanja, produkcije in njenega kompleksnega povezovanja s historično singularnim izvajanjem oblasti ni relevantno za delovanje moderne družbenopolitične ureditve. Hkrati to enačenje inherentno temelji na predpostavki, da povezanost vednosti z oblastjo implicira, da določena vednost, določena resnica ni dejansko resnična ali prava, in da je oblast inherentno slaba, represivna ter koruptivna.

Izhodiščni Foucaultov uvid o povezanosti oblasti in vednosti je bil, podobno kot Foucaultova konceptualizacija oblasti in oblastnih razmerij, pogostokrat problematično interpretiran tako s strani kritikov kot s strani podpornikov tega Foucaultovega uvida. Tako kritiki kot podporniki namreč večinoma izhajajo iz koncepcije resnice/vednosti in koncepcije oblasti ter oblastnih razmerij in posledično medsebojnega razmerja med resnicami/vednostmi ter oblastjo in oblastnimi razmerji, ki temeljijo na predpostavkah, prevladujočih v modernem osmišljanju oblasti in vednosti/resnice ter njunega medsebojnega razmerja. Te osrednje predpostavke so del epistemološkega polja oziroma polij, ki predstavljajo konstitutivni element moderne družbenopolitične ureditve. Osrednje predpostavke o vednosti/resnici podobno kot konceptualizacije oblasti izhajajo iz specifičnega osmišljanja subjekta, in sicer v smislu ahistoričnega avtonomnega racionalnega posameznika, ki prek uporabe pravilne/prave metode odkrije resnico o specifičnem danem objektu vednosti. Kot opaža Foucault (2001a, 111-132), gre za specifično moderno koncepcijo resnice oziroma vednosti, ki ima svoj temelj v Descartesovi ideji, da je resnica specifična gotovost, ki je utemeljena na posedovanju pravilne

metode, uporabljene s strani racionalnega posameznika. Če je na primer v antiki moralni značaj posameznika ključen, da je določena izjava pripoznana kot resnica, je moralni značaj posameznika irelevanten v kontekstu (moderne) kartezijskega sveta, kjer je dostop do resnice funkcija znanstvene (empirične) metode. Osmišljanje resnice in vednosti kot funkcije metode, resnico in vednosti pozicionira v polje objektivnosti ter nevtralnosti. Predpostavka o nevtralnosti vednosti posledično predstavlja eno od osrednjih predpostavk prevladujočih konceptualizacij, s čimer se na epistemološki ravni vzpostavi ostra ločitev med oblastjo ter vednostjo. »Prava« vednost oziroma resnica je tako osmišljana kot nevtralna napram oblasti. Vsakršno povezovanje oblasti in vednosti oziroma resnice je osmišljano kot korupcija vednosti ali resnice s strani oblasti. Na drugi strani moderna (razsvetljenska) koncepcija resnice oziroma vednosti predpostavlja, da ima resnica oziroma vednost inherentno emancipatorno vlogo za subjekte, ki jo posedujejo, odkrijejo, posredujejo in se z njo seznanijo. Nadalje naj bi imela »prava« vednost oziroma resnica transcendentno in ahistorično naravo v smislu objektivne danosti, ki je bila odkrita na podlagi pravilne (znanstvene) metode. Podobno kot prevladujoča moderna koncepcija oblasti je imela in ima prevladujoča moderna koncepcija resnice oziroma vednosti neposredno in posredno politično funkcijo v smislu vzpostavljanja specifičnih polij objektivnih in nevtralnih resnic/vednosti o percipirano danih objektih in družbenopolitičnih ali/ter naravnih procesih, ki jih je potrebno preučevati in regulirati v kontekstu upravljanja ter vladanja modernim kompleksnim družbenopolitičnim ureditvam. Hkrati so se tako v polju političnega kot v procesih subjektivizacije posameznika v modernih družbenopolitičnih ureditvah vzpostavile specifične oblike obligacije do resnice. Na polju političnega tako potekajo boji prek diskurzov resnic, ki jih posamezne družbenopolitične skupine prek različnih oblastnih taktik poskušajo vzpostaviti kot nevtralne okvire osmišljanja družbenopolitičnih razmerij. Posledično tudi moderne kritike oblasti slednjo kritizirajo prek diskurzov resnice. V procesih subjektivizacije so posamezniki in družbenopolitične skupine primorane »govoriti« in se (samo)-osmišljati prek resnic/vednosti o sebi.

Glede na izhodiščni Foucaultov uvid o prepletenosti in sopogojenosti oblasti in vednosti oziroma resnice je, v luči historične in geopolitične singularnosti specifičnih dispozitivov ter posledično specifične oblasti v smislu historično singularnega omrežja dispozitivov, razumljiva Foucaultova trditev o historični singularnosti specifičnih vednosti oziroma specifičnih resnic. Resnica je po Foucaultu namreč element specifične historično singularne družbenopolitične ureditve. Je hkrati produkt te ureditve in vpliva oziroma učinkuje na to

ureditev, saj povzroča nenehne učinke oblasti. Kar ima v določenem zgodovinskem kontekstu specifične družbenopolitične ureditve status resnice, je produkt vsaj treh faktorjev, in sicer oblastnih razmerij, ki prežemajo resnico, tipov vednosti, ki jo uokvirjajo in pravil ravnanj, ki določajo njeno produkcijo. Resnica je posledično produkt prepletanja oblasti, vednosti in subjektivitet.

Vsaka zgodovinsko singularna družbenopolitična ureditev poleg specifične forme oblasti v smislu kompleksne strateške situacije v določeni družbenopolitični ureditvi poseduje tudi specifičen režim resnice oziroma specifično »splošno politiko« resnice ter posledično specifično racionalnost, ki je pogojena in pogojuje oblast. Te režime oziroma specifične »splošne politike« resnice določajo tipi diskurzov (npr. znanstveni diskurzi), ki so sprejeti in artikulirani ter uporabljeni kot resnični. Nadalje režime resnice določajo specifični mehanizmi in instance (npr. religiozne, politične, izobraževalne institucije in teksti), ki omogočajo razlikovanje med resničnimi in neresničnimi izjavami ter načini, prek katerih je ta razlika uveljavljana in vpisana v družbenopolitično realnost oziroma načini, na katere se resnične ter neresnične izjave sankcionira. Poleg tega vsak režim resnice vključuje specifične tehnike, postopke (npr. eksaminacija, poskusi, merjenje), ki so v specifičnih družbenopolitičnih kontekstih pripoznani kot ustrezni za doseganja resnice in opredelitev tistega, kar velja za resnično. Vsak režim resnice določa status tistih, ki jim je poverjeno, da odločajo o tem, kaj je resnično oziroma, kaj šteje za resnično (npr. šamani, oraklji, duhovniki, papež, znanstveniki, filozofi). V tem kontekstu vsak režim resnice določa specifičen vedoči subjekt. Hkrati režimi resnice prek diskurzov resnice in niza natančnih pravil in tehnik produkcije resnice ter v okviru specifičnih problematizacij, konstituirajo, identificirajo, pripoznajo determinirajo področja specifičnih objektov vednosti, o katerih so možne bodisi resnične bodisi neresnične izjave (Foucault 1980, 109-133, 1996, 233-256, 2000a, 111-120).²³ Z analitičnega vidika je v okviru refleksije specifičnih režimov resnice pomembno prepletanje kodifikacije in predpisovanja (kako oblikujejo niz pravi, procedur, ukrepov), polja resničnosti/napačnosti (kako determinira področje objektov, o katerih je možno artikulirati resnične ali lažne predpostavke) in produkcijo resničnih diskurzov, ki služijo utemeljevanju, legitimiranju, prispevanju razlogov in principov za te načine delovanja.

²³ V luči Foucaultove opredelitve režimov resnice je očitno, da Foucault ne trdi enostavno, da je resnica relativna, temveč, da so specifične resnice produkt kompleksnih nizov procedur in mehanizmov, ki so zgodovinsko singularni in vezani na specifično splošno racionalnost določene družbenopolitične ureditve, ki jo zamejuje specifičen režim resnice.

V okviru vsake družbenopolitične ureditve, v okviru historično singularnih mrež dispozitivov in posledično v kontekstu multiplih ter večnivojskih oblastnih razmerjih namreč potekajo multiple »igre resnice« med specifičnimi posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami. Pojem »igre« se pri tem navezuje na niz tehnik, postopkov in pravil, prek katerih posamezniki ter družbenopolitične skupine proizvajajo oziroma poskušajo proizvesti izjave s statusom resnice v okviru določenega režima resnice. Prepletenost in sopogojevanje izvajanja oblasti ter produkcije vednosti oziroma resnice hkrati predpostavlja, da med posamezniki in družbenopolitičnimi skupinami v poteku »iger resnic« obstajajo historično in družbenopolitično specifična asimetrična razmerja oziroma se posamezniki in družbenopolitične skupine nahajajo v asimetričnih strukturnih pozicijah v dinamičnih »igrah resnice«. Podobno kot so v okviru specifičnih dispozitivov in specifične mreže dispozitivov polivalentno uporabne ter uporabljane oblastne prakse, so tudi diskurzi s statusom resnice kot mehanizmi, procedure in tehnike doseganja resnice ter ločevanja med resničnim in neresničnim uporabljeni s strani posameznikov ter družbenopolitičnih skupin v strukturno dominantni kot s strani posameznikov in družbenopolitičnih skupin v strukturno podrejeni poziciji. Pri tem imajo prvi, podobno kot pri oblastnih praksah, bistveno večje strateške možnosti delovanja. Ker so specifične resnice artikulirane, vpisane in perpetuirane prek vednosti in diskurzov s statusom resnice predvsem na polju osmišljanja obstoječih družbenopolitičnih razmerij, obstoječe družbene stratifikacije, podrejanja, podjarmljanja, izkoriščanja in obstoječih načinov vladanja, v oblastnih razmerjih uporabljene kot inštrument legitimacije, normalizacije in utrjevanja obstoječih asimetričnih oblastnih razmerij, se v kontekstu vsakega historično singularnega režima resnice, v okviru vsake historično singularne družbenopolitične ureditve s strani posameznikov in družbenopolitičnih skupin v strukturno podrejenih pozicijah artikulirajo kontra-diskurzi. Ti so utemeljeni oziroma artikulirajo podjarmljene vednosti, ki se nanašajo na vednosti, ki so bodisi diskvalificirane kot naivne, kot hierarhično inferiorne in kot nekonceptualne, kot nesledeče, v okviru specifičnega režima resnice vzpostavljenim proceduram in tehnikam, diskurzom. Hkrati se nanašajo na tiste vednosti, ki so artikulirane s strani posameznikov in družbenopolitičnih skupin, ki jim je odrekan status razsojanja o resničnosti specifične vednosti.

Pri refleksiji režimov resnice in v luči multiplih »iger resnice« je potrebno izpostaviti, da imajo le določene vednosti prisotne v historično specifični družbenopolitični ureditvi status znanstvenosti v okviru historično specifičnega polja znanstvenosti oziroma historično specifičnega diskurza znanstvenosti (npr. teološki diskurz v srednjeveški družbenopolitični

ureditvi, znanstveni diskurz v moderni družbenopolitični ureditvi). Pravila in procedure produkcije in mehanizmi ločevanja med resničnim in neresničnim določenega režima resnice, ki jih Foucault označi s pojmom *episteme*, se namreč nanašajo na historično singularno polje znanstvenosti. Le vednosti, ki so proizvedene na osnovi specifičnih procedur in nizov pravil so v določenem historičnem kontekstu pripoznane kot znanstvene vednosti. Episteme posledično ne ločujejo izhodiščno med resničnim in napačnim, temveč omogočajo ločevanje med tistim, kar spada in tistim, kar ne spada v polje znanstvenosti določene historično singularne družbenopolitične ureditve (Foucault 1980, 197). Ta Foucaultov uvid predpostavlja, da se episteme ne navezujejo nujno na vsakdanje diskurze oziroma, da je povezava med diskurzi znanstvenosti in vsakdanjimi diskurzi (zdravorazumskimi, političnimi, intelektualnimi, kulturnimi) kompleksna in neoznačena. Med diskurzi znanstvenosti in vsakdanjimi diskurzi tako ne obstajajo enostavni prehodi izjav, idej, predpostavk ter pojmov temveč gre za kompleksno razmerje strukturirano v okviru specifičnega historičnega režima resnice in specifičnih strateških razmerij uokvirjenih ter omogočanih prek mreže dispozitivov, v katerih imajo diskurzi znanstvenosti specifičen položaj v kontekstu konstituiranja subjektov in objektov vednosti oziroma polij vednosti, ki so hkrati sokonstituirani s strani vsakdanjih diskurzov, pri čemer so ti objekti ter subjekti vednosti hkrati pogoj in učinek specifičnih oblastnih razmerij. Pri tem je ključno, da konstitucija polij vednosti, objektov in subjektov vednosti v okviru določene historične družbenopolitične ureditve vedno že izhaja iz tistega, kar je že prisotno. Kljub temu specifične proizvedene vednosti in diskurzi predstavljajo nekaj kar je novo, kar predstavlja določeno inovacijo (Foucault 2001a, 1-89). Posledično je tudi polje legitimnih vednosti v okviru specifičnega režima resnice in specifičnih historičnih strateških razmerij podvrženo kontinuiranim mutacijam, spremembam tipov in oblik delitev (vednosti, diskurzivnih polij), ki urejajo to polje. Pri tem je potrebno zopet izpostaviti, da so te spremembe in inovacije vednosti ter diskurzov zamejene. Institucije, družbene strukture in prakse oziroma historično singularni režimi resnice in historično singularna strateška oblastna razmerja omejujejo in zamejujejo svobodno artikulacijo znanstvenih in drugih diskurzov, pri čemer jih hkrati utrjujejo ter obnavljajo (Foucault 1971b).

Ker se prek produkcije vednosti vzpostavljajo polja vednosti, subjekti in objekti vednosti, ker vednost podaja določeno osmišljanje realnosti, vednost in diskurzi tako vedno že predstavljajo določen poskus urejanja inherentno kaotične realnosti. Po Foucaultu (2001a, 9) katerakoli historično in družbenopolitično specifična vednost ni le poskus opisa določenih objektov vednosti. Diskurzi in vednosti prek svojih organiziranih zbirov pojmov v smislu ne le nabora

pojmov, temveč njihovih medsebojnih razmerij, organizirajo in urejajo ter posledično delijo realnost na specifičen historično singularen način. Kot pravi Foucault (1971b, 22), diskurzi in vednosti na stvareh izvajajo specifično nasilje, s čimer vzpostavljajo historično specifične distribucije resnice. Novi diskurzi in vednosti v okviru novih režimov resnice in družbenopolitičnih dispozitivov tako predstavljajo novo nasilje nad stvarmi, vzpostavljajo nove distribucije resnice, pri čemer niso nič bolj v skladu z realnostjo kot diskurzi in vednosti, ki so jim predhodili. Posledično specifična historično singularna resnica sama na sebi ne more opravičiti specifično distribucijo kategorij vednosti. Specifična historično singularna resnica je lahko opredeljena le v kontekstu specifičnega historičnega režima resnice in le ko so bile specifične kategorije vednosti vzpostavljene. Hkrati je lahko podana le v okviru specifičnih diskurzov. Resnica tako ne predhodi vzpostavljanju specifičnih vednosti, ki vključuje distribucijo pojmov in nizov pravil ter mehanizmov na osnovi katerih so lahko vzpostavljene izjave s statusom resnice. Po Foucaultu je osrednja problematičnost prevladujočih konceptualizacij resnice, ki jo osmišljajo kot ahistorično danost, neločljivo vezana na inherentno idejo jezika, ki je prisotna v teh konceptualizacijah, in sicer jezika kot nevtralnega inštrumenta, prek katerega je mogoče transparentno predstaviti kakšni so objekti v resnici. Foucaultova konceptualizacija to onemogoča, saj predpostavlja, da vsakršen diskurz in vednost predstavlja specifično nasilje nad stvarmi. Na drugi strani so diskurzi in vednosti vedno situirani v okviru specifične izven-diskurzivne realnosti. Diskurzi in vednosti so produkt specifičnih historičnih družbenopolitičnih pogojev. Noben diskurz ni formiran *ex nihilo* oziroma na osnovi popolnega neupoštevanja stvari (objektov). Stvari oziroma objekti vplivajo na diskurz, vendar le do določene mere. Lahko bi rekli, da so diskurzi »poddeterminirani« s strani stvari (objektov/realnosti), o katerih govorijo kot tudi s strani posameznikov in družbenopolitičnih skupin, ki jih uporabljajo, kot s strani kombinacije objektov in subjektov (glej Kelly 2009). Besede tako nikoli ne ustrezajo določeni stvari, določenemu objektu, kot predpostavljajo prevladujoče koncepcije resnice, temveč se nanje nanašajo prek pravil formacije diskurzov specifičnega historičnega režima resnice. Posledično se nanje nanaša vedno že in neizogibno neustrezno. Predpostavka o vedno že neustrezni povezanosti med besedami in stvarmi (objekti) v Foucaultovi konceptualizaciji ne vodi v relativistično pozicijo napram resnici v smislu vse resnice so relativne, temveč v zavedanje, da je realnost prek specifičnih diskurzov uokvirjena na specifičen način, da ni možna polna determiniranost resnice oziroma, da nevtralnega opisa o tem, kakšne so stvari v resnici, ni mogoče podati ter posledično, da so specifična resnica in specifični diskurzi vedno že inštrument v kontekstu oblastnih razmerij, v kontekstu specifičnih družbenopolitičnih bojev,

ki prečijo določeno družbenopolitično ureditev (Foucault 2000b, 369-392). Kot v tem okviru pravi Foucault (2000b, 380): »Vednost ni proizvedena z namenom razumevanja; proizvedena je z namenom rezanja«. Hkrati moramo v tem kontekstu izpostaviti Foucaultovo (1971b) osrednjo ugotovitev glede historično singularnih režimov resnice določene družbenopolitične ureditve, v okviru katerih so pogoji resnice relativno stabilni, saj so neločljivo povezani s specifično matriko zgodovinskih in družbenopolitičnih okoliščin, ki omogočijo vzpostavitev in so del določenega diskurzivnega reda. Kaj je v okviru določenega historičnega in družbenopolitičnega konteksta pripoznano kot resnično, kot legitimna vednost, kaj se lahko artikulira kot tako prek diskurzov, tako kljub nezmožnosti polne determiniranosti resnice ni relativno, temveč stabilno. Hkratna dinamičnost in stabilnost inherentna Foucaultovi konceptualizaciji resnice in vednosti, artikuliranih prek diskurzov omogoča osmišljanje ter posledično vzpostavitev analitičnega okvira, prek katerega lahko reflektiramo tako vzpostavljanje specifičnih novih diskurzov, vzpostavljanje novih režimov resnice kot tudi njihovo konsolidacijo oziroma delovanje v konsolidiranem stanju.

Foucaultova konceptualizacija diskurzov kot nasilja nad stvarmi (objekti/realnostjo) omogoča subjektom vednosti, subjektom, ki uporabljajo in so sokonstituirani s strani diskurzov, prav zaradi »poddeterminiranosti«
diskurzov s stani stvari in subjektov, da specifično realnost oziroma stvar potencialno »režejo«
na nov, drugačen način. Slednje tako poleg specifične destabilizacije, prisotne v določenem historičnem kontekstu, predstavlja enega od osrednjih pogojev možnosti novih problematizacij, novega načina osmišljanja stvari (realnosti) ter posledično eden od osrednjih pogojev možnosti vzpostavitve novih režimov resnice. Z vidika genealoške analize problematizacij vzdolž osi vednosti oziroma resnice je v luči Foucaultove konceptualizacije vednosti in resnice za osmišljanje pojava »rasne«
vednosti ključno predvsem Foucaultovo osmišljanje relacije med realnostjo fenomena (v našem primeru »rase«
) ter problematizacijo. Foucault (2001b, 171-172) namreč pravi, da ko govori o problematizacijah ne zanika realnosti fenomenov. Ravno nasprotno, kar je v svojih študijah poskušal prikazati je, da je bila prav specifična realnost določenega historičnega konteksta tarča določene družbene regulacije v določenem historičnem momentu. Med stvarjo, ki je problematizirana, in procesom problematizacije namreč obstaja razmerje. Problematizacija je tako specifičen »odgovor«
na konkretno historično in družbenopolitično situacijo, ki je realna. Razumevanje pojava specifične problematizacije, specifičnega odgovora je možno le, v kolikor slednjega osmišljamo kot odgovor na konkreten in specifičen vidik realnosti. Med mislijo in realnostjo v okviru procesa problematizacije tako vedno obstaja določeno razmerje.

Po Foucaultu (1975/1977) je ključno analitično vprašanje v okviru preučevanja problematizacij z vidika vednosti, kako in zakaj so se zelo raznolike stvari, prisotne v specifični realnosti, povezale, označile in analizirale ter regulirale kot določen percipirano dan družbenopolitičen fenomen (npr. duša ali v našem primeru »rasa«). Sledeč Foucaultu (glej 1975/1977, 29) »rasa« kot fenomen obstaja, ima realnost, saj je kontinuirano producirana vse okoli, v in na naših telesih in umu, prek diskurzivnih in nediskurzivnih oblastnih praks izvajanih na posameznikih in družbenopolitičnih skupinah ter organiziranih v okviru »rasnih«/rasističnih dispozitivov, pri čemer je z genealoškega vidika na polju vednosti in diskurzov ključno, kako se je ta realnost »rase« vzpostavila in konsolidirala. V luči genealoške analize rasističnega dispozitiva je na polju vednosti/resnice pomembno Foucaultovo ločevanje med pojavom fenomena in njegovim vpisom v realnost ter pojavom oziroma uporabo besede (npr. »rasa«). »Rasa« ni enostavno produkt uporabe besede »rasa«, temveč nekaj kar je proizvedeno v določenem historičnem družbenopolitičnem kontekstu prek specifičnih praks. Gre za nekaj, kar je historično sicer povezano z uporabo besede »rasa«, a hkrati zgodovina praks »rasne« diferenciacije in hierarhizacije in besede »rasa« ni enaka in izhodiščno prepletena. Kot opaža Kelly (2009), Foucault namreč implicitno razlikuje med genezo posamezne besede in dejansko historično realnostjo na primer »rase«, ki jo vzpostavljajo, omogočajo, strukturirajo, artikulirajo rasistični dispozitivi. Konstitutivni element teh dispozitivov so rasistični diskurzi, ki so med historičnim konstituiranjem, konsolidacijo in transformacijo dispozitivov vzpostavili specifično diskurzivno polje »rase« v smislu objekta preučevanja kot objekta regulacije, intervencije in učinka ter pogoja možnosti delovanja oblastnih praks in s tem osrednjega organizacijskega principa družbenopolitične ureditve.

V tem kontekstu je potrebno izpostaviti specifiko in kompleksnost Foucaultovega razumevanja diskurzov, implicitno prisotno v že omenjenih Foucaultovi idejah o diskurzih kot nasilju nad stvarmi in inštrumentih v oblastnih razmerjih in družbenopolitičnih bojih. Foucault namreč diskurzov ne razume izključno v smislu tekstov, pri čemer ne zanika pomembno vlogo, ki jo teksti igrajo. Po Foucault (1980, 78-108) namreč tekste oziroma simbolno polje ni mogoče celovito reflektirati, ne da bi analizirali oblastne odnose, institucije, strukture in prakse. Moč jezika namreč ne izhaja iz neke inherentne lastnosti jezika, temveč iz specifičnih oblastnih razmerjih. Z analitičnega vidika genealogije rasističnih diskurzov je ključna Foucaultova (1971b, 66) predpostavka, da analiza diskurzov ne more temeljiti le na analizi tekstov, temveč je potrebna tudi analiza fizičnosti njihovih učinkov in materialnosti

njihovih praks. V tem kontekstu postane razumljiva tudi Foucaultova (glej 1980, 194-228) pozicija, da za njegov analitični okvir ni relevantna ostra meja med diskurzivnim in nediskurzivnim. Pri diskurzivni izjavi (npr. klasifikacija nekoga kot »črnca«) gre namreč vedno že za določeno aktivnosti oziroma prakso, ki ima določeno materialnost, ki je povezana z nizom materialnih aktivnosti, prek katerih je ta klasifikacija postala mogoča. V tem kontekstu postane očitna pomembna vloga, ki jo igrajo diskurzi pri vzpostavljanju, omogočanju in omejevanju privilegiranih/opolnomočenih in deprivilegiranih/podrejenih subjektivnih pozicij. Na drugi strani Foucault hkrati ne stavlja diskurzivnih in nediskurzivnih praks. Na primer prakse zapiranja ali drugih oblik kaznovanja imajo drugačno ontološko naravo od diskurzivnih praks, pri čemer so slednje prakse sposobne podpirati, razširiti in afirmirati diskurze, ne da bi bile popolnoma determinirane s strani diskurzov. Kot smo izpostavili imajo specifični diskurzi svoje pogoje možnosti (režimi resnice, historična in družbenopolitično specifična družbenopolitična ureditev), hkrati so neločljivo povezani v okviru dispozitivov z različnimi izventekstualnimi dimenzijami, kot so različne materialne prakse, prostor (geopolitika), čas (zgodovina) in arhitektura (glej Foucault 1975/1977).

Pri refleksiji in posledično analizi diskurzov smo v luči Foucaultove konceptualizacije diskurzov soočeni z dvema specifičnima kompleksnima vprašanjema, ki sta deloma, a ne zadostno naslovljenima v predhodnem premisleku, in sicer na eni strani kompleksne narave povezanosti diskurzov in delovanja oblasti, ter na drugi strani hkratne stabilnosti/obstoynosti in dinamičnosti specifičnih diskurzivnih polij. Glede povezanosti diskurzov z delovanjem oblasti smo izpostavili, da so diskurzi tako inštrument kot učinek oblastnih odnosov. Posledično diskurza ne moremo osmišljati kot izključno inštrument ali učinek oblasti. Kot pravi Foucault (1971b, 52-53): »...diskurz ni enostavno tisto kar prevede boje ali sisteme dominacije, temveč gre za stvar, za katero ali prek katere se odvija boj«. Diskurz je hkrati cilj in orodje oblasti. Omogoča in podpira vzpostavitev specifičnih oblastnih odnosov, kot tudi legitimira določene že prisotne učinke. Podobno določena oblastna razmerja omogočajo določene pravice in privilegije izjavljanja, pri čemer hkrati materialno substancirajo tisto, kar je izrečeno v diskurzu (glej Hook 2001). Z drugimi besedami, privilegije in pravice tudi materializirajo za specifične posameznike ali družbenopolitične skupine, ki so prek diskurzov vzpostavljeni kot superiorni in s tem legitimno deležni določenih privilegijev, pravic, širših strateških možnosti delovanja.

Glede dinamičnosti in hkratne stabilnosti diskurzov je potrebna celovitejša refleksija osrednjih značilnosti diskurzov. Diskurzi hkrati omejujejo in omogočajo pisanje, govorjenje, mišljenje. Diskurzivne prakse delujejo tako, da ovirajo in proizvajajo, pri čemer predpostavljajo »igro« pravil, ki omogočajo tako izbiro kot izključevanje. Ti procesi formacije in omejevanja, produkcije in izključevanja so med seboj neločljivo povezani oziroma so eden za drugega tako komplementarni kot konstitutivni. V tem kontekstu je ključna Foucaultova ugotovitev, da diskurzivne formacije oziroma polja ne morejo biti identificirana na osnovi njihove enotnosti in koherence, na osnovi določenih skupnih vsebin, temveč na osnovi skupnih in stabilnih pravil formacije. Pri tem so slednja vezana tako na specifične režime resnice (specifične mehanizme in principe razločanja resničnega ter napačnega) in posledično specifično historično družbenopolitično ureditev kot tudi na diskurzom inherentne principe in mehanizme redkosti pomenov, pri čemer so izvendiskurzivni pogoji možnosti in inherentni principi dejansko neločljivo ter tesno prepleteni. Specifične diskurze namreč determinira določena redkost pomenov (dosežena prek principov izključevanja združenih v specifičen sistem redkosti), ki je neločljivo povezana s tistim, kar ne more biti izrečeno, kar je nemogoče ali nerazumno izreči v specifični diskurzivni lokaciji. Kot pravi Foucault (1971b) je osredotočanje na restriktivne in omejujoče funkcije diskurzov nujno za celovitejše razumevanje »pozitivnih«/produktivnih in multiplikacijskih značilnosti diskurzov. Foucault kot osrednje principe izključitev, poleg omenjenega principa oziroma mehanizma tabuja, v diskurzih izpostavi *disciplino*,²⁴ avtorja in komentar, ki se sicer razlikujejo, a so hkrati tesno medsebojno prepleteni. Pri tem vsaka od teh omogoča produkcijo novih diskurzov praktično *ad infinitum*, pri čemer so hkrati vsi ti novi diskurzi do določene mere zamejeni ravno prek omenjenih treh principov. Pri *disciplini* kot internemu principu diskurzivne omejitve gre za zamejitev veljavnih izjav prek niza disciplinarnih pogojev. Veljavne izjave so tako odvisne od primernega polja objektov, teorij, metod, predpostavk, pravil, definicij, tehnik in inštrumentov. Pri tem *discipline* vključujejo tako resnice kot zmote (Foucault 1971b). Foucault se s tem inherentnim principom izključevanja na eni strani približa splošnemu razumevanju *discipline* v akademskem smislu (znanosti, medicine ipd.), na drugi strani postane očitna omenjena nepopolnoma interna narava »internih« diskurzivnih pravil, saj so primarna polja objektov, teorij, metod in predpostavk neločljivo povezana s specifičnim izvajanjem oblasti v okviru specifičnih

²⁴ V tem kontekstu smo soočeni s problemom raznolike uporabe pojma disciplina, ki je prisoten v Foucaultovih osmišljanjih oblastnih razmerij in diskurzov. Ker bo v naši analizi poudarek dan na oblastne prakse oziroma tehnologije, bo pojem disciplina prevladujoče uporabljen za označevanje specifične modalnosti oblasti. Zato je disciplina, kot eden od osrednjih principov izključevanja, v diskurzu pisan v kurzivu.

disciplinarnih institucij (npr. plantaža, šola, bolnica, tovarna). Princip discipline je pri tem mogoče osmisliti kot veliko bolj pertinenten modernim diskurzom v okviru modernih režimov resnice, omogočenih v okviru modernih družbenopolitičnih ureditev, v katerih je reguliranje, urejanje in vladanje posameznikom ter populacijam neločljivo povezano s kontinuirano produkcijo standardizirane disciplinarne vednosti artikulirane in soimplementirane prek diskurzov. Moderne oblastne prakse namreč izhajajo, temeljijo, delujejo prek in ciljajo na normativizacijo posameznikov in normalizacijo populacij, ki zahteva kontinuirano produkcijo normalizirajoče vednosti z namenom doseganja strateških ciljev vzpostavljanja prilagodljivih, discipliniranih, normalnih teles posameznikov, ter na drugi strani avtonomnega, racionalnega, samoregulirajočega/vladajočega/disciplinirajočega se posameznika kot tudi normalnih (optimalno razvijajočih se) populacij, ki so ključne za delovanje kapitalističnega načina proizvodnje kot tudi za doseganje, vzpostavljanje in ohranjanje strukturno privilegiranega položaja specifične družbenopolitične ureditve v globalnem družbenopolitičnem sistemu, temelječem na prevladujoči moderni formi družbenopolitične ureditve, in sicer državi (glej Foucault 1977-1978/2009, 1975/1977, 1978-79/2008). Vseprisotnost principa discipline je tako omogočena in pogojena kot hkrati nujna ter pogojujoča v okviru moderne družbenopolitične ureditve, temelječe na formi moderne države, v kateri je delovanje oblasti utemeljeno na normativizacijskih (posamezniki) in normalizacijskih (populacije) oblastnih praksah

Naslednji princip notranje izključitve, ki ga izpostavlja Foucault, je princip avtorja. Gre za princip grupiranja diskurzov, pri čemer je avtor osmišljan kot fokus koherence, enotnost in izvor pomena (Foucault 1971b). Avtor je po Foucault (2000b, 205-222) kompleksna in variabilna diskurzivna funkcija, ki kaže na obstoj specifične skupine diskurzov (vezane na avtorja) in afirmira njihov status v okviru specifične družbenopolitične ureditve. Diskurzi vzpostavijo subjektno pozicijo avtorja, ki ima privilegiran položaj, in niz sorodnih subjektivnih pozicij. Prek diskurzov se namreč sovzpostavlja specifičen niz možnih subjektivnih pozicij, ki so vedno že povezane s specifičnimi oblastnimi razmerji. Kot pri principu *discipline* je tudi pri principu avtorja mogoče identificirati nepopolno interno naravo tega principa v smislu vezanosti tega principa na specifične mehanizme, instance in institucije produkcije vednosti v okviru historično singularnega režima vednosti, vezanega na specifično strateško situacijo, ki določa specifično družbenopolitično ureditev. Kot izpostavlja Foucault (2000b, 212), je princip avtorja neločljivo povezan s specifičnimi modernimi diskurzi, ki so lahko podvrženi lastništvu. Teksti, knjige in diskurzi, temelječi na njih, so v evropskih družbenopolitičnih

ureditvah in njihovih režimih resnice pričeli imeti dejanske avtorje (ne v smislu mitoloških, mitologiziranih in sakraliziranih figur) takrat, ko so avtorji lahko postali subjekti kaznovanja. Diskurz kot dejanje je bil vezan na določeno tveganje preden je v okviru moderne družbenopolitične ureditve in modernih režimov resnice postal dobrina oziroma eden od osrednjih predmetov sistema lastnine. Princip avtorja ne zadeva vseh diskurzov na univerzalen in/ali kontinuiran način. V okviru evropskih družbenopolitičnih ureditev tako niso bili vedno isti teksti vezani na obvezo avtorstva. Kot opaža Foucault (2000b, 213), se v teku konstitucije moderne družbenopolitične ureditve in modernih režimov resnice zgodi določena transformacija, saj literarni teksti postanejo sprejeti, vrednoteni in cirkulirani na podlagi pripisanega ter pripoznanega avtorstva. Na drugi strani je v modernih znanstvenih diskurzih postala prevladujoča anonimnost, ki je bila omogočena z novim načinom produkcije in osmišljanja »resnice«, vezane na znanstveno metodo in na princip možnosti ponovitve (»redemonstracije«) rezultatov oziroma »resnice«. Status »resničnosti« so tako znanstveni diskurzi modernosti pridobili ne več z referenco na posameznika, ki jih je proizvedel, temveč z njihovim splošno pripoznanim članstvom v polju znanosti kot sistemom, utemeljenim na uporabi specifičnih modernih metod produkcije vednosti s statusom znanstvenosti. Princip avtorja se je postopoma in prevladujoče umaknil, pri čemer je ime »očeta« določene izjave/vednosti služilo predvsem kot označevalec za poimenovanje teorema, predpostavke, specifičnega učinka, lastnosti, skupine elementov ali na primer patološkega sindroma. V okviru znanstvenih diskurzov princip discipline kot način doseganja redkosti pomena prevlada nad principom avtorja, pri čemer je potrebno izpostaviti Foucaultovo (2000b, 217) ugotovitev glede posebnega principa avtorja, vezanega na znanstvene diskurze, oziroma bolje rečeno, na historične diskurze znanstvenosti. V kontekstu specifičnega diskurzivnega polja znanstvenosti obstajajo namreč specifični avtorji, katerih položaj in funkcija ter princip je »*transdiskurziven*«. Gre za avtorje oziroma »očete« specifičnih teorij, disciplin ali tradicij, v okviru katerih se pojavijo in najdejo svoje mesto drugi teksti ter drugi avtorji (Foucault 2000b, 218). Kot sledeč Foucaultu izpostavi Edward Said (1996), so posledično raznoliki avtorji specifično strateško pomembni za vzpostavljanje novega diskurzivnega polja kot tudi za perpetuiranje, ohranjanje, razširjanje, legitimiranje določenih diskurzov v specifičnih historičnih in družbenopolitičnih kontekstih. Posledično je v okviru analize geneze in transformacij specifičnega diskurzivnega polja in historično specifičnih diskurzov potrebna analiza tekstov avtorjev, identificiranih kot strateško pomembnih kot tudi tistih, ki dosežejo osrednji strateški status »*transdiskurzivnosti*«. Specifika znanstvenih diskurzivnih polij je dejstvo, da imajo dela/izjave/teksti, ki vzpostavijo določeno znanstveno diskurzivno polje

oziroma določeno znanost, podobno vrednost kot bodoče transformacije. Geneza postane del modifikacij, ki jih omogoči. Dejanje geneze (tekst) se lahko kasneje vzpostavi kot partikularna instanca splošnejšega fenomena. Lahko je kasneje tekom transformacije polja identificirano kot pristransko in kot tako potrebno reformulacije. Vzpostavljajoče dejanje znanosti je lahko vedno znova ponovno vpeljano v mehanizme transformacij, ki jih je to dejanje omogočilo. Z drugimi besedami, dela (ideje, predpostavke) »očetov« določenega polja znanosti niso deležna privilegirane pozicije v polju, ki so ga vzpostavila, na podlagi njihovega avtorstva, temveč so upoštevana le, v kolikor še ustrezajo določenim prevladujočim znanstvenim teorijam tega polja oziroma njihovi rezultat ustrezajo sodobnim rezultatom. V tem kontekstu je potrebno izpostaviti, da so lahko teksti/ideje/dela določenih »očetov« znanstvenih polij, kot tudi dela znanstvenikov/intelektualcev z osrednjimi strateškimi pozicijami, vpisana v druge družbene diskurze od političnih, medijskih kot tudi v diskurze »zdravega razuma«, pri čemer so lahko njihove ideje/teorije/predpostavke prevzete v do določene mere transformirani in simplificirani obliki. Nekateri znanstveni teksti oziroma predpostavke in ideje, lahko tako postanejo tudi pomemben element osrednjih utemeljujočih narativov, prisotnih v historično specifičnih družbenopolitičnih ureditvah.

Prav na te narative je vezan naslednji ključni princip izključevanja v okviru diskurzov, in sicer princip komentarja. Slednji se nanaša na diskurze, utemeljene na osrednjih utemeljujočih narativih. Pri tem so temeljni narativi artikulirani v tekstih, ki so bili v tej ureditvi vzpostavljeni kot primarni (npr. temeljni religiozni, pravni ali/in znanstveni teksti). Ti teksti in posledično ti narativi so izhodišče mnoštva sekundarnih tekstov oziroma komentarjev, ki so proizvedeni v okviru določene historično specifične ureditve. Pri tem vsaka forma komentarja, vsak takšen diskurz upošteva »direktivo« recitacije. Ta direktiva omogoča izjave, ki presegajo primarne tekste, pri čemer je osrednji pogoj te možnosti ravno reartikulacija primarnih tekstov oziroma njihovih idej, predpostavk trditev (Foucault 1971b, 56). Kar predpostavlja Foucault je, da je večina, kar je izrečeno v okviru vsakdanjih diskurzov, produkt ponovitve in diskurzivne »recirkulacije«. Vedno že govorimo v določenih mejah, v okviru določenih omejitev. Inovacije, novosti in sama sposobnost izrekanja česar koli so tako vedno podvržene določeni regulaciji in izjavam, ki so že bile izrečene. Pri tem so sami osrednji narativi družbe produkt specifičnih strateških odnosov historično singularne družbenopolitične ureditve. Kaj se vzpostavi kot osrednji družbenopolitični narativ tako ni epistemološko vprašanje, temveč vprašanje družbenopolitičnih bojov in specifičnih strateških oblastnih razmerij.

Historično in geopolitično singularne družbenopolitične ureditve določajo, so pogojene in pogojujejo specifičen niz diskurzivnih polij, pri čemer so določena diskurzivna polja pertinentna določenemu družbenopolitičnemu kontekstu, družbenopolitični sferi ali instituciji. Specifična normalizirajoča diskurzivna polja prežemajo in prečijo družbenopolitično ureditev, saj so temeljne družbenopolitične institucije, temeljna družbenopolitična razmerja in s tem temeljna strateška oblastna razmerja v ureditvi soodvisna, sopogojevana na osnovi kontinuirane artikulacije diskurzov, ki jih omogočajo ta diskurzivna polja, in ki poteka prek multiplih in heterogenih diskurzivnih praks raznolikih posameznikov in družbenopolitičnih skupin v multiplih družbenopolitičnih kontekstih. Med temi osrednjimi diskurzivnimi polji normativizacije in normalizacije lahko, glede na različne avtorje v modernih družbenopolitičnih ureditvah, poleg družbenega razreda (Marx 1993), nacije/naroda (Anderson 1991, Balibar in Wallerstein 1991, Marx 2003), spola in seksualnosti (Foucault 1976/1978, Glenn 2002, Stoler 2002) identificiramo tudi, z vidika naše analize ključno diskurzivno polje, in sicer diskurzivno polje »rase« (in rasizma) (Foucault 1975-76/2003b, Bonilla-Silva 1997, Goldberg 2002, Stoler 2002). Za ta diskurzivna polja je značilna tako diahrona kot sinhrona heterogenost, raznolikost in pluralnost diskurzov kot tudi diahrona in sinhrona fragmentiranost, nepoenotenost in imanentna razdružljivost diskurzivnih praks. Vsako osrednje normalizacijsko diskurzivno polje je trdoživo v smislu kontinuiranega vračanja domnevno že davno diskvalificiranih teorij in tez. Navidezno poenoteni diskurzi osrednjih diskurzivnih polij so namreč prežeti z različnimi historičnimi plastmi opozicijskih diskurzov, temelječih na podjarmljeni vednosti ali vednosti diskvalificirani na osnovi sinhrono prevladujočih znanstvenih teorij, ki se v določenih konstelacijah oblastnih razmerij lahko vedno znova pojavijo kot inštrument oblasti. Hkrati so ta diskurzivna polja trdoživa zaradi dejstva, da kljub privilegiranemu položaju znanstvenih diskurzov v modernem režimu resnice, osrednja moderna normalizirajoča diskurzivna polja niso podprta le s strani znanstvenih diskurzov, temveč so nasičena z neznanstvenimi nazori, ki kontinuirano ohranjajo ta diskurzivna polja in ohranjajo privlačnost njihovih historičnih diskurzov (Stoler 2002). Kot pravi Foucault (2007), namreč diskurzivna polja lahko identificiramo na osnovi različnih možnosti, ki jih odpira za reanimacijo že obstoječih tem. Diskurzi osrednjih diskurzivnih polij vsebujejo tako »eruditsko« kot »podjarmljeno« vednost ter genealoško gradijo na resnicah »pripoznane vednosti« kot vednostih, ki so podjarmljene, ki so bile diskvalificirane ali jim je bilo onemogočeno, da dostopajo do polja formalizirane vednosti (Stoler 1997). Diskurzivna polja omogočajo oblikovanje nasprotujočih si strategij, omogočajo

nepomirljive in diametralno nasprotne interese, hkrati omogočajo, da se s pojmi/idejami/izjavami igrajo specifične oblastne »igre« in »igre resnice«. Posledično so diskurzivna polja mobilna. Ne določa jih historična stalnost tematik, reprezentacij, mnenj, temveč disperzija točk izbire in strukturiranje polja strateških možnosti (Foucault 2007). Pri tem imajo historično prevladujoči diskurzi določenega diskurzivnega polja, ki pogojujejo in so pogojevani ter uporabljeni v kontekstu historično specifičnih strateških oblastnih razmerij, specifično sposobnost *fleksibilne pozicijske avtoritete* oziroma sposobnost, da se fragmentirane, nepoenotene in tudi diametralno nasprotne kot tudi imanentno nerazdružljive diskurzivne prakse prepletejo v močno kombinacijo, ki sproizvede, perpetuira, ohranja splošni učinek oziroma učinke v smislu vzpostavljanja (diskurzivne prakse kot inštrument oblasti) in/ali ohranjanja/legitimiranja (diskurzivne prakse kot učinek oblasti) določenih oblastnih razmerij in osrednjih subjektivitet, prek katerih je oblast izvajana (glej Hook 2001).

Navezujoč se na predpostavko o konstitutivnosti rasizma za moderno družbenopolitično ureditev in specifično ameriško družbenopolitično ureditev, je v kontekstu refleksije Foucaultovih konceptualizacij režimov resnice, vednosti, diskurzivnih polj, diskurzov in problematizacij za naš analitični okvir osrednjega pomena Foucaultov uvid glede razlik med srednjeveškimi družbenopolitičnimi ureditvami in modernimi družbenopolitičnimi ureditvami, pri čemer je v luči osrednjih predpostavk genealogije in Foucaultovega osmišljanja kompleksnosti, nelinearnosti in heterogenosti transformacij, prek katerih se je srednjeveška družbenopolitična ureditev preobrazila v moderno družbenopolitično ureditev, potrebno izpostaviti neobstoj singularnega, enoznačnega, neproblematičnega momenta prehoda in hkrati historične sinhronosti različnih točk prehoda. Razlike smo sicer mestoma že izpostavili, vendar je nadaljnja refleksija singularnosti modernih režimov resnice in njihove prepletenosti z moderno družbenopolitično ureditvijo in njihova specifika napram starejšim režimom resnice in ureditvami potrebna za celovitejši analitični okvir, prek katerega bomo sposobni locirati in reflektirati ključna polja vednosti, ključne institucionalne okviri in ključne kontekste, kjer se je vzpostavljala moderna vednost o »rasah«, moderno diskurzivno polje »rase« in rasizma ter moderni »rasni«/rasistični diskurzi. Ta refleksija predstavlja pomembno vodilo pri osmišljanju konstitutivne vloge »rasnega«/rasističnega dispozitiva v kontekstu vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve.

Po Foucaultu (2001a, 191) je ena od osrednjih specifik moderne (zahodne) družbenopolitične ureditve napram ureditvam drugih historičnih in geopolitičnih kontekstov temeljnost in

konstitutivnost formacije, cirkulacije in potrošnje vednosti. Če je po Marxu (1867/2001) ena od temeljnih značilnosti moderne družbenopolitične ureditve akumulacija kapitala, podobno vlogo temeljne značilnosti po Foucaultu igra akumulacija vednosti. Pri tem je produkcija in akumulacija vednosti vedno že prepletena s specifičnimi oblastnimi praksami v kontekstu specifičnih dispozitivov. Neprecedenčna moderna akumulacija vednosti oziroma resnice je tako neločljivo povezana s specifikami moderne družbenopolitične ureditve in modernega delovanja oblasti, kateremu je osrednja kontinuiranost, normalizacija in normativizacija posameznikov ter populacij. Kot izpostavlja Foucault (2001a, 131), moderno družbenopolitično ureditev tako določa specifična »politična ekonomija« resnice, v okviru katere je resnica oziroma vednost podvržena kontinuiranemu gospodarskemu in političnemu spodbujanju/draženju v smislu, da obstaja kontinuirano povpraševanje po resnici tako za potrebe gospodarske produkcije kot za potrebe politične oblasti. Tako gospodarstvo kot druga moderna družbena in politična razmerja, institucije ter strukture so namreč odvisni od kontinuirane produkcije vednosti o temeljnih objektih in subjektih gospodarske produkcije ter objektih in subjektih drugih družbenopolitičnih institucij, ki omogočajo normalno delovanje politične oblasti in gospodarske produkcije. Pri tem ne subjekti, ne objekti niso dani, temveč so hkraten produkt vednosti in oblastnih ter produkcijskih praks. Podobno, kot je bila in je kapitalistična produkcija možna le prek delavcev, prek oblastnih praks in korelativne vednosti normativiziranih teles in umov, v smislu pretvorbe ljudi v disciplinirane, učljive, prilagodljive, uporabne in učinkovite individualizirane subjektivitete, so moderne politične institucije ter širše moderno delovanje oblasti možni le prek državljanov in nacij, ki so prek disciplinarnih ter regulativnih oblastnih praks in korelativnih vednosti vzpostavljeni kot individualne ter kolektivne subjektivitete (Foucault 1975/1977, 1975-76/2003b, 1977-1978/2009). V tem kontekstu se kot rezultat odziva na spreminjajoče se potrebe, ki jih sproža neprecedenčno intenzivni moderni politični in gospodarski razvoj, v moderni družbenopolitični ureditvi kontinuirano spreminja tisto, kar je resnično v določenih diskurzih, v okviru multiplih diskurzivnih polij tako osrednjih kot sekundarnih. Z vidika preučevanja modernega rasističnega dispozitiva na polju vednosti je posledično pomembna analiza, kako je bila specifična moderna vednost o »rasi/rasah« prepletena s specifičnimi potrebami moderne gospodarske produkcije in potrebami moderne politične oblasti glede ključnih subjektov ter objektov vednosti ter oblasti, in kako se je spreminjala tekom gospodarskega ter političnega in družbenega razvoja modernih družbenopolitičnih ureditev. Moderne režime resnice v tem kontekstu od srednjeveških loči ne le izjemna intenzivnost produkcije vednosti, temveč tako njena neprecedenčno tesna prepletenost z izvajanjem oblasti ter gospodarsko

produkcijo kot tudi specifični subjekti in objekti vednosti. Po Foucaultu (2001a, 131) je za moderne režime resnice hkrati specifično, da je resnica v raznolikih oblikah predmet izjemne difuzije in potrošnje, v smislu kroženja skozi izobraževalna in informacijska omrežja in institucije ter praske, pri čemer je njihov razpon v družbenem telesu, ne glede na določene omejitve, sorazmerno širok. Posledično je z analitičnega vidika ključna identifikacija in refleksija informacijskih ter izobraževalnih dispozitivov pertinentnih za moderno družbenopolitično ureditev, prek katerih je bila razširjena in konzumirana vednost o »rasah« med splošno populacijo. V modernih družbenopolitičnih ureditvah je nadalje produkcija resnice oziroma vednosti in njeno posredovanje pod prevladujočim nadzorom nekaj osrednjih političnih in gospodarskih dispozitivov moderne družbenopolitične ureditve, kot so na primer univerze, vojska, policija, državna birokracija, bolnišnice (zdravstveni sistemi), množični mediji. Z vidika analize je v tem kontekstu ključna predvsem implikacija za avtoriteto, ki jo je imela specifična resnica in specifičen diskurz o »rasah«, v okviru katerega se je posredovala, in je bila proizvedena in posredovana s strani osrednjih političnih ter gospodarskih dispozitivov moderne družbenopolitične ureditve. Hkrati je za analizo ključna tudi implikacija glede institucij, ki so v določeni historično specifični moderni družbenopolitični ureditvi pripoznane kot tiste, ki imajo avtoriteto, da nadzirajo produkcijo in posredovanje resnice oziroma vednosti. Kot izpostavlja Foucault (2001a, 90-105), je bila ena od osrednjih transformacij, prek katerih so se vzpostavile moderne družbenopolitične ureditve, vzpostavljanje institucionalno-vednostnih okvirov, prek katerih se je standardiziralo, homogeniziralo in centraliziralo produkcijo vednosti, in ki je posledično omogočila formaliziranje vednosti v specifične znanosti. Znanstveni diskurzi so po Foucaultu (2001a, 131) tista forma, na kateri je v modernih družbenopolitičnih ureditvah osrediščena oziroma prevladujoče sloni resnica. Pri čemer so znanstveni diskurzi vzpostavljeni v obliki *disciplin* (naravoslovne in družboslovne znanosti, pravo, filozofija, medicina ipd.) in producirani v okviru institucij (univerze, raziskovalne organizacije, akademije znanosti ipd.), ki znanstvene diskurze proizvajajo in uokvirjajo v *discipline*. Prav zaradi osrednjosti znanstvenih diskurzov v kontekstu vzpostavljanja in transformacij ter konsolidacij modernih družbenopolitičnih ureditev je z analitičnega vidika potreben fokus na historično specifične diskurze različnih znanosti, v katerih je bila »rasa« vzpostavljena kot predmet znanstvenega preučevanja, saj so se znanosti vzpostavile kot privilegirana forma produkcije resnice.

V luči Foucaultovih osrednjih značilnosti režimov resnice lahko identificiramo osrednje razlike med modernimi ter predhodnimi režimi resnice. Za razliko od modernih režimov

resnice je namreč osrednja forma resnice v evropskih predmodernih režimih resnice slonela na formi teoloških in pravno-filozofskih diskurzih, ki so bili sprejeti, artikulirani ter uporabljeni kot resnični (Foucault 1975-76/2003b). Različni so bili tudi mehanizmi in instance, ki so omogočali razlikovanje med resničnimi ter neresničnimi izjavami in te razlike sankcionirali. Cerkevne institucije so se namreč vzpostavile kot osrednje institucije izobraževanja in produkcije vednosti ter odločanja o resničnosti in neresničnosti, intelegibilnosti ter neintelegibilnosti, primernosti in neprimernosti določenih vednosti. Za razliko od znanstvenikov v modernih režimih resnice, so imeli v evropskih predmodernih/srednjeveških režimih vednosti status tistih, ki odločajo o tem, kaj šteje za resnično, teologi, duhovniki in papeži. Hkrati so se religiozni teksti vzpostavili kot temeljni narativi družbenopolitičnih ureditev in diskurzi znanstvenosti so sledili predvsem formi komentarja. Ne le v okviru teoloških razprav, temveč tudi v drugih poljih vednosti, je prevladovala specifična logika, ki je pogojevala specifične tehnike in postopke pripoznane kot ustrezne za doseganje resnice in opredeljevanja tistega, kar velja za resnično. Foucault (2012) v analizi renesančne *episteme* kot osrednjo logiko produkcije vednosti identificira logiko podobnosti, prek katere je bila realnost osmišljena v obliki urejene, doumljive in razumne celote. Podobnost je bila tisto, kar je organiziralo igro simbolov, omogočalo specifično vednost o vidnih in nevidnih stvareh ter determiniralo in nadziralo način njihove reprezentacije. V renesančni *episteme* so tako antični teksti vzpostavili meje vednosti in zbir dejstev v procesu osmišljanja družbenopolitične realnosti. Realnost je bila v srednjeveškem kontekstu spoznana za tekst v službi potrditve prej vzpostavljenih nizov predpostavk, artikuliranih v kanonični literaturi z absolutno avtoriteto. Kot izpostavlja Vanita Seth (2001), so avtorji renesanse (poznega srednjega veka) nenavadne družbenopolitične fenomene, neprecedenčne pojave in nova odkritja (stvari in ljudstev) osmišljali prek okvira antičnih reprezentacij. Pri tem ne gre le za osmišljanje v smislu opisa, temveč je bila sama izkušnja uokvirjena prek avtoritete kanonske literature. Kot v primeru Kolumbovih opisov prebivalcev Karibov izpostavi Tzvetan Todorov (1984), je Kolumb vnaprej vedel, kaj bo našel na Karibih, saj je njegova konkretna izkušnja služila za ilustracijo resnice, ki jo je že posedoval in ne za prespraševanje obstoječih pravil z namenom odkrivanja resnice.

Za razliko od srednjeveškega režima resnice lahko kot osrednje tehnike in postopke modernega oziroma modernih režimov resnice v luči znanosti kot osrednje forme resnice izpostavimo tehnike in postopke znanstvene metode sloneče na (znanstvenem) razumu in zbiru tehnik za preučevanje fenomenov, pridobivanju nove vednosti ali popravljanju in

vključitvi predhodne vednosti, kar implicira neobstoj kanoničnih del z absolutno avtoriteto. Vednost oziroma resnica je tako funkcija znanstvene metode, pri čemer sta se v okviru modernega režima resnice vzpostavili dve osrednji razumevanji znanstvene metode, in sicer empirizem (Bacon, Hobbes, Locke, Rousseau, Hume) in racionalizem (Descartes, Spinoza, Leibniz), ki se vežeta na specifične tehnike in procedure. Kot osrednje tehnike in procedure empiristične znanstvene metode lahko med drugimi opredelimo empirične tehnike merjenja (in matematizacije), eksaminacije, poskusov, sistematične observacije in formulacije, preverjanja in modifikacije hipotez. Na drugi strani znanstvena metoda modernega racionalizma temelji na dedukciji s pomočjo inherentnega razuma, s čimer produkcija vednosti ni neločljivo povezana z našo čutno izkušnjo, kot na primer trdijo empiristi. Slednji namreč kot osrednji pogoj možnosti produkcije vednosti opredeljujejo čutno izkušnjo (Mackie 1965). V luči geneze in prevlade specifičnih tehnik in procedur znanstvene metode je potrebno izpostaviti tesno in neločljivo prepletenost raznolikih tehnoloških inovacij (npr. optika, mehanika), ki so zaznamovale dinamičen, nelinearen in heterogen prehod v moderni režim resnice in neprecedenčno intenzivnost ter razsežnost teh inovacij, s specifičnimi tehnikami in procedurami znanstvene metode. Pri tem je šlo in gre za kompleksno razmerje med tehnološkimi inovacijami, specifičnimi tehnikami produkcije vednosti kot tudi specifičnimi problematizacijami ter posledično specifičnimi polji vednosti in objekti vednosti kot z njimi korelativno povezanimi praksami oziroma tehnologijami oblasti. Na primer revolucija na področju optike je vzpostavila pogoje možnosti za kontinuiran nadzor posameznika in populacije ter v tem kontekstu pogoje možnosti za kontinuirano produkcijo vednosti o posamezniku. Na drugi strani je bil razvoj optike intenziviran s strani *panoptičnih* programov oziroma racionalnosti vladanja specifičnih družbenopolitičnih institucij kot tudi s strani znanosti za intenziviranje pridobivanja ter pridobivanje bolj celovitih podatkov. Mehanika je bila na drugi strani tesno povezana z vzpostavljaljivim se novim kapitalističnim produkcijskim načinom, kjer je vzpostavljanje kapitalističnega produkcijskega načina intenziviralo tehnološke inovacije oziroma mehanizacijo produkcijskega postopka, ki je hkrati v smislu povratne zanke intenziviral produkcijo in discipliniral ljudi v uporabna, učinkovita telesa kot tudi intenziviral produkcijo vednosti v okviru tehničnih znanosti ter produkcijo vednosti o »optimiziranju« za delo s stroji (glej Foucault 1975/1977, Matthewman 2010).

Kljub razlikam med izpostavljenima osrednjima razumevanjema oziroma epistemologijama si moderni avtorji delijo specifične procedure, kot so klasifikacije in kategorizacije (Spanos 2003) in predpostavljajo specifičen vedoči subjekt kot tudi specifična moderna polja vednosti

in specifične moderne problematizacije, ki predstavljajo izhodišča za konstituiranje, identificiranje, prepoznanje in determiniranje področij specifičnih objektov ter polij vednosti, v katerih so možne znanstvene izjave. Če je bil človek v okviru srednjeveškega režima resnice osmišljan kot pasivni interpret znakov, prek katerih je bila resnica naključno razkrita in je bila posledično vednost sprejemana od Boga (prek kanoničnih tekstov) (Foucault 1971a), se je v okviru modernih režimov resnice človek kot posameznik vzpostavil kot subjekt vednosti. Vednost je bila tako pridobljena bodisi prek indukcije ali dedukcije s strani človeka z uporabo razuma, ki mu ga je podaril Bog. Vednost je postala produkt človeškega agensa. Človek je bil vzpostavljen kot nosilec vednosti in vir agensa. Vzpostavljen je bil kot subjekt, ki je proizvedel pomen, vzpostavil red v objektivnem, a kaotičnem empiričnem svetu, iznašel družbo, vzpostavil politično in sam je identificiral pravila resničnosti (Seth 2010). V tem kontekstu se izvede delitev med racionalnim in fizičnim, med subjektom in objektom vednosti. Človek je osmišljan kot stoječ na presečišču te delitve v smislu, da je njegovo telo podrejeno zakonom fizične narave, njegov um, njegov razum je vir racionalnih reprezentacij tega istega sveta. Nematerialni um je osmišljan kot tisto, kar je omogočilo človeku racionalno delovanje in hkrati omogočilo svobodno voljo. Na drugi strani je bilo materialno telo osmišljeno kot pasivni, nezavedni stroj, ki na osnovi naravnih zakonov gibanja opravlja svoje funkcije neodvisno od uma. Gre za specifični dualizem, ki ga lahko identificiramo tako v kartezijski (racionalistični) filozofiji (Descartes) kot naravni (empiricistični in mehanicistični) filozofiji (Bacon, Hobbes, Newton). Svet je dostopen človeškemu pogledu/strmenju/opazovanju (ang. gaze) prav zaradi dualnosti človeka v smislu hkratne prisotnosti v tem svetu in avtonomnosti ter ločenosti od sveta (glej Seth 2001, Foucault 2012).

Pri tem se je moderni vedoči subjekt vzpostavil prek vzpostavljanja, prevlade in transformacij specifičnih modernih problematizacij. Pojav avtonomnega, racionalnega posameznika kot vedočega subjekta je tako potrebno razumeti kot postopoma vzpostavljačo se »fikcijo« oziroma boljše rečeno specifičen odgovor, ki se vzpostavi v kontekstu historično in geopolitično specifične situacije, in ki je neločljivo povezana z vzpostavljanjem moderne družbenopolitične ureditve, modernega delovanja oblasti in modernih produkcijskih razmerij. Individuum namreč predstavlja enega od osrednjih objektov in subjektov oblasti. V smislu korelativnega razmerja med oblastjo in vednostjo se je tako tudi na polju vednosti posameznik vzpostavil kot subjekt in objekt vednosti. Pri človeku kot objektu vednosti je potrebno izpostaviti, da se je med razvojem modernih družbenopolitičnih ureditev in posledično transformacijo problematizacij spreminjalo osmišljanje njegovega fizičnega telesa in uma od

fizičnega telesa kot nezavednega mehanizma oziroma stroja do telesa in uma kot produkta specifičnih razvojnih procesov (Nadesan 2008).

Slednje je bilo neločljivo povezano z razvojem raznolikih znanosti o človeku, ki so na podlagi znanstvenega preučevanja proizvedle resnico oziroma vednost o značilnostih telesa in delovanju telesa in uma, o življenju posameznikov, o njihovem obnašanju, o njihovih potrebah, željah, esencah ipd., omogočile vzpostavitev vedno širših polij oblastne intervencije z namenom normativizacije posameznikov v subjektivitete, ki so prilagodljive, uporabne in učinkovite v razvijajočih se političnih, družbenih in produkcijskih razmerjih modernih družbenopolitičnih ureditev (Foucault 1977-1978/2009). Kot osrednje znanosti o človeku so se vzpostavile med drugimi medicina, psihologija in psihiatrija ter na drugi strani politična ekonomija in raznolike družbene vede (Petersen in Bunton 1998). V tem kontekstu je potrebno izpostaviti, da se je v okviru moderne družbenopolitične ureditve vzpostavila kontinuirana »volja do vednosti«, v smislu kontinuiranega prizadevanja razkriti »skrito« resnico o posamezniku prek raznolikih tehnik eksaminacije in samoeksaminacije (Foucault 1988, 2001a, 298-325). To prizadevanje je namreč sekularizirana oblika produkcije vednosti, ki se je razvila v sakralnih institucijah (od cerkve do samostanov), in sicer samoeksaminacije prek spovedi. V okviru krščanske pastorale se namreč razvije obveza do produkcije resnice o Sebstvu in njenem posredovanju sakralnim avtoritetam, ki so jo te nujno potrebovale za usmerjanje posameznika kot pripadnika svoje »črede« h kočni onostranski odrešitvi. V krščanski pastorali lahko tako že zasledimo posameznika kot objekt vednosti.

Poleg posameznika kot objekta vednosti se je v okviru modernih režimov resnice kot predmet problematizacij in posledično kot eden od osrednjih objektov vednosti vzpostavila tudi populacija kot specifičen fenomen, ki je izpostavljen splošnim procesom (in naravnim zakonom), kot so rodnost, stopnja reprodukcije, smrtnost, epidemije, bolezni, cirkulacije in produkcije dobrin ter ljudi, ter se vzporedno in korelativno vzpostavila kot eden od osrednjih objektov oblasti (1975-76/2003b). V okviru znanosti o ljudeh, med katerimi lahko zopet izpostavimo medicino kot tudi demografijo in psihologijo ter politično ekonomijo in družbene vede, se je tako proizvedla vednost o različnih procesih, ki zadevajo populacijo, ki je omogočila široko polje intervencije oblasti z namenom normalizacije (biopolitične regulacije) populacije oziroma populacij v normalne populacije, katerih splošni procesi, ki jih zadevajo, so optimizirani za doseganje družbenopolitičnega razvoja določene družbenopolitične ureditve (Foucault 1977-1978/2009). Z vidika naše analize je na eni strani ključno, da so se v

okviru preučevanja splošnih procesov vzpostavila singularno moderna polja vednosti oziroma singularno moderne problematizacije, kot so seksualnost, spol, norost/duševne bolezni in »rase«, ki so neločljivo povezana z obema osrednjima objektoma moderne vednosti, in sicer populacijo ter posameznikom (Foucault 1976/1978, 2006). Hkrati gre za eno od osrednjih polij oblastnih intervencij zaradi specifične razsežnosti teh polij, ki zadevajo tako posameznika kot individualnega seksualnega, spolnega, »rasnega«, norega/prisebnega bitja kot populacijo, ki je seksualizirana, uspoljena, rasializirana, nora/prisebna(razumna). Gre za polja, kjer je normalizacija populacije neločljivo povezana z discipliniranjem posameznika (Foucault 1976/1978, Stoler 2002). Na drugi strani so bili v dialektičnem smislu skupaj z normalnimi populacijami in normalnimi posamezniki oziroma z vzpostavitvijo specifičnih »objektiviziranih« norm normalnosti v okviru modernih režimov vednosti kot tudi v okviru modernih družbenopolitičnih ureditev kot objekti oblasti in vednosti vzpostavljeni nenormalni posamezniki in nenormalne populacije, ki postanejo objekt specifičnih intervencij oblasti in vednosti, pri čemer se ne vzpostavi enostaven binarizem normalno-nenormalno, temveč se kontinuirano izvajajo bolj ali manj kompleksne klasifikacije oziroma kategorizacije posameznikov in skupin v kategorije z različno stopnjo normalnosti/ne-normalnosti (Foucault 1974-1975/2003a). Kot poleg Foucaulta (1974-1975/2003a) izpostavljajo tudi drugi avtorji (Nadesan 2008, McWhorter 2009), lahko prav vzpostavitev nenormalnih posameznikov oziroma nenormalnih subjektivitet in nenormalnih populacij na polju vednosti v smislu ne le protipola, temveč grožnje normalnemu in vzpostavitev modernih klasifikacij oziroma kategorizacij ljudi identificiramo kot enega od osrednjih momentov prehoda v moderne rasistične diskurze.

Problematizacija populacije se ni vzpostavila kot prevladujoča le v kontekstu znanosti o človeku, temveč se je pojavila tudi na polju moderne politične filozofije in modernih državnih ter upravnih znanosti kot tudi na polju (nacionalne) zgodovine. V teh kontekstih se populacija kot biopolitični fenomen, ki je podvržene splošnim procesom, vzpostavi tudi kot historični fenomen, v smislu populacije kot nacije, kot osrednje forme osmišljanja, zamišljanja in preučevanja družbenopolitičnih skupnosti kot tudi eno od osrednjih torišč vzpostavljanja kolektivne subjektivitete oziroma kolektivnih identitet. Nacija se kot objekt preučevanja in hkrati tudi kot objekt normalizacije (biopolitične regulacije) vzpostavi kot specifična populacija, ki je hkrati homogena, z lastno zgodovino, singularnimi in homogenimi kulturnimi vzorci in ima percipirano jasne, neproblematične, neambivalentne, »naravne« meje napram drugim nacijam/skupnostim (glej Elden 2002, Marx 2003, Neocleous 2003a). Pri tem

je v okviru vednosti, vezanih na objekt nacije, kot v smislu objekta intervencije in delovanja oblasti, tesno povezana z dvema drugima osrednjima objektoma preučevanja ter osrednjima družbenopolitičnima fenomenoma ter objektoma oblasti v okviru moderne družbenopolitične ureditve. Na eni strani je nacija kot objekt zamišljan in osmišljan ter preučevan kot neločljivo povezan s specifičnim teritorijem. V tem okviru se prične »naturalizirati« vez med specifično družbenopolitično skupnostjo med specifičnim političnim telesom in specifičnim teritorijem, pri čemer gre pri objektu teritorija za specifično moderno osmišljanje političnega prostora (Elden 2007). Teritorij tako določajo jasne, neambivalentne, »naravne« meje, podvržene kontinuiranemu učinkovitemu nadzoru s strani aparatov pertinentnih osrednji formi družbenopolitične ureditve, ki je neločljivo povezana tako s fenomenom in objektom teritorija kot fenomenom in objektom nacije, in sicer moderne nacionalne države (Agnew 1999, Elden 2010). Država se kot objekt preučevanja, kot specifičen fenomen oziroma avtonomna entiteta, ki ima centralizirane institucije, prek katerih izvaja oblast nad nacijo in posamezniki določenega teritorija, pojavi šele v 16. stoletju (Skinner 2009). Kot pravi Foucault (1977-1978/2009), se s 16. stoletjem država prične vzpostavljati kot reflektirana praksa v smislu tako objekta vednosti kot zbira ali omrežja oblastnih praks in centraliziranih institucij, ki predstavljajo osrednje institucije, prek katerih moderna oblast deluje. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je bilo vzpostavljanje države kot objekta vednosti neločljivo povezano z vzpostavljanjem aparatov centralizirane države v smislu dialektičnega razmerja med vzpostavljanjem entitete oziroma fenomena države in analizami ter refleksijami države kot objekta preučevanja (Foucault 1978-79/2008). Specifično za problematizacije moderne države, nacije in teritorija je, da je med njimi kot fenomeni, kot objekti vednosti, vzpostavilo kompleksno razmerje sopogojenosti in sopogojevanja. Če moderno državo kot objekt vednosti v okviru znanstvenih diskurzivnih polij modernega režima resnice določa prostorska zamejenost na določen teritorij in populacijska zamejenost na določeno nacijo, potem so nacije kot objekti vednosti zamejene s teritorialno in populacijsko mejo, ki jih prek svojih državnih aparatov vpisuje država. Teritorij kot objekt vednosti je zamejen prek državnih aparatov določene države, hkrati ga določa vezanost na določeno nacijo. Država, nacija in teritorij so kot objekti preučevanja hkrati v kompleksnem razmerju z omenjenimi polji vednosti in so vzpostavljeni v kontekstu osmišljanja in analize splošnih procesov, ki zadevajo populacijo kot biopolitičen fenomen, in sicer med drugimi s polji seksualnosti in spolnosti ter norosti/prisebnosti-racionalnosti in z vidika našega analitičnega okvira ključnim poljem »rase« (glej Foucault 1975-76/2003b, Mitchell 2006, Elden 2007, Jessop 2011). Posledično je transformacija razumevanja osrednjih objektov vednosti tesno prepletena s transformacijami

razumevanja drugih objektov. Na primer v okviru modernih režimov resnice se tekom njihove transformacije spremeni razumevanje fizičnega telesa človeka kot stroja v razumevanje telesa kot razvijajočega se organizma, ki ga določajo specifični procesi, ki vplivajo na spremembo razumevanja države od mehanicistične k historično-organsko razvijajoči se entiteti (glej Nadesan 2008).

V triadi države-nacije-teritorija kot tudi v kompleksnem razmerju z osrednjimi polji vednosti, vezanimi na populacijo kot biopolitičen fenomen, država igra na polju vednosti specifično vlogo, saj ni le objekt preučevanja, temveč je kot razvijajoča se entiteta kot razvijajoč se zbir državnih aparatov odločilno vplivala na vzpostavitev modernih znanstvenih disciplin prek standardizacije, formalizacije, klasifikacije in institucionalizacije vednosti, v okviru bodisi s strani države vzpostavljenih institucij bodisi v okviru države integriranih institucij (Foucault 2001a, 134-56). Geneza znanstvenih *disciplin*, kot so politična aritmetika/statistika, policijske vede in kartografija, ki so kot osrednje objekte analize in refleksije vzpostavile državo, nacijo in teritorij, je neločljivo povezana s pričetkom vzpostavljanja moderne države oziroma modernih državnih aparatov in prevlade specifičnih vladnih racionalnosti, ki so v kontekstu svojih strateških ciljev zahtevale kontinuirano produkcijo vednosti (glej Neocleous 2003b, McCormick 2009, Hobsbawm 2012).

V kontekstu vzpostavljanja države, nacije in teritorija kot tudi posameznika kot objekta analize in refleksije specifičnih *disciplin* je zelo pomembno vlogo igrala tudi moderna politična filozofija. Prav v okviru modernih političnih filozofij se namreč artikulirajo koordinate modernih družbenopolitičnih ureditev v smislu matrike osrednjih političnih institucij, osrednjih družbenopolitičnih razmerij in osrednjih političnih ter družbenih subjektivitet teh ureditev, ki so se sicer postopoma, nelinearno, heterogeno materializirala v moderni družbenopolitični ureditvi prek raznolikih, multiplih, heterogenih oblastnih praks, omogočenih s strani centraliziranih državnih aparatov. Prevladujoče moderne politične filozofije, katerih ideje in predpostavke lahko lociramo na polje kontraktualizma (in liberalizma) tako kot osrednjega protagonista, kot osrednjo subjektiviteto družbenopolitičnih razmerij in posledično kot objekt svoje refleksije vzpostavijo avtonomnega, racionalnega posameznika, ki se osmisli hkrati kot osnovni atom moderne družbene in politične ureditve, kot temelj družbenih in političnih institucij, osmišljanih kot regulirajoč odnose med avtonomnimi, racionalnimi posamezniki. Avtonomni, racionalni posameznik se vzpostavi kot hkrati *a priori* družbenopolitičnim institucijam, kot nosilec vednosti, kot posedujoč »naravni«

razum in svobodno voljo, kot tudi »naravne«, »univerzalne« pravice, ki so mu inherentne kot človeškemu bitju, in na drugi strani kot entiteta z »naravnim« neskončnim potencialom izboljševanja, ki naj bi mu ga omogočale družbene in politične institucije. Pri tem je konstituiranje slednjih osmišljano prek pojma »naravnega stanja« in »družbene pogodbe«. Avtonomni, racionalni posamezniki v osmišljanju prevladujoče moderne politične filozofije namreč na osnovi premisleka, ki jim ga omogoča »inherenten«, »naravni« razum, identificirajo tako probleme »naravnega stanja« kot racionalno rešitev teh problemov v obliki »družbene pogodbe«, ki jo sklenejo med seboj in prek katere vzpostavijo družbenopolitično ureditev. Kljub raznolikim koncepcijam tako »naravnega stanja« kot osnovnih značilnosti, ki naj bi jih imele moderne družbenopolitične institucije, si prevladujoče moderne politične filozofije delijo skupno oziroma skupne problematizacije. Vse tako predpostavljajo »racionalnost« družbenih in političnih institucij v smislu produkta racionalne skupne odločitve avtonomnih, racionalnih posameznikov (glej Boucher in Kelly 1994, Clifford 2001, Seth 2010). Hkrati vse predpostavljajo, da so družbene in politične institucije, ki so se vzpostavile prek družbene pogodbe, in sicer institucije centralizirane države, univerzalna norma človeških političnih skupnosti. Centralizirana, teritorializirana država se vzpostavi kot edina »racionalna« in intelegibilna, »normalna« forma družbenopolitične organiziranosti ter kot izraz in dokaz »racionalnosti« oziroma stopnje racionalnosti specifičnih skupnosti ter posameznikov. Tako se tudi avtonomni, racionalni posameznik neločljivo poveže z določeno obliko družbenopolitične organiziranosti, ki je hkrati produkt in pogoj možnosti avtonomnega, racionalnega posameznika. Poleg tega si kontraktualisti delijo predpostavko specifičnega sekulariziranega pojma časa, saj fokus usmerjajo na pot, ki jo je človeštvo prehodilo od »naravnega« stanja k politični družbi (Heller in Brooke-Rose 1986, Mumford 2010). Z drugimi besedami, si delijo problematizacijo historičnega napredka človeštva. Nadalje so prevladujočim modernim političnim filozofijam skupne problematizacije kontinuiranosti nevarnosti, tako za družbeno pogodbo vzpostavljeno ureditev kot za človekovo vednost in razum. Kot izpostavlja Clifford (2001), so osrednji pojmi osmišljanja in racionalizacije moderne družbenopolitične ureditve prisotni v prevladujoči moderni politični filozofiji, utemeljeni na predpostavki kontinuirane grožnje. Avtonomija, pravice, suverenost, legitimacija in obveznost, artikulirane in razglašane v imenu družbenopolitične subjektivitete, katere pravice so lahko kršene, katere svoboda je lahko omejena in odpravljena, katere lastnina je lahko ukradena ali zasežena s strani despota, katere država je lahko zasedena s strani tujega tirana. Tudi mir kot eden osrednjih ciljev družbene pogodbe, je razumljen kot odsotnost grožnje.

Pri refleksiji specifičnosti in singularnosti modernega režima resnice ter posledično moderne splošne politike resnice, ki je tesno prepletena tako s subjektom in objekti moderne vednosti kot tudi subjekti ter objekti modernega delovanja oblasti, je potrebno izpostaviti še zadnji osrednji element shematične Foucaultove (2001a, 125) refleksije modernega režima resnice, in sicer resnice kot predmeta in polja splošnih političnih razprav in družbenih konfrontacij oziroma »ideoloških bojev«. Če so vednosti v okviru njihovega organiziranja in formaliziranja v specifične znanstvene *discipline* v okviru vzpostavljanja centraliziranih državnih aparatov zadobile status objektivnosti in nevtralnosti in se je resnica proizvedena s strani *disciplin* vzpostavila kot produkt objektivnih znanstvenih metod, se je na drugi strani znanstveno resnico prvič pričelo »politizirati«, ne le v kontekstu doseganja strateških oblastnih ciljev, temveč tudi v kontekstu taktičnih bojev med raznolikimi družbenopolitičnimi skupinami, ki so znanstveno resnico oziroma določene vidike znanstvenih resnic pričele uporabljati kot inštrument v različnih konfliktih za dokazovanja »racionalnosti«, »nevtralnosti« lastnih interesov in ciljev. Drugič, so se v kontekstu destabilizacije predhodne in konstituiranja moderne družbenopolitične ureditve vzpostavili historično-politični diskurzi, ki po Foucaultu (1975-76/2003b) predstavljajo enega od osrednjih pogojev možnosti moderne družbenopolitične ureditve, na drugi strani jih lahko razumemo kot specifičnost konteksta radikalne destabilizacije obstoječega družbenopolitičnega reda in kohezije, ki sta bila s konsolidacijo moderne družbenopolitične ureditve odstranjena. S pojavom historično-političnih diskurzov, ki jih bomo natančneje naslovili v analitičnem delu, se je namreč skupnost pričela pojmovati kot heterogenost in ne kot totalnost, v smislu unitarnega piramidalnega telesa fevdalnega družbenopolitičnega reda. Družbeno telo se je pričelo osmišljati kot binarno, deljeno na dve populaciji, ki naj bi se nahajali v permanentni vojni, pri čemer naj se bi ta odvijala prek »mirnih« inštrumentov državnega aparata. V tem kontekstu so se pričeli artikulirati historično-politični diskurzi, v okviru katerih se je zgodovina določene skupnosti pričela uporabljati kot politični, revolucionarni inštrument v kompleksnih taktičnih bojih, ki so zaznamovali transformacije, pertinentne prehodu v moderno družbenopolitično ureditev. Zgodovinska resnica je v tem kontekstu postala taktično orožje specifičnih družbenopolitičnih skupin, od vzpostavljanja meščanstva, do nižjih razredov in vse do plemstva ter monarhov, pri čemer so te raznolike družbenopolitične skupine skušale generalizirati svojo specifično verzijo zgodovine določene družbe. Verzije resnice so se razlikovale predvsem glede vprašanja zavojevalcev in zavojevanih, vprašanja »inherentnih« lastnosti določenih zavojevalcev in zavojevanih, vprašanja obstoječe družbenopolitične

ureditve kot odraz poraza ali zmage percipiranih »prednikov« družbenopolitičnih skupin. Kljub temu, da je bil soobstoj raznolikih verzij zgodovinske resnice določene družbe pogoj možnosti oziroma eden od osrednjih elementov prehoda v moderno družbenopolitično ureditev, so se te verzije v okviru vzpostavljanja znanstvene *discipline* (nacionalne) zgodovine reducirale na eno »objektivno« zgodovinsko resnico, ki je nato služila prizadevanjem osmišljanja ter vzpostavljanjem ideje in fenomena homogene populacije oziroma nacije.

1.7 Foucaultovsko razumevanje subjekta – genealoška os etike

Kljub temu, da os etike oziroma subjektivitete ne bo osrednji fokus naše genealoške analize, je njen teoretski premislek nujen za vzpostavitev celovite metodologije genealoške raziskave rasističnega dispozitiva. Pomen vprašanja subjekta za Foucaultovo konceptualizacijo genealogije, oblastnih razmerij in resnice oziroma vednosti izpostavi že sam Foucault. V svojem poznem obdobju namreč vprašanje subjekta postulira kot osrednje vprašanje, ki ga je naslavljal v svojih genealoških analizah. Svoj predhodni analitični opus tako reartikulira kot vedno že usmerjen v analizo subjekta. Kot v svojem članku *Subject and Power* (2001a, 326-348) pravi Foucault : »Moj cilj...je bil napisati zgodovino različnih načinov, prek katerih so bili v naši kulturi ljudje vzpostavljeni kot subjekti«. Iz te jedrnate refleksije svojega raziskovalnega projekta je razvidna specifična Foucaultova konceptualizacija subjekta. Foucault (1980, 109-133, 1996, 2000a, 281-302) tako ne izhaja iz predpostavke o suverenem utemeljujočem subjektu, o univerzalni formi subjekta, ki jo je mogoče najti v konvencionalnih in mnogih kritičnih razumevanjih subjekta. Zavrača idejo *a priori* obstoječem ahistoričnem subjektu, ki je izvor oziroma temelj pomena in osmišljanja realnosti kot tudi temelj družbenopolitičnega delovanja, institucij in celotne družbenopolitične ureditve. Foucault tako ostro zavrača implicitno predpostavko o subjektu kot izhodišču analize in ne fenomenu, ki zahteva kritično refleksijo njegove/njene historične konstitucije. Analitičen okvir historičnega preučevanja družbenopolitičnih fenomenov mora tako biti sposoben osmisлити konstitucijo subjekta v specifičnem historičnem, geopolitičnem in družbenopolitičnem kontekstu (Foucault 1980, 117). Specifično historično singularna družbenopolitična ureditev namreč zaznamuje specifično razmerje med konstitucijo subjekta, oblastnimi praksami in »igrami resnice«. Subjekt je namreč po Foucaultu (1996, 452) konstituiran prek raznolikih historično partikularnih in singularnih praks subjektivacije ter bolj avtonomnih praks subjektivizacije, oziroma je konstituiran na osnovi niza pravil, stilov in konvencij, ki so prisotni v določenem historičnem, geopolitičnem ter družbenopolitičnem kontekstu. Za Foucaulta (2000a, 290) tako subjekt ni univerzalna, ahistorična substanca, temveč historično singularna forma. Podobno kot so historično specifični dispozitivi in oblastna razmerja ter prakse, ki jih organizirajo, kot tudi racionalnosti, na katerih so utemeljeni, in vednosti, ki jih pogojujejo in prek katerih so pogojevani, ima tudi specifična forma subjekta svojo zgodovino (Foucault v Raulet 1983). Pri tem specifična forma subjekta nima le svoje zgodovine, temveč je neločljivo povezana s konstitucijo in delovanjem singularno specifične družbenopolitične ureditve. Tako je imelo in ima v moderni družbenopolitični ureditvi prevladujoče osmišljanje subjekta kot inherentno

oziroma »naravno« avtonomnega in racionalnega posameznika neposredne ter posredne implikacije za politično, gospodarsko in druge družbenopolitične sfere, institucije, prakse, diskurze, vednosti in razmerja. Historično singularna forma modernega subjekta je namreč v kontekstu zamišljanja, osmišljanja, racionalizacije, reguliranja in delovanja moderne družbenopolitične ureditve privzeta kot izhodiščna, ahistorična, naravna »točka« oziroma izhodišče ali temelj geneze ter delovanja modernega političnega sistema, gospodarstva in drugih družbenopolitičnih sistemov oziroma razmerij, institucij in praks.

Pri tem je potrebno izpostaviti, da Foucaulta glede na njegovo osmišljanje modernega subjekta kot specifične historično singularne forme lahko umestimo v specifično tradicijo historizacije form subjektivitet, ki jo prične Marx. Že Marx namreč v svojih *Očrtih kritike politične ekonomije* (*Grundrisse der Kritik der Politischen Ökonomie – 1993*) izpostavi, da avtonomni (racionalni) posameznik, kot ne le ena od osrednjih predpostavk in izhodišč klasične politične ekonomije (npr. Smitha in Ricarda) ter s tem prevladujočega zamišljanja, racionalizacije in legitimacije delovanja kapitalistične družbe utemeljene na svobodnem trgu, kot tudi izhodiščni temelj prevladujoče moderne politične filozofije liberalizma, ni izhodišče zgodovine oziroma naravna entiteta, temveč specifična historično singularna forma subjekta. Podobno kot so konstituirani izhodiščni subjekti zamišljanja in delovanja kapitalističnega gospodarstva v smislu *homo oeconomicusa* oziroma avtonomnih racionalnih posameznikov, ki delujejo na svobodnem trgu, so namreč konstituirani avtonomni politični posamezniki kot izhodiščni subjekti zamišljanja in delovanja modernih predstavniških demokratičnih institucij. Avtonomni posameznik, ki je v posesti osebnih pravic, izhajajočih oziroma utemeljenih v zakonih narave ter družbe, je eden od primarnih in privilegiranih registrov moderne politične subjektivitete, moderne politične filozofije in naše samopercepcije kot političnih subjektov (glej Wisser 1987, 92), pri čemer je hkrati tudi primarni in privilegiran register moderne ekonomske subjektivitete, moderne politične ekonomije ter naše samopercepcije kot ekonomskih subjektov. Prav zaradi osrednjosti moderne forme subjekta kot avtonomnega posameznika pri diskurzivnem zamišljanju, (samo)osmišljanju, racionalizaciji delovanja in legitimaciji družbenopolitičnih hierarhičnih ter asimetričnih razmerij in institucij ter oblastnih praks, kot tudi osrednjosti forme avtonomnega posameznika za delovanje oblasti v smislu sopogojenosti in sopogojevanja forme subjekta ter oblastnih praks in splošnega delovanja oblasti, je mogoče razumeti kontinuirano epistemološko in ontološko prizadevanje za »naturalizacijo« te forme subjektivitete, saj slednja predstavlja tako pogoj možnosti, izhodišče in hkrati produkt moderne družbenopolitične ureditve ter historičnih procesov, ki so jo

konstituirali. Že Marx (1993, 84) izpostavi nekatere od osrednjih procesov, ki jih naslovi tudi Foucault, in sicer destabilizacijo ter razpad fevdalne družbenopolitične ureditve in vzpostavljanje novih produktivnih sil od 16. stoletja naprej, ki so prispevali h konstituiranju modernega avtonomnega racionalnega posameznika in modernega ekonomskega ter političnega subjekta. Če se osredotočimo na raven političnega, lahko tako genezo modernega političnega subjekta, utemeljenega na pravu in ideji pravic, temporalno lociramo v 17. in 18. stoletje, pri čemer lahko njegovo najbolj sodobno formo, in sicer individuuma, ločenega od vprašanja absolutne monarhije ter izhodiščnega temelja politične filozofije, lociramo šele v 19. stoletje (Clifford 2001). Kljub temu, da je specifična moderna forma subjekta prisotna šele nekaj stoletji, je naše osmišljanje kot tudi racionalizacija, legitimacija in samo delovanje raznolikih družbenopolitičnih institucij, struktur ter uporaba praks in diskurzov v okviru multiplih dispozitivov, utemeljena na nereflektiranem privzemanju subjekta kot avtonomnega, samoidentičnega bitja, obdarjenega z razumom, zavestjo, voljo in umom, ki si je sposoben samovladati. Z drugimi besedami, je utemeljena na ideji »naravnosti«, samoumevnosti, neproblematičnosti, nevtralnosti, ahistoričnosti in s tem transcendentalnosti modernega (političnega in ekonomskega) subjekta.

Foucaultova konceptualizacija subjekta ne le problematizira naturalizacijo specifične historične forme subjekta in izpostavlja družbenopolitične implikacije specifičnega historično dominantnega osmišljanja subjekta, temveč naslavlja kompleksno dejanskost historičnih subjektivitet in kompleksnost procesa njihovega vzpostavljanja. Foucaultova teza o subjektu kot historično in geopolitično zamejeni formi in ne metafizični substanci predpostavlja, da subjekt na sebi ni temelj zmožnosti izkušnje, vednosti in oblasti. Družbenopolitična realnost subjektivitete oziroma subjekta tako ni produkt dane človeške narave, temveč učinek prepleta in delovanja ter medsebojnega vplivanja (podpiranja in nasprotovanja) celega niza praks, ki omogočajo oziroma zamejujejo specifično historično obliko subjektivitete (O'Leary 2010). Po Foucaultu (2000a, 290) subjekt kot forma tudi ni primarno ali vedno identičen s seboj oziroma s svojim Sebstvom. Ta Foucaultova teza se nanaša na dejanskost raznolikih subjektivitet, ki jih vzpostavi posameznik ne le v različnih historičnih in geopolitičnih kontekstih, temveč predvsem v različnih družbenopolitičnih kontekstih. Kot posamezniki se namreč različno konstituiramo, med drugim kot politični subjekti in državljani, ekonomski subjekti, kot delavci, kot starši, kot otroci, kot verniki, kot učenci in kot učitelji, kot gospodarji in podložniki ter kot sužnjelastniki in sužnji, kot norci in umsko zdravi, kot zdravi in bolni (glej Foucault 2001a, 239-97). V vsakem historičnem in geopolitičnem kontekstu obstaja množstvo

subjektivitet in hkrati specifične historične forme subjektivitete, vezane na osmišljanje, strukturo in prakse, diskurze ter vednosti družbenopolitične ureditve.

Predpostavka decentriranosti subjekta je pri Foucaultu prisotna v dveh med seboj neločljivo prepletenih idejah. Na eni strani v smislu sinhrona multiplosti raznolikih subjektivitet in na drugi strani v smislu decentrirane konstitucije teh raznolikih subjektivitet prek raznolikih praks. Substava, prek raznolikih oblastnih praks v različnih oblastnih razmerjih in v relaciji do specifičnih »iger resnice«. Posamezniki tako svojo oziroma svoje subjektivitete ne vzpostavljajo *ex nihilo* in popolnoma avtonomno, kar predpostavlja ideja ahistoričnega, transcendentnega subjekta, temveč na osnovi že prisotnih subjektivnih pozicij oziroma modusov subjektivacije in subjektivizacije, ki so posamezniku na voljo v specifičnem historičnem, geopolitičnem in družbenopolitičnem kontekstu, da se konstituira kot subjekt. Za Foucaultovo osmišljanje konstitucije subjektivitet je ključno preseganje enoznačnega razmerja med agensom in strukturo, bodisi v smislu popolne determinacije subjektivitete s strani strukture ali popolne svobode oziroma popolnega agensa posameznika pri konstituiranju lastne oziroma lastnih subjektivitet. Posameznikove subjektivitete so kompleksen dinamičen produkt procesa formacije oziroma procesa subjektivacije (preko oblastnih praks) in samoformacije oziroma subjektivizacije, pri čemer tudi prakse substava oziroma samoformacije niso izumljene s strani posameznika, temveč gre za modele, ki jih posameznik najde v okviru svoje družbenopolitične ureditve, in ki so posamezniku predlagane, ponujene ali vsiljene s strani določenih kulturnih, političnih, gospodarskih in drugih družbenopolitičnih institucij in njegove/njene družbenopolitične skupine (Foucault 2000a, 291). Kompleksen proces konstituiranja subjektivitete v smislu subjektivacije in subjektivizacije, ki je prisoten v Foucaultovi konceptualizaciji subjekta, deloma lahko razberemo že iz dvojnega pomena beseda *subjekt*, na katero opozori Foucault (1988, 9). Prvi pomen se navezuje na podrejenost nekomu drugemu prek nadzora ali odvisnosti, medtem ko se drugi navezuje na vezanost na lastno identiteto na podlagi zavesti ali vednosti o lastnem sebstvu. Če proces subjektivacije predpostavlja podreitev in posledično pasivni subjekt, proces subjektivizacije predpostavlja aktivni subjekt, pri čemer nobena subjektiviteta ni izključen produkt bodisi popolne subjektivacije bodisi popolne subjektivizacije. Z drugimi besedami, nobena subjektiviteta ni konstituirana kot bodisi popolnoma pasivna bodisi popolnoma aktivna. Posledično glede na Foucaultovo konceptualizacijo ni mogoče trditi, da je subjekt oziroma, da so subjektivitete popolnoma determinirane s strani oblasti, da ni prisotnega agensa ljudi, in da posledično, upor ni mogoč, kar določeni kritiki očitajo Foucaultu (glej Heller in Brook-Rose 1986). Hkrati ni

mogoče tudi osmišljanje konceptualizacije subjekta oziroma subjektivitet, prisotnih v poznih Foucaultovih tekstih kot predpostavljajoč popolno avtonomnost in aktivnost subjekta. Posameznik je v določeni historično singularni družbenopolitični ureditvi namreč vključen v številna in heterogena oblastna razmerja, ki jih vzpostavljajo ter omogočajo in od katerih so odvisni specifični dispozitivi. V okviru teh oblastnih razmerij se pri svoji subjektivizaciji poslužuje raznolikih praks Sebstva, ki so mu glede na njegovo specifično strukturno pozicijo v okviru dispozitiva na voljo, pri čemer je hkrati zopet glede na svojo specifično strukturno pozicijo v okviru specifičnega dispozitiva in v okviru specifičnega družbenopolitičnega konteksta v procesu subjektivacije izpostavljen specifičnim oblastnim praksam. V tem dinamičnem procesu je posameznikova subjektiviteta podvržena kontinuirani konstrukciji, dekonstrukciji in rekonstrukciji, tako na osnovi njegove aktivnosti kot njegovi podvrženosti oblastnim praksam drugih. Specifična oblastna razmerja se namreč vzpostavijo in perpetuirajo prek specifičnih subjektivitet. Pri tem subjektivitete niso dane, temveč so produkt specifičnih oblastnih in upornih praks kot tudi praks sebstva, a hkrati v smislu dialektične zanke predstavljajo pogoj možnosti oblastnega razmerja in učinkovitosti ter uporabnosti oblastnih praks (Foucault 1976/1978). Oblastne prakse tako predpostavljajo trdne in jasne družbenopolitične meje med ljudmi in skupinami, hkrati so te meje eden od njihovih ključnih učinkov. Konkretna subjektiviteta v okviru oblastnih odnosov, organiziranih v kontekstu določenega dispozitiva, predstavljajo realizacijo specifičnih subjektivitet, ki jih omogočajo na eni strani zbir diskurzivnih in nediskurzivnih oblastnih praks ter praks sebstva, ter na drugi strani specifična strukturna pozicija posameznikov v okviru specifičnih dispozitivov, ki posamezniku izhodiščno zamejuje strateške možnosti delovanja in subjektivizacije. Z drugimi besedami, so specifični posamezniki glede na strukturno pozicijo v določeni historično in geopolitično singularni družbenopolitični ureditvi, v katero so narojeni, soočeni z zamejenim zbir diskurzivnih in nediskurzivnih oblastnih praks ter praks sebstva. Njihova izbira pri tem ni popolnoma determinirana, temveč je zamejena glede na strukturno pozicijo. Nobena diskurzivna ali nediskurzivna oblastna praksa in praksa sebstva ni popolnoma avtonomen produkt subjekta nedeterminiranega z določeno strukturno pozicijo. Noben subjekt posledično ni svoboden v smislu izvzetosti iz dispozitivov določene družbenopolitične ureditve. Posledično tudi nikoli ne moremo govoriti o popolni avtonomnosti subjekta.

Glede historično, geopolitično in družbenopolitično specifičnega nabora subjektivitet, ki so prisotne in možne v okviru določenega dispozitiva, je ključno, da konkretne subjektivitete

niso monolitni, homogeni in standardizirani subjekti oziroma individualne kopije, ki jih proizvajajo historično specifična omrežja dispozitivov določene družbenopolitične ureditve. Posledično Foucaultova konceptualizacija konstituiranja subjektivitet ne predpostavlja le konstituiranja tistih subjektivitet, ki reproducirajo določena oblastna razmerja, temveč tudi tistih, ki poskušajo subvertirati, destabilizirati, razrahljati okostenela asimetrična razmerja. Kljub temu, da so vse subjektne pozicije oziroma specifične subjektivitete podvržene določenim dispozitivom, ki jih tako temporalno kot ontološko predhodijo inherentna multiplost diskurzivnih in nediskurzivnih praks ter praks Sebstva, njihova polivalenca zagotavlja, da subjektivizacija proizvede strukturno nekompatibilne subjektne pozicije. V kolikor bi v specifični družbenopolitični ureditvi obstajale popolnoma standardizirane subjektivitete, v tej ureditvi enostavno ne bi prihajalo do konfliktov, saj se v luči nagnjenosti k reprodukciji določenih oblastnih razmerij, specifične subjektivitete ne bi nikoli nahajale v antagonistični poziciji, temveč bi jih popolnoma vodila in urejala »singularna volja« (glej Heller 1996). Historična realnost uporov predpostavlja soobstoj subjektivitet, ki reproducirajo in subvertirajo obstoječo družbenopolitično ureditev in lokalna oblastna razmerja. Posledično tudi genealoška analiza ne bi imela nikakršnega smisla, saj konfliktov, bojov, soočanj, sprememb v zgodovini ne bi bilo.

V okviru naslavljanja razmerja med konstituiranjem subjektivitet in oblastnimi razmerji je potrebno izpostaviti multiple ter heterogene dialektične procese, ki se odvijajo v procesih subjektivacije in subjektivizacije. Dialektični procesi konstituiranja subjektivitet posameznika se prične z momentom rojstva. Specifične subjektne pozicije so posamezniku/posameznici pripisane z dejstvom njegove narodenosti v določen družbeni sloj, »rasno« kategorijo, »spolno« kategorijo in druge osrednje kategorije ter organizirajoče principe določene družbenopolitične ureditve. Ta izhodiščna strukturna pozicija posameznika je prvi korak v kontekstu procesov konstituiranja subjektivitet oziroma to predstavlja posameznikove robne pogoje možnosti njegove subjektivitete oziroma subjektivitet. Pri tem je potrebno izpostaviti ključen proces subjektivacije oziroma pripisovanja in kategoriziranja posameznika v specifične družbenopolitične kategorije, ki ga izvajajo druge subjektivitete, drugi posamezniki in se prične že z rojstvom ter poteka skozi celotno življenjsko obdobje posameznika ter ga lahko tudi presega prek *post mortem* osmišljanja posameznika v spominih živečih posameznikov in kolektivnih spominih specifičnih družbenopolitičnih skupin kot tudi kolektivnega spomina, vzpostavljenega ter utrjevanega v kontekstu določene družbenopolitične ureditve. S kontinuiranimi akti in aktivnostmi pripisa določeni kategoriji

oziroma kategorizaciji, se v dialektičnem procesu vzpostavljajo, utrjujejo, zamejujejo, popularizirajo, osmišljajo, proliferirajo osrednje družbenopolitične kategorije, osrednji učinki in temelji delovanja dispozitivov. Diskurzivne in nediskurzivne oblastne prakse kot tudi prakse sebstva dispozitivov namreč delujejo na podlagi predpostavke *a priori* obstoječih kategorij, ki jih dejansko zamejijo šele v svoji aplikaciji. Dialektičen proces poteka tudi v smislu vzpostavljanja osnovnih subjektivnih pozicij v okviru posameznih kategorij, pri čemer je določena pozicija (npr. moški) vedno v bodisi implicitnem ali eksplicitnem hierarhičnem razmerju z drugo oziroma drugimi subjektivnimi pozicijami. Pripisovanje posameznika določenim kategorijam je historično in družbenopolitično dinamičen proces, saj je posameznik glede na specifičen družbenopolitičen kot tudi geopolitičen kontekst in historičen kontekst lahko pripisan oziroma klasificiran v drugačno kategorijo, kar je na eni strani posledica dejanskosti nestabilnosti in dinamičnosti vseh družbenopolitičnih kategorij ter družbenopolitičnih meja med njimi, kot tudi posledica različnih ciljev oblastnih praks, prisotnih v kontekstu specifičnih institucij oziroma v specifičnih družbenopolitičnih kontekstih. Na drugi strani je to lahko posledica širših družbenopolitičnih transformacij, v okviru katerih, predvsem zaradi kolektivnih uporov specifičnih družbenopolitičnih skupin proti pripisovanju njihovih pripadnikov specifični podjarmljeni, inferiorni, antinormni družbenopolitični kategoriji, pride do spreminjanja bodisi družbenopolitičnih meja med kategorijami bodisi vzpostavljanja novih družbenopolitičnih kategorij. Pripisovanje posameznika drugačnim družbenopolitičnim kategorijam, je lahko tudi rezultat lastne aktivnosti posameznikov (npr. oblačenje v oblačila, pripisana določenemu spolu ali razredu, obogatitev, kriminalna dejanja) ali dejanskosti spreminjanja posameznika med njegovim življenjem (npr. starostne kategorije).

Izhodiščna narojenost v določeno strukturno pozicijo je ključnega pomena tudi za drugo osrednjo dimenzijo procesa konstituiranja posameznika, in sicer subjektivizacijo, ki jo izvaja sam posameznik. Glede na svojo narojenost v strukturno pozicijo so namreč strateške možnosti posameznika specifično zamejene oziroma lahko posameznik v procesu subjektivizacije posega po specifičnih praksah Sebstva, ki so v okviru dispozitivov vezane na določeno subjektivno pozicijo. Zaradi pluralnosti praks, ki so zamejene za določene subjektivne pozicije, je posledično možen obstoj zelo raznolikih subjektivitet, pri čemer se je potrebno navezati na Foucaultov uvid o asimetričnosti oblastnih razmerij kot tudi uvide o soobstoju subjektivnih poziciji in subjektivitet v določenih družbenopolitičnih in historičnih kontekstih, ki bodisi reproducirajo specifično družbenopolitično ureditev bodisi se tej ureditvi upirajo in jo

poskušajo destabilizirati. Tako v smislu heterogene, nestabilne družbenopolitične skupine vladajočih oziroma vladajoče družbenopolitične skupine, ki jo organizirajo multiple osrednje kategorije, kot tudi podobno heterogene, nestabilne družbenopolitične skupine vladanih, ki jo ravno tako organizirajo in prečijo številne kategorije, obstaja množstvo subjektivnih pozicij, na katere se vežejo specifične diskurzivne in nediskurzivne prakse. Kljub multiplosti subjektivnih pozicij so pogoj možnosti oziroma okvir reprodukcije določene družbenopolitične ureditve in delovanja njenih dispozitivov subjektivne pozicije, katerih skupen učinek je ohranjanje ureditve, in ki temeljijo na skupnih oziroma komplementarnih diskurzivnih ter nediskurzivnih praksah in praksah Sebstva oziroma njihovi podobni uporabi.

Kljub temu, da posamezniki kot percipirani in pripisani pripadniki družbenopolitičnih skupin, ki imajo podrejeno strukturno pozicijo v družbenopolitični ureditvi, namreč nimajo enakih strateških možnosti delovanja kot pripadniki kategorije-norme, tudi njihove strateške možnosti omogočajo pluralnost subjektivnih pozicij upora proti obstoječi družbenopolitični ureditvi, ki črpajo iz zgodovinskih diskurzivnih in nediskurzivnih praks upora predhodnih generacij. Ti posamezniki se lahko subjektivizirajo v raznolike subjektivne pozicije, ki prepletajo raznolike diskurzivne in nediskurzivne uporabne prakse, med katerimi so tudi prakse preživetja v hierarhično strukturirani družbi, utemeljeni na izkoriščanju in zamejevanju življenjskih možnosti družbenopolitičnih skupin, ki se nahajajo na podrejenih strukturnih pozicijah. Ker so te družbenopolitične skupine za svoje preživetje odvisne od kontinuirane reprodukcije in tudi inovacije raznolikih diskurzivnih ter nediskurzivnih praks preživetja in upora proti dominaciji ter podjarmljanju s strani družbenopolitičnih skupin s strukturno superiornim položajem, so specifične subjektivne pozicije, ki so sicer mogoče, izpostavljene omejevanju in preprečevanju. Takšna je na primer subjektivna pozicija, ki se popolnoma podreja in popolnoma sprejema obstoječo družbenopolitično ureditev ter svoje izkoriščanje in k temu celo aktivno prispeva s kritiko ali zoperstavljanjem uporabnim praksam drugih pripadnikov, drugih subjektivitet. Pri tem so omejevanje tudi prakse upora, ki so v luči bolj ali manj brutalnega odziva pripadnikov družbenopolitične skupine s strukturno superiorno pozicijo percipirane kot nevarne za preživetje. Kot opazuje Foucault (1975/1977, 1976/1978, 1975-76/2003b), so uporabne prakse inherenten element oblastnih razmerij v smislu tistega elementa, ki kontinuirano sproža prilagajanja in spreminjanja dispozitivov, pri čemer so radikalne transformacije specifičnih družbenopolitičnih ureditev relativno redka zgodovinska dejanskost.

Za razumevanje statusa upora in radikalnih transformacij v Foucaultovem teoretsko-analitičnem okviru, je posledično potrebno reflektirati njegovo specifično osmišljanje razmerja med oblastjo oziroma oblastnimi razmerji in upori, ki smo ga deloma podali že v refleksiji dispozitiva in deloma v opredelitvi oblastnih razmerij. Izvajanje oblasti v smislu delovanja posameznika, prek diskurzivnih in nediskurzivnih praks, omogočanih s strani specifičnih dispozitivov, na delovanje, ravnanje, osmišljanje drugega posameznika, je venomer soočeno s praksami, prek katerih poskuša drugi posameznik omejiti, zamejiti, preprečiti delovanje prvega. Za Foucaulta sta oblast in upor ontološko korelativna fenomena, saj gre v obeh primerih za uporabo specifičnih, sicer nasprotujočih si diskurzivnih in nediskurzivnih praks s strani posameznikov, ki se nahajajo v določeni asimetriji. Manjša kot je asimetrija oziroma bolj ko sta si strukturni poziciji posameznikov kot pripadnikov specifičnih družbenopolitičnih skupin podobni, bolj mobilno je njuno razmerje in večja je podobnost med njunimi strateškimi možnostmi. Pojem upor je dejansko bolj smiselno analitično uporabljati za oblastna razmerja, ki jih na kontinuumu svobodnih razmerij moči in dominacije umeščamo bolj proti dominaciji oziroma za osmišljanje konteksta obstoja stanja sicer, glede na dejanskost upora, vedno že nepopolne dominacije. Pri tem je ključno, da specifične diskurzivne in nediskurzivne prakse niso inherentno bodisi oblastne bodisi uporne, temveč se kot take vzpostavijo v dinamičnem in kontingentnem procesu vzpostavljanja, konstitucije, konsolidacije ter transformacij določene družbenopolitične ureditve.

Proces konstituiranja subjektivitet posameznika ni vezan le na specifičen dispozitiv, temveč na mrežo dispozitivov določene družbenopolitične ureditve, ki jo v specifičnem historičnem kontekstu utemeljujejo, prežemajo in prečijo specifične vladne racionalnosti, v smislu specifičnih strategij regulacije ter organiziranja lokalnih oblastnih razmerij, specifični režimi resnice, ki omogočajo historično specifične epistemologije oziroma vednosti ter diskurze, kot tudi specifični etični režimi. Refleksija slednjih je ključna za razumevanje historično in družbenopolitično singularnih procesov subjektivizacije v smislu aktivne samo-formacije posameznika.

Historično specifični etični režimi predstavljajo historično specifične organizirane zbirke praks. Sebstva oziroma tehnologij sebstva, prek katerih se posamezniki samoformirajo v smislu samokontrole in samovladanja ter v smislu lastnega prepoznavanja v multiplih subjektivnih pozicijah, na primer verujočih, delavcev, moških oziroma spolnih subjektivitet, »rasnih«

subjektivitet, seksualnih subjektivitet, pripadnikov nacije, ki so specifične za določene historično singularne družbenopolitične ureditve in kontekste (glej Foucault 1986).

Z vidika vzpostavljanja našega analitičnega okvira je ključna tako Foucaultova ugotovitev o historično specifičnih etičnih režimih kot tudi povezanost njihove destabilizacije, transformacije, razpada in vzpostavljanja s širšimi družbenopolitičnimi transformacijami ter destabilizacijami, ki povzročijo ne le krizo vladanja v okviru določene družbenopolitične ureditve, temveč tudi krizo obstoječih etičnih režimov in posledično subjektivitet. Po Foucaultu (1988) so tako moderni etični režimi dediči osrednjega etičnega režima, ki je prevladoval v srednjem veku, in sicer krščanske hermenevtike Sebstva. Za ta režim je bila značilna določena zahteva napram subjektu oziroma subjektivitetam, da se dešifrirajo, da se odrečejo same sebi in da ubogajo. Kot osrednja praksa Sebstva se je v tem režimu razvila praksa oziroma tehnika spovedi, ki temelji na stalni zavezi iskanja in izjavljanja resnice o sebi, o lastnem Sebstvu. Pri tem je za to etično delo značilna kontinuirana spirala samodešifriranja in samoodrekanja. Paradoksalno je bilo spoznanje Sebstva način samoodrekanja, saj je bilo slednje pogoj osrednjega cilja etičnega režima, in sicer odrešitve. V kontekstu osmišljanja dveh osrednjih procesov krščanske hermenevtike Sebstva, samodešifriranja in samoodrekanja, Foucault (1988, 41-40) izpostavi, da je krščanstvo ne le religija odrešitve, temveč tudi spovedi, saj posamezniku naprti strogo obvezo do resnice, dogme in kanona. Za krščanstvo je posledično značilna dolžnost do sprejemanja niza obvez, obveza sprejemanja določenih knjig kot permanentnih resnic, obveza sprejemanja avtoritarnih odločitev glede resnice, obveza ne le verjeti določene stvari, temveč svojo vero tudi demonstrirati. Hkrati je za krščanstvo značilno sprejemanje institucionalne avtoritete. Pri tem krščanstvo zahteva ne le obvezo do resnice v obliki vere, temveč je dolžnost vsakega posameznika, da ve, kdo je, oziroma, da si prizadeva spoznati, kaj se dogaja v njegovi notranjosti (duši), da prizna napake, da prepozna skušnjave in da razvidi poželenja. Vsak kristjan je hkrati obvezan, da te stvari razkrije bodisi Bogu ali drugim v skupnosti z namenom, da javno ali privatno priča proti sebi. Obveza do resnice v smislu vere in napram sebi oziroma Sebstvu sta neločljivo povezani. Le resnice o sebi, o Sebstvu v krščanstvu omogoča posamezniku očiščenje duše kot tistega transcendentnega elementa Sebstva, ki napram mesenemu telesu omogoča odrešitev. Pri tem je bila krščanska hermenevtika Sebstva neločljivo povezana s pastoralno oblastjo, katere temeljne elemente smo naslovili v refleksiji Foucaultovega razumevanja oblasti.

Kot ugotavlja Foucault (1988), so moderni etični režimi in moderne družbenopolitične ureditve prevzeli in nadgradili mnoge elemente krščanske hermenevtike Sebstva, pri čemer so prevzeli tudi srednjeveško sekularno tradicijo spoštovanja formalnih (zunanjih) zakonov kot temelja moralnosti. Pri tem je z vidika modernih etičnih režimov ključno na eni strani to, da je od 16. stoletja naprej kritika vzpostavljene morale potekala v imenu pomembnosti prepoznavanja in vedenja o Sebstvu. Na drugi strani, v okviru teoretične filozofije od Descartesa naprej postane vedno bolj pomembna vednost o Sebstvu, vednost o racionalnem, vedočem subjektu, ki postane temelj teorije vednosti (Foucault 1988, 22) in s tem temelj modernega režima resnice. Ključen prelom med krščansko hermenevtiko Sebstva in modernimi etičnimi režimi predstavljajo nove oblike subjektivitete, novo razumevanje Sebstva, novo razumevanje cilja raznolikih praks oziroma tehnik sebstva. Te prakse namreč niso bile namenjene samoodrekanju, temveč konstituciji novega Sebstva, v smislu »pozitivne« samokreacije posameznika. Kontinuiteta s krščansko heremenevtiko je prisotna predvsem v smislu odkrivanja Sebstva, prek odkrivanja »skrite« resnice o sebi, skrite esence oziroma neodtujene resnice o subjektu oziroma subjektiviteti. Moderni etični režimi so podobno, kot je krščanska hermenevtika Sebstva neločljivo povezana s pastoralno oblastjo, povezani z modernim izvajanjem oblasti in z moderno vednostjo ter njeno produkcijo. Kot poudarja Foucault (1975-76/2003b), se je v okviru modernega etičnega režima in modernega delovanja oblasti ter produkcije vednosti kot splošna subjektna pozicija vzpostavila subjektna pozicija individuuma. V tem kontekstu je potrebno izpostaviti, da konstituiranje subjektivitete ni avtonomno delo že obstoječega posameznika, ki opravlja etično delo na svojem Sebstvu, saj je individualnost specifična moderna forma subjektivitete oziroma subjektna pozicija (Foucault 1973-74/2006). Na tem mestu je potrebno zopet izpostaviti Foucaultovo tezo, da posameznik ni neko elementarno jedro ali primordialni atom, nad katerim se izvaja oblast ali ga oblast podreja ali celo uničuje. Eden od osrednjih učinkov delovanja moderne oblasti je, da omogoča, da so telesa, gibi, kretnje, diskurzi, želje identificirani in konstituirani kot nekaj individualnega. Oblast in posameznik tako nista v diametralnem razmerju. Posameznik je učinek oblasti in hkrati, ker je oblast izvajana med posamezniki, tudi prevodnik oblasti (glej Foucault 1975-76/2003b).

Moderne etične režime lahko označimo kot normalizacijske/normativizacijske etične režime, pri čemer zaradi neprecedenčne pluralnosti in multiplosti modernih subjektivitet lahko predpostavimo pluralnost ter ne singularnost etičnih režimov. Konstituiranje modernih

subjektivitet v okviru normativizacijskih/normalizacijskih etičnih režimov kot konstitutivnih elementov modernega delovanja oblasti, ki ga po Foucaultu (1974-1975/2003a, 1975-76/2003b, 1977-1978/2009) določa normativizacija/normalizacija, izvajana v okviru dispozitivov in prevladujoče utemeljena na modernih znanostih o človeku, je neločljivo povezana tako z naravo subjektivitete (individualna ali vezana na določene kolektivne identitete) kot s strukturno pozicijo ljudi v okviru določene družbenopolitične ureditve in/ali konteksta (dispozitiva). Delovanje oblasti je v okviru moderne družbenopolitične ureditve, ki jo določa kompleksnost in multiplost kontekstov (urbani, ruralni, formalni, neformalni ipd.), sfer (gospodarska, politična, kulturna, socialna ipd.) in dimenzij (lokalna, regionalna, nacionalna, mednacionalna, globalna), tako neločljivo povezano kot tudi odvisno od modernih etičnih režimov, predvsem zaradi neprecedenčne kompleksnosti moderne družbenopolitične ureditve, ki zahteva neprecedenčno multiplost in heterogenost praks normativizacije in normalizacije ljudi kot tudi neprecedenčni obseg in multiplost vednosti, na katero se opirajo in jo omogočajo prakse normativizacije ter normalizacije, neobhodno potrebne za vladanje, reguliranje in discipliniranje posameznikov ter skupin. Izvajanje oblasti oziroma učinkovito izvajanje oblasti je odvisno od tehnologij Sebstva, prek katerih posamezniki privzemajo norme in pravila določenih tehnik oblasti ter jih integrirajo v proces subjektivizacije.

Normativizacija/normalizacija posameznikov v smislu konstituiranja subjektivitet se namreč izvaja na osnovi bolj ali manj racionalizirajočih shem, prevladujoče utemeljenih na znanostih o človeku (družbene vede, medicina ipd.), ki artikulirajo specifične ideje oziroma modele človeških bitij, ki uokvirjajo razumevanje in udejanjanje našega obstoja kot človeških bitij, ter v tem kontekstu vzpostavljajo specifične cilje (sreči, razvoju ženskosti, moškosti, pripadnosti specifični naciji, »rasi« ipd.). V kontekstu racionalizirajočih shem so modeli človeških bitij oziroma modeli, kakšni naj bodo ljudje, neločljivo povezani s specifičnimi režimi vednosti oziroma s specifičnim določanjem tistih, ki imajo avtoriteto govoriti »resnico« o posamezniku ali družbenopolitični skupini, določanju institucij in skupin, ki podeljujejo to avtoriteto, določanjem oblike avtoritete in njene regulacije, določanja razmerja med avtoriteto in vednostjo in določanjem razmerja med posameznikom ter avtoriteto, kateri naj bi bili podrejeni (Rose 1996c). Deloma se normativizacija/normalizacija izvaja/izvajajo v kontekstu raznolikih družbenopolitičnih institucij (tovarne, šole, družine, predstavniške institucije, bolnice, zapori ipd.) in prek raznolikih oblastnih praks (preverjanje, dokumentiranje, discipliniranje, zapiranje ipd.), ki nadzirajo, disciplinirajo, regulirajo ljudi, glede na njihovo strukturno pozicijo in glede na njihovo odstopanje od normalnosti/norme specifične

subjektivitete, ki je kontinuirano izpopolnjevana na podlagi vednosti, proizvedene na osnovi oblastnih praks normativizacije in normalizacije. Glede na strukturno pozicijo in vzpostavljeno stopnjo normalnosti/nenormalnosti specifičnih posameznikov imajo ti specifične strateške možnosti izbire in uporabe praks Sebstva. Superiornejša je strukturna pozicija posameznika in večja je percipirana stopnja njegove normalnosti, večji razpon praks Sebstva ima na voljo oziroma manj je izpostavljen disciplinarnim oblastnim praksam in obratno, v bolj inferiornem strukturnem položaju se nahaja in večja je percipirana stopnja njegove nenormalnosti, bolj je izpostavljen disciplinarnim praksam. Kljub temu, da so vsi posamezniki aktivni v okviru procesa konstituiranja subjektivitet, imajo specifični posamezniki večje strateške možnosti samonormativizacije/normalizacije. Normativizacija/normalizacija posameznikov je namreč vedno že rezultat tudi avtonomne aktivnosti posameznikov, ki prek praks Sebstva ponotranjijo norme in normalnosti, vzpostavljene v okviru znanosti o človeku in prek normativizacijskih/normalizacijskih oblastnih praks. Posamezniki tako niso le normativizirani in normalizirani, temveč se samonormalizirajo v okviru etičnih režimov.

Glede na specifično naravo subjektivitet se posamezniki v procesu subjektivizacije, kot aktivnega dela konstituiranja subjektivitet, opirajo na specifične »vodiče za življenje« (Clifford 2001, 70), vzpostavljene v okviru znanosti o človeku in/ali drugih modernih oblik vednosti. Na primer, moderna politična subjektiviteta avtonomnega, racionalnega in liberalnega posameznika je deloma produkt subjektivizacije posameznikov, ki apropiirajo elemente moderne liberalne politične filozofije. Slednje tako lahko razumemo ne le v smislu juridično-filozofsko-političnih programov, ki definirajo strukturo političnih institucij in način izvajanja oblasti, pri čemer predpostavljajo avtonomnega, racionalnega, liberalnega posameznika, temveč tudi v smislu »vodičev za življenje«, prek katerih se posamezniki konstituirajo kot politične subjektivitete. Politične subjektivitete se tako deloma vzpostavijo kot rezultat samoappropriacije pojmov, proizvedenih v tekstih prevladujoče moderne politične filozofije. Teksti posledično vsebujejo specifične tehnologije oziroma prakse Sebstva, prek katerih se posamezniki konstituirajo kot politične subjektivitete (Clifford 2001, 70-71). Teksti vzpostavljajo okvire za samoformacijo in konstitucijo identitete, moduse samodefinicije in konceptualizacije posameznikov. Zamejujejo okvire normativnosti in nenormalnosti, družbene sprejemljivosti, vzornega državljanstva in primerne moralnega ravnanja. Pri tem so vsi moderni »vodiči za življenje« izhodišča za pluralne subjektivne pozicije, od konformnih do nekonformnih (npr. reakcionarjev in revolucionarjev).

Ti »vodiči za življenje« oziroma okviri samoformacije in konstitucije subjektivitete so diseminirani glede na naravo subjektivitete na različne načine, prek raznolikih kanalov (npr. politični govori, letaki, učbeniki, leposlovje, priročniki, javni razglasi, časopisi, pridige, arhitekturne forme), v kontekstu specifičnih institucij (javna sfera, bolnice, politične institucije, policija, diplomacija, družina, tovarne ipd.), s strani pripoznanih avtoritet, vezanih na specifične institucije, kot splošne družbenopolitične vrednote, kot splošni, normativni, univerzalni, samoevidentni modeli ravnanja in bivanja. Pri tem je ključno, da je konstituiranje modernih subjektivitet, ne glede na njihovo naravo in ne glede na strukturno pozicijo posameznikov kot tudi ne glede na specifične »vodiče za življenje«, neločljivo povezano z moderno osrednjo formo družbenopolitične ureditve in njenim delovanjem, moderno upravno centralizirano, a hkrati governmentalizirano državo (Jessop 2011), ki jo prečijo, omogočajo, pogojujejo, vzpostavljajo moderni družbenopolitični dispozitivi, ki so z državo v dialektičnem smislu tudi pogojeni in omogočani. Kot izpostavlja Foucault (1977-1978/2009, 2001a, 326-348), je moderna država hkrati matrika individualizacije in totalizacije, ki je neločljivo povezana z modernimi racionalnostmi vladanja, usmerjenimi k discipliniranju in normativizaciji posameznikov ter normalizaciji populacije oziroma populacij ter z modernimi oblastnimi praksami in modernimi formami vednosti (znanosti o človeku), katerih objekti in subjekti so posamezniki in kolektivitete. Vzpostavljanje modernih subjektivitet, ki predstavljajo okvir konkretnih subjektivitet, je tako neločljivo povezano z vzpostavljanjem in transformacijami modernih držav. V okviru moderne države so se tako vzpostavile specifične moderne kolektivne subjektivitete in identitete, ki determinirajo strukturno pozicijo posameznika v okviru moderne države ter posledično njegove strateške možnosti konstituiranja drugih subjektivitet. Nekateri avtorji kot osrednje kolektivne subjektivitete (populacije in družbenopolitične skupine) in kolektivne identitete, konstituirane v okviru moderne države, izpostavljajo nacijo (Anderson 1991, Marx 2003, Neocleous 2003a), drugi izpostavljajo razred (Marx 1993), »spol«/seksualnost (Stoler 2002, Mottier 2008) kot tudi, z vidika naše analize in gradnje našega analitičnega okvira ključno, »raso« (Stoler 1995, Goldberg 2002), pri čemer večina omenjenih avtorjev izpostavlja prepletenost teh osrednjih kolektivnih subjektivitet in njihovo kompleksno razmerje medsebojnega vpliva, pogojevanja-pogojenosti, podpiranja in nasprotovanja (glej tudi Balibar in Wallerstein 1991, Glenn 2002, Stoler 2002, Wrightson 2012). V tej luči lahko nacijo, razred, »spol«/seksualnost in »raso« izpostavimo kot osrednja torišča moderne individualne in kolektivne subjektivitete ter identitete sodobnih družbenopolitičnih ureditev, katerih osrednja forma je moderna država.

Na temelju teh osrednjih torišč se prepoznamo in smo prepoznani kot člani določene družbenopolitične skupine in države. Ljudje smo vezani na torišča, vzpostavljena z namenom vzpostaviti subjektivitete, ki jim je možno vladati, pri čemer so ta torišča v okviru modernih družbenopolitičnih ureditev vzpostavljena kot »naravna«, v nasprotju z drugimi torišči oziroma subjektivnimi pozicijami.

2. Zgodnjemoderni iberski kontekst, *Limpieza de sangre* in moderni španski kolonializem

Na prvi pogled je v okviru genealogije ameriškega rasističnega dispozitiva analitični fokus na iberski kontekst zgodnjemoderne in specifično na kodifikacijo ter institucionalizacijo doktrine *Limpieza de sangre* (»čiste krvi«), ki je bila v zgodnjemodernem iberskem kontekstu uporabljena za diferenciacijo in hierarhizacijo iberske populacije med »stare« ter »nove« kristjane (konvertirani Židje), kot tudi fokus na moderni španski kolonializem, nerazumljiv. Refleksija iberskega konteksta postane ne le razumljiva, temveč izjemno pomembna glede na osrednje predpostavke genealoške analize, na osnovi katerih genezo ameriškega rasističnega dispozitiva ni mogoče razumeti avtarkično oziroma izolirano od drugih geopolitičnih kontekstov ter v tem kontekstu predvsem historično predhodnih kontekstov, v okviru katerih je mogoče locirati heterogeno poreklo multiplih konstitutivnih elementov ameriškega rasističnega dispozitiva kot tudi nekatere njegove temeljne koordinate v smislu diskurzov in praks. Navezujoč se na temeljne predpostavke genealoške analize in v luči, da številni avtorji (Cox 1959, Balibar in Wallerstein 1991, Mosse 1993, Yerushalmi 1993, Kamen 1999, Poole 1999, Fredrickson 2002, Hering Torres 2006, Elliott 2006, Blackburn 2012) Iberski polotok, *Limpieza de sangre* in moderni španski kolonializem osmišljajo kot osrednji kontekst geneze modernega rasizma oziroma kot bodisi prvi primer modernega rasizma bodisi njegov ključni neposredni predhodnik ter hkrati izpostavljajo posreden in neposreden vpliv tega konteksta na angleški kontekst, je mogoče refleksijo tega konteksta racionalizirati kot enega od pomembnih delčkov v mozaiku razumevanju vzpostavljanja ameriškega rasističnega dispozitiva. Iberska monarhija je s svojo vzpostavljaljočo se moderno ureditvijo in svojimi kolonialnimi projekti namreč kot najmočnejša ter najbogatejša država predstavljala na eni strani neposreden zgled, ki so ga druge (zahodno)evropske države posnemale, na drugi strani grožnjo drugim in tarčo »drugotenja« drugih evropskih kolonialnih sil v kontekstu pričetka vzpostavljanja ter zaostrovanja kolonialne tekme (glej Hall 1995, Collins in Goodman 2002, Elliott 2006, Hering Torres 2006).

V okviru genealoške analize iberskega zgodnjemodernega konteksta se bomo najprej usmerili na refleksijo osrednjih pogojev možnosti, tako na ravni širših strukturnih procesov, specifičnih dogodkov in transformacij na političnem, gospodarskem in religioznem ter

kulturnem področju kot tudi na polju miselnih okvirov oziroma epistemologije. Pri tem se bomo osredotočili predvsem na destabilizacije družbenopolitične ureditve v njenih raznolikih sferah in odzive na te destabilizacije v obliki geneze raznolikih novih koordinat družbenopolitične regulacije, prek katerih so se pričeli vzpostavljati temeljni obrisi moderne španske družbenopolitične ureditve, pri čemer bomo fokus usmerili predvsem na vlogo in pomen radikalizacije sovraštva do Židov in njihovega izгона kot osrednjega pogoja možnosti *Limpieza de sangre*. V nadaljevanju bo sledila analiza zgodovinskega vzpostavljanja dispozitiva *Limpieza de sangre* kot tudi njegovih osrednjih elementov, od institucionalnih okvirov do diskurzov in specifičnih praks, prek katerih so se diferencirali, zamejevali in posledično vzpostavljali ter privilegirali ali deprivilegirali specifični deli španske populacije. Analitični fokus bo usmerjen na refleksijo tako kompleksnega, dinamičnega in nelinearnega procesa vzpostavljanja dispozitiva kot na njegovo tesno prepletenost s temeljnimi procesi reorganizacije in konsolidacije moderne španske ureditve, ki se je odvijala prek reorganizacije ali/in vzpostavitve njenih temeljnih institucij (administracije), miselnih okvirov ter diskurzov (homogena nacija, »naravna« vezanost na ozemlje) in praks (izključevanje na podlagi identificiranega porekla). Pri tem je eden temeljnih namenov identificirati temeljno vlogo in namen dispozitiva kot tudi način njegovega delovanja, ki nam bo razkril določene nastavke za razumevanje delovanja ameriškega rasizma. Nadalje bo analitični fokus usmerjen na diskurze, ki so se v okviru *Limpieza de Sangre* razvili in katerih raznolik brikolaž idej ter predpostavk lahko identificiramo kot vire, iz katerih so črpali med drugimi tudi angloameriški rasistični dispozitivi. V naslednjem koraku analize bo fokus usmerjen na analizo iberskega kolonialnega projekta in vzpostavljanje španske kolonialne ureditve, neločljivo povezane s konsolidacijo centralizirane španske monarhije, pri čemer bo analitična pozornost usmerjena predvsem na vzpostavitev temeljnih obrisov španskega rasističnega dispozitiva, neločljivo povezanega s kolonialnimi praksami ter diskurzi legitimacije ter racionalizacije izkoriščanja, ropanja, zatiranja, ubijanja in zaslužnjevanja kot nešpanskih osmišljanj ter diferenciranih populacij. V tem okviru bo na eni strani analizirano inkorporiranje dispozitiva *Limpieza de sangre* v vzpostavljajočo se kolonialno ureditev. Na drugi strani bodo analizirane prakse ter diskurzi, prek katerih so se pričeli osmišljati, diferencirati in zamejevati prvotni prebivalci (Indijanci) ter temnopolti Afričani kot tudi racionalizirati in legitimirati svoje izkoriščanje, ropanje, zatiranje, ubijanje in zaslužnjevanje. Pri tem bomo posebno pozornost namenili identifikaciji in refleksiji zbiru idej, predpostavk ter praks, ki so bile kasneje prevzete in prilagojene ter nadgrajene s strani drugih, predvsem angleških kolonialnih sil. Vzporedno se bomo usmerili na osrednjo vlogo, ki so jo ti diskurzi in prakse oziroma rasistični dispozitiv

igrali v vzpostavitvi in delovanju tako kolonialne ureditve kot konsolidaciji in stabilizaciji metropolne ureditve centralizirane španske monarhije.

2.1 Pogoji možnosti geneze in razvoja *Limpieza de sangre*

Premislek ontološko-epistemoloških pogojev možnosti dispozitiva *Limpieza de sangre* je v luči na prvi pogled diametralne nasprotnosti krščanski monogenezi in univerzalizmu neobhoden za celovito razumevanje dispozitiva *Limpieza de sangre*. Idejni temelji *Limpieza de sangre* namreč subvertirajo tako idejo monogeneze kot idejo univerzalnosti prek ideje o iberski populaciji kot determinirani na temelju distinkcije na dva inherentno ločena dela, in sicer na del »nečistih« (manchados, infectos) in del »čistih«. Biti »čiste« krvi je pomenilo, da posameznik ni »omadeževan« s krvjo Židov, muslimanov ali pripadnikov drugih ver. Ključna subverzija leži v eni od srednjih komponent ideje »čiste krvi«, in sicer dedne zaznamovanosti v smislu, da so bili kot »nečist« osmišljani vsi, ki so imeli prednike druge vere, ne glede na to, kdaj so slednji prevzeli krščansko vero. Kar pomeni, da je bil posameznik omadeževan, če se je skozi genealogijo njegovega rodu razkrilo, da je bil samo en od njegovih prednikov nekristjan. Posameznik naj bi bil omadeževan že z eno kapljico nečiste krvi, ki je ni bilo mogoče »sprati«. Posledično so te ideje subvertirale osrednji pomen krsta kot vstopa v univerzalno občestvo kristjanov (Kamen 1999, Hering Torres 2006). Ključno vprašanje, ki se v tem kontekstu zastavlja, je, kako so bile te ideje in statuti pomirjeni s temeljnimi idejami krščanstva, oziroma kakšni so bili pogoji možnosti pojava nove problematizacije, ki je idejo umazane in čiste krvi vzpostavila kot komplementarno krščanstvu, in posledično pojav novega dispozitiva, prek katerega je bila populacija diferencirana in hierarhizirana.

Za pogoje možnosti geneze in razvoja *Limpieza de sangre* lahko rečemo, da so večplastni, med seboj neločljivo povezani in hkrati neločljivo povezani s ključnimi procesi pertinentnimi restabilizaciji ter novemu družbenopolitičnemu urejanju iberske oziroma španske monarhije. Izhodiščno lahko kot osrednji pogoj možnosti izpostavimo prisotnost oziroma percipirano prisotnost substancialnega števila konvertitov oziroma potomcev konvertitov v iberski družbi konec 15. stoletja. Pri tem so potomce nekdanjih Židov in muslimanov »stari« kristjani tekom 15. stoletja pričeli označevati s pojmom *conversos* ali *cristianos nuevos* (novi kristjani), ki je označeval potomce Židov in s pojmom *moriscos*, ki je označeval potomce muslimanov. Ti potomci konvertitov, ki so se v večini primerov popolnoma asimilirali, so konec 15. stoletja in tekom 16. stoletja postali grožnja obstoječim elitam in zametkom srednjega sloja v Španiji, predvsem zaradi dejstva, da so imeli zaradi svoje konverzije in asimilacije enak dostop do

pozicij in služb kot ostalo prebivalstvo. Pred spreobrnitvijo je bilo namreč Židom in muslimanom prepovedano opravljanje specifičnih del in obrti. Le določena dela oziroma poklici so bili prosto dostopni nekristjanom. Pri tem so bili samooznačenim »starim« kristjanom *conversi* percipirano in dejansko bolj nevarni predvsem zato, ker so bili ti, zaradi razloga, da so pretežno živeli v mestih, bolj asimilirani od *moriscev*, katerih asimilacija je bila zaradi njihovega življenja po vaseh bistveno manjša. Dejanski in percipiran porast števila *conversov* je bil neposredni rezultat bistveno kompleksnejšega pogoja možnosti dispozitiva *Limpieza de sangre*, in sicer radikalizacije predhodnega dispozitiva homogenizacije, diferenciacije in hierarhizacije, in sicer sovraštva do Židov, ki je bilo neločljivo povezano tako z destabilizacijo obstoječih družbenopolitičnih procesov kot s poskusom restabilizacije novih koordinat družbenopolitične ureditve, tako na lokalnih kot na makro ravni iberske družbenopolitične skupnosti. Končni izraz te radikalizacije sovraštva do Židov so predstavljali kraljevi dekreti o izgonu Židov iz španskega kraljestva, ki so bili sprejeti leta 1492. Židje so bili sicer iz posameznih iberskih dežel izgnani že prej (npr. iz Andaluzije in Seville 1483). Poleg tega izgon Židov v kontekstu tedanjih družbenopolitičnih ureditev Evrope ni predstavljal singularnega dejanja, temveč so bili v istem obdobju Židje izgnani tudi iz Piemonta, Lombardije, Firenc in Litve (Roth 1995). Iberski Židje so imeli izhodiščno dve uradni »možnosti«, če so hoteli preživeti, in sicer odhod iz Iberskega polotoka ali spreobrnitev (Rawlings 2006).

Ocene, koliko Židov je odšlo iz Iberskega polotoka in koliko se jih je konec 15. stoletja dejansko spreobrnilo, zelo variirajo. Lu Ann Homza (2006, xx) ocenjuje, da jih je po dekretu odšlo med 150.000-160.000. Še veliko bolj nejasne so številke, koliko se jih je spreobrnilo. Cecil Roth (1940) tako ocenjuje, da se jih je spreobrnilo 200.000, medtem kot Benzion Netanyahu (1995) domneva, da se jih je spreobrnilo med 600.000 in 700.000. Problematičnost ocene ni vezana le na neobstoj natančnih statističnih tehnik oziroma dejanske statistike, temveč je povezana tudi z določenimi praksami in tehnikami preživetja oziroma upora, ki so jih v tem obdobju udeleževali Židje. Ti so se namreč izogibali odkritega identificiranja z židovstvom. Pri tem so dejanske številke drugotnega pomena napram percepciji, ki se je vzpostavila med ibersko populacijo v kontekstu zamejevanja in vzpostavljanja populacij »starokristjanov« in »novokristjanov«. Samopercipirani »starokristjani« so namreč številko spreobrnjenecv dojemali kot vsesplošno nevarnost za svoj družbeno-gospodarsko-politični položaj. Spreobrnitev je namreč določeni, prej izključeni populaciji, odprla nove družbene, gospodarske in politične možnosti in vzpostavila ter zaostriala tekmovalni odnos med

različnimi deli iberske populacije. Židje so se sicer pričeli spreobračati že nekaj desetletji pred samimi sistematičnimi dekreti, kar je bila predvsem posledica pogromov nad njimi, od križarskih pohodov naprej (Mann, Dodds, in Glick 1992).

Španski Kraljevi dekret leta 1492²⁵ je tako uradno odpravil ključen objekt reguliranja dispozitiva sovraštva do Židov, saj konec 15. stoletja in v začetku 16. stoletja namreč vsaj uradno v Španiji ni bilo več Židov. Leto 1492 je sicer v evropskem zgodovinoisju velikokrat osmišljano kot mitski začetek moderne oziroma modernih družbenopolitičnih in gospodarskih ureditev, neločljivo povezan z »odkritjem« in pričetkom osvajanja Amerik, v katero se je podala španska monarhija, pri čemer sta ta dva procesa med seboj tesno prepletene. Izgon v makro političnem smislu namreč lahko razumemo kot določeno afirmacijo katolištva združene španske monarhije, katerega drug izraz je bilo dokončanje rekonkviste. Leta 1492 namreč španska monarha osvojita Cordobski kalifat kot zadnji muslimanski kalifat na Iberskem polotoku. Z uradnim kraljevim dekretom o izgonu, o »očiščenju« Iberskega polotoka nekrščanskih populacij, sta Isabela I Kastiljska in Ferdinand II Aragonski utrdila svoj status borcev za katoliško vero in 1494 jima je papež podal titulo »katoliških monarhov«, ki sta jo inštrumentalizirala tako v smislu legitimiranja španskega kolonialnega projekta kot v smislu legitimiranja lastne pozicije v okviru izjemno heterogene in deljene politične tvorbe španske monarhije (Rawlings 2006, 64). Sam pojem Španija mora biti v zgodovinski analizi zametkov modernega rasizma podvržen refleksiji. Konec 15. stoletja namreč nikakor ne moremo govoriti o španski naciji. Na ozemlju Iberskega polotoka je namreč v tistem obdobju obstajalo pet raznolikih političnih entitet, ki so bile združene v okviru zakonske zveze med Izabelo in Ferdinandom. Te entitete so bile le postopoma medsebojno povezane, pri čemer so ohranile svoje politične posebnosti. Zveza je tako zajemala Kastiljo-Leon, Aragonska kraljeva ozemlja (Aragon, Katalonija, Valencia), muslimansko kraljestvo Grenado, kraljestvo Navarra in Portugalsko. Španska monarhija je bila v zgodnji moderni bolj podobna sestavljeni monarhiji oziroma decentralizirani politični entiteti, ki je ohranjala politično heterogenost in decentralizirano vladanje. Posamezni deli kraljevine so tako ohranjali specifične zakone in zakonodajo, institucije in privilegije (glej Roth 1995, Edwards 1996, Collins in Goodman 2002).

²⁵ Okoli sto let kasneje, leta 1609, so Židom na Iberskem polotoku v izgnanstvo morali slediti iberski muslimani.

Dekreti o izgonu Židov predstavljajo določen vrh prizadevanj specifičnih družbenopolitičnih skupin, da bi, ne le utrdile svoje strukturne superiorne strateške možnosti, temveč te popolnoma reducirala za druge družbenopolitične skupine do nivoja njihovega izгона iz določene skupnosti. Ti dekreti namreč predstavljajo ene od osrednjih politik oziroma tehnik, prek katerih so se poskušale vzpostaviti in vpisati v družbenopolitično realnost ideje o nepomirljivih razlikah ter »naravni« nezmožnosti sodelovanja in vzporednega življenja teh raznolikih delov populacije Iberskega polotoka (glej Hering Torres 2006). Podobno kot vsi dispozitivi diferenciacije in hierarhizacije so tudi dispozitivi sovraštva proti Židom trčili v dejanskost jasnega družbenopolitičnega zamejevanja, ki na eni strani predstavljajo temeljno predpostavko njihovega učinkovitega in uspešnega delovanja. Na drugi strani jih te tehnike šele sokonstituirajo. Tekom 15. stoletja se je percipirana in dejanska učinkovitost obstoječih oblastnih tehnik zamejevanja ter hierarhizacije in privilegiranja ter marginaliziranja/diskriminiranja/izkoriščanja v kontekstu splošne destabilizacije družbenopolitične ureditve, temelječe tako na poskusih politične centralizacije kot specifičnih ostrih gospodarskih in družbenih problemih, izhajajoč iz suš, rasti cen hrane ter posledične lakote, pričele prespraševati. Posledično se je pričela vzpostavljati nova problematizacija dispozitiva sovraštva do Židov (glej Collins in Goodman 2002). Tako so dolgo obstoječe prakse prehajanja religiozno-kulturnih meja s strani posameznikov v iberskem zgodnjemodernem kontekstu, v smislu vzpostavljanja nove družbenopolitične ureditve in reda, postale problematične, saj so meje formalno reprezentirane kot stabilne, trdne in nearbitrarne, konkretno »vzpostavljale« kot fluidne, nestabilne in arbitrarne. Obstoječe prehajanje meja je tako postalo percipirano kot nevaren destabilizator percipirano jasno zamejenih družbenopolitičnih skupin, katerih izraz je bila združena španska monarhija (glej Collins in Goodman 2002). Pri tem je potrebno izpostaviti, da se je ta nova problematizacija artikularila in diseminirala ter v ibersko družbenopolitično realnost vpisala ne le prek družbenopolitičnih elit, temveč tudi prek delovanj pridigarjev, katerih delovanje se je v 14. in 15. stoletju izjemno razširilo (glej Kamen 1999). Ta nova problematizacija je fluidnost, nestabilnost in nejasnost meja, tako med elitami kot drugimi sloji iberske skupnosti, vzpostavila kot nevarno za splošno družbenopolitično ureditev, za dobrobit iberske skupnosti. Izgon postane v luči teh diskurzov edini mogoč inštrument oziroma politika, prek katere bi bila »nevarnost« fluidnih meja, nestabilnosti in nejasnosti odpravljena oziroma bi bila »nevarnost« Židov dejansko odpravljena (glej Collins in Goodman 2002, Ruiz 2007). Dekrete je mogoče razumeti kot vrh, kot totalno realizacijo »končne rešitve« v luči percipirane nezadostnosti drugih tehnik zamejevanja in omejevanja Židov.

V refleksiji izгона Židov in samega dispozitiva sovraštva do Židov kot osrednjega pogoja možnosti *Limpieza de sangre* je potrebno nujno nasloviti osrednje vprašanje, ki se v kontekstu refleksije izгона kot dispozitiva pojavlja, in sicer zakaj so bili Židje vzpostavljeni kot ključna nevarnost za »pravo« ibersko populacijo in zakaj je bil izhodiščno izgon argumentiran kot zadnje možno orožje, ki naj bi onemogočilo slab vpliv Židov na kristjane oziroma Židom onemogočilo, da bi nadalje pervertirali kristjane. Hkrati je potrebno celoviteje premisliti, kako se je sovraštvo do Židov intenziviralo in kako so bili ti vzpostavljeni kot tisti temeljni Drugi evropski, predvsem iberski krščanski populaciji. V premisleku singularne vloge Židov kot religiozno-kulturne družbenopolitične skupine oziroma osrednjega mesta t.i. *Judenhassa* (sovraštva do Židov) kot specifičnega intelektualnega toka, prek katerega se je osmišljala ne le iberska krščanska skupnost, temveč tudi krščanske skupnosti drugod po Evropi, se je potrebno najprej ozreti na antične krščanske ideje o Židih in srednjeveško teologijo ter srednjeveške ideje o »naravi« Židov. Že v rimski pozni antiki je mogoče identificirati anti-židovsko literaturo, ki Žide osmišlja kot umazane živali, pri čemer so ideje sovraštva do Židov prisotne skoraj izključno v krščanskih tekstih antičnega Rima, kljub sicer domnevani prisotnosti sovraštva tudi v širši rimski družbi (Isaac 2004). Židje se že tedaj osmišljajo kot singularna grožnja harmoničnosti krščanske družbe. V srednjeveški teologiji so bili Židje vzpostavljeni kot pripadniki neprave vere, kar jih je obsojalo na pekel. Hkrati je osrednjo vlogo igrala ideja o Židih kot morilcih Jezusa Kristusa, morilcih Boga oziroma božjega sina. Postopoma, in vezano na specifične dogodke ter procese, se je vzpostavila, razvijala in perpetuirala podoba Židov kot povzročiteljev epidemij, skruniteljev hostij in izvajalcev nedoumljivih ter grozljivih ritualov. V tem kontekstu se je izjemno, prek različnih komunikacijskih kanalov, ki so v srednjem veku povezovali Evropo, razširil mit o ritualnih umorih kot temeljnih elementih židovskih verskih ritualov. Židje so postopoma postali utelešenje izdaje, nezmožnosti zvestobe, izsiljevanja ipd. (Hering Torres 2006, 28). Hkrati so Židje postali percipirani kot permanentno, inherentno umeščeni znotraj specifičnega etnično-religioznega okvira, kot inherenten del določene družbenopolitične skupnosti, kar je mogoče identificirati kot enega od idejnih porekel modernih idej človeških »ras« (glej Isaac 2004).

Ena od osrednjih prelomnic zaostritve sovraštva do Židov je bil četrti Lateranski koncil iz leta 1215, ki je Žide izločil iz vseh javnih služb krščanskih kraljestev Evrope, hkrati jim je zapovedal nošenje posebnih znamenj, oblek, ki naj bi jih že vizualno diferenciralo od kristjanov. Pomen Lateranskih ediktov je predvsem v tem, da so veljali kot zakon za vse

evropske krščanske skupnosti (Moore 2007). Specifično za Iberski polotok je dejstvo, da so se ti edikti še zaostri v kontekstu političnega boja, v katerem so bile v 14. stoletju v številnih mestnih skupščinah, od Zamore (1301), Valladolida (1322) do Madrida (1329), sprožene številne anti židovske peticije. Strateška funkcija teh peticije je bila (poskus) onemogočiti/zatreti/disciplinirati židovske finančne elite, ki so bile tesno povezane s špansko krono. Španski monarhi so, kot smo deloma že izpostavili, namreč do 14. stoletja predstavljali ključno strukturno obrambo, ključno institucijo, ki je varovala Žide kot lastnino krone. V drugi polovici 14. stoletja pride do pomembnih precedensov, ki to zaščitniško razmerje odpravijo. Tako leta 1377 Henrik II. (Kastiljski) legalizira vrsto Židom sovražnih zahtev mestnega sveta Burgosa. Ta precedens na lokalni ravni predstavlja enega od ključnih korakov pri vsedružbeni institucionalizaciji segregacije Židov in hkrati predstavlja uverturo in pogoj možnosti v skrajno nasilje oziroma pogrom nad Židi leta 1391 (MacKay 1972). Leto 1391 lahko identificiramo kot pričetek vzpostavljanja neposrednih pogojev možnosti za uvedbo statotov in proliferacijo ideje *Limpieza de sangre*. Tega leta se namreč prične obsežna populistična hujskaška kampanja, ki mobilizira ibersko prebivalstvo za »končno rešitev« židovske »problematike«. Leta 1390 namreč nastane določen oblastni vakum s smrtjo Johana I. Kastiljskega (1390), očeta Henrika III in smrti sevilskega nadškofa Gomeza Barose, s čimer sta bili izpraznjeni in destabilizirani osrednji oblastni strukturi monarhije in cerkve, kar je omogočilo zaostrovanje sovraštva do Židov. Obdobje konec 14. in začetek 15. stoletja tako zaznamuje velik porast antižidovskih pridigarjev (glej Roth 1995).

Uspešnost pridigarjev v smislu hitre proliferacije idej nujnosti pregona Židov in materializacije teh idej v politični praksi je bila v veliki meri odvisna od večstoletnega zaostrovanja dispozitiva sovraštva do Židov v okviru iberskih kot tudi drugih evropskih družbenopolitičnih skupnosti. To zaostrovanje, ki je potekalo tako na diskurzivni ravni v smislu grajenja arhiva sovražnih idej in izjav o Židih kot na ravni diskriminatornih praks in ukrepov, je bilo neločljivo povezano s pričetkom križarskih pohodov v poznem 11. stoletju (1095 – prvi križarski pohod). Čeprav so bili ti izhodiščno usmerjeni proti muslimanom, se je v njihovem kontekstu močno zaostrilo sovraštvo in pregon Židov ter heretikov. Diskurzi v okviru križarskih pohodov so namreč razširili verski fanatizem med ljudske množice (Moore 2007). Pri tem je na eni strani ključno, da so izhodiščno muslimani osmišljani prek negativnih idej o Židih, ki se na drugi strani zaostrijo in se v dialektičnem procesu povratne zanke aplicirajo v kontekstu zaostrovanja osmišljanja Židov (glej Lampert 2004).

V kontekstu križarskih pohodov se namreč artikulira za razumevanje pogojev možnosti *Limpieza de sangre* ključna ideja krvi kot bistvenega temelja vseh modernih političnih konceptov. Kri se prične vzpostavljati kot polje političnih odločitev in diferenciacije, indeks suverenosti in skupnosti, ki je hkrati družben, teritorialen in temporalen ter praven. Pojavi se ideja »skupnosti krvi«, ki nima precedensa v zgodovini evropskih družb. Antika na primer ni poznala koncepta »skupnosti krvi«, ki se povezuje s pojmom »cosanguinity« (»skupne krvi«, »krvnega kolektivnega sorodstva«). »Co-sanguinity« to konotacijo dobi šele v 12. stoletju. Pomembna prelomna točka vzpostavitve in vpisa ideje »skupnosti krvi« predstavlja prva »disciplinarna revolucija«, v okviru katere so bili vsi kristjani preobraženi v »nosilce Kristusove krvi«, prek kanonizacije obredja pitja vina (simbola krvi) v bogoslužju leta 1280. V tem okviru se je pričela razvijati ideja lociranja specifičnih lastnosti v samo kri (Maynes et al. 2014). To je najbolj vidno v kontekstu spremembe legitimiranja monarha in dedovanja prestola. Voljenje elektorjev, ki je pred tem predstavljal manifestacijo »Svetega duha«, in obredno maziljenje novega kralja, prek katerega se je darilo oblasti »Svetega duha« preneslo na kralja, je bilo nadomeščeno z legitimiranjem kraljevega položaja s samo kraljevo krvjo. Oblast mu je bila podana prek narave in božanskosti (*natura et gratia*). Kraljeva kri se je vzpostavila kot nekakšna misteriozna snov. Dinastična ideja se je pričela povezovati s filozofskimi doktrinami, ki so predpostavljale vero v specifične kraljeve značilnosti, ki jih je bilo mogoče najti zgolj v kraljevi krvi, s čimer se je vzpostavila določena specifična »kraljeva vrsta ljudi«. Na drugi strani je vpeljava obrednega pitja vina kot simbola Kristusove krvi, posledično predstavljal ritual, ki je širši množici ljudi posredoval božjo kri (misteriozna snov) in njihov novi status medsebojne »krvne« povezanosti. Kri je posledično postala lastnost pripadnika določene skupnosti. Zahodne skupnosti so se kot homogene populacije posledično pričele osmišljati na osnovi ideje krvi, pri čemer prav *Limpieza de sangre* predstavlja eno od primarnih form oblikovanja specifične zaokrožene populacije, ki se je naslanjala na starejše ideje »krvi« in sorodstva. Krščanska skupnost določenih političnih entitet tako v zgodnji moderni nikakor ni bila osmišljana na predpostavkah zgolj kulturne sorodnosti, sorodnosti verskih in kulturnih vzorcev obnašanja in miselnih okvirov, temveč na ideji neke globlje, notranje povezave. V kontekstu poznega srednjega veka se namreč »krščanska kri« vzpostavi kot popolnoma specifična, popolnoma dobra, in popolnoma čista, a hkrati v konitnuirani nevarnosti pred okužbo in napadi (glej Anidjar 2011).

V luči brutalnosti praks in diskurzov v okviru križarskih pohodov je potrebno implikacije vzpostavitve ideje »skupnosti krvi« oziroma »skupnosti v krvi« reflektirati tudi v smislu

razvoja ideje oziroma vzpostavitve racionalizacije ubijanja nekristjanov v krščanski teologiji in politični misli. Do 11. stoletja je bil namreč krščanski nauk uperjen proti prelivanju krvi. V teoloških spisih in zakonih je bil princip neprelivanja krvi (*Ecclesia abhorret a sanguine*) eden od temeljnih principov. Ključen prelom s principom splošnega neprelivanja krvi lahko lociramo v leto 1054 (leto zaostretev shizme med vzhodno in zahodno cerkvijo) in geopolitično v mesto Narbonne, kjer se je odvijal »mirovni vrh«. Pred tem vrhom je cerkev zavračala prelivanje vsakršne človeške krvi. Sodelujoči na srečanju so besedo človek zamenjali z besedo kristjani. Posledično se je princip glasil, neprelivanje krščanske krvi. Nadalje je bilo to poudarjeno s principom neubijanja med kristjani. Ta principi je sledil iz teološke razlage, da tisti, ki ubije kristjana, preliva Kristusovo kri. To je omogočilo, v imenu ljubezni do Boga, vzpostavitev, prakticiranje in vsiljevanje nove distinkcije med različnimi »krvmi« oziroma »krvnimi skupnostmi« (Mastnak 2002). Spremembo racionalnosti so utrdili pozivi papeža Urbana II. h križarskem pohodu. V okviru te nove problematizacije je bilo ne le dovoljeno, temveč tudi odrešilno/zdravilno uporabiti orožje proti nekristjanom. Vojna proti »sovražnikom boga« se je pričela osmišljati kot »od boga zapovedana«. »Božji mir« med Kristjani se je tako vzpostavil kot pogoj možnosti za novo idejo krščanske intervencije. Če je bila religija vpisana v kri, potem je prelivanje nekrščanske krvi predstavljalo očiščenje. Katoliška cerkev, ki je dolga stoletja nasprotovala prelivanju krvi, je pričela sistematično spodbujati prelivanje nekrščanske krvi kot obliko očiščenja (Mastnak 2002).

Poleg križarskih pohodov in epistemoloških ter ontoloških transformacij, ki so jih sprožili v evropskih krščanskih družbenopolitičnih skupnostih, v smislu tako vpisa idej »krvne skupnosti« kot splošnega verskega fanatizma, kot za iberski kontekst omenjene specifične politične situacije, je pri uspešnem vpisu nove problematizacije, v okviru katere se je izgon osmisлил kot edina možna rešitev pred nevarnostjo Židov, in v tem kontekstu nujno splošno mobilizacijo ljudskih množic, igrala specifična družbena situacija Iberskega polotoka v historičnem kontekstu sprejema dekretov. Iberska skupnost se je namreč v tem historičnem kontekstu soočala s kontinuirano gospodarsko krizo in posledično slabim gospodarskim položajem ter intenziviranjem vsesplošne revščine. Pomemben historičen pogoj možnosti nove problematizacije je bila tako tudi splošna družbena kriza, ki je omogočila identifikacijo prisotnosti Židov v okviru iberske skupnosti, tudi kot osrednjega problema oziroma oviro za izboljšanje družbeno-ekonomskega položaja (glej Hering Torres 2006).

Nadaljnji pomemben pogoj možnosti radikalizacije dispozitiva sovraštva do Židov, materializiranega v dekretih o izgonu, je bila tudi nova problematizacija razmerja med Židi in konvertiti (spreobrnjeni Židje in potomci nekdanjih Židov) utemeljena na ideji kontinuiranega slabega vpliva Židov na konvertite, ki naj bi zanje predstavljal neposredno nevarnost za njihovo ponovno judaizacijo. Ta problematizacija se je operacionalizirala prek raznolikih tehnik, katerih cilj je bil jasno razmejevanje med Židi in konvertiti. Ker so bile specifične nove tehnike usmerjene zgolj na konvertite in druge zgolj na Žide, so se meje med njimi pričele vpisovati, utrjevati in nadzirati bistveno bolj rigorozno. Tako so bili na primer vsi konvertiti, ki so se udeležili židovskih obredov, če so bili odkriti, bičani. Na drugi strani so bila uvedena še strožja pravila oblačenja za Žide, saj je bilo zaukazano, da nosijo škrlatno ali temno dolgo obleko s prišitim rumenim krogom (glej Roth 1995, Silverblatt 2008). Te tehnike diferenciacije so postale veliko bolj učinkovite, predvsem po ustanovitvi španske inkvizicije leta 1478, katere osrednji deklariran cilj je bil boj proti verski hereziji in ohranjanje katoliške ortodoksije, pri čemer je bila pristojna zgolj za kristjane in ne za Žide ali muslimane. Predvsem so te tehnike oblasti postale učinkovite, ko so uslužbenci inkvizicije povečali svojo vednost o Židovskih ritualih. V tem kontekstu je bila odločilna predvsem vzpostavitev šol za študij hebrejščine s strani dominikanskih in frančiškanskih redov, ki so omogočile bolj sofisticirano vednost o židovskih religioznih virih, o židovskih ritualih in običajih. Učinkovito izvajanje tehnik oblasti, tehnik diferenciacije in hierarhizacije je bilo posledično že v kontekstu španskega zgodnjemodernega konteksta neločljivo povezano z vednostjo. Vpis in operacionalizacija nove problematizacije razmerja med Židi in konvertiti sta bila neločljivo povezana tudi z zaostrovanjem medsebojnih razmerij med Židi in konvertiti, ki niso bili diferencirani zgolj s strani krščanskih elit in krščanske populacije, temveč so se pričeli sami diferencirati (preko samoaplikacije tehnik diferenciacije) in tekmovati ter se zamejevati na zaokrožene družbenopolitične skupine Židov in konvertitov, pri čemer se je boj bil predvsem med elitnimi deli teh dveh heterogenih skupin. Posledično odnosi med njimi niso bili sodelovalni, temveč se je med njimi bil trden politični in ekonomski boj. Medsebojno so pripadniki teh dveh skupin tekmovali za določene položaje in funkcije, ki so bili tradicionalno v domeni Židov (npr. državna blagajna in pobiranje davkov). Družbenopolitični konflikt se je konec 15. stoletja zaostрил do te mere, da so na eni strani Židje pričeli izdajati konvertite inkviziciji, kot domnevne kvazi kristjane, ki še vedno sledijo židovskim obredom. Na drugi strani so tudi konvertiti pričeli artikulirati in legitimirati novo problematizacijo, utemeljeno na ideji nujnosti odstranitve Židov, prek katere se je radikaliziral dispozitiv sovraštva do Židov (glej Kamen 1999, Torres, Mirón, in Inda 1999).

Tako so tudi spreobrnjeni Židje in/ali njihovi potomci prispevali h kompleksnem prepletanju raznolikih pogojev možnosti, ki so pripeljali do izгона Židov, pri čemer je v luči izpostavljene heterogenosti potrebno poudariti, da sistematični izgon nikakor ni bil vrh linearnega in neizbežnega procesa razvoja dispozitiva sovraštva do Židov, temveč za singularno historično in geopolitično situacijo, katere kontingenten rezultat je bil sistematični izgon. Vse od zaostritve v 11. stoletju je namreč razmerje med kristjani in Židi na Iberskem polotoku zaznamovala dinamika med obdobji in družbenopolitičnimi konteksti večje tolerance ter privilegijev Židov in obdobji ter konteksti netolerance, preganjanja in deprivilegiranja (Collins in Goodman 2002).

Kot smo izpostavili že v samem uvodu refleksije pogojev možnosti *Limpieza de sangre*, so imele tehnike dispozitiva sovraštva do Židov »prevelik« učinek oziroma so bile preveč »uspešne« v smislu, da so dejansko izbrisale svoj *raison d'etre*. »Odpravile« so »nevarnost« Židov. Na drugi strani je zaostrovanje dispozitiva sovraštva do Židov in vrha te radikalizacije, materializiranega v dekretu o izgonu, intenzivirala uporabo tehnike spreobrnitve med Židovsko populacijo, ki jo izhodiščno lahko beremo kot prakso preživetja, prakso radikalnega prilagajanja in posledično prakso upora, s katero se je specifičen del Židovske populacije izognil in uprl izgonu ter ob tem preprečil lastno fizično uničenje. Pri tem je treba omeniti, da se je manjše število židovske populacije spreobrnilo tudi z namenom povečanja lastnih strateških možnosti in posledično izboljšanja svojega družbenopolitičnega položaja, vendar je bila praksa, kot smo izpostavili, v veliki večini primerov povezana s preživetjem, saj je bil historično na Iberskem polotoku od 11. stoletja naprej skokovit porast spreobrnitev, venomer povezna z intenziviranjem nasilja na Židovsko populacijo v obliki pogromov (Moore 2007). Nekateri avtorji (npr. Roth 1995) izgon Židov in formalizirano možnost izbire spreobrnitve berejo kot ukrep, ki naj bi v očeh monarhov preprečil nenadzirano nasilje nad Židi in jim omogočil nadaljnje življenje v skupnosti, seveda ob predpostavki njihove simbolne smrti.

Kljub temu, da lahko prakso spreobrnitve beremo kot prakso preživetja in deloma upora, so se s spreobrnitvijo konvertitom odprle številne življenjske možnosti. Če je na eni strani spreobrnitev predstavljala radikalno zanikanje in uničenje večine kulturnih praks židovske religiozno-kulturne skupnosti, pri čemer so bile nekatere podobno kot nekatere muslimanske kulturne prakse in/ali artefakti integrirani in prevzeti s strani krščanstva, je na drugi strani spreobrnitev izhodiščno razširila strateške možnosti konvertitov. Osvobodila jih je specifičnih preprek in ovir v njihovem političnem ter gospodarskem in družbenem delovanju, ki so jim

bili izpostavljeni kot pripoznani pripadniki strukturno inferiorne družbenopolitične skupine Židov. *De iure* enakopravnost konvertitov s »starimi« kristjani je hitro rezultirala v povečani konkurenci za določene politične in upravne funkcije. Čeprav je na tem mestu potrebno izpostaviti, da je bila večina administrativnih funkcij dostopna tudi Židom. Določeno izjemo so predstavljali le najvišji položaji in seveda položaji v cerkveni hierarhiji (Hering Torres 2006). V tem novem kontekstu so se nekateri konvertiti zelo dobro znašli in se hitro vzpeli v številnih prej nedostopnih poklicih. Predvsem so postali uspešni v političnem življenju, saj so postali pomembna politična sila v mestnih svetih (*concejos*) Burgosa, Seville, Orensea in Toleda. Predvsem ta uspeh je bil eden od pomembnih elementov v intenziviranju strahu predvsem med izobraženimi sloji »starokristjanov« pred konkurenco. Konvertiti so postali nevarni starim mestnim političnim strukturam, predvsem zaradi svoje superiorne izobrazbe in finančnih možnosti, ki so bile posledica ravno tehnik izključevanja (npr. nezmožnost opravljanja določenih poklicev in omejevanje na opravljanje zgolj specifičnih poklicev), katerim so bili izpostavljeni kot pripisani in pripoznani pripadniki židovske populacije (MacKay 1972, Ruiz 2007). Statut *Limpieza de sangre* je tako potrebno razumeti izhodiščno kot poskus, v okviru katerega so stare mestne elite, sprva Toleda, posledično oblikovale tehnike in diskurze, s katerimi so poskušale nevtralizirati to nevarnost na lokalni ravni ter kasneje še na širši ravni celotne iberske krščanske skupnosti, v smislu vzpostavitve tako nove splošne problematizacije ter novega dispozitiva homogeniziranja in delitve ter hierarhizacije populacije, prek katerega naj bi se lokalno politiziranje vprašanja enakosti konvertitov preneslo na širšo protonacionalno raven.

Poleg intenziviranja konkurence za politične položaje in javne službe je potrebno za razumevanje pogojev možnosti vpeljave statotov identificirati tudi že v kontekstu refleksije radikalizacije dispozitiva sovraštva proti Židom izpostavljenemu težkemu gospodarskemu položaju na Iberskem polotoku 15. stoletja. Sred 15. stoletja je namreč na Iberskem polotoku prišlo do hude gospodarske krize, ki jo je sprožila kombinacija slabih letin in epidemij nalezljivih bolezni (predvsem kuge) (Kamen 2005). Gospodarska kriza, epidemije in pregoni Židov ter njihova spreobrnitev in posledično povečanje tako številčnosti kot vpliva in vloge specifične nove družbenopolitične skupine konvertitov v družbenopolitični ureditvi iberske združene monarhije so radikalno destabilizirali predhodni družbenopolitični red, ki bi ga lahko označili za fevdalnega oziroma stanovskega. Posameznik se je v tem družbenem redu rodil v enega od treh stanov, na katerega so bile vezane specifične pravice, obveznosti in privilegiji. Trije stanovi (fevdalci, duhovniki in kmetje/tlačani) so bili organizirani v

hierarhično razmerje in v okviru tega razmerja so bili vzpostavljeni stabilni odnosi med vladajočimi in vladanimi. Vir legitimnosti je fevdalna družbena ureditev črpala iz ideje, da je božjega izvora tako teološko kot funkcionalistično. V smislu, da vladajoči vladajo in branijo svoje podanike v tuzemstvu, duhovniki (teologi) odrešujejo duše svojih podanikov v onostranstvu in tlačani kot tretji stan zagotavlja materialno preživetje s svojim delom obema vladajočima stanovoma (Hering Torres 2006, 83). Dinamično stabilnost je ta družbenopolitična ureditev ohranjala na eni strani prek raznolikih tehnik diferenciacije, predvsem vizualne (bolj ali manj formalizirana pravila oblačenja, pozdravljanja-naslavljanja, prehranjevanja), ki je poleg teoloških diskurzov prispevala k legitimiranju hierarhičnih razmerij v okviru krščanske iberške skupnosti. Na drugi strani se je ta stabilnost predvsem zagotavljala prek dispozitiva sovraštva do Židov, prek katerega se je krščanska populacija kljub svoji stanovski delitvi in ostrih hierarhijah reprezentirala ter projicirala kot homogena, kot izhodiščno enaka ter posledično kot hierarhično superiorna židovski populaciji, ki je bila prek različnih že omenjenih praks diferenciacije bolj ali manj vizualno in prostorsko ločevana od krščanskih delov iberške skupnosti. Dispozitiv sovraštva do Židov in njegov učinek v obliki družbenopolitičnih kategorij Židov in kristjanov je prek svoje ultimativne radikalizacije odpravil svojo referenčno točko ter posledično osrednjo torišče diferenciacije, osrednjo koordinato identitet, osrednjo materializirano prakso religiozne diferenciacije, delitve in konstituiranja specifičnih delov ljudstva ter osrednje torišče, prek katerega se je vzpostavljala percepcija solidarnosti in posledično legitimnosti obstoječe družbenopolitične ureditve. S konverzijo Židov in njihovim izgonom je tako družbenopolitična ureditev izgubila bolj ali manj jasno definiran del skupnosti, ki je bil osmišljan kot nevaren, kot grožnja, kot »dežurni krivec«, kot torišče vzpostavljanja kolektivne identitete krščanske iberške skupnosti in medsebojne solidarnosti njenih percipiranih in pripoznanih pripadnikov. Ker so konvertirani Židje formalno postali člani krščanske skupnosti, niso mogli biti več izpostavljeni specifičnim tehnikam diferenciacije, prek katerih bi se vpisovale in nadzirale meje med večinskim krščanskim prebivalstvom ter izhodiščno nekrščanskim iberškim prebivalstvom. Dispozitiv *Limpieza de sangre* se namreč pojavi v historičnem družbenopolitičnem kontekstu, ko, zaradi uspešne asimilacije, razlike med konvertiti in potomci nekdanjih konvertitov ter večinsko populacijo niso več jasno vidne, s čimer postanejo obstoječe tehnike oblasti in diskurzi dispozitiva sovraštva pred Židi, ki so pred tem zagotavljali določene privilegije krščanskemu delu prebivalstva iberških kraljestev ter zagotavljali medsebojno solidarnost in legitimirali družbenopolitični red prek vzpostavljanja torišča identitete posameznikov in

družbenopolitičnih skupin, percipirano in dejansko politično in družbeno neuporabne ter gospodarsko neučinkovite (glej Kamen 2005, Hering Torres 2006).

2.2 (Ne)uspešnost prvih poskusov vpeljave *Limpieza de Sangre*

Genezo nove problematizacije, ki se je materializirala prek vzpostavitve dispozitiva *Limpieza de sangre*, je mogoče izhodiščno locirati v statutih oziroma pravnih kodifikacijah, ki so se pojavili in pričeli širiti od leta 1449 naprej. Ti so namreč povezali raznolike idejne tokove in obstoječa osmišljanja (ljudska prepričanja, teološke predpostavke ipd.) o družbenopolitičnih diferenciacijah in hierarhijah ter družbenopolitičnem redu in koheziji v luči novih percipiranih problematik v novo splošno problematizacijo *Limpieza de sangre*, prek katere se je pričelo prespraševati razmerja in enakopravnost med *de iure* oziroma formalno enakopravnimi starejšimi in novejšimi deli iberske krščanske skupnosti. Ta nova problematizacija je specifično splošnost pričela pridobivati v nelinearnem in dinamičnem procesu prek njene lokalne pravne kodifikacije ter postopne institucionalizacije, v okviru različnih institucionalnih kontekstov, pri čemer so se družbenopolitične skupine, ki so artikulirale in poskusile to problematizacijo vzpostaviti na ravni splošnosti, ne le lokalnih in specifičnih institucionalnih kontekstov, temveč na splošni ravni iberske združene monarhije, soočale z bolj ali manj ostrim nasprotovanjem in proti taktikami ter strategijami multiplih drugih družbenopolitičnih skupin, ki so to problematizacijo dojemale kot grožnjo svojim strateškim možnostim.

Leta 1449 je mestni svet v Toledu na pobudo starih krščanskih elit in ob splošnem podpiranju večine krščanskega prebivalstva sprejel prve mestne statute *Sentencia-Estatuto*, utemeljene na ideji *Limpieza de sangre*, ki so bili neposredno uperjeni proti konvertitom oziroma proti ideji njihove formalne enakopravnosti s percipirano starejšimi deli krščanske populacije. Kot smo izpostavili, tarča statotov *Limpieza de sangre* niso bili zgolj konvertiti, temveč so bili statuti tudi tehnika upora proti kraljevi nadoblasti. Posledično jih je potrebno razumeti tudi kot inštrument v taktičnem boju mestnih elit s kraljem. S *Sentencia-Estatuto* so mestne oblasti Toleda implementirale kriterij, ki je omejeval dostop do javnih služb, utemeljen na ideji *Limpieza de sangre*. Kri oziroma poreklo je prevzelo nekdanjo vlogo religije pri omejevanju dostopa do služb (glej Kamen 1999). Nujnost vpeljave teh statotov je bila formalno utemeljena, argumentirana in legitimirana prek ideje »kriptožidovstva«, ki se je pričela prek različnih diskurzov pridigarjev in mestnih krščanskih elit razširjati ne le v Toledu, temveč tudi v drugih iberskih mestih. Ta ideja posledično predstavlja enega od osrednjih elementov formalne artikulacije problematizacije *Limpieza de sangre*. Pri ideji »kriptožidovstva« gre za idejo, da so konvertiti kljub svoji spreobrnitvi nadalje izvajali židovske rituale. Pri tem je

ključen predvsem drugi del ideje, ki temelji na predpostavki, da zaradi njihove neprave spreobrnitve konvertiti ne morejo in ne smejo imeti istih pravic kot »pravi« kristjani. Posledično naj bi bilo potrebno »nove« kristjane obravnavati drugače od starih in ideja »kriptožidovstva« tako vsebuje tudi idejo, da na naj bi jih bilo potrebno obravnavati kot Žide, kar lepo ilustrira omenjen prehod od oziroma reartikulacijo problematik Židov k problematiki »novokristjanov« (glej MacKay 1972, Ruiz 2007).

Kljub obstoju raznolikih pogojev možnosti, ti historično nikoli ne predpostavljajo v nekem teleološkem smislu dejanski pojav nove problematizacije, temveč so zgolj pogoj možnosti, ki potrebuje aktiven odziv specifičnih družbenopolitičnih skupin kot tudi specifičen povod. Povod vpeljave *Sentencia-Estatuto* je bil namreč povezan s specifično situacijo vpeljave dodatnih davkov v Toledu, s katerimi naj bi se financiralo vojno proti Aragonskemu kraljestvu, katerega čete so vdrle v Kastilijo. Hkrati je bil povezan s prizadevanji mestnih plemičev Toleda, da popolnoma prevzamejo mestno oblast, pri čemer so jih ovirali konvertiti (Roth 1995).

Statuti so bili v Toledu na pobudo župana oblikovani s strani glavnega pravnika mestnega sveta Marcosa Garcie. V osrednjem členu *Sentencia-Estatuto* lahko identificiramo določene ključne ideje *Limpieza de sangre*. Osrednji člen se glasi:

" [Pero Serimento, nadžupan ter prebivalci Toleda] obtožujejo in na osnovi kanonskega in civilnega prava trdijo , da so konvertiti židovskega porekla...in ne smejo zasedati javnih ali privatnih položajev (delovnih mest), prek katerih bi lahko škodili starim kristjanom. Prav tako novi kristjani ne morejo pričati proti starokristjanom" (Marcos Garcia v Roth 1995).

Statuti trdijo, da so konvertiti dediči perverzne židovske krvi, ki jih je moč obtožiti ne le za »kriptožidovstvo«, temveč za ropanje, zatiranje in uničevanje »starokristjanov«. Ta »dejstva« naj bi bila zadosten razlog za prepoved njihovega zaposlovanja v javnih službah, kot tudi zadosten razlog za odpoved služb že zaposlenim konvertitom. Statuti predstavljajo precedens ne le v materializaciji ideje *Limpieza de sangre*, temveč tudi glede destabilizacije razmerja med meščanskimi oblastmi in kraljevo ter papeževo avtoriteto. Ne kastiljski kralj ne rimski papež namreč nista priznala statute. Kljub temu, da so predstavljali precedens v osmišljanju krščanske populacije, so avtorji njihovo legitimnost utemeljevali na podlagi zgodovinskih dekretov iz 12. stoletja, in sicer dekretov Alfonza III. iz leta 1118, kjer naj bi bilo Židom in konvertitom prepovedano izvajati oblast nad kristjani v mestu Toledu. Ključno razlika je v tem, da je bil dekret uperjen proti vsem konvertitom prve generacije, nikakor ni religiozna

nezvestoba igrala vlogo legitimatorja izključitve (Hering Torres 2006). Da je potrebno statute razumeti v smislu določenega zbira tehnik oblasti v političnem boju v kontekstu destabilizacije tedanjih oblastnih razmerij, je moč identificirati tudi v dejstvu, da statuti kršijo kodeks zakonov *Partidas*, ki ga je vzpostavil Alfonso X. leta 1348, kot splošno veljavno pravo Kastilje. S tem kodeksom so bili odpravljene številni zakoni, ki so bili uperjeni proti Židom (Collins in Goodman 2002). Statuti kot tehnika oblasti in upora proti obstoječi destabilizirani družbenopolitični ureditvi so se soočili s protitaktikam oziroma proti napadom s strani različnih cerkvenih in političnih dostojanstvenikov, ki so na eni strani branili nadoblast kralja kot na drugi krščansko univerzalnost. Med njimi na primer Fernan Diaz, član kraljevega sveta, opozori na radikalno problematiko zanikanja očiščevalne moči institucije krsta, ki je inherentno ideji *Limpieza de sangre* (Roth 1995). V kontekstu premisleka dinamičnega vzpostavljanja dispozitiva *Limpieza de sangre* je ključno tudi to, da je ta družbenopolitični boj med obema skupinama potekal tudi izven ibernskega konteksta. Ta boj je tako potekal tudi v samem Rimu, kjer papež Nikolaj V. organizira debato med odposlanci obeh taborov. Specifičen kontekst razmerij političnih sil na Iberskem polotoku in specifična epistemološka pozicija papeža ter posledično prevladujoča pozicija v katoliški cerkvi je omogočila izhodiščno zmago nasprotnikov statutov. Papež zagovornike 24. novembra 1449 prek bule *Humani generis inimicus* izobči. S to papeško bulo je bilo zavrnilo razlikovanje med novimi in starimi kristjani, ker naj bi to spodkopalo osnovno idejo enotnosti kristjanov (*unitas cristiana*). Kljub papeževi obtožbi in kraljevemu preganjanju statutov so konvertiti te statute razumeli kot precedenčni primer za prihodnost njihovega položaja na celotnem Iberskem polotoku oziroma kot napoved možnih bodočih diferenciacij, diskriminacij in preganjanj. Vprašanje čistosti krvi je namreč postalo politično vprašanje oziroma se je ideja čistosti krvi prek doseganja specifične ravni splošnosti problematizacije »čiste krvi« politizirala. Argumentacijo v okviru Toledskih statutov je posledično mogoče identificirati kot genezo nove problematizacije, kot prelomno točko v doseganju splošnosti. Ta izhodiščni poraz in zatrtje ideje »čiste krvi« te ideje in problematizacije te ni zatrlo v kali, temveč predstavlja pomembno uverturo v splošno institucionalno širjenje ideje (glej Hering Torres 2006).

Z vidika kasnejše rasističnih in antirasističnih diskurzov so zelo pomembne ideje in argumentacija, ki se je razvila v kontekstu debate med zagovorniki in nasprotniki toledskih statutov. Tako na primer že omenjeni Fernan Diaz zavrne v kasnejši stoletjih eno temeljnih idejnih predpostavk rasističnega diskurza, in sicer idejo »čistosti«. Diaz formulira še danes progresivno zvenečo idejo o dejanskosti nenehnega mešanja človeštva, kar naj bi posledično

onemogočilo vsakršno ugotavljanje natančnega porekla posameznikov. Opirajoč se na dekrete iz cerkvenega koncila v Baslu (1431-1443) je trdil, da naj bi si bili vsi ljudje v sorodu, in da naj bi izhajali iz istega plemena (Edwards 1996). Na drugi strani osrednji intelektualec na strani zagovornikov, Marco Garcia, leta 1449 artikulira idejo o »nečisti krvi«, ki predstavlja eno od temeljnih idej v dinamičnem in nelinearnem razvoju rasistične misli. Idejo čiste krvi namreč argumentira prek ideje nalezljive bolezni. Konvertiti naj bi tako v čisto, zdravo kri kristjanov prinesli nečistost in posledično bolezen. Garcia hkrati postavi temelje legitimiranja nasilja (pregona in ropanja) nad »novimi« kristjani. Nasilje nad »novimi« kristjani osmisli in legitimira kot dolžnost »pravih, starokristjanov« v luči »dejstva«, da naj bi konvertiti ne le nadaljevali z židovskimi rituali, temveč naj bi poskušali spreobrniti tudi »stare« kristjane v židovstvo. Te ideje so se z debatami in boji okrog »čiste krvi« vpisale v arhiv(e) rasističnih diskurzov oziroma v širše, historično spreminjajoče se in specifičnim kontekstom prilagajajoče se rasistično diskurzivno polje. V svoji prilagojeni obliki so se in se artikulirajo v okviru vseh modernih rasističnih dispozitivov, pri čemer se te ideje prilagajajo glede na skupino, ki jo je bilo, oziroma jo je »potrebno« izključiti oziroma diskriminirati in deprivilegirati.

Podobno misli in ideje Garcie predstavljajo rasistične precedense glede povezovanja razmišljanja o naravi družbenih stanov in normativnem mišljenju glede čistosti krvi. V tem kontekstu formulira tri vrste konceptualizacij plemenitosti, in sicer teološko zadevajoč vse ljudi, ki so se distancirali od družbenega življenja in odločili za krščanski nauk (npr. duhovniki). Druga osrednja konceptualizacija je civilna, zadevajoč vse, ki so bili zaradi svojih zaslug za kraljevino odlikovani ali nagrajeni s plemiškim nazivom. Kot tretjo in ključno konceptualizacijo plemenitosti Garcia opredeli naravno plemenitost, ki naj bi jo posedovale le določene skupine ljudi že s samim rojstvom (Hering Torres 2006, Ruiz 2007). V okviru obrambe statotov Garcia neposredno napade tudi Diaza. Prav v tem napadu povzame osrednje ideje čiste krvi. Diaza označi za »umazanega Žida« (*judio sucio*), ki ima »nečisto« kri ter židovski obraz (*gesto judio*). V tem argumentu se prepletajo že omenjena ideja »nečistosti«, ideja umazanosti »nepravih« kristjanov in ideja vidne morfološke razlike med »pravimi« in »nepravimi« kristjani. Garcia se hkrati samoosmisli kot Diazovo popolno nasprotje, saj naj bi bil rojen plemič, ki naj bi kot tak posedoval čisto kri (Hering Torres 2006, 56).

Čeprav so bili zagovorniki statotov poraženi, nadaljnji razvoj dogodkov lepo ilustrira njihovo strateško zmago v okviru splošne destabilizacije srednjeveške družbenopolitične ureditve in

specifične destabilizacije družbenopolitičnih ureditev Iberskega polotoka v smislu destabilizacije nekdanjih torišč avtoritete (npr. papeža), vednosti (npr. biblije) in identitetnih okvirov (univerzalna krščanska skupnost) ter obstoječih institucionalnih struktur (razmerje podrejanja kraljev papežu). Kljub papeževi prepovedi statotov so namreč ti leta 1449 prišli v veljavo in kljub temu, da so bili Garcia in njegovi zavezniki ubiti, ko so kraljeve čete vkorakale v Toledo, je kralj Kastilije Johan II. zaradi gospodarsko politične situacije in nenehne grožnje upora s strani meščanov Toleda kot izjemno pomembnega centra Kastilije, odloke potrdil. Kralj je z namenom pomiriti meščane Toleda in posledično utrditi svojo strateško pozicijo razglasil amnestijo za vse dotedanje zločine (ropanje, umori, uničevanje lastnine) nad »novimi« kristjani. Statuti so bili v Toledu tako v veljavi vse do leta 1471, ko jih je kralj Henrik IV, ki ni bil strateško odvisen od meščanov Toleda, odpravil. Henrik je bil namreč v kompleksni strateški politični situaciji zaveznik »novokristjanov«, s čimer je posledično nasprotoval zamejevanju njihovih možnosti, na primer zaposlitve v državni in mestnih administracijah (glej Ruiz 2007).

Ti statuti so predstavljali ključno uverturo v konstitucijo dispozitiva *Limpieza de sangre*, ki je povezal in funkcionalno naddoločil določene stare in nove tehnologije in tehnike oblasti, tehnike diferenciacije, prakse sebstva in specifične tehnike produkcije vednosti ter specifične diskurze. Tehnike oblasti in vednosti, artikulirane v okviru diskurzov ter strateško organizirane v okviru vzpostavljaljočega se dispozitiva *Limpieza de sangre* v Toledu, so se namreč v naslednjih desetletjih razširile na druge institucionalne okvire. Postopoma se lokalni dispozitiv prične razširjati in strateško spopolnjevati predvsem prek razvoja tehnologij oblasti kot produkcije vednosti, in sicer tehnologijo *genealoške* raziskave posameznikov, ki je bila prek institucionalizacije uvedena v raznolike institucionalne kontekste kot tehnika zamejevanja vstopa v skupnost teh institucij. V okviru omenjene institucionalizacije ideje in dispozitiva *Limpieza de sangre* se ta razširi na in integrira v institucije kot so *colegio mayores* (univerze), vojaški redovi, verski redovi, drugi mestni sveti, cehi in tudi v osrednjo upravno-politično-cerkveno institucijo španskega kraljestva, špansko inkvizicijo. »Čista kri« se posledično vzpostavi kot eden od osrednjih kriterijev za članstvo v teh institucijah, pri čemer je ključno predvsem to, kako so se kategorije »čistih« in »nečistih« vzpostavljale, katere tehnike so se uporabljale, na katerih vednostih oziroma na katerih tehnikah produkcije vednosti so bile utemeljene in kakšne učinke so imele na širši družbenopolitični kontekst. Ena od osrednjih značilnosti procesa širjenja tehnik/tehnologij in vednosti *Limpieza de sangre* je predvsem decentralizirano vpeljevanje teh tehnik v kontekst posameznih institucij. Te tehnike

in dekreti niso bili nikoli predmet centralizirane politike monarha ali del kanonskega prava in juridičnih institucij, kljub temu, da je problematizacija *Limpieza de sangre* dosegla specifično raven splošnosti, se ta posledično nikoli ni uspela vpisati v makro politike španske monarhije (glej Netanyahu 1995, Kamen 2005, Hering Torres 2006).

2.3 Institucionalizacija *Limpieza de sangre*

Izhodiščno je v procesu širjenja dispozitiva *Limpieza de sangre* in njegove institucionalizacije potrebno izpostaviti na eni strani neločljivo povezanost vpeljave tehnik oblasti in diskurzov ter procesov vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve, utemeljene oziroma organizirane v okviru splošne ekonomije oblasti države prava, ki se je prepletala z vzpostavljaljivimi se temelji sledeče ji splošne ekonomije oblasti administrativno-absolutistične države. Elementi dispozitiva *Limpieza de sangre* so bili tako postopoma implementirani v institucije, kot so *Colegio Mayores*, vojaški redovi in inkvizicija, ki so igrale osrednjo vlogo v kontekstu političnega odločanja, produkcije in posredovanja vednosti, tako posvetne kot teološke, pa tudi v kontekstu teritorialnega upravljanja oziroma administracije (glej Roth 1995, Kamen 1999, Hering Torres 2006), pri čemer so te vloge igrale v kontekstu vzpostavljanja nove moderne družbenopolitične ureditve, temelječe na formi moderne države ter ideji zamejenega družbenopolitičnega telesa oziroma ideji homogene teritorializirane populacije, ki jo povezuje tudi inherentna »naravna« vez kot temelj novih kolektivnih identitet in individualnih subjektivitet (glej Marx 2003, Foucault 1975-76/2003).

Institucije, ki jih bomo natančneje reflektirali, so v tem kontekstu igrale ključno vlogo pri vzpostavljanju in konsolidaciji novih oziroma reartikulaciji in regorganizaciji starih heterogenih družbenopolitičnih elit v teku procesov celovite družbenopolitične transformacije, pri čemer so se te heterogene elite, ki so se v kontekstu specifičnih institucij formirale iz različnih obstoječih slojev iberske skupnosti prav prek idej in praks *Limpieza de sangre* pričele osmišljati in reprezentirati kot »krvno« povezane, kot kljub svojem heterogenemu poreklu in dejanskosti na fundamentalni ravni homogene. Glede osrednjosti teh institucij v procesu vzpostavljanja moderne španske države in posledično družbenopolitične ureditve je potrebno izpostaviti, navezujoč se na njihovo vlogo formiranja elit, da so posledično igrale izjemno ključno vlogo, ne le pri vpisu idej *Limpieza de sangre* oziroma širših idej »skupnosti krvi«, temveč tudi pri vpisu nove norme posameznika kot »krvno neoporečnega« v špansko družbenopolitično ureditev ter pri vzpostavitvi novih okvirov subjektivizacije in formiranja kolektivnih identitet ter novih normativizirajočih okvirov. Prek teh institucij so se namreč

pričeli v družbenopolitično realnost vpisovati nove ideje, norme, legitimirati nove vednosti, novi diskurzi, proliferirati nove prakse subjektivizacije kot nove prakse subjektivacije, neločljivo povezane tako z novimi tehnikami oblasti kot produkcije vednosti, ki so se izkazale kot politično in družbeno uporabne ter za specifične dele populacije ekonomsko učinkovite.

Pri tem je potrebno opozoriti na določeno nepopolnost implementacije že na ravni osrednjih družbenopolitičnih institucij, saj ti v določenih elitnih institucijah, kot so bili na primer državni in finančni svet, niso bili uveljavljeni (glej Kamen 2005, Hering Torres 2006). Podobno kot na lokalni ravni v Toledu, je bila uvedba tehnik in diskurzov *Limpieza de sangre* odvisna od strukturnih pogojev možnosti, kot od specifičnega razmerja med določenimi družbenopolitičnimi skupinami oziroma od dinamičnega rezultata specifičnih taktičnih političnih bojev med njimi.

Vpeljava tehnik ter diskurzov *Limpieza de sangre* v okvir institucije *Collegio Mayores* predstavlja enega od osrednjih kontekstov institucionalizacije dispozitiva *Limpieza de sangre* ter na drugi strani enega od najbolj ilustrativnih primerov prepletanja in sokonstitutivnosti vzpostavljanja (proto)»rasističnega« dispozitiva ter moderne družbenopolitične ureditve, temelječe na formi centralizirane države, v okviru katere se prepletata racionalnost vladanja države prava kot tudi postopoma vzpostavljajoča se racionalnost vladanja *raison d'etat*.²⁶ *Collegio Mayores* so bile specifične institucije iberske družbenopolitične ureditve, namenjene tako učenju, kot zagotavljanju zdravstvene oskrbe in do določene mere pravne varnosti. Posledično so njihove funkcije bistveno presegale funkcije modernih univerz. Izvorno so bila študijska mesta namenjena nepriviligiranim družbenopolitičnim skupinam, tako gospodarsko kot kulturno. Kasneje se preoblikujejo v centre izobraževanja intelektualne elite tako sekularne kot verske. To je bilo delno posledica vedno večje operativne moči monarhije, katere pristojnosti se prek procesov centralizacije državne ureditve in njene posledične sposobnosti interveniranja v družbo povečujejo (glej Criado 1994). Razvijajoči se državni aparati so posledično zahtevali vedno več izobraženih ljudi: funkcionarjev, birokratov, mislecev, teologov. *Colegios mayores* so zato igrali izjemno pomembno družbenopolitično

²⁶ Pri racionalnosti vladanja *raison d'etat* gre za racionalnost, ki kot prevladujoča racionalnost vladanja predhodi prevladi liberalno-nacionalno liberalnost vladanja. Eno od osrednjih specifik te racionalnosti je, da se država prvič osmisli kot specifična entiteta ločena od civilne družbe, z lastnimi interesi, posedujoč legitimnost in mehanizme za objektivno ter učinkovito intervencijo v družbenopolitično, ki naj bi se izvajala na podlagi specifične celovite vednosti o populaciji in teritoriju. Gre za racionalnost s katero se izvajanje oblasti in moderna produkcija vednosti neločljivo povežeta, pri čemer gre za racionalnost, ki je predpostavljala izjemno razširitev državnih aparatov (glej Wallerstein 1980, Foucault 1975/1977, 2009, Elden 2007).

vlogo, saj so zagotavljali kadre za novo vzpostavljajočo se administracijo monarhije. Izobraževali so tako imenovane *letrados* oziroma univerzitetno izobraženo administrativno osebje (Criado 1994). V *Colegios*ih so se pričele vzpostavljati in zamejevati nove elite. Hkrati se je pričela vzpostavljati specifična racionalnost vladanja, ki jo lahko umestim tako v racionalnost države prava²⁷ kot v *raison d'etat*. *Colegios* so bili centri formacije te racionalnosti, saj so osrednje institucije posredovanja specifične vednosti. Poleg tega so se razvijale specifične tehnologije in tehnike oblasti kot tudi specifične prakse Sebstva ter specifične načine produkcije vednosti, prek katerih so bili sokonstituirani (normativizirani/disciplinirani) specifični subjekti, specifične subjektivitete (kadri), ključno potrebni za delovanje novih državnih aparatov. Prvi *Colegio*, ki uvede statute je bil San Bartolomé v Salamanki sredi 15. stoletja. Statuti vseh drugih *Colegijev* se opirajo in sklicujejo na statute San Bartolomejskega *Colegia*. Tekom 16. stoletja se tako statuti postopoma sprejemajo v drugih *Colegijih*, s čimer so se vzpostavili pogoji možnosti za vzpostavitev in zamejitev novih oziroma novo zamejenih družbenopolitičnih elit (glej Hering Torres 2006, Ruiz 2007). *Colegios* so bili namreč ene od najpomembnejših institucij za formacijo elit. Ključni posamezniki španske monarhije so izhajali iz *Colegijev*. Nova politično-upravna struktura monarhije je bila vzpostavljena na idejah, ki so kasneje predstavljale osrednje ideje racionalnosti vladanja *raison d'eta* kot tudi liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja,²⁸ in sicer ideje o nujnosti izobrazbe, o nujnosti posedovanja formalizirane vednosti, za zasedanje upravno-političnih položajev. Pri tem je ključno predvsem to, da je bila za delovna mesta v državnem administrativnem aparatu zahtevana univerzitetna izobrazba. To so v španskem kraljestvu zagotavljali le *Colegio mayores*. Predpogoj zasedanja pomembnih položajev v novi politično-upravni strukturi je bila izobrazba, ki je posledično omogočala socialni vzpon posameznikov, če so ti prestali proces selekcije študentov. Na eni strani je tako proces selekcije posameznikov za politično-upravna mesta temeljil na pogoju izobrazbe, se pravi na navidezno meritokratskem kriteriju, ki ni vezan na premoženje/socio-ekonomski položaj in rodbino, iz katere je posameznik izhajal. Z drugimi besedami, na kriteriju, ki ga lahko identificiramo kot enega od pomembnih temeljev moderne državne uprave (glej Jessop 2008). Na drugi strani so statuti *Limpieza de sangre*, ki so bili postopoma vzpostavljeni kot temeljni/centralni pogoj sprejema na *Colegios mayores*, predstavljali zbir protorasističnih

²⁷ Država prava predstavlja splošno ekonomijo oblasti, specifično za zgornjo moderno, kjer se je kot prevladujoča vzpostavila suverena racionalnost vladanja. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se v okviru države prava in njene racionalnosti vladanja vzpostavi še danes ključna koncepcija državne oblasti kot unitarne, centralizirane, homogene in represivne kot tudi temelječe na pravu oziroma zakonih (Foucault 1973-74/2006, 43).

²⁸ Njene temeljne značilnosti so predstavljene v okviru refleksije ameriške revolucije in ustave.

oblastnih tehnik zamejevanja in vzpostavljanja privilegiranih ter deprivilegiranih in diskriminiranih populacij. Bodoči študentje so namreč morali prestati preverjanje »čistosti krvi« in v primeru uspešnosti so se lahko nadejali družbenega vzpona (Hering Torres 2006, 68). »Čistosti krvi« je postala osrednji kriterij za dostop do znanja in izobrazbe, ki sta omogočala socialno mobilnost posameznikov. Pridobiti status študenta je namreč pomenilo prestati *genealoško* raziskovanje, ki je predstavljalo osrednji zbir tehnik, prek katerih so uradniki *Colegio Mayores* preverjali »čistost krvi« posameznega kandidata in njegove družine. Status študenta na San Bartolomejskem *Colegiu* je posamezniku tako že v samem izhodišču prinesel družbeno spoštovanje, ki ga lahko razumemo v smislu določene povratne zanke, ki je idejo »čiste krvi« dodatno legitimirala med širšim prebivalstvom španskih kraljestev v 15. stoletju. Kljub temu, da je bila ideja »čiste krvi« že prisotna med prebivalstvom španskih kraljestev (delo pridigarjev), kar je predstavljalo določen pogoj možnosti statutom/tehnika oblasti in diskurzom *Limpieza de sangre* San Bartolomejskega *Colegia*, so statuti/tehnike in diskurzi *Colegio mayores* odigrali eno od osrednjih vlog pri diseminiranju, perpetuiranju, utrjevanju in legitimiranju ideje »čiste krvi« kot objektivnega, nevtralnega in »naravnega« kriterija za delitev ter zamejevanje populacije na dva neenakopravna dela, izpostavljena specifičnim praksam, bodisi privilegiranja bodisi diskriminiranja in deprivilegiranja ter izključevanja. V tem okviru je legitimiranje ideje »čiste krvi« predstavljalo tudi pomemben korak vzpostavljanja kriterija »čiste krvi« kot osrednjega torišča identitet, zbira praks sebstva/subjektivizacije posameznika in družbenopolitičnih skupin (glej Kamen 2005).

Kar je potrebno izpostaviti pri naslavljanju vpeljevanja statotov *Limpieza de sangre* v selekcijski proces San Bartolomejskega *Colegia*, je njihov izhodiščni namen. Osrednji namen statotov je bil namreč zagotoviti posameznikom, ki so končali študij na *Colegiu*, čim boljše možnosti zaposlitve in kariere v novo vzpostavljajoči se upravi španske monarhije (glej Hering Torres 2006). Statuti/tehnike in diskurzi *Limpieza de sangre* so se namreč posledično percipirali kot ekonomsko učinkoviti. Opravljen študij na San Bartolomejskem *Colegiu* je tako dokazoval ne le posedovanje zahtevane izobrazbe za poklic v monarhični upravi, temveč hkrati »čistost krvi« kandidata in njegovo komparativno prednost pred ostalimi izobraženimi kandidati, ki formalnega priznanja njihovega statusa »starega kristjana« (še) niso imeli. Če so statuti San Bartolomejskega *Colegia* predstavljali enega od pomembnih korakov v legitimaciji razširjene, a glede na dogodke, v kontekstu statotov mestnega sveta v Toledu nikakor še ne utrjene, splošno sprejemane ideje, je sprejemanje statotov/tehnika in diskurzov s strani drugih

Colegios mayores, ki so sledili San Bartolomejskemu *Colegiu* z namenom svojim diplomantom zagotoviti enake možnosti za dostop do zaposlitve, idejo »čiste krvi« legitimiralo ter jo vzpostavilo kot legitimen posreden kriterij dostopa do državnih služb. Sprejemanje ideje s strani osrednjih institucij produkcije tako vednosti kot s strani subjektov, ki jim je bil v režimu resnice zgodnjemoderne pripisan osrednji status posedovalcev in kreatorjev resnice, je ideji »čiste krvi« podal avro in status znanstvenosti (glej Sicroff 1985). V tem kontekstu postane jasno, zakaj so bili postopki ugotavljanja *Limpieza de sangre* kandidata za študij na *Colegios mayores* podvrženi izjemno ostrim bojem za intepretacijo in končne ugotovitve »čistosti krvi« določenega kandidata. Ugotovljen status »čistosti krvi« je namreč zagotovil tako dostop do znanja, kar je imelo pozitivne posledice za socio-ekonomski položaj posameznika, hkrati je status igral enega od ključnih kriterijev časti v ibernski družbi zgodnje moderne. Čast je namreč tudi v kontekstu zgodnje moderne na Iberskem polotoku igrala vlogo kriterija umeščanja posameznika v posamezne družbenopolitične skupine, ki so bile locirane na specifično mesto v hierarhični lestvici (glej Hering Torres 2006). Glede na omejenost mest ter služb v vzpostavljajoči se monarhični upravi, kot tudi omejenost možnosti za napredovanje v okviru *Colgeios mayores*, je postopek ugotavljanja *Limpieza de sangre* posameznih kandidatov postal polje ostrih konfliktov med kandidati in polje vzpostavljanja najrazličnejših tehnik, s katerimi so poskušali kandidati vplivati ne le na končne ugotovitve v kontekstu lastnega procesa, temveč tudi na ugotovitve o statusu svojih tekmecev (glej Netanyahu 1995). V teh procesih so se zrcalili tako konflikti znotraj univerz kot tudi konflikti znotraj lokalnih skupnosti, iz katerih so prihajali kandidati.

Vojaški redovi so bili naslednja pomembna institucija, prek katere se je legitimirala ideja *Limpieza de sangre* in prek katerih se je poskušala proliferirati ter konsolidirati v družbenopolitični realnosti španske monarhije. Glede na *Colegios mayores* so imeli vojaški redovi izhodiščno bolj »primerno« zgodovino svojega nastanka za proliferacijo idej *Limpieza de sangre*. Ustanovljeni so bili z namenom izгона sovražnikov krščanstva iz Iberskega polotoka. Temelji njihove racionalnosti delovanja so bili tako versko-ortodoksni (Roth 1995). V nasprotju s *Collegios mayores* so se po izgonu Židov in zavzetju Grenade leta 1492 soočili z dejanskostjo, v kateri so bili vsi »sovražniki krščanstva« na Iberskem polotoku bodisi izgnani bodisi poraženi. S tem so bili spodkopani idejni temelji njihovega delovanja in v tem kontekstu se je začela razprava o smiselnosti teh redov v novem družbenopolitičnem kontekstu. Ti redovi so posledično potrebovali novo racionalnost za svoj obstoj, ki bi jih legitimirala v očeh splošne populacije in posledično elitam, ki so se formirale prek teh redov,

zagotovilo ohranjanje in utrjevanje njihovega strukturnega superiornega asimetričnega položaja v okviru novo vzpostavljajoče se španske zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve. Svoj novi *raison d'etre* so tako vojaški redovi utemeljili na ideji *Limpieza de sangre* kot enega od osrednjih pogojev članstva v teh redovih. Pričeli so se vzpostavljati ne le kot ena od osrednjih institucij sokonstituiranja plemstva, temveč kot ena od osrednjih institucij sokonstituiranja elite »starokristjanov«, v smislu združevanja ne le plemičev, temveč plemičev *Limpieza de sangre*. Če je bilo v predmodernejši dobi članstvo v vojaških redovih podeljeno na osnovi vojaškega poguma, je v zgodnji moderni pogojeno z dvema pogojema, in sicer plemiškim stanom ter *Limpieza de sangre*. Posledica drugega pogoja je bila predvsem ta, da je dodatno zamejilo članstvo na posameznike-plemiče, ki so lahko dokazali *Limpieza de sangre* v smislu »čistosti krvi« svojih prednikov. Osrednji namen statutih je bilo ohraniti ali vzpostaviti privilegije določenemu delu populacije, ki se prek institucij vojaških redov sokonstituiral kot »starokrščanska« elita. Članstvo je namreč predstavljalo tako gospodarski kot družbeni prestiž, saj je bilo vezano na podelitev redovne komende (rente). Vojaški redovi so imeli namreč velike zasluge in so bili posledično zelo bogati. Članstvo, prek katerega so posamezniki pridobili redovno rento, je pomenilo ohranjanje in utrjevanje socio-ekonomskega položaja konstituirajoče se »starokrščanske« plemiške elite kot enega od osrednjih elementov vzpostavljajoče se španske družbenopolitične elite (glej Kamen 1999, Hering Torres 2006).

Tretja osrednja oblika institucije prek katere se je ideja »čiste krvi« vpisovala in predvsem legitimirala, utrjevala in proliferirala ter konsolidirala v družbenopolitični realnosti Iberskega polotoka je bila institucija inkvizicije (glej Kamen 1999). Pri preučevanju inkvizicije na Iberskem polotoku, ki jo pogostokrat označujemo tudi s terminom španska inkvizicija, smo soočeni s problemom določenega zelo izkrivljenega pogleda na institucijo španske inkvizicije, ki nam je posredovana tako prek določenih strokovnih kot znanstvenih tekstov ter predvsem prek mitologizacije prisotne v popularni kulturi²⁹, katere korenine segajo v pozno 16. stoletje, ko se je pričela tudi na osnovi izkrivljene podobe inkvizicije vzpostavljati omenjena »legenda o črni Španiji« (glej Rawlings 2006, Greer, Mignolo, in Quilligan 2008). Analiza inkvizicije posledično zahteva določeno kompleksnost in izčrpnost, prek katere je potrebno destabilizirati

²⁹ Španska inkvizicija je tudi v sodobni popularni kulturi deležna zelo partikularne obravnave kot izjemno nasilna in totalitarna institucija, ki je strah in trepet španskega ljudstva ter velik sovražnik racionalnosti in napredka. Zgovorna je na primer podobnost med »resnimi« filmi (na primer 1492 Ridleyja Scotta) in komedijami (Zgodovina časa Mela Brooksa in delih o španski inkviziciji v skečih in filmih ekipe letečega cirkusa Montya Pythona) v predstavitvi španske inkvizicije, saj jo vsi predstavljajo bolj ali manj karikirano prek izpostavljenih reprezentacij. Na primer mučenje, ki se ga rado vizualizira v kontekstu omenjanja španske inkvizicije, je bilo uporabljeno zelo redko v procesih inkvizicije (glej Homza 2006).

izkrivljen pogled na institucijo. Ključne napačne predstave o inkviziciji, ki jih je moč identificirati, so na primer prepričanje, da je pregnjala Žide, nad katerimi formalno in dejansko ni imela nobene jurisdikcije. Nadalje se jo percipira kot orodje v rokah Rima, pri čemer gre za institucijo neposredno podrejeno španskemu monarhu (Roth 1995, Kamen 1999, Homza 2006). Osrednja ideja, ki je pripeljala do ustanovitve institucije inkvizicije na Iberskem polotoku, je bila namreč ideja o nezmožnosti zagotavljanja spoštovanja krščanske vere le prek katekizma. Zagotavljanje spoštovanja vere je bilo kot možno osmišljeno le prek vzpostavitve razvejanega nadzornega aparata. Slednji se prične vzpostavljati postopoma. Pri tem razvoj inštitucije inkvizicije ni potekal linearno, temveč se je institucija v določenih obdobjih znašla tudi pred propadom. Obdobja delovanja institucije inkvizicije lahko razdelimo tudi glede na osrednje tarče njenega delovanja. Tako so v obdobju od ustanovitve do leta 1530 glavno tarčo sodnih postopkov predstavljali konvertiti (90 % vse primerov), medtem, ko so v obdobju po letu 1530, 2/3 obtoženih predstavljali morisci (Rawlings 2006).

Inkvizicija je bila specifična predvsem zaradi svoje upravne organizacije, saj je upravna delitev pristojnosti določenih sodišč inkvizicije sledila svoji logiki, svojemu strateškemu principu, ki ga lahko opredelimo kot čim bolj učinkovit nadzor nad populacijo Iberskega polotoka, s čimer racionalnost inkvizicije lahko neposredno povežemo z logiko racionalnosti *raison d'etat*³⁰ o popolni kontroli in nadzoru prebivalcev. Upravna razdelitev inkvizicije ni sledila niti obstoječi sakralni niti sekularni razdelitvi ibernskega ozemlja. Inkvizicija je tako razvila teritorialne oblastne tehnike, pri čemer predstavlja v okviru španske monarhije prvo in nekaj časa edino skupno institucijo različnih delov kraljestva oziroma ibernskih kraljestev, ki so se združila z vezo Isabele in Ferdinanda. Posledično gre za eno od osrednjih institucij, v okviru katere so se razvile tehnike oblasti in diskurzi teritorializacije španske monarhije ter vzpostavljanja zamejene percipirano homogene populacije (glej Rawlings 2006, Homza 2006). Hkrati je bila inkvizicija utemeljena na principu ostre selekcije administrativnega in nadzornega osebja inkvizicijskih sodišč (Hering Torres 2006). Inkvizicija je igrala tudi izobraževalno in normativizacijsko/normalizacijsko vlogo v smislu, da je bilo veliko njenega napora kot institucije usmerjenega na interakcijo z navadnim prebivalstvom in »popravljanjem«/normativiziranjem njihovega ravnanja in mišljenja v smer »pravega« krščanskega mišljenja ter ravnanja (glej Rawlings 2006). Prek institucije inkvizicije so se tako specifične nove norme družbenopolitične ureditve vpisovale, utrjevale in diseminale med

³⁰ V okviru te racionalnosti vladanja se namreč prvič pojavijo politike oziroma programi celovitega in popolnega nadzora populacije in posameznikov ter družbenopolitičnih procesov (Foucault 1977-1978/2009, 29).

splošno populacijo. V okviru inkvizicije je ključno to, da eksplicitna formulacija statutih *Limpieza de sangre* nikoli ni bila prisotna v okviru inkvizicije. Na drugi strani je ideja »čiste krvi« še kako razvidna iz dokumentiranih praks obtoževanj in celotnega zbira procedur sodnega procesa. Konvertiti so bili v kontekstu procesov inkvizicije izhodiščno krivi kršenja katoliških norm na osnovi svojega porekla (Kamen 1999). Prisotnost ideje *Limpieza de sangre* je bila razvidna tudi v tehnikah *genealoške* raziskave zaposlenih v instituciji inkvizicije. Čeprav bomo ibernske zgodnjemoderne konceptualizacije »rase« reflektirali v nadaljevanju, je na tem mestu z vidika pojava modernih konceptualizacij »rase« zanimiv pomen besede *raza*, ki je prisoten v genealoškem formularju, ki so ga morali izpolniti vsi zaposleni španske inkvizicije. Španski pojem *raza* (»rasa«) se namreč v okviru tega formularja opredeli kot nekaj, kar posameznika umaže. »Čisti« kristjani naj tako ne bi bili umazani z »raso« in ti so lahko bili zaposleni v instituciji inkvizicije (glej Hering Torres 2006).

Podobno kot članstvo v *Colegios mayores* in v vojaških redovih je zaposlitev v instituciji inkvizicije prinašala določene ugodnosti v smislu posebnega pravnega reda za zaposlene (pravica do nošenja orožja). Poleg tega zaposleni in sodelavci institucije niso bili zavezani k oskrbovanju vojske (denarnemu in materialnemu). Zaposlitev v instituciji je predstavljala pomembno odskočno desko za vzpon v sakralnih in sekularnih institucijah Iberskega polotoka. Osrednji pomen inkvizicije tako ni bil enostavno preganjanje heretikov, temveč je bil osrednji namen inkvizicije vzpostavljanje in utrjevanje novega družbenopolitičnega reda, nove družbenopolitične kohezije v kontekstu poskusa vzpostavljanja centralizirane španske monarhije (glej Kamen 1999, Hering Torres 2006, Rawlings 2006). Ključen namen institucije in njenih raznolikih procedur, tehnologij in tehnik, diskurzov in subjektivnih pozicij je bila vzpostavitev družbene kontrole in v tem kontekstu družbenega discipliniranja.

2.4 Osrednji zbir idej in predpostavk dispozitiva *Limpieza de sangre*

Za celovito razumevanje delovanja dispozitiva *Limpieza de sangre*, njegovih ključnih epistemoloških predpostavk, idej in pojmov, njegove uspešne institucionalizacije v okviru določenih družbenopolitičnih kontekstov kot tudi njegove konstitutivne vloge v kontekstu vzpostavljanja moderne iberske družbenopolitične ureditve, predvsem v smislu modernih subjektivitet in kolektivnih identitet prek modernih družbenopolitičnih diferenciacij ter hierarhizacij, je potrebno celoviteje nasloviti njegovo diskurzivno polje. Refleksija slednjega je ključna tako z vidika vloge enega osrednjih kontekstov reartikulacije in prepletanja ter reorganiziranja raznolikih preteklih diskurzov družbenopolitičnega diferenciranja ter hierarhiziranja, vključevanja in homogeniziranja na eni ter izključevanja ter hierarhičnega vključevanja na drugi strani, kot tudi kontekst geneze novih osrednjih torišč diferenciacij in hierarhizacij, kot z vidika osrednjih kontekstov sokonstitucije norm individualne subjektivitete in kolektivne identitete v okviru novo vzpostavljajoče se družbenopolitične ureditve. Hkrati je refleksija ključna z vidika analize osrednjih diskurzov, prek katerih so se legitimirale, naturalizirale in objektivizirale diferenciacije, privilegiranja in marginalizacije ter diskriminacije posameznikov *qua* pripisanih članov družbenopolitičnih kategorij »novo« in »starokristjanov« ter na temelju katerih so bile različne zgoraj reflektirane tehnologije oblasti dejansko uporabljene kot tudi specifična vednost o posameznikih dejansko producirana. Pri tem je bila legitimnost, splošno prepoznavanje, splošna proliferacija idej teh diskurzov v dialektičnem smislu vzpostavljena ter konsolidirana prek aplikacije tehnologij oblasti in produkcije vednosti kot subjektivizacije posameznikov. Refleksija diskurzivnega polja *Limpieza de sangre* je ključna tudi z vidika ilustracije kompleksnosti prehoda iz predmodernih teoloških režimov (krščanska hermenevtika) resnice v moderne režime resnice, utemeljene na specifičnih sekularnih miselnih okvirih ter utemeljene na specifičnih tehnikah produkcije vednosti, specifičnih institucionalnih okvirih in specifičnih subjektivnih pozicijah avtoritet artikulacije resnice. V okviru analize diskurzov tega diskurzivnega polja lahko jasno ilustriramo kompleksnost, nejasnost ločitve in mešanje tako percipirano predmodernih kot percipirano modernih diskurzivnih elementov rasističnih diskurzov ter posledično

problematiziramo mnoge zgodovinske analize pojava rasizma, ki njegovo genezo osmišljajo prek analitičnega okvirja ostrega preloma s predhodnimi diferenciacijami in hierarhizacijami, v smislu skoraj da instantne geneze popolnoma vzpostavljenega rasističnega dispozitiva (ali diskurza, ideje, ideologije, sistema, strukture).

Že sam osrednji pojem, osrednje torišče *Limpieza de sangre*, se vzpostavi in razvija v kontekstu presečišča teološke metafore in medicinskega oziroma naravoslovnega pojma. Sprva je šlo pri ideji *Limpieza de sangre* namreč za teološko metaforo, ki se kasneje preplete s sekularnimi osmišljanji ter se posledično »poznanstveni« (glej Hering Torres 2006, 132). Sam pojem *Limpieza de sangre* je posledično mogoče reflektirati le, v kolikor reflektiramo osrednje teološke ideje, iz katerih črpa, kot osrednje naravoslovne/medicinske oziroma sekularne ideje, s katerimi se prepleta. Hkrati se pojem *Limpieza de sangre* neločljivo povezuje in je posledično nerazumljiv, v kolikor ne reflektiramo osrednjih družbenopolitičnih kategorij »novo« in »starokristjanov« prek analize diskurzov, na katere se opira njihova sokonstitucija, njihovo zamejevanje, hierarhiziranje, privilegiranje ter izključevanje/marginaliziranje/diskriminiranje. Za diskurze, ki se prepletajo oziroma so se prepletli v okviru vzpostavljanja in konsolidacije diskurzivnega polja *Limpieza de sangre* tako izhodiščno lahko trdimo, da skupaj tvorijo izjemno raznolik brikolaž teoloških in sekularnih idej o človeškem telesu, čistosti, bolezni, krvi, poreklu, kot tudi dednosti, delitvi človeških skupnosti, razlik in narave razlik med njimi kot idej vezanosti na določeno ozemlje ter ideje o hierarhijah med njimi.

Kot smo izpostavili pri premisleku pogojev možnosti dispozitiva *Limpieza de sangre*, je bila eden izmed ključnih pogojev možnosti njegove geneze radikalizacija dispozitiva sovraštva do Židov, ki je bil na prvi pogled z izgonom ali konverzijo Židov obsojen na propad, saj formalno družbenopolitične skupine Židov v okviru španske monarhije ni bilo več, s čimer je zgubil svoj *raison d'etre*. Tako specifične prakse predvsem diskurzi diskurzivnega polja sovraštva do Židov z izgonom in konverzijo Židov niso poniknili, temveč so bili inkorporirani in reartikulirani ter reorganizirani v okviru novega diskurzivnega polja oziroma širše v okviru novega dispozitiva *Limpieza de sangre*. Diskurzi sovraštva do Židov in njihove temeljne ideje, predpostavke ter pojmi, ki so jih organizirali, artikulirali ter popularizirali in utrjevali so namreč tvorili epistemološki temelj idej oziroma pojmov *Limpieza de sangre* kot kategorij »staro« in »novokristjanov« (glej Sicroff 1985, Kamen 2005). Konstitutivnost diskurzov sovraštva do Židov v *Limpieza de sangre* lahko identificiramo v diskurzih, ki eksplicitno

spremljajo njeno osrednjo tehnologijo oblasti-vednosti, *genealoško* preiskavo porekla. Židje so se namreč v kontekstu genealoškega preverjanja vzpostavili kot *genealoški* madež, kot nevidni sovražnik, kot nematerializirani sovražnik, ki se skriva v »krvi« »novo kristjanov« (glej Hering Torres 2006, 139-43). Židje so posledično v svojem fizičnem neobstoju postali *par excellence* vsesplošna nevidna nevarnost za posameznike in ibersko skupnost »pravih« »starokristjanov! in hkrati v smislu prednikov »novokristjanov« tisto, kar jih popolnoma determinira in diferencira napram »starokristjanom« ter izključuje iz polnopravne vključitve v krščansko skupnost in v špansko politično in družbeno telo.³¹

Pojem oziroma ideja *Limpieza de sangre* že sama na sebi sproža vprašanje, na kaj se nanašata elementa sintagme. Če smo pojem krvi in njegov razvoj reflektirali že v kontekstu pogojev možnosti *Limpieza de sangre* predvsem v smislu njegove osrednjosti pri transformaciji osmišljanja družbenopolitičnih skupnosti v smer »krvnih skupnosti« in osrednjosti polja za moderne politične pojme kot tudi njegove osrednjosti pri legitimiranju nasilja v okviru krščanske teološko-politične misli, ki se je pričela artikulirati vzporedno s križarskimi pohodi, se bomo na tem mestu osredotočili na teološki (judokrščanski) pojem čistosti, iz katerega črpajo diskurzi *Limpieza de sangre* oziroma, ki tvori del njenega diskurzivnega polja. V okviru judokrščanske teologije sta prisotni dve obliki čistosti, pri čemer se izhodiščno čistost razume kot stanje, ki posamezniku dopušča, da se pojavi pred bogom. Svetost in nečistost si posledično stojita diametralno nasprotno (kot nečist ne moreš stopiti pred Boga). Judokrščanska teologija tako pozna levitsko in notranja čistost. Obe izhajata iz Stare zaveze, pri čemer notranjo čistost prevzame tudi Nova zaveza, ki obe dejansko loči. Po Mojzesovem zakonu lahko levitsko čistost dosežejo le osebe, ki se držijo predpisov »kulta« (vere) in so posledično postavljeni v sveto-čisti položaj. V tem kontekstu so bili tako rojstvo, menstrualne krvavitve, kožne bolezni, sperma, truplo razumljeni kot nečisti. Hkrati je kontakt z njimi lahko povzročil nečistost. Za doseganje ali ohranjanje čistosti je bilo nadalje potrebno slediti predpisanemu načinu prehranjevanja. Žaljenje Boga in prakticiranje poganskih obredov je bilo razumljeno kot nečisto. Ključno pri levitski čistosti je, da se jo lahko doseže oziroma, da se nečistost lahko odstrani prek pranja/čiščenja in prek žrtvovanja neoporečnih živali. Kljub temu, da to razumevanje čistosti kritizira sam Jezus Kristus prek apostolov, v Novi zavezi ta ni bila odpravljena. Sama praksa ritualne čistosti (razen krsta) se do 3. stoletja n.š. v okviru

³¹ V diskurzih *Limpieza de sangre* tako lahko temporalno in geopolitično lociramo moderno rasistično idejo metafizičnega sovražnika, prek katere lahko razumemo rasizem in antisemitizem v družbenopolitičnih skupnostih, kjer »nebelci«, muslimani in Židje bodisi niso prisotni oziroma so prisotni v popolnoma zanemarljivem številu (glej Ignatiev 1995, Jacobson 1998, Allen 2012).

krščanskih ritualov odpravi. Pri tem se nasprotovanje ritualom čistosti vzpostavi v kontekstu diferenciranja med Židi in kristjani. Kristjani so namreč od 3. stoletja naprej osmišljali čistost kot izhajajoč ne več iz prehranjevalnih navad posameznika, temveč iz njegovega mišljenja, govorjenja, občutenja in ravnanja. Čistost naj bi tako izhajala iz notranjosti in ne od zunaj ter naj ne bi bila posredovana prek zunanjih predmetov. Koncept čistosti se je posledično pričel osmišljati kot pojem, ki se referira na notranjost človeka (glej Kamen 2005). V okviru diskurzov *Limpieza de sangre* je pojem čistosti nastopal predvsem v reartikulirani in reorganizirani dimenziji oziroma obliki notranje čistosti, pri čemer se je ta neločljivo povezala s specifičnim pojmovanjem greha. V okviru srednjeveške krščanske teologije je bil greh osmišljan kot bodisi dejanje ali mišljenje, ki krši božje zapovedi oziroma zakone. Pri tem naj bi vsak greh pustil trajne notranje sledi na posamezniku. Vsak je bil posledično potencialno lahko notranje nečist. V okviru tega osmišljanja se sicer kristjani prvotno očistijo prek krsta, vendar greh in nečistost obstajata kot vseživljenska potenciala. V okviru artikulacije diskurzov *Limpieza de sangre* se ideja greha in nečistosti specifično aplicira, saj je nečistost oziroma temeljni greh pripisan zgolj drugače verujočim (Židom, muslimanom in heretikom) ter konvertitom, ki jih je posledično mogoče izključiti iz enakopravnega statusa znotraj krščanske skupnosti. »Starokristjani« so v tem okviru osmišljani kot izhodiščno in permanentno čisti. »Nečistost« naj bi bila izključno inherentna posameznikom brez »starokrščanskih« prednikov. Posledično se v tem diskurzu nečistost srca, nečistost notranjosti v smislu dejanj in mišljenj transformira v nečistost izvora posameznika (glej Herring Torres 2006, 140).

Pri tem se slednji diskurz v okviru diskurzivnega polja *Limpieza de sangre* poveže z diskurzom o kolektivni krivdi oziroma grehu Židov, ki naj bi se dedno prenašal iz roda v rod. Gre za del reartikuliranih diskurzov diskurzivnega polja sovraštva do Židov, v okviru katerega se reartikulira krščanska teološka argumentacija o kolektivni krivdi Židov za križanje Jezusa Kristusa. Diskurz temelji na ideji, da so Židje in tudi njihovi potomci odgovorni za križanje Jezusa, da so posledično grešno ljudstvo. Historično ideje o kolektivni krivdi Židov pridobijo na moči, ko so evangeliji, po sklepih Rimskega koncila leta 382, osmišljeni kot božje inspirirani oziroma ko so postali kanon krščanskega nauka. V tem diskurzu je poleg kolektivne krivde Židov za Jezusovo križanje izjemnega pomena za razumevanje diskurzov *Limpieza de sangre* tudi ideja dednosti in večne omadeževanosti Židov kot potomcev odgovornih za križanje Jezusa Kristusa. Motiv križanja je pri tem tvoril eno od osrednjih torišč legitimacije sovraštva do Židov. Diskurz dedne omadeževanosti oziroma »nečistosti«

»novokristjanov« ter Židov osmisli »novokristjane« in Žide kot inherentno nagnjene h grešenju, pri čemer naj bi se njihova dedna »nečistost« izražala tudi v njihovih telesnih-fizičnih anomalijah (glej Roth 1995). V okviru zbira idej dedne zaznamovanosti diskurzov *Limpieza de sangre* je potrebno izpostaviti še en pomemben element, še eno ključno idejo, in sicer idejo omadeževanost vsakega posameznika, ki je imel židovske prednike. Pri tem ni bilo pomembno, v katerem kolenu je imel posameznik Židovske prednike, temveč, da poseduje kapljico »nečiste« židovske krvi.

Refleksija teoloških temeljev diskurzov *Limpieza de sangre* nam izhodiščno razkrije tako opiranje na splošno sprejemane kanonske diskurzivne elemente oziroma pojme in ideje veljavne krščanske doktrine, na drugi strani je mogoče v kontekstu številnih idej, segajoč od »čistosti« do »večne« dednosti greha, identificirati bolj ali manj ostro diskrepanco med kanonom in idejami *Limpieza de sangre*. Ta diskrepanca je bila sicer prepoznana s strani zagovornikov *Limpieza de sangre*, a hkrati so se v okviru diskurzov *Limpieza de sangre* omenjene ideje artikulirale na temelju percipirane in artikulirane ideje nujnosti izjeme v obravnavi konvertitov oziroma »novokristjanov«. V okviru idej nujnosti izjeme se subvertira tudi na prvi pogled jasna ideja »ljubezni do bližnjega«. Teologi zagovorniki »čistosti krvi« namreč to idejo reinterpreterajo na način, ki je omogočil njeno integracijo v diskurze *Limpieza de sangre*. Ideja »ljubezni do bližnjega« se pri tem reinterpretera v smislu, da enostavno ni mogoče ljubiti vsakega enako. V luči, da kralji in papež svoje podložnike in svojo »čredo« ne morejo osmišljati in z njimi ravnati kot s sebi enakimi, se je v reinterpreteraciji ideja enakosti, enake obravnave, osmislila kot absurдна. Domnevna absurdnost ideje enakosti je bila v okviru diskurzov *Limpieza de sangre* nanašajoč se na »ljubezen do bližnjega« »potrjena« prek primera domnevne absurdnosti enakega ljubljenja kralja in kristjanov na eni strani ter heretikov in Turkov na drugi strani. V reinterpreteraciji ideje »ljubezni do bližnjega« je posledično mogoče identificirati naslanjanje ideje inherentne neenakosti med »staro« in »novokristjani« s splošno sprejemano idejo »od boga dani neenakosti«, prek katere je bila legitimirana in utrjevana ter stabilizirana stanovska družba fevdalizma (glej Hering Torres 2006).

Poleg teoloških idej oziroma diskurzov je pomemben okvir legitimiranja, utrjevanja in objektiviziranja in naturaliziranja ideje *Limpieza de sangre* ter inherentne razlike med »novimi« in »starimi« kristjani predstavljala zgodnjemoderna medicinska vednost v smislu osrednjega zbira sekularnih idej o *Limpieza de sangre* (glej Martinez 2004). Pri tem je

izhodiščno potrebno izpostaviti prepletenost obeh okvirov, njun medsebojni vpliv ter medsebojno utrjevanje, legitimiranje in objektiviziranje, ki je idejo *Limpieza de sangre* in obeh osrednjih, percipirano inherentno različnih družbenopolitičnih kategorij »staro« in »novokristjanov«, vpisal, utrjeval in proliferiral v družbenopolitični realnosti španske zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve. Preplet je najbolj očiten v osmišljanju in razlagi percipirano inherentne telesne različnosti Židov, ki je temeljna ideja diskurzov »čistosti krvi«. Ironija artikulacije sekularnih idej različnosti Židov napram »pravim« kristjanom leži v dejstvu, da so bili zdravniki poznega srednjega veka in zgodnje moderne ne le na Iberskem polotoku, temveč tudi drugod po Evropi prevladujoče Židje, oziroma so zdravniki imeli večinoma židovske ali (v specifičnem primeru Iberskega polotoka) muslimanske prednike. Sam poklic se je tako povezoval z njimi (glej Roth 1995). Za razumevanje vloge medicinske vednosti v vzpostavljanju diskurzivnega polja *Limpieza de sangre* je potrebno izpostaviti osrednje pertinentne ideje, pojme in konceptualizacije, ki so predstavljali izhodišče medicine poznega srednjega veka in zgodnje moderne. Predvsem ideje o telesu in boleznih so pri tem igrale osrednjo vlogo. Osrednja teorija, prek katere se je osmišljalo telo, je bila v zgodnji moderni antična, in sicer humoralna patologija, katere osrednji idejni korpus so predstavljale ideje Galena (Claudius Galenus – 129-200 n.š.), ki je predstavljal tudi idejnega »očeta« zgodnjemodernih teorij o razlikah med spoloma. Galenove ideje o telesu in telesnih procesih tudi v zgodnji moderni ostanejo osrednje koordinate za osmišljanje fiziologije in patologije teles. V Galenovi teoriji (humoralni patologiji) se termin »kri« nanaša na dve stanji. Na »kri« v smislu telesnega soka in na »kri« v smislu substance, ki je sestavljena iz štirih humoralnih sokov. Bolezen je bila osmišljana kot stanje neharmonije in neravnotežja med količino posameznih humoralnih sokov v krvi. Zdravo stanje je pomenilo posedovati harmonijo med štirimi osrednjimi *humorji* (ogenj, zemlja, voda, zrak). Osrednji cilj zdravljenja je bil ponovno vzpostaviti harmonijo bodisi s posebno dieto, zdravili ali puščanjem krvi. Zgodnjemoderna medicina je tako »nečistost krvi« osmislila kot disharmonijo osnovnih »humorjev« krvi. Hkrati je tedanja medicinska teorija poskušala vzpostaviti povezavo med telesnim stanjem določenega človeka in njegovo etično zavestjo ter fizionomijo (morfologijo) posameznika. Zdrav človek tako ni mogel biti slab/zel (glej Turner 1984). Posledično preplet fizionomije/morfologije (izgled posameznika), bolezen in morala niso bili osmišljani le prek teologije, temveč so bili osmišljani prek sekularnih medicinskih teorij.

Z vidika genealogije modernih rasističnih diskurzov je pomenljivo predvsem osmišljanje »nenormalnih« teles in duha v okviru zgodnjemoderne medicine. Tudi v zgodnjemoderni

medicini je namreč mogoče identificirati heterogen, nelinearen in kompleksen proces prehoda v moderno medicinsko znanost, moderne miselne okvire in procedure oziroma moderen režim resnice. Fokus zgodnjemoderne medicine se je namreč postopoma usmeril na fenomene, ki jih ni bilo enostavno zaobjeti/osmisliti oziroma percipirano niso bila več razumljiva v okviru predhodnih miselnih okvirov in načinov pridobivanja vednosti. V tem kontekstu je bil eden od osrednjih fokusov medicinskih osmišljanj, analiz in raziskav intenziviranje drugačnosti, raznolikosti in heterogenosti družbenopolitične skupnosti Iberskega polotoka, ki je bilo produkt vedno hitrejših družbenopolitičnih transformacij. Medicinska osmišljanja je pri tem potrebno razumeti kot del prizadevanj za vzpostavljanje epistemološkega in ontološkega reda prek osmišljanja, vpisovanja, utrjevanja in nadziranja določenih družbenopolitičnih kategorij in njihovih meja, prek katerih naj bi se urejalo percipirano nevarno mnoštvo pojavljajočih se raznolikih družbenopolitičnih skupin.

Osmišljanje »drugačnosti« Židov je še vedno služilo kot izhodišče vsem ostalim razmišljanjem o različnosti, predvsem v kontekstu določene destabilizacije družbenopolitičnega reda in reartikulacije ter zaostrovanja sovraštva do Židov v reformacijskih³² ter protireformacijskih procesih oziroma procesih religiozne disperzije, pričete konec 13. stoletja. Med medicinskimi deli, ki so osmišljali drugačnost Židov, izstopa predvsem delo »francoskega« zdravnika Bernarda Gordoniusa z naslovom *Lilium medicine* (1305), ki je bilo tekom 14. in 15. stoletja prevedeno v mnogo evropskih jezikov in konec 15. stoletja tudi v kastiljščino. Na Iberskem polotoku je namreč delo postalo zelo pomembno v okviru diskurzov, prek katerih se je argumentirala drugačnost Židov in legitimiralo njihovo izključevanje. Gordonius artikulira idejo, da so Židje disproporcionalno podvrženi hemeroidom. Hkrati postavi tezo, da naj bi tudi Židovski moški imeli menstruacijo oziroma naj bi regularno krvaveli iz anusa, kar Žide tesno poveže z družbenopolitično kategorijo žensk, ki je bila podobno osmišljana kot inherentno drugačna od norme moških ter posledično inferiorna. Gordoniusove ideje so del diskurzivnega procesa prenosa »ženske anomalije« menstruacije na Žide in »nove« kristjane, s čimer so bili ti izvzeti iz konstrukcije moderne (evropske) maskulnosti, ki se je pričela skupaj s femininostjo vzpostavljati v zgodnji moderni (glej Federici 2004). Židje in »novi« kristjani so bili tako vzpostavljeni kot feminizirani

³² V analizi reformacije in protestantizma se velikokrat utiša dejanskost intenziviranja sovraštva do Židov, katerega glavni idejni avtorji so bili osrednji protestantski misleci. Martin Luther tako v svojih poznih delih spodbuja preganjanje Židov, pri čemer je odločilno predvsem njegovo delo iz leta 1543 s pomenljivim naslovom O Židih in njihovih lažeh (Von den Juden und ihren Lügen). Pri tem naj bi Luther tudi neposredno pritiskal na protestantske kneze, da iz svojih dežel izženejo Žide, kar naj bi mu v primeru Saške leta 1537 tudi uspelo (glej Johnson 2013).

moški, kot ne čisto pravi moški. (Proto)rasistični diskurz *Limpieza de sangre* se je tako neločljivo navezal na vzpostavljaljoče se seksistične diskurze in dispozitiv. V 16. stoletju lahko namreč lociramo zametek modernih seksističnih diskurzov, ki so ženske vzpostavili kot umsko manj razvite in posledično manj vredne, kot škodoželjne, nehvaležne, poželjive in morilske (glej Federici 2004, Lister 1997, Stoler 1995).

Gordoniusove misli so ključne tudi za identifikacijo pričetka povezovanja diskurzov sovraštva do Židov in posledično konvertitov ter vzpostavljaljočih se modernih diskurzov diferenciranja in izključevanja norosti. Po Gordoniusu naj tako Židje ne bi imeli prave harmonije v telesu, ki naj bi povzročila »židovsko melanholijo«. Židje naj bi zato nujno potrebovali »čiščenje« krvi v obliki puščanja krvi. Prekomerno proizvodnje *humorja* »črnega žolča« (melanholije) naj bi bila po Gordoniusu povezana z manijo. Hkrati naj bi bilo povečanje melanholije potencialno povezano z vplivom hudiča. Tako se hipotetično povežejo Židje in norci kot družbenopolitična skupina in vzpostavljaljoča se kategorija, ki je bila deležna postopnega izključevanja iz »umsko normale« skupnosti moderne (glej Hering Torres 2006, 162-63, Foucault 2006). Poleg tega Žide poveže še z delovanjem hudiča, kar ilustrira prepletenost teoloških in sekularnih vednostnih okvirov v poznem srednjem veku. Zdravniki, ki so sledili Gordoniusovim idejam, so norost pričeli tesno prepletati z delovanjem hudiča, ki naj bi vplival na povečanje »črnega žolča« (melanholije) v krvi posameznikov, ki so znoreli. Povezovanje »črnega žolča« z Židi glede na prevladujoče povezovanje »črnega žolca« z zlobo, strahom, temačnostjo, toksičnimi ranami, tumorji, duševno nenormalnostjo je družbeno-religioznim osmišljanjem »nenormalnosti« Židov podalo status »znanstvenosti« oziroma objektivnosti in nevtralnosti. Prek humoralne patologije se je tako pričelo tesno povezovati določeno telesno konstitucijo in moralo, pri čemer je bila percepcija specifičnih telesnih konstitucij ter posledično moralnosti določenih posameznikov in družbenopolitičnih skupin neločljivo povezana s historično in geopolitično/družbenopolitično arbitrarno normo lepote, ki je odsevala in hkrati utrjevala ter predstavljala del legitimacije specifične družbenopolitične ureditve in specifičnih asimetričnih/neenakopravnih razmerij oziroma hierarhij med družbenopolitičnimi skupinami (Glej Cohen 1980). Diskurzivno povezovanje telesne konstitucije, norme lepote in moralnosti tekom 16. stoletja je omogočilo osmišljanje posameznikov in družbenopolitičnih skupin, ki so odstopali od norme lepote, kot inherentno zahrbtnih, nevarnih in kriminalnih. Najbolj radikalno obliko tega diskurzivnega povezovanja je mogoče razbrati iz idej Jorga Enriqueja Henriqueza (1555-1622), ki je trdil, da bi morali v primeru dvoma v sodnih procesih odločitev o krivdi vezati na izgled posameznika. Podobno

radikalne ideje kasneje zagovarja Puyasol v delu *Anatomia de Ingenios* (1637), ko zagovarja fizionomijo posameznikov kot osrednji element kategorizacija na moralne in nemoralne ljudi. Puyasol v svojem delu izpostavi, da so le specifični deli telesa uporabni za kategorizacijo posameznikov. Ključni naj bi bili lasje, glava, čelo, obrvi, nos, usta, brada, vrat, roke, hrbet, noge in stopala. Različne kategorije ljudi so v okviru Puyasolove kategorizacije umeščene v hierarhično lestvico, s čimer je posameznim kategorija pripisana različna »vrednost« (Kamen 2005). Puyasolova misel tako predstavlja enega prvih primerov moderne klasifikacije človeških skupnosti in posledično novega režima vednosti/resnice, utemeljenega na meritvah in klasifikaciji.

Poleg vzpostavljanja in hierarhizacije posameznikov ter družbenopolitičnih skupin prek povezovanja fizičnih značilnosti, norm lepote in moralnosti je zgodnjemoderna medicinska vednost k diskurzom *Limpieza de sangre* odločilno prispevala tudi na področju legitimacije in utrjevanja ter objektiviziranja ideje dednosti. V zgodnjemoderni medicinski vednosti sta namreč moralno in duševno ter posledično fizično stanje potomcev določala tako sperma očeta kot maternica matere, v kateri se je percipirano mešala kri potomca s krvjo matere in posredno s krvjo očeta (glej Delbourgo 2009). S stališča genealoške analize modernih rasističnih dispozitivov in modernega diskurzivnega polja rasizma je zanimiv predvsem pojav ideje »grožnje z infekcijo«, ki je bila prisotna v diskurzih zagovornikov *Limpieza de sangre*. Ideja se artikulira tekom 17. stoletja in predstavlja določen novum v smislu, da je za samo *Limpieza de sangre* problematična praksa dojenja s strani »novokrščanskih« dojilj, ki naj bi s svojim mlekom okužile »starokrščanske« otroke (glej Hering Torres 2006). Materino mleko je postalo medij, prek katerega so se lahko okužili »starokristjani«, s čimer so bili posledično vzpostavljeni kot kategorija (del populacije), ki je vedno že ogrožen. Prek mleka naj bi se po teorijah zgodnje moderne prenašala religiozna in moralna prepričanja. »Novokristjani« naj bi tako predstavljali vseprisotno nevarnost okužbe in nečistosti. Ti nevarnosti naj bi izhajali iz teles »novokristjanov«, ki so »starim kristjanom« nevarni prek najrazličnejših izločkov (kri, sperma, mleko) in dejanj (spolni odnos). V tem okviru so bile kot osrednja nevarnost vzpostavljene konvertitinje oziroma »novokristjanke«, ki so lahko »židovsko nevarnost« prenašale prek seksualnosti (spolnih odnosov s »starimi« kristjani), pomoči pri porodu (Židinje in kasneje konvertitinje so predstavljale velik delež »babic«) ali prek svojega »omadeževanega« mleka (Židinje in kasneje konvertitinje so predstavljale velik delež dojilj). Specifiko in historično singularnost medicinskih idej dednosti in nevarnosti, ki so se artikulirale v in integrirale z diskurzi *Limpieza de sangre*, lahko lociramo tako v idejo samih

»novokristjanov« (Židov) kot nalezljive bolezni, ki ogroža »stare« kristjane, kot tudi v idejo, da je moralna »sprijenost« osmišljana kot telesna značilnost določene populacije. Ključnost teh idej se skriva v praksah, ki so jih omogočile in legitimirale, in sicer prakse bolj ali manj sistematičnega izključevanja, preganjanja in diskriminacije, ki so jih lahko osmislili in reprezentirali kot krivdo žrtev in ne storilcev. Nasilje nad in izključevanje »novokristjanov« je bilo tako ne le legitimno, temveč nujno v luči vzpostavljene in objektivizirane ideje, da so konvertiti (in Židje) biološko in dedno nagnjeni k umoru nedolžnih kristjanov, saj naj bi jim le to omogočilo, da »sperejo« svojo zaznamovanost. Tako se že v kontekstu dispozitiva *Limpieza de sangre* vzpostavijo eni od osrednjih zbirov idej modernih rasističnih diskurzov, ki žrtvam nasilja in izključevanja, diskriminacije in marginalizacije pripisujejo inherentno kriminalnost ter jih vzpostavijo kot hkrati legitimne tarče nasilja v smislu preprečevanja percipirano neizogibnega nasilja, ki naj bi ga nekoč v prihodnosti te žrtve zaradi svoje »narave« zagrešile.

V luči zgornje refleksije postane očitno, da so se na Iberskem polotoku medicinski-sekularni in teološki diskurzi vsaj od konca 16. stoletja tesno prepletli v okviru splošne legitimacije, objektivizacije in naturalizacije idej »čistosti krvi« ter z njo neločljivo povezane ideje inherentne različnosti dveh percipirano osrednjih družbenopolitičnih kategorij »staro« in »novokristjanov«. Le prek povezave obeh okvirov osmišljanja je namreč mogoče razumeti postopen proces povezovanja moralnih in fizičnih značilnosti posameznika kot tudi idej dednosti in greha prednikov ter inherentne (potencialne) nevarnosti, ki večno determinirajo posameznikovo naravo, njegovo moralnost in specifične njegove fizionomije,³³ pri čemer kot osrednja koordinata služi *a priori* percipirana drugačnost Židov, vzpostavljena v okviru dispozitiva sovraštva do Židov. Z vidika premisleka geneze modernih rasističnih diskurzov in dispozitivov je pomenljivo to, na kar v svojih refleksijah rasizma opozarjata Stolerjeva (1997) in Ignatiev (1995), in sicer, da rasizem ni nujno vezan na vidne/vizualne, fiziološke/morfološke značilnosti diskriminirane, izključevane in deprivilegirane skupine oziroma te značilnosti niso nujno pogoj možnosti rasizma. Dispozitiv in diskurzi *Limpieza de sangre* so bili namreč uperjeni proti oziroma so diskriminirali, izključevali, deprivilegirali heterogeno družbenopolitično skupino, ki je bila bolj ali manj asimilirana v večinsko

³³ Lep primer prepleta sekularnih in teoloških miselnih okvirov predstavlja tudi ideja »zlega vonja« Židov oziroma percipirano neprijetnega vonja Židov, ki je bil v okviru sekularnih diskurzov osmišljan kot posledica uživanja eksotične hrane, ki jim jo je predpisovala Tora. V okviru teoloških diskurzov je bil osmišljan kot posledica njihove nekrščenosti (glej Roth 1995).

populacijo, in ki ni posedovala distinktivnih vizualnih fizioloških/morfoloških značilnosti, kot je na primer barva kože.

Tretji pomemben okvir vzpostavljanja, legitimiranja, utrjevanja, konsolidiranja in objektiviziranja ter naturaliziranja ideje »čistosti krvi« in inherentne večne razlike med »novo« in »starokristjani« so predstavljali diskurzi konstrukcije preteklosti oziroma percipirano inherentno raznolikega izvora iberskih družbenopolitičnih skupin »novo« in »starokristjanov«. V teh diskurzih so se v zgodnjemodernem historičnem kontekstu podobno kot v medicinskih diskurzih prepletali teološki in sekularizirani miselni okviri oziroma ideje ter predpostavke, pri čemer so z vidika genealoške analize modernega rasističnega dispozitiva in specifično diskurzivnega polja rasizma zanimive in ključne v smislu jasne ilustracije teze o intimni povezanosti protonacionalističnih in rasističnih diskurzov ter posledično dispozitivov (glej Balibar and Wallerstein 1991, Marx 2003). Ideje *Limpieza de sangre* in kategorija »starokristjanov« se namreč v teh diskurzih tesno prepletejo z idejo zgodovinsko vzpostavljene neločljive vezanosti populacije »starokristjanov« na specifično ozemlje, idejo inherentne homogenosti te populacije ter s teološkimi idejami o izvoru in različnosti specifičnih človeških skupin (glej Collins et al 2002; Kamen 2005; Hering-Torres 2009).

V okviru diskurzov porekla in izvora so se v kontekstu diskurzivnega polja *Limpieza de sangre* izhodiščno reartikulirale biblijske naracije o izvoru človeških skupin in izhodiščni trodelni delitvi človeštva. Krščanski diskurzi zgodnje moderne so v iberskem kot tudi drugih evropskih kontekstih pričeli vzpostavljati še danes v okviru specifičnih kategorizacij prisotne delitve človeštva na tri osrednje skupine, »izhajajoče« iz treh Noetovih sinov, Sema, Jafeta in Hama. Ambivalentne navedbe glede razdeljenosti človeštva v Genezi Stare zaveze je tako na primer dominikanski menih iz Rima Annio da Viterbo (1432-1502) interpretiral kot izhodiščno razdeljenost človeštva na tri skupine. Ham naj bi poselil Afriko, Sem Azijo in Jafet Evropo. Medtem ko je bil Jafet izhodiščno osmišljan kot prednik krščanske Evrope, potomci Sema in Hama niso bili izhodiščno fiksno locirani na določen kontinent. Sem se je sicer izhodiščno vzpostavil kot praoče Židov, ki so zaradi križanja Jezusa podedovali greh v očeh kristjanov. Poleg tega je bil Sem v okviru tekstov nekaterih zgodnjemodernih kot tudi modernih teologov osmišljan kot praoče na primer Kitajcev in Indijcev. Hkrati so bili pogosto med semitska ljudstva uvrščani tudi muslimani oziroma Arabci (Glej Mungello 1989, Kamen 2005). V okviru osmišljanj potomcev Hama se je v okviru srednjeveške in zgodnjemoderne teologije vzpostavila še večja nejasnost oziroma raznolikost. Tako je bil Ham na primer

osmišljan kot praoče Afrike, a hkrati delov Azije in kasneje tudi kot praoče prvotnih prebivalcev Amerik. V okviru teh premislekov so se potomci Sema vzpostavili kot nosilci dednega greha, potomci Hama so bili vzpostavljeni kot obsojeni na podložništvo zaradi prekletstva, ki ga je nad Hama priklical Noe. Hamiti so bili v misli krščanskih teologov enačeni s pogani in muslimani. Šele kasneje se prične t.i. hamitski mit povezovati s temnopoltimi Afričani in Indijanci ter se končno fiksira na temnopolte Afričane (glej Curtin 1964, Mudimbe 1988, Rigby 1996). Zanimivo in povedno glede ambivalentnosti hamitskega mita je predvsem to, da je bil hamitski mit v srednjem veku uporabljen v kontekstu legitimacije tlačanstva (glej Loomba in Burton 2007, 14, Wallace 2008). Teološki (biblični) diskurzi izvora so se v okviru diskurzov porekla in izvora *Limpieza de sangre* nadgradili in prepletli s protonacionalističnimi idejami o izvoru specifično iberskih »starokristjanov«. Ti so se namreč poskušali zamejiti, konsolidirati ter hierarhično diferencirati napram »novokristjanom«, ne le prek teoloških in medicinskih idej ter diskurzov, temveč tudi prek vzpostavljanja, artikuliranja, vpisovanja in perpetuiranja sekularnih idej o svojem izvoru ter »mitoloških« idej o njihovi »naravni vezanosti« na ozemlje Iberskega polotoka.

V kontekstu diskurzivnega vzpostavljanja in zamejevanja »starokristjanov« je bila osrednja vloga njihovih »praočetov« podana Vizigotom. Pri tem je bila izhodiščno ključna predvsem njihova historična reinterpretacija, ki je potekala od 7. stoletja dalje. Pred tem so jih iberski kronisti namreč osmišljali kot ljudstvo, ki je bilo ne le izvorno pogansko, temveč je odločilno prispevalo k propadu Rimskega cesarstva in kulture. Ta percepcija se prične spreminjati z delom *Historia Gothorum*, ki jo je napisal nadškof Isidor Seviljski (619-624) (gleh Hering Torres 2006, 185). Hkrati se prične spreminjati tudi percepcija Germanov, ki so bili pred tem podobno negativno osmišljani kot Goti. Isidor namreč vedno znova poudarja pogum Gotov in njihovo potomstvo iz veje Noetovega vnuka Magoga. Ta reinterpretacija je imela neposreden političen cilj v smislu legitimiranja srednjeveške gotske oblasti na Iberskem polotoku. Njihova legitimnost se je pri tem poskušala vzpostaviti na eni strani, na temelju njihovega percipiranega poguma v bitkah in na drugi strani, na temelju vzpostavljanja mitologiziranega genealoškega porekla Gotov, ki so se pričeli osmišljati kot potomci krščanskih praočetov. Mitologizacijo izvora Gotov je posledično potrebno razumeti kot hkrati diskurz legitimacije in hkrati zamejevanja, diferenciranja, privilegiranja Gotov napram potomcev Sema in Hama (Židov, muslimanov, poganov). Artikuliran mitološki izvor Gotov, je »starokristjane« osmisлил kot potomce Jafeta oziroma njegovega sina Magoga, s čimer je nadgradil diskurze diferenciacije napram muslimanom in Židom ter njihovo izključevanje iz skupnosti.

Protonacionalistični diskurzi, artikulirani s strani »starokristjanov« so bil v procesu formacije izvornega protonacionalnega mita soočeni s problematičnim historičnim dejanjem invazije oziroma zasedbe Iberskega polotoka s strani Gotov. Z drugimi besedami, z dejstvom, da ozemlje ni bilo »izvorno« gotsko, temveč so Goti Iberski polotok zasedli. Izhodiščno se s sklicevanjem na Gote »starokristjani« niso mogli vzpostaviti kot »avtohtona etnija«. Posledično so se morali opreti na idejo, ki se je od 7. stoletja postopoma razvijala in dograjevala, in sicer idejo Gotov kot rešiteljev Iberskega polotoka, kot rešiteljev *Hispanie* (glej Collins et al 2002). Eden od ključnih izzivov pri vzpostavljanju Gotov kot »praočetov« »starokristjanov« je bila vzpostavitev historične kontinuitete med Goti in njihovimi potomci »starokristjani«, s katerimi naj bi si delili skupno kri. Ambrosio de Morales (1513-1591), eden ključnih intelektualcev, ki formulira historično kontinuiteto, tako enega osrednjih starošpanskih herojev, kralja Asturije, Dona Pelaya (718-737), osmisli kot nosilca »gotske krvi«. To mu omogoči, da osmisli »prenos krvi« od zgodnjih vladarjev vse do njegovega sodobnika, kralja Filipa II (1556-1598). Morales vzpostavi *genealogijo* španskih vladarjev, ki slednje vzpostavi kot neposredne krvne potomce Gotov, s čimer utrdi legitimnost monarhije in proces širjenja njene oblasti ter njene centralizacije kot tudi vzpostavljanja zametkov državnih institucij (Hering-Torres 2006). Diseminiranje izvornega mita španske kraljeve hiše med ljudstvo je rezultiralo tudi v pričetku vzpostavljanja torišča kolektivne identitete, saj je v tem procesu vzpostavilo in artikuliralo protonacionalno zgodovino v smislu selektivnega izbora dogodkov, ljudstev, državnih struktur, ki so bili povezani v linearno naracijo o vzponu homogenega ljudstva z eno, neproblematično zgodovino (glej Marx 2003). Gotski izvor se je tudi med ljudstvom postopoma vzpostavil kot element diferenciacije percipirano »pravih« članov skupnosti in kot znak prestiža. V procesu soutrjevanja je namreč ideja gotskega izvora penetrirala vso družbo, predvsem prek tehnike vzpostavljanja genealoških dreves, med katerimi so bila mnoga ponarejena z namenom prikaza določenega posameznika kot neposrednega potomca Gotov. Zanimivo in povedno v smislu široke penetracije ideje je predvsem dejstvo, da je bila omenjena praksa razširjena predvsem med nearistokratskim delom prebivalstva.

Pri tem je potrebno izpostaviti, da je moral Morales v kontekstu vzpostavitve historične »krvne« kontinuitete med tedanjimi »starokristjani« in Goti in afirmaciji ideje »čistosti krvi« sodobnih prebivalcev, to argumentirati na osnovi ideje o strogi in popolni etnično-religiozni delitvi polotoka ob muslimanskem zavzetju večine polotoka. Iberski kristjani naj bi namreč po

Moralesu tudi med zasedbo popolnoma ohranili svojo čistost, saj naj bi se zatekli v hribe. Zgodba je zelo podobna biblijski zgodbi o vesoljnem potopu in očiščenju sveta ter novem, svetlem začetku, ki ga v Moralesovi zgodbi zaseda rekonkvista in vzpostavitev španskega kraljestva. Takšne zgodovinske naracije so kot populacijo, ki poseduje *Limpieza de sangre*, vzpostavile ne le plemiče in vladarje, temveč tudi navadno ljudstvo. Kristjani, ki so preživeli nadoblast muslimanov, so tako predstavljali nov začetek španske zgodovine. Poleg »gotskega izvora« se je okviru diskurzov porekla *Limpieza de sangre* vzpostavil še drug osrednji protonacionalistični mit izvora, in sicer mit o iberskem izvoru »starokristjanov«. Eno od ključnih del pri vzpostavljanju tega mita je bilo delo Benita Peñalose Pet odličnosti Špancev (*Las cinco excelencias del Español* - 1629), ki je poskušalo identificirati ključne lastnosti Špancev. Te naj bi bile naslednje: *krščanstvo*, modrost, želja po boju, *čistost izvora* in bogastvo. Peñalosa kot »prave« prednike Špancev vzpostavi »izvorne« prebivalcev Iberskega polotoka, ki jih najprej podredijo Rimljani nato enako tudi tuji Goti. V okviru tega diskurza porekla naj bi bila kri »prvotnih« prebivalcev boljša od gotske krvi, saj naj bi bila enostavnejša, pobožnejša, bolj katoliška, bolj skromna, bolj hladnokrvna, bolj dragocena in enostavno močnejša. Hkrati je, podobno kot v mitu o gotskem izvoru, prisotna ideja biblijskih prednikov Špancev. Peñalosa namreč »izvorno« prebivalstvo osmisli kot potomce Tobala, drugega Jafetovega sina in Noetovega vnuka. Podobno kot v kontekstu »gotskega izvora« avtorji v tej tradiciji zagovarjajo neproblematično ohranitev čistosti krvi »izvornih« prebivalcev in posledičen neobstoj mešanja med različnimi ljudstvi, ki so v določenih historičnih kontekstih naseljevala in se populacijsko prepletala na Iberskem polotoku. Dejanskost prepletanja je zopet negirana s sklicevanjem na idejo o zatekanju »prvotnih« prebivalcev v hribe in posledično njihovem nemešanju in ohranitvi »čistosti« (glej Roth 1995; Kamen 2005).

Oba naslovljena diskurza »zgodovinskega« porekla Špancev, ki jih je mogoče identificirati v okviru diskurzov porekla *Limpieza de sangre*, nista relevantna le z vidika celovitega razumevanja diskurzivnega polja, temveč tudi z vidika skupnih temeljev, ki jih imata, in ki jih lahko osmislimo kot temelje praktično vseh modernih nacionalističnih diskurzov. Ideji, kot sta na primer etnično homogena populacija in ideja »krvne čistosti« ljudstva, še danes predstavljata temelje nacionalnih/nacionalističnih diskurzov. Obe ideji sta v luči historične dejanskosti kontinuiranega mešanja in prepletanja ter migracij populacij sicer historični fikciji, hkrati lahko oba diskurza identificiramo kot politična inštrumenta oziroma del oblastnih tehnik v kontekstu korenitih družbenopolitičnih transformacij, ki so porodile

moderne centralizirane države in družbenopolitične skupnosti. Popularizacija mitoloških diskurzov o izvoru je namreč predstavljala enega od pomembnih procesov pri utrjevanju protomodernih dispozitivov homogenizacije, integracije, privilegiranja in na drugi strani diskriminiranja in hierarhičnega vključevanja oziroma izključevanja. Hkrati predstavlja enega od pomembnih kontekstov prepletanja produkcije vednosti oziroma resnice in konstituiranja specifičnih novih oblastnih odnosov v kontekstu obsežnih destabilizacij predhodnih razmerij in družbenopolitičnega reda. Zgodovinopisje je namreč mitoma o izvoru podalo resničnost, avtoritativnost in posledično legitimiralo normativno razmejevanje med populacijami (glej Hobsbawm in Ranger 1983, Greenfeld 1992, Neocleous 2003a).

V okviru premisleka raznolikih idejnih diskurzivnih okvirov, ki so tvorili diskurzivno polje *Limpieza de sangre* in posledično postopoma vzpostavljali diskurzivni arhiv modernih rasističnih dispozitivov, je potrebno reflektirati osrednje idejno torišče, osrednji pojem, ki je pertinenten modernim rasističnim diskurzom, in sicer pojem »rasa« oziroma *raza*. Kot smo že izpostavili se je *raza* v okviru genealoške raziskave in formularjev določenih institucij (npr. inkvizicije), opredeljevala kot nekaj, kar posameznika umaže. »Stari« kristjani s »čisto krvjo« naj tako ne bi bili umazani z *razo*. Podobna konceptualizacija pojma je prisotna tudi v prvem slovarju kastiljskega (španskega) jezika iz 16. stoletja (Hering Torres 2006, 78). Termin *raza* naj bi se na Iberskem polotoku sicer pojavil že v 15. stoletju (glej Hering Torres 2006, Ruiz 2007). Pri tem je bila »rasa« na začetku 15. stoletja uporabljena nevtrarno in so ji pridevniki podajali pomen. Hkrati se je že ob pojavu referirala na obstoj nespremenljivih »naravnih« razlik med človeškimi skupnostmi. Termin in pojem *raza* se z idejo *Limpieza de sangre* preplete prav v 16. stoletju. Šele konec 16. stoletja in v začetku 17. stoletja se *raza* prične uporabljati kot pejorativen pojem in postane sinonim za »madež« za »nečisto« kri. To razumevanje poveže obe razumevanji, ki sta bili prisotni že bistveno prej, in sicer *raza* kot poreklo in *raza* kot napaka na tkanini. »Rasa« se nato referira na »napako« porekla. Posledično se je *raza* uporabljala prevladujoče negativno, v smislu imeti *razo*, imeti »slabo« poreklo. »Rasa« in »čistost« krvi sta se tako vzpostavili kot medsebojno pogojujoča pojma, ki delujeta v simbiozi (glej Nirenberg 2007). Pojem »rasa« tako v okviru diskurzov in dispozitiva *Limpieza de sangre* ni igral vloge temeljnega torišča vseh diskurzov in samega dispozitiva, temveč do določene mere »pomožno« vlogo pri kategoriziranju in hierarhiziranju posameznikov *qua* pripadnikov kategorij, ki so bodisi bile bodisi niso bile »umazane« z »nečisto« krvjo. Poleg tega se je pojem *raza* v iberkem zgodnjemodernem kontekstu nanašal na nevizualno, nemorfološko, a hkrati nespremenljivo značilnost določenih zamejenih

populacij, določenih družbenopolitičnih skupin. Do določene mere lahko prav nevizualno naravo diskriminacijskih diskurzov in praks dispozitiva *Limpieza de sangre* reflektiramo kot enega od odločilnih pogojev možnosti sicer omejene uspešnosti artikulacije in diseminacije kontradiskurzov, ki so jih formulirali specifični pripisani in prepoznani pripadniki »novokristjanov« s specifičnimi pozicijami v asimetričnih oblastnih razmerjih, v smislu njihove polne asimilacije v ibernsko krščansko družbo in njihovega bogastva, zasedanja specifičnih pomembnih funkcij v državni birokraciji in intelektualnem življenju. Relativno privilegirano pozicijo določenega dela »novokristjanov« posledično lahko osmislimo kot drug pomemben pogoj možnosti, ki je omogočil formulacijo kontradiskurzov (glej Rawlings 2006, Nirenberg 2007).

2.5 Moderni španski kolonializem in pričetek vzpostavljanja rasističnih dispozitivov

V kolikor smo se v predhodnih korakih analize zgodnjemodernega španskega konteksta eksplicitno in implicitno osredotočili na manj mitologizirane procese in učinke, ki so vezani na leto 1492 in njegove posledice, in sicer zaključek »notranje rekolonizacije« oziroma *reconquista* in sprejetje kraljevega dekreta o izgonu Židov ter vzpostavljanju *Limpieza de sangre* kot (proto)rasističnega dispozitiva, se bomo v nadaljevanju osredotočili na zbir procesov in radikalnih transformacij, ki so splošno povezovane z letom 1492, in sicer s pričetkom modernega evropskega kolonializma s pristankom Kolumba na otokih današnje Srednje Amerike. Če je bila analiza dispozitiva *Limpieza de sangre* za genealogijo ameriškega rasističnega dispozitiva ključna z vidika razkrivanja kompleksnosti procesov vzpostavljanja rasističnih dispozitivov, multiplih porekel nekaterih temeljnih elementov rasističnih diskurzov in rasističnih tehnologij oblasti ter produkcije vednosti, ki so postale konstitutivni elementi vseh modernih rasističnih dispozitivov, s čimer je vršila posreden vpliv tudi na ameriški rasistični dispozitiv, je analiza rasističnega dispozitiva s poudarkom na rasističnih diskurzih in tehnologijah oblasti, razvitih v okviru modernega španskega kolonializma, ključna zaradi neposrednega vpliva na angleški zgodnjemoderni kontekst in angleški kolonialni projekt, katerega izraz ter rezultat so bili angloameriški rasistični dispozitivi.

V premisleku modernega španskega kolonializma in njegove vloge ter neposrednega vpliva na angleški zgodnjemoderni kontekst in angleški kolonialni projekt je potrebno primarno izpostaviti osrednjo vlogo španske združene monarhije med evropskimi monarhijami, ki nam razkrije tako »obsedenost« drugih evropskih držav s Španijo kot tudi njihovo prevzemanje in prilagajanje številnih diskurzov, tehnik ter tehnologij oblasti, strategij in politik, projektov ter pojmov in kategorij. Španska osrednja pozicija v Evropi nam posledično razkrije možnosti njenega izjemnega vpliva na druge evropske kolonialne sile. Španska monarhija je bila namreč v 16. stoletju najbolj moderna družbenopolitična ureditev v Evropi in osrednja evropska sila, s katero so se morale soočiti vse druge evropske konkurentke, vključno z Anglijo. Španija 16. in prve polovice 17. stoletja je na mnogih področjih prednjačila pred ostalimi evropskimi državami oziroma družbenopolitičnimi ureditvami. Španska monarhija je namreč ne le prva sprožila moderni kolonialni projekt, temveč je hkrati oblikovala njegove temeljne racionalizacije, osrednje legitimacijske diskurze, osrednje tehnike vzpostavljanja in konsolidiranja kolonij, temeljne koordinate gospodarske ureditve v smislu tehnik in tehnologij oblasti, institucij, kot tudi določene splošne okvire političnega razmerja med kolonijami ter

metropolami. Hkrati so Španci pričeli z vzpostavitvijo diskurzivnih arhivov osmišljanja ameriških Indijancev ter predvsem razmerja med Evropejci in Indijanci kot tudi afriškimi sužnji v okviru vzpostavljačo se nove kolonialne družbenopolitične ureditve (glej Elliott 2006, Lamana 2008, Silverblatt 2008).

Pri refleksiji vpliva iberskega kolonialnega projekta na angleški ter posledično ameriški rasistični dispozitiv je izhodiščno potrebno izpostaviti antiintuitivno dejstvo, da moderni kolonialni procesi v nobenem od evropskih kolonialnih kontekstov, predvsem ne v španskem kontekstu, niso bili sproženi kot izraz določene že obstoječe nacionalne enotnosti, že vzpostavljene trdnosti nove družbenopolitične ureditve in visoke samozavesti teh družbenopolitičnih skupnosti, temveč izhodiščno v ravno nasprotnem kontekstu nestabilnosti, nejasnosti in velikih dvomov (glej Scanlan 1999). Španski kolonialni kontekst je bil pri tem paradigmatični za razumevanje geneze modernih kolonialnih projektov (glej Kamen 2005, Elliott 2006, Ruiz 2007). Katoliška monarha sta namreč izhodiščno sponzorirala kolonialni projekt v kontekstu ponovne vzpostavitve prevlade krščanstva na Iberskem polotoku po večstoletni prevladi islama oziroma v kontekstu zaključka *reconquiste*, a hkrati v kontekstu percipirane intenzivirane grožnje ne le netrdnosti krščanske vere na Iberskem polotoku, temveč percipirani grožnji »notranjih sovražnikov«, ki se je vzpostavila v kontekstu dispozitiva *Limpieza de sangre* kot tudi v kontekstu gospodarske krize, nestabilnem političnem položaju in kontinuiranem boju za legitimnost ter konsolidacijo centralizirane-združene španske monarhije, v okviru katerega sta monarha poskušala svoj položaj utrditi prav z »globalno« evangeličansko misijo, ki so jo kot lastno osmišljale družbenopolitične elite »starokristjanov«, zamejevane in privilegirane prek (proto)rasističnega dispozitiva *Limpieza de sangre*.

Moderni španski projekt koloniziranja današnjega področja Amerik je izhodiščno določala tako kontinuiteta in nadaljnji razvoj obstoječih praks, diskurzov, racionalizacij in raznolikih družbenopolitičnih dispozitivov, prek katerih so se urejala ter regulirala družbenopolitična in gospodarska razmerja ter procesi, vpisovale zamejitve družbenopolitičnih kategorij in vzpostavljale ter konsolidirale družbenopolitične hierarhije in asimetrična oblastna razmerja med njimi. Pri tem je te elemente določalo hkrati njihovo prilagajanje in transformacija v luči novih ter neprecedenčnih izkušenj kontakta z nepoznanim geografskim kot geopolitičnim prostorom ter nepoznanimi ljudskimi skupnostmi, političnimi strukturami, kulturnimi vzorci, religioznimi okviri in morfološki/fizionomskimi značilnostmi. Te izkušnje kontakta so

namreč izhodiščno destabilizirale obstoječe režime vednosti oziroma režime intelegibilnosti, temelječe na antičnih tekstih in Bibliji, prek katerih so Evropejci osmišljali neevropske populacije, saj omemb prvotnih prebivalcev Amerike v teh delih enostavno ni bilo mogoče zaslediti, kar ne pomeni, da prvi kolonizatorji prvotnih prebivalcev Amerik niso percipirali in osmišljali prek konceptualnega inštrumentarija, ki so ga že posedovali. Destabilizacija vednosti je bila neločljivo povezana z destabilizacijo obstoječega reguliranja družbenopolitičnih razmerij in vzpostavljanja (kolonialnega) družbenopolitičnega reda prek obstoječih tehnologij in tehnik oblasti, družbenopolitičnih zamejevanj ter hierarhij, kar je posledično zahtevalo razvoj in artikulacijo novih diskurzov, produkcijo nove vednosti ter razvoja novih tehnologij in tehnik oblast ter novih in/ali prilagojenih praks Sebstva, oziroma je splošno zahtevalo razvoj novih družbenopolitičnih dispozitivov, med katerimi so konstitutivno vlogo igrali moderni rasistični dispozitivi. Vzpostavljanje modernih rasističnih dispozitivov je namreč neločljivo in intimno povezano z osrednjimi procesi modernega kolonializma, ki so kontakt med Evropejci in prvotnimi prebivalci Amerik izhodiščno uokvirili v obliki ostrih asimetričnih oblastno-vednostnih razmerij, in sicer zasedbo, konverzijo oziroma spreobrnitvijo ter kolonizacijo in posledičnimi gospodarskim izkoriščanjem neevropske delovne sile ter neevropskih področij. Pri tem so bili ti procesi tesno in neločljivo prepleteni z osrednjimi procesi vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve, in sicer krepitvijo državne oblasti v smislu centraliziranega prava, administrativne centralizacije ter razvoja državne birokracije, diplomatskega aparata in vojske, pričetki merkantilnega kapitalističnega sistema, vzpostavljanjem jasno opredeljenih teritorialnih meja in pričetkom teritorialnega ter homogenizirajočega osmišljanja populacije, katere izraz je (kolonialna) država. Posledično obeh kontekstov vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve ni mogoče enostavno ločevati zaradi prehodov tako diskurzov (osmišljanja družbenopolitičnih razlik, objektivizacije in legitimacije hierarhij, legitimacije reda in kohezije) kot tehnologij in tehnik oblasti ter produkcije vednosti (izoliranje, discipliniranje, dokumentiranje, segmentiranje), tudi praks Sebstva med obema kontekstom oziroma tesnega prepletanja kolonialnih in metropolnih dispozitivov, pri čemer so eni najbolj ilustrativnih kontekstov prepletanja prav moderni rasistični dispozitivi.

Zgodnjemoderni španski kolonialni projekt kot prvi moderni kolonialni projekt tako predstavlja enega od osrednjih kontekstov, v okviru katerega lahko identificiramo nelinearen, heterogen in kontingenten proces oziroma zbir procesov vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve, v okviru katerega lahko identificiramo ter analiziramo

prepletenost teh procesov z vzpostavljanjem in delovanjem rasističnih dispozitivov ter temeljne elemente teh dispozitivov. Predvsem je ključen kontekst za identifikacijo in analizo tistih elementov, ki so pogostokrat nereflektirani kot neločljivo povezani z modernim rasizmom. Tipičen primer je na primer geneza osrednjega subjekta-norme modernih družbenopolitičnih ureditev, in sicer avtonomnega, racionalnega, podjetnega posameznika. Kot ugotavljajo Todorov (1984) ter Douglas in Isherwood (1979), je geneza tega subjekta tesno povezana z zgodnjemodernim kolonialnim projektom ter z vzpostavljačo se racionalnostjo vladanja *raison d'etat* in enega njenih osrednjih okvirov operacionalizacije, merkantilizmom, ki je usmerjen v večanje moči države prek večanja njenega bogastva, na temelju intenziviranja akumulacije zlata in večanja ter produktivnega zaposlovanja populacije (glej Foucault 1977-1978/2009, 439). V prvem obdobju španskega kolonialnega projekta in posledično prvem obdobju modernega evropskega kolonializma se namreč vzpostavi specifična transformacija osmišljanja bogastva v smislu podrejanja vseh vrednot bogastvu oziroma zlatu. Kljub temu, da prvi kolonizatorji, iberski konkvistadorji, niso opustili aristokratskih vrednot, kot so na primer titule, ugled in spoštovanje, so se v okviru španske zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve razvile prakse, ki so te vrednote podredile bogastvu v smislu, da je bilo te vrednote mogoče enostavno kupiti z zlatom. Z drugimi besedami, se je v tem obdobju denar (zlato) vzpostavil ne le kot univerzalni ekvivalent vseh materialnih vrednosti, temveč kot možno sredstvo za pridobitev vseh spiritualnih vrednot. V zgodnji moderni se vzpostavi novo razmerje med posameznikom, bogastvom in pustolovstvom. Prav tekmovalnost, v okviru kolonialnega pustolovstva naj bi bila tisti družbeni kontekst, v okviru katere se je vzpostavila ostra tekmovalnost, ki determinira kasnejša individualistična kapitalistična družbenopolitična razmerja (glej Todorov 1984).

Zgodnjemoderni španski kolonializem tako izhodiščno določajo določene kontinuitete in diskontinuitete, prilagajanja in transformacije, pri čemer je z vidika celovitega razumevanja vzpostavljanja rasističnih dispozitivov pomembno nasloviti obe dimenziji. Kot smo izpostavili so moderni kolonializem določali procesi zasedbe, spreobrnitve, kolonizacije in izkoriščanja neevropskih populacij, pri čemer je potrebno izpostaviti, da so ti procesi neločljivo povezani tako s konstituiranjem, konsolidacijo in delovanjem modernih rasističnih dispozitivov kot na drugi strani s tehnologijami in tehnikami oblasti ter diskurzi in vednostmi kot praksami Sebstva, ki so se razvile pred samo kolonizacijo Amerik. Podobno kot so se srečanja Ibercev s prvotnimi prebivalci Amerik odvijala v kontekstu obstoječih diskurzov osmišljanja človeških skupnosti, v okviru obstoječih referenčnih polij, prek katerih so prvi

raziskovalci poskušali »brati« kot tudi v kontekstu obstoječih praks reguliranja kontaktov in razmerij ter hierarhij, vključevanj in izključevanj. Že obstoječi diskurzi diferenciacije in hierarhizacije kot legitimiranja izkoriščanja, ki so se naslanjali na antične in srednjeveške reprezentacije neevropejcev so sooblikovali dejansko izhodiščno interakcijo, pri čemer so skupaj z obstoječimi praksami, razvitimi v okviru vzpostavljanja zgodnjemoderne španske družbenopolitične ureditve, in specifično procesov »notranje« ter »zunanje« kolonizacije, prisotnih pred kolonialno osvojitvijo Amerik, vplivale na konstituiranje specifičnih vzorcev diplomacije, trgovine, zasedbe, kolonizacije in zasužnjevanja ter na prakse in diskurze razvite v okviru teh kontekstov.

Španske kolonialne prakse v smislu raznolikih tehnologij, tehnik in spremljajočih diskurzov so se namreč pričele razvijati že nekaj stoletji pred samo kolonizacijo Amerik. Španska združena monarhija je v času pred ameriškimi kolonialnimi projekti poleg izkušnje kolonizacije znotraj meja Iberskega polotoka v kontekstu *reconquiste* pridobila tudi izkušnje s kolonizacijo področji, ki niso bila več osmišljena kot del evropskega ozemlja. V tem kontekstu je bil odločilen projekt kolonizacije Kanarskih otokov, ki jo je Kastiljska monarhija pričela leta 1402, in ki predstavlja kontekst razvoja določenih osrednjih kolonialnih struktur, institucij in praks (npr. monokulturno poljedelstvo, plantaže, suženjstvo, institucija kolonialnega guvernerja) kot razvoja specifičnih diskurzov legitimacije kolonialne osvojitve (glej Stevens-Arroyo 1993). Španska kolonizacija je bila tako v kontekstu *reconquiste* kot v kontekstu kolonizacije Kanarskih otokov legitimirana s strani papeških bul, ki so španskim (prevladujoče kastiljskim) kolonialistom (kot tudi portugalskim kolonialistom) priznavale določene pravice kot »poplačilo« za njihovo prizadevanje širitve krščanske-katoliške vere med »poganska« ljudstva. Na podlagi papeških bul so iberski kolonialisti pridobili »pravico«, da prebivalce osvojenih ozemljih inkorporirajo v monarhična družbenopolitična razmerja kot vazale in potencialno delovno silo za monarhijo in kolonizatorje. Pri tem je ključno izpostaviti ambivalentnost papeških bul glede zasužnjevanja domačinov. Določene bule so tako opredelile pravico kolonizatorjev do inkorporacije domačinov v vazalni odnos in hkrati prepovedale suženjstvo prvotnih prebivalcev (glej bulo *Sicut Dudum* iz leta 1435). Medtem ko so sledeče ji bule, kot je *Romanus Pontifex* spodbujale zasužnjevanje prvotnih prebivalcev. Suženjstvo je od samega začetka kolonialnega projekta igralo izjemno pomembno, konstitutivno vlogo v okviru kolonialne družbenopolitične ureditve (glej Loewen 2008). Pri tem sta bila vazalstvo in suženjstvo s stališča srednjeveške doktrine nekompatibilna, a hkrati je tudi status vazala, če je bil podeljen prvotnim prebivalcem, monarhiji in kolonizatorjem

omogočil, da so domačine lahko prisilili v delo za kolonialno administracijo in tudi v delo za posamezne kolonizatorje. Odločilna papeška bula, na katero so se opirali španski diskurzi, prek katerih so se legitimirale kolonialne zasedbe v Amerikah, je bila bula iz leta 1493, *Inter caetera*, ki je razdelila svet na dve polovici, in sicer špansko in portugalsko. Hkrati je pozivala k podjarmljenju ameriških ljudstev krščanskemu imperiju in krščanskim doktrinam. V okviru teh bul in v odzivih nanje (npr. pogodba iz Alcáçovasa (1479) in pogodba iz Tordesillasa (1494)) se pričnejo vzpostavljati ne le osrednje legitimacije kolonialne zasedbe, temveč se pričnejo osmišljati moderne družbenopolitične in teritorialne zamejitve, moderne politične skupnosti, moderni meddržavni oziroma mednarodni sistem tekmujočih evropskih sil, prične se destabilizirati papeška nadoblast in vzpostavljati se začnejo moderne ideje Evrope in evropskih ljudstev kot religioznih, družbeno in politično superiornih, kot pravih nosilcev civilizacije, napredovanja in odrešenja za ljudstva sveta (glej Neocleous 2003b, Foucault 1977-78/2008). Z drugimi besedami, se pričnejo formirati pomembni elementi modernih rasističnih dispozitivov.

V okviru španskega kolonialnega projekta so v kontekstu vzpostavljanja legitimacije osvojitve ter posledično legitimacije vzpostavljanja kolonialne hierarhične, rasistične ureditve, poleg papeških bul pomembno vlogo odigrali pravni dokumenti, ki so bili razviti na te temelju idej bul, a so hkrati predstavljali njihovo nadgradnjo in politično operacionalizacijo. Pri tem je bil osrednji inštrument oziroma osrednja tehnika oblasti in hkrati diskurzivna praksa povezana s pravnim dokumentom *requeirmenta*. Ta dokument so namreč španski kolonizatorji rutinsko uporabljali na svojih »odkrivanjih«. Ob stiku z domačini so ga prebrali in ta ritual je bil osmišljan kot pravna podlaga za zavzetje določenega ozemlja ter podreitev domačinov. V dokumentu, ki ga je leta 1512 formuliral pravnik Juan Lopez de Palacios Rubios, je bila artikulirana ideja, da je bila s strani boga avtoriteta nad celotno zemljo dana Svetemu Petru in njegovim potomcem ter da je bilo določeno področje z glasnim branjem tega dokumenta dano v upravljanje katoliškim monarhom. Domačini naj bi se tej oblasti brezpogojno podredili. Pri tem je *requeirmento* določal tudi prakse, če se domačini ne bi podredili Špancem. V tem primeru naj bi se proti njim lahko bojevala pravična vojna (glej Elliott 2006, 11). Postopno prehajanje v nove režime vednosti, v nove miselne okvire, je mogoče identificirati tudi v okviru diskurzov legitimacije kolonialne zasedbe, saj pomemben zbir idej za legitimiranje zasedbe predstavljajo tudi ideje oziroma argumenti, razviti v okviru prava oziroma zakonov nacij t.i. *Ius genitum*. Pri tem je *Ius genituma* temeljil na ideji univerzalne pravice nacij do proste trgovine in komunikacije. Kristjani naj bi tako

imeli univerzalno pravico trgovati s pogani. Hkrati naj bi prvotnim prebivalcem imeli pravico vzeti tisto, kar naj ti ne bi potrebovali. Tako naj bi jim lahko vzeli presežno zemljo (*res nullius*) in blago, ki ga prvotni prebivalci ne morejo uporabiti/porabiti. Že v okviru zgodnjemoderne legitimacije kolonializma je mogoče identificirati temeljne koordinate legitimacijskih diskurzov modernega kolonializma v smislu prepletanja ideje o pozvanosti Evropejcev, da civilizirajo »divjake«, bodisi v teološkem smislu prevzemanja prave vere bodisi v sekularnem smislu razvoja in napredka, in idej o nesposobnosti prvotnih prebivalcev, da izkoristijo njim dostopna naravna bogastva, kar naj bi neposredno legitimiralo Evropejce, da ta bogastva izkoristijo (glej Hall 1995, Elliott 2006). Diskurzi o napredku in razvoju so tako španski kolonialisti uporabljali skoraj stoletje preden je postal eden od osrednjih diskurzov, prek katerih so se legitimirali angleški kolonialni projekti v Amerikah.

Hkrati je mogoče identificirati legitimiranja in osmišljanja kolonialne zasedbe Amerik s strani prvih konkvistadorjev kot močno prežeta in uokvirjena z izkušnjo španske *reconquiste* v smislu, da se konkvistadorji Amerik niso zgolj opirali na papeške bule, ki so legitimirale *reconquisto*, temveč tudi na diskurze, prakse, miselne okvire, tehnike oblasti in taktike, neločljivo povezane s procesi *reconquiste*. Osvajanja ameriških ozemelj in podjarmljanja ameriških prvotnih prebivalcev so namreč v veliki meri sledili vzorcem delovanja, ki so se postopoma vzpostavili v *reconquisti*. Ta povezava ni le plod modernih zgodovinskih, socioloških in politoloških analiz, temveč so to povezavo zavestno vzpostavljali sami kolonizatorji (konkvistadorji). Cortez je svoj projekt kolonizacije osmišljal podobno, kot je bil osmišljan projekt *reconquiste*, in sicer kot kampanjo proti Mavrom. Versko-upravna poslopja Srednje Amerike je na primer v svojih poročilih imenoval mošeje. Hkrati je uporabljala podobne strategije vzpostavljanja nadvlade, kot so bile uporabljene v kontekstu *reconquiste*. Posluževal se je različnih zavezništev z lokalnimi vladarji oziroma elitami, ki jih je uporabil za zlom oblasti in nadvlade njegove osrednje tarče, in sicer azteškega »cesarja« Montezume. Poleg tega se je posluževal in svoje bojne strategije oblikoval na temelju kontinuirano pridobivane vednosti o ljudstvih, njihovih ureditvah in geografiji ozemlja, na katerem se je bojeval. Tudi *reconquisto* so določali procesi, kot so zasedba (muslimanskih kalifatov), konverzija/spreobrnitev (Židov in muslimanov) ter kolonizacija (naseljevanja krščanskega prebivalstva v nekdanj muslimanskih predelih Iberskega polotoka) (glej Elliott 2006, 19-20).

Če je bil proces zasedbe predvsem »orožje« za doseganje ciljev, sta bili spreobrnitev in kolonizacija neločljivo povezana s teološkimi kot sekularnimi cilji kolonialnega projekta,

vzpostavljenimi v okviru raznolikih legitimacijskih diskurzov. Kolonizacijo ameriških ozemlj s strani španskih kolonistov lahko razumemo kot temeljni pogoj procesov spreobrnitve prvotnih prebivalcev, v smislu vzpostavitve strukturnih oziroma institucionalnih okvirov ter pogojev možnosti za dejansko sistematično izvajanja misijonarske dejavnosti, pri čemer je proces spreobrnitve kot zasedbe neločljivo povezan z osmišljanji Indijancev, ki so igrala skupaj s praksami konverzije pomembno vlogo pri vzpostavljanju in konsolidaciji modernih rasističnih dispozitivov. Kolonizacijo ameriških ozemlj s strani Špancev predstavlja hkrati osrednji proces vzpostavljanja norm kolonialne družbenopolitične ureditve, tako v smislu družbenopolitičnih kategorij in subjektivitet, hierarhičnega družbenopolitičnega reda, kot v smislu zamejevanja politične skupnosti, vzpostavljanja in delovanja osrednjih tehnologij in tehnik oblasti, institucij ter struktur kolonialne družbenopolitične ureditve.

Vzpostavitev stabilne kolonialne družbenopolitične ureditve se je izhodiščno soočala z izjemno veliko stopnjo smrtnosti. V prvih letih prve ameriške kolonije Hispaniole je na primer vsako leto umrlo 2/3 kolonistov, pri čemer so jih večinoma pobile raznolike bolezni. Prvotne kolonije so se tako ohranjale in rastle le prek kontinuirane emigracije iz Evrope, saj niso mogle reproducirati svoje populacije. Tesna povezanost med maskuliniteto in patriarhalnostjo ter modernimi evropskimi kolonialnimi projekti, ni bila zgolj enostaven odraz dejstva spolnega nesorazmerja v kolonialnem kontekstu, temveč je bila ta povezanost artikulirana, vzpostavljena, utrjevana in diseminirana ter perpetuirana prek diskurzov, s katerimi se je ne le legitimiralo zasedbo, temveč, prek katerih se je zamišljala kolonialna družbenopolitična ureditev. Ta je bila namreč izhodiščno zamišljana kot preslikava družbenopolitične ureditve metropole, pri čemer se je to osmišljalo kot nujno in neizbežno za permanentno kolonizacijo ameriških ozemlj. Kot temelji stabilne družbenopolitične ureditve so bili pri tem izpostavljeni patriarhalna družina, privatna lastnina in družbenopolitični red, ki naj bi odlikoval božjo idejo o družbenem redu (glej Kamen 2005, Elliott 2006). Hkrati naj bi bili osrednji temelj družbenopolitične ureditve, kolonisti, katerih »starokrščanski« temelj je bil neoporečen oziroma so imeli »čisto kri«. Populacija kolonistov naj bi posledično bila populacija »starokristjanov«. Pri premisleku tako osmišljanj kot dejanskega vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije kolonialne družbenopolitične ureditve smo namreč vedno že soočeni z brikolažem diskurzov in praks, vednosti in tehnologij oblasti ter praks sebstva, ki so zamišljane in reprezentirane kot dejansko odražajoč konsolidirano družbenopolitično ureditev metropol, pri čemer so pogostokrat ti diskurzi in tehnologije ter tehnike oblasti in prakse Sebstva tudi v sinhronih kontekstih metropol novi in nekonsolidirani. Kolonialni konteksti so

tako pogostokrat igrali ključno mesto poskusa konsolidacije specifičnih novih družbenopolitičnih razmerij, vpisa specifičnih novih družbenopolitičnih kategorij, ter vpisa, utrditve in konsolidacije specifičnih novih družbenopolitičnih hierarhij, oziroma, splošno rečeno, vzpostavitve specifičnih novih ali reorganizacije preteklih družbenopolitičnih dispozitivov metropole. Šele v kontekstu kolonij so se na primer jasneje zamejile populacije metropol v smislu percipirano homogenih in teritorialno vezanih populacij, katerih izraz je moderna država (glej Stoler 2002). Zamišljanje in vzpostavljanje kolonialnih ureditev sta bila posledično pomemben kontekst osrednjih družbenopolitičnih bojev, polje implementacije različnih taktik ter okvir poskusov uveljavljanja splošnih političnih strategij, ki bi specifična nova ali/in zaostrena asimetrična razmerja stabilizirala in konsolidirala. Tipičen primer tega je tudi osmišljanje patriarhalne družine kot temelja španske kolonialne družbenopolitične ureditve, saj so se prav v zgodnji moderni pričela zaostrovati asimetrična družbenopolitična razmerja ter vzpostavljati in vpisovati moderne kategorije moških ter žensk kot inherentno različnih, ne le glede morfoloških značilnosti, temveč glede svojih sposobnosti delovanja, razmišljanja, gospodarjenja in vladanja (glej Brown 1996). Na drugi strani je izhodiščno zamišljanje in vzpostavljanje kolonialnih družbenopolitičnih ureditev izhajalo iz percipiranih pomanjkljivosti, neidealnosti, problematičnosti in potrebnih izboljšav obstoječih ureditev metropol, pri čemer lahko ta zamišljanja označimo za neke vrste utopistična (usmerjena bodisi v prihodnost bodisi v preteklost) zamišljanja nove družbenopolitične ureditve, ki bi presegala težave, stranpoti, »bolezni« in probleme obstoječih ureditev ter dejansko vzpostavila v metropoli zgolj zamišljenih, a ne realiziranih družbenopolitičnih struktur, institucij in razmerij (glej Hall 1995, Loomba in Burton 2007). Vsa zamišljanja družbenopolitične ureditve so bila v kontekstu konkretnega vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije družbenopolitične ureditve soočena z dejanskostjo specifične, nepredvidljivosti, nedomačnosti in novosti kolonialnega konteksta, tako v smislu nujnosti določenega prilagajanja zamišljanj ureditve, predvsem prilagajanj raznolikih tehnologij in tehnik oblasti, diskurzov, praks. Sestava specifičnim neprecedenčnim situacijam, ki so se pojavljale v luči primarnega cilja preživetja kolonij, ki so jih ogrožale tako bolezni, lakota, kontinuirane vojne oziroma konflikti s prvotnimi prebivalci kot tudi notranja nekohezija. Konkretne zgodnjemoderne kolonialne ureditve, njihove strukture, institucije, tehnologije in tehnike oblasti, vednosti ter prakse sestava in diskurzi so bili posledično brikolaž oziroma dinamičen rezultat prepleta različnih družbenopolitičnih prizadevanj, konfliktov in bojev z namenom doseganja specifičnih političnih ciljev, ki so se soočili s specifičnimi kolonialnimi družbenimi, gospodarskimi, političnimi in naravnimi procesi ter nevarnostmi. V tem kontekstu so se specifični zamišljeni

(bolj ali manj utopični) temelji in implementirane politike in posledično specifični dispozitivi izkazali za problematične, neučinkovite in pogojno uporabne ter posledično kot nujno potrebni prilagoditve in/ali nadgradnje ter integracije v druge dispozitive. Drugi so se izkazali kot ključni za konsolidacijo kolonialne družbenopolitične ureditve.

V luči skorajšnjega propada španskega kolonialnega projekta na Karibskih otokih, predvsem osrednjemu otoku Hispanioli, so se španske družbenopolitične elite odzvale s formulacijo in implementacijo politične strategije vzpostavljanja mest na primernih lokacijah otoka, ki sta jo kot temeljno kolonialno politiko prek kraljevih dekretov formalizirala španska monarha Izabela in Ferdinand (glej Elliott 2006, 37). Ustanavljanje kolonialnih mest je bilo ključen moment konsolidacije španske kolonialne ureditve, saj so bila mesta zamišljena kot tisti nujni dodatni temelj ureditve. Mesta so bila zamišljena in implementirana kot dispozitivi, prek katerih naj bi se »izkoreninjenim« kolonistom vzpostavilo fiksne točke. Mesta naj bi služila kot materializirano torišče njihove kolektivne identitete in kot osrednji inštrument zagotavljanja družbenopolitičnega reda in kohezije. Pri tem tudi politike, diskurzi in prakse urbanizacije niso bila produkt odziva na ameriški kolonialni kontekst, temveč je šlo za prilagoditev praks, ki jih lahko do določene mere zopet identificiramo v kontekstu *reconquiste*. Prodiranje na mavrska ozemlja je potekalo tudi prek mest, ki so jim bile podeljene široke pristojnosti pri upravljanju z obsežnim zaledjem. Mesto je postopoma postalo temelj španske dominacije Amerik, pri čemer so bila bodisi ustanovljena nova mesta bodisi so bila predkolonizacijska mesta preoblikovana na podlagi vzorca organiziranja ibernskih mest. Arhitektura mest v španski kolonialni Ameriki je pri tem sledila izgledu mest na Iberskem polotoku, s čimer so poskušali načrtovalci španskega ameriškega imperija vzpostaviti določeno domačnost za španske imigrante v kolonijah. Mesto je delovalo tudi kot percipirano nujen okvir stabilnega družinskega življenja, brez katerega je bila permanentna kolonizacija območja osmišljena kot nemogoča. Dispozitiv patriarhalne družine se je v kolonialnem kontekstu konsolidiral prav v navezavi na mesto, njegovo arhitekturo, institucije in družbenopolitična razmerja, ki so vpisovala in utrjevala asimetrična patriarhalna družinska razmerja, pri čemer je v smislu dialektične zanke dispozitiv družine igral pomembno vlogo pri konsolidaciji mest. Mesta so se vzpostavila kot osrednja politična in gospodarska središča, saj so delovala tudi v smislu osrednjega zbira institucij, prek katerih se je nadziralo in implementiralo distribuiranje zemlje, poselitev te zemlje in nadzor nad zemljo (Elliott 2006, 41). Podobno osrednjo vlogo kot jo je mesto igralo v okviru vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije družbenopolitičnih ureditev v metropolah (glej Foucault 1977-1978/2009), je

osrednjo vlogo kot ključni kontekst vzpostavljanja modernih kolonialnih tehnologij in tehnik oblasti kot modernih diskurzov, produkcije vednosti v okviru vzpostavljanja, diferenciranja, zamejevanja, hierarhiziranja, upravljanja, nadziranja, reguliranja, ohranjanja, razvijanja in »inštrumentaliziranja« populacij, igralo kolonialno mesto. Z drugimi besedami, je kolonialno mesto igralo eno od osrednjih vlog pri vzpostavljanju modernih rasističnih dispozitivov in specifično rasističnih dispozitivov španske kolonialne družbenopolitične ureditve.

Če se je mesto izkazalo kot učinkovit zbir tehnologij in tehnik za regulacijo, upravljanje in vladanje ter vzpostavljanje kohezije in reda v okviru nastajajoče kolonialne družbenopolitične ureditve, je dispozitiv *Limpieza de sangre* igral veliko ambivalentnejšo vlogo. Kljub temu, da ta dispozitiv lahko osmislimo kot enega prvih, če ne prvi rasistični dispozitiv, v španskem kolonialnem kontekstu lahko identificiramo njegovo pogojno učinkovitost pri zamejevanju, hierarhiziranju, diferenciranju in legitimiranju vzpostavljaljočega se kolonialnega družbenopolitičnega reda, v okviru ne le bistveno radikalnejše heterogenosti, temveč tudi v okviru splošne destabilizacije osmišljanja človeških razlik kot tudi dejanskih možnosti in sposobnosti tehnologij ter tehnik zamejevanja. Posledično se je v kolonialnem kontekstu dispozitiv *Limpieza de sangre* moral prilagoditi specifični novi družbenopolitični realnosti v smislu svoje nadgradnje in integracije v širše kolonialne rasistične dispozitive, prek katerih se je poskušala regulirati omenjena radikalnejša heterogenost kot tudi vzpostavljati nov kolonialen hierarhičen družbenopolitični red ter zagotoviti kohezija. Predvsem zavojevani ter zaslužjeni ali/in podrejeni Indijanci ter zaslužjeni Afričani so predstavljali nove heterogene skupine, ki jih je bilo potrebno, oziroma se jih je poskušalo, integrirati, regulirati, nadzirati, zamejevati, hierarhizirati v okviru poskusa ne le legitimiranja nove kolonialne ureditve, temveč tudi v smislu prizadevanj za učinkovito in uspešno upravljanje ter vladanje tej ureditvi.

Izhodiščno je bila pri tem integracija dispozitiva *Limpieza de sangre* s kolonialnim projektom tesno povezana s specifičnim utopičnim zamišljanjem in poskusom materializacije nove kolonialne skupnosti, ki bi jo določale ne le »čista kri« kolonistov, temveč tudi njihova celovita neoporečnost v smislu splošnega ugleda ter podjetnosti in zgledne pobožnosti. Povezana je bila s poskusom specifične normativizacije kolonistov in posledično kolonialne skupnosti. Te diskurze in prakse je mogoče identificirati v kontekstu širšega zbira politik, diskurzov, praks, institucij in regulacij, ki so se pričela vzpostavljati, ko se je španska monarhija odločila za permanentno naselitev Karibov. Ključna prizadevanja so bila pri tem

usmerjena na regulacijo migracij iz Iberskega polotoka v ameriške kolonije, v okviru omenjene ideje vzpostaviti utopično kolonialno skupnost. Španska monarhija je tako že zelo zgodaj pričela vzpostavljati različne omejitve in regulacijo emigracije. Pri tem se je poskušalo omejiti imigracijo določenih »neprimernih« populacij, kot so postopaški avanturisti, vagabondi in podobni ter pospešiti imigracijo v očeh monarhije in kolonialnih administracij bolj »primernih« in zanesljivih delov populacije, ki naj bi posedovali značilnosti, odločnost in večšine, s katerimi bodo lahko izkoristili naravne vire koloniziranih območji ter vzpostavili delujočo, kohezivno in urejeno ureditev (glej Elliott 2006, 49). Pri tem je osrednja tehnika regulacije imigracije v kolonije temeljila na dokazovanju porekla (»*Limpieza de sangre*«) in kraja rojstva oziroma na dokumentih o »čisti krvi« oziroma »neomadeževanosti« s strani židovske ali muslimanske krvi. Da bi posamezniku kraljevi uradniki podelili kraljevo licenco, potrebno za čezatlantsko pot v kolonije, je moral ta predložiti omenjene dokumente. Te dokumente je izdajala lokalna administracija mest ali vasi. Rigoroznost implementacije regulacije emigracije je bila v veliki meri odvisna od potreb kolonij. Regulacija emigracije v kolonije se je posledično bodisi zaostрила bodisi razrahljala. Določenim zamejenim in diferenciranim družbenopolitičnim skupinam kot so bili Židje, Mavri (muslimani), Romi in heretiki je bila emigracija v ameriške kolonije od samega začetka in vse do konca španskega kolonialnega projekta formalno prepovedana. Do srede 16. stoletja so se mnogi pripadniki teh družbenopolitičnih skupin (razen Židov, ki so bili izgnani 1492) izognili tej prepovedi in emigrirali v kolonije, pri čemer se od srede 16. stoletja nadzor oziroma regulacija emigracije v ameriške kolonije zaostri (glej Elliott 2006, 51). Kljub prizadevanjem španske kraljeve administracije regulacija imigracije v kolonije, predvsem v smislu omejevanja »nezaželenih« delov španskega prebivalstva, kljub zaostritvi ni bila pretirano uspešna, predvsem zaradi dejstva, da so posamezniki razvili in udeležili raznolike prakse upora proti tej regulaciji. Vsesplošno prisotno je bilo na primer ponarejanje dokumentov, podkupovanje kapitanov ladij, splošno prisotna je bila tudi praksa dezertiranja iz mornarice, ko se je ladja zasedrala v kolonialnih pristaniščih.

Kljub neuspešnosti regulacije emigracije v ameriške kolonije in pogojne učinkovitosti, je dispozitiv *Limpieza de sangre* v kolonialnem kontekstu pri zamejevanju, hierarhiziranju, diferenciranju in legitimiranju vzpostavljajočega se kolonialnega družbenopolitičnega reda igral pomembno vlogo. Prav prek zamišljanja in poskusa materializiranja kolonialne družbenopolitične ureditve prek integracije dispozitiva *Limpieza de sangre* v kolonialni projekt se je ameriške kolonije pričelo osmišljati kot španska posestva, kot posestva španske

homogene skupnosti (proto)nacije, katere »pravi« pripadniki so bili »starokristjani« oziroma se je prav prek kolonialnega konteksta pričelo zamišljati in udejanjati novo (proto)nacionalno kolektivno identiteto. V celotni kolonialni administrativni ureditvi so bili zaposleni in so se zaposlovali zgolj dokumentirani »starokristjani«, pri čemer je bilo ta omejitev zamišljena kot nujna v kontekstu zagotavljanja pretoka zlata in srebra iz kolonij v Španijo, saj so bili »starokristjani« osmišljani kot edini (inherentno) zaupanja vredni. Pri tem podelitev zaposlitev v kolonialni administraciji ni bila egalitarna v smislu enake dostopnosti vsem posameznikom pripoznanih in dokumentiranih kot »starokristjanov«, temveč so kolonialno administracijo prečile tehnologije slojne diferenciacije in hierarhizacije. Vrhovni administrativni položaji so bili tako na voljo zgolj visokemu plemstvu, pri čemer so bili določeni nižji administrativni položaji dostopni zgolj ne plemstvu t.i. *hidalgom* (glej Blackburn 2011). V luči španskega prizadevanja vzpostavitve stabilne in kohezivne ter v očeh heterogene kolonialne skupnosti legitimne družbenopolitične ureditve so bile specifične omejitve zaposlovanja na temelju *Limpieza de sangre* relativizirane ter prilagojene specifičnim taktičnim bojem oziroma uporom s strani določenih iberskih družbenopolitičnih skupin in neposrednim strateškim-političnim ciljem kolonialne ureditve. V kontekstu taktičnih bojov so lahko specifični posamezniki *qua* pripisani pripadniki »novokristjanov«, ki so posedovali bogastvo, in ki so vzpostavili močne politične veze s »starokristjani«, lahko prek pravnega postopka odstranili svojo *razo* oziroma »omadeževanost« s krvjo Židov ali muslimanov.

V smislu prilagajanja strateškim-političnim ciljem vzpostavljanja stabilnih koordinat oziroma temeljev kolonialne ureditve so bila tako aristokraciji prvotnih prebivalcev podeljene določene simbolne in častne administrativne funkcije. Hkrati so bile v smislu zasledovanja strateške funkcije zagotavljanja družbenopolitičnega reda in kohezije poroke med španskimi kolonisti in indijanskimi ženskami pravno sankcionirane in podpirane s strani monarhije in formalno racionalizirane kot način udejanjanja španske misije evangelizacije in prenosa evropske omikanosti v kolonialni kontekst. Pri tem so bile podpirane predvsem poroke med špansko kolonialno aristokracijo in princesami prvotnih prebivalcev Amerik, pri čemer je bil status »starega« kristjana tudi ob teh porokah španski kolonialni aristokraciji potrjen. Na splošno sta bila stabilnost in razvoj španske kolonialne družbenopolitične ureditve odvisna od seksualnih in delovnih »storitev« prvotnih prebivalcev. Tako zamišljanje kot udejanjanje patriarhalne družine kot vzpostavitev stabilno delujočih prostorov produkcije je bila namreč odvisna od lokalnega prebivalstva. Njihova integracija v delovanje kolonialne ureditve je bila

ključna za naslovitev omenjene dejanskosti ostrih spolnih nesorazmerji španskih kolonistov kot pomanjkanja delovne sile. Pri čemer se je pomanjkanje delovne sile vedno bolj intenzivno naslavljal tudi prek suženjstva Afričanov ter postopne vzpostavitve modernega suženjskega načina produkcije (glej Elliott 2006, 81). Španska kolonialna ureditev je posledično »proizvedla« substancialno populacijo mesticev, ki so posledično predstavljali hkrati določen problem za jasna kategoriziranja in z njimi neločljivo povezane prakse in diskurze hierarhiziranja, ki so bile ključni za delovanje, utrjevanje, stabilizacijo ter legitimacijo te ureditve.

V luči naslavljanja zgornje problematike mesticev kot tudi drugih heterogenih kolonialnih družbenopolitičnih skupin in reguliranja, upravljanja ter vladanja španski kolonialni družbenopolitični ureditvi so se vzpostavljale, vpisovale in utrjevale ter hierarhizirale nove kategorije ljudi oziroma novih percipiranih družbenopolitičnih skupin, ki pred tem niso obstajale v okviru španske družbenopolitične ureditve. Pri tem so oznake za določene kategorije, razvite v španskem kontekstu, prehajale meje tega konteksta in se kot torišča percepcije in subjektivacije ter subjektivizacije, reguliranja in hierarhiziranja bolj ali manj prilagojeno vzpostavila tudi v kolonialnih družbenopolitičnih kontekstih drugih evropskih sil. V procesu španske kolonizacije in vzpostavljanja španskega kolonialnega administrativnega sistema so se tako pojavile nove kategorije ljudi, kot so mestici (*mestizo*), mulati (*mulato*), zambi (*zambo*) in podobne kategorije, ki so se nanašale predvsem na tip »mešanja« populacij.³⁴ Večina teh kategorij je bilo sprva uporabljena le v dokumentacijah španskih kolonialnih uradnikov in sprva oziroma nekateri nikoli niso postali torišča subjektivacije/normativiziranja posameznikov, subjektivizacije posameznikov in reguliranja kolonialnih/koloniziranih populacij. Pri tem so bile te kategorije tesno in neločljivo povezane z iberskim tedanjim pojmovanjem »rase«. Te kategorije so se posledično vezale in referirale na vprašanja »(ne)čistosti krvi« oziroma *Limpieza de sangre* in vprašanje zmožnosti dejanske spreobrnitve v krščanstvo teh populacij, se pravi na vprašanja, ki so bila temeljna iberskemu pojmovanju »rase« v 15. in 16. ter 17. stoletju. Omenjene kategorije prebivalstva oziroma pojmi, ki so jih določali, so v procesu razvoja španske kolonialne ureditve pričeli igrati vloge, ki so značilne za »rasne« kategorizacije in hierarhizacije v drugih kolonialnih družbenopolitičnih kontekstih. Glede na to, kdo jih je uporabljal, za označevanje koga so bile uporabljene in v katerih družbenopolitičnih kontekstih so bile uporabljene, so bodisi

³⁴ Mestico = Evropejci + Indijanci; mulato = Evropejci + Afričani; zambo = Indijanci + Afričani.

predstavljale tehnike oblasti in diskurze deprivilegiranja, inferiorizacije in žaljenja ter legitimiranja izkoriščanja ali na drugi strani afirmacije in izkazovanje spoštovanja ter privilegiranja. Ilustrativna kategorija je bila na primer mulato, ki je lahko bil glede na situacijo izražen kot poklon ali kot žalitev (glej Burns 2008, 190-94). Prevlada omenjene iberske ideje »rase«, vezane na idejo *Limpieza de sangre*, v apliciranju kategorij populacij oziroma procesu rasializacije, izvajane prek vzpostavljaljočega in konsolidirajočega se rasističnega dispozitiva v španskem kolonialnem kontekstu od 16. stoletja naprej, je lepo vidna v implementaciji kolonialnih zakonov, prek katerih so se zarisovale in utrjevale meje med posameznimi kategorijami in prek katerih so se te hierarhizirale ter posledično privilegirale ali deprivilegirale. V sodnih procesih je bila usoda obtoženca (npr. mulati ali »črnci« niso smeli nositi orožja) vezana predvsem na status njegove priče in njeno posledično sposobnost, da posameznika potrdi kot legitimnega sina Španca »čiste krvi« in ne na njegove morfološke značilnosti (npr. barva kože, fizični izgled), kljub temu, da je slednja igrala pomembno vlogo pri samem aktu obtožitve posameznika za prekoračitev meja med kategorijami (glej Burns 2008). Že v zgodnjem španskem kolonialnem kontekstu je mogoče identificirati kompleksno povezavo in spreminjajoče se razmerje med idejami porekla, izgleda in superiornosti/inferiornosti, ki jih je mogoče najti tudi v procesih »rasne« kategorizacije in splošnih procesih rasializacije v angleški moderni kolonialni družbenopolitični ureditvi. Prevlada določene ideje v tem razmerju je posledično dober indikator prevlade določenih splošno-družbenih koncepcij »rase« in razvoja teh koncepcij skozi čas. Tako je na primer tudi v španskem kolonialnem kontekstu postajal izgled in percepcija »črnosti« posameznika vedno bolj pomembna in je do 18. stoletja v veliki meri prevladala nad paradigmatiskim »strahom« pred židovsko krvjo (glej Burns 2008). Pri osmišljanju španskih »rasnih« kategorizacij in španskega rasističnega dispozitiva kot »rasnih« kategorizacij ter rasističnega dispozitiva, razvitega v angleški kolonialni družbenopolitični ureditvi, je zopet potrebno izpostaviti kompleksnost procesa formacije teh kategorij in dispozitivov, ki so bile tesno in neločljivo povezani tako z lokalnim kontekstom kot z globalnimi procesi v kontekstu medsebojnega tekmovanja (religioznega, političnega, vojaškega, gospodarskega) evropskih kolonialnih sil ter posledičnega vzpostavljanja globalne kolonialne družbenopolitične ureditve.

2.6 Diskurzi in prakse inferiorizacije ter diskriminacije prvotnih prebivalcev (Indijancev)

V luči pionirske vloge, ki so jo igrali španski rasistični dispozitiv in v luči predvsem neposrednega vpliva na vzpostavljanje angleških rasističnih dispozitivov je za celovitejšo genealogijo ameriškega rasističnega dispozitiva ter njegovih osrednjih kategorizacij kot hierarhizacij ter racionalizacij potrebno celoviteje nasloviti tako razvoj španskih osmišljanj prvotnih prebivalcev (Indijancev) kot tudi samih praks zasedbe ozemlja, podrejanja, izkoriščanja ter zaslužnjevanja, ki so jih na temelju teh osmišljanj razvijali španski kolonizatorji, in ki so v smislu povratne zanke bodisi utrjevale bodisi spreminjale omenjena osmišljanja. Pri tem Indijanci predstavljajo skupaj s temnopoltimi Afričani dve osrednji heterogeni družbenopolitični skupini, ki sta igrali osrednjo vlogo v procesu vzpostavljanja, utrjevanja in delovanja tako španskega kot tudi angleškega rasističnega dispozitiva.

Že v našem uvodnem premisleku španskega kolonialnega projekta v Amerikah kot prvega modernega kolonialnega projekta smo izpostavili destabilizacijo vednosti, ki jo je predstavljal sam obstoj prvotnih prebivalcev Amerik, pri čemer je dodatno destabilizacijo antičnih, bibličnih in srednjeveških sekularnih tekstov, na katerih so bili utemeljeni diskurzi osmišljanja ljudstev izven Evrope, predstavljal že sam izgled prvotnih prebivalcev. Ameriški Indijanci so tako na eni strani z dejstvom svojega obstoja pripomogli k destabilizaciji avtoritete Biblije kot osrednjega vira vednosti o človeštvu oziroma osrednjega temelja fevdalnega režima vednosti/resnice. Na drugi strani je njihov izgled v smislu hkratne morfološke podobnosti z Evropejci in podobnosti v barvi kože z Afričani destabiliziralo obstoječe osmišljanje razlik med človeškimi skupnostmi. Te multiple destabilizacije so sprožile raznolike diskurzivne in nediskurzivne prakse poskusa stabilizacije individualnih subjektivitet in tudi evropskih kolektivnih identitet kot tudi njihove korenite reartikulacije in kontinuiranih »pogajanj« o mejah in hierarhijah med specifičnimi populacijami in družbenopolitičnimi skupinami (glej Jordan 1968, Hall 1995). Problematizacija osmišljanja prvotnih prebivalcev se je pri tem pričela zamejevati v okviru ostrih debat med različnimi misleci Iberskega polotoka, pri čemer so se te debate odvijale predvsem v okviru koordinat značaja in sposobnosti Indijancev ter njihovem mestu v kontekstu krščanske kozmogeneze in družbene hierarhije. Sam označevalec Indijanci izhaja iz španske besede *Indios*, ki so jo, podobno kot označevalec *Negro* za temnopolte Afričane, prevzele druge evropske kolonialne sile (glej Elliott 2006).

Eno od osrednjih polj debate je bilo vprašanje človečnosti Indijancev oziroma vprašanje ali Indijanci posedujejo dušo. To vprašanje je bilo ključno predvsem v luči dolžnosti, ki jo je španska monarhija prevzela oziroma ji je bila zapovedana s papeškimi bulami (predvsem *Inter caetera* iz leta 1493), in sicer dolžnosti širjenja prave vere med nepoznanimi ljudstvi sveta. Ne le novost soočanja s človeškimi skupinami, ki jih ni bilo mogoče enostavno osmišljati prek Biblijskih zgodb, temveč predvsem izjemna zahtevnost naloge, ki jo je predstavljala dolžnost širjenja vere, so španske kraljeve institucije in špansko katoliško cerkev spodbudile, da so oblikovale kompleksen program (politike, prakse, diskurze) spreobrnitve prvotnih prebivalcev, vzpostavljen prek reartikulacije problematizacije, razvite v okviru rekonkviste. Ključna značilnost prizadevanj španske monarhije in cerkve je bila sistematičnost in programskost, ki v drugih kolonialnih kontekstih (nizozemskem, francoskem in angleškem) nikoli ni bila dosežena (glej Elliott 2006, 67). Pri tem je potrebno izpostaviti, da se vednost o Indijancih ni oblikovala ločeno od prizadevanj španskih misijonarjev, da sistematično raziščejo in za zanamstvo dokumentirajo vero, kulturne običaje in prepričanja, zgodovino in navade hitro izginjajočega avtohtonega sveta domačinov. Proces zbiranja te vednosti je bil dojeman kot nujen v kontekstu prizadevanj za evangelizacijo prvotnih prebivalcev. Ambiciozni program evangelizacije je namreč sprožil vprašanja sposobnosti Indijancev, da razumejo in asimilirajo krščansko vero. Hkrati je sprožil tudi vprašanja o dejanski stopnji spreobrnitve med Indijanci (glej Elliott 2006, 70). Arhiviranje Indijanske vednosti in vednosti o Indijancih je bilo posledično neločljivo povezano z izvajanjem oblasti v okviru španskih kolonij, s čimer posledično lahko identificiramo tesno prepletenost med produkcijo vednosti in oblastnimi praksami v smislu, da vsakršno oblastno delovanje vzpostavlja korelativno polje vednosti in obratno, da oblast za svoje učinkovito delovanje potrebuje vednost. Misijonarji so tako delovali na osnovi prepričanja, da je za uspešno spreobrnitev potrebno natančno poznati kulturo Indijancev (glej Seth 2010).

Premisleki glede vprašanja o človečnosti Indijancev oziroma širše vzpostavljanje problematizacije osmišljanja in ravnanja s prvotnimi prebivalci niso bili vezani zgolj na diskurze in prakse evangelizacije Indijancev, temveč tudi na racionalizacijo in legitimacijo bolj ali manj brutalnega izkoriščanja Indijancev, apropiacijo zemlje in drugih naravnih virov koloniziranih območij kot kraji produktov dela Indijancev. Že v samem izhodišču je bil namreč španski kolonialni projekt neločljivo povezan z idejami in aspiracijami po pridobivanju bogastva v obliki zlata. Kopičenje bogastva in dominacija neevropskih

(nekrščanskih) populacij sta se tekom 15. in 16. stoletja pričeli tudi prek diskurzov racionalizacije in legitimacije kolonialnih projektov vzpostavljati kot pozitivne vrednote. Kot smo že izpostavili, je zgodnji moderni španski kolonialni kontekst eden prvih kontekstov vzpostavljanja zlata oziroma bogastva kot osrednje vrednote oziroma kot osrednjega sredstva za pridobivanje spoštovanja v tuzemstvu in odrešitve v onostranstvu. Čeprav je bila formalna monarhična racionalizacija in legitimacija kolonialnih projektov artikulirana prek diskurzov evangelizacije, je bil primaren cilj Kolumba in prvih iberskih kolonizatorjev predvsem kopičenje bogastva, primarno prek plenjenja. Kot pravi Michele de Cuno, Kolumbov častnik, na odpravi v notranjost Hispaniole leta 1494, je bila osrednja motivacija odprav zlato: »Potem, ko smo nekaj dni počivali v naši naselbini, se je Admiralu (Kolumbu) zazdelo, da je prišel čas, da pričnemo iskati zlato. Zlato je bila namreč tista motivacija, ki ga je gnala in opogumljala na izjemno nevarni poti« (v Loewen 2008). Pri tem je bilo pridobivanje bogastva tudi ena od motivacij španskih katoliških monarhov, ki sta finančno podprla Kolumbove odprave. Sam Kolumb svojo prošnjo za financiranje formulira v smislu finančne koristi, ki jih bo španska monarhija imela od njegovih odprav. V tem kontekstu postane razumljivo, zakaj je imelo specifično osmišljanje Indijancev praktične konsekvence, saj je bilo ravnanje z njimi v veliki meri povezano s tem, kako so bili osmišljani, pri čemer so bile v okviru specifičnih praks implicitno ali eksplicitno formulirane ali/in utrjevane specifične reprezentacije Indijancev.

Kot smo izpostavili, so bila osrednja vprašanja, okrog katerih so se odvijale ostre debate od pričetka kolonizacije, vprašanja človečnosti Indijancev, njihovih lastnosti ter sposobnosti ter posledična vprašanja vezana na primerno ravnanje z njimi. Brutalno ravnanje iberskih kolonizatorjev s prvotnimi prebivalci v prvih desetletjih kolonizacije Amerik in Karibov je sprožilo odziv dominikanskih misijonarjev, ki so pričeli s sistematičnimi pridigami med skupnostmi kolonizatorjev na Hispanioli, v katerih so pričeli obsojati takšno ravnanje (glej Elliott 2006, Seth 2010). Njihove pridige proti brutalnosti kolonizatorjev so se pričele pojavljati tudi na Iberskem polotoku. Posledično so te pridige v kolonialnem kontekstu in kontekstu metropol spodbudile monarhijo, da je pričela naslavljalati vprašanje ravnanja z Indijanci. Pridige bi namreč lahko načele diskurzivno legitimacijo španske združene monarhije kot tudi legitimacijo kolonialnega projekta, ki je bila utemeljena na dolžnosti in obveznosti evangelizacije neevropskih ljudstev ter formalizirana in kodificirana prek papeških bul. Hkrati so pridige in informacije, posredovane v njih, španske monarhe spodbudile, da so bolj aktivno posegli v kolonialno ureditev, saj so pričeli veliko avtonomnost kolonizatorjev

osmišljati kot prežečo nevarnost za stabilnost kolonialne ureditve, predvsem za stabilen dotok bogastva v zakladnico španske države (Elliott 2006, 68). V okviru naslavljanja in odzivanja na pridige in situacijo v kolonijah je španska monarhija tekom 1/2. 16. stoletja organizirala razna soočenja med različnimi intelektualnimi pozicijami, prek katerih so se osmišljali Indijanci. Eden prvih rezultatov teh debat so bili leta 1512 sprejeti zakoni iz Burgosa, ki predstavljajo prvi celovit zakonik španskih ameriških kolonij. Ti zakoni so prepovedali slabo ravnanje s prvotnimi prebivalci ter podprli prizadevanja za njihovo spreobrnitev v krščanstvo. Zakoni so avtorizirali in legalizirali osrednji kolonialni zbir tehnik za organiziranje črpanja bogastva iz kolonij, in sicer *ecomiendas*. *Ecomienda* je bila s strani kralja podeljena pravica, ki je nosilcu omogočala, da je izsilil tlako s strani Indijancev in prisilno delo določene skupine Indijancev pod nadzorom kolonialnih gospodarjev. Zakoni so omejili številčnost skupin Indijancev na prisilnem delu (40-150 ljudi). Hkrati so vzpostavili reguliran režim dela, plačila, oskrbe, bivalnih prostorov, higiene in zdravstvene oskrbe Indijancev. Več kot 4 mesece noseče ženske so bile na primer oproščene prisilnega dela. Poleg tega je bilo prepovedano kakršnokoli kaznovanje Indijancev s strani nosilcev *Ecomiende*. Kaznovanje in razsojanje sporov je bilo dodeljeno funkcionarjem monarhične kolonialne birokracije, ki so bili prisotni v vsaki kolonialni naselbini. Hkrati so zakoni kodificirali že obstoječe prakse koncentriranja Indijancev v večjih naselbinah, ki so jih bodisi ustanovili bodisi prevzeli španski kolonizatorji. Ta tehnika koncentriranja (»urbaniziranja«) je bila tako uporabljena kot orožje proti stanju disperziranosti Indijanskih manjših skupnosti, ki je onemogočala učinkovito evangelizacijo in učinkovit nadzor nad spreobrnjenimi Indijanci (glej Elliott 2006, 74). V zameno za pravico *Ecomiende* je moral namreč nosilec pravice obvezno poskrbeti za spreobrnitev Indijancev. Hkrati je moral biti pripravljen braniti kraljeve interese.

Zakoni niso v ničemer izboljšali položaja prvotnih prebivalcev in njihovo število se je še nadalje zmanjševalo. Pri čemer je bilo to v veliki meri povezano z izjemno slabo implementacijo zakonov. Kontinuiranje katastrofalnega položaja Indijancev v španskih kolonijah je konec 1/2. 16. stoletja ponovno intenziviralo intelektualne debate in spore glede človečnosti, značilnosti in sposobnosti Indijancev. Pri tem je izjemno pomembno vlogo igral dominikanec Bartolomé de las Casas, nekdanji lastnik pravice do *Ecomiende*, ki je po svoji kolonialni izkušnji prestopil v dominikanski red in pričel aktivno pridigati proti brutalnemu ravnanju španskih kolonistov s prvotnimi prebivalci. S svojim delom *Kratko poročilo o uničenju Indijancev (Brevisima relación de la destrucción de las Indias)*, napisanemu leta

1542,³⁵ ki ga je naslovil na španskega monarha Karla I, je ponovno razplamtel debato o ravnanju s prvotnimi prebivalci ter spodbudil monarhijo k oblikovanju novega kolonialnega zakonika leta 1542, imenovanega Novi zakonik (*Leyes Nuevas*). V Novem zakoniku je bila prvič prepovedano suženjstvo prvotnih prebivalcev. Hkrati je Novi zakonik poskušal vzpostaviti sistem, ki bi zamejil izkoriščanje prvotnih prebivalcev v sistemu *Ecomiende*. Implicitni cilj Novega zakonika je bila postopna odprava sistema *Ecomiende*. Tudi Novi zakonik je bil pomanjkljivo implementiran ali celo neimplementiran, ker so se kolonialni administratorji bali upora imetnikov pravice *Ecomiende*. Hkrati je bil zakonik soočen s teološkimi-intelektualnimi kritikami glede osmišljanja Indijancev in primerne ravnanja z njimi.

V tem kontekstu je leta 1550 Karl V. prepovedal nadaljnje osvajanje ameriških ozemelj dokler ne bodo razrešena osrednja vprašanja glede osmišljanja in ravnanja z Indijanci ter vprašanja vezana na strukturo kolonialne ureditve. V ta namen je istega leta sklical *Junto* priznanih zdravnikov in teologov v Valladolidu, ki naj bi v formalni debati dokončno razrešili kontroverzo glede osmišljanja Indijancev. Kljub participaciji drugih mislecev je glavna debata potekala med dominikancem Las Casasom in španskim humanistom, teologom in filozofom, Juan Ginés de Sepúlveda. Debata v smislu osrednjih idej, ki so se artikulirale tekom njenega poteka, je ključna ne le zaradi tega, ker omogoča identificiranje osrednjih koordinat in razpon osmišljanja Indijancev v ibernskem kolonialnem kontekstu, temveč zaradi vpliva idej, racionalizacij in legitimacij vezanih na osmišljanje in ravnanje z Indijanci, na druge evropske kolonialne kontekste oziroma na diskurzivni arhiv evropskega osmišljanja Indijancev in moderno rasistično diskurzivno polje in njegov arhiv. Debata predstavlja nekakšen povzetek osrednjih argumentacij kolonializma in posledično sama na sebi ni generirala inovativnih idej, temveč gre za sintezo različnih idej povzetih iz Aristotela, Biblije, Avgušтина kot tudi pionirjev zgodnjemoderne teorije mednarodnega prava, katere osrednji predstavnik je bil dominikanec Francisco de Vitoria (glej Silverblatt 2008, Seth 2010).

³⁵ Brutalnosti, ki jih popisuje Las Casas, so tudi za modernega bralca na eni strani šokantne, na drugi strani zelo domače v luči modernih vojn in konfliktov ter zavojevan in izkoriščanj. Pri tem brutalnosti segajo od praks nediskriminatornega pobijanja prvotnih prebivalcev v vojnih pohodih, sistematičnega posiljevanja, mučenja, kazenskega pobijanja, pohabljenja, uničevanja kulturnih artefaktov, uničenja intelektualne elite prvotnih prebivalcev, uničenja kulturnih, družbenih in političnih vzorcev ipd. (Glej De Las Casas 1552/2007). Z brutalnimi praksami je začel že Kolumb, ki je od Indijancev zahteval zlato, bombaž hrano in tudi spolne usluge, in ko ti niso izpolnili njegovih zahtev, so jih Kolumbovi vojščaki kaznovali z rezanjem njihovih ušes ali nosov. Brutalnost je bila pri tem legitimirana v smislu suverene tehnike oblasti eskempla, ki naj bi Indijance prestrašilo in pokorilo španski nadvladi in izkoriščanju.

Debato med Las Casasom in de Sepulvedo je potrebno reflektirati v kontekstu širše debate oziroma politično-filozofsko-teološkega boja dveh osrednjih nasprotujočih si diskurzov racionalizacije in legitimacije španske kolonialne vladavine, predvsem navezujoč se na ideje pravice do zasedbe, pravične vojne ter zaslužnjenja in izkoriščanja. Prvi diskurz je špansko nalogo v kolonizaciji osmišljal kot nalogo mirne, a hkrati totalne spreobrnitve domačinov v krščansko vero in kulturne vzorce. V tem okviru se je uporabljal pojem pravic domačinov in zagovarjalo pravice ameriških Indijancev ter vzpostavitev sistema, kjer bi vsi Indijanci neposredno plačevali tlako/davke kralju. Njej nasprotujoč drug osrednji diskurz je kolonizacijo osmišljal kot okupacijo in zasedbo s pomočjo kakršnihkoli potrebnih sredstev. Zagovarjal je pravice konkvistadorjev in priseljencev, da kujejo dobičke s pomočjo indijanskega dela. Pri tem je bilo slednje osmišljano kot skromna nagrada za razsvetljevanje skorajda živalskih ljudi. Sistem *Ecomiend* naj bi se še poglobil v smislu, da bi pravice priseljencev postale večne in dedne. Hkrati naj bi v svoje roke prevzeli civilno in kriminalno jurisdikcijo (glej Silverblatt 2008). Specifično osmišljanje »narave« Indijancev je bilo neločljivo povezano s specifičnim zamišljanjem kolonialne ureditve. Prevlada oziroma zmaga določene konceptualizacije je namreč implicirala legitimnost za prevlado oziroma zmago določenega zamišljanja kolonialne družbenopolitične ureditve. Če so bili Indijanci namreč racionalna bitja sposobna samovladanja, potem jim je pripadala svoboda, in vse, kar naj bi potrebovali, je spreobrnitev v krščanstvo. Če so imeli značilnosti naravnih sužnjev, potem je bil edini racionalni sistem že omenjeni razviti sistem *Ecomiende* (glej Hanke 1965).

V svoji argumentaciji sta se Las Casas in de Sepulveda naslanjala na zelo podobne vire, ki smo jih omenili zgoraj, pri čemer sta jih specifično kombinirala in interpretirala z namenom potrjevanja svojih argumentov. De Sepulveda je svoje argumente glede osmišljanja in ravnanja z Indijanci tako v veliki meri utemeljil na Aristotelovi teoriji naravnega suženjstva in avguštinskem argumentu suženjstva kot kazni za greh. V luči artikuliranega »dejstva«, da so ameriški Indijanci prakticirali človeška žrtvovanja, in da niso posedovali značilnosti civiliziranega človeka, naj bi bilo posledično nasilje proti ameriškim Indijancem pravično. Indijanci naj bi bili kot prašiči, katerih oči so venomer usmerjene v tla. Njihova neracionalnost, divjaško obnašanje, poganstvo in kanibalizem naj bi jih »naravno« delalo sužnje španskim kolonizatorjem. Indijanci naj bi namreč kršili naravno pravo, s čimer naj bi bila posledično upravičena vojna proti njim. Premagani Indijanci so bili tako legalno in pravično reducirani na inštrumente proizvodnje bogastva za svoje gospodarje (glej Silverblatt 2008). Logiko argumentacije de Sepulvede glede izkoriščanja in/ali zaslužnjenja bi lahko

povzeli v smislu, da v kolikor se Indijanci niso pokorili španskim kolonizatorjem, so jih ti lahko zaslužnili, in v kolikor so se Indijanci zaslužnjenju uprli, so jih Španci lahko pokorili in zaslužnili z vojno. Te argumente sicer de Sepulveda razvije v že leta 1544 napisanem delu *Democrates Secundus sive de justis causis belli apud Indos*, ki pa, zanimivo, ni dobilo kraljeve licence, brez katere knjig ni bilo mogoče legalno natisniti v španski monarhiji, pri čemer so bili ti argumenti kljub temu močno prisotni v španskih diskurzih racionalizacije in legitimacije kolonizacije (glej Silverblatt 2008). V okviru na kratko predstavljene argumentacije de Sepulvede lahko že v 1/2. 16. stoletja lociramo pojav raznolikih zbiror idej, ki so postali pomemben element rasističnih diskurzivnih arhivov rasističnega diskurzivnega polja, od idej človeškega žrtvovanja, kanibalizma do idej o Neevropejcih kot živalih, kot barbarih, kot divjakih, kot iracionalnih, kot v izhodiščnem stanju greha, kot izhodiščno krivih za lastni genocid oziroma, katerih genocid je upravičen v luči njihove »naravne« inferiornosti.

Las Casas v svoji argumentaciji izhodiščno zagovarja enotnost človeštva, pri čemer svoj argument razvije na temelju ideje, da so Indijanci sicer nižje razviti kot Evropejci-kristjani, a so hkrati prav tako racionalni in zmožni mirno prevzeti krščanstvo kot prebivalci »starega« sveta. Ker naj bi bili Indijanci racionalna in civilizirana človeška bitja, naj Španci ne bi imeli nobene pravice, da jih zaslužnijo, niti pravice, da se proti njim vojskujejo. V tem okviru je Las Casas zagovarjal predvsem duhovno vlogo španske kolonizacije, ki naj bi prevladala nad ekonomsko in politično vlogo. Las Casas je pri tem svojo argumentacijo prepovedi zaslužnjevanja Indijancev utemeljil predvsem prek sistematične in celovite refleksije in diferenciacije štirih različnih tipov barbarstva, s čimer je poskušal destabilizirati argumentacijo de Sepulvede, utemeljeno na Aristotelovi teoriji naravnega suženjstva, a je hkrati afirmiral Aristotelovo idejo, da vsaka človeška družba zaseda specifičen položaj na hierarhični lestvici glede na specifičen niz kriterijev (glej Orquera 2008). Refleksija Las Casasovega osmišljanja štirih tipov barbarstva je pomembna predvsem v luči določenih koordinat evropskega osmišljanja in zamišljanja superiornosti ter hierarhij med različnimi človeškimi skupnostmi tako sveta kot v okviru same Evrope. Z drugimi besedami, je pomembna predvsem z vidika refleksije določenih osrednjih koordinat, idej in njihovih zbiror, prisotnih že v prvem stoletju modernega evropskega kolonialnega projekta oziroma v kontekstu same geneze rasističnih dispozitivov modernih družbenopolitičnih ureditev. Prvi in tretji tip barbarstva po Las Casasu sta si v veliki meri podobna, pri čemer prvi tip usmerja pozornost na divje posameznike in tretji na divje skupnosti, ki živijo skorajda v naravnem stanju. Tretji tip hkrati črpa iz Aristotelovih premislekov v politiki kot tvori arhiv idej, iz

katerih so črpali kasnejši teoretiki družbene pogodbe, kot sta Hobbese in Locke. Drugi in četrti tip barbarstva določa po Las Casasu skupna značilnost negativnega barbarstva v smislu, da te skupnosti ne posedujejo določenega ključnega civilizacijskega elementa ali je ta prisoten ekscesno. V drugem tipu se ta ključen element osmisli kot umanjkanje »latinskosti«, ki je utemeljen na že v renesansi pričeto diskurzivno vzpostavljanje superiornosti Evrope na temelju latinske abecede in latinščine kot jezika najbližjega Bogu, kot tudi vzpostavljanja notranje diferenciacije in hierarhizacije evropskih ljudstev. Četrti tip barbarizma je vključeval tiste skupnosti, ki niso posedovale prave religije (npr. Mavre, Kitajce). Las Casas je v tej refleksiji ameriške Indijance vzpostavil kot ljudstva, ki jih ni mogoče umestiti v te štiri tipe barbarstva, saj naj bi bili civilizirani in imeli naj bi kompleksne jezike. Hkrati naj bi bili prav zaradi svojega poganstva idealni za spreobrnitev. Ameriški Indijanci naj bi bili »nepopisani listi«, na katere naj bi bilo neproblematično vpisati principe in postulate krščanstva. Pri tem naj bi spreobrnitev potekala mirno in vojna naj v nobenem primeru ne bi smela biti dovoljena, saj naj bi šlo za zlo, ki se mu je potrebno izogniti (glej Orquera 2008).

Z vidika genealogije rasističnih diskurzov in splošneje rasističnih dispozitivov je pomembna sorodnost obeh pozicij glede zamišljanja končne konsekvence kontakta med evropskimi kolonizatorji in prvotnimi prebivalci Amerik. Če namreč reflektiramo posledice obeh pozicij, sta si kljub navidezni diametralnosti zelo blizu. Ameriški Indijanci so namreč izhodiščno ujeti v *double bind* fizičnega uničenja ter posledično družbenopolitičnega, kulturnega in ekonomskega uničenja pozicij de Sepulvede ter družbenopolitičnega, kulturnega in ekonomskega uničenja Las Casasa. Obe poziciji v debati tako opredeljujeta dva ključna modusa evropskega kolonialnega projekta, saj temeljita na dejstvu asimetrije pozicij in s tem moči, tako materialne kot simbolne, med kolonizatorji in koloniziranimi. Položaj med njimi nikoli ni enakovreden in vedno gre bodisi za radikalno transformacijo bodisi popolno uničenje neevropskih družbenopolitičnih ureditev. Kljub temu, da o avtarkičnih, imanentno homogenih in statičnih družbenopolitičnih ureditvah ni moč govoriti, evropska moderna kolonizacija predstavlja precedens glede brutalnosti in temeljitosti ter ostri asimetričnosti procesov vpliva. Že v okviru španske kolonialne ureditve se posledično vzpostavi nasilje kot konstitutivni element kolonialne družbenopolitične ureditve (glej Loewen 2008) bodisi v smislu fizičnega nasilja bodisi v smislu simbolnega nasilja, katere prakse/tehnologije in tehnike oblasti ter diskurze in vednosti ter prakse sebstva so prevzemale druge kolonialne ureditve. Nasilne prakse in politike ter diskurzi njihove legitimacije, ki jih je na Hispaniolo prvi uvedel Kolumb, so na primer služile kot vir inspiracije angleškim kolonistom v Severni Ameriki.

Kolumbove nasilne praske podrejanja in dominacije so se namreč izkazale za zelo uspešne pri pacifikaciji upirajočih se prvotnih prebivalcev in praktično popolnem zlomu njihove volje v kontekstu kontinuiranih nasilnih praks ali splošni grožnji nasilnih praks, s čimer so jih poskušali posnemati drugi evropski kolonizatorji pri svojih poskusih pacifikacije Indijancev.

Osmišljanja »narave« in primerne ravnanja s prvotnimi prebivalci Amerik je bilo tesno in neločljivo povezano tudi s tretjim osrednjim zbirom osmišljanj inferiornih populacij/človeških skupin oziroma vzpostavljanjem, zamejevanjem, kategoriziranjem in hierarhiziranjem v tretjo osrednjo družbenopolitično kategorijo, (temnopolte) Afričane, katerih osmišljanje je tvorilo temeljne okvire modernega rasističnega diskurzivnega polja. Tudi v tem kontekstu smo zopet soočeni s pomembnim doprinosom Las Casasa, saj je v enem svojih prvih del iz leta 1516, *Memorial de Remedios para Las Indas*, z namenom obvarovati Indijance pred postopnim uničenjem prek težkega fizičnega dela, ki so ga od njih zahtevali španski kolonizatorji, kot eden prvih priporočil njihovo zamenjavo s črnimi afriškimi sužnji, ker naj bi bili ti fizično bolj odporni in zato bolj primerni za težaško delo.³⁶ Podobno je v istem obdobju predlagal tudi omenjeni pionir teorije mednarodnega prava Francisco de Vitoria (glej Seth 2010). Pri tem je potrebno tudi izpostaviti, da je Las Casas v svojem poznem obdobju obžaloval svoje podpiranje suženjstva Afričanov in tega pričel osmišljat kot enako nelegitimnega in nelegalnega kot suženjstvo Indijancev (De Las Casas 1561/1971). Veliko bolj razširjeno sprejemanje suženjstva Afričanov napram ameriškim Indijancem je bilo neločljivo povezano s specifičnim značajem suženjstva na Iberskem polotoku kot specifičnih diskurzih o črnih Afričanih, ki so se pričeli formulirati pred samo osvojitvijo Amerik, in ki so omogočili, da so se v kontekstu (kolonialnih) modernih rasističnih diskurzov črni Afričani vzpostavili kot inferiorni vsem ostalim neevropskim ljudstvom in hkrati njihova osmišljanja kot osrednji vir idej o inherentni inferiornosti Neevropejcev. V kontekstu refleksije ibernskega osmišljanja Afričanov se ni mogoče izogniti hkratne refleksije zbira diskurzov, tehnologij in tehnik ter vednosti in praks Sebstva ter institucij, in sicer modernega suženjstva, ki je igralo ključno vlogo pri vzpostavljanju modernega globalnega družbenopolitičnega in gospodarskega sistema, modernih družbenopolitičnih ureditev in posledično osrednjo vlogo pri sokonstituiranju modernih rasističnih dispozitivov, s katerimi je bilo povezano v smislu pogojenosti in pogojevanja.

³⁶ Glej na primer B. Corbett (1995).

2.7 Osmišljanje temnopoltih Afričanov in ibersko kolonialno suženjstvo

Kljub temu, da našo percepcijo modernega suženjstva v veliki meri legitimno dominirajo reprezentacije temnopoltih afriških sužnjevc na suženjskih plantažah, je bilo v ameriških kolonijah prvo prebivalstvo, ki so ga kolonisti zasušnjevali, prebivalstvo prvotnih prebivalcev, pri čemer se je praksa zasušnjevanja prvotnih prebivalcev nadaljevala v naslednjih stoletjih moderne kolonizacije. Prakticirali so jo praktično vsi evropskih kolonizatorji (Blackburn 1997). Prakse zasušnjevanja prvotnih prebivalcev so se pri tem racionalizirale prek diskurzov, ki so bili razviti v okviru predkolonialne trgovine s sužnji in suženjskimi ureditvami na Iberskem polotoku. Ena izmed najbolj razširjenih racionalizacij je temeljila na idejah »pravične vojne«, ki je bila razvita v srednjeveški krščanski misli in v okviru katerih so bili lahko vsi pogani, ki so nadaljevali s svojim uporom proti krščanskim silam in so jih te zajele, legalno in legitimno zasušnjeni (glej Elliott 2006). Drug pomemben diskurz legitimiranja je bil oprt na dekret, izdan s strani španske monarhije, ki je dovoljeval zasušnjevanje domačinov, v kolikor so ti zagrešili zločin proti kolonistom. Ta kraljevi dekret se je s strani kolonizatorjev uporabljal kot *carte blanche* za njihove zasušnjevalne ekspedicije. Navkljub sprejetju raznolikih zakonov in že omenjenega Novega zakonika leta 1542, ki so prepovedovali zasušnjevanje Indijancev in odvzeli pravico kolonizatorjem, da Indijance zasušnjujejo na podlagi »pravične vojne«, so španski kolonizatorji razvili raznolike tehnike, s katerimi so se poskušali izogniti prepovedi zasušnjevanja Indijancev. Posledično odločilni dejavnik za korenito zmanjšanje zasušnjevanja Indijancev niso bile ostre zakonske prepovedi, ki velikokrat niso bile implementirane, temveč brutalno dejstvo hitrega izumiranja indijanskih populacij in s tem izginjanja potencialnih sužnjevc. V kontekstu naslavljanja potrebe po delovni sili se je v okviru španske kolonialne ureditve kot tudi kasnejših kolonialnih ureditev eksperimentiralo z in prakticiralo raznolike oblike bolj ali manj nesvobodnih oblik delovnih razmerij. Že reflektirana *Ecomienda* je v španskem kontekstu predstavljal zgodnjo nesvobodno, a hkrati nesušnjevalno obliko delovnega razmerja, pri čemer je bil ta sistem kasneje v veliki meri nadomeščen s sistemom *repartimento*, ki je v nasprotju z *Ecomiend* temeljil na ideji kratkotrajne alokacije indijanske delovne sile s strani kraljevih administratorjev posestnikom, ki niso bili udeleženi v sistemu *Ecomiende*. V obeh sistemih oziroma zbirih praks se je kot temeljna ideja, na osnovi katere je bil racionaliziran sistem, vzpostavila ideja obveznega dela Indijancev za španske koloniste. Ker Indijanska populacija ni zadostovala za kritje potreb po delovni sili v kolonijah, so se v okviru španske monarhije

pričele razvijati politike, prakse in diskurzi »pogodbenega podložništva«, prek katerih se je poskušalo novačiti delovno silo med prebivalstvom španske monarhije in spodbuditi imigracijo tistih s »čisto krvjo«. Idejni temelj te politike je bila ideja, da naj bi država pomagala revnim kmečkim in obrtniškim družinam pri prehodu čez Atlantik in ti naj bi v zameno za pogodbeno določeno obdobje v kolonijah delali za državo ali posamezne veleposestnike. To obdobje dela naj bi pokrilo stroške prehoda čez Atlantik in »investitorju« (državi ali privatnemu veleposestniku) zagotovilo dobiček (glej Blackburn 1997, Elliott 2006). »Pogodbeno podložništvo« se v španskem kolonialnem projektu ni prijelo, s čimer so španski kolonizatorji za zadovoljevanje kontinuirano rastočih potreb po delovni sili pričeli posegati po viru Afriških sužnjev na Iberskem polotoku in prilagajati sužnjelastniško ureditev, ki se je razvila na Iberskem polotoku v predkolonialni zgodnji moderni. Druge opcije so se bodisi izkazale za neuspešne bodisi so bile v okviru monarhičnih politik, vzorcev ravnanja, praks in diskurzov vzpostavljene kot nemogoče. Tako je bilo na primer prepovedano priseljevanje drugih evropskih migrantov v španske kolonije. Hkrati se je fizično delo španskih kolonizatorjev vzpostavilo kot nekaj popolnoma nemogočega, nesmiselnega in nerazumnega (Kamen 2005).

Uvoz prisilnih delavcev iz neameriških in hkrati neevropskih območij je bil posledično vzpostavljen kot edina opcija, ki naj bi bil na voljo španski kolonialni družbenopolitični ureditvi, v kontekstu njenih obstoječih temeljev. Pri tem je postopoma zahodna (Subsaharska) Afrika postala percipirana kot najbolj dostopno in najbolj populacijsko močno področje za vzpostavitev bazena delovne sile. Subsaharska Afrika kot vir suženjske delovne sile ni bila izbrana naključno, niti moderno suženjstvo ni predstavljalo zbira tehnik in tehnologij oblasti, diskurzov, vednosti in praks sebstva, ki bi bili popolnoma historično singularni. Precedensi modernega suženjstva so bili že v predkolonialnem pozno srednjeveškem/zgodnjemodernem kontekstu prisotni na Iberskem polotoku. Predvsem v Kastilji, Andaluziji in na Portugalskem je tedaj že obstajala relativno obsežna populacija mMavrskih in afriških sužnjev, ki so delali tako na poljih kot v gospodinjstvu. Suženjski sistem, ki se je razvil v kolonijah obeh iberskih kolonialnih sil, je tako črpal iz že obstoječega precedensa delujočega suženjskega sistema na Iberskem polotoku. Do določene mere ga lahko razumemo kot logično razširitev sistema v kolonije (glej Blackburn 1997, Kamen 2005, Silverblatt 2008, Seth 2010).

Ibersko zgodnjemoderna suženjska ureditev je bila v veliki meri prilagojena in nadgrajena različica praks in diskurzov suženjske ureditve ter osmišljanj temnopoltih Afričanov kot

primarnih (»naravnih«) sužnjev iberskih in drugih sredozemskih muslimanov, s katerimi so imele krščanske iberske monarhije kontinuirane kontakte, s katerimi so trgovali in s katerimi so se kontinuirano bojevali. Podobno kot so namreč iberske krščanske populacije prevzemale druge kulturne vzorce, ideje in prakse muslimanov so prevzele in prilagodile ter integrirale v svoje diskurze osmišljanja črnih Afričanov iberskih muslimanov. Iberski muslimani so namreč že od 9. stoletja naprej do določene mere razlikovali »bele« in »črne« sužnje. »Črni« sužnji so bili označevani z besedo *'abd* (uradna beseda za sužnja), medtem ko so bili evropski (»beli«) sužnji označevani z besedo *mamluk*. Mamluki so bili bistveno dražji, saj so jih sužnjelastniki lahko v krščanskih kraljestvih Evrope zamenjali za muslimanske ujetnike bodisi so lahko za njih iztržili veliko odkupnino. Posledično so bili mamluki osmišljani kot investicija, ki jo je potrebno zaščititi, *'abd* je bil vrednoten glede na njegovo/njeno delo v smislu delovnega inštrumenta. Težaška dela so bila tako večinoma namenjena zgolj *'abdom*. »Beli« sužnji so bili večinoma zadolženi za delo v gospodinjstvu. Tudi osvobojeni temnopolti sužnji so bili še vedno označevani z besedo *'abd* in v muslimanskih kalifatih so bili osmišljani kot inferiorni drugim populacijam kot tudi omejevani v svojem delovanju in življenjskih možnostih v smislu, da so lahko opravljali le določena dela (npr. mesarji). Iberska pejorativna osmišljanja »črncev« lahko lociramo že v 11. stoletje, ko muslimanski mislec iz Toleda *Sa'id al-Andalusi* v svojem delu, kjer opisuje in slavi dosežke različnih ljudstev, temnopolte Afričane osmisli kot inferiorne vsem ostalim, pri čemer to pripiše močnemu soncu, ki naj bi rezultiral v njihovem vročem temperamentu, temni polti in kodrastim lasem kot tudi v njihovem pomanjkanju samonadzora, mirnosti ter prevladi neumnosti in ignorance (glej Lewis 1971). Arabski misleci poznega srednjega veka so vedno bolj utrjevali osmišljanje Afričanov kot moralno in kulturno inferiornih ter neločljivo povezanih s sužnji. Sužnji so bili vedno bolj povezovani s temnopoltimi Afričani in predpostavka Arabcev in sredozemskih muslimanov je bila, da so temnopolti Afričani izhodiščno sužnji. Zgodovinar iz 15. stoletja, Ibn Khaldun, je tako trdil, da so temnopolta ljudstva po pravilu vir sužnjeve, saj naj temnopolti Afričani ne bi posedovali dosti ključnih človeških lastnosti oziroma naj bi bili podobni neumnim živalim (glej Sweet 1997). Tekom stoletji so tako muslimani utrjevali svoje diskurzivne arhive o suženjstvu kot najbolj primernemu statusu za temnopolte Afričane, pri čemer so ti arhivi predstavljali enega ključnih virov iberskih krščanskih diskurzov o temnopoltih Afričanov in njihovi povezanosti s suženjstvom. Iberski kristjani so namreč svoj suženjski sistem prevzeli in prilagodili od muslimanov. Pri tem so hkrati prevzeli in prilagodili enak zbir simbolov, mitov in idej oziroma enak zbir diskurzivnih elementov. Izpostaviti je potrebno, da je bila praksa zaslužjevanja v okviru muslimanskih kraljestev

podvržena strogemu pravnemu reguliranju, hkrati je islamsko pravo strogo prepovedovalo zasuznjevanje drugih muslimanov tudi temnopoltih, kar ni preprečilo kršitve (glej Berlin 1998).

Temnopolti Afričani v okviru iberskih diskurzov niso bili osmišljani le kot nekristjani, kar jih je izhodiščno delalo inferiorne in preklete, temveč je v očeh iberskih kristjanov njihovo inferiorno pozicijo še utrdilo dejstvo, da so bili sužnji muslimanov, s čimer so bili dvojno prekleti. Enkrat so bili prekleti kot nekristjani in drugič kot sužnji. Prevzemanje muslimanskih diskurzov diferenciacije na temelju barve kože je mogoče locirati že v 14. stoletje, kjer je že utrjeno razlikovanje med »belimi« in »črnimi« sužnji ter vedno tesnejše povezovanje suženjstva s temnopoltimi Afričani, ki je bilo podobno kot v muslimanskem kontekstu neločljivo povezano s postopno transformacijo suženjske ureditve, v okviru katere so bila temnopoltim afriškim sužnjem namenjena najbolj težaška dela. Pri iberskih osmišljanjih temnopoltih Afričanov je potrebno izpostaviti, da so ta poleg muslimanskih reprezentacij gradila tudi na skozi zgodovino razvoja krščanstva utrjevani averziji do črnosti oziroma črne barve, ki je bila vse od krščanstva v antičnem Rimu povezovana z grešnostjo in prekletstvom. Hkrati je bila v kontekstu krščanskih diskurzov črnost percipirana za grdo in odbijajočo. V iberskem krščanskem kontekstu je bila poleg tega prisotna averzija do črnosti v njihovih koncepcijah podzemlja. Demoni pekla so bili zamišljeni kot črni, kot zlobne in divje kreature ter materializacija greha. Posledično so bili kot taki na temelju njihove polti osmišljani tudi temnopolti Afričani. Podobno kot Židje so bili tudi oni povezovani z grehom (glej Cohen 1980, Sweet 1997, Lampert 2004). Vzporednico med Židi in temnopoltimi Afričani povlečejo že sami iberski misleci zgodnje moderne. Tako na primer kronisti Prudencio de Sandoval (1553-1620) v svojem delu *Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V* (Življenje in delo cesarja Karla V) obe skupini osmisli kot dedno zaznamovani z grehom. Tako kot naj bi v Židih in njihovih potomcih inherentno obstajala kriminalna nagnjenja in zavračanje prave resnice, naj bi bila črna barva temnopoltih Afričanov večni opomin na prekletstvo, ki ga ni moč izbrisati. Temna polt in židovski »moralni madež« naj bi bila enako obstojna. Podobno kot naj bi konvertiti, ne glede na to, koliko generacij je preteklo, vedno nosili madež, naj bi potomci temnopoltih ostali temnopolti. De Sandovalova misel predstavlja enega prvih primerov ideje inherentnih razlik med specifičnimi populacijami, ki jih ni mogoče preseči bodisi prek spremembe okolja (okoljska teorija različnosti med človeškimi skupinami, ki jo podata že Platon in Aristotel) ali mešanje z drugimi človeškimi skupinami (glej Hering Torres 2006).

Kot smo izpostavili, je bila zaostritev osmišljanj temnopoltih Afričanov s strani iberskih kristjanov tesno povezana z evolucijo iberske krščanske suženjske ureditve. Šele sredi 15. stoletja se je namreč na Iberskem polotoku oblikovala substancialna populacija temnopoltih sužnjev. Pred tem so iberske krščanske monarhije večinoma zaslužjevale iberske muslimane, ki so jih ujele na svojih pohodih v okviru dolgotrajnih procesov *reconquiste*, pri čemer so potrebe po sužnjih zadovoljevale tudi z nakupom muslimanskih sužnjev iz Rusije in Črnega morja. Po padcu Konstantinopla leta 1453 so otomanski turki preprečili trgovanje z muslimanskimi sužnji. Od srede 15. stoletja so temnopolti sužnji glede številčnosti presegli vse druge zaslužnjene skupine in po letu 1460 se je na Iberskem polotoku suženjstvo pričelo neločljivo povezovati s temnopoltimi Afričani, saj so iberske monarhije svoje potrebe pričele zadovoljevati prek pohodov in trgovanja, ne le s severnoafriškimi kraljestvi, temveč tudi s kraljestvi zahodne Afrike (glej Blackburn 1997). Pri tem je suženjstvo nemuslimanskih temnopoltih Afričanov, ki niso bili ujeti v okviru bodisi »pravične vojne« bodisi »svete vojne«, in predvsem zaslužjevanje temnopoltih Afričanov, ki so prevzeli krščansko vero, sprožilo reartikulacijo diskurzov legitimacije zaslužjevanja. Čeprav je bilo suženjstvo kristjanov nedovoljeno, so iberski misleci družno s papeškimi bulami (predvsem *Dum diversas* iz leta 1452) osmislili pripravljenost in dejanski prevzem krščanske vere s strani temnopoltih Afričanov kot neoviro njihovem zaslužjevanju prek ideje, da so inherentno poganski in jih podobno kot »novokristjane« akt krsta ne more odrešiti. Osrednje cerkvene (katoliške) institucije so posledično tolerirale zaslužjevanje temnopoltih ne glede na njihova verska prepričanja, pri čemer si izhodiščno ne cerkev ne iberske monarhije niso prizadevale, da bi evangelizirali temnopolte sužnje. Ta osmišljana inherentna inferiornost je bila vpisovana in utrjevana prek raznolikih praks. Na primer temnopolti suženj, ki je bil kristjan, ni bil deležen krščanskega pogreba, temveč so Iberci razvili prakso skupnih grobišč. V delu iberskih mislecev se je suženjstvo Afričanov pričelo legitimirati tudi prek specifične interpretacije hamitskega mita. Tako je iberski mislec Zuara temnopolte sužnje osmislil kot zaslužnjene na osnovi obsodbe, ki jo je Noe izrekel nad svojim sinom Hamom in posledično njegove potomce obsodil na večno podrejenost vsem drugim ljudstvom sveta. Drugi iberski misleci so suženjstvo legitimirali tudi na osnovi divjaštva in bližine z živalmi. Zanimivo je, da so jih primerjali tudi s psi (glej Sweet 1997). Diskurzi legitimacije temnopoltega suženjstva so črpali tudi iz osmišljanj temnopoltih Afričanov kot naravnih lažnivcev, goljufivcev, z velikim spolnim apetitom, neobstoječimi civiliziranimi manirami (npr. uporaba rok in ne pribora za prehranjevanje), ki živijo v človeku neprimernih bivališčih in so goli (glej Rout 1976). V tem

okviru se je črnost še tesneje povezala z grdostjo in podrejenostjo. Suženjstvo temnopoltih Afričanov se je že v iberškem kontekstu pričelo osmišljati in legitimirati tudi kot odrešujoča institucija oziroma praksa, ki naj bi temnopolte Afričane odrešila njihove živalskosti ter jih vpeljala v krščanstvo in superiorno evropsko kulturo (glej Martínez 2004).

Osmišljanja temnopoltih Afričanov so vedno implicitno in/ali eksplicitno spremljala (samo)osmišljanja Ibercev, ki so se v binarizirajočem in hierarhizirajočem procesu vzpostavljali kot univerzalne norme s specifičnimi karakteristikami. Vzpostavljali so se kot »beli«, civilizirani, človeški, moralni, lepi, razumni in civilizirani, tako v smislu manir kot v smislu družbenih in političnih institucij, arhitekture in »prave« vere (Glej Said 1993). Ibersko zgodnjemoderno predkolonialno suženjsko ureditev, v okviru katere lahko lociramo mnoge osrednje koordinate modernega osmišljanja temnopoltih Afričanov, ki predstavljajo enega od osrednjih okvirov diskurzivnega polja modernega rasizma in njegovega arhiva, iz katerega so črpali rasistični diskurzi drugih evropskih kolonialnih sil, je potrebno glede temeljnih značilnosti kljub njenemu pionirskemu značaju diferencirati napram kolonialnim suženjskim ureditvam in praksam. Ključna razlika med suženjstvom temnopoltih Afričanov in suženjstvom na splošno na Iberskem polotoku 15. stoletja in kolonialnim suženjstvom v Amerikah 16. stoletja in kasneje je predvsem osrednja funkcija sužnjev v iberškem kontekstu, ki je bila primarno simbolna in ne gospodarska. Temnopolti sužnji na Iberskem polotoku so namreč simbolizirali prestiž in bogastvo sužnjelastnika. Ta funkcija sužnjev ni bila prisotna zgolj v iberškem kontekstu, temveč jo je mogoče zaslediti v različnih slikah renesančnih in predvsem baročnih umetnikov, na katerih so upodobljeni gospodarji s svojimi temnopoltimi sužnji, ki izražajo njihov prestiž in bogastvo.³⁷ Kljub temu, da njihova osrednja funkcija ni bila gospodarska, so opravljali najbolj težaška dela. Nadaljnja pomembna specifika je bilo dejstvo, da je iberško pravo prepoznalo sužnje kot osebe s pravicami, s čimer so sužnji vsaj formalno uživali določeno zaščito pred arbitrarnostjo gospodarja. Ubijanje sužnjev s strani njihovih gospodarjev je bilo strogo prepovedano (Blackburn 1997). Na drugi strani so bile v suženjskem predkolonialnem sistemu že razvite specifične prakse, ki predstavljajo konstitutivne elemente kolonialnih suženjskih ureditev. Tudi v iberškem predkolonialnem kontekstu sužnji niso bili prepoznani kot priče pred sodiščem, razen v izjemnih primerih, kot tudi niso mogli posedovati lastnine. Gospodarji so bili lastniki tako sužnja kot vsega, kar je posedoval. Hkrati je bilo strogo omejeno njihovo socialno življenje. Na primer sužnjem je

³⁷ Glej na primer van Dyckov portret angleške princese Henriette Lorenske iz leta 1634, ki je upodobljena z mladim temnopoltim sužnjem.

bilo prepovedano, da na določenem (javnem) mestu presežejo specifično številčnost. V specifičnih primerih jim je bilo popolnoma prepovedano, da se združujejo. Te prepovedi so bile neločljivo povezane z rastjo suženjske populacije v določenih iberskih mestih, kar se je pričelo percipirati kot problem za družbenopolitični red in posledično nekaj, kar je potrebno strogo regulirati.

Prelomno leto v kontekstu vzpostavljanja specifične moderne kolonialne suženjske ureditve, ki je kulminirala v specializaciji na suženjstvo temnopoltih Afričanov ter njihovih potomcev, lahko lociramo v leto 1510, ko je v španske ameriške kolonije, specifično na Hispaniolo, prispelo prvih 50 sužnjev z namenom, da se jih uporabi za delo v rudnikih. Prvi akt transatlantske trgovine s sužnji je pri tem omogočil španski kralj Ferdinand, ki je podal dovoljenje za prevoz. Leta 1518 je Ferdinandov naslednik Karl že podelil prve licence za uvoz črnih sužnjev v kolonije bankirjem iz Genove. Ključna posledica izdaja te licence je bilo predvsem ta, da sužnje niso več uvažali iz Iberskega polotoka, temveč so jih pričeli uvažati neposredno iz Subsaharske (zahodne) Afrike. Pred tem je bila namreč večina sužnjev ne le špansko govorečih, temveč tudi kristjanov. Španska monarhija si namreč ni hotela privoščiti, da bi v kolonije izvažala muslimanske sužnje. V španske kolonije je bila izhodiščno prepovedano uvažati muslimanske sužnje (glej Jordan 1968, Elliott 2006, 99). Že uradne številke pripeljanih afriških sužnjev v 16. stoletju so izjemne, pri čemer mnogi avtorji opozarjajo, da je neuradna številka predvsem zaradi razcveta nelegalne trgovine bistveno večja. Tako naj bi na primer do leta 1550 pripeljali 15.000 sužnjev, do leta 1595 nadaljnjih 36.300 sužnjev. V 16. stoletju naj bi v španske in portugalske kolonije pripeljali že okoli 200.000 sužnjev. Pomembna značilnost čezatlantske trgovine s sužnji je bila predvsem izhodiščna monopolna narava te trgovine, saj so španski monarhi pogodbo o možnosti opravljanja te trgovine sklenili vedno le z določeno skupino trgovcev in kasneje korporacijo (npr. angleška *Royal African Company*). Pogodba za prevoz sužnjev se je od 1595 imenovala *asiento* (pogodba o trgovanju) in ta je bil v prvem obdobju konsolidacije ameriških kolonij podeljen portugalskim trgovcem. Ti so v obdobju v katerem so imeli *asiento*, in sicer med leti 1595 in 1640, v španske ameriške kolonije prepeljali med 250.000 in 300.000 Afričanov (glej Jordan 1968).

Pri tem je potrebno izpostaviti tako specifiko iberskega konteksta kot splošno nehomogenost pozicij sužnjev v okviru vseh modernih kolonialnih suženjskih sistemih. V španskem kot v drugih kolonialnih sistemih so sužnji delali ne le na plantažah, temveč tudi v tekstilnih

manufakturah, v rudnikih, kot obrtniki v mestih, ter primestnih namakanih vrtovih, skrbeli so za živino in hkrati predstavljali glavne voznike vozov (glej Blackburn 1997, Sweet 1997, Elliott 2006). Z drugimi besedami, so se sužnji in suženjski sistem zelo hitro vzpostavili kot velikokrat nenaslovljen, nereflektiran, utišan, pozabljen, impliciten temelj modernih kolonialnih družbenopolitičnih ureditev.

3. Angleški družbenopolitični kontekst pred severnoameriško kolonizacijo

Če smo na temelju predpostavke genealogije, da ameriški rasistični dispozitiv ni bil *ex nihilo* »iznajdba«, vzpostavljena v procesu neposredne geneze angleške severnoameriške kolonialne ureditve, temveč se je v veliki meri izhodiščno naslanjal na prakse in diskurze diferenciacije, diskriminacije, marginalizacije, kategorizacije ter homogenizacije in izključevanja specifičnih družbenopolitičnih skupin, katerih zametke je mogoče locirati v drugih dobah in družbenopolitičnih kontekstih, v predhodnem poglavju usmerili na analizo iberskega zgodnjemodernega konteksta, ki je vršil predvsem posreden vpliv na genezo ameriškega rasističnega dispozitiva, je temeljni fokus preučevanja pričujočega poglavja usmerjen na družbenopolitični kontekst, ki je neposredno vplival na genezo ameriškega rasističnega dispozitiva. V kolikor je v kritičnih refleksijah zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma v luči prevladujoče posrednosti vpliva razumljivo nepremišljanje iberskega vpliva na njegovo formacijo in temeljne koordinate, je na drugi strani presenetljiva skopost refleksij neposrednega vpliva angleškega zgodnjemodernega predkolonialnega konteksta na genezo ameriškega rasizma. Večina zgodovin ameriškega rasizma se tako prične s samim aktom kolonizacije Severne Amerike in ne premišlja osrednje (proto)rasistične diskurze in prakse, prisotne v predkolonialnem angleškem kontekstu (glej Jordan 1968, Banton 1970, Vaughan 1995, Feagin 2001, 2010, Fredrickson 2002, Scott 2002, Mendieta 2004, McWhorter 2009). Na drugi strani večina analiz, ki kritično reflektira genezo angleškega rasizma, ne reflektira osrednje vloge procesa vzpostavljanja kolonialnih ureditev v Severni Ameriki v tej genezi (glej Hall 1995, Loomba 2002, Loomba in Burton 2007). V luči naših genealoških predpostavk je refleksija zgodnjemodernega angleškega konteksta neobhodna za celovito razumevanje tako multiplih porekel kot značilnosti osrednjih diskurzov in tehnologij oblasti ter praks Sebstva ameriškega rasističnega dispozitiva ter posledično za celovito razumevanje temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva, njegove vloge in načina delovanja. Celovitejša refleksija tega konteksta je ključna tudi za nadgraditev širšega premisleka o konstitutivnosti rasističnih dispozitivov za moderne družbenopolitične ureditve kot tudi njihove vloge v delovanju teh ureditev tako v preteklosti kot sedanjosti.

V pričujočem poglavju bomo najprej reflektirali temeljne transformacije in procese, ključne tako za pričetek vzpostavljanja moderne angleške družbenopolitične ureditve kot za pričetek vzpostavljanja angleških in ameriških modernih rasističnih dispozitivov. Poleg tega bomo na kratko reflektirali določene ključne (proto)kolonialne projekte, ki so služili kot učni okvir za

kasnejšo angleško ameriško kolonizacijo, tako v smislu (proto)rasističnih praks kot diskurzov, na osnovi katerih so bili racionalizirani, vzpostavljeni in prek katerih so se poskušali konsolidirati. Nato bo fokus analize usmerjen na določene osrednje intelektualne oziroma miselne/vednostne okvire, prisotne v angleškem kontekstu pred kolonizacijo Amerike, ki jih je možno identificirati in reflektirati kot osrednje okvire, prek katerih so angleški kolonizatorji pričeli osmišljati tako svojo (superiorno) pozicijo kot (inferiorno) pozicijo neevropskih ljudstev, ter legitimirati in objektivizirati vzpostavljanje specifičnih asimetričnih družbenopolitičnih razmerij privilegiranja ter izkoriščanja kot tudi ubijanja temelječega na modernih idejah inherentnih »rasnih« razlik. Z drugimi besedami, se bomo osredotočili na ideje in predpostavke, ki so že pred neposredno kolonizacijo Severne Amerike pričele formirati arhiv vzpostavljaljočega se polja modernih angloameriških rasističnih diskurzov kot tudi drugih omenjenih osrednjih diskurzov dispozitivov diferenciacije, homogenizacije, izključevanja in hierarhizacije.

3.1 Pogoji možnosti angleške kolonizacije Severne Amerike in rasističnega dispozitiva

Podobno kot velja za iberski kontekst, je bila angleška kolonizacija Severne Amerike kot tudi Karibov utemeljena na specifičnih pogojih možnosti. Bila je izraz nestabilnosti oziroma radikalnih transformacij, tako na makro nivoju družbenopolitične ureditve, raznolikih družbenopolitičnih institucij in razmerij na lokalnih nivojih kot na ravni mikro kontekstov medosebnih razmerij ter odnosov ter samega odnosa posameznikov do Sebstva, ki so se prek kolonialnih projektov poskušale bodisi regulirati, bodisi zavirati, bodisi potencirati in konsolidirati ali dejansko realizirati. V 16. stoletju je bil namreč angleški kontekst podvržen prvemu radikalnemu valu transformacij, ki so v sicer nelinearnem in dinamičnem smislu vodile v konstituiranje moderne angleške družbenopolitične ureditve. Kljub različni genealogiji specifičnih transformacij, potekajočih v različnih družbenopolitičnih sferah, ki jih lahko v novoveški terminologiji označimo za politično, gospodarsko, vednostno-znanstveno, kulturno, religiozno in privatno sfero, potekajočih na različnih družbenopolitičnih nivojih, je namreč 16. stoletje predstavlja historičen kontekst, ko so se ti raznoliki procesi oziroma transformacije medsebojno spodbudili, diseminirali, konsolidirali, tako zavedno v smislu njihove geneze in diseminacije ter intenzifikacije prek delovanja specifičnih družbenopolitičnih skupin, kot nezavedno oziroma nestratesko in nepolitično, v smislu spontane reakcije, spontane transformacije, ki se je oziroma je bila bodisi integrirana z drugimi transformacijami bodisi jim je bila zoperstavljena, a je hkrati pripomogla k splošni destabilizaciji družbenopolitične ureditve, ki je predstavljala pogoj možnosti geneze moderne angleške družbenopolitične ureditve.

Kot eno od osrednjih transformacij, kot ene od osrednjih pogojev možnosti te konstitucije je mogoče izpostaviti na eni strani religiozno disperzijo, katere izraz sta reformacija in protireformacija ter na drugi strani s tema fenomenoma neločljivo povezani destabilizaciji avtoritete papeža in rimokatoliških cerkvenih institucij nad sekularnimi političnimi institucijami evropskih monarhij, ki so religiozno disperzijo deloma inštrumentalizirale za postopno »osamosvajanje« od ideje krščanskega vseevropskega Imperija oziroma za postopni zlom papeževe avtoritete na sekularnem področju tako notranjepolitičnih kot zunanjepolitičnih razmerij (glej Foucault 1977-1978/2009, Wrightson 2013). Hkrati je bila religiozna disperzija tesno povezana tudi s postopno družbenopolitično transformacijo srednjeveških monarhij v centralizirane moderne suverene administrativne države oziroma z

bojem med monarhi in plemstvom kot monarhi in rimokatoliško duhovščino ter vzpostavljanjem modernih držav, modernih monarhij kot izraza in torišča kolektivnih identitet specifičnega zbira družbenopolitičnih skupin, ki so živele v določeni monarhiji (glej Marx 2003, Elliott 2006). V angleškem kontekstu sta bila reformacija in prelom z rimokatoliško cerkvijo v smislu prepletenih transformacij v sklopu širših procesov religiozne disperzije v evropskem prostoru neposredno povezana z vzpostavitvijo temeljev moderne angleške družbenopolitične ureditve ne le v religiozni sferi, temveč tudi v politični, kulturni, gospodarski in privatni kot tudi znanstveni sferi (glej Wrightson 2013). Pri tem je bil ta kompleksen preplet transformacij neločljivo povezan s specifičnimi kontingentnimi dogodki, ki so predstavljali določene singularne prelome v kontekstu splošnih družbenih transformacij. Ključen kontingenten dogodek oziroma niz dogodkov, ki je odločilno vplival na nadaljnjo angleško družbenopolitično ureditev, je bil prelom Henrika VIII. z Rimokatoliško cerkvijo. Ta prelom je igral izjemno pomembno vlogo v destabilizaciji, ne le angleške, temveč tudi evropske fevdalne družbenopolitične ureditve in intenziviranjem destabilizacije papeževe avtoritete ter vzpostavljanja nove geopolitične ureditve v Evropi, v smislu prvih korakov v genezi evropskega dinamičnega ravnotežja. Prelom predstavlja enega od pomembnih dogodkov pri utrditvi religiozne disperzije v evropskem kontekstu. Hkrati je bil kontingenten produkt specifičnih dogodkov in specifičnih političnih taktih ter strategij, prek katere so Henrik VIII. in njegovi angleški zavezniki poskusili notranjepolitično konsolidirati Tudorsko monarhijo (glej Braddick 2000). Henrik VIII. je namreč prelom izpeljal zaradi papeževe prepovedi anuliranja Henrikove poroke s Katarino Aragonsko leta 1527, ki mu ni rodila moškega naslednika. Prelom je imel multiple posledice, segajoč od novih porok Henrika³⁸, do reorganizacije cerkvene strukture v angleški monarhiji, saj se je cerkvena struktura odcepila od nadoblasti Rima oziroma katoliške cerkve in papeža, do posledične reorganizacije monarhije, ki je svojo legitimnost utrjevala prek uveljavljanja te ločitve in poskusov izključevanja katoliških angleških elit, do pričetka vzpostavljanja nove teritorializirane kolektivne identitete Angležev kot protestantov/anglikancev, do dejanske splošne proliferacije protestantizma med prebivalstvom do intenziviranja določenih gospodarskih procesov ter širše destabilizacije fevdalne družbenopolitične ureditve.

V okviru preloma in geneze nove ureditve se je Henrik vzpostavil kot vodja anglikanske (angleške protestantske) cerkve, s čimer je združil posvetno in sakralno oblast ter specifično

³⁸ Henrik VIII. je bil poročen šestkrat. Njegove žene so bile v kronološkem zaporedju: Katarina Aragonska, Anne Boleyn, Jean Seymour, Anne of Cleves, Catherine Howard, Catherine Parr.

obliko angleškega protestantizma *de facto* in *de iure* vzpostavil kot državno vero. Prelom je pomembno vplival na vzpostavitev oziroma razširitev državne birokracije oziroma institucij, prek katerih se je centralizirala suverena oblast monarhije kot tudi upravljala odvzeta zemlja katoliški cerkvi in samostanov, ki so bili zaprti in njihova zemlja odvzeta ter prodana ali oddana privatnikom (glej Wrightson 2013). Posledično je bil prelom eden od konstitutivnih elementov angleške religiozne reformacije kot tudi neločljivo povezan z vzpostavitvijo moderne suverene monarhije oziroma povezan s pričetkom geneze moderne države in z njo povezanih splošnih ekonomij oblasti. Angleška reformacija je imela tako za razliko od reformacije v drugih evropskih kontekstih izhodiščno politično dimenzijo in šele sekundarno teološko dimenzijo, saj je bila neločljivo povezana s politično strategijo konsolidacije Tudorske monarhije, pri čemer je bil njena uspešnost kot tudi sama konsolidacija monarhije v veliki meri odvisna od sprejemanja in popularnosti reformacije med prebivalci monarhije, ki je bila tesno povezana, spodbujana, pogojena ter je pogojevala vzpostavljanje novih političnih, gospodarskih in kulturnih vzorcev v smislu novih načinov produkcije, novih oblik subjektivizacije in subjektivacije ter posledične formacije kolektivnih identitet in novih vednosti ter diskurzov, prek katerih so se artikulirale nove problematizacije in rešitve za dejansko in percipirano destabilizacijo družbenopolitične ureditve, na katero so ti novi diskurzi, tehnike oblasti in prakse Sebstva ne le odgovarjali, temveč v smislu kontinuirane dialektike tudi intenzivirali.

Tesno prepletenost transformacij v raznolikih sferah angleškega družbenopolitičnega konteksta lepo ilustrira vpliv preloma prek razlastitve samostanov ter privatizacijo njihove zemlje na spodbujanje in utrjevanje angleške agrikolturne kapitalistične revolucije kot ključne gospodarske transformacije angleškega zgodnjemodernega konteksta pred ameriško kolonizacijo (glej Collinson 1988, Wrightson 2013).

Poleg prepletenosti transformacij, za katere je bil eden glavnih katalizatorjev prelom z Rimom, je ključno za razumevanje dinamičnega vzpostavljanja angleške moderne družbenopolitične ureditve in posledično angleškega (proto)rasističnega dispozitiva v obdobju po prelomu, kontinuirana dejanska ali/in percipirana in med angleško populacijo diseminirana grožnja rekatolizacije angleške monarhije. Henrikov prelom namreč ni vodil v stabilizacijo in konsolidacijo angleške družbenopolitične ureditve, temveč v kontinuirano nestabilnost. Tudorska monarhija se je namreč soočala s kontinuiranimi poskusi notranjih družbenopolitičnih skupin kot zunanjih sil (katoliška španska in francoska monarhija), da

angleško monarhijo rekatolizirajo. Sredi 16. stoletja (1553) je bila s prevzemom prestola Marije I. Angleške, katoliške hčerke Henrika VIII. in Izabele Aragonske, angleška družbenopolitična ureditev soočena s sistematičnim, mestoma brutalnim poskusom rekatolizacije (npr. sežiganje osrednjih predstavnikov angleškega protestantizma), ki se je končal z naravno smrtjo Marije I. in s kronanjem Elizabete I., protestantske hčerke Henrika VIII. in Ane Boleyn leta 1558. Pol stoletno vladavino (1558-1603) Elizabete I. so zaznamovale ne le sistematična in strateška ubranitev ter utrditev angleškega protestantizma, tako v notranjepolitičnem kot zunanjepolitičnem smislu, temveč dejanska vzpostavitev modernih temeljnih koordinat angleške družbenopolitične ureditve in pričetka modernega angleškega kolonialnega projekta, ki so neločljivo povezane s konsolidacijo tudorske monarhije in angleške reformacije. V tem okviru se namreč družbenopolitična skupina angleških katoličanov, na eni strani, in katoliške monarhije Španije ter Francije vzpostavijo kot osrednje nevarnosti, grožnje, tujci/drugi angleške družbenopolitične ureditve (glej Marx 2003, Elliott 2006). Predvsem po vojni med angleško in špansko monarhijo konec 16. stoletja, katere najbolj odločilen dogodek je bil poraz invazijske španske armade (flote) pred angleško obalo, je katoliška skupnost ne le izven angleške monarhije, temveč predvsem angleška katoliška skupnosti postala vedno bolj povezana z dvomom, grožnjo izdaje in posledično tarča vzpostavljaljočega se diskurza antikatištva, neločljivo povezanega z diskurzi poenotenja populacij angleške monarhije ter vzpostavitvijo protonacionalističnega dispozitiva. Antikatolicizem je postal »sidro« angleškega zamišljanja nacije (glej Collinson 1988, Marx 2003, Wrightson 2013) in temelj raznolikih državnih politik, prek katerih so angleški monarhi, začeni z Elizabeto I. poskušali konsolidirati anglikansko cerkev ter novo zamišljeno družbenopolitično ureditev angleške monarhije, ki naj bi izražala in bila materializacija homogene anglikanske populacije. Elizabeta in njeni svetovalci so z namenom konsolidacije monarhije in širše konsolidacije angleške družbenopolitične ureditve formulirali specifično strategijo in vpeljali specifične politike ter prakse in artikulirali formalne diskurze, ki naj bi pomirili politično-religiozne spore, prisotne v angleškem političnem telesu in odvijajoče se na osi katolištvo-protestantstvo/anglikanstvo, pri čemer so te politike služile predvsem afirmaciji in utrditvi prevlade anglikanskih elit ter širjenja njihovih strateških možnosti ter delegitimaciji in ostrem zamejevanju možnosti delovanja katoliških elit ter katoliške dela angleške populacije. Osrednji elementi *Elizabetinske religiozne pomiritve* (Elizabethan Religious Settlement) (glej Greenfeld 1992) so bili na primer politika obvezne nedeljske prisotnosti celotne populacije angleške monarhije na anglikanskem bogoslužju, na katerih naj bi se maševalo na temelju uniformnega formalno potrjenega molitvenika, prek katerega naj bi se

homogeniziralo religiozna prepričanja splošne populacije, legitimiralo državni status anglikanske krščanske vere in posledično konsolidiralo novo družbenopolitično ureditev prek legitimacije elizabetinske centralizirane monarhije oziroma suverene države ter vzpostavitve angleške kolektivne identitete, temelječe na anglikanstvu, ki bi med populacijo vzpostavila idejo medsebojne solidarnosti kot temelja legitimnosti monarhije kot izraza te homogene solidarne populacije, »naravno« vezane na določeno ozemlje. Tudorska monarhija je tako kot sledeče ji moderne družbenopolitične ureditve pričela monarhijo reprezentirati kot izraz homogene, teritorialno zamejene populacije in jo vzpostavljati kot torišče kolektivnih identitet. Medtem ko so bile politike, prakse in diskurzi obvezne prisotnosti na ter uniformnosti bogoslužja usmerjene na celotno populacijo, je bil drugi sklop elementov *Elizabetinskega religiozne pomiritve* usmerjen na heterogene družbenopolitične elite, ki jih je poskušal bodisi konsolidirati in pomiriti v smislu razširitve njihovih strateških možnosti (protestantske elite), bodisi nevtralizirati v smislu zmanjšanja njihovih strateških možnosti delovanja (katoliške elite). Osrednja politika oziroma zbir praks tega sklopa elementov so bile prakse zaprisege tako duhovščine kot plemstva o spoštovanju sakralne nadoblasti anglikanske cerkve, o priznavanju neodvisnosti anglikanske cerkve od rimokatoliške cerkve, ter zaprisega Elizabeti kot vrhovnem poglavarju anglikanske cerkve (Braddick 2000).

Naslavljanje percipirane kot dejanske grožnje rekatolizacije in prizadevanje za konsolidacijo tudorske monarhije in posledično vzpostavljaajoče se moderne angleške družbenopolitične ureditve v 16. stoletju in kasneje niso potekala zgolj v notranjepolitičnem kontekstu, temveč tudi v zunanjepolitičnem kontekstu, ki sta bila, kot je razvidno iz zgornjega premisleka Henrikovega preloma z Rimom in špansko-angleško vojno, neločljivo povezana. Henrikov prelom z Rimom je bil namreč le eno od, čeprav izjemno pomemben element, procesov religiozne disperzije in postopne, nelinearne ter kontingentne vzpostavitve nove evropske ureditve, ki je odpravila idejo krščanskega imperija in papeževe avtoritete v sekularnih zadevah evropskih monarhij ter prevladujoč vpliv na in vloge rimokatoliške cerkve v delovanju evropskih monarhičnih družbenopolitičnih ureditev. Cerkevne funkcije je postopoma pričela prevzemati centralizirana moderna država (glej Foucault 1977-1978/2009). Vojno med Španijo in Anglijo posledično ni mogoče osmišljati zgolj v smislu prizadevanja Španije po rekatolizaciji Anglije in povrnitvi vpliva rimokatoliške cerkve, temveč kot dela širših političnih strategij evropskih monarhij, ki so prek medsebojnega tekmovanja, tako političnega kot vojaškega, pričele vzpostavljati evropsko dinamično ravnotežje kot enega od osrednjih elementov tudi njihove notranje konsolidacije ter legitimacije. Pri tem, kot izpostavi

Foucault (1978-79/2008, 55-56), tekmovanje oziroma »igra« med konsolidirajočimi se evropskimi silami ni potekalo zgolj v Evropi, temveč tudi v izven evropskem prostoru, pri čemer so specifične politike in taktike, prakse ter diskurzi tega tekmovanja dodatno destabilizirali papežev avtoriteto v urejanju sekularnih družbenopolitičnih razmerij in odnosov. Intenziviranje tekmovanja med evropskimi silami za kolonialne posesti, dobrine in trgovino so namreč v veliki meri subvertirale s strani papeža (papeška bula *Inter caetera* iz leta 1493) odobrene in legitimirane ter legalizirane delitve sveta med portugalsko in špansko monarhijo, ki je bila materializirana v pogodbi iz Tordesilliasa leta 1494, a jo druge evropske sile tako v svojih politikah, praksah in diskurzih ne le, da niso sprejemale, temveč so se ji aktivno zoperstavile.

Papeževa avtoriteta in vloga rimokatoliške cerkve v evropskih družbenopolitičnih ureditvah in specifično v angleški družbenopolitični ureditvi ni bila destabilizirana in subvertirana le prek zunanjepolitičnih strategij in politik angleške monarhije ter njenih elit kot tudi notranjepolitične strategije in politik religiozne pomiritve, temveč tudi prek spreminjanja religioznih tehnik, diskurzov in praks Sebstva v okviru angleškega krščanstva oziroma protestantizma, ki so bile sicer posredno spodbujane, a ne vodene s strani državnih monarhičnih politik. Pri tem je potrebno izhodiščno izpostaviti ostro ambivalentnost in multiplost, multidimenzionalnost in heterogenost transformacij religioznih vzorcev, ki so se prepletali, bili v razmerju pogojevanja-pogojenosti, ter se bodisi podpirali bodisi so bili v konfliktu s transformacijami drugih kulturnih, gospodarskih in vednostnih-znanstvenih vzorcev, okvirov, praks ter diskurzov, ki so bili neločljivo povezani s pričetkom modernih kolonialnih »odkritij«, kolonialne trgovine, novimi produkcijskimi načini in pričetkom vzpostavljanja novih režimov vednosti. Med angleškim prebivalstvom 16. stoletja so se tako razširili diskurzi, tehnike in prakse Sebstva biblicizma (dobesednega branja Biblije), prek katerih se je vpisala ideja osebne pobožnosti, individualne (božje) sodbe, intenziviralo samoprespraševanje (prakse spovedi) in ponotranjil nadzor nad lastnimi mislimi ter dejanji, pri čemer je bil biblicizem razširjen s strani raznolikih protestantskih pridigarjev kot tudi prek omenjenih državnih politik kot tudi diskurzov legitimacije tudorske kraljeve oblasti, ki se je od Henrika VIII. naprej sklicevala na določene elemente kasnejše doktrine božje pravice kraljev, da vladajo (glej Pečar 2011). Na drugi strani je bil uveljavljanju biblicizma vzporeden proces destabilizacije bibličnih miselnih okvirov kot tudi antičnih idej o kozmogenezi, delovanju in poteku procesov v naravi, poreklu ljudi in raznolikosti človeških populacij, o kroženju nebesnih teles in zemlje, ki so bili bodisi sproženi bodisi intenzivirani s pričetkom

modernega kolonializma in pričetka moderne znanosti (Kopernik, Galilej) (glej Venn 2000). Na eni strani je mogoče blicizem osmisliti kot reafirmacijo, restabilizacijo bibličnih predstav in okvirov zamišljanja ter sokreiranja družbenopolitične realnosti. Na drugi strani lahko ambivalentnost med blicizmom in vzpostavljaljajočimi se novimi režimi vednosti oziroma destabilizacijo bibličnih miselnih okvirov osmislimo kot imanentno lastnost angleškega protestantizma, ki omogoči cepitev razuma in vere, kar predstavlja določen pogoj možnosti novi znanstveno-empirični vednosti, v okviru katere ni bilo več potrebno v procesu znanstvenega/vednostnega odkritja predpostavljati intervencije božje usmiljenosti, temveč je odkritje postalo osmišljano kot dosegljivo prek lastnega miselnega in eksperimentalnega dela, prek katerega je mogoče doseči resnico (glej Pagden 1993).

V kolikor se je prek državnih politik, diskurzov in praks vpisa anglikanstva ter splošnega sprejemanja angleškega protestantizma med prebivalstvom na eni strani vzpostavljala skupinska solidarnost prek ideje homogene anglikanske populacije ter izključevanja, marginalizacije in diskriminacije kot katoliško vzpostavljenega dela populacije oziroma se je, z drugimi besedami, po Foucaultu (2001a, 298-325) izražala totalizacijska dimenzija modernega delovanja oblasti oziroma modernih dispozitivov, je bila angleška reformacija neločljivo povezana tudi z vzpostavitvijo individualizacijske dimenzije (tehnik oblasti, diskurzov in praks sebstva) modernega delovanja oblasti in družbenopolitične ureditve. Prakse angleškega protestantizma so namreč pomembno prispevale k procesu razrahljanja odgovornosti verujočega subjekta napram drugim posameznikom krščanske skupnosti v smislu disagregacije človeštva v individualne posameznike (in percipirano homogene zamejene skupnosti) oziroma (re)intenziviranja krščanske pastorale, tako v smislu pastoralnih praks totalizacije (izpostavljenih v kontekstu državnih politik Elizabete I.) kot pastoralnih praks individualizacije, reartikuliranih v okvir samorazkrivanja, samoeksaminacije posameznikov, percipiranih in prepoznanih kot nujnih praks za doseganja odrešitve (glej Venn 2000, Foucault 2001a).

To intenziviranje samonadzora, samoregulacije je bilo tesno povezano in vzporedno razvoju oziroma intenziviranju splošnega družbenega nadzora v luči percipirane in dejanske destabilizacije fevdalne družbenopolitične ureditve, njenih institucij, družbenopolitičnih kategorij, pripisanih in pripoznanih družbenopolitičnih vlog ter avtoritet in hierarhij, reda ter kohezije, ki so jo spodbudile in/ali intenzivirale prav transformacije pertinentne vzpostavljanju moderne družbenopolitične ureditve. Razpad angleške fevdalne

družbenopolitične ureditve, reda in kohezije je bil tako dinamična posledica gospodarskih transformacij na angleških ruralnih področjih ter vzporednega intenziviranja povpraševanja po blagu (volni in suknu kot tudi hrani) v angleških urbanih središčih, ki je v procesu privatizacije nekdanje skupnostne zemlje (commons) prek praks zapiranja (enclosures) vodila v postopno odpravo tlačanstva oziroma personalne vezi tlačanov s svojimi gospodarji. V 16. stoletju je bilo podložništvo skoraj popolnoma odpravljeno. Osebna svoboda posameznika je tako postala ena od temeljnih značilnosti angleške družbenopolitične ureditve od 16. stoletja naprej (Jordan 1968). Osebna svoboda nekdanjih tlačanov je bila tako dinamičen produkt na eni strani državne monarhične strategije, formulirane in implementirane v obliki omenjene razdelitve samostanske zemlje privatnim posestnikom ter dopuščanje in/ali spodbujanje omenjene privatizacije skupnostne zemlje ter kraljevih gozdov za namene privatnega izkoriščanja, ki so jo že pričeli podeželski plemiči ter njihovi najemniki protokapitalistični kmetje. Državne strategije in privatne pobude ter taktike in na njih temelječe prakse in diskurzi racionalizacije privatizacije so na eni strani igrale osrednjo vlogo pri sprožitvi in spodbujanju prve kapitalistične revolucije, in sicer angleške agrarne revolucije. Ta se je sicer pričela že pred intervencijo angleške tudorske monarhije, ki je prisotne transformacije utilizirala, utrdila in intenzivirala v okviru širših oblastnih strategij in politik. Komercializacija ruralnega gospodarstva, izhodiščno v obliki komercializacije produkcije in trgovine z volno, pšenico ter mlečnimi izdelki je namreč predstavljala priložnost za polnjenje državne blagajne monarhije, ki je imela zaradi omenjene konstelacije sil oziroma strateške situacije doma in v Evropi večajoče se potrebe po resursih. Politike tudorske monarhije so tako prispevale pogoje možnosti ne za nastanke, temveč za konsolidacijo ruralnega in širšega angleškega gospodarstva v smer kapitalistične produkcije. V okviru agrarne kapitalistične revolucije so se pričela razvijati specifična moderna kapitalistična produkcijska razmerja, temelječa na specifičnem načinu produkcije, specifični delitvi dela in specifičnem razmerju med kmeti-najemniki in njihovimi svobodnimi mezdnimi delavci (glej Wrightson 2013). Angleško podeželje je posledično predstavljalo enega od osrednjih mest geneze kapitalističnih produkcijskih vzorcev v smislu, da so kapitalistični kmetje-najemniki za poplačilo svoje najemnine morali proizvesti presežek produktov (npr. volne, pšenice) za prodajo na trgu, pri čemer so poskušali vzpostaviti takšne temelje svoje agrarne proizvodnje, ki bi jim omogočala dobičkonosnost. To so si prizadevali doseči s temeljnimi praksami kapitalistov, in sicer vpeljevanjem inovacij (npr. boljša semena, boljša orodja) in zaposlovanjem novih delavcev, ki so povečali proizvodnjo, s čimer so lahko dosegli ekonomijo obsega (glej Blackburn 1997, Braddick 2000, Wrightson 2013). Hkrati z vzpostavljanjem družbenopolitične skupine prvih

ruralnih kapitalistov je angleška agrarna revolucija rezultirala v transformaciji večine kmečkega prebivalstva v mezdne delavce, ki so se bodisi zaposlovali na protokapitalističnih kmetijah oziroma, bolje rečeno, so se morali za svoje preživetje zaposlovati na teh kmetijah, ker so bili pregnani iz nekdanje skupnostne zemlje. Bodisi so bili primorani zaradi pomanjkanja delovnih mest v ruralnih področjih migrirati v mesta, kar je povzročilo veliko povečanje urbanega prebivalstva (Wrightson 2013). Gospodarska transformacija na podeželju je tako prek povečanja ponudbe svojih izdelkov v mestih kot intenziviranja migracij in s tem večanja mest spodbudila in intenzivirala gospodarske, kulturne in družbenopolitične transformacije v mestih, ki so v povratni zanki vplivale na intenziviranje kapitalistične transformacije na podeželju. Splošna komercializacija angleškega gospodarstva je bila pri tem neločljivo povezana tako z interno centralizacijo angleške monarhije, ki je zagotovila stabilno delovanje trga(ov) ter vedno bolj intenzivnimi vezmi z evropskimi in postopoma tudi izvenevropskimi (globalnimi) trgi ter posledično vedno bolj sofisticirane trgovine, neločljivo povezane z vzpostavljanjem prvih evropskih kolonialnih projektov ter genezo atlantskega trikotnega trga oziroma trgov (glej Mancke 2009).

Geneza moderne kolonialne trgovine je z vidika razumevanja konstituiranja moderne angleške družbenopolitične ureditve in kapitalističnega načina proizvodnje ter posledično rasističnega dispozitiva ključna z več vidikov. Na eni strani je tako odločilno prispevala k transformaciji splošnega družbenega odnosa kot tudi odnosa elit do bogastva, ki je bilo hkrati konstitutiven element zamišljanja in vzpostavljanja avtonomnega, racionalnega, podjetnega posameznika. Če je namreč agrarna revolucija pričela spreminjati zamišljanja odnosa do bogastva s strani aristokracije in tudi drugih delov angleške populacije v smer modernega razumevanja, je moderna kolonialna trgovina to transformacijo spodbudila, utrdila ter afirmirala in legitimirala, prek ne le ponudbe obsežnega potrošniškega blaga, temveč neprecedenčnega priliva ameriškega zlata v Evropo. Bogastvo v smislu zlata se namreč vzpostavi hkrati kot univerzalni ekvivalent vseh materialnih vrednosti, kot sredstvo za doseganje bodisi odrešitve bodisi vpliva, statusa in ugleda (Isherwood in Douglas 1979, Todorov 1984). Vzpostavi se novo razmerje med posameznikom, bogastvom in pustolovstvom, v okviru katerega se kolonialna trgovina in trgovske prakse, ki so pred tem veljale kot nekaj neplemenitega, nevrednega aristokratov, vzpostavijo kot nekaj ne le potrebnega, temveč kot nekaj plemenitega in avanturističnega. Različna literarna dela, prozni teksti in poezija ter potopisi tega obdobja so kolonialno trgovino pričeli vzpostavljati kot polja številnih pustolovščin (Hall 1995). Kot opazuje Jordan (1968, 41), se je posledično v angleškem

kontekstu razvil avanturistični duh, ki je bil proliferiran in utrjevan ter materializiran prek raznolikih izhodiščno bolj ali manj ilegalnih odprav angleških trgovcev s kolonialnim blagom, pustolovcev in piratov. Pri tem naj bi tudi tekmovalnost v okviru teh odprav predstavljala pomemben kontekst razvoja specifičnega tipa tekmovalnosti, ki je pertinenten individualističnim kapitalističnim družbenopolitičnim razmerjem (Todorov 1984), pri čemer je ta tekmovalnost predstavljala pomemben drugi pol tekmovalnosti, prisotne v že omenjenem kontekstu agrarne revolucije. Podobno, kot se v okviru angleške agrarne revolucije »rodi« nov tip kmeta, in sicer kapitalistični kmet-najemnik, se v okviru moderne angleške kolonialne trgovine »rodi« nov tip (proto)kapitalističnega trgovca, ki vzpostavi intenzivno povpraševanje po kolonialnih produktih, kot so indigo, sladkor in tobak, to povpraševanje spodbuja in se naj odzove s povečanjem ponudbe. Angleški (proto)kapitalistični trgovci tako niso ciljali le na trgovanje z nekaterimi izbranimi luksuznimi izdelki, v okviru s strani države zagotovljenih monopolih, temveč so pričeli razvijati nov tekmovalnejši sistem, temelječ na obsežnih volumnih izdelkov po nizki ceni ter na drugi strani vedno večjem povpraševanju po kolonialnih izdelkih s strani angleške populacije, sprva predvsem s strani premožnejših slojev, med katerimi je vedno bolj osrednjo vlogo pričela igrati heterogena družbenopolitična skupina meščanov. Vedno večje povpraševanje je predstavljalo enega osrednjih elementov pri vzpostavljanju moderne angleške tržne družbe, ki je temeljila na afirmaciji uživanja posvetnega življenja kot tudi postopne sakralizacije privatne lastnine (Blackburn 1998). Vzpostavitev uživanja posvetnega življenja v smislu zbira praks, diskurzov in subjektivitet (praks Sebstva) lahko reflektiramo poleg zbira, povezanega z intenziviranjem pokornosti in iskanjem lastnega sebstva kot na eni strani drugi konstitutivni okvir normativizacije, režimov vednosti in subjektivitete moderne angleške družbenopolitične ureditve ter na drugi strani kot izraz destabilizacije obstoječe družbenopolitične ureditve, obstoječih družbenopolitičnih razmerij in odnosov, ki so jo povzročila ali intenzivirala kolonialna »odkritja« Evropejcev. Kljub ambivalentnosti med uživanjem posvetnega življenja in intenziviranjem pokornosti so se prav v presečiščih teh dveh okvirov vzpostavljale norme in zamejitve, diferenciacije in (de)privilegiranje, hierarhije, marginalizacije, diskriminacije v okviru zgodnjemoderne angleške družbenopolitične ureditve, prek katerih se je poskušala angleška družbenopolitična ureditev na novo stabilizirati in prek katerih se je poskušalo vzpostaviti red in kohezijo.

Kot smo izpostavili, sta bili moderna kolonialna trgovina in moderna tržna družba neločljivo povezani, saj je razmah prve temeljil na spremembi vsakdanjega življenja prebivalcev angleške monarhije, pri čemer je to tudi utrjeval, podpiral in nadalje razvijal, s čimer se je

posledično vzpostavilo simbiotično razmerje med potrošnjo in splošno tržno družbo v metropolah ter utrjevanjem asimetričnih družbenopolitičnih razmerij in ureditev v kolonijah in izvenevropskem prostoru. Vzorci moderne potrošnje, v okviru katere so ljudje hitro in korenito spreminjali svoje vsakdanje navade (npr. prehranjevanje), so bistveno prispevali k reorganizaciji trgovine v smer intenziviranja kolonialne trgovine ter k splošni promociji kolonizacije in kasneje suženjstva. Povpraševanje potrošnikov ni bilo zgolj učinek in/ali objekt zadovoljitve kolonialne trgovine, temveč je samo vršilo pomemben vpliv na delovanje in politike države (Shammas 1990). Angleška kolonialna trgovina je že tekom 16. stoletja postajala vedno bolj sofisticirana in procesi tržne menjave so postali vedno bolj tekmovalni. Hkrati je intenziviranje kolonialne trgovine omogočilo ponudbo izjemno širokega razpona potrošnih dobrin, prek katerih se je vedno bolj zakrivalo vedno bolj izkoriščevalske in brutalne pogoje njihove produkcije, s čimer se je postopoma minimaliziralo družbeno in moralno odgovornost tistih, ki so se v kontekstu teh globalnih in nacionalnih družbenopolitičnih in produkcijskih struktur ter razmerij umestili v asimetrično nadrejene položaje. Posledično potrošnik iz metropole bodisi pripadniki plemstva, bodisi meščanstva ali sprva redkih mezdnih delavcev s svojim nakupom kolonialne dobrine, kot je bila na primer tobak, ni opravil le enostavne tržne transakcije, temveč je bila njegova aktivnost vpisana v niz kompleksnih družbenopolitičnih razmerij, pertinentnih vzpostavljajoči se kolonialni družbenopolitični ureditvi (glej Wolf 1998). Zavojevanje, izkoriščanje in zaslužnjevanje neevropejcev v procesu vzpostavitve moderne kolonialne trgovine in kolonialnih ureditev je bilo posledično podpirano, utrjevano, legitimirano, omogočeno prek nakupov kolonialnih dobrin prebivalcev metropol, ne glede na to, da so bili ti lahko v okviru metropol percipirani in pripoznani prek delovanja raznolikih dispozitivov diferenciacije in hierarhizacije kot inferiorni, kot manjvredni, kot potrebni discipliniranja (glej Holt 1995).

V refleksiji zgodnjemoderne angleške kolonialne trgovine 16. stoletja moramo izpostaviti njeno specifično glede na kasnejša obdobja kot osrednji doprinos njenih glavnih akterjev h genezi modernega angleškega kolonialnega projekta. Angleži so se namreč v svojih prvih poskusih kolonizacije soočali tako s specifičnimi problemi, kot problemi, ki so si jih delili z drugimi evropskimi kolonialnimi silami. Problemi, ki so jih delili z drugimi silami, so bili tako potreba po velikem izhodiščnem finančnem vložku kot potreba po emigraciji primerne prebivalstva (Elliott 2006). V prvih desetletjih (2./3. 16. stoletja) angleških kolonialnih poskusov so ti sicer propadali predvsem zaradi pomanjkanja pravih naseljencev, ki bi dopolnjevali prisotne trgovce in druge lastnike kapitala, in sicer mezdnih delavcev, obrtnikov,

malih kmetov. Angleške kolonije so namreč privlačile pustolovce, brezdelne, a premožne plemiče in druge posameznike ter skupine, ki niso posedovali ne volje ne znanja, da bi se ustalili in preživeli v tujem okolju Amerik. Specifiko angleškega zgodnjemodernega kolonialnega projekta in kolonialne trgovine je mogoče identificirati v naslanjanju angleške kolonialne trgovine kot kolonialnega projekta na sistematično piratsko dejavnost, ki je bila v mnogih primerih sponzorirana s strani angleške monarhije in je v prvem obdobju prevladala nad prizadevanji za vzpostavitev lastnih kolonij in produkciji lastnih kolonialnih dobrin. Neuspešnost angleške kolonizacije pred 17. stoletjem je bila tako v veliki meri povezana z uspešnostjo njene večinoma s strani države sponzorirane »piratsko-trgovske« flote, ki je prek ropanja predvsem španskih ladij kot ilegalne trgovine s španskimi in portugalskimi ameriškimi kolonijami zalagala angleški trg z velikimi količinami kolonialnega blaga od tobaka, soli do sladkorja (glej Neocleous 2003a). Kljub temu so angleži že pred 17. stoletjem pričeli eksperimentirati z naselbinami in suženjstvom, predvsem s trgovino. Ključen prelom v angleškem kolonialnem projektu na eni strani predstavlja leta 1604 sklenjen mir med Španijo in Anglijo, ki je končalo angleško podpiranje piratstva. Hkrati je mir deloma rezultiral v neprecedenčnem intenziviranju zanimanja in financiranja raznolikih projektov koloniziranja. Leto 1607 v tem okviru predstavlja mejnik dejanskega uspešnega zagona angleškega kolonialnega projekta z ustanovitvijo naselbine Jamestown in posledično kolonije Virginije v Severni Ameriki. Čeprav so angleški pirati-trgovci s svojo uspešnostjo na eni strani zavirali angleški kolonialni projekt, so ti pirati, in predvsem »državni pirati«, kot so bili admiral Drake, Gilbert, Hawkins in Raleigh, na drugi strani odigrali odločilno vlogo pri popularizaciji kolonialnega projekta, prek popularizacije herojskega mita kolonizacije, reprezentacije tako prednosti kot šibkosti španskih kolonizatorjev kot tudi identifikaciji osrednjih dobrin, ki se jih je lahko pridobilo kot tudi proizvedlo v Amerikah (glej Blackburn 1997).

Zgoraj reflektirane transformacije angleškega konteksta pred kolonizacijo Severne Amerike (in Karibov) so korenito destabilizirale in transformirale družbenopolitični red in kohezijo angleške družbenopolitične ureditve, pri čemer so bile te destabilizacije na eni strani bolj ali manj načrtovani rezultat strategij in taktik specifičnih družbenopolitičnih skupin, ki so se bodisi pričele formirati (npr. kapitalistični kmetje, »novi« trgovci) bodisi so želele konsolidirati svojo osrednjo, a nestabilno, superiorno pozicijo (tudorska monarhična elita). Bodisi so se v kontekstu s strani drugih vzpostavljajočih se skupin sproženih transformacij pričeli reorganizirati, reartikulirati in integrirati z namenom ohranjanja svojih superiornih strukturnih pozicij. Tu ciljamo predvsem na angleške plemiče, ki so se pričeli aktivno

integrirati (npr. pričeli so investirati in trgovati) z vzpostavljaljočo se skupino meščanov (kapitalistov) (glej Wrightson 2013). Ta bolj ali manj načrtna destabilizacija družbenopolitične ureditve je bila neločljivo povezana z omenjeno odpravo osebne vezi tlačanskih družbenopolitičnih razmerij in vpisom idej ter praks osebne svobode kot širšim procesom poskusa vzpostavljanja na novih temeljih prek nove problematizacije, artikulirane v okviru novih diskurzov in praks vzpostavljenih asimetričnih družbenopolitičnih razmerjih ter s pričetkom vzpostavljanja novih oblik subjektivitet, vezanih na artikulacijo novih in/ali reartikuliranih subjektov-norm (razumnega, delavnega, samonadzorovanega, samovladajočega si, podjetnega, avanturističnega posameznika, ki je na prvi pogled paradoksalno hkrati pobožen in uživa posvetno življenje, poseduje privatno lastnino oziroma je premožen in je moški, ter veruje v protestantizem). Nadalje je bila vezana na vzpostavljanje novih ali/in reartikuliranje starih družbenopolitičnih skupin/kategorij (npr. meščani, plemstvo, mezdni delavci, revni/beraški sloji, moški, ženske) in kolektivnih identitet (protestanti-anglikanci), prek katerih naj bi se hkrati reorganiziralo družbenopolitična razmerja, jih konsolidiralo ter legitimiralo in objektiviziralo v kompleksnem procesu hkratnega vpisa ali/in reafirmacije specifičnih hierarhij, privilegijev, diskriminacij ter marginalizacij. Na drugi strani je bila vezana na hkratni vpis ideje solidarnosti med pripoznanimi pripadniki homogene populacije »naravno« vezane na angleško ozemlje in katerih izraz je bila monarhija ter vpis »tujosti« določenih delov populacije.

Načrtovani in nenačrtovani učinki transformacij, ki so destabilizirali angleško družbenopolitično ureditev, so v procesu prizadevanj za stabilizacijo in konsolidacijo ter vzpostavitve novega reda in kohezije postali hkrati osrednja tarča oblastnih praks ter diskurzov kot tudi pomemben element racionalizacije in legitimacije razvoja ter reorganizacije starih tehnik nadzorovanja, discipliniranja, zamejevanja, hierarhiziranja, izključevanja ali/in hierarhičnega vključevanja. Te so bile kasneje prek prilagoditve uporabljene tudi za nadzor, kontrolo in discipliniranje ter reguliranje kot nenevarnih osmišljanih delov populacije (glej Marx 2003). Agrarna revolucija, kolonialna trgovina in vzpostavljanje tržne družbe kot konsolidacija anglikanske tudorske monarhije so proizvedle načrtovan ali nenačrtovan pojav specifičnih, pred tem bodisi neobstoječih delov populacije, bodisi bistveno manj številnejših, bodisi pred tem drugače osmišljanih (nenevarnih) delov populacije (npr. katoliki).

Poleg zamejene in inferiorizirane skupine že omenjenih katolikov so se s privatizacijo podeželske skupnostne zemlje in kraljevih gozdov ter odpravo tlačanstva iz nekdanje skupine tlačanov oblikovale raznolike, heterogene skupine. Nekateri tlačani so tako postali mezdni delavci bodisi na kmetijah bodisi v mestih, s čimer so se umestili v nove družbenopolitične hierarhije ter legitimirali in afirmirali nov red ter kohezijo, so drugi zaradi bodisi pomanjkanja delovnih mest na podeželju in v mestih bodisi zaradi lastne odločitve pričeli formirati heterogeno skupino postopačev, klošarjev in potepuhov. Od 1530 naprej se je na angleškem podeželju ta skupina bistveno povečala zaradi rasti populacije in posledičnega pomanjkanja delovnih mest ter višanja cen najema zemlje. V luči vzpostavljačo se nove družbenopolitične ureditve, reda in kohezije temelječega na izpostavljenem subjektu-normi, ki ga med drugim določa individualna produktivnost in delo ter privatna lastnina, je bilo posledično njihovo življenje percipirano ter osmišljano kot radikalna subverzija in kot velika nevarnost za vzpostavljačo se novo ureditev. Angleške elite so prek artikulirane svoje zaskrbljenosti nad percipirano dezintegracijo družbenopolitičnega in moralnega reda ter nadzora pričeli vzpostavljati novo problematizacijo posameznikov in družbenopolitičnih skupin, ki so v okviru splošne destabilizacije družbe izgubili svoje gospodarje in s tem svoje mesto in svoje naloge v družbenopolitični ureditvi. Nova problematizacija je imela dva osrednja elementa reševanja identificiranega problema, in sicer, na eni strani intenziviranje nadzora nad temi populacijami in njihovo produktivno integracijo v novo vzpostavljač produkcijski način. V tem okviru je mogoče razumeti sprejem in vpeljavo raznolikih zakonov (predvsem statuti o vajeništvu, zakoni o revnih ter proti postopaštvu), ki naj bi kaznovali »lenuhe«, v okviru novo vzpostavljenih institucij (prevzgojnih institucij) in prek aplikacije različnih tehnik kaznovanja (bičanje). Posamezniki so bili v okviru nove problematizacije osmišljani kot svobodni, če so to svobodo izkoristili za produktivne dejavnosti, za prizadevanje za socialno mobilnosti, za samoizpopolnjevanje. Hkrati so se osmišljali kot legitimne tarče disciplinarnih in prisilnih tehnik v kolikor niso prostovoljno izvajali produktivne dejavnosti in drugih vzpostavljačih se praks. (glej Jordan 1968, Marx 2003, Wrightson 2009).

Če je agrarna revolucija povzročila vzpostavljanje mezdnih delavcev, heterogene skupine potepuhov in beračev, ter intenzivirala migracijo iz Angleškega podeželja v mesta, je kolonialna trgovina in z njo neločljivo povezano vzpostavljanje moderne družbe določalo neprecedenčno širjenje in intenziviranje interakcije med angleškimi in drugimi evropskimi ter neevropskimi populacijami, ki je rezultiralo ne le v izpostavljenosti angleške populacije

izjemnemu obsegu novih idej, podob in materialnih artefaktov, temveč tudi neprecedenčnem številu migrantov, prihajajočih izven angleškega ozemlja kot tudi angleških notranjih migrantov. Na primer, prebivalstvo Londona se je v 16. stoletju potrojilo, in v prvi polovici 17. stoletja je v London vsako leto migriralo 10.000 ljudi. Angleška urbana središča so postala prostor erozije regionalnih kulturnih vzorcev in identitet. Pomešala so ljudi iz Anglije z ljudmi iz drugih delov Evrope in sveta kot tudi iz različnih delov Anglije, kar je sprožilo in/ali intenziviralo destabilizacijo obstoječe družbenopolitične ureditve, obstoječih razmerij, odnosov, vlog, hierarhij, diskurzov ter praks in sprožilo raznolike bolj ali manj vodene, usmerjane, formalne in neformalne procese reartikulacije, reorganizacije starih ter vzpostavljanje novih hierarhij, stratifikacij in kolektivnih identitet (glej Games 2009). Medtem ko je večina Angležev interakcije s stališča odpiranja številnih možnosti trgovanja percipirala kot dobra, so te interakcije »grozile« z zabrisovanjem percipirano jasnih družbenopolitičnih meja in hierarhij med skupinami, prek katerih so se zagotavljali privilegiji in družbenopolitična kohezija ter red (Loomba 2002).

Kontinuirano priseljevanje in rastoča interakcija je tako spodbudila vzpostavljanje diskurzov in praks, prek katerih so specifične družbenopolitične skupine kot tudi monarhična oblast poskušale stabilizirati ureditev. V tem obdobju se tako v angleškem kontekstu pojavita pojma »tujec« in »neznanec«, ki sta se vezala tako na neangleške evropske priseljence kot na Afričane in Žide. Angleške procese posledično lahko v veliki meri osmišljamo kot podobne ibernskim. Kot opaza Hans Kohn (1940), je tako že v začetku 16. stoletja mogoče hkrati identificirati proces vzpostavljanja ideje homogene družbenopolitične skupnosti oziroma nacije na eni strani in proces vzpostavljanja in intenziviranja sovražnosti do percipiranih »Neangležev«, percipiranih »nečlanov« skupnosti. Že leta 1517 so v Londonu izbruhnili nasilni upori proti »tujim« obrtnikom. Istega leta je pridigar z zelo sodobno zvenečo retoriko spodbudil svojo »čredo« k nasilnim izgredom proti percipiranim »tujcem«, ko je revščino osmisлил kot posledico »vdora« tujcev na ozemlje, ki ga je Bog dodelil ekskluzivno Angležem (Loomba 2002). Pomemben element vzpostavljanja in intenziviranja sovraštva do »drugosti«, v smislu vzpostavljanja specifičnega dispozitiva oziroma prepleta specifičnih dispozitivov homogenizacije in izključevanja, marginalizacije ter diskriminacije, so predstavljali dekreti angleških monarhov, ki niso le odražali hotenj določene skupine svojih podložnikov, temveč so ga vzpostavljali, spodbujali, afirmirali, legitimirali in objektivizirali ter posledično s tem utrdili prizadevanja za legitimacijo lastnih pozicij kot »varuhov« angleške populacije kot vzpostavitve in konsolidacije nove družbenopolitične ureditve ter reda in kohezije v kontekstu

splošne destabilizacije. Kraljica Marija I. Angleška in kraljica Elizabeta I. sta tako sprejeli dekrete proti tujcem. Leta 1596 je Elizabeta I. na primer poslala pismo županom velikih angleških mest, kjer je zahtevala, da se deportirajo vsi temnopolti prebivalci (Games 2009). Dekret je materializiral vzpostavljajoče se diskurze strahu pred percipiranim »dejstvom«, da temnopolti odvzemajo pravim krščanskim Angležem delovna mesta in s tem onemogočajo preživetje (glej Hall 1995, Loomba in Burton 2007). Dekret predstavlja eno prvih materializacij enega od osrednjih elementov modernih racionalnosti vladanja in sicer elementa strahu pred nevarnostjo »nepravilnih«, »tujih« delov populacije. Hkrati predstavlja ilustrativen primer disproporcionalnosti vzpostavljenega strahu pred temnopoltimi in njihovim dejanskim številom (bilo jih je le nekaj tisoč) v tedanji Angliji oziroma pomemben mehanizem modernih rasističnih dispozitivov, ki vzpostavljajo in delujejo na temelju kontinuiranega strahu pred določeno populacijo, ne glede na njeno bodisi dejansko število bodisi dejanske strateške možnosti delovanja, pri čemer je ta strah uporabljen v smislu legitimacije najbolj nasilnih, brutalnih in ostrih preventivnih ukrepov proti »ne pravim« populacijam. Na drugi strani dekret ilustrira velikokrat utišano, nenaslovljeno in pozabljeno dejstvo, da je v Angliji že v zgodnji moderni živela temnopolta afriška skupnost. V istem obdobju je angleška monarhija sprejela tudi dekrete za izgon vseh populacij, ki se niso spreobrile v krščanstvo, pri čemer je v okviru teh dekretov subvertirala krščansko prakso krsta, ki specifičnim skupinam, specifičnim delom populacije, ni omogočil vstop v »pravo« krščansko skupnost. Pritem so se zopet temnopolti (Afričani) vzpostavili kot singularna populacija, ki tudi ob spreobrnitvi v krščanstvo niso imeli možnosti ostati v Angliji (Loomba 2002). Vzporedno so bili sprejeti strogi zakoni in vpeljane ostre sankcije proti javnem »razkazovanju« drugačnosti (Okely 1983).

Vzpostavljanje in zaostrovanje politik, praks ter diskurzov, povezanih v dispozitive homogenizacije in reguliranja drugačnosti je namreč hkrati temeljilo na predpostavljajanju specifične norme oziroma norm subjektivitet in kolektivnih identitet, praks in ravnanj, vzorcev in hierarhij angleške zgodnjemoderne ureditve. Pri tem so se te norme prek vzpostavljanja in zaostrovanja dispozitivov šele dejansko vpisovale v angleško družbenopolitično realnost v procesu dialektičnega pogojevanja in pogojenosti med normami kot hkrati temelju in produktu delovanja novo vzpostavljajočih se oblastnih odnosov. Navezujoč se na zgornjo refleksijo so se norme individualnih subjektivitet in kolektivnih kategorij zgodnjemoderne angleške družbenopolitične ureditve vzpostavljale v kontekstu radikalne nestabilnosti ureditve oziroma v kontekstu omenjenih radikalnih transformacij,

katerih konstitutivni element so bile, tako v smislu temeljev kot učinkov teh transformacij, tako v smislu odvisnosti od in pogojevanja teh transformacij. Pri čemer je v luči refleksije genealogije modernega angleškega in ameriškega rasističnega dispozitiva potrebno izpostaviti, da se je v kontekstu teh procesov normativizacije, v kontekstu teh dispozitivov homogenizacije in diferenciacije, privilegiranja ter diskriminiranja in marginalizacije, predvsem v kontekstu procesov interakcije z drugimi evropskimi ter predvsem neevropskimi (temnopoltimi) populacijami pričela vzpostavljati ideja angleške superiornosti oziroma superiornosti »čiste« prave angleške nacionalne skupnosti. Sovraštvo do »drugosti« je posledično potrebno razumeti tudi v smislu vzpostavljanja in afirmacije diskurzov in praks angleške superiornosti. Ideja oziroma zbir idej, organiziranih v diskurze angleške superiornosti, se je tako pričel razvijati že pred angleško kolonizacijo Severne Amerike (in Karibov), pri čemer je bila neločljivo povezana s kolonialnimi izkušnjami oziroma projekti Angležev, ki se predhodili ameriško kolonizacijo. Vzpostavljanje osrednjih norm subjektivitet in kolektivnih identitet zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve v smislu homogene populacije, vključujoče med drugim podjetne, avanturistične, pobožne, delovne posameznike, ki se samopercipira ne le kot inherentno superiorna drugim populacijam, temveč poklicana za razširitev svojega ozemlja na temelju te superiornosti, je bilo posledično neločljivo povezano s (proto)kolonialno ekspanzijo Angležev na britanskem otočju. Prizadevanja za ekspanzijo, prizadevanja po vzpostavitvi »čiste« homogene skupnosti in prizadevanja za vzpostavitev te populacije kot superiorne tako nikakor niso bila ločena, temveč je šlo za med seboj tesno prepletene procese (glej Loomba 2002, Hall 1995, Wrightson 2013).

Angleška ekspanzija v Amerike je črpala iz tehnik oblasti ter diskurzov, strategij in politik, razvitih ter implementiranih v predameriških kolonialnih ekspanzijah. Angleška monarhija je tako že v poznem srednjem veku implementirala politiko agresivnega prodora na neangleška ozemlja britanskega otočja. V različnih vojnah s svojimi valižanskimi, škotskimi in irskimi sosedi je vzpostavljala skupnosti angleški kolonistov, s čimer je udeleževala osrednje procese kolonizacije na materialni in simbolni ravni, pertinentne njeni moderni obliki, in sicer zasedbe ter kolonizacije (naseljevanja). Pri tem je bil eden od osrednjih artikuliranih namenov te, ne le zasledovanje in uveljavljanje angleški interesov na keltskih ozemljih britanskega otočja, temveč širjenje angleških kulturnih vzorcev in praks, struktur, institucij in razmerij ter družbenopolitičnih vlog med druge populacije britanskega otočja, kar predpostavlja tudi prisotnost tretjega osrednjega procesa modernega kolonializma, namreč spreobrnitve/konverzije (glej Elliott 2006). Pri tem je potrebno izpostaviti da vsi angleški

predameriški kolonialni projekti niso bili uspešni. Neuspehi (zasedba Škotske) so se prepletali z uspehi (prevlada v Walesu). Prav prevlada v Walesu predstavlja enega od pomembnih prelomov in izhodišč za dejanski pričetek moderne angleške kolonizacije. Čeprav je angleški kolonialni projekt svojo racionalnost, legitimacijo kot prakse in vzorce v veliki meri črpal iz španskih kolonialnih projektov, ki so igrali vlogo stimulacije, vlogo uspešnih primerov kot tudi vlogo opozorila, v kolikor so bili neuspešni, se v refleksiji pogojev možnosti za angleško kolonizacijo Amerik v smislu tehnik in diskurzov, ki so jih angleški kolonizatorji razvili in uporabljali, posledično ne moremo izogniti tem predameriškim kolonialnim projektom. Ti so namreč predstavljali testne primere za razvoj kolonialne strukture in razmerji, tehnik ter diskurzov. Kot najbolj ključen predameriški kolonialni projekt se je izkazala predvsem poskus kolonizacije Irske. Kolonizacija katoliške Irske, ki sicer izhodiščno ni bila najbolj uspešna, je služila kot pionirski kontekst kolonialne razlastitve, zasedbe in odvzema zemlje ter poskusa vpeljave raznolikih kolonialnih tehnik diferenciacije, privilegiranja, diskriminiranja, izkoriščanja, diskurzov superiornosti in inferiornosti ter institucij izkoriščanja, produkcije in dominacije, kot so na primer plantaže, ki na Irskem nikoli niso bile dobičkonosne ne kontinuirano produktivne. Angleži so Irce sicer porazili na bojiščih, vendar jim zaradi njihovega sistematičnega upora ni uspelo vzpostaviti kolonialne družbenopolitične ureditve, ki bi jim omogočila sistematično izkoriščanje vojaško podrejenih Ircev, kar jih je v veliki meri demoraliziralo in veliko naseljencev se je po prvem velikem naselitvenem valu leta 1602 (12000 naseljencev) vrnilo v Anglijo oziroma so naseljenci pričeli vedno bolj pogledovati po severnoameriških kolonijah. Sistematični upor irsko-keltskih ljudstev je tako angleško monarhijo ter njene kolonialne družbenopolitične elite prisilil v taktično pogoditev z Irsko aristokracijo oziroma družbenopolitično elito, ki je Irsem zagotavljala nadaljnje lastništvo nad večino zemlje kot tudi v veliki meri ohranitev njihovih družbenopolitičnih struktur, institucij in razmerij. Hkrati je Angležem zagotovila ohranitev določenih posesti in temelja za dejansko uspešno kolonizacijo, ki jo je izvedla Cromwellova vojaška odprava v 17. stoletju v obdobju angleškega Commonwealtha (glej Ignatiev 1995, Wrightson 2013). Poleg tega so se tudi v tem izhodiščnem neuspehu razvile in uspešno implementirale določene temeljne tehnike oblasti angleške kolonizacije, ki so jih angleški kolonizatorji Amerik s pridom uporabljali (glej Palmer 2009). Izkušnja na Irskem je posledično vršila pomemben vpliv na angleške kolonizatorje Severne Amerike, tako v smislu prenosa uspešnih kot v smislu reartikuliranja in reorganiziranja neuspešnih praks. Ključne prakse, ki so bile prenesene, so bile predvsem teror in eksterminacija, utemeljena, legitimirana ter omogočana prek dispozitivov religioznega izključevanja in homogenizacije ter (proto)rasističnih dispozitivov, prek katerih so bili Irci

vzpostavljeni kot manjvredni kristjani-katoliki, kot nečloveški, divji, barbari, permanentno zaznamovani s svojo inferiornostjo. Prilagodile so se predvsem v veliki meri neuspešne prakse gospodarskega izkoriščanja, prek vpeljave določenih nesvobodnih oblik dela v okviru omenjenih kolonialnih plantaž. Irski in izhodiščni severnoameriški kolonialni projekt sta si delila tudi iste osebe in skupine. Mnogo posameznikov, ki so participirali v irskem kolonialnem projektu, se je kasneje preusmerilo na kolonizacijo Severne Amerike in Karibov (Elliott 2006). Irski kolonialni projekt ni vršil le izhodiščnega vpliva na kasnejše angleške kolonialne projekte, temveč se je v razmerju ne le do drugih kolonialnih projektov in kontekstov, temveč tudi do ureditve v metropoli, vzpostavil kot eden od osrednjih »laboratorijev moderne družbenopolitične ureditve« (cf. Foucault 1975-76/2003b) angloameriškega konteksta. V okviru moderne kolonizacije Irske se namreč razvijejo raznolike strategije, politike, tehnike oblasti in diskurzi, ki so bili preneseni tako v druge kolonialne kontekste kot v metropolo zaradi njihove percipirane in dejanske, tako gospodarske učinkovitosti kot politične uspešnosti v kontekstu reguliranja splošne populacije in hierarhiziranja ter nadziranja družbenopolitičnih skupin ter discipliniranja posameznikov. Na Irskem se razvijejo že omenjene kolonialne prakse splošne razlastitve prvotnih prebivalcev kot tudi sofisticirani sistematični zbirni tehniki oblasti, prek katerih se je vzpostavila in delovala kolonialna ureditev, ki je sistematično utrjevala tako ostro asimetrično pozicijo med irskimi prvotnimi prebivalci in angleškimi kolonisti kot vzpostavila sistem kontinuiranega gospodarskega izkoriščanja Irske s strani Anglije kot družbenopolitične skupine Ircev s strani kolonizatorjev-Angležev. Prek različnih strategij, politik in tehnik oblasti ter diskurzov so angleške družbenopolitične elite metropole in kolonije ter angleški priseljenci vzpostavili irsko gospodarstvo kot na eni strani komplementarno angleškemu gospodarstvu, ter na drugi strani odvisno od angleškega gospodarstva, tako v smislu razvitega trga kot v smislu dobave manufakturnih izdelkov. Hkrati so angleški kolonizatorji vzpostavili in kontinuirano utrjevali njihov asimetrično oziroma strukturno superiorno pozicijo napram koloniziranim Ircem prek politik, ki so bile utemeljene na tehnikah getoizacije, prepovedi oziroma strogemu reguliranju zaposlovanja Ircev v kolonialni administraciji, do prepovedi poučevanja, prepovedi tiskanja knjig, prepovedi nošenja orožja in posedovanja privatne lastine v obliki posesti, pri čemer so raven sistematičnosti dosegle šele konec 17. in v začetku 18. stoletja (Ignatiev 1995, Venn 2000).

Irski kolonialni kontekst 17. stoletja predstavlja tudi enega od osrednjih kontekstov razvoja osrednjih tehnik oblasti, povezanih z vzpostavitvijo modernih racionalnosti vladanja in širše

modernih splošnih ekonomij oblasti administrativne države in nacionalno-liberalne države (glej Elden 2007). William Petty kot prvi politični aritmetik oziroma prvi statistik namreč prvič tehnike statistike v smislu pridobivanja eksaktne vednosti o določenem teritoriju in njegovi populaciji z namenom njunega učinkovitega reguliranja in vladanja aplicira prav na kontekst kolonizirane Irske 17. stoletja, s čimer so bili prav v tem kontekstu postavljeni ne le temelji modernega razumevanja teritorija kot tudi populacije, temveč moderna tehnika nujnega zamejevanja ter posledične sokreacije.

3.2 Osrednji zgodnjemoderni angleški zbir (proto)rasističnih idej in predpostavk

Ker so se prvi angleški kolonizatorji Severne Amerike in Karibov v svojem kolonialnem projektu in postopnem konstituiranju rasističnih dispozitivov oprli na diskurzivna polja, na miselne okvire, ideje in predpostavke, ki so se razvile ter/ali reartikulirale in reorganizirale v transformacijskih procesih angleške zgodnje moderne, je analiza teh idejnih okvirov osrednjega pomena za refleksijo zgodovinskega vzpostavljanja in značilnosti temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva.

Na temeljih predkolonialnih idej in predpostavk so tako angleški kolonizatorji pričeli osmišljati svojo (superiorno) pozicijo kot (inferiorno) pozicijo neevropskih ljudstev, ter legitimirati in objektivizirati vzpostavljanje specifičnih asimetričnih družbenopolitičnih razmerij privilegiranja ter izkoriščanja kot tudi ubijanja Neevropejcev. Že v tem obdobju so se namreč pričeli nekateri miselni okviri, zbir idej in predpostavk bodisi vezati ter prepletati bodisi so pričeli vsebinsko zapolnjevati pojem »rase« in inherentnih »rasnih« razlik. Ta pojem se je namreč v kontekstu modernih angleških kolonialnih projektov vedno bolj utrjeval kot temelj in racionalizacija ter legitimacija asimetričnih, izkoriščevalskih, brutalnih družbenopolitičnih razmerij med »rasno« zamejenimi in determiniranimi družbenopolitičnimi skupinami. Diskurzivna polja, na temelju katerih so se formulirali prvi moderni (proto)rasistični diskurzi in posledično moderni rasistični dispozitivi, so bila skupna oziroma neločljivo prepletana z viri, iz katerih so se formulirali in artikulirali diskurzi drugih osrednjih diskurzov dispozitivov diferenciacije, homogenizacije, izključevanja in hierarhizacije, segajoč od religiozno/(proto)nacionalističnega dispozitiva do reorganiziranega paternalistično-seksističnega dispozitiva, do dispozitiva slojnih/razrednih diferenciacij in hierarhizacij. Hkrati je mogoče identificirati kompleksnost medsebojnega vpliva in prepletanja raznolikih zgodnjemodernih miselnih okvirov, ki so se artikulirali skozi multiple diskurze, prek katerih so raznolike družbenopolitične skupine poskušale transformirati oziroma konsolidirati in spodbuditi korenite transformacije družbenopolitične ureditve.

Starejši miselni okviri, prek katerih so se osmišljale in zamišljale, objektivizirale ter legitimirale družbenopolitične diferenciacije in hierarhije, splošna družbena ureditev, specifikke oziroma značilnosti posameznikov ter angleške skupnosti kot specifikke in značilnosti drugih religioznih skupnosti ter skupnosti neevropskih področji, so se v kontekstu destabilizacij angleške družbenopolitične ureditve prepletli, povezali in reartikulirali z

drugimi starejšimi miselnimi okviri ter/ali z novo formuliranimi in artikuliranimi diskurzi. Pri tem je potrebno izpostaviti neavtarkičnost angleškega idejnega prostora in prepletenosti evropskega intelektualnega prostora ter pomemben vpliv iberskih idej oziroma diskurzov na formacijo angleškega arhiva rasističnih diskurzov (Loomba in Burton 2007). Angleški zgodnjemoderni kontekst predstavlja kontekst, ko se pričnejo kasneje samoumevni, objektivizirani pojmi, ideje in predpostavke bodisi vzpostavljati bodisi medsebojno povezovati ter prepletati in medsebojno transformirati ter konstituirati kot ključni in trdoživi elementi arhiva angloameriških rasističnih diskurzivnih polij. Gre za kontekst, ko se prične pojem »rasa« povezovati in prepletati tako z diskurzi o »črnosti«, kot diskurzi o barvi kože, diskurzi vzpostavljajočega se novega ideala lepote vezane na »belost«, religioznimi/teološkimi diskurzi sovraštva do Židov, muslimansko nevarnostjo, »črnostjo« in grdoto pripadnikov drugih ver, problematičnostjo spreobrnitve, delitvijo človeštva in hierarhijo med človeškimi skupinami, sekularnimi tudi medicinskimi diskurzi o povezavi morfoloških znakov in sposobnostjo, moralnostjo in razumnostjo, diskurzi o dednosti, diskurzi o inherentnih spolnih razlikah, primernih spolnih vlogah, diskurzi o razrednih/slojnih razlikah, diskurzi o inherentni inferiornosti Ircev-katolikov, kot diskurzi krvne skupnosti, do diskurzov inferiornosti Špancev. To kompleksno in dinamično prepletanje, medsebojno konstituiranje in/ali transformiranje je potekalo prek raznolikih tekstov od poročil, zakonov do pridig in literarnih, ki so vzpostavljali in utrjevali heterogen niz povezav, pertinentnih arhivu modernih rasističnih diskurzov. Podobno kot smo izpostavili v refleksiji iberskega konteksta in njegovega diskurzivnega polja rasizma, tudi za angleški zgodnjemoderni kontekst velja, da je zelo problematično jasno ločevati religiozna in sekularna osmišljanja in zamišljanja diferenciacij ter hierarhij med človeškimi skupnostmi kot enostavno ločevati predmoderne in moderne diferenciacije ter hierarhizacije človeških skupnosti na temelju inherentnih razlik in hierarhij med skupnostmi. Krščanske konceptualizacije razlik in hierarhij med človeškimi skupnostmi so bile namreč prepletene ter integrirane z novo vzpostavljaljajočimi se sekularnimi konceptualizacijami.

Lep primer problematičnosti tega razlikovanja ter prepletenosti in medsebojnega vpliva raznolikih diskurzov predstavlja angleški zgodnjemoderni diskurz sovraštva do Židov, ki ga lahko podobno kot v iberskem kontekstu identificiramo kot enega od pomembnih miselnih okvirov arhiva modernih rasističnih diskurzov. Hkrati predstavlja enega od pomembnih elementov v širšem ključnem diskurzu za razumevanje konstituiranja modernega diskurzivnega polja rasizma, in sicer religiozne diferenciacije ter hierarhizacije. Starost

diskurzov kot praks sovraštva do Židov hkrati pričajo o relativno dolgi tradiciji diskurzov in praks preganjanja »tujosti« v angleškem kontekstu in o pričetku vzpostavljanja določenih koordinat sistematičnega izključevanja »nepravih« populacij že v 13. stoletju oziroma sledenju angleškega konteksta evropskim trendom vzpostavljanja koordinat »družb pregona« (glej Moore 2007). Za razliko namreč od ibernskega konteksta so bili Židje iz Anglije pregnani bistveno prej. Že leta 1290 so bili uradno izgnani. Nekaj tisoč jih je bilo deportiranih, medtem ko se je večina angleških Židov spreobrnila. Kljub temu so se diskurzi sovraštva do Židov ohranili in razvijali ne glede na dejansko odsotnost substancialne angleške židovske populacije. Že pred zgodnjo moderno se je v angleškem kontekstu pojavila ideja židovske esence v smislu permanentne zaznamovanosti s kolektivno krivdo ubijalcev boga, skopušnostjo, oderuštvo, krvavim ritualom ubijanja krščanskih otrok ipd. (Johnson 2013). V zgodnji moderni se prične židovstvo vedno bolj osmišljati kot inherentna, kvazibiološka značilnost, s čimer se diskurzi sovraštva do Židov povežejo z diskurzi barve polti v smislu obstojnosti zaznamovanja posameznikov bodisi z židovstvom bodisi s temno poltjo. Hkrati se podobno kot v ibernskem kontekstu povezuje z vzpostavljajočo se idejo inherentnih spolnih razlik in hierarhij ter percipirano biološko podobnostjo Židov in žensk, dednosti »židovske esence«, ter povezovanje z novimi estetskimi diskurzi in povezovanjem specifične norme lepote z moralnostjo (Fredrickson 2002). Posledično v kontekstu angleške zgodnje moderne Židje in kristjani nista bili le enostavni religiozni kategoriji, temveč so se v teh diskurzih artikulirali prek izjav in idej, vezanih na inherentne, kvazibiološke razlike, ki so dedne in permanentne oziroma težko spremenljive (Loomba 2002, 70). Podobno velja za kategorij Mavrov oziroma muslimanov in diskurze, vezane na vzpostavljanje religioznih diferenciacij in hierarhizacij v zgodnji moderni. Zgodnjemoderne religiozne identitete tako niso bile razumljene izključno v kulturnem smislu razlik med navadami, kulturnimi vzorci in ravnanji, ki so lahko spremenljive, temveč so bile osmišljane kot veliko bolj permanentne in inherentne. Kot izpostavlja Lampert (2004), je bilo religiozno prepričanje razumljeno ne le v smislu določanja moralnega okvira posameznika in skupnosti, temveč tudi vpliva na njegovo morfologijo. Muslimani oziroma Mavri so bili tako osmišljani in portretirani kot fizično temne polti. Termin Maver je v angleških diskurzih religiozne diferenciacije in hierarhizacije v predkolonialni moderni določal tako muslimana kot »črnca« oziroma temnopoltega posameznika. Dejansko so se od križarskih pohodov naprej v evropskih krščanskih skupnostih kategorije islama in »črnosti« pričele sicer nepopolno prekrivati. Ta povezava je pomemben indic tesne prepletenosti diskurzov religiozne diferenciacije in hierarhizacije ter diskurzov diferenciacije na temelju barve polti pri vzpostavljanju arhiva modernih rasističnih diskurzov.

Kljub temu, da je posledično mogoče že v visoki srednji vek historično locirati določeno barvno kodiranje kulturni razlik, v zgodnji moderni pride do pomembne transformacije in subvertiranja krsta in spreobrnitve kot ključne prakse oziroma institucije, prek katere so lahko nekristjani v srednjem veku lahko polnopravno vstopili v krščansko skupnost. Pri tem je bila spreobrnitev v srednjeveških krščanskih tekstih osmišljana kot proces dejanskega beljenja polti (glej Lampert 2004). V angleškem kontekstu se je pri tem nadaljevalo subvertiranje institucije, ki se je pričela na Iberskem polotoku v okviru konstitucije dispozitiva *Limpieza de Sangre* (glej Hering Torres 2006). Krst in spreobrnitev posameznika tako posameznika postopoma ni več mogla odrešiti od določenih morfoloških značilnosti »neprave« vere, v kolikor je pripadal nekrščanskim religioznim skupnostim. Pri tem lahko identificiramo osrednjo napetost med konceptualizacijo inherentnih razlik med specifičnimi človeškimi skupnostmi in še vedno prevladujočo idejo o skupnem izvoru in univerzalno krščansko skupnostjo, v katero vstopim s krstom (glej Loomba in Burton 2007).

Kar ne pomeni, da se ideja skupnega izvora in univerzalne krščanske skupnosti ni že v predmoderni dobi soočala z določenimi diskurzi diferenciacije in hierahizacije, ki so v svoji reartikulirani, transformirani ter z drugimi diskurzi diferenciacije integriranimi formami pertinentni za refleksijo konstituiranja arhiva modernih rasističnih diskurzov. V tem kontekstu so ključni predvsem diskurzi »črnosti«, pri čemer so se ti šele v zgodnji moderni neločljivo povezali s temnopoltimi Afričani oziroma vizualnimi/morfološkimi znaki različnosti. Črna barva se je tako vse od evropske antike povezovala z nevarnostjo, smrtonosnostjo, nemoralnostjo, zlobo, brezboštvom, umazanijo, degradacijo, spolnostjo oziroma je imela prevladujoče negativne konotacije. Na drugi strani povezava črne barve ter negativnih značilnosti in temnopoltimi Afričani skozi zgodovino vse do zgodnje moderne ni bila nek neizogiben rezultat (Miller 1985). Hkrati lahko trdimo, da je prevlada krščanstva v evropskem prostoru ne le utrdila, temveč deloma udejanjila povezavo. Krščanstvo je namreč negativno dojetje črne barve še zaostri in črnost se je pričela tesno povezati z grešnostjo in prekletstvom. Črnost je bila v krščanski misli vzpostavljena kot odbijajoča in grda (Cohen 1980). Pri tem je že v srednjeveških krščanskih diskurzih mogoče identificirati povezovanje med črnostjo in barvo polti. V tem kontekstu je zanimiva zgodba Svetega Benedikta iz Palerma, ki zaprosi boga, da ga obvaruje skušnjave žensk in ga naredi grdega. Bog ga usliši tako, da ga spremeni v Mavra (Cohen 1980, 14). V zgodbi tako ni pomembna le povezava med temno poltjo in »črnostjo«, temveč tudi povezava med temno poltjo in grdostjo. Lepota in grdost se namreč vse od razsvetljenstva naprej vzpostavita kot ključna moralna

kvalifikatorja, pri čemer se grdota prične trdno povezovati s »črnostjo« in temno poltjo. Lepota se prične tesno povezovati z novo vzpostavljačim se idealom lepote, temelječim na tem bolj svetli polti, pri čemer se tudi v tem kontekstu svetla polt prične povezovati z diskurzi »belosti« in posledično pojmi moralne superiornosti in religiozne čistosti. Procesi povezovanja temne polti Afričanov in diskurzov »črnosti« ter svetle polti Evropejcev, specifično Angležev, ter diskurzov »belosti«, so tako potekali vzporedno (Hall 1995).

Intenziviranje in konsolidiranje povezovanja diskurzov »črnosti« ter diskurzov osmišljanja Afričanov je bilo tesno prepleteno z vzpostavitvijo in razmahom kolonialne trgovine, predvsem trgovine s sužnji, pri čemer to povezovanje izhodiščno ni bilo ne linearno in ne enoznačno. Angleške diskurze o temnopoltih Afričanih je namreč v zgodnji moderni določala heterogenost, pionirskost in s tem nestabilnost, kompleksno povezovanje z drugimi vzpostavljačimi se diskurzi diferenciacij in hierarhij ter soobstoj tako negativnih kot nekaterih pozitivnih osmišljanj temnopoltih Afričanov. Pri tem lahko tudi v kontekstu pozitivnih osmišljanj temnopoltih Afričanov v delih angleških avtorjev identificiramo njihov doprinos k vzpostavljanju arhivov modernih rasističnih diskurzov. Tako na primer Ben Johnson v svojem delu Maske Črnosti (*Masque of Blackness*) iz leta 1605 trdno poveže pojem »rase« in barve polti, ko barvo polti osmisli kot osrednji temelj ločevanja »ras«, pri čemer temno polt ne osmišlja kot nekaj grdega ali slabega, temveč jo vzpostavi kot nekaj lepega. Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da se angleški zgodnjemoderni pojem »rasa« ni izhodiščno vezal na barvo polti, temveč se je vezal predvsem na ideje porekla. Beseda »rasa« naj bi se prvič v angleškem tekstu pojavila leta 1508 v pesmi Williama Dubarja Ples sedmih smrtnih grehov (*The Dance of Seven Deadly Sins*). Pri tem je termin označeval skupino ljudi. Približno sto let kasneje, leta 1598, John Florio v svojem italijansko-angleškem slovarju poda že veliko bolj zamejeno definicijo besede »rasa« oziroma *razza* kot kri, pasmo in pedigre. V poznem 16. stoletju je bila beseda »rasa« največkrat uporabljena v smislu oznake za rod ali skupino ljudi, povezano s sorodstvom, kar predstavlja pomembno komponento modernih rasističnih diskurzov. Pomembnost razumevanj pojma »rase« zgodnje moderne ne glede na njihove izhodiščne nevezanosti na barvo polti za vzpostavljanje modernih rasističnih dispozitivov je mogoče identificirati v Shakespearovih delih, predvsem v delu Antonij in Kleopatra, v okviru katerega uporabi dve tedanji konceptiji »rase«, in sicer »rase« kot oznake za krvno linijo, za dednost in kot oznako za hierarhizacijo med različnimi krvnimi linijami, različnimi »rasami« (Loomba 2002, 23). Ko so Angleži konce 16. stoletja in v začetku 17. stoletja pričeli igrati vedno bolj pomembno vlogo v trgovini s sužnji so se pojmi »rase«,

diskurzi »črnosti« ter diskurzi osmišljanja temnopoltih Afričanov pričeli vedno bolj tesno povezovati v okviru legitimacije suženjstva temnopoltih Afričanov (Jordan 1968). Tako se je barva polti vedno bolj vzpostavljala kot eden osrednjih atributov »rase« in hkrati se je temnost ali svetlost polti pričela vedno bolj osmišljati kot znak določenih inherentnih bodisi negativnih (»črnost«) bodisi pozitivnih (»belost«) značilnosti. Osmišljanje temnopoltih Afričanov je pri tem v angleškem zgodnjemodernem kontekstu igralo pionirsko vlogo, saj so se vzpostavili kot eden od osrednjih protipolov, kot antinorme zgodnjemodernega osmišljanja angleškosti (glej Hall 1995). Področja Subsaharske Afrike s prevladujoče temnopoltim prebivalstvom so postala prvi geografski prostor, ki je bi s strani Angležev označevan z »rasnimi« označevalci »črnosti« in ne z označevalci geografskega lociranja.

Zgodnjemoderni diskurzi o temnopoltih Afričanih so hkrati predstavljali heterogen brikolaž, v okviru katerega so se prepletala antična starogrška in starorimska ter srednjeveška osmišljanja Afričanov in Afrike, ter zgodnjemoderne ideje in predpostavke o družbenopolitičnih diferenciacijah, hierarhijah, razvitosti, omikanosti, civiliziranosti in urejenosti. Ta osmišljanja predstavljajo enega od osrednjih okvirov, v katerem lahko reflektiramo postopni, dinamični in nelinearni prehod med predmodernimi ter modernimi režimi vednosti in kontekst formiranja enega od ključnih zbirov arhiva modernih angloameriških rasističnih diskurzov. Kljub temu, da je v avtorjih zgodnje moderne namreč mogoče zaslediti značilnosti režimov vednosti poznega srednjega veka (in renesanse), ki jih po Foucaultu določa specifična logika podobnosti, na osnovi katere je svet osmišljan v obliki predhodno doumljive entitete. Z drugimi besedami, so neevropska ljudstva, ne glede na specifičnost neposredne izkušnje Evropejcev, osmišljana prek že obstoječih reprezentacij, utemeljenih na antičnih in srednjeveških teoloških ter sekularnih tekstih, ki naj bi že vsebovala vso Resnico. Kot pravi Miller (1985, 6), naj bi posledično osmišljanja Afričanov ob prelomu v moderne režime vednosti določala plagiatorska, kanibalistična intertekstualnost, vendar se zgodnjemoderna osmišljanja niso le naslanjala na antične vire, temveč so svojo avtoriteto na eni strani gradile na temelju bodisi neposredne izkušnje srečanja avtorja s temnopoltimi Afričani, bodisi s sklicevanjem na druge avtorje s percipirano neposredno izkušnjo. Na drugi strani so svojo avtoriteto gradila na temelju nadgraditve (in včasih tudi kritike) predmodernih reprezentacij z (zgodnje)modernimi idejami in predpostavkami. Pri tem je uporabo slednji potrebno razumeti ne le v smislu enostavnega prevzemanja konsolidiranih, vseprisotnih in stabilnih diskurzov o družbenopolitični ureditvi, temveč v smislu sokonstituiranja, konsolidiranja teh reprezentacij prek del o neangleških, tujih družbah. Kot izpostavi Wintrop Jordan (1968, 33), so na

angleška zgodnjemoderna osmišljanja Afričanov velik vpliv vršili opisi Afričanov Leona Africanusa (v Cohen 1985, 3) v delu iz leta 1526 *The Description of Africa*. Temnopolte Afričane med drugim opiše kot suroveže, ki nimajo razuma, ne vednosti ter nobene ideje o ničemer, in ki živijo kot živali brez pravil ter zakonov. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se v zgodnjemoderni dobi temnopolti Afričani prvič pojavijo v Londonu leta 1554, ko jih s prvo angleško suženjsko odpravo pripelje John Lok, katerega poročilo o tej odpravi v Gvinejo, izdano leta 1555, predstavlja enega od osrednjih angleških del, ki formirajo osmišljanja o temnopoltih Afričanih. Lok prebivalce Subsaharske Afrike osmisli kot Mavre oziroma črne Mavre (*»blacke Moores«*), kot ljudi divjaškega življenja, brez boga, zakonov, religije in skupnosti. Obe osmišljanji ilustrirata povezovanje temnopoltosti in »črnosti« Afričanov s tedaj vzpostavljaljajočimi se idejami nereda in nevednosti ter reda in vednosti, ki je implicitno določala Angleže, saj sta se obe ideji osmišljali v okviru vzpostavljaljoče se pericpirano univerzalne norme angleške družbenopolitične ureditve oziroma reda in vednosti (glej Hall 1995). Hkrati ilustrirata povezovanje med temnopoltostjo in brezboštvom, ki je bilo tekom konsolidacije angleške zgodnjemoderne ureditve vedno bolj utrjeno.

Prav osmišljanje (neobstoja primernih) verskih praks temnopoltih Afričanov je namreč predstavljalo eno od osrednjih koordinat diferenciacije in hierarhizacije Angležev in temnopoltih Afričanov. Temnopolti Afričani so bili osmišljani kot pogani, katerih prakse kršijo pravi krščanski način življenja, s čimer so bili implicitno osmišljani kot primerne tarče za pokristjanjevanje s strani Angležev in drugih Evropejcev. Pri tem Angleži za razliko kot iberskih sil nikoli niso sprožili sistematičnega poskusa pokristjanjevanja Afričanov, medtem ko so kasneje vsaj poskusili pokristjaniti ameriške Indijance. To lahko osmislimo kot posledico deloma anglikanstva (angleškega protestantizma), ki je individualiziralo prizadevanje za odrešitev in razrahljalo odgovornost posameznika do soljudi ter na drugi strani predvsem utrjevanja povezovanja temnopoltih Afričanov in diskurzov »črnosti« ter posledično idej inherentnih lastnosti človeških skupin (Jordan 1968, Elliott 2006, Venn 2000). Kot opaza Jordan (1968, 22-24), je bilo za zgodnjemoderne Angleže poganstvo temnopoltih Afričanov drugačno od muslimanske ali Židovske vere. Religiozni vzorci Subsaharske Afrike so jim predstavljali ne le popolno tujost, temveč inherentni atribut temnopoltih Afričanov, ki so se posledično pričeli vzpostavljati kot popolnoma ločena kategorija ljudi, ki ne posedujejo »primerne« standarde civiliziranosti in omikanosti. »Popačena vera« je bila tako osmišljana kot nekaj, kar ne more biti ločeno od inherentnih značilnosti temnopoltih Afričanov. Hkrati se je »črnost« oziroma temnopoltost Afričanov pričela povezovati z nezmožnostjo prave

spreobrnitve, ki je bila povezana tudi z idejo, da je Bog naredil človeka po svoji podobi, kar je bilo v angleškem kontekstu osmišljano kot nepomirljivo z barvo polti in morfološkimi specifičnostmi »črnih« Afričanov (Hall 1995, Loomba 2002). Na drugi strani so bila vseeno prisotna osmišljanja, da je tudi Afričane mogoče odrešiti (Bratlinger 1995b), kar priča o ambivalentnosti osmišljanj zgodnje moderne.

Modernizirani diskurzi poganstva so se kontekstu osmišljanja Afričanov navezali in integrirali z reartikuliranimi ter reorganiziranimi diskurzi divjaštva, ki predstavljajo enega od ključnih okvirov modernih rasističnih diskurzov (Seth 2010). Divjaštvo je bila namreč eden od osrednjih zbirov, formuliranih in artikuliranih značilnosti, prek katerih so bile osmišljene afriške družbe in temnopoliti Afričani ter vzpostavljana njihove drugačnost ter inferiornost napram Angležem. Angleži so divjaštvo temnopolitih Afričanov identificirali tako v oblačilih, arhitekturi, jeziku, vladi, morali kot v načinu prehranjevanja (uporaba pribora), pri čemer so lastne vzorce, strukture, institucije in prakse osmišljali kot temeljno normo. Angleška populacija je od konca 16. stoletja naprej postala vedno bolj navdušena nad potopisi, ki so vsebovali popise divjaškega življenja temnopolitih Afričanov, pri čemer je bilo to navdušenje pogojeno in je pogojevalo skokovito povečanje števila potopisov. Hkrati lahko ta trend osmislimo kot enega od elementov transformacije v moderne režime vednosti, utemeljene na kontinuirani produkciji vednosti, neločljivo povezani z modernim izvajanjem oblasti, beri intenzivirano trgovino s sužnji ter pričetkom angleškega modernega kolonialnega projekta v Amerikah (glej Mudimbe 1988, Rigby 1996). Večina avtorjev zgodnje moderne percipiranega divjaštva Afričanov ni neločljivo povezovala z njihovo naravo, temveč so predpostavljali, da je mogoče temnopoltega Afričani »izboljšati«, če bi se ga prestavilo v drug (angleški) družbenopolitični kontekst. Pri diskurzih divjaštva je potrebno izpostaviti, da diskurzi »dobrega/plemenitega divjaka« v smislu idealiziranja percipirano nepokvarjenega življenja Neevropejcev nikoli niso bili aplicirani na temnopolte Afričane (Jordan 1968).

Z diskurzi divjaštva so se v okviru zgodnjemodernih osmišljanj Afričanov reorganizirali in reartikulirali ter integrirali v moderni okvir osmišljanja temnopolitih Afričanov tudi diskurzi živalskosti. Diskurzi živalskosti so predstavljali enega od pomembnih okvirov legitimacije suženjske trgovine in hkrati enega od pomembnih okvirov zamišljanja in osmišljanja te trgovine v smislu »enostavnega« trgovanja z živalmi, prek katerega se je poskušalo desenzibilizirati Angleže za trpljenje temnopolitih Afričanov prek njihovega »poživaljenja« oziroma diskurzivne in praktične transformacije v živino, ki jo je potrebno rediti, ki se jo

pregleda, in ki se jo lahko kupi. Živalskost je bila diskurzivno vzpostavljena prek »natančnih« popisov grozljivih živalskih praks temnopoltih Afričanov, kot so mučenje, kanibalizem, nenehne vojne in »grozljiva« hrana (glej Berlin 1998). Na drugi strani je bila živalskost temnopoltih Afričanov vzpostavljena prek njihovega povezovanja z živalmi, ki so bile osmišljane kot najbolj podobne človeku, in sicer primati. Angleški zgodnjemoderni misleci so namreč pričeli vleči vzporednice med človeku podobnimi živalmi (primati) in »živalim podobnimi« ljudmi (temnopoltimi Afričani). Pri tem so se antične reprezentacije Afrike v smislu *geografije pošastnosti* (Mudimbe 1988) povezale z zgodnjemodernimi osmišljanji primatov ter osmišljanjem razmerja med temnopoltimi Afričani in primati. To prepletanje je lepo vidno v delu enega od osrednjih političnih teoretikov zgodnje moderne, ki je vršil pomembne vpliv na angleška osmišljanja temnopoltih Afričanov, in sicer delu *Metoda za enostavno razumevanje zgodovine* (Methodus ad facilem historiarum cognitionem) iz leta 1566. V tem delu Jean Bodin, ki je svoja opažanja o Afričanih črpal iz dela Africanusa, o katerem je menil, da je natančen opis ljudstev celotne Afrike (v Cohen 1985, 3), artikuliral idejo o spolnih odnosih med Afričani in živalmi (primati), ki so proizvedle raznolike pošasti, ki prebivajo na Afriškem kontinentu. Pošasti Afrike (črpane iz antičnih osmišljanj Afrike) so posledično osmišljane kot produkt na eni strani bližine Afričanov in primatov, vzpostavljenih v zgodnjemodernih diskurzih, ter hkrati produkt divje spolne sle oziroma divje spolnosti, ki je primarno determinirala primata, a se je z intenziviranjem trgovine s sužnji in razvojem modernega sužnjelastniškega sistema pričela vedno bolj povezovati tudi s temnopoltimi Afričani.

Ena od osrednjih značilnosti, ki je bila pripisana primatom v diskurzih zgodnje moderne, je bila namreč njihova obsedenost s spolnostjo oziroma njihova izjemna spolna sla, ki jo na primer v delu *Zgodovina štirinožnih zveri in kač* (*The Historie of Four-Footed Beasts and Snakes*) iz leta 1607 popisuje Edward Topsell. Pri tem je črpal iz starejših zgodb o spolnih napadih, ki naj bi jih primati zagrešili proti temnopoltim Afričankam. Topsell v svojem delu artikulira tudi v zgodnji moderni vzpostavljeno povezovanje med temnopoltimi Afričani in primati na ravni ne le morfoloških znakov, temveč tudi na ravni določenih obnašanj in nagnjenj, ki niso le pri obeh živalska, temveč predpostavljajo notranje attribute z zunanjimi morfološkimi značilnostmi. Kljub temu, da ne izpostavlja barve polti, izpostavlja določene druge dele fizionomije, ki so se pričeli osmišljati kot pertinentni temnopoltim Afričanom, kot je ploščat in nizek nos, debele ustnice, in zgornja ustnica viseča nad spodnjo, pri čemer so bili ti deli fizionomije neločljivo povezani z vzpostavljanjem zgodnjemodernega standarda lepote,

utemeljenega ne »belosti« polti in »primernih« proporcij ter značilnostih fizionomije telesa. Že leta 1579 tako angleški poet Thomas Stevens izpostavi, da je temnopolti Afričan grd, ker je črn kot tudi zaradi njegovih grozних kodrov in pokvečenega nosu ter ustnic (v Jordan 1968). Topsell je tako očitno ciljalo na temnopolte Afričane, ko je trdil, da naj bi bili ljudje z debelimi ustnicami neumni, ljudje s ploščatimi nosovi naj bi imeli libido na ravni primatov (Loomba 2002, 23). Nekontrahirana in/ali (pre)velika spolna sla je bila v okviru diskurzivnih transformacij zgodnje moderne hkrati povezana z diskurzi divjštva v smislu ene od osrednjih značilnosti divjakov. Zgodnjemoderna osmišljanja Afričanov predstavljajo enega od osrednjih kontekstov vzpostavljanja te povezave. Povezovanje nekontrolirane spolne sle in temnopolnih Afričanov v angleških diskurzih zgodnje moderne predstavlja tudi enega od osrednjih kontekstov prepletanja ne le teoloških in sekularnih osmišljanj, temveč teoloških in »empiričnih« osmišljanj percipiranih inherentnih značilnostih temnopolnih Afričanov. V začetku 17. stoletja angleški potopisi na primer pričnejo izpostavljati disproporcionalno velikost penisov temnopolnih Afričanov ter njihovo posledično nekontrolirano spolno slo.³⁹ Takšno osmišljanje temnopolnih Afričanov je bilo v družbenopolitično realnost angleške zgodnje moderne vpisano tudi prek tedanjih kartografov, ki so področja Afrike na tedanjih zemljevidih ilustrirali s temnopolnimi figuricami z velikimi penisi (glej Feagin 2010). Hkrati se z intenziviranjem trgovine s sužnji v prvi polovici 17. stoletja v angleških potopisih o spolni agresivnosti temnopolnih Afričank, ki so naravno nagnjene k nekontrolirani spolnosti, in so venomer v iskanju novih spolnih partnerjev (Callaway 1993). Ti opisi so temnopolte Afričanke osmišljali kot izjemno promiskunitetne in primarno odgovorne za to, da so evropski možje spali z njimi, saj naj bi se jim vsiljevale. Hkrati naj bi bila ta spolna sla podobno kot pri moških povezana z določenimi značilnostmi njihovih splovil (npr. povečan klitoris).

Na drugi strani je povezovanje spolne sle s temnopolnimi Afričani tesno prepleteno s pričetkom sicer dolgotrajnega in nelinerarnega procesa, osmišljanja temnopolnih Afričanov prek teološkega/bibličnega okvira hamitskega mita oziroma kot potomcev Mojzesovega sina Hama, ki ga je Mojzes zaradi njegovega prekrška dedno preklel oziroma je neposredno preklel njegovega sina Canaana in njegove potomce. Pri tem je bilo reartikuliranje hamitskega mita v angleškem kontekstu tesno povezano s pričetkom modernih kolonialnih projektov v smislu enega od pomembnih elementov, na temelju katerih se je pričela zamejevati angleškost in angleško ljudstvo, ki ga določa superiornost in izbranost (glej Jordan 1968). Hamitski mit

³⁹ Glej na primer delo Zlata trgovina (*Golden trade* - 1623) R. Jobsona.

ima namreč v samem jedru spolne konotacije ne glede na raznolike interpretacije, kaj naj bi Ham dejansko zagrešil, in zakaj je Mojzes neposredno kaznoval četrtega Hamovega sina Canaana. Nekateri interpreti so na primer bili mnenja, da je Ham uzrl svojega očeta golega in pijanega, drugi so menja, da naj bi Ham ne le videl očeta, temveč naj bi to pripovedoval drugim meščanom. Nekateri menijo, da naj bi bilo tako hudo prekletstvo lahko posledica bodisi prešuštvovanja Hama s svojo materjo, katerega rezultat naj bi bil Canaan, medtem ko so bili in so drugi mnenja, da je bodisi Ham Mojzesa kastriral bodisi ga je pijanega posilil oziroma naj bi mu s svojim dejanjem preprečil zaploditi četrtega sina in Mojzes je zato kaznoval četrtega Hamovega sina. Kazen, ki je bila izrečena nad Canaanovimi potomci je bila njihova permanentna podložnost potomcem Jafeta in Sema, drugih dveh Mojzesovih sinov (Goldenberg 2009). Hamitski mit na eni strani v srednjem veku in zgodnji moderni ni bil osmišljan enoznačno glede na populacijo, na katero naj bi se nanašal, saj se je med drugim uporabljal za legitimacijo tlačanstva in podložnosti evropskih tlačanov njihovim fevdalnim gospodom. Hkrati so se kot potomci Canaana v tekstih pojavljali pogani in muslimani. V zgodnji moderni se hamitski mit prične povezovati s temnopoltimi Afričani in ameriškimi Indijanci, pri čemer se tekom 17. in 18. stoletja vedno bolj povezuje s temnopoltimi Afričani. Pri tem je potrebno izpostaviti, da nikjer v Bibliji ni jasno opredeljeno, na katera ljudstva se prekletstvo nanaša, niti ni nikjer omenjena barva polti prekletih potomcev (Wallace 2008). Na drugi strani kljub multiplosti interpretacij hamitskega mita, prisotnih v zgodnjemodernem angleškem kontekstu, to povezovanje osmislimo kot pomemben kontingenten prelom v vzpostavljanju arhiva modernih angloameriških rasističnih diskurzov. Transformacija hamitskega mita v zgodnji moderni namreč predstavlja enega od pomembnih korakov v vzpostavljanju modernega osmišljanja diferenciacij med človeškimi skupinami, permanentnosti in vzrokov za te diferenciacij ter hierarhij med opredeljenimi skupinami. Delitev na tri človeške skupine izhajajoče iz treh Mojzesovih sinov, ki je bila utemeljena na Bibliji, je namreč vršila pomemben vpliv na vzporedna in kasnejša sekularna osmišljanja in delitve človeštva na »rase« (Pieterse 1995). Hamitski mit je bila ne le podlaga idejam jasne, neproblematične delitve človeštva na različne »rase«, temveč je služil tudi kot temelj osmišljanja vzrokov teh delitev in kot eden od osrednjih okvirov racionalizacije ter legitimacije izkoriščanja in zaslužnjevanja ter nasilja nad specifičnim populacijami.

Eksplisitno in implicitno navezujoč se na hamitski mit so nekateri avtorji zgodnje moderne pričeli problematizirati dolgo časa prevladujoča antična osmišljanja vzrokov temne polti temnopoltih Afričanov. Kljub temu, da so se klimatske teorije o vzrokih za razlike med

človeškimi skupinami ohranile in bile močno prisotne tudi kasneje, se v zgodnji moderni pojavijo prve celovitejše kritike klimatskih teorij, predvsem v smislu permanentnosti temne polti Afričanov. Že z Johnom Lokom se prične tok osmišljanj, v okviru katerega je temna polt Afričanov vzpostavljena kot ne le eden njihovih primarnih označevalcev, temveč kot določena nespremenljiva »naravna« danost (Jordan 1968). George Best v svojem delu Resnični opis prvih odprav (*A True Discourse of the Late Voyages of Discovery*) iz leta 1578 poda misel, da je temna polt »naravna« danost, na katero podnebje nima nikakršnega vpliva. Šlo naj bi za lastnost, ki je tako močna, da v otroku prevlada, ne glede na to ali je eden od staršev bele polti. Best nadalje izpostavi, da naj bi bil vzrok te »naravne« danosti prav Mojzesovo prekletstvo nad Hamovimi potomci. Bestova osmišljanja predstavljajo enega od ilustrativnih kontekstov geneze prepletanja transformiranega hamitskega mita in diskurzov osmišljanja temnopoltih Afričanov ter diskurzov »črnosti« v smislu temne »črne« polti kot hkrati kazni in znaka za prekletstvo, kot tudi »očitnega« znaka za »naravno« podložnost teh populacij »neprekletim«, »belim« populacijam oziroma »rasam«. Pri tem permanentna zaznamovanost ni bila pogoj možnosti osmišljanj in legitimiranj zaslužjevanja ter podložništva, saj se je to v zgodnji moderni in kasneje osmišljalo tudi na temelju klimatskih teorij različnosti, ki so prav na podlagi domnevne spremenljivosti človeških skupin (in njihove polti), a hkrati superiornosti Evropejcev posedujočih »belo« polt in živečih v klimatskih pogojih, ki so omogočili »civilizacijo« oziroma so omogočili njihovo superiornost, legitimirali zaslužjevanje, izkoriščanje, kolonialno zasedbo in spreobrnitev. Angleški pridigar Samuel Purchas je leta 1614 tako trdil, da bodo vse razlike v barvi polti izginile pod vodstvom Boga in človeštvo naj bi bilo pod vrhovnim vodstvom Boga združeno v eno skupnost. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je bil Bog v zgodnjemodernih osmišljanjih zamišljen kot moški »bele« polti oziroma so se »belopolti« Angleži kot tudi drugi Evropejci osmišljali kot ustvarjeni po božji podobi. Posledično je to impliciralo, da naj bi združevanje človeštva potekalo na temelju superiorne norme »belopoltih«. Klimatske teorije so se v zgodnji moderni in kasneje soočale z vedno bolj intenzivno interakcijo ter razvojem suženjske trgovine in kolonialnega gospodarstva suženjskih plantaž soočile s dejstvom relativne obstojnosti temne polti ter raznolikosti polti populacij v luči podobnih klim kot tudi z omenjenimi alternativnimi razlagami ter legitimacijo suženjstva utemeljeno na hamitskem mitu.

Hkrati so se pojavila alternativna osmišljanja, ki so barvo polti in specifične morfološke znake pričele zamišljati kot posledico specifičnih družbeno-političnih in gospodarskih ter kulturnih vzorcev (institucij, struktur, praks) določenih človeških skupin, ki naj bi posledično skozi

daljše obdobje vplivale na fizionomijo posameznikov, pri čemer so ta osmišljanja črpala iz idej klimatskih teorij. Tako je na primer Jean Bodin trdil, da specifična družbenopolitična ureditve skozi daljše obdobje vpliva na samo fizionomijo posameznikov. Polt je tako rezultat in izraz historičnega vpliva specifičnih navad, kar predpostavlja, da se na drugi strani določene navade, vzorci ravnanja in celotna družbenopolitična ureditev vpiše v »naravo« specifične človeške skupnosti, s čimer se kot »naravna« ne osmisli le barva polti, temveč je specifična ureditev posledično zamišljena kot »naravna« (glej Loomba in Burton 2007). Pri tem Bodin v svojih Šestih knjigah o Republiki (*Les Six livres de la République – 1576 – 1586*) izvor in hierarhijo različnih družbenopolitičnih ureditev kot posledično različnih človeških skupin utemelji na klimatskih premislekih v smislu, da je bil evropski kontinent, predvsem njegov zahodni del oziroma srednje zahodni del klimatsko najbolj ugoden za razvoj najboljših družbenopolitičnih ureditev.

Če večina osmišljanj razlik med človeškimi skupinami, ni eksplicitno destabilizirala ideje skupnega izvora vsega človeštva, so na drugi strani osmišljanja glede permanentnosti in zamišljanj, bodisi božje ali/in naravno utemeljenih razlik med človeškimi skupinami, predstavljala določen pogoj možnosti oziroma so predstavljala določeno destabilizacijo prevladujoče ideje o skupnem izvoru človeštva. Konec 16. stoletja se celo pojavijo prva radikalna razmišljanja o nesmiselnosti ideje skupnega izvora človeštva, ki so jo, podobno kot kasneje nekateri razsvetljenci, artikulirali najbolj progresivni misleci tistega obdobja. Giordano Bruno, slavni filozof, poet, astrolog, astronom in matematik ter dominikanec, ki je bil zaradi svojih progresivnih prepričanj glede kozmogeneze in zagovarjanja ne le heliocentrizma, temveč ideje o soncu kot zgolj eni od zvezd, okoli katerih krožijo planeti, in o zemlji kot le eni od poseljenih planetov, s strani rimske inkvizicije obsojen kot heretik in zažgan na grmadi leta 1600, je leta 1591 izjavil eno od prvih misli poligeneze oziroma multiplega izvora človeških skupin. Bruno tako izjavi, da noben razumen človek ne more osmisлити Etiopijce kot posedujoč isti izvor kot Židje, posledično naj bi po Brunu Bog bodisi ustvaril dva Adama bodisi so temnopolti Afričani potomci predadamitske »rase« ljudi. Pred-/soadamitske teorije predstavljajo enega od ključnih temeljev in okvirov kasnejših teorij poligeneze (multiplega izvora ljudi), prisotnih vse do konca II. svetovne vojne (glej Livingstone 2008).

Kljub singularnemu položaju angleških osmišljanj temnopoltih Afričanov v procesu zgodnjemodernega vzpostavljanja arhiva modernih angloameriških rasističnih diskurzov so

tudi osmišljanja nekaterih drugih populacij oziroma ljudstev igrala pomembno vlogo pri razvoju omenjenega arhiva. Tako na primer zgodnjemoderna osmišljanja Ircev v kontekstu ključnega kolonialnega projekta, pričetega pred angleško kolonizacijo Amerik, predstavljajo pomemben vednostni okvir, iz katerega so črpali kasnejši angloameriški rasistični diskurzi v kontekstu osmišljanja in legitimiranja kolonialne družbenopolitične ureditve. Irski kontekst tako ni predstavljal »laboratorija« le na ravni kolonialnih praks, temveč tudi v smislu razvoja določenih idej in predpostavk, ki so igrale pomembno vlogo v kontekstu rasističnih diskurzov. Angleški kolonizatorji so keltske prebivalce tako osmišljali kot divjaške, čudne ljudi, ki niso živeli v zidanih hišah in niso obdelovali zemlje, s čimer posledično niso posedovali »nujnih« »univerzalnih« družbenopolitičnih institucij, praks in razmerij, pertinentnih civiliziranim, beri, angleškim ljudem. Angleži so razlike med njihovo in keltsko kulturo ter splošno družbenopolitično ureditvijo osmislili kot prepad med superiornim in inferiornim ljudstvom, katerega ureditev ter kultura je ne le popolnoma nerazumljiva, temveč prav zaradi njihove inferiornosti nevarna. Osmišljanje angleške superiornosti je šlo namreč v irskem kolonialnem kontekstu tesno povezano z genezo ideje oziroma genezo grožnje pred kontaminacijo z irsko inferiorno kulturo, ki naj bi ji bila izpostavljena superiorna angleška kultura v irskem kolonialnem kontekstu (glej Ignatiev 1995, Allen 2012). Irski kolonialni kontekst tako predstavlja enega od prvih osrednjih kontekstov razvoja ne le moderne ideje angleške superiornosti, temveč tudi moderne ideje kontaminacije superiorne kulture (kasneje »rase«) z inferiorno kulturo (»raso«) in posledično enega od osrednjih paradoksov osmišljanja »rasnih« hierarhij in »rasnega« zamejevanja, in sicer percipirano jasnih, neproblematičnih, objektivnih in naravnih hierarhij med različnimi »rasami« ter percipirano očitne superiornosti določene »rase« nad drugo(imi), a hkrati njene kontinuirane ogroženosti s strani drugih jasno zamejenih in inferiornih »ras«.

Predpostavka kontinuirane ogroženosti pred kontaminacijo je tako predstavljala idejni temelj razvoja politik in praks segregiranja družbenopolitičnih razmerij med angleškimi kolonisti in keltsko-irskimi domačini, pri čemer so te prakse in politike to idejo utrdile ter jo vpisale v širšo družbenopolitično irsko kolonialno realnost kot tudi realnost angleške metropole. Politike in prakse segregacije so se razvijale postopoma, pri čemer je bila že leta 1366 s Kilkennyskim statutom prepovedana poroka ali kohabitacija med posamezniki definiranimi kot Angleži in posamezniki definiranimi kot Irci (glej Elliott 2006). Te zakone in prakse je potrebno razumeti v kontekstu realnega strahu kolonialistov pred grožnjo njihove asimilacije v kolonizirano okolje, v smislu zbira prizadevanj oziroma tehnik oblasti za discipliniranje in

samodiscipliniranje pripoznanih pripadnikov angleških kolonistov ter poskusom vzpostavljanja in konsolidacijo angleške superiorne družbenopolitične skupnosti v irskem kolonialnem kontekstu. Težko irsko kolonialno okolje predvsem v smislu kontinuiranega upiranja keltskega prebivalstva ter neuspešnosti Angležev s svojim načinom kulture zemlje je nekatere angleške koloniste spodbudilo, da so zapustili angleške naselbine in skupnosti ter se asimilirali s keltskimi skupnostmi in prevzeli njihovo »inferiorno« kultura, kar je predstavljalo percipirano nedopustno grožnjo afirmaciji in konsolidaciji »superiorne« angleške kulture in splošne družbenopolitične ureditve (glej Goldberg 2002). Strah pred kontaminacijo in z njo neločljivo povezan strah pred asimilacijo z »inferiorno« kultura so sicer angleži kasneje, predvsem v 19. stoletju, izražali s sintagmo *gone native* (iti med domačine, med divjake) (Lindqvist 1996).

Diskurzi in prakse, utemeljene na strahu pred kontaminacijo in asimiliranjem, so angleški kolonisti podobno kot druge že omenjene kolonialne prakse, razvite v irskem kontekstu prenesli v ameriški kolonialni kontekst, saj so bili zopet soočeni z interakcijo in podjarmljanjem prvotnih prebivalcev in grožnjo kot dejanskimi praksami prehoda ali/in bega angleških kolonistov v skupnosti ameriških Indijancev. Hkrati so angleški kronisti 17. stoletja vlekli eksplicitne vzporednice med divjimi Ircei in ameriški Indijanci, s čimer so osmišljanja Ircev služila kot neposredni okvir oziroma eden izmed osrednjih neposrednih okvirov osmišljanja ameriških Indijancev. Tako na primer Thomas Morton v svojem delu *Novi angleški Kanaan* (1637) Indijance opiše prek primerjave njihove arhitekture hiš z irsko arhitekturo. Na drugi strani kljub inferiorizaciji Ircev na ravni diskurzov in njihovo diskriminacijo, marginalizacijo in deprivilegiranje, prek raznolikih strategij, taktik in tehnik oblasti ti nikoli niso bili osmišljani kot sužnji, ne, za razliko od Ameriških Indijancev, zaslužnjevani. Kljub inferiornemu statusu so posledično v okviru angleških zamišljanj družbenopolitičnih hierarhij zasedali višje mesto od Indijancev in temnopoltih Afričanov (glej Ignatiev 1995, Loewen 2008, Feagin 2010).

Če je osmišljanje Ircev v zgodnjemoderni dobi vedno potekalo v okvirih oziroma osi superiornost-inferiornost, je osmišljanje Špancev in španske družbenopolitične ureditve ter španskega kolonialnega projekta potekalo v bistveno bolj kompleksnih in ambivalentnih koordinatah, v okviru katerih so se vzpostavili in artikulirali diskurzi oziroma ideje in predpostavke, ki so tvorili naslednji pomemben okvir arhiva modernih rasističnih angloameriških diskurzov. Iberska monarhija je namreč predstavljala tako neposredno

politično grožnjo, teknico v vzpostavljačem se dinamičnem evropskem ravnotežju, napredno družbenopolitično ureditev in kolonialni sistem, ki so ga Angleži bodisi posnemali bodisi so poskušali posredno prek piratstva in prekupčevanja črpati bogastvo, ki ga je ta sistem generiral iz Amerik. Postopoma in vzporedno s prevzemanjem in adaptacijo določenih kolonialnih praks in diskurzov so Angleži konce 16. stoletja špansko kolonialno in metropolno ureditev ter Špance pričeli osmišljati kot »ne povsem evropsko«, kot »ne povsem civilizirano«, kot »orientalsko«, kot »črno«, kot inferiorno angleški družbenopolitični ureditvi in Angliji. Takšno osmišljanje Španije je igralo eno od osrednji vlog, eno od osrednjih torišč vzpostavljanja zgodnjemoderne angleške kolektivne identitete. Hkrati je bilo to osmišljanje tudi orožje oziroma osrednji del diskurzivnega napada s strani angleških avtorjev (in tudi francoskih ter nizozemskih avtorjev), ki so prek propagande poskušali zamejiti vpliv in imperialno ter kulturno prevlado španske monarhije nad Anglijo ter drugimi evropskimi državami (glej Fuchs 2008). Vpis osmišljanja Španije in Špancev kot inherentno inferiornih, »rasno« oziroma esencialno drugačnih, je pri tem potekalo načrtno prek diseminacije številnih protišpanskih pamfletov, ki so prek raznolikih kanalov (oglasne deske na mestnih trgih, cerkvah, pridige ipd.) v 80. in 90. letih 16. stoletja dosegle širšo angleško populacijo. Vzpostavljanje in vpisovanje raznolikosti napram Špancam ter njihova inferiorizacija v zgodnji moderni tako predstavlja na praktični ravni vzpostavljanja določenih osmišljanj kot prevladujočih v določenem družbenopolitičnem kontekstu precedens v smislu sistematičnosti, kontinuiranosti in dosega splošne populacije, ki predstavlja zbir praks, kasneje instrumentaliziranih v konstituiranju modernih angloameriških rasističnih dispozitivov. Hkrati je inferiorizacija Špancev predstavljala enega od osrednjih diskurzivnih kontekstov, kjer so se kulturno-religiozne različnosti pričele nadgrajevati ter prepletati s percipirano biološkimi/naravnimi/inherentnimi različnostmi med superiornimi Angleži in inferiornimi Španci. V omenjenih pamfletih se je Španija vzpostavila kot inferiorna na temelju percipiranega dejstva, da jo je omadeževala prisotnost Mavrov, ki so s svojo »mavrsko krvjo« omadeževali špansko prebivalstvo. Ironično je, da so angleški avtorji posledično artikulirali zelo podobne ideje, kot so jih uporabljali iberski zagovorniki »čiste krvi« oziroma *Limipeza de sangre*. Edward Daunce (v Mignolo 2008) v svojem delu iz leta 1590, *Kratki premislek španske države* (Brief Discourse of the Spanish state), tako obtoži Špance »rasne nečistosti« in mešanja z Mavri ter implicitno vzpostavi nenaravnost mešanja »ras«. Angleži špansko idejo »čiste krvi« pri tem prevzamejo tudi v osmišljanju svoje superiornosti, pri čemer prevzamejo oziroma utrdijo idejo o nujnosti nekontaminacije posameznikov in skupnosti z »nepravo« krvjo, o homogenosti določene populacije, o varovanju »čistoče« te populacije.

Kot opažata Loomba in Burton (2007, 16-17), so bili namreč izgoni določenih (delov) populacij iz Anglije v zgodnji moderni vedno bolj racionalizirani v smislu njihovih inherentnih posebnosti in inherentnih različnosti napram »pravi« angleški populaciji.

Kljub prisotnosti idej inherentnih, naravnih razlik in hierarhij med Angleži in Španci, inferiorizacija Španije ni bila utemeljena le na temelju teh idej, temveč so osmišljanja Špancev črpala tudi iz diskurzov religiozne diferenciacije, s čimer je tudi v okviru inferiorizacije Špancev mogoče identificirati prehodnost in ambivalentnost zgodnje moderne ter prepletanja in medsebojnega utrjevanja teoloških in sekularnih diskurzov kot kulturalističnih ter naturalističnih diskurzov diferenciacije in hierarhizacije. Diferenciacija napram Španiji in Špancam ter vzpostavljanje Angležev kot superiornega, izbranega ljudstva, se je pri tem osmišljala predvsem na temelju specifičnega zamišljanja ter reprezentacij španske inkvizicije, ki je bila prisotna v propagandnih pamfletih. Španska inkvizicija je bila namreč osmišljana kot nekaj popolnoma negativnega, nemoralnega, nekrščanskega, nerazumnega, arbitrarnega, krvoločnega kot nekaj, kar predstavlja vso norost in zlobo katoliške vere, kot »neprave« vere in posledično kot nekaj, kar priča o moralnem in družbenopolitičnem propadu Španije (glej Gibson 1971, Madden 2003).

Poleg zgodnjemodernih osmišljanj »neangleških« populacij Ircev in Špancev so v vzpostavljanju se arhiv modernih rasističnih diskurzov prispevala vzpostavljanja se reartikulirana, reorganizirana in nova osmišljanja spolnih diferenciacij ter hierarhij in slojnih razlik. Že v 16. stoletju in predvsem v začetku 17. stoletja je tako mogoče zaslediti določene nastavke modernih idej femininosti in maskulnosti oziroma osmišljanja diferenciacij ter hierarhij med moškimi in ženskami, ki predstavljajo pomemben okvir idej ter predpostavk znotraj arhiva modernih rasističnih diskurzov in posledično ilustrirajo določeno prepletenost seksističnih, slojnih in rasističnih diskurzov na ravni diskurzivnih arhivov. Do določene mere namreč lahko že v koncu 16. stoletja lociramo postopno vezavo morfoloških značilnosti žensk in njihovih inherentnih sposobnosti za (ne)prevzemanje specifičnih družbenopolitičnih vlog prek pojma »rasa«, ki je bil v zgodnji moderni med prvimi družbenopolitičnimi skupinami apliciran tudi na ženske. Angleške ženske so se postopoma pričele osmišljati kot inherentno emocionalne, hiperseksualne, nestanovitne, divje, zamerljive, ljubosumne in nerazumne oziroma kot diametralno nasprotje angleških moških, angleške maskulnosti na temelju oziroma, v navezavi na katero, se je pričela osmišljati angleška superiornost napram vsem neangleškim, predvsem neevropskim populacijam. Irci, temnopolti Afričani in prvotni

prebivalci Amerik kot tudi druga neevropska ljudstva so se namreč v angleških diskurzih od konca 16. stoletja naprej pričela osmišljati kot »feminizirana« in posledično inherentno drugačna ter inferiorna »maskulini« angleški populaciji (Goldberg 2002). Pri tem je bila sama kolonialna osvojitev neevropskih predelov sveta osmišljana kot osvojitev in penetracija seksualiziranega objekta. Z drugimi besedami, se je osvajanje tujih ozemelj pričelo osmišljati kot osvajanje žensk (glej Loomba 2002). Inferiornost drugih ljudstev napram Angležem se je od zgodnje moderne naprej pričela osmišljati tudi na temelju percipirane »nenaravnosti« družbenopolitičnih vlog, ki so jih igrali moški in ženske v različnih družbenopolitičnih kontekstih in se je razlikovala od vzpostavljaljoče se angleške ostre asimetrije med spolnima kategorijama glede možnosti zasedanja določenih vlog

Vsakršen enakopravnejši odnos med moškimi in ženskami v neevropskih družbenopolitičnih ureditvah je bil posledično osmišljan v okviru potopisov in pridig, poročil, romanov, poezije in dram kot znak feminiziranega ljudstva oziroma specifično feminiziranih moških (glej Kitch 2009). Pri teh zgodnjemodernih osmišljanjih ni šlo za »opisovanje« »eksotičnih« praks delitve družbenopolitičnih vlog med družbenopolitično skupino moških in žensk, temveč so ti diskurzi skupaj z raznolikimi praksami, politikami in tehnikami prispevali k vzpostavljanju, konstituciji in konsolidaciji specifičnih novovzpostavljaljočih se neenakopravnih hierarhičnih razmerij med spoloma in vezali določena ravnanja in prakse na določen spol. Ta osmišljanja je posledično potrebno razumeti kot poskus fiksacije specifičnih spolnih vlog v kontekstu globokih transformacij angleške družbenopolitične ureditve (glej Loomba 2002). Ključno polje, na katerem se je osmišljala razlika med spoloma in na temelju katere so se vpisovale spolne diferenciacije, je že od zgodnje moderne naprej predstavljalo osmišljanje spolnosti. Medtem, ko je bila spolna sla angleških moških osmišljana kot kontrolirana, so bile, kot smo omenili, ženske osmišljane kot hiperseksualne. Kontrola in reguliranje njihove spolnosti je bila osmišljana kot naloga angleških moških, predvsem v kolonialnih kontekstih, kjer je percipirano prežala še večja nevarnost kontaminacije angleške populacije s »krvjo« moških drugih inferiornih ljudstev (Stoler 1995). Prav polje regulacije spolnosti hkrati predstavlja enega od osrednjih kontekstov konstituiranja modernih rasističnih dispozitivov.

Poleg spolnih diferenciacij in hierarhij so pomemben vednosti okvir (proto)rasističnega diskurzivnega arhiva predstavljale ideje in predpostavke, vezane na osmišljanje slojnih razlik ter legitimiranje privilegijev, diskriminacije in deprivilegiranja v kontekstu vzpostavljaljoče se ter/ali reorganizirane slojne strukture zgodnjemoderne angleške družbenopolitične ureditve. V

tem okviru so bile razredne razlike in privilegiji ter deskriminacije in eksploatacija na drugi strani osmišljani in legitimirani kot »naravni«, kot izhajajoč iz »naravnih« razlik med posameznimi družbenimi sloji. Kot v svoji analizi ugotavlja Jennifer Morgan (1997), so angleški (in drugi evropski) kolonizatorji pri vzpostavljanju svojih diskurzov o koloniziranih neposredno črpali iz arhiva izjav oziroma iz diskurzov inherentnih razrednih razlik med revnimi in višjimi sloji. Kolonizirani so bili tako osmišljani enako kot revni sloji, kot nekultivirani, nesramni, umazani, neomikani in neinteligentni ter mnogokrat kot »naravni« služabniki in podložniki. Lep primer takšnega osmišljanja predstavlja Shakespearov opis Kalibana v drami Vihar (1610-1611), kjer je Kaliban kot subjekt, ki je bil koloniziran s strani pregnanega milanskega vojvode in čarovnika Prospera ter njegove hčerke Mirande in prisiljen v služenje svojima kolonizatorjema, opisan kot nevhvaležen, kot nezmožen učenja, kot nesramen, uporniški, fizično odbijajoč fizični delavec in suženj, ki hoče osvojiti princeso s pomočjo spolnosti. Vzpostavljaljoči se zgodnjemoderni diskurzi slojne diferenciacije in hierarhizacije so se tesno prepletali z vzpostavljaljočimi se diskurzi spolne diferenciacije ter angleškimi diskurzi diferenciacije in hierarhizacije napram neangleškim ter neevropskim ljudstvom. V tem kontekstu je bilo specifično predvsem to, da so bile ženske koloniziranih in zaslužjenih populacij ter domačih revnih slojev osmišljane podobno in hkrati inherentno različno od žensk višjih oziroma vladajočih slojev. Revne in kolonizirane ter zaslužjene ženske (od Irk, Indijank do temnopoltih Afričank) so bile na primer osmišljane kot na splošno bolj trpežne (Glenn 2002).

V refleksiji zgodnjemodernih vednostnih okvirov in njihovih diskurzov, ki so predstavljali pomembne zbirke idej in predpostavk, vzpostavljaljočega se arhiva, iz katerega so črpali, ga nadgrajevali, transformirali in prilagajali moderni rasistični dispozitivi, je potrebno izpostaviti tudi vzpostavljaljoče se nove diskurze angleškosti, ki smo jih sicer deloma izpostavili pri zgornji refleksiji različnih vednostnih okvirov, saj so njihov konstitutivni del. Prisotnost idej in predpostavk angleškosti v različnih vednostnih okvirih, ki jih lahko identificiramo kot zbirke idej in predpostavk, na katere so se implicitno in/ali eksplicitno naslanjali kasnejši moderni rasistični diskurzi, ilustrira tudi tesno prepletenost geneze modernih angleških oziroma angloameriških rasističnih dispozitivov in geneze modernih nacionalističnih dispozitivov. Ilustrativen primer tega je v 16. stoletju vzpostavljen sicer eden izmed številnih pomenov pojma »rase«, ki je slednjega vzpostavil kot označevalec za (proto)nacionalno skupnost. Tako na primer John Wynne leta 1600 v delu Zgodovina družine Gwydir (*History of the Gwydir Family*) uporabi termin »britanska rasa«. Podobno angleško skupnost kot »raso« osmišljata

njegova sodobnika, in sicer William Camden v *Britannia* (1586) in Richard Verstegen v Ponovna vzpostavitev propadajoče inteligence (*Restitution of Decayed Inteligence*) leta 1605. V kontekstu obeh omenjenih knjig so bili Angleži osmišljani kot pripadniki anglosaksonske »rase«. Pri refleksiji osmišljanja in zamejevanja angleške skupnosti prek termina »rase« konec 16. in v začetku 17. stoletja je na eni strani potrebno izpostaviti multiplost pomenov pojma »rasa« oziroma multiplost razumevanj (poreklo, krvno sorodstvo, (ne)permanentnost delitev, hierarhije). Na drugi strani osmišljanja in zamejevanja prek termina »rase« predstavljajo zgolj enega od okvirov osmišljanja in zamejevanja angleškosti. V nasprotju z določenimi teorijami formacije evropskih nacij, ki formacijo trdno umeščajo v konec 18. in 19. stoletja (glej Anderson 1991), nekateri avtorji (glej Greenfeld 1992, Hall 1995, Stone 1996, Marx 2003) prepričljivo prikažejo, da je procese formacije nacije v angleškem kontekstu mogoče zaslediti že v 16. stoletju, ko so se pojavile raznolike prakse in diskurzi ter subjektivitete, ki so poskušale zamejiti, kaj je »angleško«. Že v obdobju Elizabete I. se namreč vzpostavi prva sistematična refleksija položaja Anglije v Evropi in svetu ter prva sistematična osmišljanja ter zamejevanja angleške identitete (Stone 1996). Konstituiranje moderne angleške družbenopolitične ureditve, pričete v 16. stoletju, je tako neločljivo spremljalo sicer dinamično vzpostavljanje modernih osmišljanj družbenopolitične skupnosti Anglije, v okviru katerih so se raznoliki pojmi, kot so »dežela«, »skupnostno (commonweatlh)«, »imperij«, »nacija«, ki so izhodiščno označevali specifične percipirane fenomene, postopoma in nelinerarno stabilizirali kot sopomenke za pojem »suvereno ljudstvo Anglije« (Greenfeld 1992) oziroma so pričele podobno kot določeno razumevanje omenjenega pojma »rase« označevati percipirano homogeno skupnost Angležev in slednjo ostro diferencirati napram notranjim in zunanjim »ne povsem pripadnikom« ter nepripadnikom te družbenopolitične skupnosti. Omejevanje in zamišljanje »angleškosti« pri tem ni bilo popolnoma kontingenten proces, temveč so se v 16. stoletju pričele vzpostavljati in konsolidirati družbenopolitične skupine, katerih osrednja percipirana naloga je bilo »raziskovanje« in pisanje kronik, poezije, romanov in dram (gledaliških iger) v angleščini o Angliji in Angležih kot tudi njihovih dejanjih izven Anglije (npr. potopisi angleških kolonialnih pustolovcev). Pri tem se je vzporedno z srednjeveško »srednjo angleščino« (Middle English) vzpostavila moderna angleščina, ki je postopoma nadomestila predvsem latinščino kot jezik produkcije vednosti (glej Graddol, Leith, in Swann 1996). Osmišljanje in zamejevanje ter vpisovanje »angleškosti« ni potekalo le prek tekstov, temveč tudi prek drugih kulturnih artefaktov od mask, slik in nakita, v katerih se zrcali vedno večja sistematičnost in intenzivnost, lahko bi rekli obsesija z zamejevanjem in opredelitvijo »angleškosti«, »angleške

skupnosti«. V kontekstu sistematičnega osmišljanja in zamejevanja »angleškosti« je vse percipirano »angleško« postalo predmet pozornosti. Hkrati se je vzporedno pričelo ostro zamejevati in definirati tisto, kar naj ne bi bilo »angleško«, oziroma tiste dele angleške populacije, in specifične populacije izven Anglije, tako v Evropi kot neevropskih predelih sveta, ki so služile kot objekti, prek katerih se je »angleškost« vzpostavljala. Posledično se je angleška nacionalna identiteta že v samem izhodišču pričela vzpostavljala na osnovi multiplega izključevanja »neangleških« populacij (Židov, temnopoltih Afričanov, Špancev-katolikov, Ircev in kasneje ameriških Indijancev) in delov angleške populacije (potepuhov, revnih, nižjih slojev, žensk) (Loomba in Burton 2007, 16) ter hkratnega osmišljanja in artikuliranja angleške superiornosti na temelju vzpostavljalajočih se idej čistosti, naprednosti, razvitosti, »primerne« politične in družbene ureditve, »pravih« religioznih praks in institucij, v kontekstu katerih so se prepletale teološke in sekularne koncepcije superiornosti zgodnje moderne. Angleži so se v okviru teh diskurzov posledično osmišljali in zamejevali ne le kot moralno napredni in civilizirani v luči svojih sekularnih dosežkov v smislu zakonov in pravnih ter drugih družbenopolitičnih institucij, religioznih institucij in »prave« vere, temveč so se osmislili prek idej »izbranega ljudstva«, ki naj bi razsvetlilo svet. Po Richardu Hookru (v Rosenthal 2008), enemu osrednjih teologov in anglikanskih duhovnikov 2./2. 16. stoletja, ki je svoja osmišljanja samodeklarirano utemeljeval na Bibliji, razumu in tradicijah in je imel neposredni vpliv ne le na anglikanstvo teološko misel, temveč na osrednje angleške politične teoretike, kot je bil na primer John Locke, naj bi bili Angleži »božji ljudje« in »rasa kristjanov«, ki jo določa »belost«, moralna superiornost in razumnost.

4. Vzpostavljanje temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov v okviru angleške kolonizacije Severne Amerike

V pričujočem nizu poglavij se bo naš analitični fokus usmeril v družbenopolitični in historični kontekst, ki je za razliko od kontekstov, analiziranih v predhodnih poglavjih, pogosto identificiran kot kontekst, v katerem se pričnejo oblikovati temeljne koordinate ameriškega rasizma. Gre za kontekst angleške kolonizacije Severne Amerike in vzpostavljanja, utrjevanja oziroma konsolidiranja ter transformacij angleških severnoameriških kolonialnih ureditev. Osrednji namen sledečega zbira poglavij je tako reflektirati in analizirati temeljne koordinate angloameriških rasističnih dispozitivov, ki so se vzpostavili tekom geneze ter razvoja angleške kolonialne ureditve v Severni Ameriki, od prvih poskusov do osamosvojitve ZDA, in sokonstitutivnost angloameriških rasističnih dispozitivov v procesu vzpostavljanja in konsolidacije angloameriških družbenopolitičnih ureditev. Analiza se bo tako prvič neposredno usmerila na severnoameriški kontekst.

Predhodna poglavja so nam razkrila družbenopolitičen in geopolitičen kontekst pred angleško kolonizacijo Severne Amerike, v smislu raznolikih tehnik oblasti, vednostnih okvirov, praks Sebstva in diskurzov, ki nam bodo v pomoč pri celoviti genealogiji angloameriških rasističnih dispozitivov, saj ti niso bili *ex nihilo* kreirani v procesu geneze severnoameriške kolonialne ureditve, temveč so črpali tako iz praks in diskurzov diferenciacije, diskriminacije, marginalizacije, kategorizacije ter homogenizacije in izključevanja specifičnih družbenopolitičnih skupin iz angleškega predkolonialnega konteksta kot iz drugih, predvsem iberskih, kolonialnih kontekstov, ki so predhodili angleškim kolonialnim projektom. Hkrati so nam razkrili ključne pogoje možnosti dejanske geneze angloameriških rasističnih dispozitivov, na eni strani v smislu temeljnih destabilizacij fevdalnih družbenopolitičnih ureditev (od obstoječih hierarhij, legitimnosti, družbenopolitičnih vlog, produkcijskih načinov, religioznih vzorcev, okvirov kolektivnih identitet, političnih institucij), neločljivo povezanih tako z internimi destabilizacijami evropskih in angleške ureditve kot z destabilizacijo ter transformacijami, ki so jih sprožili iberski kolonialni projekti kot prvi moderni evropski kolonialni projekti. Na drugi strani v smislu specifičnih prizadevanj in poskusov za restabilizacijo družbenopolitičnih ureditev prek konsolidacije novo vzpostavljajočih se družbenopolitičnih razmerij na temelju raznolikih novih/reorganiziranih tehnik oblasti in diskurzov, ki so jih pri poskusu fiksacije novih asimetričnih razmerij uporabljale novo zamejujoče se družbenopolitične elite. Tako analiza iberskega

zgodnjemoderne konteksta kot analiza angleške zgodnjemoderne ureditve v obdobju pred angleško kolonizacijo Severne Amerike so nam razkrile osrednje mesto, ki so ga moderni evropski kolonialni projekti igrali v kontekstu vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije modernih evropskih družbenopolitičnih ureditev, pri čemer smo lahko konkretno identificirali multiple primere vpliva kolonialnih projektov v smislu spodbujanja in/ali intenziviranja procesov destabilizacije družbenopolitičnih struktur razmerij legitimiranja, kohezije in reda, gospodarskih institucij in struktur, komercializacije družbe, transformacije kulturnih vzorcev v obliki množične potrošnje, popularizacije gledališč, nakita, specifičnih lepotnih idealov, disperzije religioznih okvirov in vzorcev, destabilizacije vednostnih okvirov, predvsem bibličnih in antičnih razumevanj kozmogeneze, človeških skupin, razlik in hierarhij. Na drugi strani smo v okviru analize iberskega konteksta identificirali kolonialne kontekste kot ene od osrednjih »laboratorijev modernosti«, v okviru katerih so se bodisi pionirsko implementirali v metropolah zamišljeni novi temelji (problematizacije, vednosti, diskurzi, tehnike oblasti, dispozitivi), novi dispozitivi družbenopolitičnih ureditev bodisi so kolonialni konteksti predstavljali prostore geneze novih diskurzov, novih vednosti, novih praks Sebstva in novih tehnik ter tehnologij oblasti, ki so bile nato prenesene in adaptirane v metropolnih kontekstih. V okviru modernih kolonialnih projektov so se tako pričeli vzpostavljati temeljni moderni družbenopolitični dispozitivi diferenciacije in hierarhizacije, prek katerih so se pričele vzpostavljati in konsolidirati specifične moderne diferenciacije, hierarhije, privilegiranja, izkoriščanja ter deprivilegiranja in specifične nove kolektivne identitete ter individualne subjektivitete, katerih strateške možnosti so bile zamejene glede na pripisano in pripoznano pripadnost specifičnim novo vzpostavljenim/reorganiziranim kategorijam, ki so se poskušale fiksirati na specifično pozicijo v hierarhičnih maticah teh dispozitivov. V tem procesu so se posledično vzpostavljale moderne spolne, slojne/razredne, religiozno-kulturno-nacionalne in »rasne« kategorije, ki so predstavljale tako temelj in pogoj možnosti delovanja drugih osrednjih modernih družbenopolitičnih dispozitivov, kot bile pogojevane in dejansko v družbenopolitično realnost vpisane prek delovanja drugih družbenopolitičnih dispozitivov. Geneza, konsolidacija in delovanje modernih rasističnih dispozitivov je bila tako neločljivo povezana z genezo, konsolidacijo in delovanjem moderne družbenopolitične ureditve, pri čemer so bili ti procesi neločljivo povezani z modernimi kolonialnimi projekti.

Če je povezanost med modernim kolonialnim projektom in vzpostavljanjem, konstituiranjem ter konsolidacijo moderne družbenopolitične ureditve ZDA v luči dejstva, da gre za zbir nekdanjih angleških kolonij, očitna, in posledično težko ovrgljiva, je neločljiva povezanost

med genezo temeljnih koordinat angloameriških družbenopolitičnih ureditev in angloameriških rasističnih dispozitivov oziroma sokonstitutivnost rasističnih dispozitivov za moderne angloameriške kolonialne in metropolne družbenopolitične ureditve, na prvi pogled bolj kontroverzna. O povezanosti lahko sklepamo na podlagi iberskega zgodnjemodernega metropolnega in kolonialnega konteksta. Na drugi strani nas prav teza o neločljivi povezanosti oziroma sokonstitutivnosti ureditve in rasističnega dispozitiva »prisili«, da genezo angloameriških rasističnih dispozitivov analiziramo in reflektiramo prek oziroma vzporedno in prepleteno s konstituiranjem angloameriške kolonialne ureditve ter v navezavi na genezo temeljnih premis moderne angloameriške metropolne ureditve, relevantne za razumevanje geneze rasističnih dispozitivov.

V luči teh okvirnih premislekov bomo v analizi angloameriških rasističnih dispozitivov najprej naslovili temeljne premise osrednje nove problematizacije kolonializma, ki je predstavljala izhodišče in bila operacionalizirana ter vpisana v družbenopolitično realnost angleške ureditve prek modernih angleških kolonialnih projektov. Analiza problematizacije in njenega vpisa nam bo razkrila pogoje možnosti za angleško kolonialno ureditev ter procese, ki so pripeljali h ključnemu transformiranju angleške družbenopolitične ureditve v smer modernih koordinat in ki so se pričeli zarisovati že pred samo kolonizacijo Severne Amerike. Z vidika refleksije ideje o neločljivi povezanosti konstitucije kolonialne ureditve in rasističnih dispozitivov ter njihove prepletenosti z drugimi modernimi dispozitivi diferenciacije in hierarhizacije, bo posebna pozornost namenjena načinu, na katerega so se v okviru te nove problematizacije zamislila, osmislila, poskušala racionalizirati in legitimirati nova vzpostavljajoča se družbenopolitična razmerja oziroma nova razmerja in odnosi oblasti, nove institucije, strukture, strategije in politike, utemeljene na novih in/ali reorganiziranih družbenopolitičnih kategorijah in hierarhijah med njimi kot tudi nove norme-subjekta, ki so postale konstitutivne za angleško metropolno in kolonialne družbenopolitične ureditve. Poleg okvirne identifikacije izhodiščnih norm ureditve in posledično okvirnih temeljnih norm, hierarhično superiornega ekstrema matrice hierarhij angloameriškega rasističnega dispozitiva, namreč nova problematizacija kolonializma predstavlja pomemben okvir identifikacije temeljnih diskurzov delitev in zametkov zamejitev temeljnih družbenopolitičnih kategorij ter njihovega hierarhičnega razvrščanja in posledično temeljnih antinorm hierarhične matrice angloameriških rasističnih dispozitivov v kolonialnem in metropolnem kontekstu. Z drugimi besedami, bomo v okviru analize nove problematizacije kolonializma usmerili pozornost na

identifikacijo ter analizo reartikulacije in vzpostavljanje novih razlik ter hierarhij med človeškimi skupnostmi.

Refleksiji nove problematizacije kolonializma bo sledila analiza njene operacionalizacije in vpisa prek modernih angleških kolonialnih projektov v angleško kolonialno in metropolno ureditev, pri čemer si bomo prizadevali zajeti in reflektirati kompleksnost tega vpisa v smislu analize hkratne kontingentnosti in načrtnosti modernih kolonialnih projektov, tako na ravni aktivnosti posameznih družbenopolitičnih skupin kot dejavnosti angleške države, analize vpliva internih angleških družbenopolitičnih razmerij in transformacij na vpis problematizacije v družbenopolitično realnost angleške ureditve, analizo odvisnosti uspešnosti angleškega kolonialnega projekta od geopolitičnega konteksta v Amerikah in Evropi, analizo diskrepance med zamišljeno kolonialno ureditvijo in realnostjo kolonialnega ter metropolnega konteksta ter analizo prilagajanja zamišljanja in praks angleške kolonizacije.

V tem okviru se bo analiza nadalje osredotočila na specifične strateške situacije oziroma vzpostavljajoča se oblastna razmerja v različnih kolonialnih kontekstih, tako med kolonisti, sestavljenimi iz raznolikih družbenopolitičnih skupin, ter kolonisti in heterogenimi skupnostmi prvotnih prebivalcev oziroma severnoameriških Indijancev v prvih letih vzpostavljanja kolonialnih ureditev. Reflektirali bomo vpliv teh razmerij na kasnejša družbenopolitična razmerja, družbenopolitična zamejevanja in hierarhije, ki so igrale eno od osrednjih vlog pri vzpostavljanju temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov. Nadalje se bomo osredotočili na analizo diskurzivnega osmišljanja in zamejevanja angleške kolonialne skupnosti, pri čemer bomo to osmišljanje in zamejevanje reflektirali v razmerju do drugih modernih diferenciacij angleške kolonialne in metropolne ureditve. Hkrati bomo pozornost usmerili na analizo praks oziroma tehnik in tehnologij oblasti ter praks Sebstva, prek katerih se zamejevanje angleške kolonialne populacije odvijalo v nediskurzivnem smislu. Ta analiza nam bo lahko razkrila prepletenost konstituiranja angleške kolonialne ureditve z vzpostavljanjem tako nastavkov rasističnega dispozitiva kot drugih osrednjih modernih dispozitivov diferenciacije, homogenizacije in hierarhizacije, med katerimi bo pozornost usmerjena predvsem na nacionalistični dispozitiv. Hkrati nam bo omogočila vpogled v povezanost geneze in spreminjanja specifičnih diskurzov ter praks diferenciacije, hierarhizacije, podjarmljanja in podrejana s specifičnimi taktičnimi ter strateškimi cilji. Razkrila nam bo vlogo nasilnih in brutalnih praks ter njihove sistematizacije v ter njihovo povezanost s specifičnimi transformacijami v osmišljanju in praksah diferenciacije napram

Indijancem. V tem okviru se bomo osredotočili tudi na vlogo transformiranih osmišljanj v legitimiranju in racionalizaciji nasilnih praks. Nadalje se bomo osredotočili na analizo procesov generiranja, populariziranja in diseminiranja specifično transformiranih diskurzov o Indijancih ter osrednjih strateških ciljev teh procesov. V končnem delu analize bomo identificirali in reflektirali razloge za kontinuirano neenoznačen in ambivalenten položaj diskurzov o Indijancih v kontekstu historičnega vzpostavljanja in nadaljnega zamišljanja in zamejevanja ter osmišljanja angloameriške skupnosti in kasneje nacije. Reflektirali bomo zakaj Indijanci ne igrajo vloge antinorm angloameriških kolonialnih in metropolne ureditve ter njihovih rasističnih dispozitivov.

V tretjem, osrednjem delu analize bo fokus raziskovanja usmerjen na analizo dinamičnega in nelinearnega procesa vzpostavljanja, konstitucije ter konsolidacije osrednjih antinorm angloameriških kolonialnih in metropolne ureditve ter njihovih rasističnih dispozitivov. V tem okviru bomo analizo osredotočili na vprašanje, zakaj se je kot antinorma, kot najbolj marginalizirana, inferiorizirana, izkoriščana, dehumanizirana populacija rasističnega dispozitiva in širše ureditve, vzpostavila heterogena skupina posameznikov afriškega porekla, pri čemer nas bodo hkrati zanimali, kakšni so bili pogoji možnosti tega procesa in kako je ta proces potekal, tudi v navezavi na razvoj in konsolidacijo kolonialne in metropolne ureditve. Pri tem se bomo osredotočili na vlogo predkolonialnih diskurzov inferiorizacije temnopoltih Afričanov in njihovo transformacijo, prilagoditev ter nadgraditev v kontekstu novih strateških ciljev angleških kolonialnih elit in širše populacije. Poseben fokus analize bomo pri tem usmerili na vlogo suženjstva in razvoja tako suženjske trgovine, suženjskih plantaž ter širšega suženjskega kolonialnega gospodarstva v vzpostavljanju, utrjevanju in transformaciji angloameriških rasističnih dispozitivov. Te procese bomo reflektirali v navezavi na vzporeden pojav modernega osmišljanja »ras« in analizirali vlogo, ki jo je osmišljanje igralo v procesih dejanskega konstituiranja »ras« ter rasističnih hierarhij angloameriške kolonialne ureditve, pri čemer bomo analitični fokus usmerili tudi na prakse, prek katerih se je pričelo zamejevati ter konstituirati »rasne« skupine oziroma temeljne kategorije angloameriškega rasističnega dispozitiva in ureditve. V analizi omenjenih procesov in transformacij ter konstituiranja temeljnih koordinat in njihove značilnosti angloameriškega kolonialnega rasističnega dispozitiva bo pri tem poseben poudarek dan analizi povezanosti in prepletenosti, napetosti in podpori med makro nivojem angleških kolonialnih politik, nivojem razvoja zakonov in politik na ravni kolonij, kot razvojem in/ali reorganizacijo specifičnih tehnik in tehnologij oblasti, kot tudi nivojem upornih praks zaslužjenih, marginaliziranih, diskriminiranih in deprivilegiranih

skupin, nivojem specifičnih diskurzov in vednostnih okvirov razvitih in apliciranih na lokalni ravni, ravni kolonij ter ravni metropole.

V tem kontekstu bomo identificirali in analizirali ključne prelomne točke bodisi v smislu pojava določenih sistematičnih individualnih in kolektivnih praks upora, vpeljave določenih produkcijskih praks in razmahu potrošnje kolonialnih izdelkov, vpeljave določenih tehnik in tehnologij oblasti, specifičnih diskurzivnih elementov, specifičnih praks Sebstva, specifičnih taktik in predvsem specifičnih strategij, operacionaliziranih v politike ter zakone, ki so reorganizirali družbenopolitična razmerja in zaostri/reartikulirali/rerorganizirali družbenopolitične kategorije v smer jasnejše hierarhične matrice angloameriških rasističnih dispozitivov. Pri tem bomo te prelome in transformacije osmišljali tudi v navezavi na določene specifične transformacije v okviru vzpostavljanja, konstituiranja in konsolidiranja angleške moderne družbeno politične ureditve, predvsem v smislu analize prenosa določenih transformiranih režimov vednosti v kolonialne kontekste, določenih novih načinov osmišljanja in klasificiranja človeške različnosti ter hierarhij prek uporabe novih prevladujočih načinov produkcije vednosti. Poleg prepletenosti med kolonialnimi in metropolnim kontekstom v razvoju rasističnih dispozitivov ter specifične podobnosti med rasističnimi dispozitivi angleških severnoameriških kolonialnih ureditev, je eden od pomembnih fokusov analize usmerjen tudi na identifikacijo in refleksijo specifičnih razlik med določenimi severnoameriški kolonialnimi ureditvami ter njihovim pomenom za specifično konstituiranje in konsolidiranje angloameriške kolonialne ureditve ter kasnejše ameriške ureditve.

Tekom analize konstituiranja angloameriških rasističnih dispozitivov v obdobju od geneze do konsolidacije v predrevolucionarni dobi bomo posebno pozornost namenili historičnim odzivom afriških sužnjev kot širše temnopolte afroameriške skupnosti na zasušnjeitev, suženjsko življenje, zaostrovanje suženjske ureditve, marginalizacijo, dehumanizacijo, inferiorizacijo, izkoriščanje in podjarmljanje, v smislu refleksije multiplih praks upora in diskurzov upora kot tudi njihove vloge v specifičnem uokvirjanju, delovanju ter utrjevanju in transformaciji angloameriških kolonialnih rasističnih dispozitivov. Te prakse in diskurzi so namreč v večini analiz zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma le površno naslovljeni, pri čemer se ne preiščuje njihova potencialna vloga v procesih konsolidiranja in transformiranja ameriškega rasističnega dispozitiva.

4.1 Problematizacija modernega kolonializma

Glede na izpostavljeno osrednje mesto, ki ga moderna angleška kolonizacija kot temeljni pogoj možnosti igra v okviru vzpostavljanja modernih angloameriških rasističnih dispozitivov, je potrebna refleksija temeljnih koordinat in vpisa specifične nove problematizacije v procesu konsolidacije zgodnjemoderne angleške družbenopolitične ureditve, prek katere se je moderni kolonialni projekt pričel vzpostavljati kot eden od ključnih okvirov artikulacije in operacionalizacije nove racionalnosti vladanja *raison d'etat* in specifično njenega merkantilističnega okvira. V kontekstu te nove problematizacije namreč lahko identificiramo okvirne temeljne koordinate osmišljanja namena in pomena modernih kolonialnih projektov, zamišljanja kolonialne družbenopolitične ureditve, zamejevanja angleške skupnosti oziroma »angleškosti« ter pričetka sistematizacije osmišljanj Indijancev in temnopoltih Afričanov v okviru nove kolonialne ureditve, ki so postavile pogoje možnosti kasnejšemu vzpostavljanju temeljnih družbenopolitičnih kategorij, zamejitev in hierarhij med njimi.

Kljub temu, da artikulacijo novih problematizaciji ne moremo nikoli pripisati zgolj enemu avtorju, lahko vlogo Richarda Hakluyta pri artikulaciji nove problematizacije kolonializma osmislimo kot singularno v okviru tega procesa. Hakluyta mnogi avtorji (glej Jordan 1968, Morgan 1975, Blackburn 1997, Elliott 2006) opredeljujejo kot intelektualnega »očeta« angleškega kolonialnega projekta, pri čemer je vršil neposredni vpliv na prve poskuse koloniziranja Severne Amerike. Hkrati je animiral nekatere mislece in pustolovce, da so se mu pridružili pri poskusu vpisovanja novega osmišljanja kolonializma oziroma nove problematizacije kolonializma v angleško družbenopolitično realnost, tako na intelektualni kot praktični ravni, med katerimi je potrebno izpostaviti že omenjenega pridigarja Samuel Purchasa in sira Walterja Releigha, ki je prvi pridobil kraljevsko listino in jo dejansko uporabil za koloniziranje območja, ki ga je poimenoval Virginija. Hakluyt v svojih osrednjih delih Raznolika potovanja v okviru odkritja Amerike (*Divers Voyages Touching the Discoverie of America* - 1582), Premislek zahodne kolonizacije (*Discourse of Western Planting* – 1584) in Principi navigacije, potovanj, transporta in odkritij Angleške nacije (*The Principal Navigations, Voiages, Traffiques and Discoveries of the English Nation* – 1600) vzpostavi novo problematizacijo kolonializma in jo prek velike popularnosti teh del med angleško populacijo prične vpisovati v angleško družbenopolitično realnost. Hakluyt je svoje popularne knjige, polne zgodb o kolonialnih pustolovstvih, nadgrajeval z artikuliranjem

specifičnega nacionalnega epa v nastajanju, ko je izpostavljala drznost in pomembnost angleških pustolovcev in popotnikov, s čimer je prispeval tudi k zamišljanju specifično »angleških« lastnosti oziroma k zamejevanju »angleškosti« ter vzpostavljanju nove norme-subjekta (avtonomnega, drznega posameznika ipd.). Poleg tega so bila dela tudi akademska dela, v okviru postopnega procesa vzpostavljanja novega režima vednosti, z vednostjo utemeljeno na natančnih potopisih popotnikov in avanturistov oziroma na neposrednih izkušnjah. Hakluytova dela niso bila popularna le med pismeno angleško populacijo, temveč je njegovim idejam o kolonialnem projektu in njegovi nujnosti prisluhnila tudi Elizabeta I., ki ji je Hakluyt leta 1584 predstavil kolonialni program v obliki dela Premislek zahodne kolonizacije, s čimer lahko identificiramo postopno povezovanje samega vladanja s sistematično producirano vednostjo kot temelja nove racionalnosti vladanja.

Hakluytova dela so paradigmatski primer vzpostavljanja nove problematizacije kolonializma oziroma bolje rečeno vzpostavljanja dejanske problematizacije kolonializma, saj kolonializem ni predstavljal objekt oziroma fenomen, ki bi mu angleški avtorji zgodnje moderne namenjali sistematično pozornost. V delih so tako prisotna nova ali reartikulirana osmišljanja percipiranih in dejanskih problematik, ki so pestile angleško zgodnjemoderno družbenopolitično ureditev. Hakluyt v svojih delih namreč identificira dejanskost izrazite nestabilnosti angleške družbenopolitične ureditve, nahajajoče se v procesih radikalne destabilizacije fevdalne družbenopolitične ureditve in pričetkom vzpostavljanja zgodnjemoderne ureditve. Posledično kolonializem ni osmišljan kot izraz stabilne ureditve in stabilne nacionalne identitete ter izraz moči monarhije oziroma države. Med osrednje interne probleme angleške družbenopolitične ureditve zgodnje moderne izpostavi rastočo brezposelnost, porast kriminala, lakoto, postopaštvo in percipirano brezdolje delov angleške populacije, ki bi lahko vodilo v širšo destabilizacijo družbenopolitičnih razmerij, hierarhij, struktur oziroma družbenopolitičnega reda in kohezije. Hkrati kot problematiko identificira odvisnost rastočega angleškega trga kolonialnih produktov od tujih dobaviteljev, ki omejuje možnosti zaslužka posameznikom in povzroča odtekanja zlata iz države. Nadalje kot problematiko identificira majhnost angleškega trga za izdelke angleških manufaktur, kar naj bi zaviralo večanja bogastva države. Neobstoj kolonialnega projekta v osmišljanjih Hakluyta naj bi tako preprečeval, implicitno navezujoč se na merkantilizem, povečanje moči države, saj naj bi bogastvo angleški monarhiji omogočilo uspešno tekmovanje z drugimi evropskimi silami in predvsem s špansko monarhijo. Ta se je od srede 16. stoletja v diskurzih angleških družbenopolitičnih elit in anglikansko-protestantskih diskurzih, prek katerih so bili doseženi

tudi nižji sloji, pričela vzpostavljati kot osrednja tekunica in v tem okviru kot osrednji referent angleške kolektivne identitete ter s tem zamejevanja »angleškosti«. Hakluyt je v tem okviru izpostavil tudi percipirano geopolitično problematiko tekmovanja angleške monarhije s špansko v vedno bolj dinamičnih razmerjih med evropskimi državami, ki jo osmisli kot grožnjo geopolitični poziciji angleške monarhije (glej Jordan 1968, Loomba 2002, Baum 2006). Hakluyt (1584) je tako zapisal: »... če ne bomo hitro vzpostavili plantaž v širni Ameriki, bo to področje prevzel španski kralj, veliki podpornik antikrista iz rima«. Poleg geopolitične grožnje širjenja španskih kolonialnih posesti in posledično katolicizma se je Hakluyt navezal na že prisotne diskurze v angleškem kontekstu, ki so artikulirali grozote iberskega kolonializma popisane v delih Las Casasa, s čimer je kolonizacijo Amerik s strani Anglije uokviril tudi v moralne koordinate odrešitve Indijancev (glej Mancall 2007).

V luči multiplih problematik, ki so po Hakluytu pestile angleško družbenopolitično ureditev, je kolonialni projekt v Severni Ameriki osmisli kot odziv oziroma ključno rešitev vseh omenjenih problematik. Pri tem je opredeljen kolonialni projekt odstopal in bil utemeljen na drugačnih predpostavkah od izhodiščne iberske kolonizacije, ki je temeljila na zavzetju, izkoriščanju bogatih rudnikov in prvotnih prebivalcev. Angleški kolonialisti naj bi na rodovitni ameriški zemlji proizvedli dobrine, ki bi zadovoljile angleške potrebe, s čimer naj bi se monarhija osvobodila odvisnosti od tujih dobaviteljev dobrin. Hkrati bi bile s tem rešene težave s presežno populacijo oziroma populacijo brezdelnežev in postopačev, ki bi delo lahko našli v kolonijah. Poleg tega naj bi kolonisti vzpostavili trg za dobrine angleških manufaktur, ki bi lahko kompenziral kakršenkoli upad povpraševanja v Evropi, kot tudi razširilo povpraševanje, s čimer bi se zagotovilo delu brezdelnim angleškim revnim slojem in posledično stabiliziralo družbenopolitični red ter kohezijo. Ta skoraj da hermetičen sistem naj bi omogočil Angliji, da doseže nepredstavljive višave razvoja, moči in bogastva. V Hakluytovem osmišljanju angleškega kolonialnega sistema je tako mogoče identificirati logiko oblasti lastno *raison d'eta*, v okviru katere se poskuša doseči popoln nadzor nad določenimi družbenopolitičnimi procesi in razmerji, v tem primeru nadzor metropole nad delovanjem kolonij. Po Hakluytu naj bi kolonije posledično igrale vlogo netekmujočega komplementarnega gospodarstva metropoli. Kolonialni projekt naj bi vodil v vzpostavitve »velikega angleškega cesartva«, ki bo omočil tako velike dobičke angleškemu prebivalstvu in na drugi strani izražal pogum in čast angleške nacije.⁴⁰ V okviru Hakluytovih premislekov je

⁴⁰ Glej Hakluyt (1584).

bil angleški kolonializem strogo zamejen napram kolonializmu španske monarhije, ki ga osmišlja kot temelječega na tiranski vladi in nasilnemu izkoriščanju prvotnih prebivalcev in temnopoltih sužnjev ter izhodiščno nasilne polastitve ameriških ozemelj. Posledično naj bi bil svet, če že ne angleški, vsaj vladan s strani Angležev, saj so bili ti po Hakluytu edini sposobni vzpostaviti benevolentno imperij, ki bi razširil njihovo svobodno obliko vlade na druga ljudstva (glej Morgan 1975). Pri tem je Hakluyt artikuliral konkretne ideje za vzpostavitev kolonialne ureditve. Te naj bi izhodiščno poselili presežni prebivalci Anglije in izpod španske dominacije osvobojeni Indijanci ter temnopolti sužnji, ki bi bili vladani prek v kolonijah vzpostavljenih temeljnih angleških institucij (npr. predstavniške politične institucije). Hakluyt je posledično razmerje med Indijanci, temnopoltimi osvobojenimi sužnji in presežno populacijo Angležev osmišljal kot razmerje sodelovanja, regulirano prek superiornih angleških zakonov in institucij. Te ideje so bile na eni strani utemeljene in/ali inspirirane od določenih kolonialnih poskusov sir Francisa Draka, v katerih je osvobajal Indijance in sužnje, ter skupaj z njihovo pomočjo ropal španske kolonizatorje. Na drugi strani je Hakluyt v siru Walterju Raleighu našel zaveznika pri operacionalizaciji in posledičnemu vpisu nove problematizacije kolonializma v angleško družbenopolitično realnost prek praktičnega primera uspešne kolonizacije, ki bi v smiselnost kolonizacije Severne Amerike prepričala osrednje družbenopolitične skupine angleške elite, ključne za zagon projekta, in sicer kraljico Elizabeto I. in njen dvor ter vzpostavljajoče se heterogene skupine protokapitalistov («novih» trgovcev, kmetov-najemnikov ipd.) (glej Morgan 1975, Elliott 2006). Sir Walter Raleigh je namreč leta 1585 poskušal realizirati Hakluytovo vizijo kolonialne ureditve kot varnega zavetišča za trpečo presežno populacijo revnih, a delavnih Angležev ter mostišča za razširitev angleške svobode v prevladujoče zatirani svet. Raleigh je bil namreč ustanovitelj prve angleške naselbine v Severni Ameriki na otoku Roanoke, na področju, za katerega je pridobil kraljevo listino in ga imenoval Virginija. Prve prebivalce kolonije je tako sestavljalo nekaj osvobojenih španskih podložnikov, Indijancev, in kontingent kolonistov iz Anglije, ki so ga sestavljali predvsem raznoliki avanturisti, katerih cilj je bil hitra obogatitev z ameriškim zlatom. Posledično je kolonija Roanoke propadla zaradi nepripravljenosti kolonistov, da obdelujejo zemljo in mirno sodelujejo s prvotnimi prebivalci ter nasilnega konflikta, ki so ga sprožili kolonisti, ko so napadli okoliške Indijance (Morgan 1975).

Na tem mestu je potrebno v luči premisleka koordinat in vpisa nove problematizacije kolonializma izpostaviti učinke prvih poskusov kolonizacije kot poskusa vpisa nove problematizacije kolonializma v angleško družbenopolitično realnost. S temi prvimi poskusi

se končajo poskusi vzpostavitve kolonialne ureditve, temelječe na sodelovanju in mirni kohabitaciji ter skupnem življenju Angležev in Indijancev. Prevzeta je bila iberska logika zavzetja in dominacije nad indijanskimi prebivalci, pertinentna iberskemu kolonialnemu projektu (glej Elliott 2006). Ta logika je bila, na prvi pogled paradoksalno, eksplicitno prisotna že v Hakluytovi viziji kolonialne ureditve in sistema. Čeprav je napram vzpostavitvi dominacije nad tujimi ozemlji zagovarjal trg in izpostavljajal prednosti trgovine za vse udeležence, vojaško zavzetje in nasilje nad prvotnimi prebivalci ni izključeval, v kolikor ti ne bi bili pripravljene sodelovati v trgovini (Silverblatt 2008). Nova problematizacija kolonializma je posledično temeljila na specifičnem zamišljanju angleških kolonistov, specifičnem zamišljanju njihovih lastnosti, na specifičnem zamišljanju norme-populacije in norme-subjekta te kolonizacije, ki je eksplicitno in implicitno prisotna v Hakluytovih delih ter potopisih, ki jih je sistematično zbral in izdal ter na katerih se je v svojem zamišljanju opiral. Gre za norme, ki v okviru angleške zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve nikakor niso bile jasno uokvirjene, temveč so se konec 16. stoletja in v 17. stoletju pričele artikulirati, vpisovati, diseminirati in utrjevati, kot temelj moderne angleške družbenopolitične ureditve tudi prek modernega kolonialnega projekta, pri čemer med prvimi angleškimi kolonisti ta okvir samoidentifikacije, ta zbir praks Sebstva ni prevladoval. Prevladujoče so bili kolonisti namreč pustolovci, pirati in iskalci hitrega zaslužka in ne profili ljudi oziroma norme-subjekta (subjektivitete), ki sta jih je Hakluyt in Raleigh zamislila kot »prave« koloniste, »prave« predstavnike angleške nacije. Na drugi strani se je prav v okviru problematizacije kolonializma kot tudi kasneje operacionalizacije modernih kolonialnih projektov pričelo najbolj jasno zamejevanje »angleškosti« in s tem norme angleške družbenopolitične ureditve, pričeto od srede 16. stoletja. Jasnejše zamejevanje je bilo povezano z izhodiščnim neuspehom kolonizacije in percipirano potrebo jasnega diferenciranja angleških kolonistov ter posledično angleške populacije napram tako kolonistom drugih kolonialnih tekmič (predvsem Španije) kot neevropskim ljudstvom, s katerimi so ti kolonisti in posredno ter neposredno angleška metropolna populacija prišli v interakcijo, s čimer so se percipirane jasne meje med skupnostmi vzporedno destabilizirale in hkrati sprožile bolj ali manj sistematična prizadevanja s strani družbenopolitičnih skupin (elit, vzpostavljajočih se elit) tako na diskurzivni kot ravni tehnik diferenciacij/oblasti za njihovo vpisovanje (glej Stoler 2002). Eksplicitno iz Hakluytovih avtorskih del in potopisov, ki jih je sistematično zbral in izdal, razberemo kot normo »angleškosti«, izbranost od Boga, izobraženost, kot tudi pripadnost krščanstvu, civiliziranost in svobodo, pri čemer gre za specifične lastnosti, ki jih je kot univerzalne »angleškosti« pričela vzpostavljati novo formirajoča se, zamejujoča se heterogena

angleška družbenopolitična elita. V tem omejenem nizu eksplicitnih percipiranih lastnosti, ki so bile vzpostavljene kot diferencirajoč Angleže napram drugim človeškim skupinam in kot ključni elementi vzpostavljanja superiornosti Angležev napram Drugim, se namreč skrivajo implicitne, v zgodnji moderni ureditvi vzpostavljajoče se reorganizirane diferenciacije in hierarhizacije, privilegiranja ter deprivilegiranja, diskriminiranja in izključevanja specifičnih družbenopolitičnih skupin v okviru angleške skupnosti. Posledično lahko vzpostavitev in vpis nove problematizacije kolonializma osmislimo kot eno od osrednjih pri racionalizaciji, legitimaciji, objektivizaciji in naturalizaciji novo vzpostavljajočih se in/ali reorganiziranih družbenopolitičnih hierarhij, v okviru vzpostavljaljajočih se dispozitivov diferenciacije in hierarhizacije angleške zgodnje moderne. Zgodnjo moderno ureditev, ki jo določa vzpostavljanje specifične splošne ekonomije oblasti (absolutistično) administrativne države, je določalo reorganiziranje patriarhalno-seksističnih dispozitivov, dispozitivov religiozne diferenciacije in hierarhizacije ter dispozitivov slojne/razredne diferenciacije in hierarhizacije, ki so poskušali specifične družbenopolitične skupine jasno zamejiti na temelju specifičnih percipiranih lastnosti in umestiti na podlagi vzpostavljaljajoče se »univerzalne« norme, ki je odražala percipirane lastnosti vzpostavljaljajoče se elite, v konstituirajočo se hierarhično matrico zgodnjemoderne ureditve, v okviru katere so jim bile pripisane in hkrati naturalizirane ter objektivizirane specifične družbenopolitične vloge. Če se usmerimo na izpostavljene lastnosti, je izbranost od Boga in pripadnost Krščanstvu potrebno razumeti v smislu vzpostavljaljajoče se diferenciacije in hierarhizacije, na eni strani anglikanske in specifičnih drugih, s strani anglikanske cerkve pripoznanih protestantskih ločin, ki so se od Henrika VIII. pričele povezovati s »pravo« angleško skupnostjo, v nasprotju z inferiorno, »nepravo« skupnostjo katolikov, zamišljenih kot podvrženih diktatu »Antikrista iz Rima«. Izobraženost, civiliziranost in svobodo je potrebno brati prek vzpostavljaljajočih in/ali reorganizirajočih se diferenciacij in hierarhizacij na temelju percipirane pripadnosti določenemu sloju in spolu. Pri tem lahko diferenciacijo in hierarhizacijo glede na spol nove problematizacije kolonializma identificiramo predvsem prek umanjkanja žensk v okviru zamišljanja angleškega kolonialnega projekta, ki je bil podobno kot iberski neločljivo povezan z reafirmacijo maskuliniteti in patriarhalnosti. Ženske so bile posledično implicitno zamišljene kot inferiorne in sledeče moškemu svobodnemu, izobraženemu kolonialnemu subjektu, ki je »pravi« predstavnik »angleškosti« v kolonialnem in mteropolnem kontekstu. V zgodnji moderni so bile namreč vpeljane in/ali reorganizirane specifične tehnike, ki so zamejevale svobodo žensk. Hkrati jim je bil sistematično omejevan dostop do vedno bolj razvitega izobraževalnega sistema (glej Stoler 1995, Brown 1996, Loomba 2002). Pri tem je bil ta zamejen tudi glede na percipirano

slojno pripadnost. »Univerzalne« značilnosti ne le izobraževanja, temveč tudi svobode in civiliziranosti/omikanosti so bile namreč tudi element oziroma značilnosti, vzpostavljene kot del reorganiziranja slojne/razredne diferenciacije in hierarhizacije v zgodnji moderni. Pripadniki specifičnih zamejvanih slojev so namreč imeli specifično zamejene strateške možnosti na temelju percipirane in vpisovane sposobnosti za določene družbenopolitične vloge. Revnejšim slojem so bile tako dostopne zelo omejene možnosti izobraževanja (glej Morgan 1997, Wrightson 2013). Slojna diferenciacija in hierarhizacija je v okviru Hakluytove artikulacije nove problematizacije kolonializma vidna v osmišljanju angleške »presežne« brezposelne, brezdelne populacije, ki naj bi pod implicitno budnim očesom kolonialnih elit, tvorila večino kolonialne populacije, kot v nevarnosti, da zapadejo v »divjaške« vzorce ravnanja in obnašanja in postanejo nevarni za angleški družbenopolitični red ter kohezijo. Hakluyt v tem kontekstu eksplicitno artikulira strah pred tem, da bodo ti sloji postali podobni ameriškim »divjakom« [tedaj sinonim za Indijance] (glej Silverblatt 2008). Hakluytova osmišljanja tako nazorno ilustrirajo prepletanje osmišljanja slojnih diferenciacij in hierarhizacij ter vzpostavljanje osmišljanja prek katerega so se Angleži diferencirali napram ter inferiorizirali ameriške prvotne prebivalce. Priča o prepletanju arhiva modernih rasističnih, nacionalističnih diskurzov in diskurzov slojne ter spolne diferenciacije in hierarhizacije.

V luči popularnosti njegovih del med angleško pismeno populacijo in singularnosti v okviru artikulacije nove problematizacije so posledično njegova osmišljanja Indijancev kot tudi temnopoltih Afričanov osrednjega pomena zaradi njihovega pionirskega značaja pri organizaciji in splošni popularizaciji že obstoječih osmišljanj njihove drugačnosti in inferiornosti, pri čemer je bil tem osmišljanjem podan določen status objektivnosti na temelju referiranja na moderne angleške trgovske in pustolovske ekspedicije v Afriko ter Amerike. Pri tem tako Hakluytova osmišljanja kot osmišljanja avtorjev potopisov, katere je Hakluyt objavil, in na katerih je utemeljil svoja osmišljanja, determinira določena ambivalentnost, prepletanje pozitivnih in negativnih zamišljanj, hkratnega odpora ter privlačnosti, a hkrati kontinuirano referiranje na superiornosti Angležev. Zgodnjemoderna osmišljanja Afričanov, ki jih je v svojih deli zbral Hakluyt, določa ambivalentnost, hkrati so prisotne koordinate (od povezovanja diskurzov živalskosti in »črnosti« z osmišljanji temnopoltih Afričanov, povezovanje brezboštva in temnopoltih Afričanov, reartikulacije hamitskega mita, »eksotizacija« fizionomskih značilnosti, povezovanje »neregulriane« spolnosti in temnopoltih Afričanov), prek katerih se je tekom razvoja kolonialne ureditve, kolonialnih osvajanj, suženjske trgovine in plantažnega gospodarstva njihovo zamišljanje kot inferiornih zaostriilo, s

čimer se je legitimiralo in racionaliziralo njihovo izkoriščanje, zaslužnjevanje ter ubijanje in splošno deprivilegiranje ter marginalizacija. Z vidika refleksije razvoja kolonialne ureditve in vzpostavljanja modernih angloameriških rasističnih dispozitivov ter osrednjosti vzpostavljanja, konstituiranja in konsolidiranja modernega suženjstva v teh procesih so osmišljanja temnopoltih Afričanov v Hakluytovih delih in potopisih, ki jih je zbral ter izdal, ključna in singularna z vidika tesnega povezovanja temnopoltih Afričanov s suženjstvom in z vidika objektivizacije ter naturalizacije te povezave konec 16. stoletja. Že leta 1560 so namreč Angleži pričeli bolj sistematično služiti s trgovino s sužnji tako, da je bila konec 16. stoletja povezava med suženjstvom in temnopoltimi Afričani v percepciji sprva avanturistov in trgovcev, prek popularizacije s strani Hakluytovih del, tudi med splošno angleško pismeno populacijo že trdno usidrana. Angleški trgovci konec 16. stoletja so trgovino s sužnji osmišljali kot eno najbolj dobičkonosnih dejavnosti. Hakluyt je posledično prevzel, utrdil in vpisal percepcijo »normalnega« stanja temnopoltih Afričanov kot sužnjev, kot enega najbolj iskanih blag v moderni pomorski trgovini. Prek celovitega opisa trgovanja s temnopoltimi sužnji je posledično Hakluyt naturaliziral suženjstvo Afričanov kot neproblematično razširjeno prakso kljub temu, da Angleži že dolgo časa niso več prakticirali suženjstva, kar ni pomenilo, da niso poznali institucije in racionalizacije te institucije (glej Jordan 1968, 57-60). V kontekstu osmišljanja ameriških Indijancev so v Hakluytovih delih prisotna predvsem reartikulirana iberska osmišljanja Indijancev, ki so bila s Hakluytovimi deli razširjena tudi med angleško pismeno populacijo. Posledično so se v teh osmišljanjih prepletale diferenciacije na temelju »prave« vere-poganstva, omike-divjaštva, »civilizirane« obleke, arhitekture, prehranjevalnih navad napram »neciviliziranim« navadam Indijancev, »ki so se oblačili v živalske kože, jedli surovo meso, se divjaško obnašali in govorili nerazumljiv jezik« (R. Fabian v R. Hakluyt 1599). Hakluytovo osmišljanje Indijancev je specifično pomembno pri vzpostavljanju fizionomskih razlik kot ene od temeljnih komponent diferenciacije med človeškimi skupnostmi in kasneje temeljnih komponent racionalizacije ter legitimacije inferiorizacije »neangleških«, »nekrščanskih«, »neizobraženih«, »neciviliziranih«, »nebelih«, »nelepih« populacij. Hakluyt namreč ostro izpostavi različnost tako med Angleži in temnopoltimi Afričani ter Indijanci kot tudi med temnopoltimi Afričani in Indijanci. Svetlopolti Angleži z ravnimi, temnimi lasmi so bili diferencirani napram »črnim« Afričanom, kodrastih kratkih las ter Indijancem olivne polti z dolgimi črnimi lasmi.⁴¹

⁴¹ Hakluytova dela niso dosegla le pismene populacije, temveč je bila njegova popularizacija kolonializma, vzpostavljanje angleške superiornosti in specifičnih osmišljanj Indijancev ter temnopoltih Afričanov diseminirana med splošno angleško populacijo prek gledališča (glej Hollis 2011).

4.2 Angleška kolonizacija, razmerje do prvotnih prebivalcev (Indijancev) in geneza ameriškega rasističnega dispozitiva

Prevlada Britanskega imperija nad skoraj $\frac{1}{4}$ vse zemljine površine na vrhuncu svoje moči konec 19. stoletja, kot tudi prevladujoč položaj ZDA, zbira bivših angleških kolonij, v Severni Ameriki 19. stoletja, lahko zamegli dejanskost prvih angleških kolonialnih poskusov v Severni Ameriki. Prvi angleški kolonialni poskusi so se namreč pričeli v obdobju že omenjenih širših družbenopolitičnih transformacij angleške ureditve in kljub določenem zanimanju angleških monarhov niso v njihovih strategijah in politikah vse do 17. stoletja igrali osrednje vloge. Vpis nove problematizacije kolonializma najbolj jasno artikulirane v omenjenih delih Haluyta je posledično potekal postopoma in uspešnost angleškega kolonialnega projekta nikakor ni bila izhodiščno zagotovljena. Hkrati lahko že izhodiščna dejanja angleške severnoameriške kolonizacije identificiramo kot pomembno prelomnico v konstituiranju angleške kolonialne ureditve in angloameriških rasističnih dispozitivov prav zaradi poskusa operacionalizacije nove problematizacije kolonializma na percipirani in zamišljani superiornosti angleških kolonizatorjev. Kljub izhodiščni neuspešnosti prvih angleških kolonialnih projektov v Severni Ameriki, katerih najbolj mitologiziran primer je izginotje kolonije Roanoke na delčku ozemlja današnje Severne Karoline (tedanjega področja Virginije), ki je bila vzpostavljena leta 1585 in je izginila leta 1587 (glej Elliott 2006), so posledično ti prvi poskusi kolonizacije predstavljali pomembno prelomnico angleške kolonizacije Severne Amerike. Pomembno prelomnico so predstavljali ne v smislu razvoja učinkovitih kolonialnih struktur, institucij in praks, temveč v smislu pričetka materializacije ter utrjevanja vzpostavljaljoče se nove problematizacije kolonializma in njegove racionalizacije ter legitimacije in kot hkrati izraz ter način utrjevanja popularizacije severnoameriškega kolonialnega projekta med angleško populacijo. Na drugi strani je potrebno v okviru prvih poskusov kolonizacije izpostaviti, da omenjena nova problematizacija ni predstavljala temelja racionalnosti večine zgodnjih angleških kolonistov, kar priča o njeni nesplošni razširjenosti med angleško populacijo ter posledično neuspešnostjo novačenja primernih kolonistov za kolonizacijo.

Pojav prvih trajnejših in uspešnejših angleških kolonialnih naselbin v Severni Ameriki lahko lociramo v prva desetletja 17. stoletja, pri čemer je bila uspešnost oziroma konsolidacija le teh, kot tudi izhodiščna sposobnost angleških kolonistov v prvih neuspešnih poskusih, da naselijo severnoameriško celino, v veliki meri odvisna ne le od določene interne situacije v

okviru angleške zgodnjemoderne družbenopolitične ureditve, temveč je bila uspešnost prvih angleških kolonialnih poskusov in posledično prvih poskusov operacionalizacije nove problematizacije kolonizacije neločljivo povezana z določeno sinhrono geopolitično situacijo v Evropi in Amerikah ter specifičnim učinkom iberske kolonizacije tudi na Indijance Severne Amerike. Pri naslavljanju pogojev možnosti za uspešnost angleškega kolonialnega projekta je zopet potrebno izpostaviti, da za razliko od iberskih kolonizatorjev, angleški kolonialni poskusi naselitve ozemlja Severne Amerike niso bili sistematično podpirani s strani angleških monarhov. Monarhi vse do prvih desetletij 17. stoletja te poskuse niso spodbujali niti jih niso finančno podprli. Podeljevali so le kraljeve listine, ki so dovoljevale zgolj izhodiščno dobičkonosne projekte, predvsem projekte, ki so bili geografsko daleč od interesnega območja španske monarhije oziroma geografsko daleč od španskih kolonij in kolonialnih trgovskih poti. Kljub omenjenemu sistematičnemu artikuliranju antišpanskih diskurzov prek monarhične propagande, se namreč angleška monarhija ni želela odkrito spopasti s špansko monarhijo v Amerikah in posledično ni bila pripravljena nameniti velikih resursov kolonizaciji niti obrambi že obstoječih angleških kolonij. Kar na drugi strani ni oviralo angleške monarhije, da državne blagajne ne bi polnila na račun uspešnih kolonialnih projektov (glej Wrightson 2013). Preživetje, konsolidacija in širitev angleških kolonij ter angleškega kolonialnega gospodarstva in širšega kolonialnega sistema, je bila namreč tudi kontingenten rezultat tako dogajanj na Karibih in širšem atlantskem prostoru kot dogajanja v Evropi v 1./2. 17. stoletja. Obsežna vojaško-kolonialna ofenziva Nizozemcev na Karibih in širšem atlantskem prostoru v 20. ter 30. letih 17. stoletja je namreč od iberskih monarhij, predvsem Španije, zahtevala mobilizacijo večine svojih resursov, da bi obranila svoje osrednje kolonije in trgovske poti. Konflikt med Nizozemci in Španci je Angležem, ki so se izognili spopadam, omogočil mirno širjenje in konsolidacijo svojih severnoameriških kolonialnih posesti. Podobno je na razvoj angleškega kolonialnega sistema vplivala 30-letna vojna (1618-1648), v katero so bili Angleži vpleteni le kratek čas in z omejenimi resursi, pri čemer je vojna usmerjala pozornost drugih evropskih sil na evropski kontekst in je Anglija lahko neovirano gradila temelj svoji bodoči pomorski prevladi ter kolonialnemu širjenju. Angleška trgovska mornarica se namreč v tem obdobju trikratno poveča (Blackburn 1997).

Pomemben redko omenjen pogoj možnosti dejanske vzpostavitve angleških kolonij v Severni Ameriki je bil tudi učinek, ki so ga na ameriških Indijancih pustile nalezljive bolezni, prvič pripeljane v Amerike prek iberske kolonizacije. Ameriški Indijanci namreč zaradi specifičnih klimatskih pogojev prihoda njihovih prednikov v Ameriko, in sicer ostrega mrazu, ki so ga za

razliko od osrednjih nalezljivih bolezni ljudje lažje prenesli kot bakterije ter viruse, in specifične biološke situacije v Amerikah, v kateri niso živele živali, ki bi jih lahko udomačili, niso bili soočeni z epidemijami, s katerimi so bili soočeni Evropejci kot tudi Azijci in Afričani in posledično niso razvili temeljne odpornosti na v »starem« svetu razširjene nalezljive bolezni (glej Diamond 1998). Nalezljive bolezni kot so bubonska kuga, virusni hepatitis, koze in gripa so v Amerikah in Karibih, ki so jih evropski kolonizatorji nezavedno pripeljali s seboj, opustošile indijanska ljudstva (Loewen 2008). Ocene smrtnosti so sicer raznolike, a tudi najnižje številke predpostavljajo, da so te bolezni opustošile družbenopolitične ureditve in posledično dejansko omogočile uspešno kolonizacijo, saj so že izhodiščno radikalno znižale sposobnost indijanskih ljudstev, da se obranijo in preprečijo svojo podreditve oziroma kolonizacijo s strani Evropejcev. Krvav primer predstavlja smrtnost med obalnimi ljudstvi današnje Nove Anglije, kjer je bila ocenjena smrtnost med 90 in 96 % prebivalstva. Čeprav so za nalezljivimi boleznimi, kot so na primer koze, zboleli tudi kolonisti, je skozi stoletja vzpostavljena odpornost omogočila, da so angleški kolonisti to bolezen večinoma preživel, prvotni prebivalci pa so večinoma umrli (Zinn 2003). Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da so različni učinki epidemij na angleške koloniste in prvotne prebivalce igrali pomembno vlogo ne le v praktičnem delu projekta kolonizacije, pregona, podjarmljanja, izkoriščanja in odvzema ozemelj, temveč se je ta učinek osmisлил prek okvira inherentne angleške superiornosti. Ti diskurzi so vzpostavljajočo se percepcijo superiornosti utrdili in nadgradili. John Winthrop (v Loewen 2008), guverner angleške kolonije Massachusetts, je na primer epidemijo koz, ki je pobila lokalna indijanska ljudstva, katerih ozemlja so si hoteli prilastiti angleški kolonisti, opredelil kot čudež, kot znak, da so angleški kolonisti »izbrano ljudstvo«, ki jim je Bog pomagal pri odstranitvi neizbrancev. Razsežnost učinka epidemij smo implicirali že s podatkom o umrljivosti za področje današnjega obalnega pasu Nove Anglije, pri čemer nam absolutne številke dodatno razkrijejo katastrofo, ki jo je prihod Evropejcev pomenil za Amerike in Karibe ter prednost, ki so jo epidemije omogočile evropskim kolonizatorjem. Leta 1492 naj bi namreč v Amerikah živelo od 50 do 100 milijonov prvotnih prebivalcev, pri čemer ta številka postane še bolj povedna, če jo primerjamo s 70 milijoni, ki so tedaj živeli v Evropi. V Severni Ameriki naj bi živelo med 5 in 20 milijonov prvotnih prebivalcev. Predvsem epidemije ter v manjšem obsegu brutalne vojne, ki so jih proti njim bojevali evropski kolonizatorji, so to populacijo reducirale za 90 do 95 % oziroma na 10 do 5 milijonov za celotno področje Amerik in od 500.000 do 2 milijonov za območje Severne Amerike v 17. stoletju (Cook 1998).

Tako specifična geopolitična situacija kot »biološki« učinek iberske kolonizacije Amerik sta tako vzpostavila »eksterne« pogoje za preživetje, konsolidacijo in razvoj angleških severnoameriških kolonij, pri čemer so se morale, da bi preživele in prosperirale, novemu kontekstu prilagoditi tudi skupnosti angleških kolonistov ter njihove ureditve. Propad kolonij iz konca 16. stoletja je bil namreč rezultat neprilagoditve angleških kolonistov na kolonialno okolje na eni strani in na drugi prevlada prevzetega dela iberske racionalnosti kolonizacije, v okviru katere so angleški kolonisti osmišljali severno ameriško celino kot polno zlata, ki ga je potrebno zgolj najti. Z drugimi besedami, je prevladovala ideja o hitrem in lahkem zaslužku v kolonijah. Dodatno so vpis nove problematizacije kolonializma oteževale prakse s strani angleške države sponzoriranega piratstva in prekupčevanja z ilegalnim kolonialnim blagom, prek katerih je angleška populacija dobivala kolonialno blago. Hkrati je bilo med splošno populacijo vpisano in diseminirano osmišljanje kolonializma kot avanturizma, pustolovščine in hitrih zaslužkov, ki je predstavljalo neposredni temelj zgoraj izpostavljene problematike.

Kljub propadu prvih poskusov kolonizacije, se je zaradi neprilagojenosti specifičnih osmišljanj in praks angleških kolonistov, tudi prva uspešna naselbina, prva trajna uspešna kolonialna ureditev, in sicer naselbina Jamestown v Virginiji, ustanovljena leta 1607, v prvih letih svojega obstoja znašla pred popolnim propadom. Ta je bil zopet v veliki meri povezan s trkom samopercipirane superiornosti angleških priseljencev in idej o hitrem ter lahkem zaslužku in neproblematični, enostavni kultivaciji percipirano izjemno rodovitne zemlje z realnostjo težkega življenja v okolju, na katerega niso bili pripravljeni niti prilagojeni tako mentalno kot v smislu praks preživetja (kmetovanja). Hkrati so bili kolonisti odvisni od pomoči prvotnih prebivalcev, kar je rezultiralo v sicer napeti, a mirni koeksistenci. Angleži, ki so se samozamišljali kot superiorni zaščitniki prvotnih prebivalcev pred špansko kolonialno brutalnostjo, so bili posledično v okviru lastnih kolonialnih prizadevanj v prvih letih kolonije Virginije v veliki meri življenjsko odvisni od Indijancev. Brutalna realnost prvih let prvih angleških kolonialnih naselbin v Severni Ameriki je posledično med samimi kolonisti destabilizirala konsolidiranje kolonialne racionalnosti ter z njo neločljivo povezane vzpostavljajoče se diskurze angleške superiornosti oziroma angleške (proto)nacionalistične diskurze, ki so se tedaj pričeli konstituirati. Pri tem je potrebno zopet poudariti, da angleški severnoameriški kolonialni projekt izhodiščno ni bil izraz že konsolidirane zgodnjemoderne družbenopolitične angleške ureditve, temveč projekt, implementiran v okviru širših in daljnosežnih družbenopolitičnih destabilizacij, kot zbir praks, prek katerih se je načrtno in nenačrtno poskušalo stabilizirati nova/reorganizirana družbenopolitična razmerja, institucije,

vloge in hierarhije, na novo osmisлити ter zamejiti politično skupnost in konsolidirati družbenopolitičen ter gospodarski red in vzpostaviti razmere ter koordinate za uspešno tekmovanje angleške monarhije z evropskimi tekmicami v kontekstu vedno bolj dinamičnih evropskih geopolitičnih razmerij (glej Hall 1995, Scanlan 1999, Loomba 2002, Elliott 2006, McWhorter 2009). V nasprotju s prvotno ibersko kolonialno izkušnjo so se angleški kolonizatorji na začetku angleškega kolonialnega projekta soočili z bistveno intenzivnejšo destabilizacijo in izhodiščno neučinkovitostjo ter neuspešnostjo v drugih družbenopolitičnih kontekstih razvitih in implementiranih tehnologij/tehniki oblasti, diskurzov, racionalizacij, praks sebstva oziroma dispozitivov prek katerih so se v nestabilnem kontekstu zgodnjemoderne angleške ureditve poskušala urejati in regulirati družbenopolitična ter gospodarska razmerja, odnosi in procesi kot tudi kolonizirati »neangleška« področja britanskega otočja (Irska). Prvotni poskusi vpisa novih/reorganiziranih zamejitev družbenopolitičnih kategorij ter konstituiranje in konsolidacija družbenopolitičnih hierarhij ter posledična stabilizacija novih/reorganiziranih asimetričnih oblastnih razmerij, organiziranih okoli torišča samopericipirane superiornosti angleških kolonizatorjev, so se v prvih letih soočili s skorajšnjim propadom. Neposredna prvotna izkušnja z novim, nepoznanim, tujim geografskim prostorom in prvotnimi prebivalci, ki so bili hkrati izhodiščno osmišljani kot fizionomsko distinktivni, tuji, inferiorni, a so bile njihove ureditve nesporno bolj uspešno prilagojene na okolje, je tako rezultirala v sprva koreniti destabilizaciji procesa konsolidacije novega režima vednosti, obstoječih načinov vzpostavljanja kolonialnega družbenopolitičnega reda, zamejevanj in hierarhij ter delovanja kolonialne ureditve. Destabilizacija je posledično od angleških kolonizatorjev, od vzpostavljaljoče se družbenopolitične elite kolonij zahtevala prilagoditev in/ali razvoj novih družbenopolitičnih dispozitivov, ki so se pričeli vzpostavljati tako prek zaostritve določenih obstoječih tehnologij oblasti, diskurzov in praks sebstva kot v prilagoditvi v drugih kolonialnih in angleških družbenopolitičnih kontekstih razvitih politik, praks in institucij ter v kreaciji in aplikaciji novih tehnologij ter tehnik oblasti, novih diskurzov in novih vednosti ter praks sebstva. Prav v tem procesu prilagajanja nepredvideni, novi družbenopolitični situaciji oziroma nizom problematik lahko lociramo vpis in prilagoditev nove problematizacije kolonializma ter posledično formulacijo diskurzov, transformacijo in genezo novih tehnik oblasti, novih in reartikuliranih praks Sebstva, produkcijo nove vednosti o diferenciacijah in hierarhijah, ki jih lahko identificiramo kot konstitutivne modernem angloameriškem rasističnem dispozitivu in hkrati kolonialni kot tudi metropolni družbenopolitični ureditvi, ki sta bili v tem kontekstu neločljivo povezani.

Pri tem je za razumevanje konstitutivnosti rasističnih dispozitivov potrebno izpostaviti izhodiščno brutalnost politike konsolidacije angleške kolonialne ureditve ter posledične reafirmacije angleške superiornosti napram prvotnim prebivalcem z namenom hkratne konsolidacije kolonialne ureditve, afirmacije superiornosti ter realizacije gospodarskega interesa za odvzem ozemelj poseljenih z Indijanci (glej Loewen 2008). V tem kontekstu so se posledično vzpostavile prakse in pričela vzpostavljati racionalnost, ki je bila v naslednjih stoletjih nadgrajena z novo artikuliranimi diskurzi angleške superiornosti ter novimi praksami v okviru kontinuiranega prodiranja in zasedanja najprej angleških kolonistov in nato ameriških kolonistov na indijanska ozemlja Severne Amerike. Vojne s prvotnimi prebivalci so bile ene od osrednjih zbirov praks in diskurzov, prek katerih so se vzpostavljali in razvijali ameriški rasistični dispozitivi, pri čemer je potrebno izpostaviti tako brutalnost in kontinuiranost teh vojn vse do 2./2. 19. stoletja kot njihovo obsežnost, ki je pogostokrat bodisi pozabljena bodisi utišana (Deal 1993). Ena prvih indijansko-angleških vojn, in sicer vojna s Pequoti v letih 1636-1637, predstavlja ilustrativen primer brutalnosti angleških naseljencev v (re)afirmaciji svoje superiornosti in širitvi svojega ozemlja prek apliciranja modernih evropskih vojaških tehnik na severnoameriški kontekst. V tej vojni so kolonisti sistematično napadali s strani moških bojevnikov zapuščene vasi, ki so jih posledično poseljevali zgolj starci, ženske in otroci. Temeljna taktika, ki so jo pri tem uporabljali, je bilo zažiganje domov in streljanje vseh, ki so poskušali uiti ognju (Loewen 2008, 110). Obsežnost lepo demonstrirajo stroški vojn razvidni iz državnih proračunov ZDA. Stroški za vojne s prvotnimi prebivalci so na primer v obdobju prvega predsednika ZDA Georga Washingtona predstavljali 80 % celotnega proračuna ZDA.

Preden so angleški kolonisti lahko brutalno konsolidirali ureditev in afirmirali svojo percipirano superiornosti, so bili soočeni z zagotavljanjem golega preživetja kolonialnih naselbin. Kontekst boja za golo življenje izhodiščno ni bil naklonjen projektu vzpostavljanja kolonialne ureditve, ki naj bi v zamišljenih angleških kolonistov ne le posnemala in preslikala angleško vzpostavljačo in konsolidirajočo se ureditev, temveč naj bi kolonialni kontekst predstavljal idealen okvir za dejansko realizacijo vseh zamišljenih struktur, institucij in družbenopolitičnih razmerij oziroma polno vzpostavitev vseh konsolidirajočih se novih in/ali reorganiziranih družbenopolitičnih dispozitivov zgodnjemoderne angleške ureditve (od privatne lastnine do patriarhalne družine, reda in kohezije).

Pri tem so se poskusi vzpostavljanja v sami Angliji še ne stabiliziranih družbenopolitičnih koordinat v kolonialnem kontekstu prepletali zaradi njihovega izhodiščnega neuspeha s poskusi zatekanja k reorganiziranju in prilagajanju starejših form družbenopolitične ureditve. Okviri novih osmišljanj družbenopolitične ureditve so v veliki meri prevladali, ker so se izkazali za bolj primerne za samo preživetje kolonialne skupnosti, saj so bili ključni novi okviri osmišljanja kolektivnih identitet (religiozno-nacionalnih) učinkovitejši za vzpostavljanje močne skupinske pripadnosti in solidarnosti ter vzpostavljanju nezlomljive volje in desenzibilizaciji za grožnje novega, tujega okolja (glej Jordan 1968, Elliott 2006). Kljub temu se prvotne angleške kolonije ne bi mogle ohraniti brez pomoči tako lokalnih Indijancev, kot kontinuiranega dobavljanja osnovnih potrebščin in kontinuirane imigracije iz metropole v kolonije. Brutalno historično ironijo predstavlja predvsem dejstvo, da naselbina Jamestown prvega leta svojega obstoja ne bi preživela brez pomoči lokalnih Indijancev iz ljudstva Powhatan, ki so sestradanim kolonistom priskrbeli hrano, saj je ti zaradi neustreznih poljedelskih tehnik niso bili sposobni pridelati (Loewen 2008). Tudi disciplinarni režim, ki so ga uvedli voditelji Jamestowna, kjer je bila skupinska solidarnost vzpostavljena prek politik in praks obveznega dela kolonistov, oziroma je bila pravica do uživanja hrane pridobljena z delom, ni bil uspešen in ni mogel nadomestiti življenjsko nujne pomoči lokalnih Indijancev in pomoči kolonialne matice. Kmalu so angleški kolonisti postali popolnoma odvisni od kolonialne matice, saj so se zapletli v ostre konflikte z Indijanci, ki so jih sami povzročili s krajo in poskusi odvzema zemlje Indijancem ljudstva Powhatan. Jamestown kot prva angleška uspešna naselbina tako ne bi preživela, če jih v zadnjem momentu ne bi rešil prihod novih naseljencev in novih temeljnih potrebščin. Kontinuirana imigracija novih priseljencev je dejansko v prvem stoletju angleške kolonizacije v veliki meri ohranjala število prebivalstva kot tudi pripomogla k njegovi rasti, saj kolonije niso bile sposobne reproducirati svoje populacije, kar je bilo v veliki meri povezano z neuravnoteženo spolno strukturo kolonialistov, v okviru katere so močno prevladovali moški (glej Herrmann 2011).

Primer skorajšnjega propada kolonije Virginije na eni strani kaže kontingentno naravo uspeha kolonialnih projektov na drugi strani je primer ilustrativen za refleksijo radikalne destabilizacije vzpostavljajoče in konsolidirajoče se kolonialne racionalnosti, temelječe na percipirani superiornosti angleških kolonistov in njihovih družbenopolitičnih struktur, institucij in razmerij v luči brutalne realnosti prvega obdobja kolonizacije. V tem prvem obdobju se je namreč kolonialna populacija Jamestowna soočila z radikalno diskrepanco med svojo percepcijo superiornosti in dejanskostjo svoje nesposobnosti za preživetje. Prvi

naseljenci namreč sprva niso pričeli s pridelovanjem hrane, saj niti niso posedovali vednosti o kmetovanju. Virginijsko podjetje (delniška družba)⁴² si je namreč kolonialni projekt izhodiščno zamislilo podobno kot iberski kolonizatorji v smislu iskanja in pridobivanja zlata kot temeljne dobičkonosne okupacije kolonije. Že med prvo zimo (1607/1608) je tako umrl več kot polovico kolonistov zaradi bolezni in predvsem lakote kot deloma tudi zaradi napadov Indijancev, ki so jih s svojimi roparskimi pohodi izvali angleški kolonisti. Najbolj katastrofalna je bila zima (1609/1610), ko ne le da je umrlo 80% kolonistov, temveč je obdobje zaznamoval skoraj popolni razpad kolonialne družbenopolitične ureditve (glej Horn 2008) in vseh njenih koordinat, tehnik oblasti, diskurzov in praks Sebstva, utemeljenih na superiornosti angleške populacije in ureditve. To obdobje tako ne zaznamuje le pobeg številnih kolonistov v Indijanske skupnosti, temveč ga zaznamujejo tudi prakse, ki so jih angleški diskurzi pripisovali neciviliziranim divjakom, barbarom in splošno inferiornim skupnostim. Tako imenovano »obdobje lakote« so namreč zaznamovale prakse prehranjevanja, ki so destabilizirale percipirano superiornost kolonistov, segajoč od zauživanja psov, miši, kač in usnja do prakse prehranjevanja v angleških diskurzih neločljivo povezana z inferiornimi neangleškimi in neevropskimi ljudstvi, in sicer prakse kanibalizma.⁴³ Kolonisti so v okviru prakse kanibalizma sprva jedli mrličje. Voditelji kolonije George Percy je v tem obdobju zapisal, da ni bilo žive in mrtve stvari, ki ne bi bila uporabljena za ohranitev življenja. V tem okviru golega preživetja ni nič ostalo »sveto«, kar lepo ponazori primer moškega, ki je ubil, posolil in pojedel svojo nosečo ženo (Horn 2008). V kolonialni nasebini je na koncu ostalo zgolj 60 kolonistov in nasebina je bila ohranjena zgolj zaradi prihoda novih številnih kolonistov in novih temeljnih potrebščin iz Anglije, kar je rešilo virginijski kolonialni projekt (glej Elliott 2006).

Skorajšnji neuspeh kolonije je igral izjemno pomembno vlogo pri postavitvi temeljev za uspešno operacionalizacijo nove problematizacije kolonializma v obliki sistematične reorganizacije in reratikulacije kolonialne racionalnosti, diskurzov superiornosti kot reorganizacije celotne kolonialne družbenopolitične ureditve. Jamestown in kolonija Virginija sta namreč postala ključna »laboratorija« za vzpostavitev temeljnih koordinat angleških kolonialnih ureditev. Kot izpostavlja Hermannova (2011), so diskurzi o »obdobju lakote«, ki

⁴² *Virginia Company* je bilo podjetje, ki je imelo kraljevo listino za poselitev področja Virginije od leta 1607 do preklica njene listine leta 1622 je in je organiziralo kolonizacijo v Virginijo.

⁴³ Kanibalizem v tem obdobju je dolgo veljal za kontroverzna, vendar so arheologi leta 2013 odkrili trupla iz tega obdobja pri izkopavanju v Jamestownu, ki nedvoumno potrjujejo kanibalizem angleških naseljencev. Glej J. Stromberg (2013).

so se pojavili v Angliji v prvem desetletju 17. stoletja, neposredno vplivali na reorganizacijo kolonialne ureditve v obliki novih zakonov o produkciji hrane. Hkrati so ti diskurzi predstavljali pogoj možnosti transformacije kolonialne racionalnosti oziroma diskurzov, prek katerih je bila artikulirana v smer utišanja ideje oziroma mita o lahko dosegljivem bogastvu v kolonijah in pričetka sistematičnega vzpostavljanja ideje o nujnosti podjetnosti ter sistematičnem kultiviranju rodovitne ameriške zemlje. Kot osrednji razlog skorajšnjega propada naselbine se je vzpostavila lenoba prvih kolonistov. Posledično so se angleški kolonialni diskurzi superiornosti utrdili med drugim na idejah trdnega dela, izkoriščanja zemlje, preprečevanja lenobe. V tem kontekstu so se angleški kolonisti pričeli sistematično učiti od okoliških Indijancev glede pridelave hrane od primernih poljščin, načina pridelave do izhodiščne priprave zemlje (npr. izsekavanje gozda). Hkrati so se učili svojo arhitekturo prilagoditi novim okoliščinam prek integracije angleških in indijanskih gradbenih tehnik. Poleg tega so začeli eksperimentirati s poljščinami, ki so postajale vedno bolj iskane na vzpostavljaljivih se trgih evropskih kolonialnih metropol. Uvedba tobaka v Virginiji kot prve angleške dobičkonosne kolonialne poljščine konec prvega desetletja 17. stoletja je predstavljala prvi trdni temelj dolgoročne uspešnosti vzpostavljaljive se angleške kolonialne ureditve (glej Berlin 1998). Pri tem je bila uvedba, utrjevanje in neizogibna širitev (da bi zagotovili dobičkonosnost) pridelave tobaka na eni strani neločljivo povezana tako s prvimi sistematičnimi konflikti in vojnami z Indijanci, v okviru katerih so se angleški priseljenci želeli širiti na ozemlja, na katerem so živeli Indijanci, pri čemer je pomemben element racionalizacije predstavljala vzpostavljaljiva se moderna ideja privatne lastnine, ki temelji na predpostavki o neločljivi povezanosti obdelanosti zemlje in njenega posedovanja (glej Armitage 2004). V okviru tega konteksta racionalizacije je bilo »zanemarjeno« dejstvo, da so prvotni prebivalci na tem ozemlju pridelovali hrano. Ko so se ti uprli in napadli naselbino, so angleški priseljenci razglasili »nenehno vojno« ter brutalno napadli ljudstvo Powhatan in njihove zaveznike. V okviru te vojne so angleški kolonizatorji razvili različne tehnike oblasti, temelječih na nasilju, od masakrov, požiganja vasi, uničevanja pridelkov ter splošnem »čiščenju« področja Chesapeake prvotnih prebivalcev ter zaslužnjevanja prvotnih prebivalcev. Zadnja praksa je bila tesno povezana z drugim širšim učinkom uvedbe tobaka, in sicer s skokovito rastjo potrebe po delovni sili in posledičnem vzpostavljanju produkcijskega sistema in družbenopolitične ureditve temelječe na nesvobodnih oblikah dela, med katerimi je postopoma pričelo igrati osrednjo vlogo suženjstvo (glej Horn 2008).

Uspešnost izhodiščnega konsolidiranja prvih angleških kolonialnih naselbin in posledično uspešnost razvoja kolonialnega gospodarstva ni slonela le na vpeljavi tobaka, na prevzemu indijanskih tehnologij preživetja in neposrednemu nasilju nad Indijanci, temveč je slonela tudi na sposobnosti angleških naseljencev, da vključijo, in na pripravljenosti severnoameriških Indijancev iz območji Atlantske obale, da se vključijo v kolonialno trgovino z angleškimi kolonisti. Indijanci, ki so najprej prodajali predvsem hrano in kože, so od Angležev predvsem kupovali puške, s čimer so posledično postajali vedno bolj odvisni od evropske tehnične tehnologije. Ta trgovina je spremenila razmerje moči med indijanskimi skupnostmi, saj so tiste s puškami podjarmile neoborožene sosede. Hkrati je spremenila indijanske notranje družbenopolitične ureditve, ki so v določenih okvirih sprejele elemente evropskih ureditev (npr. zaostrovanje hierarhij med spoloma). Angleški naseljenci so trgovino z Indijanci izkoristili za svojo politiko odstranjevanja indijanskih skupnosti na temelju ideje »deli in vladaj«, kjer so puške prodajali le določenim skupnostim, pri čemer Indijanci nikakor niso bili zgolj manipulirane »lutke«, temveč so se zavedali premoči evropskega orožja in prednosti, ki jim ga lahko da v razmerju do sosednjih skupnosti, s katerimi so bili pred tem ujeti v strateško situacijo horizontalne oziroma bolj ali manj simetrične porazdelitve moči. Konflikte med indijanskimi ljudstvi so angleški kolonisti spodbujali tudi prek povpraševanja po sužnjih, neposredno povezanega s skokovito rastjo potreb po delovni sili. To povpraševanje so indijanska ljudstva izkoristila za obračunavanje s svojimi nasprotniki kot tudi za pridobivanje novih pušk. Indijanski sužnji so bili kot delovna sila izkoriščani vse od prvih angleških kolonialnih naselbin in so še v procesu prvega obdobja plantažne revolucije konec 16. in začetku 17. stoletja predstavljali pomemben del delovne sile. Na primer podatki za Južno Karolino za leto 1708 opredeljujejo 3960 svobodnih »belcev«, 4100 afriških sužnjev, 1400 indijanskih sužnjev in 120 pogodbenih služabnikov (Loewen 2008, Herrmann 2011). Hkrati so severnoameriški kolonisti indijanske sužnje izvažali v karibske angleške kolonije. Zasužnjevanje Indijancev se je v nekaterih predelih ZDA končalo šele z ameriško državljansko vojno v 2./2. 19. stoletja.

Jamestown in kolonija Virginija predstavljata pionirski angleški kolonialni kontekst, v katerem so bili prvič uporabljeni tako indijanski kot afriški sužnji. Na prvi pogled paradoksalno vendar s stališča naše teze o prepletenosti in konsitutivnosti rasističnega dispozitiva in moderne družbenopolitične ureditve, temelječe med drugim tudi na predstavniških političnih institucijah, je bila vzporedno z vpeljavo suženjstva po »obdobju

lakote«, v Jamestownu vzpostavljena predstavniška (demokratična) kolonialna skupščina, v okviru katere so lahko participirali vsi svobodni angleški kolonisti (glej Horn 2008).

Glede na pionirski značaj konteksta kolonije Virginije po »obdobju lakote« je posledično mogoče ta kontekst identificirati kot osrednji kontekst geneze temeljev ameriškega oziroma angloameriških rasističnih dispozitivov. V tem kontekstu so se namreč pričele sicer že prisotne problematizacije artikulirane prek obstoječih diskurzov diferenciacije in hierarhizacije uspešno prilagajati, reorganizirati ter reartikulirati in uspešno vpisovati zamišljene diferenciacije in hierarhije v družbenopolitično realnost prek raznolikih tehnik in tehnologij oblasti, ki so bile bodisi prilagojene ter reorganizirane bodisi novo vzpostavljene in bolj ali manj uspešno uporabljene pri zamejevanju, segregiranju ter hierarhiziranju angleške populacije napram sprva prvotnim prebivalcem in kasneje temnopoltim sužnjem. Posledično so se pričele vzpostavljati osrednje temeljne koordinate ameriškega rasističnega dispozitiva in njegove hierarhične matrice, v smislu vzpostavljanja osrednje populacije-norma in subjekta-norma, osrednjih anti-norm oziroma osrednjih družbenopolitičnih zamejitev/kategorij, ki so specifične heterogene skupine razvrščale v asimetrične oblastne, vednostne in produkcijske strukture ter njihove pripisane in pripoznane pripadnike bodisi privilegirale ter homogenizirale bodisi izključile, hierarhično vključile, deprivilegirale in diskriminirale.

Geneza ameriškega rasističnega dispozitiva je bila tako neločljivo povezana z radikalno destabilizacijo družbenopolitične ureditve in pojavom splošne krize vladanja, upravljanja ter delovanja oblastnih razmerij v kolonialnem okviru, ki je vzpostavila pogoje možnosti za prilagoditev, vpis in konsolidacijo nove problematizacije angleškega kolonialnega projekta in vzpostavljanja kolonialne družbenopolitične ureditve. V okviru nove problematizacije so se družbenopolitični problemi (lenost kolonistov, neukost, dejanska odvisnost angleških kolonistov) in potrebe (kolonialno ozemlje, vednost o pridelavi, disciplina, produktivnosti, ponudba delovne sile, red in kohezija ter dobičkonosnost, zagotavljanje superiornosti) oziroma strateški cilji kolonialnega konteksta reartikulirali. Hkrati so se specifično uokvirile rešitve za percipirane probleme oziroma naslavljanje omenjenih potreb. Nova problematizacija se je pri tem pričela postopoma vpisovati v družbenopolitično realnost tako prek makro kolonialnih politik monarhije kot implementacije določenih tehnik oblasti v lokalnih kontekstih, s čimer je postopoma in nelinearno pričela zadobivati določeno raven splošnosti ter postopoma postajala del splošne racionalnosti vladanja kot tudi inherenten element vseh lokalnih oblastnih razmerij in odnosov, ki so se pričeli integrirati ter organizirati

v okvir angloameriškega rasističnega dispozitiva kot tudi drugih z njim tesno prepletenih dispozitivov.

Tesna prepletenost postopnega ter multidimenzionalnega vzpostavljanja in konstitucije kolonialnih ureditev prvega obdobja angleške kolonizacije Severne Amerike in angloameriških rasističnih dispozitivov je pri tem lepo vidna v procesu, ki je konstitutiven ne le za anglo-ameriške kolonialne ureditve, temveč moderne rasistične dispozitive in katerega refleksija je ključna za celovito razumevanje kompleksne ter multidimenzionalne narave geneze angloameriških rasističnih dispozitivov, in sicer procesa omenjenih sistematičnih vojn proti prvotnim prebivalcem. V okviru tega procesa namreč lahko analiziramo vzpostavljanje določenih temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov tako na ravni formuliranih in artikuliranih diskurzov kot na ravni specifičnih tehnik oblasti in praks. Substava, prek katerih je bil ta proces legitimiran in racionaliziran s strani angleških kolonistov. V tem kontekstu tako lahko identificiramo hkratni proces zamejevanja in diferenciacije ter vzpostavljanje in vpeljave raznolikih tehnik zamejevanja populacije angleških kolonistov ter prvotnih prebivalcev, vpis ideje homogene angleške populacije kot homogene indijanske populacije in ostro afirmacijo superiornosti angleške populacije prek različnih tehnik omejevanja horizontalnejših odnosov, sodelovanja ter mešanja med angleškimi kolonisti Indijanci. Nadalje lahko identificiramo rasistične diskurze, prek katerih se je pričelo legitimirati ter racionalizirati vedno bolj sistematične in nasilne prakse napram Indijancem na osnovi njihove percipirane inherentne inferiornosti ter jasne hierarhije med Angleži ter Indijanci.

V razmerju med angleškimi kolonisti in prvotnimi prebivalci se v angloameriškem kolonialnem kontekstu poskušajo vpisati prve percipirano jasne, neproblematične, objektivne družbenopolitične meje in hierarhije. Pri tem je bil že v samem izhodišču vpeljevanja raznolikih politik in tehnik diferenciacije ter hierarhizacije napram Indijancem prisoten strah pred nejasnostjo meja, pred njihovo prehodnostjo in posledično možnostjo kontaminacije angleške družbenopolitične ureditve z »nečistimi«, »neomikanimi« ter »neangleškimi« vzorci ravnanja in obnašanja, razmerij ter odnosi. Prisoten strah prevladujoče ni bil vezan na sovražnika, ki preži na zunanjih mejah naselbine, temveč na skritega sovražnika, na sovražnika v lastnem umu in duši oziroma v umu in duši delov angleške kolonialne populacije, ki so bili v okviru vzpostavljanja se ureditve umeščeni na inferiorne pozicije v hierarhičnih strukturah te ureditve ter posledično dojemljivejši za horizontalnejše strukture

indijanske ureditve. Strah pred kontaminacijo in notranjim sovražnikom je bil tako dejansko povezan s prizadevanji kolonialnih družbenopolitičnih elit po vzpostavitvi trdnih temeljev hierarhične kolonialne ureditve. V ta namen so se pričele implementirati različne tehnike ograjevanja, zamejevanja in segregacije med angleškimi kolonisti in Indijanci (glej Loewen 2008). Ograjevanje kolonialnih naselbin tako ni bilo osmišljano in implementirano zgolj kot fizična obramba pred napadi Indijancev, temveč tudi kot zamejevanje med domačini in priseljenci, kot vpisovanje meja med kolonialno populacijo ter Indijanci in »zaščito« delov kolonialne populacije pred lastnimi percipiranimi »globokimi« nagnjenji k »pobegu« med domačine in prevzemanja njihovega »primitivnega« načina življenja. Strah pred »kontaminacijo« in notranjim sovražnikom so družbenopolitične elite angleških kolonij črpale iz zgodovinske izkušnje neuspeha angleškega kolonialnega projekta na Irskem (glej Elliott 2006, Blackburn 2011). Angloameriške družbenopolitične elite so se zelo dobro zavedale privlačnosti življenja prvotnih prebivalcev za evropske priseljence, ki je bila do določene mere utemeljena na mitu o »dobrem divjaku«, saj se je v tem kontekstu indijanska družba percipirala kot nehierarhična, kot družba v kateri ni prisile, ni izkoriščanja in dominacije ter ni zaporov ne nasilnih kazni.

Tehnike ograjevanja, zamejevanja in segregacije ilustrirajo multidimenzionalne, kompleksne procese vzpostavljanja angloameriških rasističnih dispozitivov prek kolonialnih makropolitik angleške kolonije, do bolj lokaliziranih tehnik oblasti oziroma zbirov tehnik, razvitih s strani lokalnih kolonialnih družbenopolitičnih elit (skupin), ki so se pričele povezovati v angloameriške rasistične dispozitive. Monarhične makropolitike vzpostavljanja utrjenih mest v angleških kolonijah, ki so bile prevzete od iberskih kolonialnih ureditev, so bile v določenih kolonialnih kontekstih uvedene z eksplicitnim namenom ne le zagotavljanja fizične varnosti pred protinapadi Indijancev, temveč kot trdna torišča kolektivnih identitet in prostori vzpostavljanja ter zagotavljanja družbenopolitičnega reda in kohezije. Mesta so se na temelju makropolitik kolonialne matice vzpostavile kot prostori življenja, srečevanja in združevanja kolonialne populacije, kot prostori vzpostavljanja ideje skupinske solidarnosti in interesov, kot prostori vzpostavljanja in afirmiranja angleške superiornosti (Elliott 2006). Poleg centralizirajočih makropolitik so se v okviru angleških severnoameriških kolonij razvile tudi lokalne tehnike in institucije zamejevanja, hierarhizacije ter segregacije napram Indijancem. Angleški kolonisti v določenih angleških kolonijah (predvsem južnih severnoameriških kolonijah) vzpostavili decentralizirane institucije in prostore, kot so bile lokalne cerkve, sodišča, v okviru katerih so se organizirala skupinska zborovanja lokalnih angleških

kolonistov ter vpisovali, utrjevale in nadzirale družbenopolitične meje ter hierarhije skupnosti kot sama ideja angleške superiornosti (glej Blackburn 1997, Elliott 2006, 43). Vpisovanje, utrjevanje in nadziranje družbenopolitičnih zamejitev in diferenciacij ter hierarhij se je v relativno različnih angleških kolonialnih kontekstih (npr. centraliziranih in decentraliziranih) izhodiščno oprlo na sprva neformalne, lokalne prakse oziroma tehnike nadziranja oziroma naslavljanja strahu pred kontaminacijo s strani prvotnih prebivalcev, in sicer prakse in tehnike preprečevanja spolnih (in zakonskih) zvez s prvotnimi prebivalci. Reguliranje oziroma preprečevanja spolnih (in zakonskih) zvez kolonistov z Indijanci se je v obdobju same geneze angleških kolonialnih ureditev vzpostavilo kot eno od osrednjih polij regulacije in discipliniranja posameznikov ter zamejevanja angleške kolonialne populacije napram Indijancem. Te tehnike so se izkazale za zelo učinkovite, saj angleške kolonialne ureditve nikoli niso bile soočene s substancialno populacijo mesticev. To ne pomeni, da ni bilo »mešanih« parov in potomcev ter da Angleži niso prakticirali posilstva indijanskih žena v svojih politikah uničevanja in podrejanja, temveč, da je bilo število potomcev zelo majhno ter politično zanemarljivo (glej McWhorter 2009, Seth 2010). Hkrati ta uspešnost nakazuje na uspešnost praks in diskurzov, prek katerih so bili Indijanci vzpostavljeni in percipirani ter obravnavani kot drugačni in inferiorni, angleška superiornost je bila afirmirana do te mere, da je bilo vsakršno prilagajanje ali vključevanje in povezovanje z indijanskimi skupnostmi osmišljano ne le kot nevarno, temveč kot nemogoče in nesmiselno. Angleški kolonisti so tako prevzeli obe logiki kolonialne zasedbe identificirani v okviru debate med Las Casasom in de Sepulvedo, in sicer bodisi socio-kulturni genocid prek popolne asimilacije bodisi dejanski fizični genocid.

Diskurzi osmišljanja Indijancev zahtevajo celovitejšo refleksijo, saj predstavljajo prve diskurze, prek katerih so se kolonisti v angleškem kolonialnem kontekstu vzpostavljali kot superiorni, kot norma celotne družbenopolitične ureditve (glej Mignolo 2000, Seth 2010, Berkhofer 2011). Angleški diskurzi diferenciacije in hierarhizacije napram Indijancem so namreč izhodiščno črpali iz iberskih diskurzov, iz katerih so prevzeli tudi poimenovanje *Indios* (glej Elliott 2006, Hering Torres 2006). V teh diskurzih so se mešali teološko-religiozni okviri s sekularnimi vednostnimi okviri, temelječimi na telesni diferenciaciji in diferenciaciji na temelju družbenopolitičnih vzorcev, struktur ter institucij in praks. Kljub prisotnosti raznolikih osmišljanj Indijancev, segajoč od pozitivnih do negativnih, v prvem obdobju angleških poskusov koloniziranja Amerik, je mogoče razbrati določene skupne koordinate, prek katerih so bili Indijanci diferencirani in hierarhizirani napram angleškim

kolonistom, ki so bili imanentno privzeti kot norma, od katere so Indijanci odstopali bodisi v pozitivnem bodisi v negativnem smislu. Pri tem je bilo že v zgodnjem angleškem kolonialnem obdobju osmišljanja Indijancev, ki so bila pozitivno naravnana, mogoče zaznati premise t.i. zbira idej oziroma mita o »dobrem divjaku«, neokrnjenega s strani civilizacijskih dosežkov oziroma živečega v »zlati dobi« človeštva« (glej Berkhofer 2011) .

Eden prvih angleških kolonizatorjev, Arthur Barlowe, je leta 1584 prvotne prebivalce Severne Amerike opisal kot izjemno ljubeznive in prijazne, kot ustrezljive in pripravljene pomagati priseljencem. Kot pravi Barlowe (v Feagin 2010): »Ljudje tu so izjemno ljubeznivi, neškodoželjni, zvesti in njihovo življenje je podobno življenju v zlati dobi... Bolj ljubeznivih in prijaznih ljudi na svetu ni mogoče najti.« Podobno kot v kasnejših kontekstih so bila osmišljanja neločljivo povezana z interesi kolonizatorjev in naseljencev ter prepletena in utemeljena na kolonialni racionalnosti ter vzpostavljajočih se diskurzih angleške superiornosti. Če so sodelovanje in kontekst odvisnosti kolonistov od prvotnih prebivalcev v obdobju prvih let kolonizacije določali, osmišljali in omogočali diskurzi, v okviru katerih so bili ameriški Indijanci osmišljani pozitivno, so kontekst, v katerem so se angleški kolonizatorji vsaj deloma osvobodili odvisnosti od pomoči prvotnih prebivalcev in poskušali realizirati svoje težnje ne le po preživetju, temveč po ozemlju, po rodovitni zemlji, po delovni sili in posledično po dobičku, prek raznolikih nasilnih praks in sistematičnih vojn proti prvotnim prebivalcem, določali diskurzi, ki so legitimirali in racionalizirali ter soomogočali te prakse. Tako je na primer Robert Gray v obdobju, ko so angleški kolonizatorji pričeli napadati Indijance, te opisal kot divje živali, nerazumne kreature in surove divjake, ki ne le niso kristjani, temveč slavijo hudiča. Osmišljanja Indijancev so tako zelo kmalu zaostila in postala negativna. Ilustrativno je že diametralna sprememba v misli omenjenega Barolwa, ki ponovi osmišljanje Graya in izpostavi tudi posledico teh »dejstev« o ameriških Indijancih za ravnanje angleških kolonistov z njimi. Kot pravi Barlowe (v Feagin 2010) je bila posledica naslednja: »zažgali in uničili smo njihovo koruzo ter mesta, ki so bila zapuščena, ker so Indijanci zbežali pred nami«. Že v tem prvem sicer neuspešnem obdobju so Angleži ugotovili, da je njihovo orožje superiorno, in da bo zaradi tega vojaška zmaga nad prvotnimi prebivalci zagotovljena (Berkhofer 2011). Da vojaška zmaga kljub temu ni bila lahka niti hitra, je lepo vidno iz že izpostavljenih stroškov vojn proti prvotnim prebivalcem.

Kljub temu, da so določena pozitivnejša osmišljanja ameriških Indijancev ostala prisotna tekom 17. stoletja, so se negativne reprezentacije utrjevale, razvijale, nadgrajevale in pričele

prevladovati v procesu vzpostavljanja angleške kolonialne družbenopolitične ureditve. Osmišljanje Indijancev predstavlja tudi enega od osrednjih zbirov vzpostavljaljočega se nacionalističnega dispozitiva, saj so se angleški kolonizatorji v prvem obdobju oziroma od prvih poskusov kolonizacije Severne Amerike v svojem samozamišljanju referirali na prvotne prebivalce. Svoje zamišljanje superiornosti so utemeljevali izhodiščno na normi angleških kolonizatorjev, ki se je sama uokvirjala prek dejanske in percipirane diferenciacije napram Indijancem ter osmišljanju teh diferenciacij na temelju percipirane inherentne superiornosti angleških družbenopolitičnih razmerij, struktur, institucij, kulturnih vzorcev. Prek zamišljanja Indijancev so posledično definirali, zamejili tudi sebe in se osmislili kot superiorni v okviru zamišljanih, vzpostavljaljočih se temeljnih hierarhičnih razmerij ameriške kolonialne družbenopolitične ureditve. Že s samim poimenovanjem so angleški kolonizatorji zamejili in hierarhizirali tako Indijance kot svojo skupnost. V prvem obdobju so tako prevladujoče za prvotne prebivalcev uporabljali označevalce »Indijanec« ali »divjak«. Uporabljali so tudi »nevernik«, »pogan« in »barbar«. Iz temeljnih označevalcev lahko razberemo prepletanje teoloških in sekularnih osmišljanj diferenciacije kot tudi vzpostavljanje in zamišljanje eksplicitne hierarhije med prvotnimi prebivalci in kolonizatorji, ki so se v smislu niza binarizmov pričeli vzpostavljati kot Angleži, civilizirani oziroma omikani in »pravi« kristjani. Z vidika samozamišljanja angleških kolonizatorjev je pomembno, da se angleški kolonizatorji vse do osamosvojitve ZDA izpod britanskega imperija niso samooznačevali za Američane in je bila ta oznaka uporabljena za kategoriziranje prvotnih prebivalcev. Vse do 1815, skoraj štiri desetletja po razglasitvi samostojnosti, se je v ameriški družbenopolitični ureditvi kategorija oziroma označevalec Američan pričel uporabljati za evropske predvsem angloameriške potomce kolonizatorjev (Feagin 2010).

Kot smo izpostavili, je prvo obdobje moderne angleške kolonizacije zaznamovano s postopnim zaostrovanjem negativnih reprezentacij in osmišljanj Indijancev ter vzpostavljanjem temeljnih koordinat ne le njihovega osmišljanja, temveč tudi ene od osrednjih koordinat zamišljanja angleške kolonialne populacije. Ti prvi diskurzi kolonizatorjev o Indijancih za razliko od kasnejših angloameriških diskurzov niso popolnoma negativni oziroma so kljub prisotnosti prevladujoče negativnih elementov pri osmišljanju Indijancev prisotni tudi elementi, prek katerih Indijanci niso osmišljani zgolj kot necivilizirani divjaki, temveč kot pretkani, veščji, delavni in posledično nevarni ne zaradi svoje neciviliziranosti, temveč elementov civiliziranosti. Z drugimi besedami, so bili osmišljani kot nevarni prav zaradi svoje podobnosti z angleškimi kolonizatorji. (glej Berkhofer 2011).

V osmišljanju prvotnih prebivalcev s strani angleških kolonizatorjev je mogoče zaslediti mnoge vednostne okvire naslovljene v refleksiji zgodnjemodernih vednostnih okvirov, ki predstavljajo pomembne zbir idej ameriških oziroma angloameriških rasističnih diskurzov. Poleg diskurzov divjaštva je mogoče identificirati osrednje ideje teoloških diskurzov diferenciacije oziroma vednostnih okvirov prek prisotnosti ideje poganstva in slavljenja hudiča. Hkrati je mogoče identificirati zbir sekularnih idej o »univerzalni« »pravi« družbenopolitični ureditvi, institucijah, razmerjih, odnosih ter diskurzih živalstva, ki jih je mogoče najti že v zgodnjemodernih osmišljanjih temnopoltih Afričanov in je specifične človeške skupine prek navezave na divjaštvo umeščal na nižja mesta v okviru prevladujočega osmišljanja narave in njej imanentnih hierarhij v okviru »velike verige biti« (glej Berkhofer 2011).

Osmišljanje Indijancev je bilo hkrati v samem središču osmišljanja temeljnih koordinat vzpostavljajoče se angleške moderne družbenopolitične ureditve, ki so se vzpostavile od pričetka državljanskih vojn (1641) do »veličastne revolucije« (1688). Oba osrednja politična teoretika tega obdobja, Thomas Hobbes in John Locke, ki se uvrščata med »očete« oziroma lahko njuna razmišljanja reflektiramo kot temeljna za »arhitekturo« modernih evropskih in globalnih družbenopolitičnih ureditev, se namreč v svojem osmišljanju moderne ureditve navezujeta na specifično osmišljanje Indijancev, da bi utemeljila novo politično in družbeno strukturo, nov vir legitimnosti ter legalnosti, da bi ločila naravno in družbeno/politično oziroma necivilizirano-civilizirano. Oba na primer svoj temeljni pojem »naravno stanje« osmisli v navezavi na percipirano življenje Indijancev, pri čemer je mogoče pri obeh identificirati tako implicitno afirmacijo superiornosti angleške družbenopolitične ureditve kot obe toka osmišljanj Indijancev kot bodisi surovih divjakov, ki so neomikani in živalski, bodisi kot »dobrih divjakov«. Različna razumevanja »naravnega stanja« so bila izhodiščno posledica različnega razumevanja prvotnih prebivalcev Severne Amerike. Hobbes tako Indijance osmisli kot divje ljudi, katerih življenje je približek njegovega izjemno vplivnega opisa naravnega stanja, ki ga določa revno, umazano, surovo in kratko življenje.⁴⁴ Na drugi strani Locke Indijance osmisli kot »inteligentne divjake«, dejansko živeče v stanju, ki ga je opredelil kot naravno stanje oziroma stanje, ki je evropske družbe določalo v pradavnini. V svojem premisleku naravnega stanja kot predhodnega civilizirani, beri angleški (in evropski) ureditvi,

⁴⁴ Glej T. Hobbes (1660).

temelječi na družbeni pogodbi, s katero avtonomni racionalni posamezniki zapustijo naravno stanje in se zaradi multiplih predvidenih koristi podredijo kolektivni odločitvi, se Locke namreč eksplicitno naveže na zamišljanje Indijancev. Te osmisli v okviru prvih nastavkov univerzalnega, faznega in unilinearnega-teleološkega razumevanja zgodovine kot postopnega napredka, pri čemer so Indijanci osmišljani kot nahajajoč se na predružbeni ravni, na ravni naravnega stanja, s čimer jih je trdno lociral v primoridalno zgodovino, kjer je življenje določalo naravno stanje. Kot pravi Locke v svojem delu Dve razpravi o vladi (*Two Treaties on Government*): »Na začetku je bil ves Svet Amerika« (Locke 1689/2003). Locke s to trditvijo zaključi svojo osmišljanje naravnega stanja, v veliki meri ilustriranega in utemeljenega na osmišljanju življenja v indijanskih skupnostih, ki po Locku ne temelji na obdelavi zemlje, na dejanskem delu, temveč na pobiranju sadov, ki jim jih neposredno daje narave, in kar jim percipirano onemogoča, da bi kultivirali zemljo in uživali standard, ki so si ga pridelali Angleži. Locke posledično postavi trdne temelje legitimaciji odvzema zemlje Indijancem na osnovi njene nekultivacije. Hkrati tudi neposredno diferencira angleško ureditev od indijanskih in prvo vzpostavi kot jasno superiorno tudi prek reprezentacije praks oblačenja, saj pravi, da se indijanski poglavarji oblačijo, živijo in se prehranjujejo slabše od angleških mezdnih delavcev kljub percipirano izjemno rodovitni zemlji (glej Locke 1689/2003). Ta diferenciacija je ilustrativna tudi v luči teze o prepletanju in sokonstituiranju raznolikih modernih družbenopolitičnih dispozitivov, v tem primeru rasističnega dispozitiva in dispozitiva slojnih hierarhij, saj Locke vladarje indijanskih ljudstev diferencira kot inferiorne tudi implicitno najnižjem, najbolj inferiornem pripadniku družbenopolitične kategorije, ki predstavlja eno najbolj inferiornih kategorij v angleški družbenopolitični ureditvi, in sicer meznega delavca.

Poleg diskurzov, ki so v različnih angleških kolonialnih in metropolnem kontekstu bolj ali manj sistematično utrjevali negativna oziroma prevladujoče negativna osmišljanja Indijancev, so bili tekom prvega obdobja kolonizacije v 17. stoletju med angleškimi kolonizatorji prisotni nekateri protidiskurzi osmišljanja Indijancev. Tako Thomas Morton, eden od kolonistov kolonije Nove Anglije, leta 1637 v svoji knjigi Novi Angleški Kanaan (*New England Canaan*) eksplicitno kritizira prevladujoča negativna osmišljanja prvotnih prebivalcev kot tudi prevladujoča osmišljanja superiornosti angleških kolonistov. Kot pravi Morton (1637): »Med kolonisti prevladuje percepcija Divjakov [tedanji označevalec za Indijance] kot nevarnih ljudi, kot zlobnih ljudi... Odkril sem, da so Indijanci področja Massachusetts veliko bolj humani, srečni in svobodni kot kristjani [tedanji označevalec za angleške priseljence]«. Takšna

osmišljanja Indijancev že v prvih desetletjih niso bili v simetričnem položaju napram diskurzom, prek katerih so se pričeli Indijanci bolj ali manj sistematično inferiorizirati, kar je lepo ilustrirano z odzivom drugih kolonistov, ki ga je bil deležen Morton. Mortona so namreč začeli preganjati in ga nato tudi izgnali iz kolonije tako zaradi njegove osmišljanja Indijancev kot njegovih bližnjih odnosov z njimi (glej Drinnon 1997). V odzivu angleških kolonistov je mogoče identificirati že izpostavljeno percipirano grožnjo, ki so jo Indijanci in njihov način življenja predstavljali, nestabilnim zamišljanjem oziroma diskurzom lastne superiornosti angleških kolonistov, kot njihovim bolj ali manj sistematičnim prizadevanjem za vpis te superiornosti in družbenopolitičnih hierarhij v kolonialno družbenopolitično realnost. Hkrati je mogoče identificirati implicitno zavedanje, da so sistematizirana osmišljanja oziroma diskurzi inštrument tako stabilizacije superiornosti kot na drugi strani legitimacije in racionalizacije nasilnih ter brutalnih praks napram Indijancem v obliki prilaščanja njihove zemlje, njihovega pregona, podjarmljenja in izkoriščanja ter zaslužnjevanja kot tudi njihovega ne le pobijanja, temveč masakriranja. Posledično postane razumljiv oster odziv kolonistov na Mortonovo osmišljanja Indijancev. Oster odziv kolonistov na Mortonova osmišljanja je razumljiv tudi z vidika njegovega druženja in prijateljskih odnosov z Indijanci, ki so jih kolonisti osmišljali prek že omenjene grožnje s kontaminacijo vzpostavljajoče se angleške kolonialne družbenopolitične ureditve s percipirano inferiornimi elementi, praksami, vzorci ravnanja in osmišljanja Indijancev.

Kljub prevladujoče negativnim osmišljanjem Indijancev in pomembnem mestu, ki ga je njihovo osmišljanje igralo v procesu vzpostavljanja ter konsolidacije osmišljanja norme angleške superiorne populacije v ameriških kolonijah, je osmišljanje Indijancev tekom razvoja severnoameriške kolonialne ureditve kot tudi prvega obdobja razvoja ZDA kot samostojne republike ohranilo določeno ambivalentnost. To ambivalentnost lahko osmislimo kot razlog zakaj reprezentacije Indijancev niso odigrale osrednje vloge pri vzpostavljanju koordinat antinorme ameriškega rasističnega dispozitiva. Ambivalentnost osmišljanja Indijancev je ilustrativna v kontekstu vzpostavljanja specifične angloameriške identitete in angloameriške superiornosti napram lastni kolonialni metropoli v smislu simbolizacije in zamišljanju temeljev nove ameriške družbenopolitične ureditve v obdobju njenega konstituiranja. V okviru antiangleškega oziroma antikolonialnega upora dela ameriške kolonialne populacije so se namreč ti samozamišljali deloma tudi prek specifičnega osmišljanja Indijancev in njihove družbenopolitične ureditve, ki so jo v teh okvirih osmišljali predvsem kot avtohtono področju Severne Amerike in kot svobodne. Tako so bili na primer kolonisti (»Sinovi svobode«), ki so

v Bostonu leta 1776 v eni najbolj odmevnih akcij, prek katerih je bila sprožena ameriška revolucija, uničili pošiljko čaja, oblečeni v indijanske kostume, ki so simbolizirali njihovo identifikacijo z Ameriko in radikalno destabilizacijo njihove identifikacije z in podrejanja kolonialni matici Angliji oziroma Britaniji. Kot izpostavljata Grinde in Johansen (1991), so patrioti simboliko Indijancev uporabljali za reprezentiranje lastne podjarmljenosti in dominacije s strani britanske nadvlade. Tudi v nekaterih svojih pamfletih, prek katerih so patrioti poskušali med kolonialno populacijo sistematično diseminirati antibritanske diskurze, so se podpisovali kot »Mohawks« (ljudstvo, ki je živel na območju današnje zvezne države New York).⁴⁵ Poleg tega so risarji stripov ameriškega revolucionarnega obdobja uporabljali podobo Indijancev za osmišljanje razmerja med severnoameriškimi kolonisti in Britanci (glej Loewen 2008). Hkrati so kolonisti v svojem osmišljanju nove družbenopolitične ureditve posredno in neposredno črpali iz določenih poznanih indijanskih tradicij svobode, bratstva, enakosti kot tudi nastavkov demokratičnega odločanja v okviru nemonarhičnih družbenopolitičnih ureditev. Poleg tega so politični simboli nove republike imeli eksplicitne indijanske elemente. Na primer ameriški gologlavi orel, osrednji simbol ZDA od njenega nastanka, je v svojih krempljih stiskal šop puščic, kar je simboliziralo »nezlomljivost« 13 kolonij⁴⁶ in je bilo neposredno prevzeto od simbolov Irokeške zveze (šest puščic, ki so imele enak pomen nezlomljivosti) (glej Grinde 1991). Podobno ambivalentnost lahko identificiramo tudi glede povezovanja osrednjega označevalca in osrednje družbenopolitične kategorije oziroma norme ameriške ureditve. Kot smo izpostavili, se namreč termin Američani, ki je bil pred tem uporabljan za designacijo prvotnih prebivalcev, od leta 1815 prične trdno povezovati z angloameriškimi (evropskimi) Američani. Z izpostavljanjem določene ambivalentnosti diskurzivnega statusa prvotnih prebivalcev ne predpostavljamo, da je bil dejanski položaj Indijancev v okviru vzpostavlajoče se angleške kolonialne in kasneje ameriške družbenopolitične ureditve ambivalenten. Ta se je s širitvijo ZDA po osamosvojitvi 13 kolonij sicer kontinuirano poslabševal.

Če so se patrioti deloma identificirali v navezavi na Indijance in so bile simbolika kot temeljne koordinate družbenopolitičnih institucij ZDA, osmišljane v navezavi na Indijanske družbenopolitične ureditve ter posledično Indijancev ni mogoče identificirati kot temeljno ekstremno koordinato, temeljno antinormo, temeljno inferiorno družbenopolitično skupino,

⁴⁵ To je paradoksalno predvsem z vidika, da je, kot bomo celoviteje naslovili v refleksiji ameriške revolucije, bil eden od glavnih vzrokov intenziviranja napetosti med Britanijo in severnoameriškimi kolonisti, prizadevanje kolonistov, da zasedejo oziroma odvzamejo zemljo Indijancem tudi onkraj Apalačev (glej npr. Blackburn 2011).

⁴⁶ V smislu, da je eno puščico oziroma kolonijo mogoče zlomiti, enotnih 13 kolonij ne.

lahko v antibritanskih diskurzih ameriških kolonistov identificiramo družbenopolitično skupino in kategorijo, ki se je tekom razvoja kolonialne ureditve vzpostavila kot temeljna antinorma angloameriškega rasističnega dispozitiva. Ameriški revolucionarji so namreč v okviru svojih diskurzov, uperjenih proti nadvladi Britanije artikulirali v veliki meri konsolidirano antinormo sužnjev oziroma družbenopolitično skupino in kategorijo temnopoltih Afričanov (in potomcev temnopoltih Afričanov), ki so se tekom razvoja suženjstva kot ene od osrednjih institucij oziroma zbirov institucij, konstitutivnih za angleško kolonialno ureditev in kasnejšo ureditev samostojnih ZDA, neločljivo povezali s suženjstvom ter inherentnimi lastnostmi percipirano pertinentnim sužnjem. Ameriški revolucionarji so pri tem v svojih diskurzih hkrati nadgradili diskurze prisotne v angleški revoluciji 17. stoletja, kjer je bila absolutna oblast kralja oziroma podložnost kralju delegitimirana na temelju nasprotovanja suženjstvu, pri čemer je suženjstvo služilo kot metafora za pravno tiranijo kralja nad podložniki (glej Buck-Morss 2000). Na drugi strani so te diskurze povezali s konsolidiranimi ameriški diskurzi racionalizacije in legitimacije suženjstva v okviru angloameriških rasističnih dispozitivov, v katerih je bilo suženjstvo »naravno« stanje temnopoltih Afričanov ter njihovih potomcev in hkrati antitetično angleškim (evropskim) kolonistom, ki so bili zamišljani kot »naravno« svobodni, avtonomni, racionalni (glej Hearn 2009, Feagin 2012).

Preden preidemo na celovito refleksijo vzpostavljanja temeljne antinorme in z njo neločljivo povezanih temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov, je potrebno še enkrat izpostaviti, da kljub temu, da je bila in je diskurzivna pozicija Indijancev v kontekstu samozamišljanja ameriške nacije ambivalentna in ne negativna, katastrofalni vpliv angleške kolonizacije na indijanske družbenopolitične ureditve ne sme ostati neizpostavljen. Indijanske skupnosti in njihove družbenopolitične ureditve so se namreč soočile s trojno katastrofo (glej Deal 1993, Feagin 2001, Loewen 2008) v obliki vojne z brutalnimi kolonisti, ki so jih brez razločkov ubijali oziroma masakrirali, v obliki množičnega umiranja zaradi epidemij, v obliki radikalne destabilizacije svojih ureditev in zamišljanj legitimnosti svojega upora, svojega načina življenja, svojih religij ter pojava bolj ali manj defetističnih praks v obliki samomorov, alkoholizma, spreobrnitve v krščanstvo ter zapuščanje naselbin. Pri tem slednje prakse še vedno predstavljala enega od zbirov praks, prek katerih se tudi sodobni potomci, zaprti v rezervate, soočajo z realnostjo angloameriške dominacije.

4.3 Moderno suženjstvo kot temelj geneze ameriškega rasističnega dispozitivov in moderne ureditve

Čeprav je nova oblika suženjstva in plantaž kot institucij ekstrakcije presežne vrednosti iz dela sužnjev v drugem desetletju 18. stoletja predstavljala glavni vir kolonialnega bogastva in temelj angleških kot tudi drugih evropskih kolonialnih ureditev, konstitucija ter konsolidacija suženjstva ni bila neizogiben kot tudi ne linearen proces, temveč kontingenten proces, ki hkrati ni bil popolnoma naključen, temveč je predstavljal dinamičen produkt uspešne konsolidacije atlantske trgovine s sužnji, uspešne konsolidacije diskurzov legitimiranja suženjstva in zakonov, ki so ga kodificirali in uspešne konsolidacije suženjske plantaže kot modernega (kapitalističnega) podjetja (glej Blackburn 1997, Berlin 1998). V okviru angleških severnoameriških kolonij je bil proces vzpostavitve suženjstva kot temelja družbenopolitične ureditve in gospodarske produkcije ter kolonialne trgovine tesno prepleten tako z globalnim gospodarskim razvojem, transformacijo angleške družbenopolitične ureditve, intrakolonialnimi družbenopolitičnimi in oblastnimi razmerji kot s samo geografijo oziroma okoljem in klimo posamezne kolonije. Kljub raznolikemu razvoju kolonialnih ureditev in različnem položaju, ki ga je imelo suženjstvo temnopoltih Afričanov v posamezni kolonialni ureditvi glede njegovega neposrednega pomena za gospodarski razvoj posamezne kolonije, je potrebno izhodiščno izpostaviti, da se je suženjstvo postopoma tekom 17. stoletja vzpostavilo kot bodisi neposredni bodisi posredni temelj vseh gospodarskih panog severnoameriških kolonij (Williams 1966, Feagin 2001, Blackburn 2011). Hkrati je potrebno izpostaviti, da so se temnopolti sužnji kot širša afroameriška skupnost severnoameriških angleških kolonij vzpostavili oziroma so bili vzpostavljeni kot temeljne antinorme hierarhične matrice vzpostavljalajočih se angloameriških rasističnih dispozitivov v vseh kolonijah, ne glede na neposreden pomen oziroma neposredno razširjenost suženjstva v posamezni koloniji, kar priča o skupnih elementih specifičnih angloameriških rasističnih dispozitivih.

V prvem obdobju konstituiranja angleških severnoameriških kolonij suženjstvo ni bilo zamišljano, percipirano, niti instrumentalizirano oziroma uporabljeno kot temeljna oblika zadovoljevanja potreb po delovni sili, s čimer razmah modernega suženjstva posledično ne moremo identificirati kot neizogibno posledico, temveč rezultat kompleksnih in dinamičnih procesov na lokalni kolonialni, metropolni in globalni ravni. Pri tem je kljub temu potrebno izpostaviti, da je bil pogoj možnosti razvoja in razmaha modernega suženjstva v angleških severnoameriških kolonijah, neločljivo povezan s skokovito rastjo potreb po delovni sili, ki je

bila neločljivo povezana z uvedbo gojenja specifičnih poljščin oziroma dobrin, katerih potrošnja se je v kolonialnih metropolah skokovito večala. Posledično je bil pogoj možnosti razvoja in razmaha modernega suženjstva neločljivo povezan s prvim dejanjem vzpostavljanja uspešne angleške kolonialne gospodarske ureditve, in sicer uvedbo dobičkonosnih kolonialnih poljščin, med katerimi je primarno vlogo igralo uspešno uvajanje tobaka v kolonijo Virginijo in kasneje v druge kolonije.⁴⁷ Glede uvedbe tobaka in osrednje vloge v prvem obdobju gospodarske in družbenopolitične konsolidacije kolonij je zanimivo predvsem to, da se je tobak kljub različnim uradnim prepovedim s strani angleške monarhije uspel prek razširjene mreže trgovcev in lokalnih prodajalcev vzpostaviti kot ena najbolj željenih kolonialnih dobrin prebivalcev metropole. Angleški kolonisti so kmalu pričeli gojiti tudi indigo, bombaž in ingver, pri čemer je tobak v prvem obdobju kolonizacije igral osrednjo vlogo (Blackburn 2011). Pri tem je potrebno posebej izpostaviti, da je bilo z uvedbo gojenja tobaka tesno povezano tudi vzpostavljanje specifičnih produkcijskih oziroma gospodarskih in družbenopolitičnih institucij, in sicer kolonialnih plantaž (Jordan 1968). Plantaže so bile produkt nove oblike merkantilno-plantažnega kapitala, ki se je odzval na napredujočo komercializacijo družbenopolitičnih razmerij v kolonialnih metropolah in posledičnem razmahu evropskih trgov kolonialnega blaga (Allen 2012). Angleški kolonisti so pri tem izhodiščno formo plantaž prevzeli od iberskih kolonizatorjev, pri čemer so predvsem Brazilske sladkorne suženjske plantaže (okoli 1580) predstavljale osrednjo inspiracijo za razmah plantaž najprej v angleških karibskih kolonij in kasneje severnoameriških plantaž (Elliott 2006).

Uvajanje tobaka in drugih dobičkonosnih poljščin ter vzpostavljanje plantaž so bile sicer nujne, a ne zadostne politike in zbiri praks, prek katerih se je konsolidirala kolonialna gospodarska ureditev in so angleške kolonije postale uspešne, s čimer so intenzivirale svojo potrebo po delovni sili in posledično pogoje za uveljavitev in razmah modernega suženjstva. Podobno kot v pri uvajanju tobaka in drugih dobičkonosnih kolonialnih poljščin je kolonija Virginija uvedla specifične politike in ukrepe, ki so se izkazali za izjemno uspešne ter so bili prevzeti s strani drugih angleških severnoameriških kolonij. Virginijsko kolonialno podjetje (*Virginia Company*), ki je vodilo kolonijo Virginijo, je na primer omililo nadzor nad kolonisti

⁴⁷ Široka potrošnja tobaka je bila eden ključnih stimulansov za razvoj kolonialnega gospodarstva. Hkrati se je potrošnja vzpostavila kot posledica že potekajočih gospodarskih in družbenopolitičnih transformacij v Angliji, ki so rezultirale v pojavu specifičnih vzorcev potrošnje in uživanja vsakdanjega življenja. Izbira tobaka ni bila naključna, saj gre za stimulans in ugodje, ki posameznika ne ovira pri vsakdanjem delu, tako kot na primer ravno tako že takrat dostopni marihuana in koka (Blackburn 1997).

in zmanjšala njihove obveznosti do podjetja. Hkrati je bila implementirana politika, ki je zemljo po nizki ceni najema ponudila kolonistom, ki so posedovali resurse (delavce), da so jo lahko obdelali. Zemlja je bila ponujena vsakemu kolonistu, ki je v kolonijo pripeljal nove naseljence. Pri tem so tisti kolonisti, ki so lahko plačali prevoz sebi in svojim služabnikom, lahko dobili toliko večjo posest, kolikor novih naseljencev so na svoje stroške pripeljali (Jordan 1968). Ta politika je stimulirala dvosmerno trgovino med kolonijo in metropolo, v kateri je kolonija izmenjevala tobak za gradbeni material in druge dobrine ter t.i. pogodbene služabnike (*indentured servants*) metropole, katerih status bomo skupaj s samo institucijo pogodbenega služabništva analizirali v nadaljevanju. V procesu konsolidiranja kolonije se je vzpostavila tesna povezanost med kolonialnimi plantažniki in novimi kolonialnimi trgovci ter prodajalci/grosisti v metropolah, ki so financirali tako trgovce kot same plantaže tobaka. Posledično se je Virginija v 20. letih 17. stoletja kot prva angleška kolonija konsolidirala prav prek transformacije profila kolonistov, saj njenega prebivalstva večinoma niso več predstavljali pustolovci in kriminalci, temveč plantažniki, kmetje in pogodbeni služabniki. Hkrati lahko v konsolidaciji Virginije zopet identificiramo izhodiščno specifiko angleške kolonialne ureditve v smislu avtonomnosti kolonistovi napram predvsem španski kolonialni ureditvi. Vzpostavljajoča se plantažna elita Virginije je namreč prek dostopa in zasedanja različnih javnih funkcij v upravi ter milici kolonije dosegla visoko stopnjo avtonomije, saj se angleška monarhija izhodiščno ni veliko vmešavala v delovanje kolonije (glej Deal 1993, Brown 1996, Blackburn 1997, Elliott 2006).

Kljub avtonomnosti in specifičnosti je neavtarkična narava tudi angleške kolonialne ureditve lepo vidna v instituciji pogodbenega služabništva, prek katere so angleške kolonialne skupnosti tešile svoje vedno večje potrebe po delovni sili, in ki je v prvem stoletju angleške kolonizacije Severne Amerike predstavljala dolgo časa osrednjo obliko nesvobodnih oblik delovnih razmerij in je v veliki meri bilo konkurenčno modernemu suženjstvu. Pogodbeno služabništvo se je v prvih desetletjih konsolidacije angleških kolonialnih ureditev tako razvilo v najbolj učinkovit in vseprisoten inštrument, prek katerega so Angleži uspešno spodbujali priseljevanje v svoje kolonije. Kako pomembna je bila politika novačenja pogodbenih služabnikov, priča dejstvo, da so ti predstavljali med 75-85 % vseh priseljencev, ki so v 17. stoletju emigrirali v kolonije Chesapeake (Virginija in Maryland). Hkrati so predstavljali vsaj 60 % vseh priseljencev v druge angloameriške kolonije (Jordan 1968). Institucija pogodbenega služabništva je bila produkt stapljanja španske kolonialne institucije in angleških nesvobodnih oblik delovnih razmerij. V tem kontekstu je razumljivo, da so bila

izhodiščno določila pogodb zelo raznolika, a so se postopoma izoblikovale določene splošne značilnosti teh pogodb. Pogodbeni služabniki v kolonijah Chesapeake so se tako obvezali, da bodo služili svojemu gospodarju od 4-7 let ali do dopolnjenega 21 leta. Pravno in institucionalno so bili pogodbeni služabniki tesno vezani na gospodarja, bistveno bolj kot je to veljalo v španskem kontekstu. Pri tem si je gospodar lastil njihovo delo in je na tej osnovi njihovo delo lahko tudi prodal drugemu gospodarju, s čimer so se pogodbeni podložniki oziroma njihove pogodbe lahko prodajale kot katerokoli drugo blago. Razmere, v katerih so ti služabniki izpolnjevali svoje pogodbene obveznosti, so se zelo razlikovale. Tako so v Marylandu ti služabniki lahko uveljavljali svoje pravice, ki so jim pripadale kot pogodbenim delavcem in tožili za ter iztožili odškodnino od tiranskih gospodarjev, medtem ko so bile te pravice v drugih kolonijah bistveno bolj omejene. Na drugi strani je bilo delovno okolje v vseh kolonijah zelo težko in pogodbeni delavci so bili ne glede na večje bodisi manjše pripoznane pravice izpostavljeni nasilnemu ravnanju svojih gospodarjev, ki so poskušali čim bolj izkoristiti svoje podložnike ter si hkrati zagotoviti njihovo poslušnost in disciplino. O težkih delovnih pogojih priča letna stopnja smrtnosti, ki je presegala 10 % populacije pogodbenih podložnikov. Okrog 40 % vseh pogodbenih podložnikov svojega pogodbeno določenega obdobja dela zaradi predhodne smrti ni izpolnila. Tisti, ki so preživeli pogodbeno obdobje, so postali svobodni kolonisti. Večina teh se je poročila zelo pozno, predvsem zaradi disproporcionalnega razmerja med ženskami in moškimi v kolonijah ali se ni poročila in ni vzpostavila lastnega gospodinjstva, temveč se je priključila že obstoječim gospodinjstvom. Položaj pogodbenih služabnikov se je od pričetka angleške kolonizacije na splošno izboljšal okrog leta 1640, ko so bili sprejeti kolonialni zakoni, ki so predpisali maksimalno dolžino služenja in obvezno izhodiščno materialno podporo posameznikom, ki se jim je pogodba iztekla (glej Jordan 1968, Elliott 2006). Pri tem je bilo delno izboljšanje tesno povezano s transformacijami v angleški družbenopolitični ureditvi in intenziviranjem komercializacije ter posledičnega razmaha angleškega gospodarstva, ki je rezultiralo v pomanjkanju delovne sile za kolonije, kot tudi z splošno razširjenimi diskurzi o težaškem in velikokrat smrtonosnem delu pogodbenih služabnikov. Pogodbeno služabništvo, implementirano v severnoameriških kolonijah je bilo namreč veliko bolj brutalno, bolj ponižujoče, bolj težavno kot služabništvo v Angliji (Snyder 2007). Izboljšanje je bilo posledično strateški odziv kolonialnih elit določenih severnoameriških kolonij na omenjeno problematiko, ki je vključeval premislek kako pridobiti dodatne angleške imigrante. Pri tem je izboljšanje položaja pogosto ostalo le na formalni ravni, saj je bila dejanskost izboljšanja v veliki meri odvisna od možnega strateškega odziva, možnih politik naslavljanja problematike pomanjkanja delovne sile oziroma delovno

sposobnega prebivalstva kolonij, ki so jo specifične družbenopolitične skupine zamejene in osmišljane kot elite imele na voljo v različnih kolonialnih ureditvah.

Kljub temu, da so kolonisti v vseh severnoameriških kolonijah eksperimentirali z modernim suženjstvom in raznolikimi drugimi nesvobodnimi ter svobodnimi oblikami dela, je bila sistematična uvedba suženjstva kontingenten rezultat tako prevlade specifične oblike gospodarstva, ki je bila neločljivo povezana s specifično strukturo kolonialne populacije in specifičnimi oblastnimi razmerij med heterogenimi skupinami kolonistov. Sistematična uvedba suženjstva se je namreč kot ne le možna, temveč legitimna oblika reševanja problema pomanjkanja delovne sile lahko vzpostavila le v kontekstu kolonialnih ureditev, katerih gospodarstvo se je vzpostavilo kot plantažno gospodarstvo (glej Blackburn 1997, Elliott 2006, Berlin 2010). Tako na primer v kolonijo Massachusetts zaradi narave njenega gospodarstva in specifičnih družbenopolitičnih razmerij oziroma specifične strateške situacije med kolonialnimi družbenopolitičnimi skupinami nikoli niso uvozili velikega števila sužnjev. Gospodarstvo Massachusettsa se je vedno bolj razvijalo v smer razvoja manufaktur in predvsem malih kmetij, na katerih je potekala proizvodnja hrane in drugih življenjskih potrebščin, pri čemer je proizvodnja temeljila na delu maloposestnikov, obrtnikov, mezdnih delavcev in pogodbenih služabnikov. Kljub temu, da gospodarstvo kolonije ni neposredno temeljilo na suženjskih plantažah oziroma gospodarski sistem ni bil utemeljen na suženjstvu kot temeljnem produkcijskem razmerju, je bil razvoj kolonije neločljivo povezan s kolonijami, v okviru katerih se je ta proces odvil. Massachusetts je namreč proizvajal hrano in življenjske potrebščine za prodajo angleškim severnoameriškim in karibskim kolonijam, katerih gospodarstvo je temeljilo na plantažni proizvodnji in vedno bolj tudi delovni sili sužnjev. Pri tem je bila vzpostavitev gospodarstva, temelječega na manjših kmetijah in manufakturah, v veliki meri rezultat specifičnih družbenopolitičnih razmerij v koloniji. Strateška situacija tako ni omogočala družbenopolitični skupini plantažnikov (eliti), da uveljavijo svoje interese in razširijo plantaže prek sistematičnega uvoza sužnjev, pri čemer je bil upor predvsem kolonistov-kmetov utemeljen predvsem na percipirani nevarnosti, ki bi ga razmah suženjskega dela predstavljal za njihove zasluge in eksistenco.

Na drugi strani je gospodarski in družbenopolitični kontekst Virginije omogočil sistematično vpeljavo suženjstva v kontekstu »plantažne revolucije«. V Virginiji so namreč plantažniki zaradi vzpostavitve plantaž kot osrednjih produkcijskih enot virginijskega gospodarstva in njihove gospodarske dominacije kot tudi njihove politične dominacije institucij kolonije lahko

sistematično uvedli suženjstvo. Plantažniki namreč niso bili odvisni od taktičnih zavezništev z drugimi kolonisti, kot so bili obrtniki in mali kmetje. Za razliko od Massachusettsa se v Virginiji delovni režim za evropske pogodbene delavce ni omilil, temveč se je, preden so se vzpostavili pogoji za uvoz večjega števila sužnjev, še zaostrel. V Virginijo je bilo namreč večje število sužnjev pripeljano šele po letu 1661, ko se je korenito zmanjšala ponudba pogodbenih delavcev (Blackburn 1997).

V refleksiji prevlade pogodbenih služabnikov in postopnega vpeljevanja suženjstva kot temeljnega produkcijskega načina določenih kolonialnih ureditvah je potrebno na eni strani izpostaviti, da so bili večino 17. stoletja v severnoameriških kolonijah sužnji dražji od pogodbenih delavcev, kar je bilo v veliki meri povezano z množico angleških posameznikov, ki so se bili pripravljene prostovoljno vezati, kar je znižalo cene njihovih pogodb (glej Brown 2009). Manj je bila nižja cena povezana z dejstvom, da je institucija pogodbenega podložništva posameznika vezala zgolj za določeno obdobje, kar je pomenilo, da je bila njihova delovna sila za gospodarje po pretečenem izteku pogodbenega roka izgubljena. Manjši pomen te značilnosti institucije na ceno je bil povezan z izjemno umrljivostjo pogodbenih služabnikov, saj mnogi zaradi težkih pogojev dela in bolezni niso dočakali konca svoje pogodbe. Prevlada pogodbenega podložništva je bila v veliki meri povezana tudi z izhodiščnim preferiranjem pogodbenih služabnikov napram sužnjem s strani angleških kolonistov. Ti so namreč angleške (in evropske) služabnike percipirali kot bolj kompatibilne, kot posedujoč domače vzorce ravnanja in obnašanja, ki jih sužnji percipirano niso posedovali (glej Fields 1990, Blackburn 1997, Berlin 1998, Morgan 2000). Nadalje je bilo preferiranje vezano tudi na dejstvo, da služabnike ni bilo potrebno disciplinirati v delovne procese, saj so te poznali že iz Anglije, kar je znižalo čas porabljen za uvajanje sužnjev. Poleg tega je imelo preferiranje pogodbenih služabnikov tudi finančno dimenzijo, ki ni bila neposredno vezana na nižjo ceno, temveč na manjše finančno tveganje. Za nakup pogodb pogodbenih služabnikov je bilo bistveno lažje pridobiti kredit, saj so bili stroški in rizik transakcije, prek katere so bile pridobljene bistveno manjši, kot je to veljalo za sužnje. Ti so bili namreč kupovani prek kompleksnega atlantskega trikotnega trga med Evropo, Afriko in Amerikami, v okviru katerega so bile transakcije bistveno dražje in bolj rizične. Hkrati za razliko od kolonistov drugih bogatejših evropskih in angleških kolonij angleški kolonisti v severnoameriških kolonijah niso posedovali dovolj finančnih sredstev, da bi si privoščili obsežno število sužnjev. Dejansko so vse do 60. let 17. stoletja ti kolonisti lahko kupovali le najcenejše sužnje oziroma sužnje, ki jih kolonisti drugih evropskih kolonij niso želeli.

Prevlada Anglije v trgovini s sužnji v 18. stoletju, kot prevlada angleških kolonialnih produktov, katerih produkcija je temeljila predvsem na suženjski delovni sili, na evropskih trgih, v luči zelo skromnih in omejenih primerov ter poskusov vpeljave suženjstva v prvih letih angleških severnoameriških kolonij, ni mogoče reflektirati kot pričakovan rezultat prvega obdobja angleškega kolonialnega suženjstva, v katerem so predvsem severnoameriške kolonije igrale zelo obrobno vlogo v atlantskem gospodarstvu. Podobno kot druge kolonialne prakse so tudi institucijo modernega suženjstva angleški kolonisti prevzeli od iberskih, pri čemer splošna sprejemljivost modernega suženjstva med angleškimi kolonisti še ni bila vzpostavljena. Tako je na primer leta 1623 Richard Jobson angleški pustolovec zavrnil nakup sužnjev z besedami »da smo ljudje, ki ne trgujejo s človeškim blagom, niti se ne kupujemo in prodajamo, kot tudi ne kupujemo in prodajamo tistih, ki so nam podobni«.⁴⁸ Šele tekom nadaljnjega razvoja se je suženjstvo vzpostavilo kot hkrati temelj kolonialne ureditve ter osrednji kontekst vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije angloameriških rasističnih dispozitivov.

Kot določen osrednji mejnik pri vpeljavi suženjstva v angleške severnoameriške kolonije se pogostokrat izpostavlja leto 1619, ko je Virginijski kolonisti John Rolfe od nizozemskega trgovca kupil 20 sužnjev (glej Sluiter 1997), pri čemer je potrebno to dejanje osmisliti v širši historični in družbenopolitični perspektivi. Na eni strani ta transakcija priča o splošni prisotnosti vednosti o modernem suženjstvu med evropskimi kolonisti ter posledično tudi med angleškimi kolonisti, ki so prevladujoče svojo vednost o modernem suženjstvu izhodiščno pridobili iz že omenjenih del Richarda Hakluyta, ki je med angleži populariziral institucijo suženjstva prisotno v španskih kolonijah. To postane še bolj očitno v luči označevalca, ki ga uporabi angleški kapitan John Smith za opis omenjenih sužnjev, ko jih označi za »negars« oziroma »negre«, kar implicira prevzem španskih označevalcev za Afričane (Smith v Feagin 2001). Hkrati priča o mednarodni naravi trgovine s sužnji, ki je povezovala raznolike kolonialne sile. V luči družbenopolitičnih transformacij, v okviru katerih so se vzpostavile temeljne koordinate angleške ureditve in družbenopolitičnih razmerij ter hierarhij ter razgradila fevdalna nesvobodna razmerja, se je v angleškem metropolnem kontekstu pričelo v kontekstu dejanske prakse suženjstva v severnoameriških kolonijah njegovo celovitejše osmišljanje, racionalizacija in legitimacije ter legalizacija. Moderno suženjstvo je

⁴⁸ Glej R. Jobson (1623).

predstavljalo zahteven predmet prizadevanja angleških juristov in drugih mislecev, da institucijo osmislijo in legitimirajo prek prilagoditve ter nadgraditve starejših oblik angleškega podložništva, bodisi deloma v navezavi na specifične bolj ali manj uspešne politike in prakse omejevanja svobode posameznikov razvite tekom transformacij zgodnjemoderne angleške ureditve (glej Jordan 1968, Hall 1995, Loomba 2002). Pri tem so se na eni strani naslanjali na arhaično angleško institucijo tlačanstva, ki *de facto* več stoletij ni bila prakticirana. Hkrati je bila še vedno možna institucija v okviru angleškega običajnega prava. Do določene mere se je osmišljanje naslonilo na včinoma neuveljavljene angleške zakone iz 16. stoletja, prek katerih so poskušali disciplinirati postopače s pomočjo obveznega dela in fizičnega zaznamovanja (ognjeni žig na lice v obliki črke V – *vagrant*/potepuh) ter s tem ločitve od »splošne« populacije. Kljub naslonitvi na specifične pretekle institucije kot institucije bolj ali manj prisilnega dela nobena od teh institucij ni mogla biti neposredno uporabljena za legitimacijo in legalizacijo ter samo zamišljanje institucije modernega suženjstva. V tem kontekstu je povedno predvsem to, da se je, kljub določeni heterogeni uporabi označevalca suženj, ki je lahko v angleških zgodnjemodernih diskurzih označeval oziroma vseboval pojme, kot so služabništvo in služenje, razvilo specifično razmerje med obema označevalcem, saj sta se navezovala na specifične družbenopolitične skupine. Če so bili sužnji med drugim osmišljani in razumljeni tudi kot služabniki, služabniki niso bili *a priori* zamišljani kot sužnji.

Specifika modernega suženjstva je posledično predstavljala izhodiščen sicer predvsem epistemološki problem legitimaciji in legalizaciji te prakse v okviru angleškega prava. Pri modernem suženjstvu je bil formalni oziroma pravni odvzem svobode popoln. Hkrati je bilo suženjstvo osmišljano kot trajno stanje, kot trajno razmerje, pri čemer se je postopoma pričelo osmišljati kot doživljenjsko razmerje, ki ni vezano na točno določeno dobo služenja. Poleg tega je bilo suženjstvo zamišljano in implementirano kot dedno v smislu, da so otroci sužnjev avtomatično postali sužnji gospodarju njihovih staršev. V luči popolne izgube svobode so angleški misleci suženjstvo izhodiščno osmišljali kot določeno izgubo človečnosti, saj so bili posamezniki prodajani na trgih, kar je njihovo izkušnjo v očeh Angležev približalo domačim živalim. Na izgubo določenih temeljev človečnosti so se v osmišljanju in racionalizaciji oprli tudi angleški juristi, ki so v 17. stoletju suženjstvo racionalizirali, legitimirali ter legalizirali na eni strani prek »hamitskega« mita in na drugi strani na temelju ideje ujetništva. Položaj sužnja se je v navezavi na idejo ujetništva osmišljal z vidika *de iure* izgube posameznikovega življenja v ujetništvu. Tako Hugo Grotius kot kasneje John Locke sta suženjstvo utemeljila na

temelju ideje ujetništva (glej Grovogui 1996). Ta racionalizacija je bila pogosto temelj suženjske zakonodaje v smislu, da ujetništvo v okviru pravične vojne predstavlja legitimen temelj zaslužnitve (glej Jordan 1968). Povedno glede povezovanja ujetništva in konsekvantne zaslužnitve temnopoltih Afričanov, je dejstvo, da se Angleži prakse zaslužnitve niso posluževali v kontekstu ujetnikov, ki so jih ujeli v »pravični vojni« na evropskem kontinentu in britanskem otočju ter Irski oziroma v kontekstu ujetništva »belih«, evropskih populacij, ki so ji Angleži osmišljali kot podobne in ne radikalno različne kot temnopolte Afričane. Poleg omenjenih racionaliziranj in legitimiranj suženjstva na temelju hamitskega mita in ideje ujetništva so se v okviru angleških in drugih evropskih mislecev med drugimi pojavile moralne legitimacije (suženjstvo tistih, ki so zli po naravi), kot tudi legitimacije in racionalizacije na osnovi posedovanja specifične religije (pogani in neverniki kot sužnji) ter postopoma na osnovi posedovanja specifične barve polti (glej Hall 1995, Berlin 1998, Fredrickson 2002). Pri tem so se intelektualne racionalizacije nahajale v dialektičnem razmerju sokonstituiranja oziroma soartikuliranja z razvojem zamišljanja drugačnosti in inferiornosti temnopoltih Afričanov, ki so se vzpostavili kot »idealna« populacija za zaslužnitev. Kljub temu, da so bili kot prvi sužnji v angleških kolonijah prodani in uporabljeni afriški sužnji in je bila racionalizacija v veliki meri referirana na specifična osmišljanja Afričanov, so angleški kolonisti in kasneje Američani vse do državljanske vojne prakticirali tudi zaslužnjevanje Indijancev in trgovanje z njimi se je v določenih severnoameriških kolonijah na primer v Južni Karolini vzpostavilo kot dobičkonosno (glej Loewen 2008).

Kljub temu, da so se prvi afriški sužnji v angleških severnoameriških kolonijah pojavili že v prvem desetletju 17. stoletja, v prvih 50. letih angleških severnoameriških kolonij (od 1619 do 60. let 17. stoletja) niso igrali odločilne vloge v produkcijskem sistemu nobene od kolonij. Tudi v Virginiji, kot osrednji plantažni koloniji, v omenjenem obdobju nikoli niso presegli 5 % prebivalstva kolonije. Posledično vpeljava suženjstva v severnoameriške angleške kolonije z vidika večanja njihovega števila ni potekala postopoma oziroma linearno, temveč je skokovito narasla konec 17. stoletja, ko so bili pogodbeni služabniki, v prvem kolonialnem obdobju prevladujoča delovna sila, nadomeščeni z afriškimi sužnji. Majhna suženjska populacija prvega obdobja je bila v veliki meri povezana z omejenimi finančnimi možnostmi severnoameriških angleških kolonistov, ki je bila tesno povezana z nižjo dobičkonosnostjo njihovih manjših plantaž od plantaž v drugih kolonialnih kontekstih. V severnejših kolonijah Severne Amerike hkrati z neobstojem temeljne kolonialne dobičkonosne poljščine, ki bi bila primerna za izvoz na evropske trge in omenjeno prevlado manjših družinskih kmetij (Elliott

2006). Zgodnje angleške severnoameriške kolonialne ureditve so se posledično vzpostavile kot ureditve s sužnji in ne suženjske ureditve, ki bi bile singularno odvisne od suženjske delovne sile ali/in od gospodarstva neposredno in posredno utemeljenega na suženjstvu (glej Berlin 1998).

Če so Virginija in druge severnoameriške kolonije odigrale pionirsko vlogo v vzpostavljanju okvirov, struktur, politik, institucij in praks, ki so omogočile konstituiranje in utrditev kolonij ter bile prve, ki so uporabljale suženjsko delovno silo, so v procesu razmaha kolonialnega gospodarstva ter skokovitega razvoja kolonialnih družbenopolitičnih ureditev, neločljivo povezanega s sistematično vpeljavo suženjske delovne sile, sprva igrale sekundarno vlogo. Šele specifičen splet okoliščin, ki so omejile ponudbo evropskih pogodbenih služabnikov, kot načrtno posnemanje institucij in praks, v okviru drugih angleških kolonialnih kontekstov, so omogočili razmah severnoameriških kolonialnih ureditev in razmah njihovega gospodarstva. Pri vzpostavljanju sužnjelastniškega gospodarstva in družbenopolitične ureditve so se angleški severnoameriški kolonisti zgledovali predvsem po modelu, ki so ga angleški kolonialni plantažniki razvili na koloniji Barbados v 40. in 50. letih 17. stoletja v procesu vpeljevanja osrednje kolonialne poljščine, in sicer sladkornega trsa.⁴⁹ Pri tem so angleški kolonisti ta model razvili na temelju sistema oziroma zbira tehnik in tehnologij, praks, institucij in razmerij suženjske plantaže, ki so ga razvili Portugalci v Braziliji. Brazilija je namreč predstavljala prvi in najbolj spektakularen primer generiranja izjemnih dobičkov prek sistema ogromnih suženjskih plantaž (Mendieta 2004). Vpeljava sladkornega trsa kot ključne poljščine na Barbados je plantažnike soočila s problemom opiranja na »pogodbene podložnike«. Ne le, da so se ti izkazali kot težko vodljivi in uporniški, temveč večina med njimi po izpolnjeni pogodbi ni ostala na plantažah kot svobodni delavci, s čimer so plantažniki izgubili nujno potrebno delovno silo. Barbadoški plantažniki so kot ključno rešitev percipirali in implementirali sistem suženjske delovne sile, ki so ga nekateri med njimi spoznali pri svojih obiskih v Braziliji (glej Blackburn 1997, Elliott 2006). V severnoameriških kolonijah so pričeli s sistematičnim vzpostavljanjem suženjskih plantaž in prevzemanjem barbadoškega modela šele od 60. let 17. stoletja naprej, pri čemer je dejanski razmah sledil konec 17. stoletja in v 18. stoletju, ko so se cene afriških sužnjev znižale in so postali severnoameriški plantažniki finančno sposobni kupovati sužnje neposredno iz Afrike.

⁴⁹ Za izjemen pomen sladkorja pri vzpostavitvi moderne družbenopolitične ureditve v evropskem in globalnem kontekstu glej delo S. Mintza *Sladkost in moč* (2010).

Pred koncem 17. stoletja so suženjsko populacijo, ki je prispela v severnoameriške kolonije, določale specifične značilnosti (glej Berlin 1998, Elliott 2006, Blackburn 2011). Večina te populacije namreč ni prihajala neposredno iz Afrike, temveč so bili t.i. atlantski kreoli, ki so bodisi preživeli nekaj časa v Evropi (na Portugalskem in v Španiji) bodisi v drugih evropskih kolonijah v Amerikah. Posedovali so španska in angleška imena, bili večinoma krščeni oziroma kristjani. Hkrati so poznali mnoge evropske kulturne vzorce in praks kot tudi diskurze Evropejcev. Z drugimi besedami, so bili že socializirani v evropske družbenopolitične ureditve, kar jim je bistveno razširilo strateške možnosti delovanja napram kasnejšim generacijam sužnjev, ki so bili pripeljani neposredno iz Afrike. Na drugi strani je bila že prva generacija sužnjev soočena s postopnim, mestoma sistematičnim vzpostavljanjem in konstitucijo angloameriških rasističnih dispozitivov v smislu postopne reartikulacije/reorganizacije in modernizacije že v predkolonialnem obdobju prisotnih specifičnih rasističnih osmišljanj različnosti, »drugosti« in inferiornosti temnopoltih Afričanov, ki so se pričeli od srede 17. stoletij navezovati na nove temeljne okvire moderne družbenopolitične ureditve. Soočala se je s postopnim razvojem raznolikih tehnik oblasti, prek katerih se je poskušala disciplinirati in kontrolirati suženjska populacija ter vzporedno diferencirati, diskriminirati, marginalizirati napram evropskim kolonialnim populacijam z namenom doseganja osrednjih strateških ciljev zagotavljanja družbenopolitične stabilnosti kolonialnih družbenopolitičnih ureditev njene kohezije in reda ter legitimnosti vzpostavljalajočih se modernih družbenopolitičnih kategorij in hierarhij med njimi. Omenjeni cilji so bili neločljivo povezani s ciljem gospodarskega razvoja prek omogočanja neprecedenčnega ekonomskega izkoriščanja kot inferiornih vzpostavljenih populacij.

Že v okviru prve generacije sužnjev je posledično mogoče identificirati pričetek vzpostavljanja osrednjih družbenopolitičnih kategorij, ki v okviru hierarhičnih matric angloameriških rasističnih dispozitivov igrajo vlogo osrednjih ekstremov, norm in antinorm matrice. Prav začetna ambivalentnost teh družbenopolitičnih kategorij predstavlja ilustrativen kontekst analize in refleksije historične oblastno-vednostne konstitucije specifičnih družbenopolitičnih kategorij in hierarhij med njimi ter vzpostavljanja specifičnih okvirov sistematičnega privilegiranja posameznikov kot pripisanih pripadnikov objektivne kategorije norme ter deprivilegiranja, marginaliziranja in diskriminiranja pripadnikov družbenopolitične kategorije osmišljanje, zamišljane ter zamejene kot antinorme družbenopolitične ureditve. To ambivalentnost je mogoče najbolj jasno reflektirati prek podobnosti in razlik med obema

osrednjima nesvobodnima oblikama dela pogodbenim služabništvom ter suženjstvom in njunim medsebojnim razmerjem.

4.4 Pogodbno služabništvo *versus* suženjstvo

Pri refleksiji podobnosti in razlik med pogodbenim podložništvom ter suženjstvom smo soočeni z določeno dediščino načrtnega diskurzivnega uokvirjanja položaja pogodbenih podložnikov kot bodisi enakega bodisi slabšega od položaja sužnjev (glej Doezema 1999). Kljub historični dejanskosti že omenjenih težkih delovnih pogojev in veliki umrljivosti, je potrebno kritično reflektirati omenjeno percepcijo, saj gre za percepcijo vzpostavljeno v kontekstu pričetka sistematičnega vpisovanja ideje inferiornosti temnopolnih Afričanov napram evropskim populacijam. V tem vednostnem okviru v okviru novega režima vednosti/resnice, ki se je pričel vzpostavljati od srede 17. stoletja, je bilo namreč enako delo pogodbenih delavcev in sužnjev osmišljano kot neprimerno za prve ter primerno za druge. Analize o tem, da so s sužnji gospodarju ravnali bolje kot s pogodbenimi služabniki, je zato potrebno vedno zoperstaviti tako pravnemu položaju obeh skupin oziroma kategorij v specifičnem historičnem in geopolitičnem kontekstu diskurzov, prek katerih so se osmišljale razlike med človeškimi skupinami, tehnikami oblasti in praksami Sebstva, ki so jim bili posamezniki izpostavljeni oziroma, ki so jim bile v okviru njihovih strateških možnosti na voljo v specifičnem kontekstu. Izhodiščno je potrebno tudi izpostaviti, da družbenopolitični skupini nista bili absolutno in jasno zamejeni na specifično poreklo posameznikov *qua* njihovih pripadnikov, kar je bilo v veliki meri posledica izhodiščne *ad hoc* vpeljave suženjstva v angleške severnoameriške kolonije. Čeprav že v sami genezi suženjstva posamezniki z evropskim poreklom niso mogli biti zaslužni oziroma niso mogli pripadati kategoriji sužnjev, hkrati skupina pogodbenih služabnikov ni bila popolnoma zamejena na temelju porekla posameznikov, saj so v prvem obdobju obstajali tudi pogodbeni služabniki z afriškim poreklom (glej McWhorter 2009).

Pogodbeni služabniki in sužnji so se fundamentalno razlikovali v luči permanentnosti njihove podložnosti gospodarju, saj so bili pogodbeni služabniki za razliko do sužnjev, v kolikor so preživeli in v kolikor niso bili kaznovani s koncem pogodbe, svobodni. Gospodarji si v razmerju do pogodbenih služabnikov niso lastili osebe, temveč le dela, medtem ko so v razmerju do sužnjev dejansko posedovali osebo. Na drugi strani so v prvih desetletjih severnoameriških kolonialnih ureditev tako sužnji kot pogodbeni služabniki uživali podobne ugodnosti, kot so zmožnost potovanja, obiskovanja in zbiranja, posedovanja lastnine in trgovanja na trgu kot tudi pričanja na sodišču in ponekod participacije v milici kolonije. Gospodarji prvega obdobja so sužnjem dovoljevali poroke, podobno kot so to dovoljevali

pogodbenim služabnikom, pri čemer so oboji morali imeti dovoljenje gospodarja. Poleg tega so gospodarji sužnjem omogočali krstitev lastnih otrok. Hkrati so imeli v prvem obdobju sužnji možnosti, da izkoristijo določene obstoječe oblike samoosvoboditve, kot je odkup, osvoboditev prek oporoke gospodarjev in osvoboditev prek sodišča v okviru tožb proti nelegalnem zaslužnjanju (glej Jordan 1968). Zadnja možnost je bila pri tem tesno povezana z dejstvom specifične prve generacije sužnjev, saj so ti kot kreoli zasedajoč liminalne pozicije v družbenopolitični skupnosti v smislu poznavanja raznolikih kulturnih vzorcev in praks pridobili vednost o tej možnosti angleškega pravnega sistema.

Izhodiščna formalna razlika med razmerjem suženjstva in pogodbenega služabništva je bila v kontekstu družbenopolitične realnosti kolonij zabrisana, saj so služabniki in sužnji živeli ter delali skupaj, bili v okviru produkcijskega procesa enako obravnavani in s strani gospodarja enako izkoriščani. Tako pogodbeni služabniki kot sužnji so bili na delovnem mestu podobno formalno podvrženi splošnim angleškim praksam utemeljenim na elizabetinskih zakonih o delovnih razmerjih (glej Blackburn 1997). Podoben položaj in izkušnje na delovnem mestu, kot tudi skupno življenje v istih prostorih, so v prvem obdobju kolonij med pogodbenimi služabniki in sužnji vzpostavili pogoje možnosti za skupno delovanje, za skupni taktični boj z namenom razširitve skupnih strateških možnosti. V tem obdobju so si tako delavci in sužnji priborili razširitev tradicionalnih pravic angleških delavcev. Le redki posamezniki so morali delati več kot pet in pol dneva med poletjem. Zima je pomenila splošno omejitev dela, ker enostavno ni bilo dovolj dela na tobačnih plantažah tistega obdobja. Obe družbenopolitični skupini na plantažah tobaka sta imeli proste nedelje kot tudi proste pol sobote. Poleg tega so imeli prosto vse praznike, ki so bili v 17. stoletju številni. Tudi ob dnevih, ko so delali, so si priborili dolge poldnevne odmore. Pogodbe in vzpostavljene navade so gospodarje in gospodarice zavezovale, da so svojim služabnikom in sužnjem priskrbeli obleko, hrano in domovanje ter omejevale njuno pravico, da delavce kaznujeta. V prvem obdobju kolonij je bilo posledično samovoljno kaznovanje redko. Plantažniki so delavce tako kaznovali prek sodišč (glej Blackburn 1997, Elliott 2006, McWhorter 2009). Na drugi strani so plantažniki prizadevanja za izboljševanje položaja pogodbenih služabnikov in sužnjev ovirali ter razvijali različne tehnike, prek katerih so zagotovili tako disciplino kot poslušnost svojih delavcev kot njihovo večjo produktivnost. V plantažni praksi se je posledično omenjene zakone/določila in navade velikokrat kršilo. Pogodbeni služabniki v kolonijah so bili tako bistveno večkrat fizično zlorabljeni kot delavci v Angliji, pri čemer so bili sužnji še veliko pogosteje izpostavljeni nasilju. Pogodbeni podložniki in sužnji so si bili »enakopravni« v smislu, da so

bili oboji v relativno enaki meri izpostavljeni brutalnemu izkoriščanju in rigoroznim praksam discipliniranja, hkrati so v okviru percipirane enakopravnosti v razmerah solidarnosti razvijali določene uporne prakse kot tudi prakse osvoboditve (glej Morgan 1975, Foucault 2001a).

Ena od ključnih skupnih praks oziroma tehnik upiranja je bil pobeg, v okviru katerega so sužnji in pogodbeni služabniki velikokrat tesno sodelovali, pri čemer zaradi različnih strateških možnosti tesno povezanih z že prisotnimi diskurzi osmišljanja človeških razlik in osmišljanja temnopoltih Afričanov kot inferiornih Angležem (in Evropejcem), prisotnih med angleško kolonialno populacijo, tudi v prvem obdobju konstitucije kolonialnih ureditev niso bile enako uspešne (glej Berlin 1998, 2010). Pogodbenim služabnikom je namreč njihov percipiran »evropski«/»krščanski« izgled že tedaj razširil strateške možnosti delovanja, saj so za razliko od pobeglih sužnjev lahko poniknili v populacijo svobodnih kolonistov. Če je bil namreč status kolonistov s percipiranim in pripoznanim »evropskim« zelo raznolik, segajoč od družbenopolitičnih elit, do malih kmetov, mezdnih delavcev in (kazenskih) pogodbenih služabnikov, je bil izhodiščen oziroma *de facto* status temnopoltih Afričanov ob prihodu v angleške kolonije suženjstvo. Z drugimi besedami, so bili temnopolti Afričani ob pobegu soočeni z *a priori* percepcijo splošne populacije, da so oziroma so bili sužnji, oziroma s splošno sumničavostjo glede njihovega družbenopolitičnega položaja in pravnega statusa. Sodelovanje med pogodbenimi služabniki in sužnji pri uporabi raznolikih tehnik upora je zelo hitro postalo ena od glavnih problematik v očeh njihovih gospodarjev ter širših kolonialnih družbenopolitičnih elit ter posledično kolonialnih družbenopolitičnih institucij. Razmerja med njimi so se posledično postopoma pričela bolj ali manj načrtno in sistematično regulirati tako na ravni makropolitik v smislu kolonialnih zakonov kot v smislu razvoja specifičnih disciplinarnih ter kaznovalnih tehnik ter vzporednega sistematičnega zaostrovanja diskurzov o oziroma osmišljanju temnopoltih Afričanov in njihove inferiornosti napram angleški (evropski) populaciji, katerih strateški cilji so bili diferencirati in nadzirati ti dve populaciji ter utrditi in legitimirati vzpostavljajočo se hierarhično kolonialno družbenopolitično ureditev.

Pri tem so sistematična prizadevanja kolonialnih družbenopolitičnih elit za vzpostavitev učinkovitih, splošnih in med seboj prepletenih tehnik diferenciranja in hierarhiziranja teh dveh populacij na temelju zamišljenih inherentnih razlik med evropskimi in afriškimi populacijami oziroma prizadevanja za vzpostavitev rasističnih dispozitivov, utemeljenih na specifični problematizaciji človeških razlik in zamejevanju ter homogeniziranju človeških populacij ter posledični specifični racionalizaciji hierarhij, privilegiranju in diskriminiranju ter

izkoriščanj, trčila ob hkratna prizadevanja za vpis, konstitucijo in konsolidacijo reorganiziranih slojnih in spolnih razlik ter hierarhij angleške (zgodnje) moderne kolonialne družbenopolitične ureditve. Ta kontekst lepo ilustrira napetost med različnimi strateškimi cilji vzpostavljaljočih in konsolidirajočih se kolonialnih družbenopolitičnih elit, ki so bile soočene z multiplimi problematikami kot zamišljanji stabilnih družbenopolitičnih ureditev, temelječih na percipirano objektivnih hierarhijah med družbenopolitičnimi skupinami. Soočili so se tako s problematiko sodelovanja sužnjev in pogodbenih služabnikov, s problematiko zagotavljanja dobičkonosnosti kolonialnih gospodarstev in temeljne produkcijske in družbenopolitične institucije plantaže, s problematiko vzpostavljanja reorganiziranih hierarhičnih ureditev, njihove stabilnosti in legitimnosti v očeh večine kolonistov nujno potrebne za zagotavljanje družbenopolitične kohezije in reda, ki sta bila percipirana kot nujno potrebna za dobičkonosnost in reguliranje sodelovanja med sužnji in pogodbenimi služabniki. Hkrati ta kontekst ilustrira prepletenost vzpostavljanja raznolikih modernih dispozitivov diferenciacij, homogenizacij in hierarhizacij, pri čemer so bile tako napetosti, kot prepletenosti in medsebojno utrjevanje modernih družbenopolitičnih zamejitev ter hierarhij, privilegiranj in diskriminiranj ter izkoriščanj rezultat in vzrok spreminjajočih se strateških oziroma oblastnih razmerij med specifičnimi družbenopolitičnimi skupinami. Prav slednjo lahko razumemo kot enega od ključnih razlogov, zakaj v prvem obdobju kolonij, kljub zaostrovanju razlik in neenakosti med angleško (evropsko) populacijo ter afriško populacijo, tako na diskurzivni ravni kot v smislu implementirane zakonodaje, reguliranje sodelovanja med pogodbenimi služabniki in sužnji ni moglo biti učinkovito v smislu preprečevanja njihovih skupnih pobegov niti uporov. Pogodbeni služabniki so namreč v prvem kolonialnem obdobju predstavljali večino nesvobodne delovne sile, na kateri je temeljila realizacija dobičkov kolonialnih elit, s čimer so bili izpostavljeni enakemu gospodarskem izkoriščanju kot sužnji. Specifična finančna (cena sužnjev), gospodarska (manjše plantaže), družbenopolitična (domačnost in velika ponudba pogodbenih služabnikov) in geopolitična (marginalnost severnoameriških kolonij) situacija je bodisi onemogočala bodisi odvrčal kolonialne plantažnike od sistematičnega uvoza sužnjev v prvem kolonialnem obdobju (glej Harris 2003). To je omejilo strateške možnosti kolonialnih družbenopolitičnih elit, da v okviru plantaž vzpostavijo sistematično privilegiranje pogodbenih služabnikov napram sužnjem ter posledično v te populacijo uspešno vpišejo ostro zamejitev in hierarhijo, temelječo na vzpostavljenih percipirano nepomirljivih razlikah med populacijami. V tem obdobju so tako plantaže služile poleg generiranja dobičkov kot ene od osrednjih institucij reorganizacije/vzpostavljanja in konsolidacije dispozitivov slojnih diferenciacij in

hierarhizacij ter posledičnega samodiscipliniranja posameznikov v elite kolonij ter discipliniranja množice pogodbenih služabnikov v nižje sloje kolonij ter njihovega podrejanja ter sprejemanja strogo hierarhične kolonialne družbenopolitične ureditve. Plantaže so že od njihove geneze igrale eno od osrednjih vlog racionalizacije in legitimacije kolonialne družbenopolitične elite (glej Mendieta 2004). Sistematično, velikokrat brutalno discipliniranje in kaznovanje pogodbenih služabnikov na plantažah, ki se ni razlikovalo od discipliniranja in kaznovanja sužnjev v tem obdobju ter vzporedno sprejemanje zakonov, ki so uvedli ostre kazni za neposlušnost predvsem za prakso pobega, kot tudi uvedba raznolikih tehnik nadzora in kontrole pogodbenih služabnikov, ilustrira vlogo plantaž kot osrednjih institucij vpisa slojnih/razrednih hierarhij.

Pri tem prav regulacija, discipliniranje in kaznovanje praks pobega hkrati ilustrirajo podobnost med položajem sužnjev in pogodbenih služabnikov ter postopoma in nelinearno vzpostavljaljajočim se diferenciranim in neenakopravnim obravnavanjem temnopoltih Afričanov in posameznikov z evropskim poreklom (glej Blackburn 1997, Mendieta 2004, Nielsen 2011). Tako sta bili obe skupini ob pobegu izpostavljeni tehniki pretepanja, pohabljenja kot tudi označevanja prek ognjenih žigov. Pogodbeni služabniki so bili vedno soočeni tudi s tehniko kaznovanja podaljševanja pogodbe služenja gospodarju. Virginijski zakon iz 1642 je na primer kot kazen za pobeg opredelil podvojitev let služenja, pri čemer je zakon predvidel tudi dodatno kazen podaljšanja služenja za pogodbene služabnike, če so ti sodelovali s sužnji. Isti zakon je ob večkratnem pobegu opredeljeval, da se posamezniku v lice vžge črka R (pobegli-*runaway*),⁵⁰ kar je bila ena od tehnik uporabljena tudi pri kaznovanju sužnjev, pri čemer je imela v primeru pogodbenih služabnikov ta praksa ne le kaznovalno funkcijo, temveč je hkrati vzpostavila vizualno razliko med svobodno populacijo ter pobeglim pogodbenim služabnikom. Posamezniku je zelo zamejila možnosti skrivanja v okviru svobodne kolonialne populacije ter hkrati ostro vpisala slojno hierarhijo v posameznikovo telo. Večkratni pobeg je v določenih kolonijah, na primer v Marylandu, lahko po zakonu (sprejetem leta 1639) pomenil tudi smrtno kazen.

Poleg izpostavljene podobnosti obravnave in ravnanja s pogodbenimi služabniki ter sužnji je eno od ključnih ambivalentnosti prvega kolonialnega obdobja, ki kaže na postopnost vzpostavljanja temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov, predstavljala na

⁵⁰ Gre za ilustrativen primer adaptacije disciplinarne in suverene prakse angleških metropolnih oblasti, ki je bila v Angliji uporabljena proti potepuhom in postopačem.

eni strani formalno neinstitucionalizirana oziroma *ad hoc* narava suženjske ureditve, saj na ameriške kolonije vse do 60. let 17. stoletja niso sistematično pravno institucionalizirale suženjstvo. Zakoni so se na suženjsko populacijo nanašali predvsem posredno ali le v določenih členih, s katerimi so urejali razmerja med gospodarji in nesvobodnim delavci oziroma služabniki. Zakonodaje, ki bi celovito urejala status gospodarjev in sužnjev ter njuno medsebojno razmerje ter ga razmejila glede na druga delovna razmerja, se je pojavila šele z reorganizacijo celotnega angleškega kolonialnega sistema in angleških kolonialnih družbenopolitičnih ureditev kot tudi same angleške družbenopolitične ureditve, v okviru katere se pojavijo nove tehnologije oblasti, novi režimi vednosti in etični režimi, neposredno pertinentni za vzpostavljanje temeljnih koordinat angloameriških rasističnih dispozitivov. Hkrati tudi zamejitev družbenopolitične kategorije pogodbenih služabnikov v prvem kolonialnem obdobju ni vključevala zgolj posameznike z evropskim poreklom. Za razliko od kategorije sužnjev, v katero so bili zamejeni, kategorizirani in disciplinirani ter v okviru katere so bili izkoriščani in hierarhizirani posamezniki z afriškim poreklom kot v manjšem delu tisti z indijanskim poreklom in nikoli posamezniki z evropskim poreklom, je bila kategorija pogodbenih služabnikov veliko bolj ambivalentno zamejena na posameznikovo poreklo.

Ker so v prvem obdobju sužnji posedovali bistveno širše možnosti osvoboditve, se je v prvem obdobju kolonialnih ureditev namreč vzpostavila populacija svobodnih posameznikov afriškega porekla, ki so posledično lahko vstopali tako v svobodna delovna razmerja kot bili predvsem zaradi dolga primorani vstopiti v razmerje pogodbenega podložništva. Kljub izhodiščni ambivalentnosti zamejitve družbenopolitične kategorije pogodbenih služabnikov je mogoče že tekom prvega obdobja razvoja kolonialne družbenopolitične ureditve identificirati postopno zaostrovanje zamejitev med kategorijama pogodbenih služabnikov in sužnjev na temelju porekla oziroma barve polti posameznika. Enega najbolj ilustrativnih primerov tega procesa je precedenčni sodni primer Johna Puncha iz leta 1640 (glej Horton 2005). Tedaj je splošno sodišče razglasilo kazen za tri pobegle pogodbene služabnike, ki so jih ujeli na begu. Medtem, ko sta bila pogodbeni služabnika s škotskega in nizozemskega porekla kaznovana z dodatnim letom služenja gospodarju ter tremi leti služenja koloniji, je bil posameznik afriškega porekla z imenom John Punch kaznovan z vseživljenjskim suženjstvom. Glede na dostopno dokumentacijo noben pogodbeni služabnik z evropskim poreklom oziroma »belo« poltjo ne v prvem ne v kasnejših kolonialnih obdobjih severnoameriških angleških kolonij ni bil kaznovan s podobno kaznijo.

Že zgodnejši primeri, ki jih je moč najti v sodnih spisih kolonij, pričajo o prisotnosti negativnih osmišljanj oziroma diskurzov inferiorizacija temnopoltih Afričanov in njihovo diferenciranje ter hierarhiziranja na podlagi barve polti (glej Feagin 2010). Zanimiv je primer iz prvih let prisotnosti temnopolte populacije v koloniji Viriginiji, ko lahko iz sodnega primera iz leta 1624 razberemo hkrati diferenciacijo na podlagi barve in liminalno pozicijo prve generacije sužnjev. Posameznik, ki je pričal proti angleškemu kolonistu je namreč opredeljen kot John Philip, črnc (negro), pri čemer noben od drugih omenjenih posameznikov ni kodiran prek svoje barve polti ter porekla. Prisotnost diskurzov, prek katerih so bili temnopolti Afričani osmišljani kot inferiorni, postane očitna predvsem prek diskurzivnega vzpostavljanja legitimnosti njegovega pričanja, ki je prisotno v sodnem spisu. V spisu je namreč opredeljeno, da je bil Philip krščen v Angliji pred 12 leti, kar tudi razkrije njegovo kreolstvo. Že v kontekstu prvega obdobja vzpostavljanja kolonialne ureditve so bili posledično posamezniki afriškega porekla osmišljani kot najbolj inferiorna populacija v okviru vzpostavljajoče se matrice hierarhij kolonialne družbenopolitične ureditve, kar priča o prisotnosti (negativnih) osmišljanj Afričanov iz predkolonialnega obdobja v prvem kolonialnem obdobju.

Pri tem so bila ta negativna osmišljanja temnopoltih posameznikov prisotna predvsem med svobodno kolonialno populacijo ter specifično kolonialnimi elitami (glej McWhorter 2009). Hkrati v prvem obdobju še ni mogoče govoriti o sistematičnem vpisu in diseminiranju diskurzov inferiorizacije temnopoltih posameznikov prek raznolikih družbenopolitičnih institucij in zbirov tehnik oblasti in sistematičnem vzpostavljanju suženjskega sistema ter rasističnih dispozitivov. Poleg že omenjenih sodelovanj med pogodbenimi služabniki evropskega porekla in sužnji v obliki pobegov ter drugih bolj individualiziranih praksah upora, so tudi kontinuirani skupni kolektivni nasilni upori sužnjev in pogodbenih služabnikov proti svojim gospodarjem ilustrativen primer vzpostavitve določene solidarnosti med njimi v prvem kolonialnem obdobju oziroma nestabilnosti na barvi polti ter poreklu temelječih zamejevanj in hierarhiziranj. Poleg že omenjenih osrednjih transformacij, ki so sprožile sistematično vzpostavljanje na suženjstvu temelječe kolonialne ureditve ter sistematičnim vzpostavljanjem angloameriških rasističnih dispozitivov, je v kontekstu identifikacije osrednjih prelomov, ki so bodisi intenzivirali bodisi spodbudili omenjene procese, potrebno izpostaviti pomen širših kolektivnih uporov, ki so v percepciji kolonistov ogrožali same temelje družbenopolitične ureditve. Masovni upori, kot je bil na primer Baconov upor v

Virginiji leta 1676 (glej Jordan 1968), je na primer predstavljal enega od ključnih katalizatorjev sistematičnega prehoda na suženjsko delovno silo in zaostrovanja diskurzov in praks rasističnega dispozitiva.

4.5 Rasistični dispozitiv(i) in suženjstvo prvega kolonialnega obdobja

Kljub temu, da v obdobju do pričetka sistematičnega vzpostavljanja suženjske ureditve kot temelja produkcijskih in družbenopolitičnih razmerij angleških kolonialnih ter metropolne ureditve, ni mogoče identificirati sistematičnega vzpostavljanja modernih angloameriških rasističnih dispozitivov, že v tem kontekstu lahko identificiramo in reflektiramo določene tehnike oblasti, njihove racionalnosti ter posledično temeljne problematike, na katerih slonijo določene prakse Sebstva, določene oblike produkcije vednosti in instrumentalizacijo diskurzov, ki so bili kasneje vpeti, reorganizirani in reartikulirani v okviru sistematičnega procesa vzpostavljanja angloameriškega rasističnega dispozitiva oziroma dispozitivov. V samem uvodu v refleksijo protorasističnih tehnik oblasti, praks Sebstva in upornih praks zaslužjenih subjektov je potrebno izpostaviti, da je mogoče že v prvem kolonialnem obdobju identificirati tako podobnosti kot razlike glede (proto)rasističnih praks in diskurzov med različnimi angleškimi severnoameriški kolonialnimi konteksti, ki so bile tesno povezane s specifično strateško oblastno situacijo v posameznih kolonijah (razmerjem med plantažniki in malimi družinskimi kmetijami ter obrtniki) kot tudi osrednjimi družbenopolitičnimi skupinami kolonij (npr. Puritanci) ter temeljem gospodarstva (pridelava hrane in pridelava poljščin za izvoz na evropske trge) tesno povezanim tako z družbenopolitičnimi razmerij in skupinami v koloniji kot geografsko-klimatskimi razmerami.

Ne glede na (ne)sistematično naravo, ne glede na (ne)osrednjost suženjstva kot družbenopolitične institucije, razmerja, zbira tehnik oblasti, praks Sebstva in diskurzov, ne glede na njegove variacije v okviru vzpostavljanja, konstitucije in konsolidacije modernih (kolonialnih) družbenopolitičnih ureditev izhodiščno determinira nasilje, ki suženjstvo vzpostavi in ohranja. V podstati na prvi pogled najbolj benignih praks in diskurzov v okviru suženjstva je nasilje bodisi neposredno fizično bodisi posredno institucionalno, strukturno in simbolno/diskurzivno. Pri tem se moderno suženjstvo ni razvilo in vpeljalo s temeljnim namenom dehumanizacije ter dominacije, brutalizacije in fizičnega uničenja neevropskih populacij, temveč je bil osrednji namen modernega suženjstva oziroma temeljna ideja, na kateri je temeljilo ekstrakcije dela in s tem presežne vrednosti iz zaslužjenih populacij ter cenovno ugodna proizvodnja kot tudi relativno nizka cena produktov množične potrošnje, bogatenje evropskih (kolonialnih) družbenopolitičnih elit, polnjenje državnih blagajn, tekmovanje z drugimi evropskimi silami in drugimi mednarodnimi gospodarskimi subjekti (glej Cox 1959, Williams 1966).

V nasprotju z zdravorazumsko percepcijo suženjstva kot razmerja popolne dominacije (cf. Foucault 2001 a) v nobeni variaciji modernega suženjstva ne moremo govoriti o takšnem razmerju, o razmerju popolne okostenitve radikalno asimetričnih oblastni razmerij, temveč gre pri modernem suženjstvu za specifično obliko dinamičnih, a hkrati ostro asimetričnih razmerij. Boj med gospodarjem in sužnjem namreč nikoli ni potekal na temelju enakosti. Ta odnos je namreč določal skorajšnji monopol gospodarja nad sredstvi fizične prisile. Sužnji so imeli v različnih historičnih variacijah modernega suženjstva specifično omejene strateške možnosti, pri čemer te omejitve nikoli niso bile dane, temveč so bile podvržene nenehnemu pogajanju v kontekstu kontinuirane asimetrije. Pogajanje lahko vidimo kot zbir najrazličnejših praks upora, ki so jih razvili sužnji in prek katerih so tudi sužnji lahko deloma oblikovali okvir razmerja med njimi in gospodarjem. Hkrati je bilo ne glede na historičen in geopolitičen kontekst vsakršno razmerje med gospodarjem in sužnjem utemeljeno na minimalnem priznanju enega s strani drugega, na minimalnem popuščanju (glej Berlin 1998). Vzpostaviti se je moralo namreč dinamično »ravnotežje« med prepričanostjo gospodarja v svojo nadvlado in na drugi strani sužnjevo percipirano pravico, da nadzira in usmerja svoje lastno življenje. Realnost skupnega življenja, ki jo je določalo mnoštvo interakcij med sužnjem in gospodarjem, je namreč zahtevalo določeno stopnjo koeksistence, v okviru katere so se razvili tako sodelovanje kot boj in nasprotovanje. Ker je bila ta dinamična koeksistenca vezana na specifične pogoje možnosti, specifične širše družbenopolitične kontekste, se je kontinuirano spreminjalo tudi suženjstvo kot institucija in družbenopolitično razmerje, zbir praks in tehnik oblasti, zbir diskurzov legitimacije, zbir praks Sebstva oziroma režimov subjektivizacije.

Suženjstvo v severnoameriških angleških kolonijah je bilo v prvem kolonialnem obdobju oziroma obdobju pred sistematičnim uvajanjem suženjskega sistema v okviru »plantažne revolucije« (glej Blackburn 1997, 2011, Berlin 1998, Elliott 2006) ter vzpostavitve suženjstva kot neposrednega gospodarskega in družbenopolitičnega temelja južnih severnoameriških kolonij ter posrednega temelja severnejših severnoameriških kolonij podobno zamejeno, uokvirjeno ter se je utemeljevalo in udejanjalo prek podobnega zbira tehnik oblasti, diskurzov, praks Sebstva, institucionalnih okvirov ter družbenopolitičnih kategorij. Kljub določenim specifikam so suženjstvo v severnoameriških kolonijah na splošno omejevale in zamejevale specifične značilnosti gospodarstva v tem prvem obdobju. Hkrati so te omejitve omogočile razvoj specifičnih praks upora in praks osvoboditve. Tako družinske kmetije

severnejših kolonij kot večje protoplantažne produkcijske enote južnejših kolonij namreč angleškim kolonistom niso omogočile na eni strani generiranje zadostnih dobičkov, ki bi jih lahko investirali v sistematično vpeljavo suženjstva. Na drugi strani je bila potreba po delovni sili tako na družinskih kmetijah kot na protoplantažah omejena in so jo večinoma lahko pokrivali z delom bodisi svojih družinskih članov bodisi z delom pogodbenih služabnikov. Tudi v južnejših kolonijah, kjer se je gospodarstvo vzpostavilo na temelju pridelave tobaka kot ene od osrednjih izvoznih kolonialnih poljščin, je bilo povpraševanje po sužnjih zamejeno s specifiko pridelave tobaka. Tobak se je namreč za od drugih osrednjih kolonialnih poljščin, kot je predvsem sladkor, lahko uspešno kultiviralo tudi na kmetijah oziroma manjših protoplantažah prevladujočih v prvih obdobjih teh kolonij. Ne glede na delovno intenzivnost pridelave tobaka, ki ga je v obdobjih premora nadomeščala pridelava koruze, je suženjstvo pridelava tobaka zamejevala na temelju nepotrebnosti kompleksne delitve dela, ki je bila neločljivo povezana z plantažno obliko produkcije kolonialnih dobrin. Nadzornikov in organizatorjev dela, ki bi usmerjali in nadzirali delavce ter jih kontrolirali in vzpostavljali stroge hierarhije v okviru dela na polju, kmetje oziroma protoplantažniki niso potrebovali, saj ti niso bili potrebni. Čeprav v manjši meri, so namreč tudi gospodarji kmetij oziroma protoplantaž v prvem obdobju, podobno kot kmetje v severnejših kolonijah, delali skupaj s svojimi pogodbenimi služabniki in sužnji (glej Berlin 1998, 31).

Tako v smislu finančnih možnosti kot v smislu odsotnosti širšega povpraševanja po suženjski delovni sili je posledično področje severnoameriških kolonij predstavljalo in bilo percipirano kot marginalen trg za sužnje v okviru razvijajoče se atlantske trgovine s sužnji. V tem okviru se je razvila specifična trgovina s sužnji tako v smislu nesistematičnosti in majhnega obsega kot tudi tehnik uvoza oziroma transporta sužnjev v kolonije kot v smislu specifikke suženjske populacije, ki je bila pripeljana v kolonije (glej Blackburn 1997, Berlin 1998). Z vidika tehnik transporta je bila trgovina s sužnji specifična v smislu, da so jih v kolonije pripeljali večinoma trgovci in pirati ter angleški »državni pirati«, ki niso izključno ali predvsem trgovali s sužnji. Uvažali so jih v skupinah po nekaj sužnjev skupaj z drugim blagom in sistematično na ladjah specializiranih za prevoz sužnjev, ki so bile sposobne prepeljati ogromno število sužnjev. Tako ti sužnji v severnoameriške kolonije niso potovali v tako katastrofalnih, brutalnih in dehumanizirajočih pogojih kot sužnji, ki so prestali »srednji prehod« (*the middle passage*) oziroma transatlantsko pot v ladjah, posebej konstruiranih za prevoz čim večjega števila sužnjev. Velika večina sužnjev tega obdobja je prispela iz Karibov in med njimi so bili

predvsem tisti, ki jih karibski plantažniki in kupci v drugih evropskih ameriških kolonijah niso želeli kupiti.

Poleg transportne specifike in poti trgovcev s sužnji, je bila ključna specifika severnoameriškega konteksta ta, da so veliko večino sužnjev predstavljali t.i. atlantski kreoli oziroma specifična populacija temnopoltih Afričanov, ki se je razvila ob prvih trgovskih interakcijah med evropskimi in afriškimi političnimi skupnostmi, kot liminalna populacija, večča življenja, ter delovanja v obeh heterogenih in raznolikih družbenih, političnih in kulturnih kontekstih. Kreolski sužnji so namreč med karibskimi plantažniki »sloveli« kot problematični zaradi njihovih pogajalskih sposobnosti, upornosti ter njihove sposobnosti komunikacije in vzpostavljanja zavezništev ter splošnega poznavanja atlantskega trgovskega sistema. Ti kreolski sužnji tako niso v angleške severnoameriške kolonije prispeli brez posedovanja določene vednosti o kulturnih vzorcih, določenih praks upora in prilagoditve, določenih praks Sebstva o evropskih družbenopolitičnih kontekstih. Večina te suženjske populacije je tako posedovala vednostne resurse in prakse, ki so jim omogočili lažje preživetje v družbenopolitični ureditvi dominirani s strani Evropejcev. Ta generacija sužnjev je vsaj okvirno poznala kulturne, družbene in politične vzorce, tehnike oblasti, prakse svojih gospodarjev ter vsaj osnove evropskih jezikov in diskurzov ter praks Sebstva. Generacija, ki ji je sledila, je bila na drugi strani tako kulturno kot lingvistično izolirana in hkrati oropana vseh družbenih, kulturnih, gospodarskih in socialnih praks v procesu zaslužnitve. Prva generacija sužnjev in svobodnih »črncev« je zaradi svoje prilagojenosti evropskim političnim, družbenim, gospodarskim in kulturnim vzorcem, praksam, tehnikam in diskurzom kot tudi praksam upora, ki jih je razvila atlantska kreolska skupnost, zamejila in omejila uspešnost vpisa popolnoma okostenelih hierarhičnih struktur oziroma hierarhično zamejenih družbenopolitičnih kategorij ter uspešnost in učinkovitost (proto)rasističnih praks in diskurzov. Poleg pripadnosti kreolski skupnosti je populacijo sužnjev določala tudi specifična demografska struktura, ki je odstopala od prevladujoče strukture suženjskih populacij. Ta populacija je bila namreč v veliki meri spolno uravnotežena, kar je omogočilo bistveno lažje oblikovanje družinskih vezi. Severnoameriški sužnjelastniki so namreč kljub temu, da so preferirali moške, lahko dobili le sužnje, ki so ostali trgovcem po sklenitvah poslov s karibskimi plantažniki. V določenih območjih je bila črnska populacija celo bolj uravnotežena od angleških kolonistov. Ne le spolna tudi starostna struktura te populacije je bila uravnotežena. Poleg tega so se kreoli izkazali za zelo odporne proti raznolikim boleznim, ki so decimirale belo prebivalstvo kolonij (glej Menard 1995, Berlin 1998, 2010, Post 2003).

V luči specifične suženjske populacije postane razumljiva tudi ambivalentna narava izhodiščnih tehnik discipliniranja in klasificiranja prispele suženjske populacije. Na eni strani so suznjelastniki in kolonialna administracija ter druge evropske družbenopolitične skupine že v prvem obdobju suženjstva uspešno implementirale in artikulirale diskurze ter vzpostavljale specifične elemente režima subjektivacije temnopoltih Afričanov in jih prek tehnik dokumentiranja ter discipliniranja, kot je bila na primer rudimentarna oblika cenzusa kolonialne populacije (glej Robinson 1983), prek katerih so bili afriški suznji »negroizirani« v smislu zamejevanja ter umeščanja posameznikov afriškega porekla v družbenopolitično kategorijo »črncev« (*negros*), percipirane in zamišljane kot homogene ter inferiorne »krščanski«, »angleški« in »svobodni« kolonialni populaciji. Na drugi strani kolonialne družbenopolitične elite niso razvile in implementirale oziroma bile sposobne implementirati tehnik oblasti in diskurzov, prek katerih bi dospelim suznjem že ob samem prihodu odvzeli večino njihovih strateških možnosti delovanja, določene prakse upora in/ali prakse Sebstva, prek katerih so ti ob prihodu obdržali pomemben del svoje subjektivitete, samoosmišljanja in lastnega režima subjektivizacije, ki so predstavljali pomemben element ohranjanja in razširjanja njihovih strateških možnosti delovanja. Suznji te generacije so uspeli ohraniti lastna imena, kar je razvidno iz zgodnjih kolonialnih cenzusov, kjer so posamezniki afriškega porekla opredeljeni kot na primer Antonij, črnc (*negro*) in Marija, črnc (glej Allen 2012). Kljub temu, da je bila posledično prek cenzusa sokonstituirana kategorija »črncev« (temnopoltih), ki je bila v okviru že prisotnih osmišljanj Afričanov osmišljana kot inferiorna, krščanska imena večine pripeljanih suznjev (in nesvobodnih temnopoltih delavcev) pričajo o njihovi predhodni vpetosti v sisteme evroatlantskih družbenopolitičnih razmerij ter uspešnosti ohranitve temelja njihove subjektivitete.

Poleg izhodiščne ohranitve imena so se suznji v okviru svojih izhodiščnih strateških možnosti prvega obdobja lahko oprli na, uporabili, izkoristili ter se referirali in samoosmišljali v navezavi na multiplost možnih statusov ter subjektivitetnih pozicij, ki so bili bolj ali manj dostopni temnopoltim prebivalcem kolonij in so s svojim obstojem deloma destabilizirali enostavno hierarhizacijo med posamezniki kot pripadniki kategorij z evropskim poreklom (belopoltimi) in afriškim poreklom (temnopoltimi). Kreolski suznji so namreč posedovali vednost o različnih oblikah družbenopolitičnih razmerij, od suženjskih, nesvobodnih služabniških do svobodnih razmerij in statusov, ki so se prek konfliktov in pogajanj med suznji in gospodarji razvili v drugih evropskih kolonijah v Amerikah, in ker je bilo suženjstvo

v severnoameriške angleške kolonije preneseno iz drugih ameriških kontekstov, so se kreoli v svojem pogajanju z gospodarji naslonili na določene že vzpostavljene tehnike in prakse s komplementarno diskurzivno racionalizacijo za spreminjaje statusa posameznikov z afriškim poreklom. Afriški sužnji so si izborili možnosti prehoda v drugačna družbenopolitična razmerja bodisi nesvobodna bodisi svobodna (glej Kolchin 2003). Črni sužnji v severnoameriških kolonijah svojih strateških možnosti niso imeli zamejenih s horizontom statusa sužnja kot edine možne oblike, ki ga lahko dosežejo v okviru kolonialne družbenopolitične ureditve, temveč so svoje suženstvo izhodiščno osmišljali kot eno od možnih oblik podložniškega razmerja in eno od možnih oblik delovnega razmerja.

Pri tem status svobodnega prebivalca kolonij ni bil tako s strani sužnjev kot tudi s strani njihovih gospodarjev, kolonialne administracije in širše družbenopolitične skupnosti zamišljan ter percipiran kot nekaj sužnjem nedosegljivega, nemogočega, antitetičnega in »nenaravnega«, temveč kot ena od možnih subjektivnih pozicij. Na drugi strani svoboda substancialnega dela kolonialnih prebivalcev afriškega porekla v percepciji evropske kolonialne populacije ni mogla spremeniti dejstva, da je bila velika večina posameznikov afriškega porekla zaslužjenih in ni mogla destabilizirati vednosti o tem, da so bili posamezniki afriškega porekla ali Afričani zaslužjeni povsod v atlantskem »bazenu«, kar je posledično utrjevalo percepcijo inferiornosti vseh posameznikov afriškega porekla med kolonisti evropskega porekla (glej Feagin 2010). Inferiorizacija črnske populacije je posledično potekala že pred sprejetjem suženjskih zakonov in razvejane diskriminacijske zakonodaje oziroma splošnih makropolitik diferenciacije, hierarhizacije in diskriminacije.

Kljub temu, da je v prvem obdobju kolonij najbolj ostro diferenciranje, najbolj ostro družbenopolitično mejo predstavljala (ne)svoboda posameznika oziroma njegovo umeščanje prek že omenjenega vzpostavljajočega se in konsolidirajočega se dispozitiva modernih slojnih/diferenciacij in hierarhizacij, so bili svobodni posamezniki afriškega porekla izpostavljeni specifičnim tehnikam diferenciacije, inferiorizacije, marginalizacije in diskriminacije na temelju njihove percipirane pripadnosti kot inferiorni osmišljani kategoriji »črncev« (glej Fields 1990, Scott 2002, Horton 2005). Že v prvem obdobju se namreč razvije še danes ena od temeljnih tehnik oziroma zbirov tehnik ameriškega oziroma angloameriških rasističnih dispozitivov in sicer tehnika prodaje storitev in blaga kot črni percipirani populaciji po cenah bistveno višjih od cen, ki jih plačujejo pripoznani pripadniki populacije s svetlo poltjo in evropskim poreklom. Ta zbir tehnik je tako disproporcionalno črpal presežno

vrednost populacije »črncev« k »belim« populacijam tudi v kontekstu formalne enakopravnosti. Populacija svobodnih »črncev« se je pri tem zavedala dejanskosti te hierarhične vključitve, pri čemer so si kontinuirano prizadevali in borili za ohranitev strateških možnosti, ki jim jih je podajal status svobodnih ljudi kolonije. Za pridobitev in ohranitev tega statusa so bili pripravljani plačati omenjene disproporcionalne cene. Hkrati so bili pripravljani prevzeti osrednje prakse Sebstva angleške kolonialne populacije v smislu samonormalizacije (prevzemanja norm-subjekta/populacije) prek identifikacije z osrednjimi družbenopolitičnimi institucijami kolonije ter prevzema in samoaplikacije temeljnih tehnik oblasti, na katerih je temeljilo delovanje in vladanje v okviru kolonialnih ureditev. Na primer dokumentirali so svoje transakcije na okrožnih sodiščih (od lastnine, do dolga in oporoke) in strogo sledili ritualom (praksam) krščanskih cerkev. Njihovi otroci so bili krščeni in hkrati so si prizadevali za botre pridobiti ugledne bele koloniste. Ta populacija je zelo dobro poznala zakone in pogosto so svobodni »črncci« tožili in bili toženi v raznolikih sodnih procesih kolonij (glej Horton 2005). Prav v kontekstu sodnih procesov se je kontinuirano odvijalo tudi njihovo diferenciranje in hierarhiziranje napram svetlopolti svobodni kolonialni populaciji, saj so za razliko od te populacije, posamezniki kot pripadniki svobodne črnske populacije lahko bili kaznovani s zasušnitvijo. Tehnike formalne enakosti so se tako prepletale s tehnikami formalne neenakosti in hierarhizacije. Kljub temu so si s svojim delovanjem svobodne črnske populacije v severnoameriških kolonijah prizadevale in so prispevale k stabilizaciji in normalizaciji suženjstva kot legitimne in legalne oblike delovnega razmerja, s čimer so pomembno prispevale k vzpostavljanju institucije suženjstva kot enega od temeljev kolonialnih družbenopolitičnih ureditev. Njihov temeljni strateški cilj je bila namreč polna integracija v družbenopolitično ureditev in v tem kontekstu so tako tudi sami posedovali in uporabljali sužnje (glej Jordan 1968, Kolchin 2003). Kljub temu, da so nekateri kupovali sužnje, s katerimi so bili v določenih sorodstvenih povezavah, s čimer so jih zaščitili, so mnogi drugi posedovali sužnje z enakim namenom kot drugi angleški kolonisti. Svobodna populacija »črncev« si v prvem obdobju ni prizadevala, da bi spremenila družbenopolitično ureditev in odpravila suženjstvo, temveč je dejansko s svojim delovanjem kolonialno ureditev ter suženjstvo stabilizirala in s tem pomembno sooblikovala.

Kljub dostopnosti različnih tehnik osvoboditve od tožbe na sodišču za razpustitve suženjskega razmerja, do tehnike prepričevanja in pogajanja z gospodarji, ki so posedovali neomejeno pravico do podeljevanja svobode, do tehnike odkupa, so večino črnske populacije predstavljali sužnji in posamezniki v drugih nesvobodnih oblikah delovnih razmerij. Pri tem

so določene severnejše kolonije vzpostavile tudi specifične vmesne statute. Takšen status je bil na primer status »polsvobode«, v okviru katerega so »osvobojeni« sužnji plačevali letno dajatev nekdanjim gospodarjem. Hkrati so njihovi otroci ostali last gospodarjev (Harris 2003). Dostopnost raznolikih tehnik osvoboditve oziroma širina strateških možnosti suženjske populacije namreč ni avtomatično in enostavno ter neizogibno vodila v svobodo, saj so si gospodarji prizadevali otežiti in omejiti prizadevanja sužnjev za osvoboditev in hkrati ta prizadevanja izkoristiti za dodatno izkoriščanje sužnjev, dodatno črpanje presežne vrednosti, ki so jo ti generirali.

Sužnji tega obdobja so imeli tudi pravico do privatne lastnine, lahko so tožili in bili toženi, lahko so pričali na sodišču, imeli so pravico do oskrbe z določenimi količinami obleke in drugih življenjskih potrebščin, večinoma niso bili arbitrarno kaznovani, omogočeno jim je bilo privatno delo in privatna gospodarska aktivnost, saj so lahko prodajali svoje izdelke na trgih. Med drugim so posedovali pravico in udeleževali tudi prakso zamenjave gospodarja, v kolikor jih je ta prekomerno izkoriščal ali jih fizično zlorabljal, pri čemer je bivši gospodar dobil odškodnino (glej Jordan 1968, Blackburn 1997, Berlin 1998). Na drugi strani so bili izpostavljeni raznolikim disciplinarnim praksam in tehnikam nadziranja ter kaznovanja, prek katerih so gospodarji poskušali doseči tako njihovo poslušnost kot predvsem produktivnost ter preprečiti oziroma posameznike odvrniti od določenih upornih praks (glej Kolchin 2003). Če so v tem obdobju gospodarji uporabljali pretepanje, pohabljanje in zapiranje ter vžiganje črke R za discipliniranje pobeglih in ulovljenih sužnjev in so bile te tehnike prevzete tudi v kontekstu sistematičnega vzpostavljanja suženjskega sistema po 60. letih 17. stoletja, je bila ključna specifična tehnik ta, da za razliko od kasnejšega obdobja te tehnike nadziranja in kaznovanja niso bile uporabljene zgolj na sužnjih in temnopoltih pogodbenih služabnikih, temveč so se uporabljale tudi na pogodbenih služabnikih evropskega porekla. Ta »egalitarna« narava kazni je tako omejevala vzpostavitev trdnih in jasnih na barvi polti ter poreklu temelječih diferenciacij ter hierarhij, kar ne pomeni, da so bile tehnike kaznovanja popolnoma enake. Le pogodbeni služabniki afriškega porekla so bili namreč lahko kaznovani z doživljenjskim suženjstvom. Predvsem je vzpostavitev jasnih in trdnih hierarhij med obema družbenopolitičnima skupinama preprečevala dejanskost podobnega vsakdanjega izkoriščanja v samem delovnem procesu, v okviru katerega so tako sužnji kot pogodbeni služabniki opravljali zelo podobna dela na skupnih deloviščih (Glenn 2002).

Čeprav je večina sužnjev bila ruralnih, mnogi na eni strani niso opravljali le kmetijskih del, temveč so se selili iz delovnega mesta na delovno mesto glede na potrebe gospodarja. Na drugi strani so sužnji kot industrijski nesvobodni delavci skupaj z drugimi delavci delali v rudnikih, železarnah, strojarnah, v skladiščih, v pristaniščih, kot mornarji, in v različnih industrijskih vejah, posredno in neposredno povezanih s pomorsko trgovino. Posledično so številni sužnji, predvsem v severnejših kolonijah, živeli in delali v vzpostavljenih se urbanih središčih kolonij (Berlin 1998). Podobno kot je veljalo v okviru kmetijske proizvodnje, tudi v drugih produkcijskih procesih in institucijah nadzorniki ter organizatorji dela, ki bi natančno usmerjali in nadzirali delavce, jih kontrolirali ter vzpostavljali stroge hierarhije, večinoma niso bili vseprisotni. Produkcijske enote zgodnjih kolonij so se le postopoma spreminjale v disciplinarne institucije, ki so posameznike disciplinirale v prilagodljiva, učinkovita, uporabna telesa, nujno potrebna za kompleksnejšo produkcijo razmaha kapitalistične proizvodnje. Hkrati omejenost tehnik spolne delitve, tako sužnjev kot delavske populacije kolonij, priča o specifični naravi zgodnjih produkcijskih družbenopolitičnih institucij in kolonialne družbenopolitične ureditve, v okviru katere se družbenopolitične ureditve niso še posluževale oziroma so se v zelo rudimentarni ravni posluževale tehnik patriarhalno-seksistične delitve in hierarhizacije, da bi stabilizirale ureditev in vzpostavile kohezijo ter red (glej Brown 1996, Glenn 2002, Mottier 2008). Neobstoj oziroma rudimentarni obstoj spolnih diferenciacij in hierarhizacij med populacijo (ne)svobodnih delavcev v zgodnjem obdobju kolonij lahko identificiramo tudi kot ilustrativno za našo tezo vzajemne konstitucije rasističnih in novih patriarhalno-seksističnih dispozitivov.⁵¹

V okviru suženjstva prvega obdobja kolonij so se poleg raznolikih disciplinarnih tehnik oblasti kot tudi inherentno in implicitno ter eksplicitno vedno prisotnih suverenih tehnik oblasti, ki so bile tesno povezane s kaznovanjem pobeglih sužnjev in nesvobodnih temnopoltih delavcev, razvile tudi tehnike oblasti, ki so v luči splošne percepcije suženjstva kot skoraj popolne dominacije paradoksalno temeljile na svobodnih subjektivitetah posameznikov vpetih v nesvobodna delovna razmerja. Nekateri gospodarji tako v južnih kot severnih kolonijah so namreč svojim sužnjem omogočili, da so določen čas dneva lahko delali zase. Ta možnost je bila tesno povezana z idejo nižanja stroškov oskrbe za delovno silo in generiranju dodatne presežne vrednosti ter s tem dodatnih zaslužkov (glej Berlin 1998,

⁵¹ Spolne delitve se pojavijo že konec prvega kolonialnega obdobja, saj pogodbene delavke evropskega porekla za razliko od črnskih delavk niso bile obvezane delati na polju oziroma so zakoni formalno opredeljevali, da na polju delajo pogodbeni služabniki, sužnji in črnske sužnje (Jordan 1968).

Kolchin 2003). Ti dogovori so namreč implicitno ali eksplicitno temeljili na ideji, da bodo sužnji z zaslužkom sami poskrbeli za svojo preživetje in hkrati delili dobiček svojih poslovnih podvigov z gospodarjem. Posledično ta praksa predstavlja primer kompleksne tehnike oziroma tehnologije oblasti, prek katere sta se družbenopolitična ureditev ter gospodarski sistem ohranjala, utrjevala in razvijala. Na eni strani ni spodkopavala družbenopolitičnega reda ter kohezije in hierarhij, saj se je tesno navezala na obstoječo možnost osvoboditve sužnjev prek samoodkupa, ki jo je dejansko omogočila, saj je to možnost vzpostavila kot realističen cilj sužnjev. Tako lahko to tehnologijo osmislimo kot governmentalno tehnologijo oblasti, temelječo na svobodi posameznika, ki se samousmerja, regulira in svobodno deluje, a hkrati s svojim delovanjem realizira širše strateške cilje stabilizacije in vzpostavljanja kohezije ter reda. Na drugi strani je omogočila nadaljnji razvoj produkcijskega sistema, saj so sužnji v veliki meri razbremenili gospodarje stroškov, ki so jih ti imeli z oskrbo sužnjev, s čimer so jim omogočili investiranje bistveno večjih vsot v pridelavo tobaka in drugih poljščin (glej Deal 1993). Kljub izpostavljenim prednostim so sužnjelastniki to tehnologijo oblasti in generiranja presežne vrednosti percipirali zelo ambivalentno. Poskus zamejevanja trgovanja sužnjev je potrebno razumeti predvsem v kontekstu zaostrovanja gospodarske konkurence med sužnjelastniki (Frey 1983).

Privatno gospodarsko aktivnost so za generiranje vednosti instrumentalizirali tudi sužnji, saj so si pridobili obsežno znanje o gospodarskih procesih in aktivnostih, kot tudi specifikah različnih kolonialnih družbenopolitičnih kontekstov. Kljub temu, da so gospodarji izhodiščno poskušali regulirati gibanje sužnjev po kolonijah prek vpeljave dovoljen za gibanje, je bilo prosto gibanje sužnjev po koloniji nujen element tehnologije privatne gospodarske aktivnosti sužnjev. Ta vednost in možnost ter sposobnost gibanja po celotnem območju se je v percepciji določenih gospodarjev, določenih kolonialnih družbenopolitičnih elit vzpostavila kot problematika in kot grožnja vzpostavljajoči se hierarhično stratificirani kolonialni družbenopolitični ureditvi in možnostim kontinuiranega izkoriščanja sužnjev. Hkrati je bila kot grožnja vzpostavljajoče in konsolidirajoče se kolonialne družbenopolitične ureditve, temelječe na specifičnih hierarhičnih razmerjih, osmišljana tudi v luči razvoja določenih kolegialnih odnosov in vzajemne solidarnosti med sužnji ter pogodbenimi služabniki afriškega porekla in evropskimi pogodbenimi služabniki kot tudi mezdnimi delavci ter drugimi revnimi kolonisti evropskega porekla (Morgan 1975, Brown 1996, Berlin 1998). Podobne izkušnje teh populacij v smislu njihovega socio-ekonomskega izkoriščanja ter v veliki meri družbenopolitične marginalizacije so vzpostavile pogoje možnosti za razvoj

raznoliki kolektivnih praks upora oziroma za doseganja skupne koristi v smislu razširjanja strateških možnosti teh populacij napram družbenopolitičnim elitam. V tem kontekstu je tako razumljiv strah družbenopolitičnih elit pred instrumentalizacijo vednosti v okviru skupnih kolektivnih uporov revnejših, izkoriščanih kolonialnih populacij, ki so jo sužnji generirali tekom svojih privatnih gospodarskih aktivnosti, in ki se je predvsem v 2./17. stoletja izkazal za upravičenega v obliki obsežnih kolektivnih uporov, ki so mejili na družbenopolitične revolucije, kot je bil na primer Baconov upor leta 1676, in so predstavljali neposredno grožnjo eksistenci kolonialne ureditve (glej Wood 1996, Berlin 1998, Kolchin 2003).

Družbenopolitična skupnost posameznikov afriškega porekla je že v prvem kolonialnem obdobju razvila prakse, individualne in kolektivne tehnike ter prostore/institucije upora, prek katerih so naslavljali, subvertirali in se upirali svojemu izhodiščno najnižjemu, najbolj inferiornemu položaju, v okviru vzpostavljajoče ter konsolidirajoče se hierarhične matrice kolonialne družbenopolitične ureditve. V tem kontekstu so se razvili tako tedenska srečanja kot druge manj sistematične oblike kontinuiranega druženja populacij črnih sužnjev, nesvobodnih delavcev ter svobodnih ljudi afriškega porekla, ki so med seboj družile bistveno pogostejše in intenzivnejše kot z drugimi kolonialnimi populacijami že v tem zgodnjem obdobju (glej Kolchin 2003). Ta tedenska srečanja so se vzpostavila kot specifičen temporalni, družbenopolitični in geografski prostor, v okviru katerega so bili razviti in udejanjanji alternativni kulturni in družbenopolitični vzorci ter prakse, od uporabe afriških jezikov, izvajanja afriških plesov do petja v afriških jezikih. Z drugimi besedami, so se vzpostavili kot heterotropije (cf. Foucault 1980), prostori kjer se obstoječi družbeno politični red, obstoječa ureditev subvertira in se vsaj za časa trajanja srečanja vzpostavijo utopični/alternativni vzorci, alternativne/utopične ureditve. Ta srečanja so postala eden od osrednjih elementov, osrednjih kolektivnih praks preživetja/upora ter prostori alternativnih identitet za »črnce« ameriških kolonij. Upornega pomena teh srečanja so se zavedali tudi sužnjelastniki, ki so si že v prvem kolonialnem obdobju prizadevali za njihovo prepoved .

Eden od osrednjih kontekstov geneze upornih praks in alternativnih osmišljanj ter praks je bilo tudi pokopališče,⁵² ki ga je mogoče reflektirati kot eno od prvih afriško-ameriških institucij. Že v prvem obdobju kolonij namreč posamezniki afriškega porekla niso smeli biti

⁵² Zanimivo je, da je Foucault svoj koncept heterotropije razvil v okviru refleksije institucionalnih prostorov, med katerimi je izpostavil med drugim tudi pokopališča, ki so posledično že sama na sebi heterotropije (glej Foucault 1986).

pokopani na splošnih kolonialnih pokopališčih tako, da so črni sužnji in svobodni »črnici« bili primorani vzpostaviti svoja pokopališča. Alternativnost se ni nanašala zgolj na prostor, temveč so »črnici« v tem okviru reartikulirali in reorganizirali afriške pogrebne ceremonije. Vzpostavili so se kot prostor upora in prostor kreacije nove kulture v smislu brikolaža afriških in kreolskih praks in diskurzov ter vzorcev in prepričanj evropskih kolonistov. Pokopališča so bila hkrati edini neomejevani konteksti in prostori skupnostnega življenja »črncev«, predvsem sužnjev, ki s strani sužnjelastnikov nikoli niso bili percipirani kot problematični ter jih posledično za razliko od drugih kontekstov in form druženja črnske populacije niso poskušali omejevati. Tako tedenska srečanja kot druge prakse združevanja in socialnega življenja (od porok, maš do šolanja in oblikovanja političnih združenj), predvsem sužnjev, so bile kontinuirano regulirana, nadzirana in vedno bolj sistematično ovirana (glej Berlin 1998, Glenn 2002, Kolchin 2003, McWhorter 2009).

Če so nekatere tehnike in z njimi neločljivo povezani diskurzi ter uporabne prakse Sebstva preživeli v kontekstu sistematične vpeljave ter konsolidacije suženjstva in prihoda nove generacije sužnjev neposredno iz Afrike, je tekom razvoja kolonialne družbenopolitične v prvem obdobju in predvsem ob genezi nove kolonialne ureditve postopoma izginila oziroma se izjemno skrčila populacija svobodnih »črncev«. Prav obstoj te populacije je bil namreč ena od osrednjih ovir in virov destabilizacije ter subverzije zamišljanj »naravne« inferiornosti »črncev« in njihovega »naravnega« povezovanja s suženjstvom. Ironično je bil eden od osrednjih razlogov postopnega izginotja te populacije prav njena prilagodljivost (glej Frey 1983, Fields 1990, Adams, Censer, in Graham 1997).

Prva generacija »črncev« ni artikulirala svoje kolektivne identitete, ki bi jih ločevala in vzpostavljala kot solidarno družbenopolitično skupino, sposobno realizacije svojih kolektivnih ciljev napram evropskim kolonistom ter jim omogočila preživeti ne le fizično, temveč simbolno. *Raison d'etre* prve generacije »črncev« v angleških severnoameriških kot tudi drugih (zahodno)evropskih kolonijah je bila integracija in ne spreminjanje družbenopolitične ureditve, ki so jo poskušali doseči tudi s porokami s posamezniki evropskega porekla, ki v tem prvem obdobju v večini kontekstov še niso bile prepovedane. Postopoma se je tako generacija prvih svobodnih »črncev« stopila s splošno kolonialno populacijo.

4.6 Makro transformacije angleškega kolonialnega sistema in razvoj rasističnega dispozitiva

Kot smo izpostavili v refleksiji prvega kolonialnega obdobja so sistematično vpeljavo suženjstva v angleške severnoameriške kolonije ovirale specifične gospodarske ureditve in z njo neločljivo povezana družbenopolitična razmerja med specifičnimi skupinami, kot tudi specifična suženjske populacije, ki so jo lahko pridobili severnoameriški kolonisti. Posledično v prvem obdobju ne moremo govoriti o konstituiranih in konsolidiranih angloameriških rasističnih dispozitivih, saj kljub poskusom in razvitim praksam ter prisotnim diskurzom diferenciranja in hierarhiziranja črnske populacije socio-ekonomska ter družbenopolitična realnost tega obdobja, ki so jo določala nejasna zamejevanja ter hierarhije in neuspešnost ter neučinkovitost zamejevanja in hierarhij na temelju barve polti ter porekla med revnejšimi deli kolonialne populacije v kontekstu prizadevanja družbenopolitičnih elit, da generirajo dobičke. Mogoče je lahko identificirati splošen vpis in diseminacijo diskurzov inferiornosti, ki še ni bila formalizirana na strateško-politični ravni prek zakonodaje, niti ni bila zamišljena ter s strani heterogenih družbenopolitičnih elit implementirana kot strateško ključen element nove družbenopolitične in gospodarske ureditve. Dejanska strateška sistematizacija in konsolidacija suženjstva kot pogoja, vzroka ter hkrati učinka angloameriških rasističnih dispozitivov je bila posledično utemeljena na, odvisna ter bila neločljivo prepletena s širšimi družbenopolitičnimi, gospodarskimi in vednostnimi transformacijami, ki so se pričele odvijati v angleški ureditvi in širšem evropskem kontekstu, pri čemer so radikalno spremenili razmerje med angleškimi kolonijami ter metropolo in vzpostavili temelje modernemu angleškemu kolonialnemu sistemu ter posamičnim kolonialnim ureditvam Severne Amerike kot tudi temelje moderne angleške metropolne ureditve.

V pričujočem poglavju bomo analizirali ključno izhodiščno dimenzijo sistematizacije suženjstva in posledično konstitucije in konsolidacije rasističnih dispozitivov, in sicer strateško-politično dimenzijo, kjer se bomo osredotočili na ključne družbenopolitične transformacije v angleškem in evropskem kontekstu, ter predvsem na spreminjajoče se razmerje med metropolo in angleškimi kolonijami ter s temi transformacijami neločljivo povezano politično strateško oziroma pravno kodifikacijo suženjstva in širših družbenopolitičnih razmerij v okviru sistematizacije suženjstva. Pri premisleku specifičnih transformacij v kontekstu politično-strateške dimenzije vladanja in upravljanja severnoameriških angleških kolonij, ki so odločilno vplivale na sistematizacijo suženjstva in

konstitucijo rasističnih dispozitivov, je potrebno najprej izpostaviti določeno specifiko angleškega kolonialnega sistema v prvem obdobju kolonizacije. V nasprotju z iberskimi kolonialnimi projekti so imeli namreč angleški kolonizatorji in kolonisti v prvih desetletjih 17. stoletja relativno svobodo pri vzpostavitvi družbenopolitične ureditve kolonije kot tudi njenem delovanju v razmerju do metropole. Sprva so imeli tudi relativno svobodo trgovanja, v kolikor so zadovoljili monarhične potrebe po prihodkih in plačevali davke na trgovino (glej Elliott 2006).

Posledično so bili prvi nastavki angloameriških rasističnih dispozitivov produkt neposredne taktične aktivnosti angleških kolonizatorjev in naseljencev v specifičnih lokalnih kontekstih, pri čemer so črpali in nadgrajevali ter prilagajali diskurze in tehnike oblasti ter prakse sebstva iz drugih družbenopolitičnih kontekstov, kar je posledično prispevalo k sicer določenim podobnostim, a tudi razlikam med kolonialnimi ureditvami. Hkrati ta kontekst relativne avtonomnosti in posledičnega ne finančnega, ne gospodarskega, nesistematičnega varnostnega podpiranja kolonialne ureditve ni vzpostavila primernih pogojev možnosti za sistematizacijo suženjstva in posledično strateško vzpostavitev angloameriških rasističnih dispozitivov. Radikalna destabilizacija angleške družbenopolitične ureditve (glej Blackburn 1997, Marx 2003, Wrightson 2013), ki je kulminirala v angleški državljanski vojni oziroma vojnah med leti 1641-1651, odpravi monarhije in usmrtitvi kralja ter vzpostavitvi angleškega Commonwealtha in kasneje Protektorata, ter vzpostavljanju osrednjih koordinat moderne angleške družbenopolitične ureditve, modernih angleških družbenopolitičnih dispozitivov, režimov vednosti (pojava znanosti), praks sebstva (avtonomni racionalni posameznik), modernih političnih institucij, modernih političnih razmerij (predstavništvo), modernih zamišljanj politične skupnosti (politično telo kot homogena teritorializirana populacija), modernih produkcijskih razmerij in s tem genezi kapitalističnega gospodarstva in moderne javne sfere, je rezultirala tako v destabiliziranju družbenopolitičnih ureditev v kolonialnem kontekstu kot tudi reorganizaciji razmerja med kolonijami in metropolo. Pri tem se je v taktičnem smislu večina kolonialnih elit izogibala izhodiščnemu privilegiranju bodisi rojalistov bodisi parlamentarcev med državljanskimi vojnami.

Poleg nenačrtnih destabilizacij je k destabilizaciji kolonialnih ureditev prispeval tudi poskus načrtnega strateškega reorganiziranja delovanja kolonij s strani nove angleške državne oblasti. Ta je z namenom, narediti kolonialni sistem bolj varen in predvsem dobičkonosen za državno blagajno, poskušala modernizirati svoj kolonialni sistem. To strateško prizadevanje oziroma

politike in prakse so bile v veliki meri plod uspešnih taktik vzpostavljačo se družbenopolitične skupine novih trgovcev, ki so v večjem nadzoru kolonialne trgovine videli še večje dobičke, in ki so uspeli svoje cilje povezati s cilji nove politične elite Commonwealtha. Angleški Commonwealth je tako v kolonialne plantažne ureditve in sistem kolonialnih razmerij ter trgovine interveniral in ga poskušal reorganizirati prek sprejetja dveh osrednjih zakonov, in sicer Zakona o embargu (1650) in Zakona o navigaciji (1651), ki naj bi postavila temelje modernega kolonialnega sistema, v okviru katerega naj bi se kolonije bistveno bolj nadzirale, predvsem naj bi se bistveno bolj nadzirala njihova trgovina. Zakona sta predvidela, da naj bi bilo kolonistom dovoljeno svoje blago prevažati zgolj v angleških ladjah (glej Neocleous 2003a, Wrightson 2013).

Tekom obstoja Commonwealtha in Protektorata (1649-1659) so bili postavljeni temelji modernih vojaško-diplomatskih dispozitivov in merkantilističnih dispozitivov vzpostavljačo se moderne angleške družbenopolitične ureditve, ki so v naslednjih desetletjih in stoletjih zagotovile njen primat v globalnih družbenopolitičnih ter gospodarskih strukturah in razmerjih. V okviru Commonwealtha se namreč vzpostavi dejanska državna kolonialna politika oziroma politike, ki predstavljajo realizacijo celovite strategije kolonialnega širjenja, tako nasebin kot obsega kolonialne trgovine. Poleg »nove vojske« (glej Elliott 2006), ki jo lahko razumemo kot osrednji zbir tehnologij in tehnik oblasti ter diskurzov vojaško-diplomatskega dispozitiva, prek katerega je bila Anglija notranje pacificirana in prek katere so se vzpostavile ne le nove oblike kolektivne identitete in skupnosti, temveč tudi nove tehnike discipliniranja ter vzpostavljanja pertinentnih tako uspešni moderni vojski kot učinkovitih in uporabnih v drugih družbenopolitičnih procesih, je bila razvita »nova« mornarica temelječa na rigorozni disciplini, a nasilnemu novačenju, in katere osrednji namen je bil razvoj in konsolidacija angleškega kolonialnega sistema. Oliver Cromwell voditelj Commonwealtha in kasneje vladar zaščitnik (*Lord Protector*) Protektorata je prek vojn s Španijo in zasedbo njenih kolonij in oviranjem njenih kolonialnih trgovskih poti pričel sistematično širiti angleški kolonialni sistem, pri čemer je bila specifična kolonialnih politik, ki so jih angleške čete in mornarica ter kolonisti izvajali, da so bile utemeljene na sistematičnih analizah v smislu apliciranja raznolikih modernih vojaških in pomorskih taktik ter raznolikih novih tehnik podrejanja in izkoriščanja. Podobno kot prvi ameriški angleški kolonisti, so bile tudi Cromwellove politike prvič testirane na Irskem (glej Hall 1995), kjer je prvi izmed angleških

vladarjev dejansko podredil, pacificiral Irce ter vzpostavil stabilno izkoriščevalsko, hierarhično, diskriminatorno kolonialno družbenopolitično ureditev na Irskem.⁵³

Konstituirajoča se angleška država je na temelju novih kolonialnih strategij prevzela celovit nadzor nad kolonialno trgovino svojih severnoameriških kolonij, s čimer je neposredno tudi podprla raznolika prizadevanja družbenopolitične skupine »novih« trgovcev za širitev kolonialne trgovine, pri čemer izhodiščno ni neposredno podprla širitve kolonialnih plantaž prek formalizacije in podpiranja trgovine s sužnji. Angleške družbenopolitične skupine, ki so predstavljale ključne dele heterogene elite, vpete v kolonialno trgovino, namreč v prvih letih Commonwealtha niso eksplicitno podpirale suženjske trgovine in suženjstva oziroma to ni predstavljalo njihovega strateškega in gospodarskega cilja. Hkrati je ena od najbolj ključnih družbenopolitičnih skupin, namreč puritanci, ki so predstavljali pomemben del ne le družbenopolitične elite (Oliver Cromwell je bil puritanec) vzpostavljajoče se angleške družbenopolitične ureditve, temveč so predstavljali tudi izjemno pomembno skupino med kolonialno elito tako Virginije⁵⁴ kot kolonij Nove Anglije, intenzivno investirala v plantaže (glej Jordan 1968, Hall 1995, Wrightson 2013).

Pri tem suženjstvo predvsem v luči izkušnje državljanske vojne in zamišljanja ter udejanjana nove angleške družbenopolitične ureditve v povojnem obdobju s strani angleških družbenopolitičnih elit ni bilo enoznačno sprejemano. Predvsem se je kot problematično osmišljalo doživljenjski značaj suženjstva. Voditelji angleške države in vladajoče družbenopolitične elite so svojo legitimnost črpali iz idej vezanih na upor proti dominaciji, upora proti podrejanju, na upor proti arbitrarnosti oblasti, kar je te družbenopolitične skupine v kontekstu njihovega poskusa stabilizacije novih koordinat družbenopolitične ureditve odvrnilo od sprejemanja sistematične zakonodaje, prek katere bi formalno podprli suženjstvo, suženjsko trgovino in sužnjelastništvo, predvsem v luči prevladujoče negativne percepcije suženjstva ter sužnjelastništva. To ni odvrnilo puritanskih kolonistov Nove Anglije od legalizacije ujetništva v »pravični vojni« kot legitimne podlage za zasušnjitev. Kljub temu v tem obdobju diskurzivna legitimacija suženjstva ni bila sistematična, hkrati je bilo suženjstvo soočeno z močnimi protidiskurzi. Tako je na primer sir Thomas Browne (1672) v svoji zelo

⁵³ O »uspešnosti« brutalnih novih taktik Cromwella priča demonizacija Cromwella v irskih diskurzih, katere trdoživost lahko opazimo tudi v pesmih irskih sodobnih glasbenih skupin kot so na primer the Pogues v pesmi Young Ned on the Hill (»A curse upon you Oliver Cromwell / You who raped our Motherland«).

⁵⁴ V Virginijo Puritanci pridejo že v 30. letih 17. stoletja, pri čemer se njihovo število poveča predvsem po restavraciji monarhije.

vplivni knjigi *Vulgarne zmote (Vulgar Errors ali Enquiries into Very many Received Tenets, and commonly Presumed Truths)* kritiziral na hamitskem mitu utemeljeno legitimacijo suženjstva. Hkrati je izpostavil, da naj bi bilo zelo nevarno določenemu ljudstvu pripisati večne značilnosti. Kljub prisotnosti antisuženjskih diskurzov, so se diskurzi, ki so zagovarjali suženjstvo in predvsem inferiornost temnopoltih Afričanov, pričeli intenzivirati, sistematizirati ter pravno kodificirati (glej Franklin 1980).

Restavracija monarhije ni vodila v spremembo sistematične kolonialne politike in omilitve vzpostavljenega nadzora nad kolonialno trgovino, za kar so si prizadevale kolonialne družbenopolitične elite, ki so se uprle nadzoru Commonwealtha in Protektorata nad svojim trgovanjem (glej Blackburn 2011). Novo vzpostavljena angleška monarhija je namreč prevzela številne temelje predhodne ureditve in jih hkrati nadgradila. Za razliko od Commonwealtha novo vzpostavljena monarhična oblast in družbenopolitične elite nove monarhije niso imele več zadržkov glede formalizacije modernega suženjstva, trgovine s sužnji in sužnjelastništva. Sprejem prve metropolitanske zakonodaje, ki je legalizirala suženjstvo ter formulacija in implementacija prvih politik, ki so neposredno podprle trgovino s sužnji, predstavlja enega od osrednjih prelomov v procesu vzpostavljanja angloameriških rasističnih dispozitivov.

Na eni strani je šlo tako za formalni vpis in nadgradnjo nove problematizacije kolonializma, novega osmišljanja percipiranih in/ali dejanskih osrednjih problemov kolonialnega sistema (pomanjkanje delovne sile) in specifičnega zamišljanja možnih temeljnih rešitev za to problematiko (suženjstvo temnopoltih Afričanov) z namenom doseganja strateškega cilja (povečanja kolonialne proizvodnje, trgovine in dobičkov), s čimer ta problematizacija doseže raven družbenopolitične splošnosti in legalnosti. Pri čemer je ta nadgrajena problematizacija kolonializma bila integrirana v širšo operacionalizacijo nove racionalnosti vladanja, in sicer *raison d'etat* (glej Foucault 1978-79/2008), v smislu osrednjega strateškega cilja večanja bogastva in posledično moči države za sposobnost tekmovanja v širšem evropskem (globalnem) dinamičnem ravnotežju prek sistematičnega razvoja raznolikih družbenopolitičnih dispozitivov od vojaško-diplomatskih, merkantilistično-produkcijskih, in dispozitivov homogenizacije ter izključevanja in hierarhizacije, katerih delovanje temelji na kontinuirani sposobnosti produkcije in uporabe (znanstvene) vednosti.

Hkrati so bili vzpostavljeni pogoji možnosti za splošne sprejemljivosti in legitimnosti suženjstva med angleško populacijo kot tudi splošno legitimnost diskurzov inferiornosti črnih Afričanov. S kodifikacijo na ravni zakonodaje restavrirane monarhije se je ta nadgrajena problematizacija kolonializma oziroma bolj specifično kolonialnega gospodarstva, ki se je pojavila v kontekstu angleških kolonialnih plantaž in je bila artikulirana s strani kolonialnih plantažnikov ter trgovcev s sužnji kot tudi trgovcev s kolonialnimi produkti uspela prek raznolikih taktičnih bojov in zavezništov z metropolnimi elitami vpisati v polje političnega oziroma polje strateškega urejanja družbenopolitičnih razmerij. Vpis v polje političnega prek sprejema na ravni monarhične oblasti in implementiranja zakonodaje ter neposrednega podpiranja trgovine s sužnji je rezultiralo v pričetku naslednjih momentov v vzpostavljanju rasističnega dispozitivov, in sicer njegove formalne konstitucije in konsolidacije v severnoameriški kolonialni ureditvi. Monarhična angleška zakonodaja je namreč sprožila sistematično kodifikacijo in legalizacijo modernega suženjstva (glej McWhorter 2009, Berlin 2010, Blackburn 2011) ter širših s suženjstvom neločljivo povezanih družbenopolitičnih razmerij, privilegiranj in diskriminiranj tudi v političnih telesih severnoameriških kolonij, saj je nedvomno priznala veljavnost doživljenjskega suženjstva temnopoltih Afričanov v kolonijah. Tako je na primer Virginijska skupščina leta 1661 formalno legalizirala doživljenjsko suženjstvo Afričanov in Indijancev. 1662 je sprejela zakon, ki je legaliziral obstoječo prakso avtomatičnega zaslužnjevanja otrok sužnjev oziroma je formaliziral v angleškem pravnem redu tujo idejo matrilinearnosti dedovanja statusa (Deal 1993). Povečan strateški vpliv na organizacijo kolonialnih družbenopolitičnih ureditev, ki ga je angleška monarhija vzpostavila v obdobju restavracije, na vzpostavljanje angloameriških rasističnih dispozitivov, je bil materializiran prek zakonov, ki so nadalje kodificirali suženjsko ureditev kolonij. Leta 1667 je angleški parlament sprejel Zakon o regulaciji »črncev« na plantažah, v katerem je bilo opredeljeno, da morajo biti strogo nadzirani in kontrolirani. Poleg tega so angleška sodišča legalizirala apliciranje statusa privatne lastnine na same sužnje na temelju »dejstva«, da so bili Afričani brezbožniki, ki so bili kot blago prodajani in kupovani v Amerikah. Dejstvo njihove prodaje jih je v očeh angleških sodnikov delalo za lastnino (Blackburn 1997). Proces sistematičnega kodificiranja suženjstva v metropoli je neločljivo spremljal tudi nadaljnji proces kodificiranja v kolonijah. Tako je bil leta 1667 v Virginiji sprejet zakon, ki je hkrati legaliziral v praksi obstoječo subvertiranje deklariranega učinka krsta in spreobrnitve in opredelil, da krst ne spremeni posameznikovega statusa kot sužnja ali svobodnega človeka. Tako je omejil določene strateške možnosti, ki so jih posedovali sužnji v obliki pritožb na sodišča, kjer so spodbijali svoj status suženjstva na podlagi dejstva svojega

krščanstva (glej Deal 1993, Brown 1996, Berlin 1998). Zakon je hkrati predstavljal pomemben element v procesu reartikulacije družbenopolitičnih kategorij (glej Jordan 1968), zamejitev in hierarhij, saj sta se v kolonialni zakonodaji dve nesvobodni obliki dela, in sicer pogodbeno služabništvo in suženjstvo, povezali s specifičnima kategorijama posameznikov, in sicer prva s kristjani, ki je ciljala na evropske pogodbene delavce in druga na kategorijo Indijancev ter Afričanov, pri čemer sta bili ti večkrat združeni v splošno kategorijo »služabnikov, ki niso bili kristjani«. V luči že omenjenega dejstva, da so bili mnogi afriški sužnji prvega obdobja angleške kolonizacije krščeni že pred prihodom v angleške kolonije, je bilo omenjeno kategorijo kristjanov potrebno dodatno zamejiti. Pri tem je imela reartikulacija kategorij strateški cilj preprečevanja sodelovanja med pogodbenimi služabniki in sužnji pri uporni praksi pobega prek zamejevanja med evropskimi pogodbenimi služabniki ter sužnji in strogim kaznovanjem služabnikov v primeru njihovega skupnega pobega s sužnji. Služabniki so bili kaznovani z dodatnimi leti služenja. Nadalje se je diferenciacija med kategorijami vzpostavljala prek legalizacije umora sužnjev, v kolikor so ti umrli med kaznovanjem. 1667 sprejet Virginijski zakon je tako gospodarje odvezal vsakršne krivde (Blackburn 1997, 250-51). Leta 1671 je bil sprejet zakon, ki je črne sužnje vzpostavil kot privatno lastnino, podobno domačim živalim. Tega leta je namreč virginijska skupščina razglasila, da so ovce, konji in govedo kot tudi »črnci« lahko podedovani s strani belih sirot (Feagin 2010). V tem kontekstu gre za enega od prvih pojavov označevalca »belci« v kolonialni zakonodaji.⁵⁵

Ti zakoni so predstavljali pomemben element v konsolidaciji suženjske ureditve, saj so pričeli ostreje zamejevati med pogodbenimi služabniki in sužnji ter ostro kaznovati sodelovanje med dvema podrejenima skupinama in hkrati pravno zaostrovati ravnanje s sužnji, ki je legaliziralo že obstoječe tehnike oziroma je spodbudilo vzpostavitev novih tehnik nadzora in sistematičnega izkoriščanja. S tem so postavili temelje večji varnosti in stabilnosti sužnjelastniške ureditve kolonij ter posledično spodbudili intenziviranje uvoza sužnjev. Pri sistematični vpeljavi suženjstva so se severnoameriške kolonije zgledovale po karibskih kolonijah. Te z uvedbo sladkorja in vzpostavitvijo družbenopolitične ureditve, katere produkcija je skoraj popolnoma temeljila na suženjskem delu, in ostrih družbenopolitičnih zamejitvah ter hierarhijah, temelječih na ideji inherentnih razlik, niso predstavljale le ključni angleški kolonialni trg za trgovino s sužnji, temveč so s svojimi politikami in praksami ter diskurzi neposredno vplivale na severnoameriške kolonije. Tako so leta 1670 predstavljali

⁵⁵ Angleška metropolna administracija je z uporabo označevalcev »belci« in »črnci« pričela z letom 1670 v okviru vprašalnikov namenjenih kolonialnim administratorjem (Jordan 1968).

plantažniki iz Barbadosa večino novih naseljencev reorganizirane kolonije Karoline. Hkrati so imeli velik vpliv na pisanje njene temeljne zakonodaje v obliki Temeljne ustave Karolin iz leta 1669. V njej je bilo zapisano, da ima vsak sužnjelastnik absolutno oblast in avtoriteto nad črnskimi sužnji, ne glede na religijo, ki jo sužnji imajo (Beckles 1989, Buck-Morss 2000). Eden od avtorjev teh ustav je bil tudi John Locke, »oče« modernega liberalizma, katerega ideje lahko identificiramo kot temelj liberalno-nacionalne države in njenih predstavniških demokratičnih institucij kot tudi pomembnega idejnega temelja osrednjim družbenopolitičnih dispozitivom (glej Jordan 1968, Blackburn 1997, Buck-Morss 2000, Neocleous 2003a, Seth 2010). Med leti 1673-1675 je bil član sveta za trgovino in plantaže province Karolina, kar mu je omogočilo neposredni vpliv na determiniranje družbenopolitičnih okvirov kolonialne ureditve Karolin (Buck-Morss 2000). Participacija Locka v pisanju z vidika konstitucije angloameriških rasističnih dispozitivov ilustrira na eni strani genezo oziroma boljše rečeno izjemno intenziviranje tesne prepletenosti med vladanjem in produkcijo ter uporabo vednosti, saj je revolucija na polju političnih idej neposredno vplivala na reorganizacijo kolonialne ureditve. Na drugi strani njegova participacija ilustrira sokonstitutivnost progresivnih idej liberalne politične misli v smislu enakosti, osebne svobode, predstavniških političnih institucij, suverenosti ljudstva, svobodnih delovnih razmerij, prostem trgu z idejami izhodiščnih hierarhij med človeškimi skupnostmi, med človeškimi populacijami in med človeškimi »rasami«. Z drugimi ilustrira prepletenost teh idej v okviru vzpostavljajoče se nove racionalnosti vladanja liberalno-nacionalne države, novih in/ali reorganiziranih družbenopolitičnih dispozitivov ter novega režima vednosti v smislu novih okvirov osmišljanja, temeljnih subjektov vednosti, *disciplin* in novih metod pridobivanja vednosti, ki jih bomo natančneje naslovili v nadaljevanju.

Eni od osrednjih zakonov, prek katerih so družbenopolitične elite kolonij pričele ostro zamejevati med črnsko populacijo in populacijo evropskih kolonistov oziroma »kristjanov«/»belcev«/»Angležev« v kontekstu sistematizacije suženjstva, so bili tudi zakoni namenjeni regulaciji spolnih odnosov in zakonskih zvez med tema populacijama oziroma zakoni namenjeni preprečevanju polja, ki ga je v 19. stoletju označeval termin »miskegnacija«⁵⁶ (McWhorter 2009). To polje se je že v tem historičnem kontekstu vzpostavilo in bilo percipirano ter osmišljano kot osrednje polje vladne regulacije prav z vidika percipirane nevarnosti za »jasne«, »naravne«, »objektivne« in »stabilne« diferenciacije

⁵⁶ Gre za polje »mešanja« različnih »ras«.

in hierarhije med človeškimi skupnostmi, ki so jo ti zakoni dejansko poskušali vpisati in normalizirati v družbenopolitični realnosti. Poskusi reguliranja tega polja so se v Virginiji pojavili že leta 1630, vendar niso bili učinkovito implementirani. Tedaj sodni spisi pričajo o tem, da je bil Anglež obsojen na bičanje, ker je spal s črnko, kar je v očeh sodnikov predstavljalo onečaščenje Boga in vseh kristjanov (beri Angležev) (Feagin 2010). Sistematično se je začelo področje urejati prav v kontekstu formalizacije suženjstva, saj so bili prvi zakoni sprejeti v 60. letih 17. stoletja. Leta 1662 tako Virginijska skupščina sprejme zakon, ki je opredelil, da v kolikor bo katerikoli Kristjan izvenzakonsko občeval s črnsko žensko ali moškim, bo moral plačati dvojno kazen za izvenzakonsko občevanje. Marylandski zakon je leta 1664 eksplicitno prepovedal zakonske zveze med »kristjani« in »črnci«, pri čemer se je pomenljivo osredotočil na zvezo svobodnih kristjank in črnih sužnjev. Zakon iz leta 1681 je kot racionalnost preprečevanja zvez med »črnci« in »belimi« ženskami izpostavljala reguliranje presežne seksualnosti tako črnih sužnjev kot žensk, pri čemer je bil fokus usmerjen na discipliniranje ženske seksualnosti, ki, kot je bilo opredeljeno v zakonu, vodi v sramotenje angleške nacije kot drugih krščanskih (beri evropskih) nacij (glej Jordan 1968, Deal 1993, Glenn 2002), s čimer lahko v strateško-politični dimenziji ilustriramo preplet in sokonstitucijo reorganiziranih patriarhalno-seksističnih ter rasističnih dispozitivov in reatikuliranje že prisotnih osmišljanj preseksualiziranosti žensk ter temnopoltih Afričanov prisotnih v diskurzih angleške zgodnje moderne.

Če lahko kolonialne politike prvega obdobja restavracije angleške monarhije Stuartov identificiramo kot obdobje sistematičnega razvoja kolonialne trgovine in konsolidacije kolonialne ureditve ter suženjstva, so v zadnjih letih vladavine Stuartov njihove kolonialne politike zavrle razvoj plantažnega gospodarstva. Kolonialni plantažniki in trgovci so bili namreč izpostavljeni vedno bolj obremenjujočim dajatvam. Hkrati je monarhična oblast posegla v pravice kolonialistov v smislu vzpostavitve omejitev pristojnosti kolonialnih predstavniških političnih institucij. Predvsem z leta 1686 uvedeno dodatno dajatvijo na sladkor je monarhična oblast izgubila podporo plantažnikov, ki so se pridružili vedno bolj intenzivnemu in obsežnemu uporju heterogenih družbenopolitičnih skupin angleške elite proti monarhični oblasti in poskusu monarha, da razširi svoje pravice na račun parlamenta ter vzpostavi temelje absolutni oblasti. Intenziviranje nezadovoljstva med angleškimi družbenopolitičnimi elitami in njihov sistematični upor proti kraljevi oblasti je leta 1688 rezultiral v »Veličastni revoluciji« (*Glorious revolution*), ki ni rezultirala v vzpostavitvi novega Commonwealtha, nove republike, temveč v vzpostavitvi ustavne monarhije, ki sta ji

načelovala William III. Oranski in Marija, hčerka odstavljenega kralja Jamesa II. Z vzpostavitvijo ustavne monarhije so se pričele dokončno konsolidirati bodisi vzpostavljati koordinate moderne angleške družbenopolitične ureditve v tem okviru osrednji moderni družbenopolitični dispozitivi administrativne države kot tudi določeni dispozitivi liberalno-nacionalne države (glej Braddick 2000, Neocleous 2003a, Wrightson 2013). Leta 1694 so bile tako poleg Banke Anglije (Bank of England) ustanovljene tudi druge osrednje finančne institucije londonskega Cityja, ki so hkrati odražale in spodbudile ter omogočile tržno revolucijo (»commercial revolution«) (glej Blackburn 1997, Zahedieh 2009), ki je bila neločljivo povezana z izjemnim razmahom kolonialne trgovine in skokovitim razvojem plantaž v okviru neprecedenčnega porasta povpraševanja po kolonialnem blagu. Podatek, da se je med 1693 in 1713 prihodek angleške države od dajatev na kolonialno trgovino potrojil, lepo ilustrira tako »tržno revolucijo« v smislu razmaha kolonialne trgovine, notranjega trga kot z njo neločljivo povezano konsolidacijo bolj razvejane in učinkovite državne administracije.

V okviru nove kolonialne politike je bilo razmerje med kolonijami in metropolo reorganizirano. Kolonialne skupščine so sicer pridobile oziroma so si priborile status lokalnih parlamentov in so nadzirale lokalne prihodke ter podeljevanje funkcij. Hkrati se je utrdil nadzor, ki ga je imela nova državna oblast nad kolonijami. »Veličastna revolucija« je vršila pomemben vpliv v smislu reorganizacije kolonialnih družbenopolitičnih ureditev v smer večanja svoboščin in pravic angleških naseljencev. Prihod večjega števila sužnjev v severnoameriške kolonije, kjer plantažne elite niso dominirale političnega in prevladovala v družbenem življenju ter obvladovale gospodarstvo kolonije, kot je bila na primer Virginija, je zmanjšala antagonizme in konflikte med različnimi skupinami angleških kolonistov, saj se je izkoriščanje belih delavcev in pogodbenih služabnikov na račun ekspanzije suženjstva zmanjšalo (glej Berlin 1998, 2010). Večanje svoboščin in pravic je bilo posledično neločljivo povezano s konstitucijo in konsolidacijo angloameriških rasističnih dispozitivov oziroma vzpostavitvijo temeljne napetosti ameriške družbenopolitične ureditve med svoboščinami specifičnih družbenopolitičnih skupin (angleških kolonistov) in »rasno« utemeljeni nesvobodi/suženjstvu (temnopoltih Afričanov) (glej Armitage in Braddick 2009, Feagin 2010). Konsolidacija angloameriških rasističnih dispozitivov je potekalo sistematično, prek sprejemanja raznolike zakonodaje, ki je nadalje urejala suženjsko ureditev. Leta 1691 je tako Virginijska skupščina sprejela Zakon o zatrtju sužnjev, ki se izognejo delu (glej Higginbotham Jr in Kopytoff 1988, Deal 1993, Brown 1996). Zakon je opredeljeval, da je

legalno ubiti »črnca«, mulata ali drugega sužnja (beri Indijanca), ki bi se izogibal delu za svojega gospodarja ali gospodarico. Kar je ključno pri zakonu je to, da zakon izhodiščno predvideva, da so vsi temnopoliti in mulati sužnji. S svojimi nadaljnjimi členi zakon poskuša ta inherentni, »naravni« status temnopolitih in mulatov utrditi s prepovedjo porok med svobodnimi angleškimi moškimi in ženskami ter temnopoltimi, mulati in Indijanci ne glede na to ali so svobodni ali v suženjstvu. Opredeljena kazen je bila večer izgon iz kolonije, s čimer so poskušali preprečiti širitev svobodne populacije temnopolitih, mulatov in Indijancev. Hkrati je bila opredeljena visoka denarna kazen za vsakega angleškega naseljenca, ki bi bil odgovoren za rojstvo mulata. Če te posameznik/nica ni mogla plačati, je zakon opredeljeval kazen petletnega pogodbenega podložništva. Poleg tega je zakon zelo otežil možnosti osvoboditve sužnjev v okviru omejevanja in poskusa odstranitve svobodne temnopolte populacije. Vsak, ki je želel osvoboditi sužnja je to lahko storil le, če je plačal ceno za prevoz nekdanjega sužnja iz kolonije. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je sprememba zakona leta 1705 spolna razmerja med Indijanci in belci dekriminalizirala, kar zopet dokazuje osrednjost »črncev« kot antinorme angloameriških rasističnih dispozitivov. Na drugi strani je potrebno pri refleksiji zaostrovanja oziroma konsolidacije rasističnega dispozitiva izpostaviti tudi vlogo internih družbenopolitičnih razmerij v koloniji Virginiji, ki so leta 1676 pripeljali do omenjenega Baconovega upora in so kolonialne elite spodbudili k reorganizaciji dispozitivov diferenciacije in hierarhizacije ter privilegiranja in diskriminiranja.

Virginiji so hitro sledile druge angleške severnoameriške kolonije. Leta 1692 je na primer Maryland zaostрил zakonsko prepoved »miskegnacije«, pri čemer je slednji zakon pomemben tudi pri opuščanju označevalca kristjani in osredotočanje na označevalca Angleži in belci v zamišljanju ter zamejevanju kolonialne populacije. Še leta 1686 so bili termini Angleži, svobodni, kristjani in belci uporabljani kot sinonimi (Jordan 1968, Feagin 2010). Ameriški rasistični dispozitiv so se v tem obdobju zaostрил v vseh kolonijah, tudi v tistih, v katerih suženjstvo ni zasedalo pomembnega mesta v okviru njihove gospodarske ureditve. Zaostrovanje v teh kolonijah postane razumljivo v luči tesne povezanosti tudi teh kolonij v kolonialno trgovino oziroma angleško atlantsko gospodarsko ureditev (glej Berlin 1998, Blackburn 2011). Kljub temu, da niso proizvajale plantažnih produktov, so na primer kolonije kot je Massachusetts prosperirale na račun kolonialne trgovine, saj so na eni strani dobavljale hrano in druge potrebščine za gladko delovanje plantaž južnejšim angleškim kolonijam. Na drugi strani so se v njih razvile ladjedelnice, ki so gradile ladje uporabljene v kolonialni trgovini s sužnji in kolonialnim blagom. To jim je omogočilo generiranje presežkov, ki je tudi

te kolonije vzpostavilo kot pomemben trg in posledično pomembni del »tržne« in plantažne revolucije.

4.7 Geneza moderne vednosti o »rasah«

Podobno kot je bila sistematizacija suženjstva in vzporedno konstitucija ter konsolidacija angloameriških rasističnih dispozitivov neločljivo pogojena in neločljivo povezana s transformacijami na strateško-politični ravni družbenopolitičnih razmerij v metropoli, kolonijah in med obema kontekstoma, so bili procesi sistematizacije suženjstva in vzporedne konstitucije ter konsolidacije angloameriških rasističnih dispozitivov pogojeni in neločljivo povezani s transformacijami na polju vednosti. Geneza moderne vednosti o »rasah« oziroma modernega diskurzivnega polja »rase/ras« predstavlja namreč enega od ključnih procesov in prelomov v okviru konstitucije ter konsolidacije angloameriških rasističnih dispozitivov in hkrati ilustrativen primer specifične prepletenosti (delovanja) oblasti ter (produkcije) vednosti v kontekstu vzpostavljanja in delovanja modernih družbenopolitičnih ureditev tako v metropolnem kot kolonialnih kontekstih. Vzpostavitev modernega diskurzivnega polja »rase/ras« je bila pri tem hkrati pogojevana in je pogojevala novo vzpostavljaljočo se kolonialno hierarhično družbenopolitično ureditev, utemeljeno na dveh osrednjih družbenopolitičnih kategorijah, ki sta v razmerju stroge oblastne asimetrije. Z drugimi besedami, je bila vzpostavitev pogojevana in je pogojevala sistematično vpeljavo suženjstva »črncev«, njihovega sistematičnega diskriminiranja ter izključevanja oziroma hierarhičnega vključevanja v nove kolonialne ureditve kot sistematično privilegiranje, diferenciranje, zamejevanje percipiranih in prepoznanih pripadnikov družbenopolitične kategorije populacije z evropskim poreklom. Zakonodaja in politike, ki so jih formulirale ter implementirale metropolne in kolonialne družbenopolitične elite v okviru sistematične vpeljave suženjstva ter reorganizacije kolonialnih ureditev in sistema, so se namreč eksplicitno ali implicitno racionalizirale in legitimirale na temelju nove epistemologije človeških razlik ter novega načina osmišljanja človeka, človeških skupin in njihovega mesta v naravi kot tudi novega načina osmišljanja razmerij med človeškimi skupinami, ki so skupaj konstituirale novo diskurzivno polje »rase/ras«, kjer se pojem »rasa« vzpostavi kot specifična naturalizacija oziroma objektivizacija razlik med človeškimi skupnostmi in kot vzrok hierarhičnega razmerja, utemeljenega na dednih fizičnih značilnostih ter s temi značilnostmi povezanimi sposobnostmi in intelektualnimi kapacitetami (glej Bracken 1978, Jacobson 1998, Winant 2000, Fredrickson 2002, Allen 2012). V tem okviru lahko namreč identificiramo enega od ključnih pionirskih kontekstov vzpostavljanja moderne družbenopolitične ureditve in okvirov njenega delovanja, kjer je uokvirjanje specifičnih družbenopolitičnih problematik ter artikulacija rešitev teh problematik prek specifičnega urejanja družbenopolitičnih razmerij

tako neposredno kot posredno povezala družbenopolitične in gospodarske elite ter vzpostavljajoče se osrednje producente znanja, in sicer sekularne mislece, ki jih lahko že osmišljamo kot znanstvenike (glej Delbourgo 2008). Slednji so namreč svojo izobrazbo že pričeli pridobivati v okviru univerz, ki so se pričele vzpostavljati kot osrednje institucije produkcije vednosti v družbi ter »producentke« osrednjih subjektov vednosti, ki so pričeli uživati privilegiran status v smislu moči njihovih idej v vzpostavljajoči se javni sferi modernih ureditev. Hkrati so že pričeli uporabljati empirične raziskovalne metode kot formulirati nove okvire osmišljanja in razlage sveta, ki so prispevali k intenziviranju destabilizacije vednostnih okvirov, utemeljenih na Bibliji in antičnih tekstih ter koreniti transformaciji teoloških idej o kozmogenezi in človeških razlikah ter hierarhijah kot tudi družbenopolitičnem redu in ureditvi.

Vzpostavitev te posredne in neposredne povezanosti med družbenopolitičnimi elitami in znanstveniki je bila pogojena tako s transformacijami osrednjih racionalnosti vladanja ter posledičnega izvajanja oblasti v okviru konstituirajoče se moderne družbenopolitične ureditve kot s transformacijami režima vednosti. V presečišču obeh transformacij se namreč znanstveniki vzpostavijo kot osrednji vedoči subjekt v smislu subjekta, ki na temelju svojega imanentnega razuma objektivno osmišlja in razlaga naravne ter družbene fenomene in generira vednost za preseganje ne le epistemoloških problemov kaotičnosti fenomenov, temveč tudi vednost za ontološko urejanje razmerij in naslavljanje ter reševanje problematik. *Raison d'etat* kot vzpostavljajoča se prevladujoča racionalnost vladanja 17. stoletja, katere osrednji strateški cilj je povečanje moči države prek, med drugim, povečanja njenega bogastva, temelji na ideji o nujnosti produkcije in uporabe specifične vednosti za ohranitev in razvoj moči države (glej Neocleous 2003a, Foucault 1977-78/2009). Vladanje naj bi bilo mogoče le, v kolikor je poznana moč države. Država v okviru te racionalnosti vladanja mora biti vladajočim poznana tako v smislu njenih značilnosti kot v smislu njenih potencialov. Hkrati naj bi na osnovi te vednosti vladajoči spoznali tako načine kot zmožnosti, da se moč države poveča (glej Foucault 1977-78/2009). Za učinkovito in uspešno vladanje je posledično odločilno posedovanje vednosti, ki naj ne bi več temeljila na poznavanju zakonov (vednost juristov), temveč gre za vednost o stvareh, ki so pertinentne realnosti oziroma »naravi« države, ki obsega tako naravne kot družbenopolitične fenomene. Posledično postane razumljiva osrednja vloga znanosti v vladanju oziroma delovanju oblasti v okviru modernih družbenopolitičnih ureditev kot polja kreacije objektivne/znanstvene vednosti nujno potrebne za racionalno delovanje oblasti. Hkrati postane razumljiva tudi povezanost sfere politične

refleksije in naravoslovnih znanosti v kontekstu operacionalizacije te nove racionalnosti vladanja ter v smislu nujnosti pokrivanja vsega znanstvenega spektra za uspešno in učinkovito vladanje, za uspešno discipliniranje, kontroliranje ter nadziranje družbenopolitičnih procesov in subjektov (glej Elden 2007). Na drugi strani je mogoče identificirati osrednji pomen delovanja države in njenih aparatov v smislu povratne zanke tako na znanost kot širšo družbenopolitično realnost. Kar so v svojih strategijah, politika, zakonih praksah in diskurzih artikulirali in/ali implementirali državni aparati, je tako postalo v širših družbenopolitični skupnosti osmišljeno in percipirano kot objektivno ter nevtrarno, saj je percipirano utemeljeno na objektivni znanstveni vednosti. V smislu vpliva na znanost sledeč tezi Foucaulta (glej 1975/1977) delovanje državnih aparatov prek zamejevanja/uokvirjanja ter naslavljanja družbenopolitičnih fenomenov spodbuja in (ne)posredno usmerja znanstveno preučevanje.

Pri refleksiji prevladujoče racionalnosti vladanja in vzpostavitve znanosti ter znanstvenikov posredno in neposredno v samo središče delovanja oblasti je potrebno izpostaviti, da zaradi specifične narave transformacij angleške družbenopolitične ureditve v 17. stoletju, ki jih lahko označimo kot singularno revolucionarne v evropskem kontekstu racionalnost vladanja *raison d'etat* ni bila edina racionalnost vladanja, ki jo je mogoče identificirati v tem kontekstu. V okviru angleške moderne ureditve so se namreč procesi konstituiranja elementov administrativno-absolutistične države in liberalno-nacionalne države prepletali. Posledično sta se vzporedno vzpostavljali dve osrednji subjektivitetni poziciji, in sicer discipliniran, kontroliran subjekt administrativno-absolutistične države in avtonomni, samo-regulirajoči, podjetni, samo-vladajoči, racionalni subjekt liberalno-nacionalne države (cf. Hess 1999, Neocleous 2003a, Ferguson 2006, Foucault 1978-79/2008). Disciplinarna logika splošnega, celovitega nadzora procesov in posameznika, ki je vpet vanje, je tako soobstajala, se pogajala, bila subvertirana in je subvertirala ter pogojevala in bila pogojevana z logiko liberalne politične racionalnosti samovladanja, samodiscipline in samoregulacije ter samoupravljanja teles na temelju razuma, ki ga poseduje posameznik. Obstoj te napetosti lahko osmislimo tudi kot eno od temeljnih napetosti moderne (politične) filozofije (Hobbese vs Descartes/Locke) kot napetosti, ki je hkrati produkt in pogoj možnosti moderne politične refleksije človeških razlik in hierarhij (glej Seth 2010). Hkrati jo lahko osmislimo tudi kot imanentni temelj oziroma pogoj možnosti specifičnih osmišljanj ter statusa moderne znanosti, predvsem v luči tako specifičnega statusa kot specifičnih okvirov osmišljanja človeških razlik in hierarhij podanih s strani moderne znanosti ter znanstvenikov. V kontekstu znanstvene revolucije se namreč (specifično zamišljan) človek vzpostavi kot nosilec vednosti in vir agensa. Vzpostavi

se kot subjekt, ki vzpostavi red in pomen objektivni ter kaotični empirični realnosti. Hkrati se vzpostavi kot subjekt, ki na osnovi svoje prirojene racionalnosti ustanovi družbo ter posledično vzpostavi politično državo, kot tudi vzpostavi gospostvo nad naravo (glej Delbourgo 2009, Seth 2010). Poleg tega se v okviru znanstvene revolucije izvede delitev med subjektom in objektom vednosti ter fizičnim in racionalnim. Z vzpostavitvijo znanosti kot privilegirane oblike vednosti, temelječe na specifični obliki produkcije vednosti, temelječe na eksperimentiranju, opazovanju in merjenju ter uporabi novih tehnoloških inovacij (npr. teleskopu) ter novih nebibličnih okvirov razumevanja (naravnega in družbenega) sveta in njegovega delovanja, se hkrati znanstveniki vzpostavijo kot privilegirani vedoči subjekti, pri čemer se kot taki lahko vzpostavijo prav v navezavi na njihovo percipirano osrednjost pri delovanju (evropske) države (glej Neocleous 2003a, Foucault 1977-78/2009, Delbourgo 2008).

V tem kontekstu so za razumevanje vzpostavitve novega diskurzivnega polja »rase/ras« odločilni tudi okviri razumevanja naravne in družbenopolitične realnosti. Kot ključne lahko izpostavimo mehanicistično pojmovanje telesa živih bitij kot tudi človeka v smislu telesa kot stroja, sestavljenega iz specifičnih delov, pri čemer vsak opravlja svojo nalogo in v katerem potekajo temeljni procesi neodvisno od uma. Razlikovanje med telesi živih bitij je utemeljeno na ideji vizualnih razlik, tako zunanjih kot notranjih. Z znanstveno revolucijo se tako preučevanje človeškega telesa vzpostavi kot legitimni predmet preučevanja, kot del preučevanja vseh živih bitij. Vzporedno in še bolj ključno za razumevanje vzpostavljanja nove epistemologije človeških razlik, je vzpostavitev in prevlada klasifikatornega načina in okvir mišljenja v obliki splošnih klasifikacij živih bitij, utemeljenih na totalizirajočem analitičnem pogledu (*gaze*), v okviru katerega so živa bitja, vključno s človekom, kategorizirana na temelju izbranih morfoloških znakov (glej Spanos 2003, Foucault 1977-1978/2009). Prav klasifikatorni način mišljenja predstavlja enega od pogojev možnosti in osrednjih okvirov osmišljanja razlik med človeškimi skupnostmi ter objektiviziranja in naturaliziranja hierarhij med kategorijami teh skupnosti, prek katerih se je vzpostavilo moderno diskurzivno polje »rase/ras«.

Da je geneza modernega diskurzivnega polja »rase/ras« neločljivo povezana s širšimi transformacijami družbenopolitične ureditve in njenimi temeljnimi racionalnostmi vladanja ter specifičnimi transformacijami na polju znanosti, ki so evropske (in kolonialne) znanstvenike vzpostavile kot privilegirane vedoče subjekte, katerih polje raziskovanja in

ugotovitve so objektivne ter nevtralne in hkrati racionalni nujni temelj ter izhodišče specifičnega urejanja družbenopolitičnih razmerij, lepo ilustrirajo osmišljanja in družbenopolitični položaj Williama Pettya. Petty namreč predstavlja prelomnega avtorja, s katerim se klasifikacije človeških skupin⁵⁷ in moderno pojmovanje »rase« prične vzpostavljati kot eno od osrednjih polij znanstvenega preučevanja in kot eden od osrednjih zbirov vednosti, na temelju katere se je racionaliziralo hierarhične kolonialne ureditve, suženjstvo in druge oblike izkoriščanja kot inferiornih percipiranih populacij. William Petty je bil vodilni angleški anatom, ekonomist in filozof ter, za njegov singularen pomen ključno, »oč« politične aritmetike in s tem moderne statistike kot tudi posledično modernega pojmovanja ter zamejevanja teritorija kot kalkulabilnega prostora in enega od osrednjih objektov ter kontekstov izvajanja oblasti, v okviru vzpostavljaljočega se evropskega dinamičnega ravnotežja, temelječega na teritorialni suverenosti političnih entitet in kontinuirani kalkulaciji kot osrednji politični strategiji (glej McCormick 2009, Elden 2010).

Pri tem je bilo moderno pojmovanje teritorija neločljivo povezano z genezo modernega pojmovanja populacije, saj, kot izpostavlja Alatout (2006), vsako zamejevanje teritorija vzpostavlja specifične populacije. Hkrati zamejevanje teritorija pogojuje specifično zamejevanje populacij in posameznikov, saj ima slednje vedno že teritorialne učinke. Petty za vzpostavljanje moderne racionalnosti vladanja, temelječe na in opirajoče se v svojem delovanju na kontinuirano produkcijo vednosti, ni ključen le kot mislec, temveč tudi prek operacionalizacije svojih predpostavk v okviru urejanja družbenopolitične realnosti. S svojim delovanjem je namreč odločilno prispeval, da se je politična aritmetika (statistika) vzpostavila kot temeljna znanost za produkcijo vednosti, za kalkulacijo potrebno za izvajanja oblasti. V okviru Cromwellove podreditve Irske je namreč Petty razvil in uporabil politično aritmetiko z namenom učinkovitega konstituiranja in konsolidiranja kolonialne ureditve. Hkrati je bil eden prvih, ki je organiziral izvedbo cenzusa z namenom zbiranja informacij o prebivalstvu kolonij, ki naj bi služile za učinkovitejše in uspešnejše vladanje (Baum 2006). Tako cenzus

⁵⁷ Elemente modernih klasifikacij človeških »ras«, v okviru »naravne zgodovine«, so v 16. in 17. stoletju artikulirali že anatomi in naravoslovci, kot je bil Andreas Vesalius (1514-1564), »oč« moderne anatomije, ki je prvi artikuliral trditve o povezanosti oblike lobanje in nacionalnega porekla posameznika. Pomembne elemente lahko najdemo tudi v delu *O modrosti* francoskega katoliškega teologa in filozofa Pierra Charrona iz leta 1601, ki pripisuje določene attribute Severnjakom, Južnjakom, »Srednjim«, ki so zelo podobni tistim, ki jih Kavkazcem, Etiopijcem, Mongolcem pripisuje Johann F. Blumenbach, eden od »očetov« moderne rasne/rasistične znanosti. Pri tem ključno tudi to, da je bilo delo, ki je bilo v angleškem prevodu izdano že leta 1612, leta 1670 v bistveno večji nakladi v Angliji še enkrat izdano (Loomba 2002).

kot statistika kot hkrati tehnike produkcije vednosti in tehnike oblasti v smislu vzajemnega zamejevanja populacij ter teritorija, nujno potrebnega za izvajanje učinkovite oblasti, se posledično najprej razvijeta in sistematično implementirata v irskem kolonialnem kontekstu pod nadzorom Pettya (glej Hall 1995). V luči dejstva, da je bil velik zagovornik discipliniranja in reguliranja ne le koloniziranih Ircev, temveč tudi revnejših slojev v ureditvi metropole kot tudi nadaljnjega razvoja kolonialnega sistema, lahko trdimo, da je Petty produkcijo vednosti v smislu zamejevanja določenih populacij in teritorijev neločljivo povezoval z učinkovitim ter uspešnim izvajanjem oblasti nad zamejenimi in hierarhiziranimi populacijami ter posamezniki, pri čemer je mogoče identificirati njegovo diferenciacijo med avtonomnimi, racionalnimi in samovladajočimi se subjekti ter subjekti oziroma deli domače populacije kot tudi kolonialnih populacij, ki so »potrebni« regulacije in discipliniranja (glej McCormick 2009).

Pettyevo klasifikacijo človeških skupin na »vrste« oziroma »rase« kot njegovo pojmovanje »rase« tako izhodiščno ni mogoče razumeti kot objektivno in nevtrarno vednostno operacijo, ki enostavno razdeli človeštvo na različne zamejene in ločene »rase«, temveč za operacijo s specifičnim strateškim ciljem ter v okviru specifičnega modernega razmerja med produkcijo vednosti in izvajanjem oblasti. Klasifikacija ljudi v različne »vrste« oziroma »rase« je bila izhodiščno operacija objektiviziranja hierarhij med različnimi skupinami, v okviru katere so se »belci/Evropci« vedno vzpostavljali kot superiorna kategorija tako v intelektualnem, etičnem kot estetskem pogledu. Hkrati lahko Pettyevo osmišljanje človeških razlik in hierarhij identificiramo kot enega prvih poskusov znanstvenega osmišljanja/vzpostavljanja črnih Afričanov kot najbolj inferiorne človeške skupine. V svoji knjigi iz leta 1676 *The Scale of Creatures* (Mere živali) je tako Petty izhajal oziroma vzpostavljaj temeljno delitev človeštva v »vrste« oziroma »rase«, ki jih je osmisлил kot nespremenljive, kot skupine, katerih biološke in socio-kulturne lastnosti se prenašajo iz roda v rod. Pri tem je kot dve osrednji polji svoje klasifikacije vzpostavil na eni strani kategorijo superiornih »belcev« (Evropejce) in na drugi strani tako fizično kot kulturno inferiorno kategorijo »črncev«. Posledično pri Pettyu še ni mogoče identificirati poskusa sistematične klasifikacije vseh človeških skupnosti, temveč se osredotoča predvsem na percipirana ekstrema človeških »vrst« (glej Jordan 1968, Baum 2006). Petty je sicer gradil na že reflektiranih prisotnih osmišljanjih neevropskih populacij, predvsem temnopoltih Afričanov v angleški zgodnji moderni (Lindqvist 1996), ki jih je nadgradil in glede na svoj status znanstvenika objektiviziral. Kot pravi Petty: »Menim, da se Evropejci in omenjeni Afričani ne ločijo le na temelju barve polti, ki je tako različna, kot je

različna bela od črne, temveč tudi glede oblike las, ki je tako različna, kot sta različna ravna črta in krog; hkrati se od Evropejcev razlikujejo glede oblike nosu, ustnic, ličnic in obliki svojega obraza in lobanje. Poleg tega se razlikujejo glede na njihove naravne manire in v inherentnih intelektualnih sposobnostih (Petty v Feagin 2010, 51)«. Petty tako trdno poveže fizične razlike z razlikami v miselni sposobnosti, pri čemer so Evropejci oziroma »belci« osmišljani kot nedvoumno superiorni, izhodiščno na temelju svojih fizionomskih značilnosti. Hkrati predpostavi evropske družbenopolitične ureditve in kulturne vzorce kot *a priori* superiorne kulturi in družbenopolitični ureditvi Afričanov. Njihova inferiornost osmišljana kot največja oddaljenost v smislu fizionomskih (in kulturnih) značilnosti od Evropejcev naj bi jih delala za idealne sužnje (Jordan 1968). Že Petty tako razmerja med Evropejci in temnopoltimi Afričani osmisli kot temeljni binarizem svoje hierarhične matrike.

Pettyevo znanstvena »rasna« misel tako predstavlja lep primer, kako so obstoječi v angleški družbenopolitični ureditvi razširjeni in splošno sprejeti diskurzi, prek katerih so se osmišljale razlike ter hierarhije med človeškimi skupinami, skupaj s formuliranimi in prek kolonialnih politik implementiranimi strateškimi premisleki ter cilji razvoja kolonialne ureditve, vplivali na vzpostavljanje »vrst«/ »ras« in njihovih percipiranih medsebojnih razlik kot enega od osrednjih predmetov znanstvenega preučevanja ter okvira vrednotenja razlik med človeškimi skupinami in posledično okvira osmišljanja hierarhičnih lestvic med človeškimi skupinami v sami znanosti. Prav ta dialektika je namreč značilna in odločilna za vzpostavitev modernega diskurzivnega polja »rase/ras« in vpis, utrjevanje, diseminacijo in perpetuiranje percipirano nevtralnih ter objektivnih »rasih« kategorij v različnih družbenopolitičnih kontekstih od znanstvene sfere, do makropolitiknih kontekstov in gospodarskih razmerij do lokalnih in mikro kontekstov vsakdanjega življenja v okviru moderne družbenopolitične ureditve.

Hkrati predstavlja ilustrativen primer medsebojnega »oplajanja« oziroma tesne povezanosti različnih evropskih intelektualnih kontekstov pri razvoju znanstvenih/intelektualnih rasističnih diskurzov, saj Petty svoja osmišljanja utemeljuje ne le na določenih potopisih, podobno kot je svoja osmišljanja utemeljeval Hakluyt, temveč tudi prek referiranja na druge mislece oziroma znanstvenike obdobja (Jordan 1968). To predstavlja hkrati eno od osrednjih značilnosti novih režimov vednosti/resnice, in sicer medsebojnega referiranja mislecev/znanstvenikov moderne, kar predstavlja poleg že omenjene empirične metode, mehanicističnega pojmovanja živih bitij in klasifikatornega mišljenja enega od pomembnih elementov novega režima vednosti. Prek medsebojnega referiranja so znanstveniki in drugi

intelektualci afirmirali znanstvenost in racionalnost klasifikacij človeških skupnosti v »rase«. Petty svoja osmišljanja namreč opre na dela francoskih mislecev, katerih študija o »črncih«, utemeljena na francoskih izkušnjah s sužnji na Karibskih plantažah, je bila leta 1665 v prevodu izdana v Angliji. V tej študiji so bili tako »črnci« osmišljeni kot fizično in umsko inferiorni tako v smislu inherentnih sposobnosti kot v smislu njihovih družbenopolitičnih institucij. Posledično so jih osmislili kot inferiorne vsem drugim nacijam in kot take idealne oziroma »rojene« za suženjstvo (glej Feagin 2010). Podobno kot so na Pettya vplivali francoski misleci, je njegova misel vplivala na sledeč angleške, francoske in druge evropske mislece iz najrazličnejših raziskovalnih sfer in vzpostavila pogoje možnosti sistematičnim klasifikacijam človeških bitij in vzpostavljanje raziskovalnega polja »ras« oziroma »rasnih« razlik.

V tem okviru pionirsko vlogo odigra francoski znanstvenik/zdravnik Francois Bernier, ki je v kratkem članku z naslovom *Nova delitev Zemlje na osnovi različnih »vrst« ali »ras« ljudi* (*Nouvelle division de la terre par les différentes espèces ou races qui lhabitent*) v aprilski izdaji *Journal des sçavans* leta 1684, podal prvo sistematično klasifikacijo človeških skupin. Poleg artikuliranja prve sistematične klasifikacije je bil tudi eden prvih, ki je pojem »rasa« povezal z idejo diskretnih človeških skupin, diferenciranih na temelju morfoloških značilnosti, ki se percipirano prenašajo iz roda v rod. V svoji klasifikaciji je razlikoval med štirimi »rasami«, in sicer Evropejci (med katere je prišteval Perzijce in severnoameriške Indijance), Kitajci in Laponci ter črnimi Afričani, pri čemer je zgolj njihovo temno polt (debele ustnice in potlačene nosove ter volnene lase⁵⁸) percipiral kot esencialno. Človeštvo po Bernieru je bilo tako »naravno« deljeno v »rase« in črni Afričani so bili izmed vseh najbolj inferiorna »rasa« (glej Bracken 1978, Hudson 1996). Kljub klasifikaciji človeštva v »rase« Bernier ni prelomil z biblijsko idejo monogeneze. Z drugimi besedami, je zagovarjal izhodiščno enotnost človeških bitij oziroma enotnost človeštva ob njegovi genezi.

Bernierjeva shema je predstavljala določen epistemološki prelom med »sveto zgodovino« ljudi, ki se je opirala na Biblijo in »naravno zgodovino«, kljub temu, da so mnogi misleci, tudi »naravni zgodovinarji«/naravoslovci, nadaljevali z eksplicitnim ali implicitnim referiranjem na Biblijo (glej Baum 2006). To je razumljivo predvsem na osnovi cilja, ki so si ga dali, in

⁵⁸ Podobno kot Petty se tudi on v svojih osmišljanjih in inferiorizaciji Afričanov opre na že obstoječe diskurze kot so na primer ideje o bližini črncev in živali. Bernier namreč lase Afričanov osmislil kot volno in ne dejanske lase (Jordan 1968).

sicer, vzpostavitev reda v kaos živih bitij. Epistemološki prelom leži prav v uporabi sistematične klasifikacije za vzpostavljanje reda in hierarhij v okviru variacij človeških skupnosti. Pri tem se sooči z osrednjo problematiko klasifikacij človeških skupnosti na diskretne kategorije oziroma »rase«, in sicer z arbitrarnostjo identifikacije in določitev tistih oziroma tiste značilnosti, ki bo služila kot osrednji temelj klasifikacije in hierarhizacije. V svojem premišljanju kriterija je tako zajel obliko las, obliko telesa, obliko nosu in ustnic, vendar se je v svoji operaciji klasificiranja dejansko osredotočil predvsem na barvo polti. Poleg artikulacije prve sistematične klasifikacije in osmišljanja »ras« na temelju percipiranih fizionomskih značilnosti, je bil Bernier tudi eden prvih, ki je zavrgel prevladujočo klimatsko teorijo o razlikah med človeškimi skupinami, ki naj bi bile posledica specifične teksture teles, specifične značilnosti semen ali krvi, s čimer osmisli dejanskost nepoenotenja človeških skupin tudi v geografskih kontekstih, kjer živijo skupaj, kot so kolonije (glej Allen 2012).

Berniereva »rasna« misel je imela velik vpliv na kasnejšo »rasno« misel tako posredno kot neposredno. V smislu neposrednega vpliva so bile njegove »rasne« kategorije prevzete ali adaptirane s strani drugih naravoslovcev kot tudi drugih znanstvenikov, filozofov, politikov in državnih administracij ter tudi splošne populacije. Posredno je vplival tako, da je njegovo delo vzpostavilo pogoje možnosti za vstop in etabliranje klasifikacij človeštva v polje preučevanja naravoslovcev oziroma »naravne zgodovine«, s čimer predstavlja pogoj možnosti, da je ideja človeških »ras« oziroma klasifikacija človeštva na diskretne skupine lahko dosegla objektivnost, znanstvenost. Bernier tako izvede eno od ključnih nujnih vednostnih operacij, ki so vzpostavile moderno diskurzivno polje »ras«, ko se kljub možnim številnim načinom klasificiranja oziroma kljub multiplim možnostim identifikacije značilnosti, ki služi za klasifikacijo, odloči za specifično (barvo polti), kar izhodiščno predpostavlja arbitrarnost, a kljub temu »rase« osmisli kot naravno dane, kot fenomen, ki ga je mogoče objektivno razvrstiti. Bernier je singularno pomemben, ker predstavlja prvi korak v spreminjanju vprašanja ali »rase« obstajajo oziroma ali je mogoče klasificirati človeštvo na diskretne enote v vprašanje, kako klasificirati oziroma, kaj naj bi bili kriteriji klasifikacije. S tem se na ravni vednosti moderni znanstveni pojem »rase« prične konsolidirati. Ključno v tem kontekstu je predvsem to, da nobena klasifikacija človeštva na »rase« ni nevtralna. Vsaka operacija klasificiranja namreč predpostavlja arbitrarno izbiro določene »objektivne« »rasne« razlike, pri čemer je ta določena značilnost zavedno ali nezavedno izbrana glede na že obstoječa osmišljanja različnosti in predvsem hierarhij, ki so prisotni v določenem družbenopolitičnem

kontekstu. Vsaka še tako nevtralna klasifikacija je vedno lahko uporabljena za racionalizacijo in legitimacijo hierarhizacij, izkoriščanja ter izključevanja in/ali hierarhičnega vključevanja.

Konsolidacija ideje človeških »ras« in sistematične klasifikacije (in hierarhizacije) »ras« v okviru znanstvene vednosti ter posledična konsolidacija »ras« kot polja ne le legitimnega, temveč objektivnega preučevanja in posledično objektivnega, naravnega, znanstvenega temelja družbenopolitičnih diferenciacij in hierarhizacij, je bila dosežena v 18. stoletju v delih osrednjih »naravnih zgodovinarjev«. Da je ideja človeških »ras« dobila nesporen značaj znanstvenosti, je ključno vlogo odigral švedski naravoslovec Carl Linné, ki klasifikacijo človeštva umesti v svojo splošno klasifikacijo živali. Človeštvo posledično trdno locira v živalski svet kot fizično živo bitje, klasifikacijo živih bitij pa vzpostavi kot osrednji inštrument osmišljanja reda v percipiranem kaosu naravnega sveta. Linné je igral odločilno vlogo pri vzpostavljanju klasifikacij kot enega od osrednjih vednostnih inštrumentov znanosti v 18. stoletju, ki bi ga lahko osmislili tudi kot stoletje klasifikacij. Te so se namreč vzpostavile kot osrednji temelj objektivnosti, znanstvenosti, pri čemer je bilo klasificirano vse od oblakov do bolezni (glej Jordan 1968). Linné v svojem obsežnem in izjemno vplivnem delu *Systema naturae* (1735) izvede splošno klasifikacijo vseh živih bitij, katere vpliv je mogoče identificirati še danes v uporabi linejevske taksonomije v sodobni biologiji. V okviru te splošne klasifikacije živih bitij klasificira tudi človeštvo, ki ga klasificira na štiri »vrste«, in sicer Evropejce, Američane, Azijce in Afričane. Za razliko od drugih živih bitij, pri katerih je kot edini kriterij razvrščanja uporabil značilnosti fizionomije, človeške »vrste« klasificira na osnovi fizioloških, kulturnih, geografskih in temperamentnih (kolerične, pragmatične) značilnosti, pri čemer je te osmišljal kot naravno dane, kot esenco določenih »vrst« (Eze 1997). Z umestitvijo klasifikacije človeštva v splošno klasifikacijo, se je Linnéjeva klasifikacija človeštva vzpostavila kot objektivna, kot nevtralna, kot znanstvena, s čimer so se kot takšne vzpostavile tudi opredelitve posameznih človeških »vrst«, ki so črpale in prevzemale že prisotna osmišljanja, že prisotne diskurze o različnosti ter hierarhiji med posameznimi človeškimi skupnostmi. Linné namreč Evropejce osmisli kot skupino, ki ji vladajo zakoni, Azijce kot skupino, ki ji vladajo mnenja, Američane kot skupino, ki ji vladajo običaji in Afričane, ki jim vlada arbitrarna volja njihovih vladarjev (glej Pieterse in Parekh 1995a, Thompson 2003). Tudi v okviru Linnéjeve klasifikacije kot dva ekstrema človeških »vrst« nastopajo Evropejci in Afričani. Homo Africanuse⁵⁹ je Linné osmisli kot črne, zvite,

⁵⁹ Linné v deseti izdaji *Systeme Naturea*, kot prvi uporabi termin Homo Sapiens.

nezmožne samovladanja, podrejene avtoritarni oblasti svojih vladarjev in hkrati flegmatične in lene. Določala naj bi jih izvorna pomanjkljivost reda in discipline ter nestalnost vseh družbenopolitičnih odnosov. Homo Europeuse je osmislil kot sicer po milosti Boga (Evropejci kot izbranci Boga), naravno obdarjene z razumom, ki ga druge vrste ljudi, in specifično črni Afričani ne posedujejo. Posledično je Evropejce osmislil kot zmožne spremembe in inovativne ter živeče v najbolj razviti družbenopolitični ureditvi, organizirani v okvir države in urejani na temelju zakonov (glej Pieterse 1995, Morton 2002). Linné je v okviru svojih osmišljanj tako reproduciral že prisotne diskurze osmišljanja hierarhij med človeškimi skupinami in predvsem osmišljanja Afričanov kot inferiornih tako morfološko kot sociokulturno ter moralno oziroma kot antinorm evropskim človeškim skupnostim in evropskemu subjektu, ki igrajo vlogo vrha človeškega razvoja. Z umestitvijo teh predpostavk v znanstveno delo je Linné in naravoslovci, ki so mu sledili (npr. Comte de Buffon), te predpostavke objektiviziral in naturaliziral ter jim podal status znanstvenosti, kar je v smislu povratne zanke vplivalo tako na politične kot splošne družbene diskurze, predvsem v smislu nadgrajene racionalizacije in legitimacije različnih praks in struktur hierarhiziranja ter izkoriščanja objektivno, znanstveno zamejenih človeških »vrst« ali »ras« (glej Curtin 1964, Bracken 1978, Cohen 1980, Pieterse in Parekh 1995b, Rigby 1996, McWhorter 2009, Allen 2012).

Vzpostavitev modernega diskurzivnega polja »rase« v okviru novega režima vednosti kot splošne objektivizacije, naturalizacije in legitimacije ter podajanja znanstvenega statusa klasifikacijam človeštva v diskretne kategorije oziroma »rase« ter posledično same ideje različnih »ras« je slonela tudi na vsesplošni artikulaciji teh idej v vseh znanstvenih oziroma vednostnih poljih. Prav vzpostavitev skupne mreže intelegibilnosti, skupne matrice osmišljanja oziroma skupnih koordinat osmišljanja »rase/ras« je namreč »raso/rase« vzpostavilo kot polje znanstvenega preučevanja in hkrati temelj racionalizacije ter legitimacije hierarhičnih razmerij in razmerij privilegiranja, izkoriščanja, izključevanja ter/ali hierarhičnega vključevanja. V tem okviru je potrebno izpostaviti osrednji pomen političnih mislecev tega historičnega konteksta, ki so svoja osmišljanja opirali na naravoslovne konceptualizacije, hkrati so s svojo avtoriteto na polju osmišljanja »neevropejskih« človeških skupnosti prek sistematičnih refleksij ter opredelitev osrednjih razlik med človeškimi skupnostmi ter hierarhij med njimi na temelju percipiranih značilnosti glede družbenopolitičnih ureditev, kulturnih vzorcev, morale in razuma, podali objektivnosti in znanstvenost osmišljanjem ter hierarhiziranjem človeških »ras« v naravoslovnih tekstih. Politični misleci 17. in 18. stoletja

so tako igrali osrednjo vlogo pri zamišljanju evropskih subjektov in populacij kot univerzalnih norm človeštva tako v morfološkem kot predvsem družbenopolitičnem ter moralnem smislu in posledično pri vzpostavljanju temeljnih koordinat »rasnih« hierarhij, kjer so vlogo pozitivnega ekstrema vedno zasedali Evropejci (belopolti, kavkazijci), medtem ko so bile druge človeške skupnosti kategorizirane v hierarhično razporejene »rase« na temelju njihovega percipiranega odstopanja od Evropske norme, pri čemer so se temnopolti Afričani v večini primerov osmišljali kot drugi ekstremni pol hierarhične matrice. Politični filozofi so v procesu vzpostavljanja modernega diskurzivnega polja »rase« kot širši konstituciji in konsolidaciji angloameriških rasističnih dispozitivov ključni tudi zaradi njihovega neposrednega ter posrednega vpliva na vzpostavljanje temeljnih koordinat moderne angleške družbenopolitične ureditve tako v metropoli kot v kolonijah (glej Foucault 1977-78/2009, Brown 1996, Elden 2002, McWhorter 2009, Wrightson 2013) v smislu formulacije osrednje arhitekture političnih institucij (principi svobode in naravne enakosti, predstavniške/demokratske institucije, ustavne monarhije), zamišljanja in zamejevanja politične skupnosti (teritorializacija suverenosti, ljudska suverenost, demos – demokratična politična skupnost in nacionalna politična skupnost) ter političnih subjektov (avtonomni racionalni posameznik/državljan in nacija) kot tudi reguliranja modernih gospodarskih procesov (merkantilistične politike, trg) in politično-gospodarske arhitekture kolonialnega sistema (suženjstvo, reguliranje kolonialne trgovine, sistematično varovanje kolonialnega sistema in kolonij). V luči že naslovljenih radikalnih transformacij tako v evropskem in specifično angleškem kontekstu so namreč vzpostavljajoče se in/ali reorganizirajoče se družbenopolitične elite posegle po novih zamišljanjih družbenopolitične avtoritete, oblasti, legitimnega vladanja in splošne organiziranosti družbenopolitične ureditve s strani (razsvetljenskih) političnih filozofov ter mislecev, da bi konsolidirale svojo pozicijo in restabilizirale družbo ter vzpostavile nov družbenopolitični red in kohezijo ter hierarhije v okviru specifičnih političnih entitet ter vzpostavile pogoje in okvire za dinamično evropsko ravnotežje teritorializiranih političnih entitet. Razsvetljenski politični filozofi so pri tem prepletali dva miselna okvira (glej Guillaumin 1995, Grovogui 1996, Seth 2010), in sicer prvega, temelječega na ideji univerzalne enakosti med evropskimi političnimi entitetami v okviru dinamičnega evropskega ravnozežja kot univerzalne enakosti, naravni svobodi in neodvisnosti ljudi, njihovi suverenosti kot demokratičnega demosa ter odgovorni, nadzorovani, reprezentativni oblasti, ki se samoomejuje in na drugi strani miselni okvir sistematičnega diferenciranja med človeškimi skupinami na temelju njihovih percipiranih neenakosti in njihovega hierarhičnega klasificiranja kot tudi izkoriščanja in dominiranja. Pri

tem je ključno, da so to napetost naslavljali bodisi prek navezave na specifično normo človeka (glej Mudimbe 1988, Spivak 1999) v obliki idealizirane subjektivitete vzpostavljajoče se buržoazije oziroma njenega moškega dela bodisi so jo naslovili v navezavi na strateške (makro) politične cilje v smislu zagotavljanja kohezije in reda ureditve ali dobičkonosnosti ter obstojnosti kolonialnega sistema, pri čemer so ti tudi implicitno temeljili na inherentni percepciji hierarhičnosti med specifičnimi človeškimi skupinami.

Eden ključnih primerov zgoraj reflektiranega pomena političnih filozofov tako v vzpostavljanju modernega diskurzivnega polja »rase« kot legitimacije in racionalizacije ter materializacije sistematične vpeljave suženjstva v kolonije predstavlja misel in delovanje osrednjega političnega misleca ter »očeta« liberalizma Johna Locka. Locke natančno sledi delom na področju »naravne zgodovine«, pri čemer je natančno poznal predvsem delo avtorja prve sistematične klasifikacije Berniera, ki je bil njegov osebni prijatelj (Pieterse in Parekh 1995a). Posledično je tako poznal in razvijal svoje osmišljanje človeških skupin ter hierarhij med njimi na osnovi naravoslovnih sistematičnih klasifikacij. V smislu objektiviziranja in legitimiranja klasifikacij človeških »ras« je, kot ugotavlja Bracken (1978, 248-49), odigral eno od ključnih vlog v smislu racionaliziranja arbitrarnosti izbire značilnosti, na temelju katerih so izvajane klasifikacije človeških »ras« in osmišljana njihova različnost. Locke namreč zavrne esencializem v smislu trdno določenih esencialnih lastnosti določene stvari/fenomena, a hkrati kot legitimno vzpostavi vednostno operacijo izbire določenih značilnosti kot značilnosti, ki determinirajo določen fenomen/stvar in posledično tudi človeške »rase«. Ta pozicija tako omogoči fleksibilnosti klasifikacij in na prvi pogled tudi fleksibilne klasifikacije in hierarhije med človeškimi skupinami, pri čemer inherentno izhaja iz ideje racionalnosti ljudi, ki izvajajo klasifikacijo (in hierarhizacijo). Čeprav »črncem« ne odreka človečnosti, Locke v svojih premislekih predpostavlja in vzpostavlja specifično normo človečnosti oziroma specifično normo polne človečnosti. V tem kontekstu Locke kot nujen element človečnosti vzpostavil ne le racionalnost, temveč specifično obliko racionalnosti, ki jo vzpostavi kot determinirajoč polno »človečnost«. Ta naj bi se zrcalila v specifičnem življenju racionalnega človeka, specifičnega osmišljanja sveta, specifičnih dejavnosti, v specifični družbenopolitični ureditvi in posledično specifičnih družbenih institucijah, katerih osrednji cilj naj bi bil napredek kot temeljni ethos »pravega« človeka ter njegovo gonilo (glej Locke in Nidditch 1975, Dussel 1993). Locke tako vzpostavi specifično univerzalno normo polne človečnosti, ki je skupek do določene mere idealiziranih in univerzaliziranih lastnosti takratne angleške buržoazije in takratne moderne buržoazne družbenopolitične ureditve.

Normo subjekta tako določa samodisciplina, energičnost, iznajdljivost in spoštovanje zakonov, pri čemer je ta mogoča le v okviru specifične »racionalne« ureditve družbe. Slednja naj bi temeljila na privatni lastnini kot temelju spodbujanja industrije in generiranja dobičkov, ki omogočijo ljudem, da izpolnijo svojo dolžnost do materialnega (in miselnega) napredka (glej Mehta 1990). Privatno lastnino in splošno delovanje družbe naj bi urejali zakoni, sprejeti s strani specifičnih reprezentativnih zakonodajnih političnih institucij. V okviru teh institucij naj bi bila institucionalizirana vsa politična moč, ki bi bila uokvirjena in omejena z jasno določenimi postopki. Na temelju norme polne človečnosti je Locke posledično lahko večino človeštva osmisлил in hierarhiziral v smislu njihove oddaljenosti od norme ter racionaliziral in legitimiral njihovo hierarhično vključenost ali izključenost iz družbe. Tudi v Lockovi misli je tako mogoče identificirati vzporedno vzpostavljanje in/ali reartikulacijo diskurzov slojnih diferenciacij ter hierarhij, patriarhalno-seksističnih diskurzov in rasističnih diskurzov. Tako na primer Locke za večino angleške populacije trdi, da ne moralno in intelektualno niso sposobni za polno participacijo v družbenopolitičnih institucijah in politični sferi zaradi svojega kontinuiranega težaškega dela, ki je nujen tako za njihovo preživetje kot disciplino (Locke 1975, 63). Na drugi strani naj »Nevropejci« ne bi bili še sposobni samovladanja, ker njihov razum še ni dovolj razvit, saj še nimajo razvitih »univerzalnih« (evropskih) političnih institucij (Locke 1975, 707). Hkrati Locke izključitev in/ali podjarmljenje problematičnih delov osmisli kot pogoj možnosti političnega predstavnštva, kot pogoj možnosti vzpostavitve in zamejitve nacije/demos. Locke tako demos oziroma liberalno politično skupnost osmišlja kot a priori zamejeno na del populacije-normo in niz specifično hierarhično vključenih, bolj ali manj inferiornih, neenakopravnih izkoriščanih in deprivilegiranih posameznikov in družbenopolitičnih skupin (glej Losurdo 2011). Iz Lockovega soavtorstva že omenjenih ustav Karolin lahko tudi razberemo popolno izključitev črnih Afriških sužnjev iz družbenopolitične skupnosti, saj je v njih formulirana in uzakonjena absolutna oblast sužnjelastnikov nad svojo lastnino-sužnji v kontekstu osmišljanja zaščite osebne lastnine pred intervencijo države, kar predpostavlja ostro hierarhijo med normo Lockove misli in črnimi sužnji oziroma jih vzpostavlja kot antinormo ureditve. Predvsem jo to očitno v luči Lockovega napada na absolutno arbitrarno oblast monarha nad posamezniki-normo, ki jo osmisli kot suženjstvo, medtem ko dejansko suženjstvo legitimira, racionalizira in dodatno zaostri v smislu vzpostavljanja sužnja kot objekta, kot privatne lastnine v absolutni oblasti lastnika. Tako iz Lockovega soavtorstva kot njegovega solastništva in zasedanja direktorskega mesta v Royal African Company (Goldberg 2002, Armitage 2004), ki je imela konec 17. stoletja monopol nad uvozom sužnjev v angleške Ameriške kolonije, lahko razberemo tudi njegov neposredni

vpliv na reorganiziranje kolonialne družbenopolitične ureditve in sistema. Locke je namreč suženjstvo zagovarjal tudi iz pozicije gospodarske neizbežnosti za dobičkonosnost in razvoj kolonialnega sistema ter nadaljnje prosperitete angleške družbenopolitične ureditve kot tudi iz pozicije discipliniranja sužnjev za njihov lastno korist v smislu doseganja »naravne« produktivnosti/delavnosti, pri čemer prav z zagovorom suženjstva zgolj črnih Afričanov te implicitno uokviri kot inferiorno družbenopolitično kategorijo, ki se jo sme zaslužjiti (Goldberg 2002, Blackburn 1997). Strateško prilagajanje argumentov glede suženjstva Locka (1988) je lepo vidna v *Dveh razpravah o vladi* (1689), kjer najprej zavrne suženjstvo kot nekaj »neangleškega«, na drugi strani ga nekaj poglavji kasneje zagovarja na temelju ujetništva v »pravični vojni«, pri čemer jo to implicitno možno zgolj za neevropske skupnosti. Po Blackburnu (1997, 264) so imele Lockove teoretske pozicije kot tudi njegovo soavtorstvo ustav Karolin, kjer je formulirana in uzakonjena absolutna oblast sužnjelastnikov nad sužnji, tudi implicitno strateške funkcije, ne le v smislu sistematizacije suženjstva ter vzpostavljanju trdnih »rasnih« hierarhij, temveč tudi v smislu konsolidacije moči plantažnikov v razmerju do monarhične oblasti in posledičnem omejevanju moči monarha tako v metropoli kot kolonijah napram buržoazije katere konstitutivni del so bili plantažniki.

Poleg Locka je potrebno pri refleksiji prepletanja geneze osrednjih osmišljanj moderne (liberalno-nacionalne) družbenopolitične ureditve in modernega diskurzivnega polja »rase« oziroma modernih pojmovanj »rase« v moderni razsvetljenski politični filozofiji oziroma politični misli izpostaviti tudi osmišljanja G.W. Leibniza, »očeta« modernega pojma teritorialne suverenosti ter enega od soavtorjev mirovnih pogodb v okviru Westfalskega miru, ki je končal 30-letno vojno in predstavlja sicer mitičen datum geneze modernega mednarodnega sistema, temelječega na moderni ideji suverenosti, kot celovitim gospostvom nad določenim natančno zamejenim teritorijem ter posledično določeno teritorialno zamejeno populacijo, ki ga izvaja centralizirana oblast (Elden 2010). Leibniz je bil namreč tudi eden prvih, ki se 1696 loti podobne klasifikacije človeštva kot Bernier v svojem pismu švedskemu slavistu J.G. Sparwenfeldu. Njegova klasifikacija je pomembna, ker se je z njo odprla pot vedno večji pripravljenosti, da se tudi človeštvo klasificira v »vrste«, kar je bilo prej prevladujoče osmišljano kot primerno le za rastline in živali. Kljub eksplicitni kritiki Berniera in njegove klasifikacije, ki jo v pismu izvede, na temelju dvoma o obstoju esencialno različnih »ras«, Leibniz s svojim razmišljanjem o razlikah in vzrokih razlik med človeškimi skupnostmi legitimira operacijo klasifikacije človeštva v kategorije. Po Leibnizu naj bi bile človeške vrste posledica različnih klim, ker naj bi te, podobno kot pri živalih in rastlinah, spreminjale

njihovo naravo na boljše ali slabše (Bracken 1978, Hudson 1996). Pri tem Leibniz kot temelj lastnih premislekov klasifikacije ljudi vzpostavi jezik specifičnih populacij, saj pravi, da naj bi se regije sveta in posledično populacije delile na temelju njihovih jezikov ne morfoloških znakov. Kot pravi Leibniz (1718, 160): »Želeli bi, da bi se regije sveta delile na temelju jezikov, in to bi moralo biti zavedeno tudi na zemljevidih«. Implikacije slednje misli so neločljivo povezane s značilnostmi tehnike modernega kartografiranja in vlogo, ki so jo moderni zemljevidi igrali pri zamišljanju in reprezentiranju teritorialne suverenosti, katere osrednji mislec je Leibniz, ter posledično osrednji vlogi modernih zemljevidov pri teritorializaciji človeških skupnosti v smislu vpisa in utrjevanja ideje homogenih teritorijev, zamejenih v okvirih »naravnih« meja homogenih človeških skupnosti, ki jih določajo specifične skupne determinirajoče značilnosti kot tudi »naravna« vezanost na določen teritorij. Moderni zemljevidi tako hkrati predpostavljajo ontološko predhodnost meja in vzpostavljajo družbenopolitične meje v realnosti (glej Thongchai 1994).

V refleksiji vzpostavljanja in konsolidacije modernega diskurzivnega polja »rase« je potrebno predvsem v luči vzpostavljanja tega polja v angloameriškem kolonialnem okolju in refleksiji vpisa moderne ideje »rase« ter njenih specifik v tem kontekstu reflektirati specifična osmišljanja ene od ključnih družbenopolitičnih skupin, katerih naselitev v angleških kolonijah Severne Amerike je bila neločljivo povezana z radikalnimi družbenopolitičnimi transformacijami v angleškem kontekstu, in sicer puritanci. Ta sicer heterogena družbenopolitična skupina in protestantska ločina se je sicer naseljevala že od 30. let 17. stoletja, korenito se je njen vpliv in status tako v metropoli kot kolonijah povečal v dobi Commonwealtha in Protektorata, ko je tvorila eno od ključnih političnih sil v novi ureditvi. Največji val je sledil v obdobju restavracije (1660-1688) in njihovega omejevanja ter njihovega posledične številnejše emigracije v kolonije. Tako v zdravorazumskem osmišljanju zgodovine ZDA kot v širokem razponu kritičnih historičnih refleksij konstitucije, razvoja in konsolidacije angloameriških kolonij ter kasneje ZDA je vpliv puritancev na vzpostavljanje okvirov ameriške družbenopolitične ureditve osmišljan in razumljen kot izjemen in singularen. Z vidika refleksije njihovega prispevka k vzpostavljanju koordinat angloameriškega modernega diskurzivnega polja »rase« in posledično modernih rasističnih diskurzov je potrebno izpostaviti, da so diskurzi puritancev 17. stoletja, tako teološki kot sekularni, vzpostavili določena osmišljanja, določene ideje, določene predpostavke, ki so bodisi prispevale k zamejevanju »rasnih« kategorij in osmišljanju superiornosti evropskih priseljencev ter legitimiranju neenakopravnih, hierarhičnih ureditev in njihovem

reprezentiranju ter osmišljanju kot demokratičnih bodisi so popularizirale sam termin »rase«, pri čemer je njihovo razumevanje na eni strani odstopalo od vzpostavljaljočega se osmišljanja »ras« kot morfološko distinktivnih skupin, na drugi predstavlja nadgraditev modernega pojma »rase« in formulacijo ideje kontinuirane vojne med »rasami«, ki bo v svoji reartikulirani obliki igrala osrednjo vlogo pri vzpostavljanju državnega rasizma 19. in 20. stoletja (glej Glenn 2002, Stoler 2002, McWhorter 2009, Feagin 2010). Prav puritanski diskurz »rasne vojne« namreč Foucault (1975-76/2003b) izpostavi kot enega od osrednjih kontekstov porekla modernega rasizma, iz katerega se razvijejo ideje o nepomirljivem tekmovanju med »rasami«, nujnostjo obrambe »ras« kot nujnostjo vojn za njihovo ohranitev in razvoj. Diskurz »rasne vojne« je predstavljal osrednji politični diskurz puritancev v njihovem boju z angleško monarhijo. Njegova strateška funkcija je bila delegitimacija oblasti »normanskih« vladarjev⁶⁰, ki so bili v tem diskurzu osmišljani kot »tujci«, s katerimi je bilo »domače«, podjarmljeno prebivalstvo v kontinuirani vojni. V tem kontekstu so bili zakoni »normanskih« kraljev osmišljani kot nadaljevanje vojne z drugimi sredstvi. Pri tem so bili »Normani« osmišljani kot specifična »rasa«, drugačna od »Saksoncev« ter posledično brez legitimne pravice vladanja nad »saksonsko« zemljo. V kontekstu tega diskurza na prvi pogled ni moč identificirati splošno sprejete »rasne« hierarhije, saj puritanci niso trdili da bi bili »Anglosaksonci« moralno, intelektualno, fizično (morfološko) superiorni »Normanom«, kar jim dejansko ni dopuščala specifična strateška situacija, v okviru katere so bile skupine samopercipirane kot »Anglosaksonci« oziroma njihovi potomci izhodiščno v strateško podrejenem položaju oziroma so svoj položaj osmišljale kot podrejen. V okviru razvoja modernega diskurzivnega polja »rase« in posledično modernih rasističnih ter specifično modernih angloameriških rasističnih diskurzov in dispozitivov je ključna predvsem trditev puritancev, da »Normani« nimajo pravice vladati »Saksoncem« v okviru »saksonskega« ozemlja. Puritanski diskurz »rasne vojne« tako artikulina idejo pertinentno modernemu pojmu »rase« in nacije, in sicer idejo »naravne« vezanosti določenih populacij, ki so osmišljane kot homogene na določeno ozemlje oziroma teritorij z jasnimi teritorialnimi mejami, ki so hkrati vedno že meje določene homogene populacije. Gre za enega od prvih primerov modernega osmišljanja družbenopolitične skupnosti, kjer je družba osmišljanja in opredeljevana teritorialno, kar je, kot ugotavlja Elden (2010), ena od značilnosti osmišljanja družbe, ki je singularna Zahodu. Hkrati gre za eno od temeljnih idej modernega pojmovanja »rase/ras« in nacije, katerih

⁶⁰ Puritanci so kraljevo rodbino osmišljali kot potomce Normanov, kot potomce zavojevalcev angleške monarhije izvedene leta 1066 s strani vojvode Normandije Vilijema Osvajalca, ki je postavil temelje srednjeveški angleški družbenopolitični ureditvi.

geneza je neločljivo povezana (glej Balibar in Wallerstein 1991, Goldberg 2002, Stoler 2002). Ideja »naravne« vezanosti določene kot homogene percipirane populacije je bila hkrati neločljivo povezana z genezo ideje ljudske suverenosti oziroma suverenosti določene »naravno« zamejene, homogene populacije na določenem »naravno« zamejenem teritoriju, ki je materializirana v centraliziranih državni oblasti kot izrazu tega suverena ljudstva (Marx 2003). Puritanski diskurz je hkrati eden prvih, ki angleško populacijo osmisli prek navezave na njeno poreklo oziroma mitologizirano poreklo v smislu potomcev Anglosaksoncev in njihovih družbenopolitičnih institucij, ki so bile percipirane kot inherentno demokratične oziroma predstavniške, s čimer je bila novo vzpostavljaljoča se angleška družbenopolitična ureditev in njene politične institucije osmišljana kot nadaljevanje ali ponovna obuditev zakrite in preganjane tradicije Anglosaksoncev kot »prvotnih« prebivalcev angleškega teritorija, tradicije, ki se naj bi pretakala v krvi njihovih potomcev (glej Horsman 1981, Lipsitz 1995, Allen 2012). Puritanci so posledično ključni za vzpostavitev ideje anglosaksonskega porekla kot temelja samoosmišljanj ne le angleške nacije, temveč tudi kolonialnih populacij, saj idejo kot prvi artikulirajo tudi v severnoameriških kolonijah in ta ideja predstavlja temelj modernih ameriških nacionalističnih in rasističnih diskurzov (glej Horsman 1981) oziroma diskurzov osmišljanja ameriške nacije kot »rasno« zamejene nacionalne skupnosti kot tudi osmišljanja superiornosti in hierarhij med specifično osmišljanimi in zamejenimi populacijami ameriškega teritorija. Hkrati so puritanski diskurzi ključni za genezo modernih angloameriških nacionalističnih in rasističnih diskurzov, prek katerih se je racionalizirala ter legitimirala nadvlada angleških kolonistov, kolonizacija indijanskih ozemelj kot tudi podjarmljenje in izkoriščanje ter zaslužnjevanje »neevropskih« populacij in njihovo hierarhiziranje ter razmejevanje napram angloameriškim populacijam v severnoameriških kolonijah in kasneje ZDA. Za razliko od angleškega konteksta, kjer so se oprli na idejo primordialnosti oziroma »naravne« povezanosti »Saksoncev« oziroma »potomcev Saksoncev« z angleškim teritorijem, so se v kolonialnem kontekstu navezali na biblične ideje izbranega ljudstva in sekularne ideje »prave« človečnosti, utemeljene na materialnem napredku kot kategoričnem imperativu in ethosu trdega dela, ki naj bi določalo posameznika kot človeka. Severnoameriško ozemlje je bilo posledično osmišljano kot ozemlje, ki ga je Bog namenil »Anglosaksoncem«, z namenom, da v njegovem okviru razvijejo družbenopolitično ureditev, ki bo predstavljala »luč« vsem drugim narodom sveta. Že John Winthrop, vodja puritancev v koloniji Massachusetts, je na primer v eni od svojih pridig iz 30. let 17. stoletja izjavil: » ... [kolonisti] bomo mesto na hribu, v katerega bodo uperjene oči vseh ljudi« (Winthrop v Madsen 1998, 8-9). To idealno družbenopolitično ureditev naj bi bilo mogoče

vzpostaviti le v kolikor bo »izbrano ljudstvo« ohranilo svojo »čistost« oziroma bodo družbenopolitične meje med »izbranim ljudstvom« in hierarhično podrejenimi (deli) populacijami jasne, utrjene in strogo nadzorovane. Vsakršno »mešanje« je bilo osmišljano kot nevarno za »čistost« »božjega ljudstva«, v katerega je posameznik lahko le narojen in ne enostavno vključen (glej Blackburn 1997). Hkrati so bile hierarhije tako v okviru »izbranega ljudstva« kot med »izbranim ljudstvom« in inferiornimi človeškimi skupnostmi osmišljane kot zapovedane od boga in poslušnost hierarhično inferiornim hierarhično superiornim populacijam ali delom populacij je bila osmišljana kot temelj družbenopolitične ureditve (glej Feagin 2010). Na prvi pogled paradoksalno so bili puritanci tudi eni prvih, ki so artikulirali idejo demokratičnih oziroma reprezentativnih političnih institucij kot temelja družbenopolitične ureditve kolonij, pri čemer so bile te izhodiščno »rasno« zamejene (ideje in prakse kot krvna dediščina »Anglosaksoncev«) in zamejene z idejo »naravnih« hierarhij v okviru »anglosaksonske« populacije, kar je kljub reprezentaciji institucij in skupnosti kot temelječi na demokratičnih idealih enakosti in svobode ter uokvirilo v specifično obliko oligarhičnega vladanja in oligarhičnih političnih struktur (glej Feagin 2012, Losurdo 2012).

Kljub multidimenzionalni konsolidaciji modernih rasističnih dispozitivov tako na polju strategij, politik in zakonov, vezanih na sistematizacijo suženjstva temnopoltih Afričanov, kot na diskurzivni ravni v smislu vzpostavljanja in konsolidacije modernega diskurzivnega polja »rase« so bili še konec 17. stoletja prisotni kontradiskurzi, ki so izhodiščno zavračali idejo »rasnih« kategorij in hierarhij. Ilustrativen primer teh kontradiskurzov je bilo razmišljanje kapitana ladje za transport sužnjev Thomasa Phillipsa leta 1694, ki je podal naslednjo misel: »Ne razumem, zakaj naj bi bili [črnci] prezirani zaradi svoje barve, za nekaj, kar ne morejo spremeniti in je produkt podnebja, ki jim ga je namenil Bog. Ne verjamem, da lahko kakršnokoli vrednost pripišemo barvi polti in da je bela boljša od črne. Mi le mislimo, da je bela boljša, ker smo sami beli in smo nagnjeni, da menimo, da smo boljši, podobno kot »črnci« pravijo, da je hudič bel.«⁶¹ Pri tem je z vidika konsolidacije rasističnih dispozitivov in diskurzov ključno to, da Phillips na drugi strani ne napade suženjstva kot osrednje prakse dehumaniziranja, diskriminiranja in izkoriščanja črnih Afričanov, ki jo s svojim delom eksplicitno omogočal in perpetuiral, s čimer je posledično kljub svoji kritiki na ravni diskurzov, pripomogel h konsolidaciji angloameriških rasističnih dispozitivov na ravni praks. Phillipsov primer je posledično ilustrativen v smislu diskrepance kontradiskurzov v mislih

⁶¹ Citat iz zbirke potopisov Awnshama Churchilla (1732).

privilegiranih posameznikov angleške populacije in dejanskimi upornimi praksami članov ter privilegirane skupine oziroma družbenopolitične kategorije (glej Morgan 2000).

Na drugi strani Phillipsova pozicija oziroma kontradiskurz v prvi polovici 18. stoletja ni mogel biti več artikuliran, saj so v tem obdobju ti kontradiskurzi v veliki meri zamrli, ker so »rasno« osmišljanje, »rasne« kategorizacije in »rasne« hierarhizacije dosegle raven splošnega vpisa v družbenopolitično realnost ureditve metropole ter kolonij v formi legitimnega in privilegirane raziskovalnega polja, temelja družbenopolitičnih razmerij in hierarhij, privilegiranj ter diskriminiranj kot tudi vzpostavitve »rasnih« kategorij kot temelja individualne subjektivizacije in kolektivnih identitet. Prevlada »rasnega« osmišljanja družbenopolitičnih razmerij je v tem obdobju lepo vidna v angloameriških diskurzih, tako zagovornikov in legitimatorjev suženjstva kot nasprotnikov suženjstva, v okviru katerih ideja o »rasnih« kategorijah in »rasnih« hierarhijah ne le ni bila kritično reflektirana, temveč se je utrdila kot objektivno in nevtrarno razumevanje družbenopolitične realnosti. V tem kontekstu lahko izpostavimo debato med Samuel Sewallom in Johnom Saffinom, dvema sodnikom iz Bostona (Massachusetts) iz začetka 18. stoletja, ki je potekal v severnih severnoameriških kolonijah. Ne glede na diametralno nasprotno pozicijo glede suženjstva, saj mu Sewall ostro nasprotuje in Saffin zagovarja, si obe poziciji delita specifično zamišljanje, zamejevanje in inferiorizacijo črnske (suženjske) populacije v smislu izpostavljanja in utemeljevanja svojega argumenta na percipiranem dejstvu fizične različnosti »črncev«, ki je bila hkrati neločljivo povezana s specifičnimi percipiranimi značilnostmi črnske populacije, kot so nemoralnost, kriminalnost, krvoločnost, sovraštvo, nekontrolirana spolna sla, nepoštenost in nesposobnost »normalne« družinske organiziranosti ter svobode. Oba posledično izhajata in utemeljujeta svoje argumente za ali proti suženjstvu na temelju percipirano jasnih zamejitev in hierarhij med »rasnimi« kategorijami na temelju barve polti, pri čemer oba vzporedno z inferiorno kategorijo »črncev« bodisi implicitno bodisi eksplicitno zamišljata in zamejujeta superiorno kategorijo belcev oziroma bele »rase«, ki se je konec 17. in v začetku 18. stoletja že vzpostavila v vsakdanji rabi angleških severnoameriških kolonij kot označevalec družbenopolitične kategorije, v katero so bili umeščeni vsi evropski priseljenci ter kot kategorija zamejitve »pravega« političnega telesa. »Črnce« sta namreč osmišljala kot »nepravi« del političnega telesa. S sistematično vpeljavo »rasnega« suženjstva in razvoja plantažnega gospodarstva v severnoameriških kolonijah so se namreč vsi evropski priseljenci oziroma kolonisti evropskega porekla pričeli osmišljati kot člani »bele rase«, kot člani homogene populacije (glej Allen 2012). Percipirana in pripoznana pripadnost »beli rasi« je pri

tem posamezniku in skupinam omogočila uživanje specifičnih praks privilegiranja, ki so vzpostavile specifično »aristokracijo kože« in omejila možnost sodelovanja med pripadniki »črne rase« in »bele rase«. Pripoznana pripadnost »beli rasi« je bila tako osmišljana kot predpogoj polnih političnih pravic med drugimi tudi pravice do polne svobode. Tako so bile na eni strani z osmišljanjem »rasnih« kategorij in hierarhij popularizirane ter prek praks tudi vpisane ideje enakopravnega državljanstva, ekonomske in politične neodvisnosti ter socialne mobilnosti. Na drugi strani so bili ti privilegiji, te pravice, te možnosti zamišljane kot rezervirane izključno za pripoznane moške pripadnike »bele rase« (glej Morgan 2000). V okviru te nove rasializirane družbenopolitične hierarhije je bilo tako prisotno izhodiščno razlikovanje med najrevnejšim članom kot superiorne vzpostavljene »rasne« kategorije (»bele rase«) in vsemi pripoznanimi člani inferiorne »rasne« skupine, ne glede na njihovo premoženje oziroma socio-ekonomski položaj. Strateški cilj vzpostavljanja modernih »rasnih« hierarhij je bilo hkrati tudi zakrivanje omejitev socialne mobilnosti revnih pripadnikov »bele rase«, ki je bila endemična vzpostavljaljoči se kapitalistični družbenopolitični ureditvi in njeni razredni strukturi (glej Glenn 2002).

Konstitucija in konsolidacija tako modernega diskurzivnega polja »rase« in »rasnih« kategorij ter hierarhij kot tudi strateško-političnega konstituiranja sistematičnega suženjstva ter »rasnih« kategorij in hierarhij angloameriških rasističnih dispozitivov je bila neločljivo povezana z vzporednim razvojem multiplih tehnologij oblasti, praks Sebstva, diskurzov in raznolikih praks uporov, prek katerih so se kolonialne ureditve reorganizirale v smer ureditev neposredno ali posredno utemeljenih na sistematičnem »rasno« zamejenem suženjstvu in delujočih na temelju kontinuirano zamejevanih ter hierarhiziranih »rasnih« kategorij v okviru konstituirane temeljne hierarhične matrice angloameriških ureditev in rasističnih dispozitivov, uokvirjenih prek norme »belih«/ »angleških«/ »anglosaksonskih«/ »evropskih« kolonistov oziroma populacije ter anti norme »črncev«. Politike družbenopolitičnih elit metropole ter kolonij za sistematično vpeljavo suženjstva ter razvoja plantažnega gospodarstva so bile namreč podobno kot konsolidacije diskurzivnega polja »ras/rase« pogojene in so pogojevale genezo ter kontinuirano uporabo praks in diskurzov na lokalnih nivojih družbenopolitične ureditve, prek katerih so se »rasne« kategorije in hierarhije tako vpisale ter vzpostavile kot kontinuirano vpisovale in utrjevale v družbenopolitični realnosti prek kontinuiranega zamejevanja posameznikov in skupin v specifične »rasne« kategorije ter njihovega privilegiranja in diskriminiranja ter marginaliziranja kot tudi odzivanja in prilagajanja na določene uporne prakse, ki so jih deprivilegirane in diskriminirane skupine razvile.

Vzpostavljanje »rasnih« kategorij in hierarhij kot njihovo ohranjanje je v določeni historični družbenopolitični ureditvi dinamičen produkt kompleksne dialektike med družbenimi miselnimi okviri in predpostavkami ter produkcijo znanstvenih/vednostnih klasifikacij človeških »ras oziroma epistemološko dimenzijo, političnimi odločitvami in regulacijami ter zakoni, in zbirom institucionaliziranih ter neformalnih praksah.

5. Ameriški rasistični dispozitiv in konstituiranje ter konsolidacija ZDA kot samostojne republike – porevolucionarno in antebellum obdobje

Naša genealoška analiza se bo v naslednjem nizu poglavij osredotočila na historični kontekst, v okviru katerega lahko lociramo radikalno transformacijo kolonialnih ureditev v smislu radikalnega preloma z britansko kolonialno matico ter posledično integracijo teh kolonij v samostojno družbenopolitično entiteto. Analitičen fokus genealogije ameriškega rasizma se bo tako prvič usmeril na historičen in družbenopolitičen kontekst, ki ga eksplicitno lahko označimo za ameriški kontekst oziroma kontekst dejanskega konstituiranja in konsolidiranja Združenih držav Amerike kot samostojne republike, samostojnega političnega sistema, samostojne gospodarske ureditve in genezo ter materializacijo ideje samostojne ameriške nacije, pri čemer bo analiza zamejena na historični kontekst pred ameriško državljansko vojno, ki je radikalno destabilizirala tako idejo kot materialnost enotne ameriške nacije kot enotne liberalno-nacionalne ameriške države. Pri tem je osrednji namen sledečega niza poglavij identificirati, analizirati in reflektirati na eni strani osrednje transformacije, ki so jim bili angloameriški kolonialni rasistični dispozitivi tekom konstituiranja in konsolidiranja ameriške liberalno-nacionalne države ter njihovega integriranja v širši ameriški rasistični dispozitiv izpostavljeni tako na področju rasistične vednosti in diskurzov, novih/reorganiziranih rasističnih tehnologij oblasti kot tudi praks Sebstva oziroma v smislu transformacije in/ali nadgradnje temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva. Na drugi strani je naš osrednji namen pričujočega niza poglavij identificirati, analizirati in reflektirati vlogo ameriškega rasističnega dispozitiva v procesih konstituiranja, delovanja in konsolidacije v okviru širše osamosvojene ameriške družbenopolitične ureditve v njenih raznolikih sferah in dimenzijah od polja politične arhitekture, gospodarske ureditve do temeljnega zamejevanja ameriškega demosa oziroma ameriške nacije. Hkrati je naš namen identificirati, analizirati in reflektirati določene temeljne napetosti v okviru konstitucije ter konsolidacije ameriške družbenopolitične ureditve med različnimi lokalnimi državnimi ureditvami, ki so konstituirale pogoje možnosti ameriške državljanske vojne, pri čemer nas bo zanimala predvsem vloga institucije suženjstva ter z njim neločljivo povezanih specifik rasističnih dispozitivov različnih delov osamosvojene ameriške republike, ki so se konstituirale in konsolidirale v kolonialnem obdobju.

Predhodna poglavja, v okviru katerih smo analitični fokus usmerili na kolonialno obdobje, so nam razkrila dinamično, nelinearno, a hkrati vodeno konstituiranje in konsolidiranje

kolonialnih rasističnih dispozitivov, ki so bili neločljivo povezani s specifično geopolitično situacijo, specifičnimi makro-kolonialnimi politikami, lokalnimi strateškimi razmerami ter z na specifični kontekst vezanimi strateškimi cilji. Hkrati nam je analiza razkrila vedno tesnejše prepletanje produkcije vednosti in izvajanja oblasti v okviru vzpostavljanja nove moderne družbenopolitične ureditve ter vloge, ki jo je novo vzpostavljena rasistična znanost pričela igrati v kolonialnih in metropolnih kontekstih, pri čemer smo razkrili tudi tesno in neločljivo povezanost novih klasifikatornih rasističnih znanosti oziroma vednosti ter novega sekularnega razumevanja ne le narave, temveč novih osmišljanj demokratične liberalne družbenopolitične ureditve. Razkrila nam je preplet pričetka konstituiranja demokratičnih družbenopolitičnih institucij in konsolidacije rasističnih dispozitivov v kolonialnih kontekstih kot tudi neločljivo povezanost konstituiranja nove kapitalistične tržne gospodarske ureditve, institucije suženjstva ter posledične konsolidacije rasističnega dispozitiva v okviru gospodarske sfere. Posledično nam je analiza razkrila konstituiranje in konsolidacijo temeljne rasistične hierarhične matrice kolonialnih ureditev, konstituirano, konsolidirano in perpetuirano prek kolonialnih rasističnih dispozitivov, v okviru katerih so se kot nesporne norme ureditve vzpostavili posamezniki in družbenopolitične skupine, percipirane ter pripoznane kot pripadajoč kategoriji »belcev« oziroma kolonialne populacije (severno/zahodno) evropskega porekla. Na drugi strani so se kot temeljne antinorme sistema vzpostavili in konsolidirali na eni strani prvotni prebivalci Indijanci ter predvsem temnopolti posamezniki afriškega porekla, katerih osrednji družbenopolitični položaj je bil položaj sužnja. Hkrati nam je razkrila temeljni strateški cilj vzpostavitve, konsolidacije in delovanja prek kontinuiranega zamejevanja, privilegiranja, deprivilegiranja, marginalizacije, izključevanja in izkoriščanja posameznikov ter skupin v okvir kategorij te rasistične hierarhične matrice, in sicer cilj na eni strani legitimacije izkoriščanja, marginalizacije, izključevanja ali hierarhičnega vključevanja kot inferiornih vzpostavljenih populacij in posameznikov ter zagotovitve izjemne ekonomske dobičkonosnosti kolonij in učinkovitosti kolonialnih gospodarstev. Na drugi strani je zagotovila odstranitev pogojev možnosti za sodelovanje med revnejšimi sloji kolonij prek diferenciranega privilegiranja revnejše populacije pripoznane in percipirane ter kategorizirane kot »bele«, s čimer je posledično vzpostavila temeljno solidarnost med posamezniki in skupinami, zamejenimi, percipiranimi ter pripoznanimi kot »belimi« in utrdila privilegiran položaj kolonialnih elit, družbenopolitični red ter kohezijo. Zgornje izbrane ugotovitve bodo v nadaljnjih analitičnih korakih genealoške analize služile kot opora za celovito kritično refleksijo razvoja, vloge in konsolidacije ameriškega rasističnega dispozitiva ter njegovega razmerja z in pomembnosti za

konstituiranje in konsolidacijo ameriške republike kot enega od prvih primerov ureditve, utemeljene na principih liberalizma in moderne demokracije ter tržnega, kapitalističnega gospodarstva.

V pričujočem nizu poglavij bo tako genealoška analiza najprej usmerjena na kontekst ameriške revolucije in osamosvojitve, pri čemer bo specifična pozornost namenjena analizi konstituiranja ameriške nacije in ameriškega nacionalističnega dispozitiva ter vloge in transformiranja kolonialnih rasističnih dispozitivov v tem procesu ter njihovega pomena za izhodiščno zamejitev ameriške nacije. Nato bo analitični fokus usmerjen na osrednji politični dokument revolucionarnega obdobja, in sicer Deklaracije neodvisnosti, prek katere je bila razglašena osamosvojitve in kreacija nove družbenopolitične entitete, pri čemer se bomo osredotočili na refleksijo temeljnih koordinat nove ameriške družbenopolitične ureditve, ki jih je moč identificirati v tem osrednjem dokumentu. Hkrati bo naša pozornost usmerjena predvsem na analizo vloge rasističnih diskurzov v zamišljanju in zamejevanju ameriške nacije ter posledično njihovo eksplicitno in implicitno prisotnost v konstituiranju temeljnih koordinat ameriške družbenopolitične ureditve. Analitična pozornost bo nato usmerjena na širše transformacije rasistične vednosti v Evropi in ZDA ter vlogo teh transformiranih rasističnih vednosti in posledično diskurzov v konstituiranju in konsolidiranju ameriškega političnega, gospodarskega in kulturnega konteksta, pri čemer bomo pozornost namenili tako temeljnim vsebinskim spremembam teh vednosti kot tudi specifičnemu družbenopolitičnemu položaju osrednjih ameriških rasističnih mislecev. Tej analizi bo sledila celovitejša analiza temeljne politične arhitekture novo konstituiranih ZDA, ki jo bomo analizirali na podlagi refleksije ustave ZDA. V tem okviru bomo identificirali in reflektirali vlogo ter pomen rasističnega dispozitiva v procesu vzpostavljanja temeljne arhitekture politične ureditve kot tudi vlogo in pomen specifične politične arhitekture ZDA pri integriranju, nadgraditvi ter konsolidiranju kolonialnih rasističnih dispozitivov v integrirani ameriški rasistični dispozitiv. Pri tem bomo pozornost namenili vpisu specifične napetosti v politično arhitekturo, neločljivo povezano z ohranitvijo suženjstva tudi v okviru liberalno-demokratske družbenopolitične arhitekture. Analiza bo nato usmerjena k refleksiji vzpostavljaljočega se in konsolidirajočega se ameriškega gospodarstva ter vloge in pomena suženjstva ter posledično rasističnega dispozitiva v zagotavljanju delovanja ameriškega gospodarstva ter gospodarskega razvoja. Nadalje bo analiza usmerjena k refleksiji pomena in vloge prvega množičnega ameriškega političnega gibanja, in sicer abolicionističnega gibanja za reorganiziranje tako ameriškega oziroma ameriških rasističnih dispozitivov v okviru postopne odprave suženjstva in uvedbe

formalne enakopravnosti v Severih državah Zveze kot utrjevanju in nadaljnjem razvoju suženjstva v južnih državah Zveze. Hkrati nam bo razkrila pomen poglobljanja napetosti med deli Zveze za bodočo radikalno destabilizacijo ameriške ureditve in njen skorajšnji razpad v okviru državljanske vojne v 2./2. 19. stoletja. Končni del analize pričujočega niza poglavij bo namenjen celovitejši analizi transformacije in vloge ter pomena rasističnega dispozitiva v severnih in južnih državah. Pri tem bo v okviru rasističnega dispozitiva Juga analizirana konsolidacija in nadaljnji razvoj rasističnih tehnologij, diskurzov in praks Sebstva v okviru in razmerju do konsolidacije in nadaljnega razvoja suženjstva. V kontekstu severnih držav bo analitični fokus usmerjen na kontekst, kjer so se rasistične tehnologije, diskurzi in prakse Sebstva postopoma prilagodile odpravi suženjstva ter uvedbi do določene mere formalne enakosti med sicer moškimi deli populacij severnih držav.

5.1 Ameriška revolucija in ameriški rasistični dispozitiv

Pri analizi reorganizacije, reartikulacije in vloge ameriškega rasističnega dispozitiva v okviru ameriškega revolucionarnega obdobja ter predvsem vojne za neodvisnost smo soočeni s primarnim problemom izjemne mitologizacije tega obdobja, saj predstavlja eno od ključnih, če ne ključno referenčno točko samoosmišljanja ameriške nacije oziroma referenčno točko nacionalističnih diskurzov in dispozitiva (glej Frey 1983, Zinn 2003, Loewen 2008, Allen 2012). Z vidika prelomnosti obdobja in dejstva, da dejansko predstavlja historičen kontekst, ko se pričnejo formirati ameriški nacionalistični diskurzi in dispozitiv, je osrednjost obdobja razumljiva. Na drugi strani prav mitologizacija obdobja zahteva še bolj pozorno kritično refleksijo, ki nam bo omogočila analizirati transformacije in historične dejanskosti, ki »kvarijo« relativno jasno podobo vzrokov, procesov, poteka ter rezultatov revolucije, velikokrat osmišljani kot prve meščanske (demokratske) revolucije, kot »svetilnika« sledečim meščanskim revolucijam in tudi antikolonialnemu boju, ter kot prvo materializacijo liberalne politične misli in idej naravnih pravic človeka (glej Horton 2005, Brunsmann in Silverman 2014). Določena demitologizacija revolucije je predvsem ključnega pomena pri refleksiji vloge in pomena rasističnega dispozitiva v revolucionarnih procesih, vojni in konstituiranju temeljnih koordinat nove ameriške ureditve. Refleksija tega konteksta je za celovito genealogijo ameriškega rasističnega dispozitiva ključnega pomena predvsem zaradi omenjenega konstituiranja ameriške nacije in z njo neločljivo povezanega konstituiranja ameriškega nacionalističnega dispozitiva, saj so se, kot smo ugotovili v refleksiji iberškega in angleškega zgodnjemodernega konteksta, rasistični dispozitivi konstituirali in konsolidirali v neločljivi povezanosti, vzajemnosti ter medsebojnem podpiranju z nacionalističnimi dispozitivi.

Za razumevanje transformacij in vloge ameriškega rasističnega dispozitiva v transformacijah revolucionarnega obdobja je potrebno najprej reflektirati določene pogoje možnosti ameriške revolucije oziroma njen historični družbenopolitični kontekst, ki je bil odločilen za uporabo specifičnega dela ameriške kolonialne populacije proti britanski kolonialni nadoblasti. Kot ključne je potrebno izpostaviti določene transformacije, tako v britanskem metropolitnem kontekstu kot destabilizacijo širšega britanskega imperialnega projekta v okviru geopolitičnih transformacij. Sredi 18. stoletja se je namreč v britanski javni sferi razplamtel konflikt glede primerne obsega imperialnega sistema. Na drugi strani so različne družbenopolitične skupine manj premožnejših slojev (nižjega meščanstva) sprožila ostre debate glede obsega svobode in z njimi neločljivo povezane zahteve po razširitvi političnih pravic britanskim

državljanom in posledično razširitev reprezentativnosti britanskega parlamenta. Hkrati so artikulirale politične zahteve in sprožile aktivnosti v smer odprave določenih konfesionalnih omejitev za polno državljanstvo, saj so lahko to tedaj politično participirali zgolj pripadniki anglikanske cerkve. Prek dinamične »vojne« za javno mnenje prek pamfletov, peticij in časopisov je heterogeni koaliciji manj premožnih skupin uspelo reprezentacijo razširiti (glej Brunsman in Silverman 2014). Na drugi strani se je konflikt glede obsežnosti in narave britanskega kolonialnega ter imperialnega projekta razplamtel predvsem v kontekstu Sedemletne vojne (1756-63), kjer se je Britanija v različnih geopolitičnih kontekstih ter različnih zaveznih soočila z vsemi svojimi evropskimi tekmovalci, pri čemer je za analizo historičnega konteksta ameriške revolucije pertinenten predvsem tisti del vojne, ki jo je Britanija bojevala proti Francozom v Severni Ameriki. Kljub vojaški uspešnosti, ki je odpravila eksistencialno grožnjo angleškim severnoameriškim kolonijam s strani francoskih sil, je ta konflikt rezultiral v izjemnem vojnem dolgu ter splošni destabilizaciji racionalnosti britanskega kolonialnega projekta (Blackburn 2011). Posledično so sledila prizadevanja britanske vlade za reformo sistema v smislu reorganizacije institucionalne ureditve med metropolo in ameriškim kolonijami. Primarni neposredni cilj sprejete zakonodaje oziroma sprejetih politik v tem okviru je bil predvsem del finančnega bremena, ki ga je pustila vojna, prenesti na ameriške koloniste, saj so bili ti dejansko glavni dobitniki tega konflikta. Osrednji problem te zakonodaje v očeh ameriških kolonistov je bil predvsem njena unilateralnost v obliki diktata metropole. Metropolna oblast je tako prek raznolikih ukrepov bodisi povečala davke bodisi vpeljala nove bodisi je vpeljala določene druge ukrepe, ki naj bi utrdili metropolni nadzor nad kolonijami, kot so na primer podeljevanje določenih trgovskih privilegijev. Vpeljava teh ukrepov s strani metropolnih oblasti je bila v veliki meri povezana z neučinkovitostjo obstoječih merkantilističnih davčnih politik. Prek slednjih namreč metropolna administracija predvsem zaradi sistematičnih prekupčevalskih operacij ameriških trgovcev ni uspela pridobiti dovoljšnjih sredstev za pokrivanje vojaškega dolga. Ker je bilo prekupčevanje tako sistematično in kolonialna sodišča niso preganjala prekupčevanja, so tako funkcijo preganjanja in kaznovanja prekupčevanja prevzela metropolna sodišča (glej Greene in Pole 2008). Ti ukrepi kot tudi določene zaveze, ki jih je Britanija sprejela v Pariški mirovni pogodbi, ki je končala Sedemletno vojno v Severni Ameriki, so spodbudili nasprotovanje kolonistov in pričeli zaostrovati razmerjem med njimi ter kolonialno matico.

Intenziviranje nasprotovanja ameriških kolonistov je bilo pogojeno s prepletom ekonomskih razlogov v obliki višjih davkov, višjih cen, manjših zaslužkov in manjše avtonomnosti pri

trgovanju ter geopolitičnih in političnih razlogov. Ključni geopolitični razlogi nasprotovanja so bili pri tem vezani na prepoved nadaljnjega širjenja kolonij na ozemlja Indijancev onkraj Apalačev, h kateremu se je zavezala Britanija v mirovni pogodbi (glej Elliott 2006, Loewen 2008, Blackburn 2011). Kot deklarativno ključen razlog so ameriški kolonisti v svojem uporju navajali politične razloge v smislu nereprezentiranosti njihovih interesov v britanskem parlamentu, s čimer posledično niso imeli vpliva na strateške politične odločitve, ki so neposredno zadevale tudi njih. V tem okviru so artikulirali najbolj znano in mitologizirano frazo ameriške revolucije, in sicer »nobene obdavčitve brez reprezentacije«,⁶² ki je predstavljala reartikulacijo idej v okviru »Veličastne revolucije« v Angliji leta 1688 sprejete *Listine pravic* (Bill of Rights), kjer je bilo opredeljeno, da morajo biti vsi davki potrjeni s strani parlamenta.

Pri izhodiščni refleksiji razlogov upora je potrebno izpostaviti tudi specifiko družbenopolitičnega konteksta v severnoameriških kolonijah, saj je Atlantski gospodarski bum omogočil pridobitev neprecedenčnega bogastva tem populacijam oziroma delom te populacije, ki je izjemno povečal tako priseljevanje in s tem število prebivalstva kolonij kot povečal samozavest kolonialnih elit. Hkrati so severnoameriške kolonije sredi 18. stoletja že proizvajale vse osrednje življenjske potrebščine, surovine in izdelke, ki so jih pred tem morale uvažati (Baptist 2014). Poleg tega so severnoameriške kolonije predstavljale enega od prvih prostorov, kjer so se vzpostavili in razširili množični mediji v obliki časopisov in magazinov ter pamfletov, ki so sokonstituovali javno sfero, v okviru katere so se ne le artikulirala, temveč tudi široko diseminirala nasprotovanja ukrepom metropole kot tudi utrjevale ideje politične liberalizma (naravnih pravic, reprezentativne vlade) (glej Blackburn 2011). Hkrati je potrebno izpostaviti, da po letu 1763 francoske kolonialne sile prav zaradi zmage Britanije v Sedemletni vojni v Severni Ameriki niso več predstavljale eksistencialne nevarnosti.

Kot osrednji prelom in moment pričetka zaostrovanja razmerij med kolonisti in Britanijo je mogoče identificirati niz zakonov sprejetih med leti 1764 in 1765 (glej Middlekauff in Woodward 2005), med katerimi je bil najbolj kontroverzen predvsem Zakon o znamkah (The Stamp Act), ki je opredeljeval, da morajo vsi tiskani materiali (od uradnih dokumentov, do časopisov in igralnih kart) posedovati kupljeno znamko. To je predvsem prizadelo tiskarje in odvetnike, ki so prvi organizirali proteste proti zakonu in formulirali strategijo bojkota

⁶² »No taxation, without representation«.

britanskih izdelkov. Specifika tega protesta je bila, da so se bojkotni odbori formirali v vseh 13 kolonijah, kar je predstavljalo historični precedens. Hkrati so zakonodajne skupščine devetih kolonij poslale odposlance na skupen Kongres o zakonu o znamkah v New York. Koordinirana aktivnost se je izkazala za uspešno in britanski parlament je zakon odpravil. Kljub uspehu, heterogene ameriške družbenopolitične skupine niso bili povezane glede bojkota britanskih izdelkov. Predvsem trgovci severnih kolonij, ki so služili s preprodajo britanskega blaga so nasprotovali vsakršnemu zaostrovanju z Britanijo. Kljub odpravi zakona o znamkah si je britanski parlament utrdil pristojnosti sprejemanja zakonodaje kolonij in z letom 1767 je pričel sprejemati zakonodajo, ki je nadalje zaostрила razmerje in postopoma vodila v vojaško konfrontacijo. Leta 1767 je sprejel Townshendov zakon, ki je obdavčil niz osrednjih življenjskih potrebščin (od stekla do papirja) v kolonijah in sprožil širše proteste, ki so se v Bostonu leta 1770 končali krvavo v »bostonskem masakru«, kjer so neposredno umrli trije ljudje. Leta 1773 je parlament sprejel Zakon o čaju, s katerim so znižali dajatve na čaj, kar naj bi znižalo cene s strani britanskih trgovcev uvoženega čaja, ki naj bi omejil dobičke ameriških prekupčevalcev. Ta zakon je spodbudil »bostonsko čajanko«, ko so ameriški kolonisti, preoblečeni v Indijance, iz ladij britanske vzhodnoindijske družbe v Bostonski zaliv pometali nekaj ton čaja. Temu incidentu je sledilo sprejetje niza t.i. »nesprejemljivih zakonov« (Intolerable Acts), s katero so Britanci poskušali pokoriti kolonijo Massachusetts. Prek teh zakonov so bila omejena občinska srečanja, sojenje britanskim vojakom je bilo preneseno pod absolutno pristojnost metropolitnih sodišč in Bostonsko pristanišče je bilo prisilno zaprto z namenom prisiliti koloniste, da plačajo uničen čaj. Hkrati je bil sprejet zakon, ki je dovoljeval britanskim kolonialnim guvernerjem, da nastanijo svoje čete po domovih kolonistov, ne da bi za to potrebovali njihovo dovoljenje. Ti zakoni in ukrepi so intenzivirali tudi upor ameriških kolonistov, ki so se pričeli nadalje organizirati in povezovati. Leta 1774 so tako organizirali Prvi kontinentalni kongres, na katerem so se zbrali predstavniki vseh 13 kolonij. Bolje rečeno, so se zbrali predstavniki patriotov oziroma dela ameriške kolonialne populacije, ki se je aktivno upiral proti Britancem. Ti so v naslednjem letu tudi prevzeli zakonodajne skupščine vseh 13 kolonij in se v istem letu kot Kontinentalna vojska prvič soočili z Britanci na bojnem polju pri hribu Bunker. Kljub izgubi je bitka razplamtela upor kolonistov, ki je v kočni fazi vodil v osamosvojitve kolonij in konstitucijo nove politične entitete ZDA (glej Brunsmann in Silverman 2014).

Glede na multiplosti razlogov upora je razumljivo, da je patriote,⁶³ ki so se med drugim označevali oziroma bili označevani kot uporniki, ameriški wigi, revolucionarji in tudi kot kongresniki, sestavljala izjemno heterogena skupina, ki so jo povezovali deli severnih kolonialnih elit in južnih plantažniških elit. Pri tem je vključevala tudi trgovce, ki so se borili proti omejitvam proste trgovine, prebivalcem mejnih območji, ki so se borili proti prepovedi širitve zemlje na indijanska ozemlja onkraj Apalačev, kot tudi male kmete, pravnike, obrtnike in druge prebivalce mest, ki so se mobilizirali na temelju liberalnih političnih idej in so revolucijo dojemali kot možnost za izboljšanje svojega družbenopolitičnega položaja. Če je v mitologizirani naraciji ameriške revolucije ta heterogenost omenjena, pri čemer je homogenizirana prek domnevnega povezovalnega in solidarnostnega okvira liberalnih političnih pravic, potem je dejanskost neenotnosti kolonialne populacije v kontekstu ameriške revolucije nenaslovljena oziroma utišana in odpravljena prek *a posteriori* epistemološko-ontološke operacije vedno že obstoječe ameriške nacije, ki se je prek boja z Britanci le realizirala (glej Middlekauff in Woodward 2005, Blackburn 2011, Brunsman in Silverman 2014).

Ameriška revolucija tako izhodiščno ni enostavno povezala vse koloniste v skupen, solidaren boj proti britanski nadvladi. Večina ljudi namreč ni enostavno sprejela vodstva patriotov, ki so razglašali ideje svobode in enakosti. Mnogo kolonistov se je namreč izogibalo vojni oziroma so se poskušali na vsak način izogniti konfliktu, medtem ko se je substancialni del ameriških kolonistov aktivno uprl prizadevanjem patriotov in se organiziral v lojaliste, ki so se borili na strani Angležev. Po ocenah zgodovinarjev (glej Greene in Pole 2008, Allen 2010, Brunsman in Silverman 2014) naj bi patrioti predstavljali med 40 in 45 % kolonialne populacije, lojalisti med 15 in 20 % kolonialne populacije in neopredeljeni več kot tretjino populacije. Kljub temu, da so določeni vojni uspehi upornikov oziroma Patriotov in določena sistematično nasilna dejanja Britancev kot tudi njihovi ukrepi spodbudili priljubljenost patriotov, podpora njihovim prizadevanjem nikakor ni bila množična. V tem kontekstu je potrebno izpostaviti predvsem določena dejanja Britancev, ki so bili v okviru konsolidiranih kolonialnih rasističnih dispozitivov osmišljana kot popolnoma nedopustna, kot dejanja, ki eksistencialno ogrožajo koloniste in njihovo ureditev. Tu je bila ključna predvsem politika Britancev, da za boj proti kolonistom spodbudijo indijanska ljudstva, in politika oboroževanja sužnjev

⁶³ Prvič termin uradno uporabi Benjamin Franklin leta 1773, pri tem je potrebno izpostaviti, da je v Britaniji tedaj termin patriot imel negativne konotacije v smislu posameznika, ki moti delovanje vlade. Glej Oxford English Dictionary (2015).

patriotov ter obljube njihove osvoboditve v primeru učinkovitega bojevanja proti patriotom (O'Shaughnessy 2013). Patrioti so se tako morali v okviru svojih prizadevanj za mobilizacijo kolonistov proti Britancem in zagotavljanje podpore kolonistov njihovem delovanju zatekati onkraj diskurzov svobode ter enakosti, onkraj prepričevanja k vzpostavljanju in razširjanju strahu ter tehnikami raznolikih groženj (glej Allen 2010). V večini mest so na primer skupine patriotov, imenovane Komiteji za varnost, uvedle prisilno izrekanje zaobljube lojalnosti do patriotov s strani prebivalcev. Hkrati so lokalno prebivalstvo prisilile, da se zaveže k nadzorovanju vsakogar, ki bi se zdel sumljiv. Patrioti so tako v mestih, ki so jih obvladovali, vzpostavili celovit disciplinarni sistem, ki je hkrati individualiziral posameznike prek zaprisege in (samo)nadzora ter na drugi strani konstituiral posamezne prebivalce kot prevodnike disciplinarne oblasti prek njihovega kontinuiranega opazovanja in nadzorovanja svojih someščanov.

Ameriško revolucijo je tako možno reflektirati kot prvo državljansko vojno, pri čemer je izhodiščno potrebno reflektirati ali je pri ameriški revoluciji dejansko šlo za revolucijo. Vsaka revolucija je namreč vedno že državljanska vojna, a hkrati ni vsaka državljanska vojna revolucija v smislu radikalne transformacije družbenopolitičnih razmerij in ureditve, radikalne transformacije temeljne racionalnosti vladanja ter osrednjih družbenopolitičnih dispozitivov. Na eni strani je namreč ameriško-britanski konflikt mogoče razumeti kot zgolj državljansko vojno, ki sta jo vodili dve družbenopolitični eliti, patriotska in na drugi strani britanska-lojalistična, ter ni radikalno spremenila specifične družbenopolitične razmerja, specifične zamejitve družbenopolitičnih skupin in hierarhij med njimi ter njihovega posledičnega bodisi privilegiranja bodisi deprivilegiranja, diskriminiranja, izkoriščanja in marginaliziranja. Ilustrativen primer tega so ostra trenja in dejanski konflikti med različnimi sloji v okviru heterogene družbenopolitične skupine patriotov, ki se jih predvsem v ameriških nacionalističnih diskurzih osmišlja kot homogeno, enotno, notranje solidarno in trdno družbenopolitično skupino ter silo (glej Middlekauff in Woodward 2005). Patrioti, predvsem v južnih kolonijah, so bili namreč organizirani glede na že prisotne družbenopolitične in socio-ekonomske hierarhije oziroma stratifikacije, pri čemer so plantažniki igrali vlogo patriotske elite, ki se je zelo redko pojavila na bojnem polju. Bili so namreč veliki zagovorniki svobode, dokler ni to pomenilo, da bi se sami morali vplesti v neposredno vojaško konfrontacijo z Britanci. Da bi se temu izognili so razvili in poskušali aplicirati različne tehnike oblasti, prek katerih so poskušali breme neposrednega vojaškega boja preložiti na druge revnejše in manj politično vplivne družbenopolitične skupine (glej McDonnell 2006).

Na drugi strani so se tekom ameriške revolucije vzpostavile in utrdile nove temeljne družbenopolitične delitve predvsem med patrioti ter lojalisti kot tudi substancialnim delom kolonialne populacije, ki ni sodeloval z nobeno od dveh osrednjih heterogenih družbenopolitičnih skupin, kar implicira tako vidika ameriške državljanske vojne kot ameriške revolucije. Predvsem končno zmago patriotov in njihovo konsolidiranje kot partikularne skupine, ki predstavlja univerzalno oziroma demos in nacijo v okviru nove politične entitete, nove liberalno-nacionalne države, je mogoče reflektirati kot revolucijo, saj se kot rezultat te zmage konstituirajo nova politična skupnost, nove politične institucije ter novi družbenopolitični dispozitivi homogenizacije in izključevanja predvsem nacionalistični dispozitiv. V smislu pričetka ameriških revolucionarnih transformacij je potrebno že omenjeno izhodiščno vzpostavljeno delitev na dve osrednji heterogeni družbenopolitični sili oziroma skupini patriotov in lojalistov osmisлити kot specifična revolucionarna dejanja, saj se konstituirata dve enakovredni sili, ki sta medsebojno popolnoma izključujoči, saj si obe svoje parcialne pozicije poskušata vzpostaviti kot univerzalne za celotno kolonialno populacijo. Obe se borita za uničenje nasprotne strani kot relevantne politične opcije v smislu popolne subsumacije družbe nase, na svojo pozicijo, vrednote in interese (glej Allen 2010). Vzpostavljanje te temeljne delitve in mobiliziranje kolonistov v okviru bodisi ene bodisi druge sile ter njihovi medsebojni vojaški spopadi pred tem konsolidirano in mirno družbenopolitično skupnost radikalno destabilizirajo ter vpišejo nepremostljive delitve v družbenopolitično telo oziroma vpišejo vojno kot temelj družbenopolitičnih razmerij v tem historičnem kontekstu. Pri artikulaciji svoje partikularne pozicije kot univerzalne ter demonizaciji in celoviti delegitimaciji nasprotne strani v vojni so bili bistveno bolj uspešni patrioti. Ti so namreč prek tisočih pamfletov in člankov konstituirali diskurze, prek katerih so se samoosmislili in samoreprezentirali kot borci za svobodo in druge naravne pravice, kot borci za avtonomijo in borci proti britanski tiraniji (glej Greene in Pole 2008). Pri tem so svojo pozicijo v razmerju do Britanije artikulirali prek idej boja proti »suženjstvu«, pri čemer gre za specifične bodisi implicitno bodisi eksplicitno prevzeto Lockovo nasprotovanje »suženjstvu«, kjer je boj proti suženjstvu služil kot metafora za boj proti kraljevemu absolutizmu. Patrioti so tako svoje politično razmerje *vis-a-vis* britanskega monarha osmišljali prek metafore zaslužnjevanja Afričanov. Hkrati kaže na osrednjost institucije suženjstva v kolonialnih družbenopolitičnih ureditvah ter njen »rasni« značaj. Patrioti so namreč svojo argumentacijo po avtonomiji utemeljevali tudi na ideji, da z njimi Britanci ne morejo ravnati tako kot s »črnci« ali »gvinejskimi (afriškimi) sužnji«, temveč kot nosilci naravnih in

neodtujljivih pravic (glej Brunsmann in Silverman 2014). Posledično je mogoče v patriotskih diskurzih identificirati reartikulacijo rasističnih dispozitivov, v okviru katerih so bili dominacija, diskriminacija in deprivilegiranje osmišljeni kot dopustni le za specifične »rasne« kategorije. Pri tem je potrebno izpostaviti določeno ambivalentnost patriotskih diskurzov, ki se referirajo na boj proti suženjstvu. Nekateri patriotski avtorji, kot so Thomas Paine,⁶⁴ avtor *Zdravega razuma* (*Common Sense* - 1776), najbolj razširjenega pamfleta ameriške revolucije, kjer je Paine povzel razloge za samostojnost ter osmisli temelje liberalno-nacionalne politične skupnosti, v okviru katere bi posamezniki uživali naravne pravice in sodelovali v vladanju prek demokratičnih institucij, so namreč že pričeli z artikulacijo antisuženjskega diskurza, kjer so napadli tudi dejansko institucijo moderne suženjstva, s čimer so bili poleg del prvih abolicionistov quakerjev ključni pri konsolidiranju in diseminaciji antisuženjskih diskurzov ter posledično postopni odpravi suženjstva v severnih državah ZDA (glej Blackburn 2011). Na drugi strani se je v okviru patriotskih diskurzov razvila tudi dodatna argumentacija in legitimacija suženjstva Afričanov oziroma posameznikov afriškega porekla. Patrioti so namreč svojo svobodo osmislili kot produkt njihovega lastnega upora proti tiraniji. Posledično naj bi bila vsaka suženjska populacija, ki se ni uprla svojim gospodarjem, legitimno ohranjana v statusu suženjstva, saj naj bi ga s svojim neuporom neposredno dopuščala oziroma je zavrnila izbiro med svobodo in smrtjo (glej Furstenberg 2011). Tako se je v okviru same liberalne misli patriotov kot ena od njenih ključnih komponent artikulirala pomembna legitimacija suženjstva.

Poleg samoosmišljanja in reprezentiranja patriotov kot univerzalnih predstavnikov kolonialnih populacij, so patriotski diskurzi artikulirali in diseminirali sistematično delegitimacijo ter demonizacijo ne le Britancev, temveč predvsem lojalistov kot politične sile, katero pozicijo je potrebno popolnoma politično uničiti. Tudi v tem okviru lahko izpostavimo osmišljanja Thomasa Paine kot najbolj popularnega pisca pamfletov. Paine je v svojih pamfletih zbranih v delu z naslovom *The (American) Crisis* (1777-1783) lojaliste oziroma torijce vzpostavil kot peto kolono, reve, barabe, sužnje, antidemokrate in elitiste. Posledično lojalistom popolnoma odreče politično legitimnost njihove kolektivne pozicije. Ta osmišljanja oziroma diskurzi predstavljajo pomemben element konstituiranja ameriških nacionalističnih diskurzov in drugih temeljnih dispozitivov ameriške liberalno-nacionalne države, saj vzpostavijo pogoje možnosti za osmišljanje revolucije kot kolektivnega upora *a priori*

⁶⁴ Thomas Paine je bil rojen v Angliji in je šele leta 1774 emigriral v ameriške kolonije, kjer se je pridružil patriotom.

homogene nacije, ki praktično ni imela domače opozicije (glej Larkin 2007). Ti diskurzi tako vzpostavijo popolno nesprejemljivost dvojne afilacije,⁶⁵ prek katere so se osmišljali lojalisti/torijci v smislu prebivalcev ameriških kolonij, ki so hkrati zavezani britanski tradiciji. Nezmožnost dvojne afilacije je bila namreč eden od temeljnih principov liberalno-nacionalnih držav v smislu uokvirjanja politične skupnosti in vzpostavljanja singularnega geopolitične torišča kolektivne identitete nacije ter osrednjega torišča individualne subjektivitete v smislu nacionalnosti.

Ameriška revolucija pri tem predstavlja enega od prvih zgodnjih primerov konstituiranja nacije kot političnega subjekta prek vzpostavljanja ameriške (patriotske) nacionalne identitete kot osrednje kolektivne identitete 13 kolonij, pri čemer je bila slednja neločljivo povezana s konstituiranjem in konsolidacijo nove problematizacije družbenopolitične ureditve in razmerij v obliki nove racionalnosti vladanja, materializirane v novi politični arhitekturi in širši družbenopolitični ureditvi liberalno-nacionalne države. Ti procesi so bili neločljivo povezani z reorganiziranjem, transformiranjem, strateškim izpopolnjevanjem ter integracijo kolonialnih rasističnih dispozitivov v ameriške rasistične dispozitive v tesni navezavi na vzpostavljaljoči se nacionalistični dispozitiv, ki smo jih lahko zasledili že v refleksiji diskurzov patriotov o suženjstvu. Če se navežemo na Foucaultova (glej 1975-76/2003b) osmišljanja konstitucije nacij, so se patrioti v kontekstu svojih diskurzov in prizadevanj za konstituiranje liberalno-nacionalne družbenopolitične ureditve, utemeljeni na ideji homogene nacionalne populacije in avtonomnega racionalnega posameznika, soočili s problemom odstranitve vojne iz konstituiranja ameriške liberalno-nacionalne države oziroma integracije ali odstranitve lojalistov/torijcev in integracije neopredeljene tretjine kolonialne populacije v skupno *zamišljeno skupnost* (cf. Anderson 1991). Patrioti so posledično vzporedno z diskurzi neizogibnosti spopada in vojne med dvema nepomirljivima političnima silama znotraj kolonialne politične skupnosti artikulirali tudi diskurze, prek katerih so poskušali vzpostaviti idejo o vedno že prisotni enotnosti ter konsenzu med prebivalci ameriških kolonij, ki se je pričela formalizirati z Deklaracijo o neodvisnosti in dejansko realizirati z zmago patriotov. Moment nacionalne totalizacije je bil mogoč le prek nasilnega procesa revolucije (glej Foucault 1975-76/2003b, 233). Z zmago v revoluciji in državljanski vojni so se posledično patrioti v okviru konsolidiranja nacionalističnih diskurzov in dispozitiva za nazaj vzpostavili

⁶⁵ Problem osmišljanja lojalistov kot kolaborantov že zelo zgodaj problematizirata J. Hector St. John de Crevecoeur v knjigi *Letters from an American Farmer* (1782) ter James Fenimore Cooper v delih *The Spy* (1821) in *The Prisoners*.

kot nosilci funkcije (ameriške) državne univerzalnosti. Hkrati so v celotno družbo vpisali idejo o enotni naciji, katere izraz je ameriška liberalno-nacionalna država. V tem okviru je mogoče razumeti tudi boj za formalno obliko ameriškega političnega sistema, ki se konča z zmago federalistov in centralizacijo določenih ključnih politik (npr. zunanje, denarne, obrambne politike) in sprejetjem Ustave ZDA, s čimer so dani temelji amerikanizacije ameriške družbe. V tem okviru se vojna ni enostavno odpravila iz družbenopolitičnih razmerij, temveč se je rekodirala v krize in nasilje. Hkrati se je vojna eksternalizirala na obrobje in meje družbenopolitične skupnosti. Vloga vojne se tako spremeni iz konstitutivne vloge v vlogo ohranjanja družbenopolitične skupnosti napram zunanjim sovražnikom. Hkrati se pojavi tudi ideja *notranje vojne*, ki ni več vojna med dvema političnima silama znotraj določene skupnosti, temveč je vojna skupnosti zoper percipirane notranje in zunanje nevarnosti (Foucault 1975-76/2003b). Implikacije te ideje postanejo jasne, če se navežemo na biooblastno dimenzijo liberalne racionalnosti vladanja kot vladajoče racionalnosti vladanja liberalno-nacionalne države, in sicer polastitev človeka kot živečega bitja in s tem pojava populacije, človeka kot vrste, kot biološkega fenomena in ključnega objekta intervencije oblasti ter hkrati, navezujoč se na neločljivo povezanost vednosti in oblasti, ključnega objekta vednosti. Ljudstvo postane nacija, postane populacija, postane biološki fenomen, ki naj bi ga urejale vse znanosti v službi države (Mendieta 2004). V navezavi na idejo notranje vojne kot enega od ključnih temeljev delovanja moderne liberalno-nacionalne države je mogoče locirati konstitutivno vlogo ter pomen rasističnih dispozitivov, v okviru konstituiranja in konsolidacije ameriške liberalno-nacionalne države. V tem okviru so namreč konsolidirajoče se družbenopolitične elite morale zamejiti ameriško populacijo na »pravo« ameriško nacijo ter bolj ali manj hierarhično vključene ali izključene dele populacije, izpostavljene specifičnim tehnikam *biopolitične vojne* (Foucault 1975-76/2003), katere namen ni bilo v prvi vrsti izhodiščno fizično uničenje te populacije, temveč njihovo izkoriščanje, diskriminacija, marignalizacija in deprivilegiranje z namenom kontinuiranega privilegiranja kot »prave« ameriške nacije zamejene populacije. Konstituiranje enotne liberalno-nacionalne države v ameriškem kontekstu ni potekalo neproblematično, kot posledično ni potekala neproblematično tudi integracija rasističnih dispozitivov v ameriški rasistični dispozitiv.

5.2 Deklaracija neodvisnosti in rasistično zamejevanje ameriške liberalno-nacionalne države

Ker Deklaracija o neodvisnosti (1776) predstavlja osrednji strateško-politični dokument zamišljanja in sokonstituiranja temeljnih koordinat vzpostavljaajoče se družbenopolitične ureditve in družbenopolitične skupnosti (telesa) ZDA v okviru ameriškega revolucionarnega obdobja, je za njena refleksija neobhodna za celovito genealoško analizo reorganizacije in integracije ter transformacije kolonialnih rasističnih dispozitivov v ameriški rasistični dispozitiv. V okviru Deklaracije lahko jasno identificiramo artikulacijo nove problematizacije družbenopolitične ureditve in razmerij v tej ureditvi med specifičnimi novimi družbenopolitičnimi subjekti. Pri tem je z vidika širše refleksije konstitutivnosti rasističnih dispozitivov ne le za ameriško družbenopolitično ureditev, temveč vse moderne liberalno-demokratske ureditve, ključno, da problematizacijo v okviru Deklaracije lahko osmislimo kot eno od prvih formalnih artikulacij nove liberalno-nacionalne (demokratske) racionalnosti vladanja. Posledično jo lahko poleg Ustave ZDA reflektiramo kot enega od temeljnih programov bodočega institucionalnega konstituiranja ZDA kot liberalno-nacionalne države in družbenopolitične skupnosti ZDA kot ameriške nacije. Tako Deklaracija hkrati predstavlja epistemološko oporo konstituirajočim se nacional(istič)nim diskurzom kot tudi okvir artikulacije prvih nacionalističnih diskurzov ter prvega formalnega zamejevanja ameriškega družbenopolitičnega telesa oziroma ameriške nacije prek reartikulacije in reorganizacije rasističnih dispozitivov. Z vidika reorganizacije kolonialnih rasističnih dispozitivov in njihove integracije v vzpostavljaajoči se ameriški rasistični dispozitiv je Deklaracija ključna predvsem kot okvir formalizacije prevladujočih osmišljanj specifičnih delov ameriške populacije kot »nepravih« oziroma »nečlanov« ameriške družbenopolitične skupnosti, telesa oziroma nacije. Deklaracija je pri tem ključna tako v smislu njene eksplicitne formulacije kot posledične tišine glede specifičnih temeljnih družbenopolitičnih razmerij ter institucij angloameriških kolonij, ki naj bi se osamosvojile in povezale v enotno politično entiteto.

Kot rečeno, Deklaracija predstavlja enega prvih kontekstov formalne artikulacije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja in njenih temeljnih postulatov, pri čemer hkrati predstavlja izjemno nazorno ilustracijo zamejenosti osrednjih predpostavk in idej, zamišljanih ter reprezentiranih kot univerzalnih prek reartikulacije in integracije specifičnih rasističnih diskurzov, ki omogočijo racionalizacijo ter legitimiranje raznolike obravnave specifičnih populacij in posameznikov, *qua* pripoznanih ter pripisanih pripadnikov specifičnih populacij,

specifičnih družbenopolitičnih kategorij. Ti diskurzi tako omogočijo zamejitev univerzalistične narave liberalnih pravic ter sokonstituirajo specifično družbenopolitično skupino, specifičen del populacije določenega teritorija, kot normo in posledično edino »pravo« populacijo liberalno-nacionalne družbenopolitične ureditve, pri čemer pripadniki te populacije dejansko posedujejo in lahko uživajo kot univerzalne osmišljene pravice državljanov te ureditve. Paradigmatskost Deklaracije v okviru artikulacije liberalno-nacionalne politične racionalnosti je vidna tudi v njeni temeljni strukturi, saj so temeljni postulati nove racionalnosti vladanja podani v obliki celovite kritike monarhične oblasti in njenega arbitrarnega, nasilnega, absolutističnega in nedemokratskega delovanja ter strukturiranosti, njenega transformiranja posameznikov v brezpravne podložnike in med drugim kršenja »naravnih« pravic kolonistov. V tem okviru Deklaracija kot prvo temeljno politično subjektiviteto nove družbenopolitične ureditve, kot temeljnega subjekta, ki materializira upor proti monarhični oblasti, vzpostavi avtonomnega in racionalnega posameznika, ki poseduje neodtujljive pravice, kar ilustrira individualizirajočo naravo oziroma logiko liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja, temelječe na posamezniku-subjektu kot nosilcu individualnih pravic do življenja, svobode in možnosti doseganja/prizadevanja za srečo in posledično naravno enakemu drugim posameznikom (glej Foucault 1978-79/2008).⁶⁶ Pri tem je upor proti britanski monarhični suvereni oblasti racionaliziran v navezavi tako na kršitve naravnih pravic s strani monarha kot tudi na kršitev družbene pogodbe s strani monarha oziroma metropolne oblasti, ki kolonistom omejuje njihove državljanske pravice in možnosti delovanja oziroma participacije v reprezentativnih političnih institucijah, ki sprejemajo odločitve z neposrednim vplivom na življenja kolonistov brez njihovega soglasja, ki so posledično v svojem delovanju popolnoma neomejene in arbitrarne. Posledično naj bi imeli ameriški kolonisti kot avtonomni in racionalni posamezniki pravico in dolžnost razpustiti družbenopolitično vez s kolonialno matico, z britansko monarhijo in konstituirati novo družbeno pogodbo ter posledično novo družbenopolitično skupnost, v okviru katere si bodo lahko zagotovili spoštovanje neodtujljivih pravic in realizirali demokratično ljudsko suverenost prek vzpostavitve lastnih predstavniških političnih institucij ter s tem lastne samostojne in suverene državnosti v smislu svobodne razglasitve vojne, sklepanja mirovnih pogodb, vzpostavljanja zavezništav, trgovanja, in posedovanja vseh

⁶⁶ Na to se navezuje najbolj znani stavek Deklaracije o neodvisnosti, ki pravi, da so vsi ljudje ustvarjeni z enakimi pravicami, da jim je Bog podelil določene neodtujljive pravice, med katerimi so življenje, svoboda in prizadevanja za srečo, privzete kot samoumevne. (We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness).

drugih pravic, pertinentnih suverenim državam ter v okviru katere oblast sloni na soglasju vladanih. Pri tem ti niso podložniki, temveč državljani, ki neposredno in posredno prek predstavnikov participirajo v sprejemanju kolektivnih odločitev. V tem kontekstu je ključno to, da kritika monarhične oblasti in konstituiranje nove družbene pogodbe prek razglasitve samostojnosti ni razglašena v imenu posameznikov kot nosilcev neodtujljivih pravic, temveč specifično v imenu prebivalcev ameriških kolonij oziroma v imenu ameriške nacije katere samodeklarirani predstavniki so bili podpisniki Deklaracije. Posledično je razglašena v imenu »pravih« prebivalcev kolonij oziroma v imenu specifičnega dela, in sicer patriotov, ki so samoreprezentirani kot univerzalni predstavniki ameriške nacije in implicitno kot njena norma. Tako je v samem formalnem konstituiranju ameriške nacije v Deklaraciji o neodvisnosti prisotna ideja enotnega družbenopolitičnega telesa oziroma enotne homogene populacije, nacije in z njo neločljivo povezana ideja o družbenih odnosih, ki naj bi bili primarnejši od političnih in pravnih, v smislu specifično »naravne« vezi med posamezniki, ki utemeljuje pravne in politične odnose ter posledično predstavlja pogoj možnosti reprezentativnim političnim institucijam deklarirano utemeljenimi na družbeni pogodbi (glej Neocleous 2003a, Losurdo 2011). Oblast naj bi tako izvirala iz celotnega družbenega telesa oziroma celotne nacije, ki naj bi poleg avtonomnega racionalnega posameznika predstavlja novo entiteto, ki zaobsega množstvo avtonomnih racionalnih posameznikov, pri čemer predstavlja specifičnega kolektivnega subjekta nove družbenopolitične ureditve, ki determinira subjektiviteto posameznikov in uokvirja njihove strateške možnosti, v kolikor so pripoznani ter percipirani kot »pravi« pripadniki tega novega kolektivnega subjekta, katerega izraz naj bi bila konstituirana ameriška liberalno-nacionalna država. Deklaracija je tako paradigmatična v smislu ilustriranja enega od osrednjih paradoksov liberalno-nacionalne politične racionalnosti kot tudi temeljnih procesov konstituiranja ameriške nacije, ki je neločljivo povezan z reartikulacijo ideje političnega telesa, kjer se ideja dveh kraljevih teles (transcendentnega in temporalnega) nadomesti z idejo in fenomenom nacije (transcendentno telo) in predstaviške politične institucije (temporalno telo). Kot vse nacije je namreč tudi ameriška nacija v smislu homogenega unitarnega akterja diskurzivna oziroma dispozitivna fantazma, ki je hkrati vzrok in učinek v obliki temeljnega torišča nove družbenopolitične ureditve (glej Manow 2010). Na eni strani se namreč implicira njen transcendenten predpolitičen (predpravni) značaj, na drugi strani se v zavesti kolonistov dejansko prične konstituirati prek reprezentacije s strani njenih samooklicanih predstavnikov patriotov (glej Heurtin 2005). Pri tem ti ravno prek funkcije predstavljanja ameriške nacije konstituirajo njeno temeljno in univerzalno normo, ki odraža specifiko podpisnikov Deklaracije, in sicer

moških predstavnikov buržoazije s percipirano neoporečnimi kulturno-civilizacijskimi kompetencami ter posledično zmožnostjo samorefleksije in nadzora nad lastno naravo, ki so zavezani napredku in so pripadniki »bele rase« (glej Spivak 1999, Stoler 2002). Le posamezniki, ki so pripoznani kot del te norme, so tako osmišljani ter percipirani kot polnopravni državljani ameriško liberalno-nacionalne države in sposobni samovladanja ter sovladanja v njenih okvirih. Posamezniki, ki percipirano odstopajo od norme, so specifično hierarhično vključeni ali izključeni iz okvirov ameriške nacije, s čimer so posledično za te dele populacije specifično zamejene in omejene ideje samoomejevanja oblasti kot tudi avtonomne samoregulacije posameznika. Z drugimi besedami, so ti deli populacije osmišljani kot legitimno podvrženi drugačnim, manj liberalnim oblikam delovanja oblasti in posledično legitimno omejeni v svoji realizaciji državljskih in naravnih pravic oziroma celo v njihovem percipiranem posedovanju teh pravic. Pri tem je izključitev določenih delov populacije implicitno ali eksplicitno konceptualizirana kot nujna za dobro in varnost celotne družbenopolitične skupnosti (glej Locke 1689/2003, 202-203). V tem kontekstu lahko osmišljanje ameriške družbenopolitične ureditve, prisotne v Deklaraciji, osmislimo prek koncepta *Herrenvolk demokracije*, kjer je demos oziroma družbenopolitično telo zamejeno na temelju specifičnih »rasnih« izključitev oziroma z mejami »rase« gospodarjev in množstva bolj ali manj inferiornih ter neenakopravnih, diskriminiranih, izkoriščanih in deprivilegiranih posameznikov ter družbenopolitičnih skupin, pripisanih in umeščenih v percipirano inferiorne »rasne« kategorije (glej Van den Berghe 1967, Losurdo 2011, Feagin 2012). V luči odsotnosti ženskih predstavnic med podpisniki deklaracije iz patriotskih vrst lahko osmišljanje ameriške družbenopolitične ureditve uokvirimo tudi kot patriarhalno-seksistično demokracijo, pri čemer ženske pripadnice »prave« populacije niso bile popolnoma izključene, temveč so bile vanjo hierarhično vključene v smislu »mater Republike«, ki naj bi poskrbele za vzgojo naslednjih generacij Američanov, a hkrati bile omejene v svoji politični participaciji in posledično polnopravnem državljanstvu (glej Bloch 1987, Young 2000, Glenn 2002).

Iz eksplicitne prisotnosti osmišljanja Indijancev, prisotnega v končnem tekstu Deklaracije, lahko analiziramo zamišljene družbenopolitične meje demosa ameriške *Herrenvolk demokracije* in posledično konstitutivnost ter reartikulacijo in reorganizacijo rasističnih diskurzov v kontekstu zamišljanja ameriške družbenopolitične liberalno-nacionalne družbenopolitične ureditve. V končnem besedilu Deklaracije je tako prisotna ne le eksplicitna inferiorizacija Indijancev, temveč njihova izključitev iz okvirov ameriške nacije ter posledično iz posedovanja pravic pertinentnih ameriškim državljanom kot pripadnikom

ameriške nacije. V Deklaraciji neodvisnosti je tako mogoče locirati naslednje osmišljanje Indijancev kot specifične »rasne« kategorije: »[britanski kralj] je spodbudil notranje spore med nami in si prizadeval nad prebivalce naših mejnih področij poslati *divjaške Indijance*, katerih edino pravilo v bojevanju je uničenje vseh posameznikov, ne glede na spol, starost in sposobnost«. Posledično so Indijanci osmišljani kot populacija, ki jo je lahko manipulirati, ki ni sposobna samoregulacije in racionalnosti ter populacija, ki jo determinira inherentna divjaškost, brutalnost in neracionalnost. Pri tem je potrebno izpostaviti neposreden strateški značaj tega eksplicitnega osmišljanja Indijancev, ki je racionaliziral in legitimiral dejansko kakršnokoli dejanje kolonistov zoper Indijance v okviru njihovega prizadevanja za okupiranje ozemlji vzhodno od Apalačev.

Če so se eksplicitna inferiorizacija Indijancev oziroma eksplicitni rasistični diskurzi, prek katerih so bili zamejeni Indijanci, ohranili v končnem dokumentu Deklaracije, so bile vse sledi o osmišljanju temnopoltih Afričanov, predvsem sužnjev afriškega porekla in suženjstvu kot eni od osrednjih in konstitutivnih družbenopolitičnih institucij, ki jih je Thomas Jefferson podal v prvem predstavljenem osnutku Deklaracije, na zahtevo drugih sužnjelastnikov odstranjene. V tem odstranjenem delu namreč lahko identificiramo prisotnost rasističnih diskurzov, ki predstavljajo pomembno, sicer implicitno podstat zamejevanja ameriške nacije v okviru Deklaracije o neodvisnosti in izključevanja specifične »rasno« zamejene družbenopolitične kategorije »črncev« in sužnjev afriškega porekla iz okvirov ameriške nacije. Jefferson (v Boyd 1950, 243-47), sicer tudi sam sužnjelastnik, tako v prvi verziji Deklaracije v ne vključenem odstavku⁶⁷ poda zelo specifično obsodbo trgovine s sužnji, v okviru katere implicira ključne premise svoje »rasne« misli oziroma svoj rasistični diskurz, ki ga bomo celoviteje naslovili v naslednjem poglavju. V tem odstavku Jefferson namreč odgovornost za trgovino s sužnji absolutno pripiše angleškemu monarhu ter sebe in druge sužnjelastnike popolnoma odveže odgovornosti za perpetuiranje suženjstva ter trgovine s sužnji. Hkrati tedanjemu angleškemu monarhu Georgeu I. pripiše odgovornost za trpljenje sužnjev, ki jim je bila odvzeta sveta pravica do svobode in življenja, pri čemer se razumljivo osredotoči zgolj na trpljenje v okviru zaslužnitve ter prevoza v Amerike in ne na brutalnost suženjske ureditve v samih kolonijah. Hkrati obsodi poskus monarhije, da z obljubo osvoboditve poskuša spodbuditi sužnje k uporabi proti ameriškim sužnjelastnikom, ki jim je monarh omejil pravice. Prav Jeffersonovo sklicevanje na univerzalnost pravic do svobode so

⁶⁷ Prva verzija Deklaracije neodvisnosti predložena Komiteju petih (poleg Jeffersona so v njem sodelovali John Adams, Benjamin Franklin, Robert Livingston in Roger Sherman) in Kontinentalnemu kongresu.

v očeh drugih ameriških sužnjelastnikov predstavljali nevarni precedens, ki ni smel biti prisoten v temeljnem dokumentu, prek katerega so konstituirali svojo družbenopolitično skupnost. Tako eksplicitno osmišljanje Indijancev kot sužnjev lepo ilustrira inferiorizacija in diferenciacija specifičnih populacij, ki so se nahajale v severnoameriških kolonijah in zamejevanje idej o pravici do svobode in enakosti na specifičen del populacije kolonij, percipirane ter prepoznane kot pripadajoč »beli« »rasni« kategoriji. Afroameričani in Indijanci tako izhodiščno bodisi implicitno bodisi eksplicitno niso bili osmišljani kot del suverenega »ljudstva« kolonij, kot del ameriške nacije.

V kontekstu refleksije Deklaracije o neodvisnosti kot tudi širše liberalne politične misli je kljub omenjenim izhodiščnim zamejevanjem potrebno izpostaviti njen emancipatorni potencial. Pomemben del abolicionističnih in predvsem antirasističnih diskurzov se je v kritiki »rasnih«, spolnih in slojnih hierarhizacij in izkoriščanj opiral na ideje liberalne politične misli. Tudi akterji primarnega emancipatornega dogodka haitske revolucije so svojo revolucijo racionalizirali na temelju idej univerzalne enakosti in naravnih pravic. Temeljne ideje liberalne politične misli so tako kljub svoji korenito zamejeni realizaciji predstavljale določeno razširitev strateških možnosti podjarmljenih, diskriminiranih in izkoriščanih populacij (glej Hobsbawm 1986, Geggus 2001, Žižek 2004).

5.3 Razvoj rasističnih diskurzov in vednosti ter konsolidacija ameriškega rasističnega dispozitiva

Kot smo izpostavili, je refleksija rasističnih diskurzov, eksplicitno in implicitno prisotnih v Deklaraciji o neodvisnosti, ključna za razumevanje neločljive prepletenosti konstituiranja moderne ameriške liberalno-nacionalne ureditve ter ameriškega rasističnega dispozitiva. Deklaracija predstavlja osrednjo formalno artikulacijo nove problematizacije ameriške družbenopolitične ureditve v obliki nove liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v revolucionarnem obdobju, uokvirjeno v koordinate liberalno-nacionalne države kot splošne ekonomije oblasti, temelječe na novih kolektivnih in individualnih političnih subjektih, in sicer ameriški naciji in liberalnemu, avtonomnemu, racionalnemu posamezniku. Pri tem temelji na specifičnem zamejevanju družbenopolitičnega telesa nacije, v okviru katerega se eksplicitno (Indijanci) in implicitno (posamezniki afriškega porekla) osmišljanje delov populacije referira na specifična osmišljanja »rase«, »rasnih« razlik in hierarhij, ki so se pričela konsolidirati tudi prek konstitutivne zakonodaje ameriške družbenopolitične ureditve. V tem okviru je pomenljivo in odločilno to, da je Thomas Jefferson, kot osrednji avtor Deklaracije, igral osrednjo vlogo tudi v razvoju ameriških rasističnih diskurzov oziroma ameriških pojmovanj »ras« in »rasnih« razlik 18. stoletja. Kljub svoji osrednji družbenopolitični vlogi ni bil edini izmed »očetov« ameriške državnosti, ki so odločilno prispevali k ameriškim rasističnim diskurzom in konstituciji ter konsolidaciji ameriškega rasističnega dispozitiva. Pri tem je med drugimi potrebno izpostaviti Georga Washingtona, poveljnika ameriških revolucionarnih sil in prvega predsednika ZDA, Benjamina Franklina, enega ključnih »očetov« in označenega za »prvega Američana« v luči njegovega prizadevanja za enotnost kolonij in arhitekta ameriške ustave ter soavtorja Federalističnih spisov, Jamesa Madisona (glej Feagin 2001).

V okviru naslavljanja rasističnih diskurzov, prisotnih v Deklaraciji, je potrebno izpostaviti, da so ti nadgradili in reartikulirali osmišljanja, prisotna v že konstituiranem diskurzivnem polju »rase« oziroma širšem kolonialnem rasističnem diskurzivnem arhivu, s čimer so posledično konsolidirali specifična osmišljanja »ras« in »rasnih« hierarhij v okviru konstituirajoče se hierarhične matrice ameriške liberalno-nacionalne države. Obsežnost in razširjenost osmišljanj temnopoltih Afričanov pri tem lepo ilustrira njihovo osrednjo vlogo v konstituirajoči in konsolidirajoči se hierarhični matrici kolonialnih ter ameriške ureditve in rasističnih dispozitivov. Pri tem lahko v prvih desetletjih 18. stoletja identificiramo ključne

komponente oziroma dimenzije osmišljanja inferiornosti temnopoltih Afričanov, ki so nadgradila in reartikulirala predhodna angleška osmišljanja Afričanov. Kot primarni fokus oziroma dimenzijo je potrebno izpostaviti njihovo osredotočanje na »Drugost« in eksplicitno ali implicitno inferiornost temnopoltih Afričanov na temelju njihovih percipiranih determinirajočih morfoloških znakov, kot so barva polti, oblika las, oblika obraza, ustnic, nosu, lobanje ipd. Hkrati so bili utrjevani diskurzi osmišljanja Afričanov kot podobnih živalim in specifično primatom, kot posedujoč preveliko spolno slo, kot posedujoč neprijeten vonj. V kontekstu vzpostavljaljočega osmišljanja in zamejevanja nove družbenopolitične ter ekonomske subjektivitete, so bili temnopolti Afričani osmišljani tudi kot iracionalni, neinteligentni, necivilizirani in leni. Nadalje so bili Afričani osmišljani kot nevarni, tuji, leni, nehvaležni, uporniški, nemoralnimi in kriminalnimi ter živeči, kar je izjemno ironično glede na našo refleksijo konstituiranja suženjskih družin, v neorganiziranih družinah (glej Friderickson 2001, McWhorter 2009, Feagin 2010).

Vzporedno z diskurzivno inferiorizacijo temnopoltih Afričanov so se na epistemološki ravni v okviru angloameriških (in drugih zahodnoevropskih) družbenopolitičnih ureditev razvijala in konsolidirala osmišljanja »ras« v okviru prevlade ideje o možnosti (in nujnosti) klasifikacije človeških skupnosti v diskretne »naravne« entitete. Pri tem so bile te ideje neločljivo povezane s konsolidacijo idej »ras« kot skupin, ki jih je mogoče hierarhično deliti oziroma umestiti na lestvico superiornosti-inferiornosti, ter idejami trdne povezanosti med morfološkimi značilnostmi in moralnimi, intelektualnimi ter družbenopolitičnimi sposobnostmi, kot tudi idejami dednosti teh značilnosti. V tem okviru so se konstituirale tudi specifične diskrepance med »rasnimi« diskurzi glede (ne)spremenljivosti ras kot tudi same geneze »ras«.

Pri refleksiji transformacije na polju konstituiranega diskurzivnega polja »rase« v 18. stoletju, je potrebno izpostaviti dialektično razmerje oziroma razmerje kontinuiranih povratnih zank med ameriškim in evropskim kontekstom. Podobno namreč, kot so utemeljitelji državnosti zamišljali in racionalizirali liberalno-nacionalno ureditev ZDA na temelju adaptiranja, navezovanja in razvijanja evropskih liberalnih idej o ureditvi družbenopolitičnih skupnosti in so njihove misli ter sama ureditev vršile pomemben vpliv na evropske mislece ter politična prizadevanja, so utemeljitelji državnosti ZDA zamišljali in racionalizirali reorganizirane rasistične dispozitive ZDA. Ključni utemeljitelji državnosti ZDA, kot so Thomas Jefferson, James Madison, George Washington in Benjamin Franklin, so bili tako sužnjelastnik kot eni

od ključnih »rasih« mislecev, ki so artikulirali rasistične diskurze, prek katerih so bili inferiorizirani temnopolti sužnji. Zaradi svojega družbenopolitičnega položaja so bili singularno pomembni v kontekstu formacije in transformacije ameriških rasističnih diskurzov, pri čemer so svojo »rasno« misel, svoje rasistične diskurze artikulirali v navezavi na spreminjajoče se ideje o »rasi/rasah«, artikulirane s strani evropskih naravoslovcev in filozofov. Ameriški misleci niso le prevzemali in adaptirali ideje evropskih razsvetljenskih mislecev, temveč so s svojimi idejami vršili povratni vpliv. Hkrati je dejanskost angloameriške suženjske ureditve vršila odločilen vpliv na osmišljanja evropskih mislecev. Ameriški »ustanovitelji« in drugi misleci v angleških kolonijah Severne Amerike ter kasneje ZDA so posledično večinoma podrobno poznali razvijajoče se ideje o »rasi/rasah« evropskih mislecev 18. stoletja v okviru razvijajočega se novega diskurzivnega polja »rase«. Poleg že omenjenih idej »rase« in »rasnih« klasifikacij Pettya, Berniera, Linneja ter Locka, so bili ameriški avtorji seznanjeni z »rasno« mislijo in klasifikacijami tako osrednjih naravoslovcev/ »naravnih zgodovinarjev« kot filozofov 18. stoletja, ki so jim služile kot opora pri vzporednem osmišljanju predstavniške demokratične politične ureditve ter pri racionalizaciji in legitimaciji »rasnega« privilegiranja, diskriminacije, marginalizacije in deprivilegiranja na temelju »rasne« superiornosti »belcev/Evropejcev/Kavkazijcev«.

Sledeč Linnéju je na polju »naravne zgodovine« oziroma na polju naravoslovja ključni doprinos k razvoju »rasne« misli in rasističnih diskurzov dal francoski naravoslovec Georges-Louis Leclerc Comte de Buffon v svojih 36 delih o »naravni zgodovini« *Histoire naturelle, générale et particulière* (1749-1788). Buffon za razliko od Linnéja eksplicitno uporabi termin »rasa«, pri čemer je prelomen predvsem zato, ker »raso« kot pojem osmisli prek ideje fleksibilnosti in nepermanentnosti. Linné je namreč na »vrste« ljudi gledal kot na statične variacije. Buffon je posledično »rase« osmišljal kot rodove ljudi, v okviru katerih so se tekom historigenega procesa vzpostavile specifične značilnosti, ki so bile v neštutih različnih oblikah prenesene iz generacije na generacijo (Guillaumin 1995, Hudson 1996). Kljub temu, da so si bili pripadniki določene »rase« med seboj podobni, naj bi se hkrati nahajali v stanju nenehne variacije. Že pri Buffonu se posledično pojavi predvsem v 19. stoletju ključna predpostavka tako »rasne« misli in rasističnih diskurzov kot širše naravoslovne misli (evolucionizem), in sicer ideja razvoja »vrst« oziroma »ras« ne več kot zaporedja določenih korakov (v smislu velike verige Biti), temveč kot kontinuum oziroma zbir procesov, kar predstavlja enega od odmikov prevladujočega mehaničnega osmišljanja bioloških teles. Podobno kot avtorji klasifikacij in osmišljanj »ras« ter posledično »rasnih« hierarhij pred njim tudi Buffon kot

temeljno normo vzpostavi evropskega človeka, pri čemer slednjega osmišlja kot izvorno »raso« Vse človeštvo naj bi imelo homogen izvor v evropskem (kavkaškem) človeku, ki naj bi se iz Kavkaza nato razširil po vsem svetu. Buffon je eden prvih, ki locira izvor človeka na področje Kavkaza (Baum 2006). »Rase« naj bi se po Buffon razvile v daljšem historičnem obdobju prenosa značilnosti, ki so nastale kot posledica klime, načina življenja, hrane in nalezljivih bolezni. V svojih delih opredeli 6-7 »ras«, in sicer Laplanderje, Tatare, južne Azijate, Evropejcev, Etiopijce (in Nubijce) ter Američane (Molnar 2006). Pri tem Buffon ta razvoj osmišlja glede na normo evropskega človeka in njegovega življenjskega miljeja kot degenerirane napram tej izvorni normi. Kot izpostavlja Cohen (1980, 82), je Buffon v svoji hierarhični klasifikaciji zavrgel lastne metodološke predpostavke, ki jih je formuliral in apliciral v okviru svoje teorije o razvoju in razširitvi rastlin ter živali, v o okviru katere je teoretiziral, da so se te razširile iz toplejših krajev. To kaže na vpliv že prisotnih rasističnih diskurzov, prek katerih so bile osmišljane človeške populacije in njihove medsebojne hierarhije na znanost ter specifično naravoslovno misel, ki je te že prisotne »rasne« misli nadalje objektivizirala, naturalizirala, legitimirala, konsolidirala in nadgradila.

Poleg naravoslovcev oziroma »zgodovinarjev narave« so k razvoju in konsolidaciji diskurzivnega polja »rase« odločilno prispevali razsvetljenski (politični) filozofi, pri čemer so igrali ključno vlogo predvsem v destabilizaciji biblične koncepcije skupnega izvora ljudi. V okviru »rasne« misli razsvetljenskih filozofov 18. stoletja se namreč pojavi ideja poligeneze, pri čemer kljub temu večina zagovarja monogenezo. Oba izhodiščna okvira imata navidezno diametralno nasprotni izhodišči, vendar reprezentacije, vzpostavljene v okviru obeh, afirmirajo superiorni položaja evropskega človeka napram ostalim »rasam«. Kljub temu, da je miselni okvir monogeneze 18. stoletja predpostavljala skupen izvor vseh človeških »ras«, so razsvetljenski filozofi te razlike osmišljali prevladujoče kot odstopanja od evropske norme, kot historično slabšanje norme. Na drugi strani je miselni okvir poligeneze izhodiščno predpostavljala ločen nastanek »ras« v različnih geografskih centrih geneze. Posledično naj bi bila vsaka »rasa« bolj ali manj nespremenljiva, naravno različna, s svojo esenco, dušo in sposobnostmi (glej Jackson 2004). Nadalje so razsvetljenski filozofi 18. stoletja ključni pri objektiviziranju, naturaliziranju, konsolidiranju in nadgradnji raznolikih osmišljanj temnopoltih Afričanov kot antinormi, kot negativnemu ekstremu raznolikih »rasnih« hierarhij ter na drugi strani implicitni ali eksplicitni konsolidaciji ter objektivizaciji in nadgradnji tako v smislu pertinentnih značilnosti kot univerzalizacije norme evropske »bele« »rase« oziroma človeka.

Kot prvega ključnega razsvetljskega filozofa 18. stoletja, ki prispeva v arhiv diskurzivnega polja »rase« in s tem modernih rasističnih diskurzov, lahko izpostavimo François-Marie Aroueta oziroma Voltaira, katerega misel predstavlja eno prvih artikulaciji poligeneze. Hkrati njegova filozofska misel lepo ilustrira sokonstituiranje najbolj progresivnih razsvetljskih političnih in družbenih idej, vezanih na predpostavko o in svobodni uporabi razuma ter na drugi strani ideje inherentnih in esencialnih »rasnih« razlik ter posledičnih hierarhij med njimi. Kljub temu, da njegovo idejo poligeneze lahko osmislimo kot ciljani napad na krščansko kozmogenezo ter teološke miselne okvire, v svojih delih v veliki meri reproducira ter nadgradi normo »belih« Evropejcev ter antinormo »črnih« Afričanov. V svojem delu Esej o manirah in duhu nacij (*Essai sur le mouer et l'esprit des nations*), izdanem leta 1756, izpostavi, da je razlika tako v morfologiji, v formi barve polti, kot lepoti in inteligenci med Evropejci in temnopoltimi Afričani esencialna. Kot pravi Voltaire (1756): »Njihove okrogle oči, potlačeni nosovi, velike ustnice, njihova drugače oblikovana ušesa, volna na njihovih glavah, nizka raven njihove inteligence, jih bistveno ločujejo od drugih človeških vrst... In če trdimo, da njihova inteligenca ni inteligenca nam popolnoma različne vrste, moramo vseeno izpostaviti, da je ta zelo inferiorna naši...«. V svojem delu Pisma Amabeda (*Les Lettres d'Amabed*) iz 1769 izjavi: »Pojavlja se veliko vprašanje, in sicer, ali so oni potomci opic ali so se opice razvile iz njih. Naši modreci pravijo, da je Bog človeka ustvaril po svoji podobi: zamislite si prijetno podobo večnega Bitja s potlačenim nosom z malo ali nič razuma!« V nadaljevanju svojega osmišljanja temnopoltih Afričanov »rasne« specifikke osmisli hkrati kot vsaj deloma spremenljive, čez določeno časovno obdobje in s trdim delom. Tako v istem delu nadalje pravi: »Nedvomno bo prišel čas, ko se bodo te živali [črnci] naučile dobro obdelovati zemljo ter jo polepšati s hišami in vrtovi, kot se spoznale s potmi zvezd. Čas je nujen za vse stvari.« Kot je razvidno iz njegovih osmišljanj temnopoltih Afričanov, Voltaire nedvomno črpa iz že prisotnih osmišljanj Afričanov, saj se v njegovih osmišljanjih prepletajo različni okviri tega osmišljanja od diskurzov živalskosti in divjaštva Afričanov, do diskurzov njihove neestetike in morfološke inferiornosti, do diskurzov njihove intelektualne inferiornosti. Specifično nadgradnjo predstavlja tako predvsem ideja poligeneze in ideja dela kot načina napredovanje inferiornih »ras«. Hkrati je potrebno v okviru refleksije Voltairovega prispevka k »rasni« misli nasloviti njegovo specifično racionalizacijo suženjstva. Na eni strani je bil Voltaire namreč oster kritik brutalnosti suženjstva v evropskih kolonijah. Na drugi strani v luči okvira svoje »rasne« misli in superiorne norme Evropejcev te brutalnosti ni želel pripisati njim. V tem okviru izvede enega od ključnih okvirov legitimacije suženjstva, ki so ga v

kasnejših desetletjih uporabljali njegovi zagovorniki. Krivdo za suženjstvo namreč pripiše samim Afričanom, ki naj bi sužnje prodajali Evropejcem. Suženjstvo legitimira kot rezultat hierarhije med »rasami« in kot sredstvo za odpravljanje divjaštva ter kot pomoč evropskih ljudi inferiornim Afričanom, da se tudi ti postopoma dvignejo k normi (evropske) civilizacije (Cohen 1980).

Na drugi strani je Jean-Jacques Rousseau kljub temu, da je pripadal miselnemu okviru monogeneze, različnost med »rasami« vzpostavil kot permanentno. To inherentno inferiornost je v svojem delu iz leta 1754, Diskurz o neenakosti (*Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes*), prikazal na hotentotskemu moškemu, ki se je kljub temu, da je lahko razpolagal z vsemi evropskimi udobnostmi, vrnil v svojo divjino. Po Rousseaju črnih Afričanov ni mogla *popraviti* nobena vzgoja s strani Evropejcev. Samo civilizirani Evropejci naj bi bili avtonomni pri svoji odločitvi, da položijo svojo skupno oblast v roke splošne volje, da lahko, z drugimi besedami, postanejo člani suverenih, samostojnih in svobodnih držav (Goldberg 2002). Napram drugim razsvetljenkim mislecm je bil Rousseau, kot izpostavlja Eze (1997, 108-110), do določene mere ambivalenten glede osmišljanja razvoja oziroma napredka človeštva. Po standardni interpretaciji Rousseauja naj bi napredek uničeval človeško naravo in človek naj bi se zato moral vrniti k naravi oziroma v naravno stanje. V luči Rousseaujevih idej o inherentni inferiornosti neevropskih »ras« to ni bila neka srečna, primitivna, predcivilizacijska družba, temveč stanje pristnega kultiviranja visokih miselnih kapacitet, ki so specifične za ljudi.

Leto pred Rousseaujevim delom o neenakosti izide prva verzija dela O nacionalnih značajih (*Of National Characters* - 1742) Davida Huma, ki ji mnogi avtorji (glej Curtin 1964, Cohen 1980, Immerwahr 1992, Grovogui 1996, Eze 1997, Morton 2002) pripisujejo ključen pomen v okviru razvoja »rasne« misli, predvsem v smislu referenčnega dela za sledeče mislece na diskurzivnem polju »rase« in rasističnih diskurzov. Podobno kot drugi filozofi izhodiščno izpostavi normo evropskega subjekta kot superiorno vsem Neevropejcem. Pri tem pa, kot predhodnik političnih ekonomistov in v luči vse hitrejša družbenopolitične in gospodarske transformacije v Evropi 18. stoletja, kot temeljno merilo superiornosti vzpostavi predvsem materialne dosežke belega človeka (Grovogui 1996). V omenjenem delu je Hume raziskoval človeško naravo v različnih kontekstih, z namenom doumeti kako so se ljudje razvili iz barbarskega v civilizirano stanje. Pri tem je Humova razlaga temeljila na empirični primerjavi med dosežki »belih« Evropejcev in pomanjkanje teh pri »črnih« Afričanih kot tudi drugih

neevropskih populacijah. V tem okviru je podal sistematično racionalizacijo in legitimacijo evropskega kolonializma, trgovine s sužnji in imperializma. Kljub njegovi zavezanosti empirizmu, je, kot izpostavlja Morton (2002, 5), tudi Hume, podobno kot drugi razsvetljenci, v osmišljanju Neevropejcev, predvsem temnopoltih Afričanov, subvertiral lastne metodološke predpostavke in se neposredno navezal na že obstoječe diskurze inferiorizacije teh populacij. Humova osmišljanja Neevropejcev in temnopoltih Afričanov tako niso temeljile na dejanskih empiričnih informacijah, ki bi si jih pridobil prek opazovanja in izkušenj. Kot ugotavlja Immerwahr (1992, 485), je Hume dejansko moral zavreči vse svoje empirične izkušnje in opazovanja, saj so bili v intelektualnih krogih Anglije, v katerih se je gibal Hume, prisotni tudi izobraženi temnopolti posamezniki afriškega porekla. Za nadaljnjo »rasno« misel in njen razvoj je bila pri tem odločilna na videz nepomembna sprotna opomba, kjer Hume vsem Neevropejcem odreka razum, civilizacijo, umetnost, znanost in politični red.⁶⁸ Pri tem je z vidika temeljne hierarhične »rasne« osi ključno predvsem to, da jo Hume spremeni v smer osamitve temnopoltih Afričanov (»črncev«), kot edine naravno inferiorne skupine. Tako se je spremenjena opomba v kasnejših izdajah dela (1752) glasila: »Nagnjen sem k predvidevanju, da so črnci naravno inferiorni belcem. Skoraj nikoli ni bilo civilizirane nacije te barve, niti nobenega individuuma, ki bi se izkazal s svojimi dejanji ali razmišljanji.« »Črni« Afričan je v bil Humovi »rasni« misli obsojen na permanentno inferiornost, ki naj bi bila v veliki meri povezana z njegovo bližino z živalmi. Na »črno« barvo kože je hkrati vezal barbarstvo, živalstvo in primitivnost. »Bela« barva polti je kot binarna opozicija zaobjela vse percipirano pozitivne značilnosti, kar predstavlja lepo ilustracijo Humovega navezovanja na že obstoječe diskurze inferiorizacije oziroma rasistične diskurze, prisotne v angleškem in evropskih družbenopolitičnih kontekstih, ki jim je v okviru svojega sklicevanja na empirizem podal znanstveno objektivnost. Posledično je racionaliziral in podal legitimnosti tudi evropskim kolonialnim ter imperialnim projektom, pri čemer jih je osmišljal kot »zdravilo« za inferiorne »rase«, v smislu njihove vodene asimilacije v »pravo« civilizacijo in/ali simbolnega ter fizičnega uničenja (glej Morton 2002).

Humova »rasna« misel in njegova osmišljanja temnopoltih Afričanov so v 19. stoletju služila kot neposreden dokaz »rasni« znanosti 19. stoletja. Hkrati so Humovo misel neposredno citirali drugi ključni misleci na polju razvoja »rasne« misli oziroma rasističnih diskurzov (Immerwahr 1992, Morton 2002). V tem kontekstu je potrebno izpostaviti predvsem

⁶⁸ Glej 1. del Eseja XXI., sprotna opomba 10.

Immanuela Kanta, katerega »rasna« misel predstavlja eno od osrednjih transformacij na diskurzivnem polju »rase« v smer moderne »rasne« znanosti 19. stoletja (glej Mudimbe 1988, Judy 1991, Eze 1997, Voegelin 1998, Bindman 2002, McCarthy 2009, McWhorter 2009). Kant je določene osnovne koordinate svoje »rasne« misli razvil že v svojem zgodnje delu iz leta 1764, Opažanja o občutku lepega in sublimnega (*Beobachtungen über das Gefühl des Schönen*). Sklicujoč se na Huma, je Kant (1764) v delu vzpostavil neločljivo povezanost med barvo kože in umskimi sposobnostmi temnopoltih Afričanov. Kot pravi: »Afriški črnci po naravi nimajo nobenih čustev, ki so plemenita ... noben črnc ne nikoli dosegel nič veličastnega na področju umestnosti in znanosti, za razliko od nekaterih revnih belcev, ki so se s svojimi sposobnostmi dvignili in dosegli svetovno spoštovanje. Tako temeljna je razlika med obema rasama in kot je mogoče ugotoviti, se ti dve rasi močno razlikujeta ne le glede barve polti, temveč tudi glede umskih sposobnosti«. V istem delu izjavi: »... ta človek je bil črn od nog do glave, kar je jasen dokaz, da je bilo vse, kar je izrekel, neumno.« Posledično je Kant povezanost med raso in inteligenco prevedel v strogo kavzalnost (glej Goldberg 1987). Ključno delo, v okviru katerega Kant kot eden prvih formuliral sistematično »rasno« (in rasistično) teorijo, in ki posledično predstavlja enega od osrednjih prelomov v evoluciji »rasne« misli, predstavlja leta 1775 izdano delo O različnih rasah ljudi (*Über die verschiedenen Rassen der Menschen*). V delu Kant ne le poda lastne klasifikacije človeštva v različne hierarhično razporejene »rase«, temveč poda tudi sistematično teorijo, kako so »rase« nastale, saj je menil, da mora vsaka znanstvena vednost posedovati transcendentalni značaj. To naj bi ji podalo univerzalnost. Pri tem na temelju osrednjega označevalca barve polti, ki igra v Kantovi misli kavzalno vlogo glede umskih sposobnosti, človeštvo razdeli v štiri »rasne« skupine, in sicer »belo« raso, hunsko »raso« (kamor prišteva tudi Indijance), črno »raso« in hindujsko »raso«. Kant v svojem premisleku vzrokov percipiranih raznolikosti »ras« izhodiščno zavrne poligenezo. Hkrati pojem »rase« osmisli kot uporaben inštrument za »objektivno« organiziranje gradiva o oddaljenih ljudstvih, ki je postalo z razvojem evropskega kolonializma izjemno obsežno in dostopno (glej Bindman 2002).

Vse »rase« naj bi tako imele skupnega prednika oziroma naj bi potencial za današnjo morfološko raznolikost obstajal od pradavnine. Predniki današnjih »ras« naj bi posedovali različna semena, ki jim je bil pertinent niz specifičnih »rasnih« značilnosti (barva kože, tekstura las, oblika obraza, temperament). Posledično naj bi obstajala štiri temeljna semena. Ključni katalizator realizacije določenega semena naj bi bila po Kantu klima oziroma geografska lokacija določene človeške populacije. Po realizaciji določenega semena,

določenega niza »rasnih« značilnosti, naj bi druga tri semena odmrla in določene »rasne« značilnosti naj bi postale permanentne oziroma dedne. »Črnci« tako po Kantu nikoli ne bodo mogli postati »belci«, ker so tekom razvoja izgubili potencial oziroma seme za razvoj teh »rasnih« značilnosti. Prav v tem pogledu Kantova »rasna« misel predstavlja prelom s predhodnimi osmišljanji »rasnih« razlik, saj na eni strani zavrne poligenetski izvor razlik med »rasami«, na drugi strani razlike osmisli ne le kot posledice različnih klim, temveč hkrati kot posledice dednih značilnosti. »Rasne« razlike je posledično naturaliziral in objektiviziral, ne da bi se skliceval na multipli izvor »rasnih« skupin. »Rase« tako zanj niso bile le enostavne variacije človeške vrste, temveč naravne delitve. Podobno kot misleci v okviru diskurzivnega polja »rase« oziroma rasističnih diskurzov pred njim je Kant svoja osmišljanja »ras« implicitno črpal iz že obstoječih diskurzov inferiorizacije neevropskih človeških skupnosti, saj je svojo misel opiral na raznolike potopise, ki jih je sistematično bral (glej Dussel 1993). Kant namreč s specifično klimo ni povezoval le razvoja barve polti, temveč je barvo polti trdno povezal s specifičnimi značilnostmi pertinentnimi tej barvi polti kot tudi »primernimi« za določeno klimo. Ker naj bi bile določene lastnosti, prilagojene določeni klimi, naj ne bi dobro delovale v drugih klimah. V tem okviru inferiorizira druge »rase« ko hunsko oziroma rumeno »raso« osmisli kot neumno, »črno« raso kot leno in krvoločno, ter »belo raso« oziroma Evropejce vzpostavi kot superiorno vsem drugim. Pri Evropejcih oziroma »beli rasi« naj bi se po Kantu namreč zaradi zmerne klime razvile lastnosti kot so iznajdljivost, energičnost in sposobnost za samoizboljšanje, s čimer naj bi posedovali vse predpostavke za omiko in civilizacijo. Ko edina »rasa« naj bi bila usmerjena k napredovanju proti popolnosti oziroma k zasledovanju kategoričnega imperativa neizbežnosti napredka, pertinentnega novo vzpostavljaljoči se vladajoči liberalni racionalnosti vladanja. Inherentni cilj narave tako ni bila človeška sreča, temveč napredek (glej MacCarthy 1995, Losurdo 2011). Takšna koncepcija nujnosti napredka je imela zelo problematične posledice, ki so se materializirale v dogajanjih v okviru novega evropskega imperializma 19. stoletja kot razvoju raznolikega biopolitičnega reguliranja domačih populacij. Takšna koncepcija je namreč dopuščala vsakršno ravnanje s populacijami, ki bi se zoperstavile zgodovinskemu namenu narave napredku. Ideja civilizacijske misije Evropejcev, ki pomagajo Neevropejcem razviti svoj potencial (prisotno še danes v smislu razvojnih in humanitarnih pomoči), je eno svojih prvih teoretičnih osmišljanj namreč doživela prav v okviru Kantove »rasne«/rasistične teorije. Pri tem je potrebno izpostaviti tudi v Kantovi misli prisotno sokonstitutivnost rasističnih diskurzov in diskurzov slojne diferenciacije ter hierarhizacije. Kant namreč kot populacijo, sposobno avtonomno in svobodno delovati v smer napredka ter »pomagati« drugim populacijam, da to

dosežejo, osmisli zgolj specifičen del »bele« evropske populacije. Kot večina razsvetljenskih filozofov je namreč menil, da razum, ki edini lahko vodi v napredek, pripada zgolj določeni izobraženi eliti, ki edina poseduje dejanske karakteristike avtonomnih, racionalnih posameznikov kot temeljev in norm modernih liberalno-nacionalnih ureditev oziroma držav (glej Grovogui 1996, McWhorter 2009, Losurdo 2011).

Ameriški rasistični diskurzi in »rasna« misel so se z evropskimi ter drugimi kolonialnimi rasističnimi diskurzi in »rasno« mislijo nahajali v kontinuiranem razmerju medsebojnega črpanja idej ter predpostavk in medsebojne objektivitazacije ter legitimacije. Posledično ameriški »rasni« misleci niso bili zgolj posnemovalci idej, temveč so razvili bodisi nove ali reartikulirane in prilagojene ideje bodisi so ideje evropskih mislecev nadgradili. Hkrati je za razliko od evropskih mislecev večina ključnih ameriških »rasnih« mislecev igrala multiple družbenopolitične vloge oziroma je zasedala specifične hierarhično superiorne subjektivitetne pozicije v okviru vzpostavljaljoče in konsolidirajoče se ameriške družbenopolitične ureditve. S tem so bile njihove ideje o »rasah« in »rasnih« hierarhijah tako neposredno pomembne ne le za njihov delovanje, temveč za uokvirjanje in racionaliziranje ter legitimiranje in konstituiranje specifične bodisi suženjske bodisi nesuženjske rasistične hierarhične ureditve. Pomenljivo je, da je večina »očetov utemeljiteljev« artikulirala »rasne« oziroma »rasistične« ideje. Tudi najbolj liberalni intelektualci med njimi, kot je bil na primer Benjamin Franklin, ki je v svojem delu iz 1751 *Observacije glede povečanja človeštva, poseljevanja držav ipd.* (Observations Concerning the Increase of Mankind, Peopling of Countries, Etc.) (glej Fleming in Franklin 1972, 105-106) k razvoju »rasne« misli prispeval prek svoje refleksije »bele« superiornosti in artikulacijo skrbi glede demografske sestave ameriških kolonij, pri čemer je eksplicitno osmisлил teritorij ameriških kolonij kot izjemno primeren za »belo« »raso«. Hkrati je to osmisлил kot del »prave« populacije, ki naj bi živela v kolonijah, v katerih naj bi po Franklinu imeli izjemno priložnost povečati število »bele« rase in popolnoma izključiti vse »črnce« ter »obarvane«. Pri tem je potrebno izpostaviti predvsem njegovo zelo omejeno koncepcijo »bele« »rase«, ki jo je omejil zgolj na Angleže. Po Franklinu naj bi bilo »mešanje« populacij kolonij, ki naj bi se povečalo s trgovino s sužnji in imigracijo »nepravih« populacij, usodno, saj naj bi vodilo v degradacijo, kar naj bi bilo nespremenljivo za vse, ki ljubijo odličnost človeškega (beri angleškega) značaja. Franklinov »progressivni« rasistični diskurz je ključen tudi z vidika osmišljanja njegovega političnega delovanja kot predvsem

njegovih abolicionističnih prizadevanj⁶⁹ v poznejšem obdobju svojega življenja. Ideje o degradaciji in o izključitvi »nepravih« ras so namreč tvorile zelo pomemben del abolicionističnih diskurzov 2/2. 18. stoletja predvsem v okviru prizadevanj, utemeljenih na ideji kolonizacije svobodnih in osvobojenih »črncev« v Afriko. V okviru svojega osmišljanja »črncev« oziroma temnopoltih posameznikov je Franklin, podobno kot nekateri evropski misleci, trdno povezal določene morfološke značilnosti, ki jih osmišlja kot izjemno neprijetne, grde, inferiorne »belcem« in na drugi strani specifične intelektualne ter značajske sposobnosti posameznikov afriškega porekla, ki jih osmisli kot inherentne in dedne (glej Fleming in Franklin 1972, McWhorter 2009).

Konec 18. stoletja je večina angloameriških zdravnikov, akademikov, duhovnikov in drugih intelektualcev uporabljala modern pojem »rase« v smislu stapljanja morfologije ter porekla in inherentnosti ter dednosti specifičnih intelektualnih, značajskih značilnosti. Med njimi lahko kot enega najbolj pomembnih izpostavimo profesorja moralne filozofije na newjersyevskem collegeu (kasneje Princetonu), Samuela Stanhopa Smitha (glej Jordan 1968, Feagin 2010). Smith (1787) se je v svojih »rasnih« teorijah neposredno referiral na Kanta, pri čemer je menil, da morfološke razlike niso za vedno vpisane, ko se pojavijo v določeni populaciji. V svojem osrednjem delu iz leta 1787, Esej o vzrokih za različne barve polti in forme v človeški vrsti (*An Essay on the Causes of the Variety in Complexion and Figure in the Human Species*), je trdil, da razlike med posameznimi človeškimi skupinami niso izključno produkti podnebja. Na telesa naj bi namreč vplivalo tudi »stanje v družbi«, ki ga je opredelili kot organizacijo gospodarstva, oblasti, vere, tehnologije in »življenjskih navad posameznikov« v smislu rutinskih aktivnosti in izkušenj, ki določajo posameznikovo življenje. Zaradi neločljive medsebojne povezanosti teh elementov naj ne bi bilo mogoče identificirati in razločiti njihovega individualnega vpliva na posameznikovo telo. Smith je tudi kulturo razumel kot dedno. Kultura oziroma »stanje v družbi« naj bi imela deden vpliv na morfologijo posameznikov kot pripadnikov določene kulture. Dejansko naj bi na morfologijo vršila večji vpliv kot podnebje. Posledično naj bi specifične telesne značilnosti določene človeške skupnosti bile rezultat vpliva kulture na morfologijo telesa in te specifične telesne značilnosti naj bi se vzpostavile kot »konstitutivne«.

⁶⁹ Kot večina drugih »očetov utemeljiteljev«, je bil tudi Franklin sužnjelastnik.

Istega leta kot je izšlo Stanhopovo delo je Thomas Jefferson izdal delo Razmišljanja o Virginiji (*Notes on the State of Virginia* - 1781), ki predstavlja Jeffersonovo osrednje delo na področju »rasne« misli, pri čemer je, za razliko od Stanhopa, Jeffersonovo delo pomembno predvsem zaradi specifične pozicije, specifične osrednje vloge, ki jo je Jefferson igral v političnih, gospodarskih in intelektualnih razmerjih ter odnosih ameriške družbenopolitične ureditve in zaradi vzpostavitve tega dela kor referenčnega kasnejšim mislecm na diskurzivnem polju »rase« ter rasističnih diskurzov. Kot smo izpostavili, je bil tako osrednji avtor Deklaracije za neodvisnost kot eden od osrednjih »očetov utemeljiteljev« ter posledično arhitektov konstituirajoče se ameriške družbenopolitične ureditve. Hkrati je bil eden od pomembnejših ameriških naravoslovcev oziroma »naravnih zgodovinarjev«, poleg tega je bil tudi lastnik ene največjih plantaž (Monticello) v Virginiji. Posledično je zasedal multiple hierarhično superiorne subjektivitetne pozicije v okviru družbenopolitične ureditve, ki so njegovim osmišljanjem »rasnih« hierarhij in »ras« podajale status objektivnosti ter znanstvenosti (»naravni zgodovinar«) ter percipirane utemeljenosti na neposredni izkušnji (sužnjelastnik). Hkrati je imel kot eden najpomembnejših politikov in eden največjih sužnjelastnikov napram drugim ameriškim »rasnim« mislecm bistveno večji vpliv oziroma so imeli njegovi rasistični diskurzi bistveno večji vpliv na konstituiranje ter konsolidiranje institucij, praks in diskurzov ameriškega rasističnega dispozitiva ter njegovo racionalizacijo in legitimacijo. Poleg prevzemanja določenih dimenzij evropske »rasne« oziroma rasistične misli, je Jefferson to pomembno nadgradil, pri čemer lahko njegove nadgradnje razumemo kot inštrument za doseganje določenih strateških ciljev zamejevanja nove ameriške družbenopolitične skupnosti ter racionalizacije njenega superiornega položaja. Jefferson je na primer budno spremljal evropsko misel na polju »naravne zgodovine« in bil zelo pozoren na osmišljanja severnoameriškega kontinenta ter njegovih prebivalcev s strani evropskih mislecev. V omenjenem osrednjem delu je na primer spodbijal trditve Bufona o značilnostih severnoameriškega podnebja in njegovem vplivu na prebivalce. Jefferson je *contra* Bufonu trdil, da so tako domače ameriške živalske vrste kot severnoameriški Indijanci zelo podobni evropskim (Fleming in Franklin 1972). Vlažna in topla virginijska klima po Jeffersonu ni rezultirala v fizično manjših in šibkejših ljudeh. Vse pomanjkljivosti naj bi bile temporalne in bi bile odpravljene z njihovo asimilacijo v angloameriško družbo. Po Jeffersonu severnoameriško podnebje izvornih prebivalcev ni naredilo bistveno drugačnih od Evropejcev. Podobnost med Indijanci in Evropejci naj bi bila takšna, da medsebojne poroke ne bi negativno vplivala na moč angloameriške populacije (Burstein 2006). V Jeffersonovi domnevni obrambi Indijancev je potrebno izpostaviti, da osrednji cilj obrambe niso bili

Indijanci, temveč severnoameriško podnebje. S svojim argumentom je želel Jefferson predvsem zagotoviti svojim bralcem, da virginijsko podnebje nima in ne bo imelo negativnega vpliva na evropske priseljence ter na njihovo kontinuirano vitalnost. Obramba podnebja je bila za Jeffersona ključna, saj v svojem delu izhodiščno ne spodbija klimatske teorije človeških razlik. Če je prek posredne obrambe podnebja ter obrambe Indijancev poskušal osmisliti in zamejiti superiorno normo ameriške družbenopolitične ureditve, je na drugi strani Jefferson osmisli tudi antinormo ureditve, ki jo je predstavljala temnopolta populacija. V tem kontekstu je posledično razvidna specifična narava inferiorizacije temnopolte populacije v okviru ameriške ureditve kot singularne ter temeljne hierarhični matrici konsolidirajoče se ameriške ureditve.

Jefferson tako v osmišljanju »črncev« podnebje vzpostavi kot absolutno determinirajoče. Hkrati jih osmisli kot inherentno inferiorne in kot take popolnoma neprimerne za »mešanje« z angloameriško populacijo. Vsako »mešanje« med »črnci« in »belci« naj bi rezultiralo v fizično šibkem potomstvu, ki ne bi bilo prilagojeno na severnoameriško podnebje oziroma na katerokoli podnebje. Na osnovi tega prepričanja si je Jefferson prizadeval za specifične oblike biopolitik, prek katerih naj bi se popolnoma prepovedale poroke med »črnci« in »belci« oziroma, bolj natančno rečeno, med »črnci« in »belimi« ženskami, saj je predvidel, da morajo biti »bele« ženske, ki rodijo »mešance«, ostro kaznovane (glej McWhorter 2009). Ostre kazni naj bi posameznice odvrčale od teh zvez, kar na eni strani kaže na vzporedno konsolidiranje patriarhalno-seksističnih diskurzov in dispozitivov, na drugi strani je ta predlog prepovedi ironičen v luči še danes obstoječe kontroverze glede očetovstva otrok Jeffersonove sužnje Sally Hemings, ki jih mnogi avtorji in tudi izvedeni DNK testi pripisujejo Jeffersonu (glej Burstein 2006).

Prepoved »mešanja« je utemeljil na osmišljanju inferiornosti »črncev« napram Indijancem. Medtem, ko naj bi bile pomanjkljivosti Indijancev posledica neizobraženosti in nepoznavanja evropskih kulturnih ter vedenjskih vzorcev in tehnologij, naj bi bile na drugi strani pomanjkljivosti Afričanov in potomcev Afričanov prirojene. Pri tem je pri opisu in osmišljanju Afričanov perpetuiral ideje, prisotne v obstoječih rasističnih diskurzih oziroma specifično diskurzih inferiorizacije temnopolnih Afričanov (od seksualiziranosti, sle po »belih« ženskah, živalskosti ipd.). Tako Afričani kot Afričanke naj bi bili grdi. Ker naj bi veljali univerzalni standardi estetike, naj bi afriški moški imeli slo po »belih« ženskah. Jefferson v artikulaciji te ideje vzpostavi podobnost z domnevnim ravnanjem in poželenjem

orangutanov, ki imajo slo po »črnih« ženskah ter ne po svojih samicah. »Črnci« naj bi tudi smrdeli, saj naj bi znoj izločali prek kože in ne predvsem prek jeter, kot naj bi to počeli »belci«. Poleg tega naj bi bili impulzivni in nezmožni predvidevanja ter načrtovanja. Hkrati naj bi bili nezmožni razviti globljo ljubezen, temveč naj bi ostajali na ravni »gole« seksualnosti, ki naj bi onemogočala trdne družinske in socialne vezi. Nadalje naj bi bili leni in naj ne bi posedovali domišljije. Vse te značilnosti naj ne bi bile spremenljive, temveč prirojene in dedne. Niti severnoameriško podnebje niti angloameriška kultura naj ne bi bila sposobna imeti bistvenega vpliva nanje in jih spremeniti. Jeffersonovo osmišljanje je bilo tako utemeljeno na trditvi, da Afričani in potomci Afričanov niso »belci« in nikoli ne bodo (glej McWhorter 2009, Allen 2012, Finkelman 2014). Jefferson svoje »rasne« misli ni utemeljeval na podnebnem determinizmu. Poleg afriškega podnebja naj bi konstitucijo Afričanov sooblikovala tudi afriška kultura in skupaj naj bi onemogočili Afričanom ter njihovim potomcem, da bi odpravili svoje pomanjkljivosti. Afričanom in njihovih potomcem naj po Jeffersonu nobena izobrazba ne bi bila zmožna odrešiti njihove neumnosti ter nerazumnosti in nesposobnosti. Izobrazba in ekonomski napredek naj bi bila za njih nedosegljiva (glej McWhorter 2009, Allen 2012, Finkelman 2014).

V Jeffersonovem osmišljanju »rasnih« razmerij in odnosov je mogoče identificirati eno od ključnih inovacij »rasne« misli s konca 18. stoletja, v okviru katere se modernizira in biologizira puritanski diskurz »rasne vojne« prek njegove integracije v konstituirajočo se biopolitično dimenzijo liberalne racionalnosti vladanja, ki se tekom 19. stoletja materializira v različnih aparatih in politikah *državnega rasizma*, v okviru katerega se specifični deli populacije osmislijo, zamejijo ter regulirajo glede na njihovo odstopanje od normalnosti, ki je uokvirjena s posamezniki in populacijo-normo. V tem okviru se specifičen del populacije osmisli kot »naravno« vezan na določen teritorij in hkrati kot objekt biopolitične regulacije, prek katere naj bi se ta del ne le ohranil, temveč razvijal in napredoval, pri čemer naj bi bile odstranjene vse nevarnosti, ki ta del populacije ogroža (Foucault 1975-76/2003b).

Jefferson namreč poda specifično problematizacijo »dejstva«, da na teritoriju ZDA obstajata dve »rasi«. Kot velik poznavalec političnih spisov puritancev in njihovih idejnih sorodnikov wigov, je ameriško »rasno« situacijo osmišljal prek okvira diskurza »rasne vojne«. Jefferson se na primer v svojih spisih večkrat samoosmišlja kot Saksonec. Hkrati Virginijo osmišlja kot saksonsko kolonijo, ki ji vladajo saksonski zakoni in ne normanski zakoni, ki naj bi po Jeffersonu vladali v Angliji. Jefferson je tako političen boj v koloniji Virginiji razumel kot

nadaljevanje angleške »rasne vojne«. Zgodovino kolonije je tako razumel prek okvira verzije britanske zgodovine, ki so jo artikulirali wigi. Osrednja ideja zgodovine wigov je bila neizbežnost »rasne vojne«, v kolikor se na istem teritoriju nahajata dve »rasi« (glej McWhorter 2009, Finkelman 2014).

Ideja neizbežnosti »rasne vojne« je igrala ključno vlogo pri Jeffersonovih prizadevanjih za odpravo atlantske trgovine s sužnji in odpravo suženjstva v ZDA. Bil je prvi prominentni politik, ki se je eksplicitno zavzemal za odpravo trgovine s sužnji in suženjstva, s čimer je igral pomembno vlogo pri popularizaciji abolicionističnih idej in antisuženjskih prizadevanj med ameriško družbenopolitično skupnostjo. Njegovo prizadevanje za odpravo suženjstva in suženjske trgovine hkrati predstavljal ilustrativni primer, kako so bila za abolicionistično gibanje in prizadevanja ter diskurze osrednja moderna pojmovanja »rase« in »rasnih« hierarhij, ki so jih abolicionistični diskurzi utrjevali ter nadgrajevali in nadalje, kako so specifična razumevanja »ras« ter njihovih razmerij vplivala na popularnost ideje kolonizacije kot rešitve za problem suženjstva in »problem« prisotnosti »neprave« »rase«. Jeffersonovo pozicijo glede uokvirjanja in rešitve problematike lepo izrazi njegova naslednja misel: »Globoko ukoreninjeni predsodki⁷⁰ belcev; desetisoče spominov »črncev« na poškodbe, ki so jih dobili tekom suženjstva; nove provokacije; resnične naravne razlike med skupinama; in mnoge druge okoliščine nas bodo delile v stranke in ohranjale nasprotja in konflikte, ki se ne bodo končali vse do tedaj, ko bo ena od ras pokončana« (Jefferson 1950, 144-45). Ne glede na to ali so svobodni ali zaslužni so »črnci« v Jeffersonovi misli predstavljali kontinuirano grožnjo stabilnosti nove nacije in nove oblasti. Jeffersonovo prizadevanje za emancipacijo in emigracijo »črncev« ni bilo izhodiščno povezano z vprašanji moralnosti in pravice ali vprašanjem predsodkov pred »črnci«, temveč je temeljilo na »naravi« same »rase« oziroma »ras«, ki naj bi neizbežno vodile v konflikt in vojno. »Črnce« naj ne bi bilo možno večno zatirati in ko se bodo sistematično uprli, naj bi po Jeffersonu prišlo do brutalnega prelivanja krvi ter propada težko priborjene ameriške države.

Jeffersonovo zagovarjanje emancipacije in emigracije (kolonizacije) je konec 80. let 18.

⁷⁰ Pojem predsodkov se pojavi konec 18. stoletja kot način, prek katerega so misleci razlagali odnos »bele« populacije napram »črncem«, pri čemer so se predsodki velikokrat osmišljali kot tako trdno zasidrani, včasih tudi inherentni, da jih ni bilo mogoče odpraviti. Dejansko je pojem igral tudi inštrument racionalizacije, zakaj abolicija ni bila dokončno izvedena ali zakaj ni izvedena. Krivda za specifično situacijo dehumanizacije in zaslužnjevanja »črncev« je bila tako iz aktivne dejavnosti »belcev« prestavljena v določene inherentne lastnosti, ki jih ni mogoče ali jih je zelo težko spremeniti (Jordan 1968).

stoletja doživelo transformacijo. Prenehal je namreč javno zagovarjati emancipacije in prekinil je sodelovanje z drugimi ameriškimi abolicionisti. Pri tem je bila ta transformacija njegove misli in delovanja v veliki meri povezana z inovacijami plantažnega suženjskega gospodarstva, ki jih je kot eden od največjih sužnjelastnikov spremljal in tudi sam generiral. Jefferson je tako v pismu Georgu Washingtonu kot eden prvih izračunal in artikuliral fenomen 4 % »naravnega« dobička plantaž, ki so ga predstavljala rojstva otrok sužnjev njegove plantaže Monticello. Sužnje je kot eden prvih osmišljal kot nekaj, kar prinaša kontinuiran »naravni« dobiček, kot investicijo oziroma v smislu njihove investicijske vrednosti (kapitala), pri čemer je prišel do ugotovitve, da mu sužnji prinašajo več »naravnega« dobička kot njegove druge investicije. Formula »naravnega dobička«, ki jo je izračunal Jefferson, je postala »motor« ne le sužnjelastništva južnih držav, temveč tudi severnih industrij, bank, zavarovalnic, investitorjev, prevoznikov, ki so tveganje pričeli računati napram dobičkom iz suženjstva (Wiencek 2012). Posledično je mogoče Jeffersonovo miselno transformacijo reflektirati z vidika njegovih ekonomskih interesov.

Spreminjajoče se »rasne« ideje oziroma rasistični diskurzi so bili pri tem kontinuirano in sistematično diseminirani, saj misli znanstvenikov in filozofov ter politikov niso ostale v domeni elitnih diskurzov, temveč so se prenesli prek vedno bolj razširjenih množičnih medijev v obliki pamfletov in časopisnih člankov kot tudi prek popularizacije literarnih del kot tudi gledaliških iger med širšo evropsko in ameriško populacijo. Množični mediji, kot so časopisi, letaki, pamfleti ter raznoliki romani in gledališke igre kot tudi duhovniki, pridigarji, sodniki, pravniki in plantažniki so predvsem od 2./18. stoletja agresivno in sistematično diseminirali, utrjevali ter perpetuirali rasistične diskurze in posledično specifična zamišljanja ter osmišljanja percipirano biološko distinktivnih človeških skupnosti, pri čemer so utrjevala superiornost »rasne« kategorije norme, in sicer »belih/evropskih/anglosaksonskih/kavkazijskih« populacij ter na drugi strani inferiornost antinorme »črncev« ter drugih kot inferiornih percipiranih in klasificiranih delov ameriške populacije. V tem okviru so pomembno vlogo odigrale tudi raznolike karikature oziroma vizualne upodobitve inferiornih »ras«, ki so utrjevale temeljno rasistično matrico ameriške družbenopolitične ureditve (glej Feagin 2010).

5.4 Ameriška ustava in temeljna arhitektura ameriške politične ureditve kot strateška dimenzija konsolidiranja suženjske ureditve ter rasističnih dispozitivov

Če Deklaracija neodvisnosti predstavlja prvi ključni moment pri uokvirjanju družbenopolitične ureditve ZDA, potem ustava ZDA predstavlja osrednji načrt oziroma natančno formulacijo celovite politične strategije družbenopolitičnih elit tedanjih držav članic, ki je opredelila temeljne politične institucije ter njihova medsebojna razmerja ter širše temelje nove ameriške federativne politične ureditve, ki naj bi ameriški državi podali institucionalno formo in specifično uokviril razmerja med konstitutivnimi entitetami, kar bi zagotovilo tako njeno preživetje kot predvsem konsolidacijo in utrditev. Ustava je namreč nadomestila Člene konfederacije (*The Articles of Confederation of Perpetual Union*) sprejete 1777 in ratificirane 1781, ki so predstavljali prvo »ustavo« ZDA in so politični sistem ZDA utemeljili na ideji konfederacije (glej Kammen 2006). Ta temelji na ideji zelo omejene moči zvezne vlade in zveznih političnih institucij, ki niso mogle implementirati svojih odločitev. Vse odločitve so hkrati morale temeljiti na konsenzu podanem s strani zakonodajnih teles vseh 13 kolonij. Osrednji problem nove vlade je bilo pomanjkanje sredstev, saj centralna oblast ni mogla uveljaviti obdavčitev v vseh 13 kolonijah. Posledično ni mogla plačevati vojske in je bila posledično nesposobna zagotavljati zunanjo suverenost ZDA kot enotne politične entitete. Zaradi konfederalne narave političnega sistema so hkrati posamezne države lahko sklepale neposredne dogovore s tujimi silami, oblikovale vojske in se vojskovale, pri čemer so sicer kršile določene člene konfederacije, a jih zvezna vlada enostavno ni mogla omejiti. Politične institucije mlade države so bile posledično popolnoma nemočne in v stanju permanentne blokade njihovega delovanja. Posledično se je v okviru družbenopolitičnih elit držav pričela formirati nova problematizacija temeljnih političnih razmerij in njihovega urejanja, ki je rezultirala v sklicu ustavne konvencije leta 1787, kjer je bila nova problematizacija materializirana v novi Ustavi ZDA.

Ker ustava predstavlja temeljni program arhitekture politične in širše družbenopolitične ureditve ZDA vse do danes, je refleksija temeljnih značilnosti te zamišljene in kasneje materializirane ureditve ključen del celovite genealogije ameriškega rasističnega dispozitiva(ov) na strateško-politični ravni. V tem okviru je pomembno že samo dejstvo, kdo je formuliral in sprejel ustavo. To je namreč 1787 v Filadelfiji oblikovalo in sprejelo 55 moških evropskega porekla, zbranih na Federalni konvenciji, med katerimi je bilo 22 suznjelastnikov, pri čemer je bila večina ostalih gospodarsko povezana s suženjskim

gospodarstvom (Feagin 2001). Implicitno navezujoč se na Deklaracijo neodvisnosti se je v preambuli ta skupina opredelila kot legitimni in legalni predstavnik celotne ameriške nacije, pri čemer je vzpostavila temeljno razliko med delom ameriške populacije, ki pripada naciji, in delom zamišljanim kot nahajajoč se izven nacije, izven družbenopolitičnega telesa nacije, ki naj bi jo določala svoboda, mir in pravičnost. Ustava je namreč trdno zaščitila ter s tem legitimirala in legalizirala suženjski sistem v okviru novo vzpostavljene federacije ZDA, ki se je samoosmišljala kot liberalno-nacionalna družbenopolitična skupnost. Ustava je prek raznolikih členov ali delov členov postavila temelje družbenopolitične ureditve, ki ni le trdno zaščitila suženjstva, temveč je hkrati v same temeljne politične institucije ZDA vgradila varovalke, ki so zagotovile obstoj in razvoj suženjstva vse do 60. let 19. stoletja. Posledično je država v temelje političnih institucij vgradila »rasno« diferenciacijo in hierarhizacijo ter izključevanje 1/5 dela populacije (populacije sužnjev) iz družbenopolitične skupnosti. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se termin suženjstvo eksplicitno ne pojavi nikjer v ustavi, temveč je namenoma zakrito z različnimi drugimi termini (npr. 3/5 vseh drugih ljudi = sužnji), kar je dosegel ključni avtor ustave federalist in kasnejši predsednik, James Madison, z namenom strateškega cilja sprejemljivosti ustave za večino severnih držav, v okviru katerih so se že konstituirali antisuženjski diskurzi in so določene države že pričela odpravljati suženjstvo kot institucijo (glej Feagin 2012, Bracey 2014).

Že na ustavni konvenciji se je vzpostavila osrednja razlika med državami Zveze, in sicer med tistimi, katerih temelj je suženjstvo in tistimi, kjer to ni, oziroma med južnimi in severnimi državami (glej Feagin 2012). V okviru ustave (1787) je bilo tako suženjstvo zagotovljeno in utrjeno ter zaščiteno prek naslednjih členov in podčlenov, in sicer v 2. in 9. podčlenu 1. člena, kjer je bil suženj štet kot 3/5 »pravega« posameznika, hkrati so bili sedeži v Kongresu med državami deljeni na temelju upoštevanja 3/5 posameznika v številu populacije določene države. Nadalje je bilo v 9. podčlenu 1. člena opredeljena pravica in dolžnost Kongresa, da zaduši notranje (beri suženjske) upore. 9. podčlen 1. člena tudi prepoveduje abolicijo trgovine s sužnji pred letom 1808. Isti podčlen in podčlen 10. sta hkrati izvzela (suženjske) plantažne produkte iz plačila izvoznega davka. 2. podčlen 4. člena je opredelil ustavno dolžnost vračanja pobeglih oseb, ki so v nesvobodnih delovnih razmerjih (sužnji), svojim gospodarjem. V 4. podčlenu 4. člena je opredeljena dolžnost zvezne vlade, da pomaga državam, v kolikor so soočene z internim nasiljem (suženjskimi upori). Iz členov je mogoče identificirati, da so oblikovalci ustave sužnje osmišljali hkrati kot lastnino in permanentno grožnjo (suženjski) družbenopolitični ureditvi, kar priča o zavedanju sužnjelastnikov v konvenciji, da sužnji niso

enostavna lastnina (živina) in kot taki brez pravic, temveč sposobni organiziranega upora. Pri tem je potrebno izpostaviti tudi še danes v političnih diskurzih in konfliktih ameriškega političnega sistema mitologiziranega 2. amandmaja k ustavi, ki predstavlja enega izmed desetih amandmajev t.i. *Bill of Rights*, sprejetega leta 1791. Z amandmajem je bila namreč opredeljena nujnost regulirane milice za varnost svobodne države in pravica do nošenja orožja. Osrednji namen amandmaja je bila namreč ohranitev suženjskih patrolj v južnih državah pod nadzorom posameznih držav in ne pod nadzorom zvezne vlade (zato je v končnem besedilu prišlo do zamenjave terminov država/country z zvezno državo/state). Osrednji avtor amandmaja je bil zopet James Madison, ki ga je prilagajal glede na želje Thomasa Jeffersona (glej Williams 1991).

Poleg omenjenih členov je ustava predvidevala vpeljavo določenih oblastno-vednostnih tehnik, ki naj bi južnim sužnjelastniškimi plantažnim elitam zagotovila dejansko maksimiziranje političnega vpliva na temelju člena o sužnjih, kot predstavljajoč 3/5 posameznika v okviru določanja sedežev v Kongresu (zakonodajnem telesu ZDA). Ustava je namreč predvidevala uvedbo federalnega cenusa. Za uvedbo federalnega cenusa so si južne elite prizadevale predvsem zaradi natančnega in celovitega štetja hitro rastoče suženjske ter širše »črnske« populacije ter rastoče »bele« populacije v južnih državah, kar jim je zagotavljalo generiranje večje politične moči v obliki večih sedežev, ki so jim pripadali na temelju vse in ne le svobodne populacije. To je omogočilo sužnjelastniški eliti Juga, da v veliki meri obvladuje politično sfero ZDA vse do konca 50. let 19. stoletja, ne glede na demografsko rast svobodne populacije Severa. Leta 1790 je bil tako s strani nove zvezne administracije izveden prvi cenzus in podana je bila prva uradna številka glede prebivalstva ZDA, ki je tedaj znašalo 3,9 milijonov (glej Finkelman 2014). Iz cenusa (1790) je razvidno, da je bilo sužnjevev 1/5 celotnega prebivalstva, pri čemer je povedno vseboval naslednje kategorije, in sicer svobodni »belci« pod /nad 16, svobodne »bele« ženske, vsi ostali svobodni ljudje (vključujoč svobodne »črnce«), sužnji. Hkrati je razvidna objektivizacija »rasnih« kategorij oziroma specifično »rasne« kategorije belcev kot uradnega, formaliziranega, nevtralnega torišča kolektivne identitete in individualnih subjektivitet.

Klavzula 3/5 je posledično južnim plantažnim družbenopolitičnim elitam in s tem južnim zveznim državam omogočila disproportionalno predstavništvo kot »bele« zamejene populacije v novih zveznih političnih institucijah, s čimer so se jim napram severnim družbenopolitičnim elitam in populacijam bistveno razširile strateške možnosti v svojem

prizadevanju za zaščito suženjstva kot ene od temeljnih družbenopolitičnih institucij. Hkrati so druge specifike arhitekture ameriških političnih institucij in njihovih medsebojnih razmerij dodatno utrdile ter razširile strateške možnosti plantažnih elit južnih držav. Ne le prek zagotovitve disproportionalnega predstavnštva v Kongresu, temveč tudi prek sprejema izjemno restriktivnih procedur za spreminjanje ustave oziroma sprejemanja amandmajev k ustavi, so plantažne elite zagotavljale formalno zaščito lastne suženjske ureditve. Na ustavni konvenciji sprejeta pravila oziroma procedure za spreminjanje ustave so namreč južnim državam in posledično plantažnim elitam zagotovile trajni veto na amandmaje, saj je moralo te sprejeti vsaj $\frac{3}{4}$ vseh držav članic Zveze, da bi ti stopili v veljavo. Celotna ustavna politična struktura je bila oblikovana tako, da je omogočala prevlado južnih držav oziroma jim je zagotavljala izhodiščne strukturne pogoje, da zaščitijo suženjske ureditve tudi v okviru bistveno hitrejši rasti populacije državljanov v severnih državah (glej Feagin 2012). Pri tem je bila omenjena klavzula 3/5 ena od izhodiščnih temeljev te strukture, saj je predstavljala podstat določenim specifikam ameriške politične arhitekture, kot so elektorski kolegij, prek katerega se je dejansko izvolilo in se še vedno izvoli ameriškega predsednika. Klavzula tako ni vplivala le na števila mandatov južnih držav v Spodnjem domu Kongresa, temveč je vršila ključen vpliv na predsedniške volitve. Madison kot ključni arhitekt političnega sistema je namreč na ustavni konvenciji elektorski kolegij eksplicitno zagovarjal z vidika, da je le na ta način zagotovljena polna reprezentativnost južnih držav v smislu upoštevanja 3/5 klavzule (glej Finkelman 2014). Kot je izpostavil Madison, bi bile neposredne volitve predsednika s strani državljanov ZDA najboljši sistem, ker sužnji niso mogli voliti, ta sistem ni bil pravičen do južnih držav, kar je seveda ironično glede na to, da sužnji v južnih državah niso bili tretirani kot državljanji, temveč kot lastnina, s to specifikom, da so bili upoštevani pri razdeljevanju mandatov v Kongresu. V okviru neposrednih volitev svobodnih polnopravnih državljanov sužnji ne bi mogli biti upoštevani, saj bi to subvertiralo idejo en državljan en glas. Posledično je Madison iznašel elektorski kolegij, ki je predsedniške elektorje alociral glede na število članov Kongresa posamezne države članice, s čimer je na temelju 3/5 klavzule južnim državam zagotovil disproportionalno reprezentacijo v elektorskem kolegiju, kar je posledično zagotovilo, da so sužnjelastniki dominirali položaj predsednika vse do 60. let 19. stoletja oziroma do državljanske vojne. V prvih 72 letih obstoja ZDA kot federacije so 50 let predsedovali predsedniki, ki so bili sužnjelastniki. Izmed 18 prvih predsednikov je bilo 12 sužnjelastnikov,⁷¹ pri čemer jih je 8 posedovalo sužnje, ko so služili kot predsedniki. Pri tem

⁷¹ Predsedniki sužnjelastniki (in predsedniki, ki so ob nastopu funkcije še imeli sužnje – odebeljeni): **George Washington, Thomas Jefferson, James Madison, James Monroe, Andrew Jackson**, Martin Van Buren,

je ne glede na posedovanje sužnjev večina prvih predsednikov razen Abrahama Lincolna, ki ga odpravi na zvezni ravni, sistematično ščitila in utrjevala suženjstvo.

Tudi izhodiščno arhitekturo dvodomnega parlamenta ter razmerja med obema domovoma v smislu polnega bikameralizma in enake zakonodajne moči obeh domov, lahko reflektiramo kot del politične arhitekture, katere namen je zaščita suženjstva ter interesov plantažne elite Juga (Feagin 2012). Madison je ameriški Senat strukturiral tako, da bi deklarirano zaščitil ljudi pred njihovimi trenutnimi nagnjenji in hotenji, ki bi jih lahko vodila na stranpota. Z drugimi besedami, da bi družbenopolitično ureditev, ki jo prečijo multiple stratifikacije, hierarhije, privilegiranja, diskriminiranja, izkoriščanja ter marginaliziranja obranil pred množicami navadnih državljanov. Ameriško ustavo in politični sistem, ki ga je uokvirila, je namreč potrebno osmisлити tudi kot pomemben konstitutiven element, ne le ameriškega rasističnega dispozitiva, temveč tudi dispozitivov slojne diferenciacije ter hierarhizacije in patriarhalno-seksističnih dispozitivov. To je razvidno že iz specifičnega osmišljanja svobode, ki je v veliki meri osrediščena na ideji zaščite lastnine (sužnjev in druge lastnine) in lastninskih pravic. V tem okviru so ilustrativne predvsem ideje Madisona v Federalističnih spisih, ki so igrali vlogo osrednjih inštrumentov legitimacije in racionalizacije ustave med intelektualno elito kot tudi splošno ameriško populacijo. Na primer, v 10. Federalističnem spisu (1787) zaščito lastnine izpostavi kot najbolj temeljno nalogo zvezne vlade. Hkrati v drugih spisih izpostavi, da v ameriški populaciji obstaja osrednja delitev, in sicer na razred z lastnino in razred brez lastnine. V tem okviru je artikuliral tudi strah ameriških družbenopolitičnih elit pred anarhijo in potencialno družbenopolitično silo revnejših slojev, ki so predstavljali večino ameriške populacije. Madisonovo politično arhitekturo novega ameriškega političnega sistema je posledično potrebno razumeti tudi z vidika strateškega cilja delitve večinske populacije z namenom onemogočanja njihovega političnega delovanja. Posledično je razumljivo, da so bili člani Senata vse do 20. stoletja izvoljeni posredno s strani zakonodajnih teles držav članic. Hkrati so posedovali bistveno daljši mandat (6 let) napram članom predstavniškega doma (2 leti), s katerimi so si delili polne zakonodajne pravice, kar je bistveno omejevalo možnosti kakršnihkoli radikalnejših formalnih sprememb v družbenopolitičnih ureditvah. Južni senatorji so namreč vse do državljanske vojne kontinuirano blokirali vse pomembne antisuženjske zakone, ki so jih v Kongresu lansirali antisuženjski predstavniki severnih držav.

William Henry Harrison, **John Tyler**, **James K. Polk**, **Zachary Taylor**, Andrew Johnson in Ulysses S. Grant.

Tudi sistem »checks and balances« med tremi osrednjimi vejami oblasti in hkrati močno centralizirano eksekutivno vejo oblasti oziroma vlado je mogoče reflektirati kot ključen element v politični arhitekturi, ki naj bi zaščitila ne le suženjsko ureditev in interese plantažnikov, temveč interese celotne heterogene ameriške družbenopolitične elite. Kot je argumentiral Aleksander Hamilton, eden od osrednjih federalistov, naj bi močna centralizirana vlada služila predvsem trgovskim, sužnjelastniškim in bančnim interesom. Po Hamiltonu naj namreč bogati in dobro situirani ljudje ne bi smeli biti izpostavljeni sodbi množice ljudi, ki naj bi bili le redko sposobni racionalnega premisleka (glej Prakash 1999). V tem okviru in predvsem v okviru zaščite suženjstva, njegove racionalizacije, legitimacije in legalizacije kot tudi v okviru artikulacije ter objektivizacije in legitimacije razvijajočih se rasističnih diskurzov in posledično idej obstoja ter hierarhije med »rasami« kot tudi praks, prek katerih so bili svobodni »črnci« diskriminirani in segregirani, je osrednjo vlogo igrala tudi politična institucija ustavnega sodišča (*U.S. Supreme Court*) kot tretje osrednje politične institucije ZDA. Ta je bila izhodiščno vzpostavljena kot neizvoljeno telo, nad katerim imajo izvoljene funkcije relativno omejen vpliv. Ne le njegova arhitektura in mesto v političnem procesu, temveč predvsem njegova sestava skozi desetletja ter stoletja je zagotavljala, da je sodišče služilo predvsem interesom plantažne južne elite in kasneje segregacijske južne elite ter bistveno prispevalo k utrditvi suženjskih ureditev. Večino obstoja ustavnega sodišča so namreč večino sodnikov tvorili sužnjelastniki južnih držav. Ti so kontinuirano sprejemali odločitve, ki so utrjevale ideje o tem, da Afroameričani ne glede na status, nimajo legitimnosti enakopravne participacije v družbenem in političnem življenju ZDA (glej Horton 2005, Feagin 2012).

Tudi sama premestitev prestolnice ZDA iz New Yorka v Filadelfijo in kasneje v Washington D.C. oziroma iz držav, kjer se je pričel proces odprave suženjstva v državo oziroma področje (sestavljeno iz delov ozemlji, ki sta ga dali na razpolago državi s suženjsko ureditvijo Virginija in Maryland), ki ga je determinirala suženjska družbenopolitična ureditev, je mogoče reflektirati kot element v arhitekturi zaščite suženjstva (glej Fredrickson 2002). Nadalje lahko kot ključen element nove politične arhitekture ZDA, katere namen je bila zaščita in utrditev suženjskega sistema, reflektiramo princip »pravic držav« (*state's rights*), ki je eden od pomembnih principov tako ustave kot temelj številnih historičnih zakonodajnih in sodnih odločitev. Princip je bil izhodiščno uporabljen v okviru celovitega sistema oziroma strukture zaščite suženjstva. Gre za princip močnih lokalnih in državnih vlad pod kontrolo ter

nadzorom »bele« populacije in na drugi strani relativno omejenih pristojnosti zvezne vlade, da neposredno intervenira v lokalne zadeve ter posledično omeji privilegije »bele« populacije ter odpravi diskriminacijo, deprivilegiranje in marginaliziranje kot »črne« zamejene populacije. Pri tem so se družbenopolitične elite, predvsem plantažne elite južnih držav, zavedale nevarnosti lokalne demokracije za njihovo privilegirano pozicijo kot tudi posledično za ohranitev same suženjske ureditve. Bolj hierarhično je bila ureditev v specifični državi strukturirana, bolj so družbenopolitične elite omejevale demokratično participacijo drugih družbenopolitičnih skupin. Predvsem v državah z obsežno suženjsko populacijo, ki je elitam zagotavljala ekonomsko in politično moč, so družbenopolitične elite implementirale mnoge omejitve participacije z namenom konsolidiranja svoje pozicije. Na drugi strani so najširšo demokratično participacijo omogočale države, kjer je bodisi bilo suženjstvo odpravljeno bodisi so sužnji in tudi svobodna črnska populacija predstavljali majhen procent celotne populacije (glej Doane in Bonilla-Silva 2013).

V tem okviru je potrebno razumeti tudi genezo diskurzov, uperjenih proti zvezni vladi, ki so bili neločljivo povezani z interesi družbenopolitične skupine plantažnikov ter njihovim prizadevanjem za omejevanje pristojnosti zveznih agencij oziroma državnih aparatov, prek katerih bi bila lahko omejena in/ali odpravljena suženjska ureditev. Varovanje svobode se je namreč v teh diskurzih nanašalo na varovaje svobode plantažnikov, da nadalje uporabljajo sužnje, da nadalje diskriminirajo, izkoriščajo in marginalizirajo specifičen del populacije zamejen kot »črnce« (glej Feagin 2010).

Reflektirana politična arhitektura je plantažni eliti držav Juga na makro-institucionalni ravni temeljnih zveznih političnih institucij in procedur omogočila ne le utrditev, temveč razširitev njihovih strateških možnosti delovanja ter uveljavljanja lastnih strateških ciljev, ki so se v tem okviru vse do državljanske vojne prek temeljnih zveznih političnih teles artikulirali ter udejanjali kot strateški cilji ameriške države. To je posledično omogočilo na eni strani utrditev in zaščito ter razvoj suženjstva v okviru družbenopolitičnih ureditev držav Juga in nadaljnjo konsolidacijo rasističnih dispozitivov ter zaostrovanja njihove diferenciacije na ravni tehnik oblasti napram rasističnim dispozitivom Severa. Na drugi strani je ta politična arhitektura omogočila sprejem specifičnih strategij, specifičnih politik in zakonodaje, ki je širitev suženjske ureditve trdno povezala s širitvijo ozemlja ZDA oziroma s specifičnimi kolonialno-imperialnimi ameriškimi politikami. V tem okviru se je predvsem disproporcionalno število predstavnikov v spodnjem domu Kongresa in disproporcionalno

število elektorjev v elektorskem kolegiju izkazalo kot ključno za prevladanje strateških ciljev plantažnih elit nad vedno močnejšim abolicionističnim gibanjem v severnih državah. To je na primer omogočilo sprejetje Misurijskega kompromisa (1820), ki je kljub ostremu nasprotovanju držav Severa, uvajanju suženjske ureditve v novo pridobljene teritorije (kupljena in predvsem okupirana indijanska in mehiška ozemlja), zaradi dodatnih glasov, ki jih je omogočila klavzula. Podobno je bila klavzula odločilna pri sprejetju aneksije Teksasa, mehiškega ozemlja, kjer so z današnje perspektive ironično ilegalni priseljenci iz ZDA dosegli ekonomsko in splošno družbenopolitično prevlado ter se odcepili od Mehike, pri čemer so to prevlado dosegli predvsem z uvedbo suženjstva, ki je bilo tedaj v Mehiki že prepovedano.⁷² Nadalje je leta 1850 omogočilo sprejetje Zakona o pobeglih sužnjih, ki je kot ustavno dolžnost vseh ameriških državljanov, tudi državljanov severnih držav, opredelilo vrnitev pobeglih sužnjev njihovim gospodarjem (glej Goldfield 2011). Poleg tega je omogočilo sprejem zveznih zakonov, ki so dovolili suženjstvo v novi državi Utah in Novi Mehiki ter leta 1854 omogočilo sprejetje Zakona o Kansasu in Nebraski, ki je omogočil uvedbo suženjstva na področju pogorja Rocky in Velikih planjav (*The Great Plains*), kar je predstavljalo umik prepovedi suženjstva na severnih področjih (38,30 vzporednik), ki je bila sprejeta z odlokom Kongresa Konfederacije o severnovzhodnih teritorijih leta 1787. Prepoved je bila vzpostavljena pred sprejetjem ustave vzpostavljajoče se federacije, ki je vpeljala 3/5 klavzulo (glej Foner 1974).

Ta specifična politična arhitektura ZDA, v okviru katere so prevladovale plantažne elite držav Juga in prek katerih so lahko zasledovale svoje interese utrditve, konsolidacije ter razvoja suženjskih ureditev in ščitile svoje ureditve pred prizadevanji abolicionističnih političnih sil Severa, se je tekom korenitih družbenopolitičnih transformacij 19. stoletja izkazala kot problematična za družbenopolitični in gospodarski razvoj držav Juga (glej Glenn 2002, Baptist 2014). Zaradi prevlade plantaž kot gospodarskih in temeljnih družbenopolitičnih institucij ter dominantnega položaja relativno konservativnih plantažnih elit se namreč države Juga niso pričele celovito industrializirati. Kljub temu, da so plantažniki uvajali številne tehnološke inovacije, ki so izjemno dvignile produktivnost samih plantaž, so bile druge gospodarske sfere Juga nerazvite. Hkrati je dominantni položaj plantažnih elit v zveznih in vseh političnih institucijah Juga onemogočil uvedbo zveznih in državnih davkov za sistematičen razvoj državnih administracij ter posledično modernih državnih aparatov in

⁷² Mehika prepove suženjstvo z dekretom leta 1813.

drugih družbenopolitičnih institucij pertinentnih liberalno-nacionalni državi kot temeljni moderni formi splošne ekonomije oblasti, prek katerih se je (in se) vrši sistematična in kontinuirana regulacija ter razvoj in normalizacija (različnih delov) populacij ter discipliniranje posameznikov z namenom formiranja subjektov, primernih za nove industrijske produkcijske enote oziroma novo obliko industrijskega kapitalizma. Posledično so te ureditve pričele glede gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja vedno bolj zaostajati za severnimi državami, kar je v veliki meri tudi vplivalo na pričetek spreminjanja makro-strateških razmerij med severnimi in južnimi državami, ki so privedle do državljanske vojne in posledično do korenite transformacije družbenopolitičnih ureditev ter posledično korenite transformacije rasističnih dispozitivov v smer njihove večje ekonomske učinkovitosti in politične uporabnosti.

5.5 Gospodarstvo, suženjstvo in rasistični dispozitivi držav samostojnih ZDA

Podobno kot v kontekstu formuliranja in vzpostavljanja ter konsolidiranja temeljne politične arhitekture ZDA ter makropolitčnih razmerij, v okviru katerih so se nekdanje kolonije hkrati povezale v enotno politično entiteto oziroma liberalno-nacionalno državo in na strateško-politični ravni z zaščito suženjstva konsolidirale temeljne delitve med državami Juga in Severa, so se tudi v kontekstu konstituiranja in konsolidiranja ameriškega gospodarstva v porevolucionarnem (antebellum) obdobju hkrati povezala gospodarstva ter konsolidirale temeljne razlike med državami in njihovimi rasističnimi dispozitivi. Če je v okviru strateške-politične sfere bila odločilna za specifično reorganizacijo rasističnih dispozitivov v politično arhitekturo vpisana zaščita suženjstva, potem je bilo v okviru konstitucije in konsolidacije ameriškega gospodarstva ključna reorganizacija suženjstva ter suženjskih plantaž. Suženjske ureditve Juga so se po osamosvojitvi soočile z obsežno gospodarsko krizo, ki je bila tesno povezana s padajočimi cenami izdelkov in izčrpanostjo zemlje, predvsem v državah zgornjega Juga (Virginija, Maryland, Severna Karolina). V državah zgornjega Juga so se tako pričeli artikulirati diskurzi in izvajati prakse, utemeljene na ideji o neizbežnosti postopnega odmiranja institucije. Leta 1791 iznajdba stroja za odstranjevanje semen iz bombaža in z njo neločljivo povezan bum gojenja bombaža na spodnjem Jugu (npr. Južna Karolina, Alabama) konsolidira že izhodiščno trdno institucijo suženjstva na spodnjem Jugu ter hkrati odločilno pripomore k reorganizaciji in konsolidaciji suženjstva na zgornjem Jugu. Na zgornjem Jugu se namreč suženjstvo reorganizira v smislu specializaciji plantaž na produkcijo pšenice in produkcijo presežne suženjske populacije (glej Johnson 2013). Prav slednja je namreč omogočila razvoj izjemno obsežne notranje trgovine s sužnji med območjem zgornjega Juga s presežno suženjsko populacijo in spodnjega Juga, v katerem so se potrebe po sužnjih skokovito večale. Razmah notranje trgovine je tako ne le konsolidiral suženjstvo zgornjega Juga, temveč je suženjstvo zopet konstituiral kot temelj gospodarskega sistema. Pomen te notranje trgovine lepo ilustrirajo naslednji podatki. Od leta 1790 do državljanske vojne 1861 so plantažniki zgornjega Juga v države spodnjega Juga prodali in prepeljali 1 milijon sužnjev, bodisi vklenjenih v verige po cestah bodisi vklenjenih na ladjah. Kljub temu, da so 1808 ZDA prepovedale uvoz sužnjev v okviru atlantske trgovine s sužnji, je leta 1861 zaradi naravne reprodukcije, predvsem na zgornjem Jugu, v ZDA živelo 4 milijone sužnjev, kar je 5-krat več sužnjev kot leta 1790.

Kot smo izpostavili, je bila iznajdba stroja za odstranjevanje semen iz bombaža ključna v transformaciji suženjstva, pri čemer je potrebno izpostaviti, da je bila ta singularno pomembna za dejanski razmah industrijske revolucije ne le v ZDA, temveč tudi v Veliki Britaniji. Stroj je namreč izjemno znižal ceno bombaža in sprožil razmah povpraševanja po bombažu s strani novo vzpostavljačo se prve industrije, in sicer bombažne industrije, v okviru katere so strojno poganjane statve omogočile proizvodnjo poceni bombažnega suknja. Tehnične tehnološke iznajdbe so posledično prispevale k temu, da se je suženjska pridelava bombaža konsolidirala kot najbolj ekonomsko učinkovita oblika pridelave. Če še leta 1790 ZDA niso izvažale bombaža, so tekom 19. stoletja postale glavna izvoznica bombaža na svetu (glej Baptist 2014).

Vzpostavitev ogromnega območja, segajoč od Južne Karoline do Arkansas in Mehškega zaliva, na katerem so se razmahnile suženjske plantaže bombaža, je od 20. let 19. stoletja ZDA omogočilo, da je prevladala na trgu bombaža. Brez izvoza bombaža ZDA ne bi bile sposobne pridobiti finančnih sredstev in produktov iz tujine, ki so jih potrebovale za gospodarski razmah. Hkrati se predvsem v Novi Angliji ne bi tako intenzivno razvijala domača proizvodnja bombaža kot ena prvih ameriških industrijskih panog. Ker so cene bombažnega suknja zaradi mehaničnih predilnic, ki so jih poganjali parni stroji, padle, se je svetovna potrošnja sukna povečala in bombaž je postal temeljna surovina oblačil. Nizka cena bombažnega sukna in povečanje povpraševanja je v smislu povratne zanke intenzivirala bombažno industrijo ter hkrati spodbudila razmah novih trgov. Prav povpraševanje po poceni oblačilih za sužnje je v veliki meri prispevalo k razvoju moderne tekstilne industrije, temelječe na že izdelanih oblekah (glej Rockman 2008). Izpostaviti je potrebno, da je Velika Britanija kot prva industrijska sila na svetu večino (80 %) svojega bombaža za svojo prvo industrijo uvozila iz ZDA, s čimer so sužnji s svojim delom neposredno prispevali k industrijski revoluciji, ki ni temeljila zgolj na razmahu mezdne industrijskega dela, temveč tudi intenziviranja suženjstva kot nesvobodne oblike dela. Da je bombažna industrija predstavljala ključno industrijo Velike Britanije, lepo ilustrira podatek, da je tekstilna industrija predstavljala 40 % britanskega izvoza, in da je bila 1/5 vseh prebivalcev Britanije neposredno ali posredno vpletena v bombažno tekstilno industrijo (Dattel 2009). Pri tem izjemen porast količine pridelanega bombaža ni bil zgolj rezultat širjenja bombažnih plantaž, temveč dviga produktivnosti suženjskega dela. Med leti 1800 in 1860 se je produktivnost sužnjev povečala enako, kot se je povečala produktivnost industrijskih delavcev, zaposlenih v manchesterskih predilnicah (Baptist 2014).

Suženstvo je bilo nadalje ključno za vzpostavitev ameriškega finančnega sektorja, saj so se dobički od trgovanja, financiranja in zavarovanja, povezani z bombažem in sužnji, stekali v roke trgovcev-finančnikov, lociranih v osrednjih ameriških pristaniščih od New Orleansa do New York Citiya, kjer se je na Wall Streetu razvil globalni finančni center. Bombažni plantažniki so v okviru razvoja ameriškega finančnega sektorja igrali tudi neposredno vlogo inovatorjev, saj so razvili finančne inštrumente, ki so kanalizirali sredstva investorjev tako iz severnih držav kot iz Zahodne Evrope v nova področja kulture bombaža. V okviru svoje širitve so namreč plantažniki, trgovci s sužnji in bombažem potrebovali velik obseg kreditov, da so lahko financirali svojo ekspanzijo ter različne špekulacije. Lepo ilustracijo ekspanzije bombažnih plantaž in pomena bombažnih plantaž za ameriško nacionalno gospodarstvo predstavlja podatek, da so plantažniki v obliki svojih 2 milijonov sužnjev posedovali 2 milijardi dolarjev, kar je predstavljalo 1/3 vsega bogastva v ZDA tistega časa. S pomočjo finančnih podjetij in bank, kot so Baring Brothers, Rotschild in Lehman Brothers, so bombažni plantažniki izdajali obveznice, prek katerih so kapitalizirali nove banke, ki so jim prek kreditov nadalje financirale ekspanzijo, pri čemer so te obveznice zavarovali s sužnji in zemljo. Posledično so tudi severne države ZDA kljub temu, da so emancipirale sužnje, neposredno sodelovale pri dobičkih, ki so bili rezultat suženjskega dela (glej Berlin 1998, Farrow, Lang, in Frank 2006, Dattel 2009, Baptist 2014). Suženjsko delo na bombažnih plantažah je tako proizvedlo ne le bogastvo Juga, temveč je hkrati omogočilo razvoj industrije na Severu ter njeno diverzifikacijo. V Novi Angliji so se posledično na temelju dobičkov, ki so jih trgovci severnih držav pridobili v trgovini s sužnji, trgovini z izdelki suženjskih plantaž in financiranju suženjskih plantaž, poleg bombažne industrije razvile tudi druge industrijske veje. Razvoj teh industrij je bil spodbujan tudi s strani Zvezne države, saj so bile uvedene visoke tarife na industrijske izdelke (Farrow, Lang, in Frank 2006).

Tekom 19. stoletja so severne države postopoma diverzificirale svojo industrijo, kar je omogočilo, da so se do 50. let 19. stoletja do določene mere osvobodile odvisnosti od bombaža (Baptist 2014). Razen finančnih hiš z Wall Streeta, ki so vse do državljanske vojne podpirale plantažnike Juga, so druge severne družbenopolitične elite pričele sistematičen boj proti interesom in politični moči južnih držav oziroma plantažnikov ter njihovim teritorialnim ambicijam po širjenju suženjstva na še nekonsolidirana ozemlja ZDA in zaostrovanju zveznih zakonov o vračilu sužnjev. Tako so tudi specifične gospodarske transformacije severnih držav

vzpostavile pogoje možnosti za in spodbudile severne družbenopolitične elite v neposreden konflikt z Jugom, ki je kulminiral v državljanski vojni.

5.6 Abolicionistično gibanje in ameriški rasistični dispozitiv(i)

Razvoj in konsolidacija abolicionističnega gibanja, diskurzov in prizadevanj je bila za razliko od konstituiranja temeljne politične arhitekture ter gospodarstva izhodiščno destabilizacijska za suženjstvo, s čimer je izhodiščno zaostrovala razmerja med južnimi in severnimi državami ter vplivala na zaostrovanje diferenciacije med rasističnimi dispozitivi teh dveh zbirov držav. Konstitucija in konsolidacija abolicionističnih idej je bila pri tem neločljivo povezana z revolucionarnim obdobjem, pri čemer so pomembno vlogo odigrali nekateri »očetje ustanovitelji«. Kljub temu, da je bila večina »očetov« sužnjelastnikov, sta bila predvsem Jefferson in Franklin ena od prvih politikov, ki sta artikulirala in zagovarjala abolicionistične ideje. Franklin je bil na primer eden od ključnih voditeljev prvega uradnega abolicionističnega združenja, in sicer Pensilvanske družbe za odpravo suženjstva. Predvsem v severnih državah so se v okviru severnih držav razvila močna abolicionistična prizadevanja, ki so rezultirala v postopni odpravi suženjstva v večini severnih držav, začevši z Vermontom leta 1777. Do leta 1804 so vse severne države odpravile suženjstvo oziroma sprejele zakone, ki so časovno opredelili njegovo odpravo (glej Davis 2014). Leta 1807 je Thomas Jefferson kot tretji predsednik ZDA potrdil zakon o prepovedi uvoza sužnjev in s tem prepovedi atlantske trgovine s sužnji, ki je stopil v veljavo 1808, kar je predstavljalo najzgodnejše leto, ki je bilo v ustavi opredeljeno kot možno za prepoved atlantske trgovine s sužnji (Blackburn 2011). Pri tem je bila ključna predvsem specifična strateška situacija, ki je države Juga razdelila na zagovornike prepovedi (Virginija in Maryland) ter nasprotnike permanentne prepovedi (države spodnjega Juga kot so Južna Karolina) (glej Berlin 1998).

Velik vpliv na razvoj ameriških abolicionističnih prizadevanj, diskurzov in kasneje gibanja je imelo britansko abolicionistično gibanje, ki je predstavljalo eno od prvih množičnih družbenih gibanj v moderni zgodovini (glej Drescher 1987, Fredrickson 2002). To se je razvilo v okviru krize britanskega kolonialnega sistema, ki se je razplamtela z ameriško revolucijo. Posledično so bila britansko abolicionistično gibanje ter ameriška prizadevanja produkt podobnih procesov. Hkrati so si delili podobne antisuženjske diskurze oziroma podobno antisuženjsko diskurzivno polje, v okviru katerega so se prepletali teološki in raznoliki sekularni argumenti za odpravo suženjstva. Kot prve abolicionistične mislece lahko v okviru razvoja britanskega in ameriškega abolicionizma identificiramo kvekerje, ki so v okviru svojih teoloških diskurzov že v poznem 17. stoletju pričeli napadati institucijo suženjstva ter postopoma v okviru svoje ločine prepovedali vsakršno povezavo s suženjstvom (trgovanje in posedovanje).

V 60. letih 18. stoletja so tako sužnjelastništvo in trgovanje s sužnji pričeli osmišljati kot prakse, utemeljene na nasilju in grehu ter posledično enake vojni, ki so jo na dogmatični ravni zavračali (Blackburn 2011).

V okviru sekularnih argumentov so pomembni argumenti, ki so se na eni strani naslanjali na idejo naravnih pravic vseh posameznikov do življenja in svobode ter izpostavljali paradokse predvsem britanske in ameriških družbenopolitičnih ureditev kot utemeljenih na svoboščinah posameznikov, a hkrati podpirajoč in ohranjajoč suženjstvo (Blackmon 2008). Na drugi strani so se v okviru sekularnih abolicionističnih diskurzov v 2/2. 18. stoletja razvili argumenti v okviru politične ekonomije kot novo vzpostavljajoče se ene od osrednjih znanosti liberalno-nacionalnih ureditev. V tem okviru so avtorji, kot so med drugimi John Millar – *Izvor razlike v položajih* (The Origin of the Distinction of Ranks -1771) in Adam Smith – *O bogastvu narodov* (The Wealth of Nations - 1776) kritizirali ekonomske temelje suženjstva v smislu manjše produktivnosti gospodarstva, temelječega na sužnjih in s tem manjših dobičkov. Na drugi strani so ti avtorji slavili kot alternativo rast tržne družbe in kapitalističnih produkcijskih razmerjih temelječih na svobodnih oblikah delovnih razmerij. Od 80. let 18. stoletja naprej so se v okviru sekularnih abolicionističnih diskurzov pojavili ne le napadi na suženjstvo, temveč tudi prvi praktični programi za odpravo institucije, med katere lahko umestimo tudi Jeffersonove ideje iz omenjenih Zapisov o Virginiji leta 1787. Pomemben okvir abolicionističnih diskurzov so predstavljali tudi v tistem obdobju sproženi humanistični napadi na formalizirane tehnike mučenja v okviru pravnih sistemov evropskih držav, in kritiki mučenja, kot sta Louis de Jaucourt in Brissot de Warville, so vzporedno kritizirali tudi suženjstvo kot prakso sistematičnega mučenja ter kršenja naravnih pravic (glej Hunt 2004).

Z vidika refleksije reorganizacije in konsolidacije rasističnih dispozitivov je bilo pri tem ključno predvsem to, da prevladujoči abolicionistični diskurzi niso bili antirasistični, temveč so v veliki meri perpetuirali in utrdili percepcijo zasužnjenih temnopoltih Afričanov kot inferiornih, kot nezmožnih popolne svobode zaradi percipirane nesposobnosti za dejansko polnopravno državljanstvo v liberalno-nacionalnih ureditvah. V okviru sekularnih diskurzov proti suženjstvu je potrebno izpostaviti tudi specifične splošne družbene diskurze proti suženjstvu, ki so se razvili predvsem v okviru kolonij, kjer plantažniki niso prevladali in so mali kmetje, obrtniki ter drugi manj premožni sloji kolonistov evropskega porekla uspeli do določene mere omejiti njihovo moč (glej Blackburn 2011). Ti diskurzi so bili namreč taktični v smislu omejevanja družbenopolitične in gospodarske moči plantažnikov v smislu ohranjanja cen dela in izdelkov ter zagotovitve lastne participacije v političnih odločitvah skupnosti.

Množični mediji in širše tisk kot tudi pridige, javna branja, poezija in druga literatura so pri tem veliko pripomogli k diseminaciji in popularizaciji abolicionističnih idej med širšimi sloji populacije, ki so bili predvsem v severnih državah kot posledica revolucionarnega obdobja v veliki meri politizirani ter naklonjeni širitvi pravic ter s tem svobodi ljudi. Ti so bili tudi v obdobju 2./2. 18. stoletja v veliki meri sovražno nastrojeni proti oderuškim praksam elit, ki so služile na račun suženjstva, kar je pripomoglo k postopni odpravi suženjstva. Pri mobilizaciji množic so bolj ključno vlogo od političnih pamfletov, ki so odpravo argumentirali v okviru liberalne politične misli in s sklicevanjem na razum, igrali predvsem romani ter poezija, ki je bralcu predstavila trpljenje sužnjev ter mu posledično vzbudila empatijo in simpatijo do sužnjev (glej Kitson, Lee, in Cox 1999). Hkrati so se konec 18. stoletja pojavile prve naracije življenj sužnjev, med katerimi je bil najbolj bran življenjepis Olaudha Equiana z naslovom Zanimiva naracija življenja Olaudha Equiana, Afričana (*The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano* - 1788), ki je imelo podobno kot druga dela eksplicitno antisuženjsko sporočilo, tako v smislu prikaza nasilnosti suženjstva in trgovine s sužnji kot v smislu dokazovanja omikanosti, civiliziranosti oziroma doseganja s strani evropskih mislecev vzpostavljenih norm temnopolnih Afričanov.

Za razliko od Velike Britanije, kjer se je abolicionistično gibanje organiziralo že v 2./2. 18. stoletja eksplicitno kot politični inštrument spreminjanja razmerij sil v britanski eliti (glej Drescher 1987), so se organizirano abolicionistično gibanje in sistematična ter kontinuirana abolicionistična prizadevanja v ZDA pričela razvijati zelo postopoma kljub zgodnjim uspehom v obliki sprejetja antisuženjske zakonodaje oziroma zakonodaje za postopno ukinitvev suženjstva v vseh državah Severa do 1804. Konec 18. in v začetku 19. stoletja so obstajale zgolj razpršene, majhne nekoordinirane združbe in društva v nekaterih državah Zveze, medtem ko se v drugih državah niso razvila niti ohlapna združenja, kar ne pomeni, da abolicionistične ideje niso bile s strani predvsem plantažnih elit južnih držav percipirane kot permanentna grožnja za reorganizacijo in konsolidacijo ter obstoj suženjske ureditve po revolucionarni dobi. Ne politična arhitektura ne specifične reorganizacije ameriškega gospodarstva niso mogle popolnoma zatreti moč abolicionističnih idej, predvsem v državah zgornjega Juga, kjer je dejansko živelo največ svobodnih »črncev« v celotnih ZDA. Kljub prisotnosti abolicionističnih idej in omejenih prizadevanj v južnih državah, je bil pričetek in razmah sistematične organizacije ameriškega abolicionističnega gibanja skoncentriran v

severnih državah, kjer se je suženjstvo odpravilo oziroma je potekala njegova postopna odprava (glej Holt 1995, Berlin 1998, Furstenberg 2011).

Na pričetek in razvoj sistematičnega abolicionističnega gibanja v ZDA ni vplivalo zgolj britansko abolicionistično gibanje, temveč je nanj pomembno vplivala tudi Haitska revolucija pričetka 1792, ki se je končala leta 1804 z razglasitvijo prve neodvisne države v Latinski Ameriki in prve države, v okviru katere je bila izvedena celovita emancipacija ter prvič v zgodovini vzpostavljena polna »rasna« enakopravnost. V besedah Fredericka Douglassa, nekdanjega sužnja in prvega afroameriškega kandidata za podpredsednika ter ključnega abolicionista, ki je igral pomembno vlogo v Lincolnovi argumentaciji državljanske vojne kot vojne proti suženjstvu, je Haiti predstavljal »pionirskega emancipatorja« (v Geggus 2001). Na drugi strani so bila specifična dejanja haitskih revolucionarjev v okviru revolucije in konstitucije Haitija v ZDA zelo različno osmišljana ter percipirana oziroma so imela na popularizacijo in organizacijo abolicionističnega gibanja zelo ambivalenten vpliv. Tako je upor sužnjev jasno demonstriral, da sužnji niso bili tako dehumanizirani, da se ne bi bili sposobni učinkovito upreti z organizacijo vojaških sil, ki so v sosledju porazile vojaške sile Francije in Britanije. Hkrati je haitsko revolucijo zaznamovalo izjemno nasilje in teror, ki so ga Američani in Evropejci percipirali ter osmišljali kot rezultat inherentnega divjaštva in krvoločnosti ter nečlovečnosti »črncev«. Pri tem je potrebno opozoriti, da je bilo nasilje haitskih revolucionarjev venomer odziv na dejansko genocidne prakse francoskih imperialnih sil (glej Blackburn 2011). Haiti je v ameriških in evropskih diskurzih v prvih desetletjih 19. stoletja igral vlogo materializacije grožnje, ki naj bi jo abolicija predstavljala za »belo« »raso«, s čimer je na kratki rok negativno vplival na popularizacijo abolicionističnih idej (glej Jordan 1968, Davis 2014). Dolgoročno je Haiti postal simbol v diskurzih abolicionistov in antirasistov za družbenopolitično ureditev, kjer so »črnici« postali polnopravni državljani ter kjer so lahko celovito realizirali svojo svobodo. Predvsem v percepciji in osmišljanjih svobodnih »črncev«, je Haiti predstavljal materializacijo mogoče prihodnosti v obliki univerzalne emancipacije. Revolucija je namreč radikalno destabilizirala idejo o suženjstvu kot permanentnem in kot večni usodi.

Vpliv omenjene negativne podobe haitske revolucije na ameriški abolicionizem se je kazal predvsem v formi in diskurzih prvega sistematičnega organiziranega gibanja, ki je naslavljajo suženjstvo ter hkrati artikuliralo program za reševanja »problematike« svobodnih »črncev«. Deloma je že iz imena tega gibanja, in sicer Ameriška kolonizacijska družba, jasno, da je to

gibanje artikuliralo specifično rešitev za osvobodene sužnje, in sicer njihovo emigracijo iz ZDA v »matično« Afriko. Ta rešitev je bila utemeljena predvsem na predpostavkah, ki so bile neločljivo vezane na percepcije haitske revolucije kot realizacije vedno že prisotnega potenciala za nasilnost proti svojim gospodarjem, ki je inherenten dominirani in izkoriščani »črnski« populaciji. Pri tem »beli« podporniki kolonizacije niso predstavljali homogene skupine, ki bi enako osmišljala »črnice« v smislu populacije, inherentno nagnjene k nasilju in nezmožne kohabitacije z »belo« populacijo. Med njimi so mnogi namreč identificirali kot ključno problematiko obstoječo družbenopolitično ureditev in prevladujoča osmišljanja »črncev« s strani »belcev«, ki so inferiorizirala »črnice«, jih diskriminirala in marginalizirala. V tem okviru si niso mogli zamisliti druge rešitve kot emigracijo. Idejo in prizadevanja za kolonizacijo so ostro in sistematično napadli svobodni »črnici«, ki so emigracijo percipirali in v svojih diskurzih reprezentirali kot odstranitev oziroma izgon moteče »rase« iz ameriške družbenopolitične skupnosti (glej Kitson, Lee, in Cox 1999, Blackburn 2011, Davis 2014). Kolonizacija je bila posledično v 30. letih 19. stoletja v veliki meri delegitimirana kot način emancipacije, pri čemer so pomembno vlogo igrali časopisi, ki so jih izdajali abolicionisti ter nove oblike skupnega organiziranja »belih« in »črnih« abolicionistov. Leta 1831 je tako osrednji abolicionistični časopis *The Liberator*, ki je izhajal vse do konca državljanske vojne, začel sistematično napadati kolonizacijo. Leta 1832 in 1833 sta bili ustanovljeni Antisuženjska družba Nove Anglije in Ameriška antisuženjska družba, ki sta zagovarjali takojšnjo polno emancipacijo ameriških sužnjev in njivo integracijo v ameriško liberalno-nacionalno ureditev. Predvsem »črni« člani obeh družb so s svojim delovanjem uspeli do določene mere omejiti kontinuirana prizadevanja za dehumanizacijo »črncev«, tako na političnem, ekonomskem, kulturnem in znanstvenem področju. Hkrati se je postopoma pričela spreminjati percepcija nasilja kot potencialnega inštrumenta za odpravo suženjskega sistema, ne le med abolicionisti, temveč tudi med širšimi sloji »belih« populacij severnih držav (glej Davis 2014). Predvsem se je ta ideja med splošno populacijo severnih držav pričela popularizirati in politizirati v smislu edine učinkovite rešitve za omejitev interesov in moči južnih držav ter njihovih elit na zveznem področju, po letu 1850, ko je bil sprejet Zvezni zakon o vračanju sužnjev, ki je od vsakega državljanu ZDA in s tem tudi državljanov severnih držav zahteval, da pomagajo pri vračanju sužnjev, ki so zbežali v severne države, svojim gospodarjem v južne države. To je predstavljalo enega od pogojev možnosti za državljansko vojno leta 1861.

5.7 Rasistični dispozitiv(i) držav Juga v antebellum obdobju

Kljub temu, da so na makropolitni ravni države Juga tvorile enotno politično silo z zelo podobnimi interesi zaščite suženjstva, so se v kontekstu revolucionarnega ter porevolucionarnega/antebellum obdobja med njimi konstituirale pomembne razlike. Izhodiščno lahko izpostavimo, da je bil razvoj in reorganizacija suženjstva, družbenopolitične ureditve in rasističnega dispozitiva, v državah zgornjega Juga veliko bolj ambivalenten, heterogen, dinamičen in nelinearen kot v državah spodnjega Juga. V refleksiji razvoja in reorganizacije rasističnih dispozitivov ter družbenopolitične ureditve Juga je potrebno najprej izpostaviti pomemben vpliv, ki ga je imela revolucionarna vojna. Ta je namreč korenito destabilizirala družbenopolitične ureditve, pri čemer se je predvsem destabilizirala plantaža kot temeljna gospodarska in družbenopolitična institucija (glej Berlin 1998, 2010, McWhorter 2009, Feagin 2010). Plantažniki so bili namreč prisiljeni spreminjati produkcijo plantaž, saj so morali nadomestiti določene produkte, ki so jih pred tem lahko prosto uvažali iz Britanije, kar v kontekstu vojne ni bilo več mogoče. Tako so zmanjšali pridelavo tobaka in povečali pridelavo hrane ter sukna in drugih nujnih potrebščin. Posledično so se bili sužnji primorani učiti novih poklicev in obrti. Sužnjelastniki so v kontekstu zaostrovanja konflikta z monarhijo svojim sužnjem nalagali vedno več dela. Podaljševali so njihov delovni dan kot tudi razširjali njihove obveznosti. Prizadevanja plantažnikov za povečanja intenzivnosti produkcije in njene diverzifikacije ter posledično multiplo discipliniranje sužnjevtv so se soočila s spremenjeno strateško situacijo v kontekstu revolucionarne vojne, saj so se strateške možnosti sužnjevtv povečale v luči destabilizacije splošne družbenopolitične ureditve tako zaradi vojne z Britanci kot zaradi notranjih delitev med kolonialnimi populacijami na patriote in lojaliste. To je omogočilo, da so se utrjena oblastna razmerja med sužnji in gospodarji razrahljala, kar je med njimi omogočilo nov boj glede življenjskih pogojev ter pogojev dela. Hkrati je suženjska populacija v konfliktu med britansko monarhijo in delom kolonistov prepoznala možnost, da si izbori lastno svobodo (glej Blackburn 2011, Brunsman in Silverman 2014). Politično-strateško delovanje črnske populacije je imelo dva osrednja učinka na sužnjelastniško elito revolucionarjev Juga. Prvič je vzpostavitev dogovora med »črnci« in Britanci predstavljalo kontinuirano grožnjo izgube delovne sile oziroma sužnjevtv, saj se je s takšnimi dogovori vzpostavila nova oblika pobega in osvoboditve. Na drugi strani so bili revolucionarni sužnjelastniki soočeni z vojaško grožnjo enot osvobojenih »črncev«-vojakov. Pri tem je potrebno izpostaviti osrednje razlike med področji Juga. Medtem ko je bilo področje zgornjega Juga (Chesapeake), področje, ki je bilo najmanj izpostavljeno vojnim operacijam v

revolucionarni vojni, je bilo področje spodnjega Juga priča neprecedenčni brutalnosti obeh osrednjih vojskujočih si stani. Zaradi brutalnosti revolucionarne vojne predvsem v spodnjem Jugu so plantažniki, z namenom preprečiti kakršnekoli upore sužnjev, zaostri disciplino in nadzor tako nad sužnji kot tudi nad delovanjem drugih plantažnikov (glej Allen 2010, O'Shaughnessy 2013). Kljub destabilizaciji, ki jo je povzročila revolucionarna vojna, se je suženjstvo ohranilo in konsolidiralo v obeh predelih Juga, pri čemer se je suženjstvo ne le ohranilo, temveč transformiralo, konsolidiralo ter nadalje razvilo zaradi izhodiščnih transformacij suženjskega gospodarstva v spodnjem Jugu. Te transformacije so namreč neposredno omogočile tudi preživetje in razvoj institucije suženjstva v državah zgornjega Juga. Število sužnjelastnikov se je povečalo na več kot polovico svobodne populacije. Hkrati so te transformacije prestavile populacijski center afroameriške populacije iz držav zgornjega Juga na področje spodnjega Juga.

Medtem ko se je na obeh področjih Juga povečala suženjska populacija, se je zgolj v državah zgornjega Juga povečala populacija svobodnih »črncev«. Različnost med obema področjem je bila neločljivo povezana s specifično strateško-politično situacijo v obeh zbirih držav, specifično gospodarsko situacijo, kot tudi z (ne)prisotnostjo revolucionarnih abolicionističnih diskurzov. Medtem ko dobičkonosnost plantaž spodnjega Juga niti med revolucionarno vojno ni bila problematična niti prespraševana, so se med plantažniki zgornjega Juga popularizirale ideje o postopnem umiranju institucije (glej Frey 1983, Deal 1993). Hkrati plantažniki zgornjega Juga niso uspeli vzpostaviti tako celovite dominacije nad politično, gospodarsko in kulturno sfero kot je to uspelo plantažnikom spodnjega Juga, kar je posledično plantažnikom zgornjega Juga onemogočilo preprečiti artikulacijo in popularizacijo abolicionističnih diskurzov in onemogočilo radikalno zamejiti razširjene strateške možnosti suženjske populacije, pridobljene tekom revolucionarnih destabilizacij. Plantažniki spodnjega Juga se poleg tega niso nikoli soočili s potencialno možnostjo propada institucije. Intelktualne elite spodnjega Juga so bile namreč tiste, ki so kot prve pričele sistematično zagovarjati suženjstvo kot pozitivno dobro, kot benevolentno institucijo, navezujoč se na nove rasistične diskurze, ki so suženjstvo osmislili kot odrešitev za »naravno« inferiorne »črnce«. V tem okviru se tako rodi še danes prisoten mit »starega Juga« in plantaže kot idealne harmonične skupnosti (glej Jordan 1968, Bartley 1982, Wood 1996, Berlin 2010).

Na drugi strani se je področje zgornjega Juga razvilo v področje z najštevilčnejšo populacijo svobodnih »črncev«, ki je raslo skupaj z rastjo suženjske populacije, kar je predstavljalo

singularnost med vsemi področji ZDA. Med leti 1790 in 1800 se je tako svobodna »črnska« populacija v teh državah povečala za skoraj 90 % in med leti 1800-1810 za nadaljnjih 76 % na okoli 108.000. V luči prevladujočega osmišljanja južnih držav kot držav, kjer so absolutno prevladovali sužnji, je ključno, da je pred državljansko vojno leta 1861 v državah Juga živelo več svobodnih »črncev« (261.918) kot v severnih državah (226.152). Pri tem je velika večina svobodnih »črncev« (224.963) Juga živelo v državah zgornjega Juga (Berlin 1992). Hkrati je potrebno izpostaviti, da se je življenje sužnje v zgornjem Jugu prepletalo z življenjem svobodnih »črncev«. Kontinuirano so se srečevali in živeli eden z drugim v istih družinah, delovnih mestih, cerkvah ipd. (glej Berlin 1998). Ta prepletenost je bila hkrati pogoj možnosti formacije enotne »črnske« skupnosti ter razvoja raznolikih tehnik upora in alternativnih socio-kulturnih praks kot tudi eden od okvirov geneze novih tehnik oblasti oziroma novih tehnik discipliniranja, diskriminiranja in marginalizacije ter izkoriščanja populacije svobodnih »črncev«. Tako zaradi zabrisanosti meja med svobodo in suženjstvom ter porastom svobodne »črnske« populacije, ki je sama na sebi predstavljala subverzijo diskurzov »naravnega« suženjstva »črncev«, so se v revolucionarnem kontekstu in porevolucionarnem obdobju pojavile ter reorganizirale raznolike rasistične tehnike/tehnologije, prek katerih se je kontinuirano vpisovala, utrjevala in nadzirala stroga delitev med percipirano »črnsko« in »belsko« populacijo ter zagotavljala »naravna« hierarhija med percipirano superiornimi »belci« in inferiornimi »naravnimi« sužnji, diskriminiranimi »črnci«. V tem okviru so se posledično zamejile strateške možnosti *de iure* svobodne »črnske« populacije, kar na drugi strani ne pomeni, da so bile njihove strateške možnosti enake kot možnosti sužnje (glej Berlin in Gutman 1983). V kontekstu zamejevanja, diferenciranja, inferioriziranja, diskriminiranja, marginaliziranja in deprivilegiranja svobodne »črnske« populacije je rasistični dispozitiv zgornjega Juga igral specifično strateško funkcijo reorganizacije ter relegitimacije »rasnih« hierarhij in posledične stabilizacije reorganiziranih stratificiranih družbenopolitičnih razmerij prek konsolidacije hierarhične matrice, v okviru katere je kategorija »črncev« predstavljala antinormo ureditve oziroma kategorije, ki ne glede na formalni status ni bila polnopravni del družbenopolitičnega telesa. Prek kontinuiranega utrjevanja percepcije o »črnski« populaciji kot »naravno« inferiorni ter nevarni »beli« populaciji, so družbenopolitične elite zgornjega Juga uspele konsolidirati svojo pozicijo napram drugim družbenopolitičnim skupinam, saj so vsakršno sodelovanje med »belimi« deprivilegiranimi skupinami in »črnci« vzpostavile kot »nenaravno« (glej Hershberg 1971, Glenn 2002). Hkrati so strateške možnosti delovanja tudi najbolj deprivilegiranim in najrevnejšim kot »belim« percipiranim ter prepoznanim skupinam razširili napram svobodnim

»črncem«, s čimer je bila vzpostavljena solidarnost med vsemi kot »belimi« zamejenimi, diferenciranimi, pripoznanimi ter percipiranimi družbenopolitičnimi skupinami. V tem okviru je potrebno izpostaviti predvsem diseminacijo in popularizacijo diskurzov strahu pred »črnsko« nevarnostjo bodisi kolektivno v smislu nasilnega prevrata obstoječe »naravne« »rasno« hierarhične družbenopolitične ureditve ali grožnje pred prevzemom delovnih mest bodisi individualno v smislu seksualne grožnje »črnih« moških »belim« ženskam (glej Stoler 2002, McWhorter 2009).

Heterogeno skupnost svobodnih »črncev« so pri tem sestavljali posamezniki, ki so svojo osvoboditev dosegli na zelo različne načine. Med njimi so bili taki, ki so osvoboditev dosegli z medvojnim pobegom in prevzemom nove identitete, kot tudi tisti, ki so jo dosegli po pravni poti prek dokumentacije, ki je dokazovala njihovo bojevanje v vojni na strani patriotov kot nadomestnih vojakov za svoje gospodarje. Virginijski parlament je v povojnem obdobju sprejel zakon, ki je določal emancipacijo vseh sužnjev, ki so se borili v vojni kot namestniki svojih gospodarjev. Že sprejetje tega zakona ilustrira, da suženjstvo ni imelo tako neproblematičnega statusa kot v predrevolucionarnem obdobju. Nadalje je to mogoče ilustrirati tudi z odpravo določenih prepovedi osvobajanja sužnjev, ki so bila sprejeta ob koncu 17. stoletja oziroma v obdobju vpisovanja in konsolidiranja družbenopolitičnih hierarhij med kategorijami »črncev« in »belcev« ter zaostitvi rasističnega dispozitiva. Na drugi strani je bila ponovno širše legalizirana tehnika osebne osvoboditve, uporabljene ne le kot inštrument odprave suženjskega razmerja, temveč tudi kot inštrument konsolidiranja in intenziviranja suženjskih razmerij v kontekstu vzporedne emancipacije in konsolidacije suženjstva (Higginbotham Jr in Bosworth 1991). V tem okviru se je vzpostavila kompleksna strateška situacija med gospodarji in sužnji, kjer so sužnji pritiskali na svoje gospodarje, ti so to izkoristili za intenziviranje njihove produktivnosti ter povečanje njihove poslušnosti. Osvoboditve so bile v veliki meri povezane z gospodarskimi spremembami, ki so selektivno osebno osvoboditev naredile za učinkovito. Presežek suženjske delovne sile je namreč izničil negativne gospodarske posledice umankanja delovne sile (glej Baptist 2014). Hkrati je potrebno izpostaviti, da so sužnjelastniki osvobajali predvsem sužnje, ki niso bili več v svojih najbolj produktivnih letih. Poleg tega so za osvoboditev zahtevali denarno kompenzacijo, ki jim jo je moral priskrbeti suženj (Berlin 1998). Vzporedno s tehniko osebne osvoboditve so sužnji ponovno lahko uporabili pravne mehanizme, s katerimi so lahko iztožili svojo svobodo. Sužnji so tako v porevolucionarnem obdobju na sodišča vložili številne peticije, pri čemer so jim pomagali »beli« abolicionisti (Berlin 1992). Pomemben del svobodne »črnske« populacije

konec 18. stoletja so predstavljali tudi »črni« emigranti iz Haitija, ki so v ZDA prispeli leta 1793. Kljub temu, da je ta »črna« populacija zbežala pred revolucionarno oblastjo nove haitiske ureditve, kjer je bila vzpostavljena prva polna emancipacija »črncev« in je posledično ta populacija predstavljala protirevolucionarno skupino, so bili s strani večinske »bele« populacije izhodiščno percipirani kot grožnja, kot del »črnske« populacije, ki je uničil trdno suženjsko ureditev na Saint Domingu (glej Geggus 2001).

V okviru naslavljanja teh percipiranih problematik so se v okviru družbenopolitične ureditve Juga prilagodili rasistični dispozitivi, v katerih so se vzpostavile in/ali reroorganizirale in aplicirale raznolike rasistične tehnologije in tehnike. V kontekstu gospodarskega sistema so bile tako na eni strani vzporedno z razvojem in aplikacijo raznolikih tehnik osvoboditve s strani plantažnih elit zgornjega Juga razvite raznolike tehnike nadaljnjega ekonomskega izkoriščanja svobodne »črnske« populacije, prek katerih se je njihova svoboda zamejila ter so se vzpostavila nova razmerja podrejenosti in odvisnosti med gospodarji ter svobodnimi nekdanjimi sužnji. Zaradi svojega socioekonomskega položaja so bili namreč številni nekdanji sužnji predvsem na podeželju prisiljeni delati za svoje prejšnje gospodarje, ki so jih posledično lahko še naprej disciplinirali, nadzirali in izkoriščali. Plantažniki so dejansko v tej ureditvi videli bistvene ekonomske prednosti, saj jim ni bilo potrebno več skrbeti za osvobojene »črnce«, s čimer so lahko ohranili bistveno večji del presežne vrednosti. Ta odvisnost med osvobojenimi »črnici« in gospodarji se je vzpostavila tudi zaradi dejstva, da so gospodarji v suženjstvu zadržali žene in/ali otroke nekdanjih sužnjev, ki so jih uporabljali kot inštrument prisile, prek katerega so si zagotovili delovno silo svobodnih »črncev« (glej Berlin 1998, Smithers 2014). Poleg ponovnega vzpostavljanja razmerij odvisnosti in izkoriščanja v kontekstu plantaž so se v okviru gospodarskega sistema, specifično v okviru trga dela, razvile specifične tehnike hierarhizacije, diskriminacije, deprivilegiranja in marginaliziranja svobodnih »črnskih« populacij, prek katerih se je konsolidirala »rasno« hierarhična gospodarska ter širša družbenopolitična ureditev in vzpostavila »rasna« solidarnost med skupinami percipiranimi, pripoznanimi, zamejenimi kot »belimi«. Če so bili v okviru gospodarskih transformacij držav zgornjega Juga sužnji integrirani v gospodarstvo tudi kot kvalificirana nesvobodna delovna sila, so bili svobodni »črnici« načrtno prisiljeni prevzemati najslabše plačana delovna mesta in hkrati načrtno omejeni pri opravljanju kvalificiranih poklicev. Poleg tega jim v nasprotju s kot »belimi« kategoriziranimi skupinami in posamezniki brez eksplicitnega dovoljenja lokalnih oblasti ni bilo dovoljeno svobodno trgovati (glej Hershberg 1971, Berlin 1992).

V okviru širše družbenopolitične ureditve je bila razširjena svobodna »črnska« populacija izpostavljena implementaciji zaostrenih zakonov in praks ter tehnik, prek katerih so se kontinuirano vpisovale in vzpostavljale, utrjevale ter nadzirale družbenopolitične meje in hierarhije med svobodno »črnsko« populacijo in »belci«. Svobodni »črnci« so tako v državah zgornjega Juga le kratek čas uživali volilno pravico, preden jim je bila zakonsko omejena, pri čemer je potrebno izpostaviti, da je bila ta formalna pravica v veliki meri omejena z manj formaliziranimi tehnikami oblasti, kot so različne tehnike bolj ali manj nasilnega preprečevanja voljenja svobodnim »črncem« s strani »bele« populacije. Poleg tega svobodni »črnci« niso imeli pravice biti porotniki in se niso smeli vključiti v milice ter druge vojaško-policijsko-represivne aparate. Posledično tudi niso smeli posedovati orožja niti psov. Zelo omejena je bila tudi možnost njihovega prostega gibanja po državah zgornjega Juga. Uveden je bil namreč specifičen disciplinaren sistem potnih listov za »črnce«, ki so hoteli potovati. Poleg tega so se morali vsi svobodni »črnci« letno registrirati pri občinskih oblasteh. Kljub temu, da je marsikatera od teh omejitev obstajala že v predhodnem obdobju, so bile z novo zakonodajo sistematizirane in utrjene ter z razširitvijo državnih administracij dejansko implementirane (glej Berlin 1992, 1998, Litwack 2009, Franklin in Higginbotham 2010). S temi raznolikimi tehnologijami in tehnikami se je posledično reorganizirala »rasna« hierarhija in na diskurzivni ravni ter ravni tehnik in praks sta se ločili formalna svoboda in enakost.

Vzporedno in kot odziv na reorganizacijo sistematične rasistične diskriminacije, marginaliziranja ter deprivilegiranja so svobodne »črnske« populacije zgornjega Juga razvile in nadgradile specifične tehnike in prakse upora. Hkrati so izkoristile specifične nove strateške možnosti, ki so se jim s formalno svobodo deloma ter v določenih primerih zgolj temporalno razširile. »Črnska« skupnost je tako razvila raznolike tehnike, prek katerih se je afirmirala in tudi slavila svojo emancipacijo. Kot pomembno tehniko upora in afirmacije lahko izpostavimo že v predhodnem obdobju prisotno tehniko samopoimenovanja, ki se je vzpostavila kot eden od osrednjih izrazov svobode skupnosti. Med »črnsko« skupnostjo so tako s pričetkom 19. stoletja postala vseprisotna angloameriška imena, hkrati so postali priimki skoraj univerzalni, pri čemer so slednji bodisi neposredno izražali nov status njihovih lastnikov (npr. Freeman) bodisi so izražali določeno hvaležnost do gospodarjev, ki so jih osvobodili (prevzem njihovih priimkov) (Berlin 1998). Postopoma se je v okviru »črnske« skupnosti pričela formirati tudi vodstvena elita, ki se je vzpostavila predvsem iz »črnih« obrtnikov in trgovcev. Ti voditelji so se pričeli aktivno boriti ter formulirati strategije za

doseganje polnopravnega državljanstva. V tem kontekstu so dejansko »črnci« zornjega Juga predstavljali pionirje, saj so pred »črnsko« skupnostjo severnih držav, kot prvi vstopili v formalen političen boj. Tako je leta 1792 Thomas Brown kandidiral na volitvah za predstavniški dom Marylanda, pri čemer je bila predvsem po določenih kolektivnih uporih sužnjev v sodelovanju s svobodnimi »črnci« ta pravica zelo omejena (Phillips 1997). Poleg tega so se tudi v državah zornjega Juga pričele vzpostavljati oziroma nadalje razvijati različne črnske družbenopolitične institucije, ki so si nadevale pridevnik »afriški« od cerkva, društev do pokopališč, ki so se ohranile in nadgradile v novem historičnem kontekstu. Ključna specifična svobodne »črnske« populacije zornjega Juga je bila nadaljnja enotnost »črnske« skupnosti. Kljub določenemu večanju razlik med bogatejšimi in revnimi »črnci«, je nadaljnji obstoj suženjstva predstavljal tako močno povezovalno silo, da ta razlika za delovanje skupnosti ni bila relevantna (glej Berlin 1998). Nelinearnost razvoja rasističnih dispozitivov v kontekstu regulacije, discipliniranja, diskriminiranja, marginaliziranja in deprivilegiranja ter izkoriščanja svobodne »črnske« populacije je lepo vidna v dejstvu, da so se raznolike možnosti osvoboditve z gospodarsko in družbenopolitično konsolidacijo ter razmahom suženjstva tekom 19. stoletja korenito zmanjšale in deloma onemogočile, pri čemer so se možnosti osvoboditve zopet povečale šele na »predvečer« državljanske vojne in v določenih okvirih šele med državljansko vojno leta 1861 (glej Horton 2005).

Svobodna »črnska« populacija spodnjega Juga je za razliko od svobodne »črnske« populacije zornjega Juga predstavljala zanemarljiv delež. Pri tem se razlike med obema populacijama niso končale zgolj pri številčnosti, temveč tudi v smislu njenih praks in diskurzov kot tudi osrednjega cilja njihovega delovanja. Za razliko od svobodne »črnske« populacije zornjega Juga osrednji cilj svobodnih »črncev« spodnjega Juga ni bila odprava suženjskega sistema, temveč njihova polna integracija v na sužnjelastništvu temelječo družbenopolitično ureditev.⁷³ Zaradi svoje maloštevilnosti in svoje bolj radikalno asimetrične oblastne situacije se svobodni »črnci« spodnjega Juga nikoli niso zatekali k instrumentalizaciji abolicionističnih diskurzov, saj je bil vsak takšen poskus s strani dominantnih plantažnikov krvavo zatrtr (glej Geggus 2001, Cole 2012). Za to populacijo je ključno, da si je aktivno prizadevala distancirati se od suženjske populacije, pri čemer je bil njihov upor precedenčen glede na upore drugih ameriških družbenopolitičnih skupin, ki so potekali tekom 19. in 20. stoletja. Podobno kot

⁷³ Svojo integracijo v sužnjelastniško družbenopolitično ureditev so nekateri dokazovali tudi s posedovanjem lastnih sužnjev, ki naj bi simboliziralo njihovo polno sprejemanje institucije suženjstva (glej Halliburton 1975, Franklin in Higginbotham 2010)

svobodna »črnska« skupnost spodnjega Juga so se namreč upirali »bele« ženske, irski priseljenci in priseljenci iz južnih ter vzhodnih evropskih držav, ki so svojo integracijo v dominantno »pravo« ameriško družbenopolitično skupnost poskušali doseči prek distanciranja ter prevzemanja rasističnih praks in diskurzov uperjenih proti »črnski« populaciji (glej Ignatiev 1995, Jacobson 1998, Glenn 2002, Allen 2012).

Ponovno omejevanje osvoboditve in zaostrovanje omejevanja strateških možnosti svobodne »črnske« populacije v zgornjem Jugu je bilo neločljivo povezano z osrednjimi gospodarskimi transformacijami širšega področja južnih držav, pri čemer je glavno vlogo igrala omenjena prevlada bombaža kot osrednje poljščine v državah spodnjega Juga. Ekspanzija pridelave bombaža je namreč predstavljala osrednji pogoj možnosti ne le preživetja, temveč konsolidiranja in neprecedenčne ekspanzije suženjstva v antebellum obdobju. Skokovito rast pridelave bombaža ilustrirajo naslednje številke. Če je izvoz bombaža iz Južne Karoline leta 1790 znašal 10.000 funtov, je ta leta 1800 narasel že na 6 milijonov funtov, leta 1830 na 331 milijonov funtov in 1860 na 2.275 milijonov funtov (Bailey 1994). Skokovit porast izvoza bombaža je spremljal izjemen porast uvoza sužnje, nujno potrebnih za zadovoljevanje hitro rastočih potreb po delovni sili. Ta izjemna potreba po delovni sili je predstavljala priložnost, ki so jo izkoristile plantažne elite zgornjega Juga. Te so namreč dosegle začasno prepoved atlantske trgovine s sužnji med leti 1787 in 1803 ter permanentno prepoved po letu 1805. Posledično so bili plantažniki spodnjega Juga primorani kupovati sužnje iz drugih držav ZDA (Blackburn 1997). Ker so imele zgolj države zgornjega Juga presežek suženjske populacije zaradi njenega naravnega prirastka, so postale glavni dobavitelj delovne sile. V tem kontekstu se je postopoma razvila obsežna notranja trgovina s sužnji, ki je bila v veliki meri odločilni dejavnik konsolidaciji in razmahu suženjstva v državah zgornjega Juga ter izhodiščno preživetja institucije v tem področju. V okviru te notranje trgovine je bilo tako iz držav zgornjega Juga v države spodnjega Juga pripeljanih okoli milijon sužnje, kar predstavlja dva in pol krat več sužnje kot v celotnem obdobju atlantske trgovine s sužnji (Johnson 2009). Notranja trgovina s sužnji je poleg same produkcije plantaž postala ena od najbolj sofisticiranih gospodarskih vej, kjer so bile uporabljene najbolj napredne tehnike transporta ter finančni instrumenti, pri čemer so se slednji prepletali s starejšimi praksami discipliniranja, dehumaniziranja in komodificiranja sužnje (glej Blackburn 1997, Berlin 2010, Baptist 2014). Plantažniki zgornjega Juga pri tem niso zaslužili le od neposredne prodaje presežne delovne sile, temveč jim je prodaja omogočila spreminjanje njihove suženjske delovne sile na način, ki jim je omogočil večjo produktivnost. Večino dobička pridobljenega od prodaje sužnje so

namreč plantažniki investirali v širjenje industrije v regiji zgornjega Juga in celovito diverzifikacijo gospodarstva (glej Deyle 2005).

S to obsežno notranjo suženjsko trgovino se je središče »črnske« skupnosti, v smislu svoje populacijske moči, premaknilo z zgornjega Juga v spodnji Jug, v t.i. »črni pas« (*black belt*), ki so ga sestavljale tako stare nekdanje kolonije kot novo osvojena, zasedena, kupljena in odvzeta ozemlja obširnega območja, zamejenega z današnjo državo Georgio, dolino Missisippija, Arkansasom in Louisiano. Plantažniki Juga so bili namreč ena od osrednjih političnih sil, ki je zagovarjala in podpirala imperialno-kolonialno širitev teritorija ZDA z namenom nadaljnega širjenja institucije suženjstva (glej McCurry 1992).

Že v predrevolucionarnem obdobju so bile plantaže spodnjega Juga največje, najbolj kapitalsko intenzivne in najbolj tehnološko napredne kmetijske institucije na kontinentu (glej Blackburn 1997, Baptist 2014), ki so v antebellum obdobju še napredovale v sofisticiranosti izkoriščanja, nadzorovanja, discipliniranja, reguliranja, dehumaniziranja, diskriminiranja, marginaliziranja ter deprivilegiranja sužnjev. Zaradi tehničnega napredka v plantažni produkciji se je hkrati razvila strukturna potreba po kvalificirani suženjski delovni sili, ki je skrbela za namakalne kanale in različne stroje uporabljene v pridelavi in proizvodnji bombaža ter drugih poljščin. Delež sužnjev, ki so delali na poljih kot nekvalificirana delovna sila, se je posledično zmanjšal napram populaciji, ki je sicer vedno ostala v manjšini, vendar za razliko od nekvalificirane delovne sile ni bila izpostavljena tako rigoroznemu nadzoru in tehnikam večanja produkcije. Posledično je imela ta populacija bistveno širše strateške možnosti delovanja od nekvalificiranih sužnjev zaradi svojega manj asimetričnega položaja napram sužnjelastnikom (Berlin 1998, Post 2003).

V tem kontekstu so se celovito spremenile tudi plantaže zgornjega Juga. Kot osrednja poljščina se je tako v porevolucionarnem in antebellum obdobju vzpostavila pšenica, za katero se je povpraševanje kontinuirano povečevalo. Predvsem se je skokovito povečalo z nastopom evropske krize oziroma kriz 90. let 18. stoletja kot neposrednega rezultata francoske revolucije in Napoleonovih vojn. Za razliko od tobaka, prej prevladujoče plantažne poljščine, katerega proizvodni cikel je trajal skozi celotno leto, je pridelava pšenice zahtevala stalno delo le v obdobju sejanja in žetve. Ta dolg premor med sejanjem in žetvijo je prispeval k percepciji, da na plantažah obstaja presežek delovne sile, in da je potrebno število sužnjev znižati. Večino leta sužnji s pšenico tako niso imeli dela in zato so se plantažniki trudili, da bi

na najrazličnejše načine izkoristili svoje sužnje. Posledično so gospodarji svoje sužnje selili od delovnega mesta do delovnega mesta. Hkrati je fluidnost in prilagodljivost delovne sile zahtevala novo vedno bolj diverzificirano in kompleksno gospodarstvo zgornjega Juga, ki je potrebovalo različno kvalificirano delovno silo (glej Blackburn 2011, Baptist 2014.). Med tem ko je gibanje do določene mere razširilo strateške možnosti tega dela suženjske populacije, je vzpostavitev in ekspanzija notranje trgovine s sužnji te strateške možnosti zelo zamejila. Plantažniki so namreč v luči prizadevanj, da bi svoja gospodarstva postavili na trdne temelje in jih diferzificirali, uničili suženjske družine ter včasih tudi celotne skupnosti. Pri tem je bila prodaja sužnjev v države spodnjega Juga s strani plantažnikov uporabljena kot tehnika realizacije dobička ter kot prisilna oziroma disciplinarna tehnika, s katero so si zagotavljali poslušnost ter produktivnost svojih sužnjev. Učinek teh tehnik je tako zajel tudi sužnje, ki jih ta vsesplošna reorganizacija plantažnega gospodarstva področja zgornjega Juga ni neposredno prizadela. Ti so namreč živeli v kontinuiranem strahu pred odprodajo družinskih članov v države spodnjega Juga (Berlin 1992). Notranja trgovina s sužnji je hkrati vzpostavila dodatno dimenzijo sistematičnega spolnega nasilja nad sužnjami. V tem kontekstu so bile s strani plantažnikov namreč razvite raznolike tehnike spolnega nasilja⁷⁴, katerih namen je bila reprodukcija in posledično povečanje suženjske populacije plantaž. Sužnjelastniki zgornjega Juga so namreč v kontekstu razvoja in razmaha notranje trgovine s sužnji razvili zbir tehnik imenovan »gojenje sužnjev« (*slave breeding*), v okviru katerih so »parili« zdrave sužnje med seboj z namenom pridobivanja novih zdravih delavcev, ki so se lahko prodali v države spodnjega Juga (glej Sommerville 2004).

Raznolike oblastne tehnike, razvite v transformaciji suženjstva v državah Juga so služile tudi za zamejevanje, discipliniranje ter reguliranje »bele« populacije, tako plantažnih elit kot drugih hierarhično podrejenih družbenopolitičnih skupin »bele« populacije. Plantaže so se namreč tekom 19. stoletja razvile v *par excellence* moderne disciplinarne institucije, v okviru katerih so bile razvite in/ali organizirane ter aplicirane multidimenzionalne tehnologije in tehnike, prek katerih so plantažniki natančno nadzirali produkcijski proces in vršili kontinuirano kontrolo ter discipliniranje svoje suženjske populacije in njeno kaznovanje (glej Mendieta 2004). Plantaže posledično nikakor niso bile zastarele institucije, temveč institucije,

⁷⁴ Spolno nasilje nad sužnjami je bilo vse od vpeljave suženjstva v ameriške družbenopolitične ureditve eden od pomembnih zbirov praks discipliniranja ženske suženjske populacije. V 19. stoletju naj bi bilo tako vsaj 58 % suženj starih med 15 in 30 let izpostavljenih spolnemu nasilju oziroma posilstvu, pri čemer so pasivno participirale tudi »bele« žene plantažnikov, ki v večini primerov teh dejanj niso preprečevale, temveč so jih tiho sprejemale. Hkrati so se v veliko primerih fizično znesle nad posiljenimi sužnjami (Sommerville 2004).

v okviru katerih so plantažniki aplicirali kot tudi generirali raznolike nove tehnologije in tehnike oblasti ter korelativne tehnike produkcije vednosti ter sistematičnega subjektiviranja posameznikov v specifične subjektne-pozicije, kategorije in hierarhije ter njim pertinentne uokvirjenosti uma in telesa. Pri tem je bila uvedba novih tehnologij oblasti povezana tudi z vpeljavo raznolikih (parnih) strojev v produkcijski proces plantaž in mehaniziranja določenih delovnih procesov na plantažah, ki je zahtevala bolj sistematično organizacijo delovnega procesa, večji nadzor kot tudi specifično disciplinirane posameznike, umsko in telesno sposobne delovati v tej novi organizaciji dela. Paradoksalno so tako, kljub utemeljenosti na nesvobodni delovni sili plantaže, predstavljale ene od prvih mehaniziranih produkcijskih institucij oziroma industrializiranih produkcijskih institucij. Dvig produktivnosti plantaž je bil podoben dvigu produktivnosti svobodnih delavcev v 1/2. 19. stoletja v industrijah Severa (Rockman 2008). V tem okviru so bile vpeljane raznolike nove tehnologije nadzora (delo v delovnih skupinah, individualizirane dnevne norme), prek katerih se je povečevala produktivnost sužnjev in s tem dobičkonosnost plantaž. Sužnji Juga 19. stoletja so morali delati dlje in več kot predhodna generacija, čemur so se prek raznolikih tehnik poskušali sicer omejeno uspešno upreti (glej Rockman 2008). V okviru nove plantažne organizacije so namreč plantažniki sistematično in kontinuirano tako prek diskurzov, ki so jih naslavljali na sužnje, in ki so črpali iz novih rasističnih diskurzov 19. stoletja, kot tudi prek raznolikih praks subjektiviranja poskušali dehumanizirati sužnje v poslušne, neracionalne živali. Posledično so sistematično preprečevali njihovo izobraževanje ter si prizadevali za njihovo ignoranco. Kot odziv na grožnjo kolektivnih uporov (npr. poskus upora Gabriela Prosserja leta 1800), so bili sprejeti tudi zakoni, ki so prepovedovali izobraževanje sužnjev. Vsako prizadevanje na strani sužnjev za povečanje svoje vednosti, so gospodarji kaznovali in sužnje disciplinirali. Nekateri plantažniki so se pri tem specializirali oziroma so bili pripoznani kot uspešni *disciplinatorji* problematičnih sužnjev, h katerim so tudi drugi plantažniki pripeljali svoje problematične sužnje (Weinberg 2011).

Diverzifikacija gospodarstva predvsem zgornjega Juga je zahtevala tudi disciplinirano kvalificirano delovno silo in zaradi pomanjkanja kot tudi nizke cene suženjske delovne sile, so tako industrialci kot obrtniki pričeli najemati sužnje. Sužnji so postajali hrbtenica rastoče urbane industrijske delovne sile Juga. S tem so se strateške možnosti določenih sužnjev razširile in nekateri med njimi so lahko ob dovoljenju svojih gospodarjev tudi samostojno vstopali na trge obrtnih izdelkov in kmetijskih pridelkov. Sužnji-obrtniki in drugi kvalificirani sužnji so posledično lahko v tem okviru pričeli akumulirati lastno bogastvo, ki je predstavljalo

pomemben inštrument v prepričevanju svojih gospodarjev, da jih ob kompenzaciji osvobodijo (Higginbotham Jr in Bosworth 1991, Blackmon 2008). Ta nova gospodarska ureditev je zaostрила neenakopraven položaj med moškimi in ženskimi sužnji, s čimer je tudi v kontekstu suženjske populacije utrdila ter nadgradila delovanje patriarhalno-seksističnih dispozitivov. Sužnje namreč niso imele dostopa do kvalificiranih delovnih mest. Opravljale so najbolj težavna in umazana dela (zbiranje gnoja, odstranjevanje štorov s polij, okopavanje polij, ki jih ni bilo mogoče preorati s plugom). V okviru razvoja suženjske industrijske delovne sile in napredovanja splošne urbanizacije suženjstva ter povečane svobode gibanja sužnjev so bile ženske sužnje tudi disproporcionalno izpostavljene diskurzom, prek katerih so jih »bele« populacije osmišljale kot uničevalke morale in zdravja »bele« skupnosti (glej Lebsack 1982).

Ti diskurzi so bili v veliki meri povezani z destabilizacijo in reartikulacijo samoosmišljanja ter zamišljanja družbenopolitične ureditve s strani »belih« družbenopolitičnih elit. Skokovit porast urbanega suženjstva in hitro napredovanje urbanizacije ter urbanih socio-kulturnih vzorcev delovanja so »bele« elite Juga namreč osmišljale kot subverzivne napram urejenemu, stabilnemu, »dobremu« življenju na ruralni plantaži, kjer so bile hierarhije med »rasami« percipirano očitne, jasne, stabilne in večne. Pri tem napetost med urbanizacijo in industrializacijo ureditev Juga ter kontinuiranim samoosmišljanjem elit prek idej patriarhalne urejenosti družbe vse do odprave suženjstva in vzpostavitve novih industrijskih »belih« družbenopolitičnih elit Juga v obdobju po državljanski vojni ni bila razrešena (glej Blackmon 2008). Hkrati so bili ti procesi, predvsem participacija sužnjev v novi gospodarski ureditvi, percipirana kot socio-ekonomska grožnja s strani sužnjelastnikov in »belih« delavcev. Če so se sužnjelastniki bali, da bo gospodarska aktivnost sužnjev destabilizirala družbeni red in kohezijo v mestih ter posledično destabiliziralo hierarhijo, v okviru katere so plantažniki zasedali mesto elit, so se »beli« delavci bali predvsem konkurence v boju za delovna mesta, čemur so se aktivno uprli (glej Berlin 1998).

Na drugi strani je prav transformacija suženjstva v kontekstu gospodarske diverzifikacije in urbanizacije zagotovila nadaljnji obstoj institucije ter njuno konsolidacijo in razmah, saj je demonstrirala učinkovitost suženjstva kot delovnega razmerja in v veliki meri delegitimirala pozicijo abolicionističnih prizadevanj. Predvsem je spodbila argumente liberalne kritike suženjstva kot neučinkovitega produkcijskega razmerja (Baptist 2014). Argumenti ekonomske učinkovitosti v navezavi na razvijajočo se (znanstveno) rasistično misel 19. stoletja in racionalizacijo suženjstva v smislu benevolentnega dejanja pomoči »naravno« inferiornim

»črncem, nesposobnim samostojnega življenja«, formalizirane tako v državnih kot zvezni zakonodaji, so tako v državah Juga zagotovili intelektualno podstat legitimiranja suženjstva (glej McWhorter 2009).

Kot smo izpostavili, sta gospodarska diverzifikacija v smer večje kompleksnosti, dinamičnosti in heterogenosti ter urbanizacija prispevali k specifični razširitvi strateških možnosti sužnje. Že omenjena mobilnost suženjske populacije je sužnjem omogočila pridobivanje vednosti o njihovem širšem življenjskem prostoru ter nekaterim omogočila, da so zapustili delo na polju in se specializirali v določenih obrteh ali so postali kvalificirani za opravljanje določenih poklicev v okviru novo vzpostavljenih industrij. Kljub zaostrovanju delitev v suženjski populaciji kot tudi širši »črnski« skupnosti, je večanje suženjske in tudi svobodne »črnske« populacije ter njuno prepletanje omogočilo nadaljnji razvoj in utrditev aktivnega skupnostnega življenja. »Črnska« in specifično suženjska skupnost se je postopoma pričela kolektivno upirati. Tehnike upora so pri tem navzele obliko peticij proti sužnjelastnikom, ki so jo množično podpisovali, tako sužnji kot svobodni »črnci« in sicer maloštevilni »beli« abolicionisti Juga. Poleg tega je suženjska skupnosti sistematično uporabljala pobege celotnih družin kot tudi tehnike, ki so poleg pobega prizadele produkcijski proces plantaž, kot so izostanek od dela in kolektivno dogovorjena zmanjšana produktivnost (glej Berlin 1998, Sommerville 2004).

Postopoma so si sužnji tekom 19. stoletja tudi pridobili določen omejen nadzor nad svojim domačim življenjem. Medtem ko se je pomembnost konteksta pokopališča in pogrebov ohranila in utrdila, so se pričele vzpostavljati in/ali nadgrajevati tudi drugi konteksti uporov in alternativnih socio-kulturnih vzorcev. Tako je na primer institucija poroke in zakonske zveze postala domena sužnje, v katero se gospodarji niso vmešavali. Podobno je prišlo do spremembe v religioznem življenju sužnje. Intenziviralo se je evangeličansko prebujanje, ki se je pričelo v predrevolucionarnem obdobju. Neprecedenčno število sužnjev je pričelo prestopati v evangeličansko vero in religiozen kontekst se je konsolidiral kot ključen družbenopolitičen kontekst upora, saj so se v tem kontekstu pričele artikulirati in povezovati ideje posmrtni enakosti ter odrešitve in tuzemske enakosti ter emancipacije (glej Fogel 2000, Raboteau 2004).

Poleg omenjenih kolektivnih in individualnih tehnik uporov so sužnji Juga prakticirali tudi kolektivne nasilne upore, prek katerih so poskušali radikalno spremeniti ureditev v smislu

popolne odprave suženjstva. Mnogo uporov je bilo pri tem zatrtih že pred samo realizacijo. To kontinuirano razkrivanje načrtovanih nasilnih uporov sužnjev in široka medijska diseminacija novic o vedno novih uporih, je med »belo« populacijo Juga intenziviralo strah pred uspešnimi upori ter intenziviralo percepcijo grožnje, ki so jo ureditvi predstavljali organizirani sužnji. Ker so bili osrednji organizatorji načrtovanih uporov predvsem izobraženi sužnji in sužnji-obrtniki, so se pričeli med »belo« populacijo artikulirati diskurzi, ki so zahtevali zaostritev nadzora in kontrole nad sužnji ter omejitev njihovega izobraževanja in posledično njihovega osvobajanja (glej Nielsen 2011, Weinberg 2011, Riley 2014). Ključno prelomno točko je predstavljal sicer prepreden upor sužnja-obrtnika (kovača) Gabriela v Virginij leta 1800, ki je rezultiral v reorganizaciji družbenopolitične ureditve v smer zmanjšanja strateških možnosti delovanja sužnjev in svobodnih »črncev«. Prek sprejema raznolikih zakonov in ukrepov so družbenopolitične elite navezujoč, spodbujajoč ter odzivajoč se na strahove splošne »bele« populacije zaostriale nadzor in kontrolo nad sužnji. Na eni strani so plantažniki sistematično omejili pravico do potovanja sužnjev izven delovnega časa, pri čemer so izvajali tudi medsebojni nadzor in discipliniranje ter kaznovali vsako kršitev v obliki nenadzorovanja gibanja sužnjev. Sprejeta je bila tudi zakonska prepoved izobraževanja sužnjev (pisanje in branje), ki naj bi jo striktno implementirali plantažniki (Schwarz 1982). V luči dejanske in percipirane pomoči, ki so jo sužnjem dajali svobodni »črnici«, se je tudi percepcija nevarnosti te populacije med »belo« populacijo zaostrovala. Pri tem je bila svobodna »črnska« populacija percipirana ne le kot neposredna grožnja, temveč je predstavljala tudi določeno materializirano subverzijo oziroma napad na legitimnost suženjstva. Leta 1806 je bil tako v Virginiji sprejet zakon, ki naj bi zamejil to percipirano nevarnost v veliki meri zamišljano v navezavi na specifične ideje abolicionističnih diskurzov, katerih izraz je bilo kolonizacijsko gibanje, in sicer ideje o nezmožnosti kohabitacije dveh »ras« kot tudi »naravne« vezanosti določene »rase« na državni teritorij (glej Higginbotham Jr in Bosworth 1991). Zakon je namreč zahteval od osvobojenih »črncev«, da v roku 12 mesecev zapustijo Virginijo. Kot kazen za neemigracijo je bila opredeljena ponovna zasušnjitev. V luči, da so določene države ZDA v tistem obdobju prepovedovale imigracijo svobodnih »črncev«, so bili osvobojeni »črnici« primorani razviti raznolike tehnike upora. V sodelovanju z »belimi« abolicionisti so tako prek niza peticij omejevali izvajanje zakona. Kljub negativnim učinkom, ki so jih imeli kolektivni nasilni upori, in večji usmerjenosti suženjske ter svobodne »črnske« populacije na nenasilne tehnike in prakse upora, so bili ti upori tudi tekom 19. stoletja relativno pogosti.

5.8 Rasistični dispozitiv držav severa v porevolucionarnem in antebellum obdobju

Podobno kot v drugih dveh zbiri držav ZDA so bile družbenopolitične ureditve severnih držav v okviru revolucionarnega obdobja destabilizirane, transformirane in reorganizirane. Severne države so edine permanentno prepovedale ter odpravile institucijo suženjstva pred zvezno odpravo in prepovedjo, ki je sledila ameriški državljanski vojni. V tem okviru so predstavljale prvi družbenopolitični kontekst, v okviru katerega so se rasistični dispozitivi držav prilagodili novi družbenopolitični realnosti izhodiščno svobodne »črnske« populacije. Strateške funkcije rasističnih dispozitivov v smislu vzpostavljanja, vpisovanja, utrjevanja, konsolidiranja ter nadziranja družbenopolitičnih meja med percipirano »naravnimi« mejami, med »rasnimi« skupinami »belcev« in »črncev« ter bodisi njihovo kontinuirano privilegiranje bodisi diskriminiranje, deprivilegiranje, marginaliziranje in izkoriščanje z namenom zagotavljanja ter utrjevanja družbenopolitičnega reda ter kohezije in legitimnosti »rasnih« neenakopravnosti, so bile z odpravo institucije suženjstva v severnih državah tako izvajane prek niza novih in/ali reorganiziranih rasističnih diskurzov, praks in tehnologij ter tehnik oblasti. Rasistični dispozitivi severnih držav tako predstavljajo določen prototip dispozitivov, ki so se razvili po državljanski vojni tudi v drugih delih ZDA, s čimer lahko prek njihove refleksije identificiramo temeljne koordinate, temeljne diskurze, prakse (Sebstva) in tehnologije ter tehnike oblasti historično sledečih ameriških rasističnih dispozitivov (glej Feagin 2001, Glenn 2002, McWhorter 2009).

Kljub temu, da so bila v severnih kolonijah določena abolicionistična prizadevanja že prisotna, je ameriška revolucija predstavljala tisti niz dejavnikov, ki je igral ključno vlogo pri radikalni destabilizaciji institucije suženjstva na področju Severa in pričetku kontingentnih, dinamičnih, nelinearnih in heterogenih procesov transformacije v ureditve utemeljene na svobodnih oblikah delovnih in družbenopolitičnih razmerij (glej Blackburn 2011, Brunsmann in Silverman 2014). Pri tem je bil proces odprave suženjstva v revolucionarni in porevolucionarni dobi izjemno kompleksen ter državno-specifičen, saj je bil neločljivo povezan s specifičnimi strateškimi situacijami oziroma oblastnimi razmerji v posameznih severnih državah kot z dogajanjem v okviru revolucionarne vojne in gospodarskimi transformacijami. Proces je bil na eni strani kompleksen zaradi izjemno heterogene koalicije raznolikih družbenopolitičnih skupin, ki so se v državah Severa formirale v prizadevanjih za odpravo institucije suženjstva. V okviru te neformalne koalicije so namreč delovali tako »črni« in »beli« abolicionisti, ki so črpali iz ameriških revolucionarnih diskurzov, prek katerih

so obsojali tiranijo in slavili univerzalne pravice, med drugimi tudi pravico do svobode kot temeljne racionalnosti osvoboditve. Hkrati so v njenem okviru delovali abolicionisti (npr. kvekerji), ki so črpali iz teoloških diskurzov proti suženjstvu. Nadalje so se boju proti suženjstvu pridružili tudi revnejši »beli« sloji, ki so institucijo suženjstva percipirali kot permanentno grožnjo njihovi eksistenci, odvisni od meznega dela ali prodaje na drobno. Proces je bil kompleksen zaradi aktivnega in sistematičnega nasprotovanja družbenopolitične skupine sužnjelastnikov odpravi suženjstva. Na drugi strani je bil kompleksen predvsem zaradi specifične gospodarske in družbenopolitične situacije v različnih državah Severa. Tam, kjer suženjstvo ni bilo pomemben element produkcijskega sistema in delovanja gospodarstva države ter so sužnji predstavljali zelo majhen del populacije, je bilo suženjstvo zelo hitro odpravljeno (glej Franklin 1980, Litwack 2009, Blackburn 2011, Malone 2008). Tako so v Vermontu, Massachusettsu in New Hampshireu zaradi marginalnosti sužnje v gospodarskem in družbenopolitičnem življenju hitro osvobodili sužnje bodisi z amandmajem k ustavi države ali drugim pravnim aktom. V državah Severa, kjer je suženjstvo predstavljalo pomemben element v okviru gospodarskega sistema države in kjer so bili sužnji številčni, je proces osvoboditve potekal počasneje in bil podvržen kontinuiranim pritiskom ter praksam zamejevanja in včasih bolj včasih manj uspešnim poskusom odpravljanja že pridobljenih pravic (glej Malone 2008). Sužnjelastniki v severnih državah, kot sta bili New York in New Jersey, kjer je bilo suženjstvo za delovanje gospodarstva zelo pomembno, so se sistematično upirali prizadevanjem za osvoboditev sužnje. V teh državah je k destabilizaciji suženjskega sistema bolj kot revolucionarni diskurzi, delovanje abolicionistov in pritisk revnejših »belih« slojev, vplivala revolucionarna vojna (Harris 2003). V okviru revolucionarne vojne so bile namreč te države izpostavljene kontinuiranim okupacijam in reokupacijam s strani britanskih ter lojalističnih čet in patriotskih čet. Te okupacije so korenito destabilizirale suženjstvo predvsem zaradi zasege sužnjev nasprotnikov. Normalno delovanje suženjskega sistema je bilo tako radikalno destabilizirano. Sužnji v severnih kolonijah so izkoristili te razmere in več tisoč, jih je v revolucionarni vojni zbežalo ter se večinoma zateklo v svobodne teritorije ali teritorije, ki so jih zasedali Britanci. Beg številnih sužnjev v severnih kolonijah je zadal hud udarec suženjstvu (O'Shaughnessy 2013).

Ameriška revolucionarna vojna je dejansko vzpostavila pogoje možnosti za neposreden napad na suženjstvo. Neposreden napad so omogočile konstitutivne ideje diskurzov, prek katerih so patrioti artikularili in argumentirali neodvisnost, pri čemer so svobodni »črnci« ter »črni« sužnji kot nekateri »beli« abolicionisti instrumentalizirali predvsem idejo univerzalne

človeške enakosti. Kontekst vojne so črni abolicionisti izkoristili, da so ne le artikulirali, temveč tudi diseminirali svoje zahteve o osvoboditvi sužnjev. Črpajoč iz patriotskih diskurzov so vzpostavili lastne protidiskurze, v okviru katerih so artikulirali problematičnost in zavrnili dvojne standarde, na osnovi katerih so bili »beli« Američani upravičeni do svobode, hkrati pa so slednjo odrekli »črncem« (Brunsmann in Silverman 2014).

Pri refleksiji odprave suženjstva v severnih državah ZDA je potrebno poudariti postopnost, nelinearnost, heterogenost in kontingentnost procesa odpravljanja. Kljub sprejetju formalnih časovnih okvirov celovite odprave suženjstva v porevolucionarnem obdobju so države Severa ostale družbenopolitične ureditve s sužnji vse do tretjega desetletja 19. stoletja. Še leta 1810 je v nominalno svobodnih državah živelo še 27.000 sužnjev. Tranzicija v formalno svobodno družbenopolitično ureditev je bila tako dolgotrajen proces, ki ga je spremljalo vzpostavljanje mnogoterih mehanizmov, prek katerih je bila osvoboditev bodisi prestavljena v prihodnost bodisi omejevana v sedanjosti. Kljub *de iure* svobodi so bili »črnci« severnih državah skoraj dve generaciji po revoluciji še izpostavljeni raznim omejitvam svoje svobode, ki so bile bodisi pravne bodisi praktične narave, ki so njihovim nekdanjim gospodarjem omogočale, da so se okoriščali z njihovim delom. Tako imenovana postopna emancipacija je na primer mnoge nekdanje sužnje tesno vezala v podložniški odnos z njihovimi gospodarji vse do srede 19. stoletja in v nekaterih primerih je ta odnos trajal vse do državljanske vojne (glej Berlin 2010). Kljub temu, da je bilo v revolucionarni dobi v severnih državah mnogo sužnjev osvobojenih prek osebne osvoboditve in predvsem odkupa ter so te prakse dosegle raven sistematičnosti, je šele sprejetje zakonov o postopni emancipaciji sprožilo proces celovite odprave institucije. Tako zakoni o postopni emancipaciji kot raznolike tehnike, ki so jih razvili sužnjelastniki, da bi se uprli odpravi suženjstva, in ko to ni bilo več mogoče, da bi nekdanje sužnje eksistenčno vezali nase ter vzpostavili nova razmerja ostre asimetrije moči, ilustrirajo ambivalentno naravo postopne emancipacije v smislu celovite odprave suženjstva kot tudi dolgotrajnost procesa odprave. Nekatero državo Severa so tako že v 80. letih 18. stoletja pričele sprejemati zakone o postopni emancipaciji. Ilustrativen je primer Pennsylvanije, ki je med prvimi sprejela zakon. Ta je na primer predvidel osvoboditev sužnjev po 1808. Hkrati je vpeljal določbo, da otroci sužnjev postanejo svobodni šele z dopolnjenim 28 letom starosti, pri čemer je veljalo enako za otroke teh sužnjev, če se jim rodijo pred 28 letom. Posledično ti zakoni niso bistveno zarezali v dobičke sužnjelastnikov in destabilizirali razmerje med gospodarjem ter sužnjem in med gospodarjem ter osvobojenim sužnjem. Ti so namreč zaradi dejstva nadzora, ki so ga imeli sužnjelastniki nad njihovimi otroci-sužnji, vstopili v nova razmerja

odvisnosti z nekdanjim gospodarjem. Osvobojeni sužnji so bili tako zaradi svojih otrok prisiljeni sklepati izkoriščevalske dolgotrajne delovne pogodbe s svojimi nekdanjimi gospodarji. Le na podlagi takšnih pogodb so jim gospodarji dovoljevali obiske njihovih otrok. Dolgotrajnost situacije »pol svobode« oziroma dolgotrajnost procesa celovitega formalnega osvobajanja lepo ilustrira dejstvo, da je bil v Pennsylvaniji šele leta 1847 sprejet zakon o polni emancipaciji (Nash in Soderlund 1991, Litwack 2009).

Sužnjelastniki so se hkrati tudi aktivno zoperstavljali emancipaciji. Tako so na primer razvili tehniko prodaje svojih sužnjev v sužnjelastniške države Juga in pošiljanja nosečih suženj rojevati v suženjske države z namenom, da bi bili njihovi otroci rojeni v suženjstvu. Kljub intenziviraju pritiska je namreč večina sužnjelastnikov ostro nasprotovala emancipaciji. Pri tem je družbenopolitična skupina »belih« sužnjelastnikov mobilizirala svoj velik političen vpliv v zakonodajnih telesih, sodiščih in množičnih medijih severnih držav. Sužnjelastniki so emancipacijo ne le zavrnili, temveč so sprožili proces celovitega obsojanja prizadevanj za emancipacijo, ki so jo osmišljali kot subverzivno dejanje. V tem okviru so se pričele artikulirati še danes prisotne ideje v okviru ameriških političnih in medijskih diskurzov o bremenu, ki naj bi ga (svobodni) »črnci« potencialno predstavljali za državo, saj naj bi večina ne bila sposobna zaslužiti za preživetje (glej Harris 2003). Z emancipacijo naj bi se tako prekomerno povečalo število ljudi, ki bi jih morala država in davkoplačevalci podpirati. Ti diskurzi so bili tesno prepleteni z idejami naravne lenosti, naravne neproduktivnosti »črnske« populacije. Zagovorniki suženjstva so v svojih diskurzih artikulirali ideje in argumente, ki so jih črpali tako iz Biblije kot iz tedanjih ekonomskih teorij. Suženjstvo so argumentirali sklicujoč se na idejo »gospodarske nujnosti« ali idejo »svetosti« privatne lastnine, prek katerih so v primeru »črnskih« sužnjev izpodbijali liberalne principe naravne enakosti in naravnih pravic. Glede na neposredno realistično grožnjo, ki so jo za suženjstvo predstavljala prizadevanja omenjene kompleksne koalicije, je razumljivo, da je do artikulacije celovitega, koherentnega ter sistematičnega zagovora suženjstva prišlo šele v tem historičnem kontekstu (glej McWhorter 2009). Protinapad sužnjelastnikov in zagovornikov obstoječe družbenopolitične ureditve je bil kljub dejanskosti bistvene razširitve možnosti osvoboditve sužnjev v severnih državah in napredku, ki ga je dosegla koalicija, uspešen v smislu upočasnitve ter v določenih dimenzijah odložitve celovite emancipacije sužnjev v severnih državah. V nekaterih primerih je sužnjelastnikom za določeno obdobje uspelo ponovno zaostri suženjski sistem in zamejiti pravice sužnjev do osvoboditve. Na primer parlament New Yorka je leta 1788 prvič vzpostavil celovito suženjsko zakonodajo in utrdil regulacije, ki

so urejale sistem dednega in doživljenjskega suženjstva (Harris 2003). Kljub temu so se vse severne države ne glede na zelo raznoliko dejansko in formalno napredovanje emancipacije do 1804 zavezale k bolj ali manj postopni emancipaciji sužnjev in odpravi suženjskega sistema (Hodges 1997). Pri tem so sužnjelastniki poskušali ta proces izkoristiti bodisi za realizacijo zadnjih neposrednih dobičkov od svojih sužnjev v obliki ponujanja možnosti osebnega odkupa po visokih cenah bodisi za omenjeno vzpostavitev novih dolgoročnih razmerij gospodarskega izkoriščanja ter izčrpavanja osvobojenih »črncev«. Te prakse so predstavljale pomemben element v kontekstu reorganizaciji družbenopolitične ureditve v procesu odprave suženjstva v smer utrjevanja in perpetuiranja neenakopravnih razmerij med obema družbenopolitičnima skupinama ter vzpostavljanja struktur kontinuiranega gospodarskega izčrpavanja in marginalizacije vzpostavljajoče se afroameriške družbenopolitične skupnosti. Slednja je že v samem izhodišču nosila breme gospodarskega izkoriščanja s strani nekdanjih sužnjelastnikov. Mnogi svobodni »črnci« so bili namreč zaradi revščine prisiljeni ponovno vstopiti v razmerje podrejenosti oziroma pogodbeno služabništvo z bivšim gospodarjem ali so sklenili pogodbeno služabništvo za svoje otroke (glej Berlin 1998, Baptist 2014). »Črni« pogodbeni služabniki so večinoma živeli s svojimi delodajalci, hkrati so imeli ti pravico, da podobno kot nekdanji sužnjelastniki, prodajo delo svojih pogodbenih delavcev. Bolj, ko se je pogodbeno služabništvo pričelo povezovati s »črnci«, s »črnsko« delovno silo, bolj je bilo ravnanje s pogodbenimi delavci podobno ravnanju sužnjelastnikov s svojimi sužnji (Nash in Soderlund 1991). Posledično je postopna emancipacija in njej pertinentna reorganizacija suženjskih delovnih razmerij v druge oblike bolj »svobodnega« izkoriščanja zelo negativno vplivala na možnost osvobojenih sužnjev, da si ustvarijo neodvisna gospodinjstva, avtonomno gospodarsko aktivnost in vzpostavijo lastne ter neodvisne družbenopolitične institucije. Osamosvajanje svobodnih »črncev« od svojih nekdanjih »belih« gospodarjev je tako spremljalo velik porast »črnih« prebivalcev azilov za brezdomce in ubožnic (glej Harris 2003).

Za razumevanje reorganizacije tako družbenopolitičnega razmerja odvisnosti in izkoriščanja med nekdanjimi sužnjelastniki ter osvobojenimi sužnji kot tudi za reorganizacijo celotnega rasističnega dispozitiva v okviru odprave institucije suženjstva v severnih državah je izhodiščno ključno, da izpostavimo, da nezmožnost vzpostavljanja avtonomne skupnosti, avtonomnih gospodinjstev in dejansko svobodnih delavcev ni bila le rezultat izhodiščno strukturno neenakopravnega položaja v okviru družbenopolitičnih dispozitivov družbenopolitične ureditve. Nezmožnost oziroma izjemno otežene možnosti gospodarskega

razvoja skupnosti, je bila namreč dinamičen produkt vzpostavljanja ter kontinuirane implementacije in vzajemnega delovanja rasističnih diskurzov, praks, tehnologij in tehnik oblasti s strani »bele« družbenopolitične skupnosti, da neenakopravnost ohrani, utrdi in kontinuirano nadgrajuje v različnih družbenopolitičnih dimenzijah ter kontekstih. Z drugimi besedami, je bila (in je) dinamičen produkt reorganizacije rasističnih dispozitivov severnih držav. Razlika med posedovanjem bogastva v smislu ekonomskega kapitala in drugih socio-ekonomskih, kulturnih ter političnih oblik kapitala se je posledično med obema družbenopolitičnima skupinama oziroma bolje rečeno kategorijama kontinuirano povečevala zaradi specifične reorganizacije rasističnih dispozitivov, ki so v sicer dinamične strukture povezovali raznolike rasistične tehnike in tehnologije ter jim omogočili njihovo funkcionalno naddoločenost v smislu proizvodjanja učinka »rase« oziroma »naravnih« »rasnih« hierarhij. Pri tem so bili prav učinki teh tehnologij in tehnik v smislu marginalizacije in deprivilegiranja »črnske« populacije instrumentalizirani s strani »belih« družbenopolitičnih elit prek različnih diskurzov v politični in širši medijski sferi kot tudi širši družbeni sferi kot »dokaz« inherentne nesposobnosti »črncev«, s čimer je bila posledica prek vzpostavljanja, utrjevanja, perpetuiranja in diseminiranja rasističnih osmišljanj o »črncih« spremenjena v vzrok »rasne« neenakosti. To je služilo racionalizaciji izključevanja »črncev« iz svobodne družbe oziroma bolje rečeno njihovo hierarhično in neenakopravno vključevanje v različne družbenopolitične sfere ter institucije družbenopolitične ureditve severnih držav, ki je kontinuirano (relativno) poslabševala njihovo socio-ekonomsko in družbenopolitično pozicijo napram »beli« družbenopolitični skupnosti (glej Glenn 2002, McWhorter 2009). Pri refleksiji reorganizacije rasističnega dispozitiva je potrebno izpostaviti, da je ta potekala kontinuirano v smislu kontinuiranega strateškega spopolnjevanja v obliki reartikulacije novih rasističnih diskurzov, geneze in implementacije novih ter reorganiziranih rasističnih tehnik in tehnologij oblasti kot tudi novih praks Sebstva.

Kot smo izpostavili, je reorganizacija rasističnega dispozitiva zajela oziroma je bila prisotna v raznolikih družbenopolitičnih kontekstih in sferah. V okviru reorganizacije rasističnega dispozitiva v gospodarski sferi je potrebno izhodiščno izpostaviti osrednji proces, ki je zaznamoval osvobojeno »črnsko« populacijo in spremenil demografsko strukturo severnih mest, in sicer proces migracije iz ruralnih območji držav v urbana središča. Ta migracija je bila na eni strani produkt izjemne revščine, s katero so se soočali ruralni osvobojeni sužnji in na drugi strani reorganizacije tehnik sistematičnega ekonomskega izkoriščanja osvobojenih »črncev« s strani »belih« kmetov. Osvobojeni »črnci« so posledično imeli dve možnosti

bodisi *de facto* izgubiti svojo svobodo in se zaradi golega preživetja podrediti »belim« kmetom bodisi migrirati v mesta. Mnogi med njimi so se odločili, da migrirajo v mesta. Poleg migracij iz ruralnih področji severnih držav so na večanje svobodne »črnske« populacije mest vplivale migracije svobodnih »črncev« južnih držav, ki so jih povzročili izključujoči zakoni teh držav sprejeti v 90. letih 18. stoletja. Ti zakoni so namreč na eni strani prepovedali vstop svobodnih »črncev« na njihove teritorije na temelju ideje destabilizacije »naravnega« reda in hierarhije med »rasami«, ki so jo že s svojim obstojem predstavljali svobodni »črnci«. Na drugi strani so nekatere države Juga kot obvezen korak v procesu osvoboditve sužnja opredeljevale tudi njegov odhod iz države. Migracije svobodnih »črncev« v mesta severnih držav ZDA konec 18. in v začetku 19. stoletja so odločilno vplivale na prevladujočo urbanost afroameriške skupnosti v severnih državah (glej Harris 2003, Berlin 2010). Poleg večanja populacije svobodnih »črncev« v urbanih središčih Severa je to populacijo določalo specifično spolno neravnotežje, saj so bile ženske številčneje od moških. To neravnotežje se je ohranjalo vse do 20. stoletja. Spolno neravnotežje v mestih je bilo bistveno manjše, kot je bilo neravnotežje v ruralnih področjih, kjer so moški predstavljali veliko večino skupnosti (Glenn 2002). Povečana svobodna »črnska« populacija mest je s strani tako »belih« elit kot revnejših »belih« družbenopolitičnih elit spodbudila razvoj rasističnih tehnologij in tehnik oblasti ter diskurzov, prek katerih so poskusili na eni strani utrditi družbenopolitične hierarhije ter zagotoviti družbenopolitični red in kohezijo »bele« skupnosti na drugi strani pa obraniti in utrditi svojo materialno eksistenco ter družbenopolitični položaj napram »črnski« populaciji. Posledično je bila sistematična emancipacija v kontekstu urbanih središč Severa in rast svobodne »črnske« populacije tesno povezana s hkratnim poslabšanjem materialnega položaja urbanih »črncev« kot njihovega statusa v gospodarstvih severnih držav (glej Litwack 2009). Emancipacija tako ni prinesla izboljšave materialnega položaja »črnski« skupnosti predvsem zaradi raznolikih rasističnih tehnologij in tehnik, prek katerih so bili na trgu dela kontinuirano diskriminirani, deprivilegirani, marginalizirani in napram »belim« delavcem disproporcionalno izkoriščani. V tem okviru so bili sistematično izključeni iz opravljanja kvalificiranih poklicev in dobro plačanih delovnih mest. Pri tem jim je bilo v veliki meri onemogočeno, da bi se izučili za določene kvalificirane poklice. Hkrati so tudi mnogi kvalificirani »črni« delavci, nekdanji kvalificirani sužnji, zelo težko našli delo v svojih poklicih, saj so »beli« delodajalci svobodne »črnce« zaposlovali le za nekvalificirana dela in ne za kvalificirana delovna mesta. Ta so bila izhodiščno rezervirana zgolj za kot »bele« pripoznane in percipirane posameznike. Posledično so se glede možnosti opravljanja kvalificiranih poklicev osvobojeni »črnci« znašli v slabšem materialnem položaju kot pred

osvoboditvijo, ko so jih gospodarji izučili za in so opravljali kvalificirane poklice. Svobodni »črnci« severnih držav so bili tako prevladujoče zaposleni kot nekvalificirani delavci. Tehnike in tehnologije »rasne« stratifikacije in segmentacije trga dela so »črnce« »usmerjale« tudi v specifične poklice, ki so jih pred tem opravljali predvsem gospodinjski sužnji. Storitveni sektor se je tako vzpostavil kot eden ključnih, v katerih so se lahko svobodni »črnci« zaposlovali. Prevlada svobodnih »črncev« med kuharji, pericami, šiviljami, vozniki, vrtnarji, frizerji, dimnikarji in služabniki tako ni bila naključna, temveč v veliki meri rezultat načrtnih prizadevanj izključevanja sužnjev iz dobro plačanih poklicev in delovnih mest ter hkratnega vzpostavljanja določene kontinuitete s suženjskimi poklici, s čimer so bili ti poklici v družbenih diskurzih osmišljani in reprezentirani kot manjvredni ter primerni zgolj za »črnce«. Poleg manjvrednosti teh poklicev se je med »belo« populacijo utrdila in nadalje razvila predvsem percepcija »naravnosti« služenja »črncev« »belcem« (glej Glenn 2002). Na poslabšanje položaja »črncev« na trgu dela je negativno vplival tudi приход migrantov iz Evrope, predvsem Ircev in kasneje Vzhodnoevropejcev, ki so jih »beli« delodajalci preferirali napram »črncem«, s čimer so nove sicer »ne čisto bele« družbenopolitične skupine integrirali v obstoječo »rasno« hierarhijo in družbenopolitično ureditev ter posledično zagotovili red in kohezijo ter ureditve (glej Ignatiev 1995). Evropski priseljenci so namreč zelo hitro prevzeli tako prakse Sebstva kot diskurze in tehnike rasističnega dispozitiva z namenom izboljševanja svojega položaja na račun slabšanja položaja »črncev« ter distanciranja od »črncev« kot antinorm ureditve. Posledično so se svobodni »črnci« zelo težko avtonomno preživljali in generirali bogastvo skupnosti predvsem v kontekstu pogostih gospodarskih kriz, v katerih so bili prevladujoče pod udarom nekvalificirani poklici in s tem »črnska« delovna mesta. V kontekstu refleksije »rasne« stratifikacije oziroma rasializacije trga dela je ključno tudi to, da ta prevladujoče ni bila izvedena prek formalnih ukrepov v obliki sprejete zakonodaje ali intervencij državnih aparatov, temveč je bila vzpostavljena prek neformaliziranih, a hkrati institucionaliziranih tehnik in tehnologij ter diskurzov in praks Sebstva, pri čemer so bile te nadgrajene z neinstitucionaliziranimi tehnikami predvsem »belih« delavcev, kot so fizično nasilje nad »črnskimi« delavci, v kolikor so ti želeli zasesti kvalificirana delovna mesta (glej Doane in Bonilla-Silva 2013). Zgolj kot specifično ključni osmišljani in percipirani poklici in delovna mesta so bili zakonsko regulirani in rasializirani. Tako je zvezni oziroma federalni zakon leta 1810 tudi na področju severnih držav formalno prepovedal svobodnim »črncem«, da postanejo poštarji. Pomen tega poklica postane razumljiv glede na osrednji položaj, ki ga je imela pošta v ameriški družbenopolitični ureditvi, saj šlo namreč za eno od osrednjih prvotnih integrativnih institucij ameriške družbenopolitične ureditve, prek katere se je vzpostavljala

med populacijami držav zavest o skupni ameriški družbenopolitični skupnosti, v okviru katere so »črnci«, prevladujoče osmišljani kot »nepravi« pripadniki, kot »nečlani« (glej Litwack 2009). Pošta je tako igrala simbolno in praktično vlogo v procesih konstituiranja ter konsolidiranja ameriške nacije kot »bele« nacije. Na drugi strani je bila prepoved utemeljena na percipirani grožnji, ki bi jo zaposlovanje »črncev« kot poštarjev lahko predstavljalo. To delo naj bi namreč nevarno razširilo strateške možnosti delovanja v obliki pridobivanja vednosti in sposobnosti koordinacije uporov, mešanja z drugimi ljudmi ter skupinami in pridobivanja raznolike vednosti o geografiji ter družbenopolitičnih kontekstih kot vednosti o subverzivnih idejah o enakosti in naravnih pravicah.

»Črnska« populacija je bila »rasni« segregaciji, diskriminiranju, marginaliziranju, izključevanju, deprivilegiranju izpostavljena tudi v drugih družbenopolitičnih sferah in kontekstih. Ureditev, temelječa na segregaciji dveh »ras« na vseh družbenopolitičnih področjih, kontekstih in institucijah namreč ni bila iznajdba Juga po državljanski vojni, temveč se je večina praks, diskurzov, tehnologij in tehnik oblasti ter praks Sebstva, pertinentnih segregaciji, razvila v severnih državah tekom antebellum obdobja (glej Potter 1997). Segregacija, utemeljena na idejah oziroma diskurzih »rasne« superiornosti »belcev« in »inferiornosti« »črncev«, ter bodisi percipirano negativnem vplivu, ki naj bi ga imeli bodisi grožnji, ki naj bi jo inferiorni »črnci« predstavljali »beli« populaciji, je v reorganizaciji rasističnih dispozitivov v svobodni družbenopolitični ureditvi Severa imela ključne strateške funkcije. Prek segregacije naj bi se tako ločilo obe »jasno, stabilno, naravno« zamejeni »rasi«, privilegiralo in povečalo strateške možnosti delovanja kot »belim« percipiranim ter prepoznanim družbenopolitičnim skupinam in diskriminiralo, marginaliziralo, deprivilegiralo, izkoriščalo ter radikalno zamejilo strateške možnosti kot »črnim« percipiranim in prepoznanim družbenopolitičnim skupinam. V tem kontekstu so se tudi urbanistične in arhitekturne forme ter prostori vzpostavili kot tehnologije rasializacije v smislu vpisovanja in utrjevanja »naravnih« meja med »rasami« prek »rasnega« hierarhiziranja, privilegiranja, diskriminiranja, deprivilegiranja, marginaliziranja. Segregacija v severnih državah pri tem ni temeljila in bila legitimirana prek formalizacije oziroma uzakonjenja, temveč se je podobno kot na trgu dela vzpostavila ter konsolidirala prek kontinuiranega aplikacije neformalnih bolj ali manj institucionaliziranih tehnologij, tehnik, diskurzov in praks Sebstva. Pri tem so v določenih primerih kot agensi segregacije delovale tudi državne institucije, s čimer lahko govorimo o obstoju tudi določenih formalnih praks in diskurzov segregacije (glej Sundstrom 2003).

Enega od ključnih kontekstov segregacije, ključnih kontekstov geneze in apliciranja tehnik, diskurzov in praks »rasne« segregacije v mestih Severa je predstavljal kontekst segregacije bivališč in sosesk. V tem okviru so se prepletle formalne in neformalne, institucionalizirane ter neinstitucionalizirane tehnike segregiranja svobodnih »črncev« na določena področja urbanih središč, ki so se vzpostavila in utrjevala ter konsolidirala kot geti, kot prostori kontinuirane reprodukcije diskriminiranja, deprivilegiranja in marginaliziranja. Zbirom tehnik segregiranja bivališč in sosesk bi lahko označili za tehnologijo getoizacije, prek katere so družbenopolitične skupine vpete v določeno »rasno« izključevanje, marginaliziranje in deprivilegiranje ter hkrati ekonomsko izkoriščanje. Za svobodne »črnce« je proces getoizacije potekal zelo podobno. Tako je bila večina »črncev« prisiljena v najemanje zaradi pomanjkanja sredstev za nakup. Posledično je relativna manjšina posedovala lastniška stanovanja, s čimer je bila velika večina »črncev« prisiljena najemati stanovanja od »belih« stanodajalcev, ki so jim zaračunavali diskriminacijske najemnine. Hkrati so jim dovolili najemati stanovanja zgolj v določenem področju (najrevnejšem predelu) mest kot tudi v veliki meri zgolj slabo vzdrževana stanovanja. Tehnologija getoizacije je pri tem temeljila tudi na participaciji lokalne »bele« populacije, ki je sama nadzirala »rasno« čistost v svojih soseskah in nasilno odstranila vse »črnce«, ki so se drznili naseliti v teh soseskah. Na drugi strani so lokalne oblasti in državni aparati s svojim bodisi neinterveniranjem ali celo nekaterimi formalnimi ukrepi segregiranja bivališč, segregacijo objektivizirali, naturalizirali in posledično legitimirali (glej Mendieta 2004, McWhorter 2009).

Tehnike in tehnologije ter prakse segregacije so se razvile in konsolidirale prek kontinuirane implementacije tudi na področju storitvenega sektorja, kjer so imeli »črncci« prepovedan vstop v hotele, restavracije in bare oziroma so lahko vstopali le v institucije, ki so bile eksplicitno opredeljene kot namenjene »črncem«. Pri tem je bila ta segregacija vzpostavljena na ravni neformalnih in neinstitucionaliziranih tehnik ter praks posameznih lastnikov teh institucij, ki so se institucionalizirale in so služile tudi kot medsebojna disciplinarna tehnika lastnikov, da so zagotavljali segregacijo. Hkrati so služile za (samo)discipliniranje in rasializiranje družbenopolitičnih skupin kot »belih«, ki so bile disciplinirane v to, da so pričakovale segregacijo, kar so posledično tudi zahtevale. »Črncci« so imeli v te »bele« institucije vstop zgolj kot osebje, ki je opravljalo »naravno« funkcijo streženja »belcem« (Litwack 2009).

Hkrati so se vzpostavile tehnologije »rasne« segregacije na področju storitev prevoza bodisi javnih bodisi privatnih. »Črncem« je bilo tako prepovedano se voziti z vlaki, kočijami, parnimi stroji in vsemi drugimi sredstvi množičnega transporta, v katerih so se vozili tudi »belci«, pri čemer je bila sicer kot najbolj pogosta »rešitev« oziroma tehnika vzpostavljanja meje med »rasami« uporabljeno segregiranje vozil. Tako so bili »črncem« namenjeni zgolj najbolj neudobni in najslabši predeli oziroma sedeži vozila (Potter 1997). Podobno je bila segregacija izvedena v kulturnih ustanovah, kot so gledališča, kjer so morali »črnci« predstave spremljati iz najbolj neugodnih predelov in sedišč gledališč. Nadalje so bili »črnski« otroci segregirani v okviru izobraževalnega sistema, kjer šole večinoma niso bile integrirane in so morali obiskovati inferiorno opremljene ter materialno podhranjene šole, namenjene »črncem«. Pri tem šole niso rasializirale ter posledično privilegirale in inferiorizirale populacije zgolj prek fizične oziroma prostorske ločitve, temveč tudi prek rasistične vednosti oziroma diskurzov, ki so jih posredovale kot tudi rasistične učne snovi, »prilagojene« za »rasno« sposobnost (glej Harris 2003, McWhorter 2009). Segregacija je bila vzpostavljena tudi v religiozni sferi. Cerkve so bile namreč ostro segregirane in bogoslužje je bilo segregirano tako, da se »črnska« ter »bela« populacija nista srečevali, pri čemer so »črnci« morali počakati, da »belci« opravijo obred. Posledično so »črnci« večinoma opravljali bogoslužje v svojih cerkvah. Segregacija se je vzpostavila tudi ob smrti »črncev«, saj ti tudi po smrti niso bili polnopravno pripuščeni v dominantno »belo« družbenopolitično skupnost in posledično niso smeli biti pokopani na »belih« pokopališčih, temveč na alternativnih »črnih« pokopališčih. Pri tem je potrebno izpostaviti, da so dejansko pokopališča predstavljala enega od prvih kontekstov segregacije, saj so to tehnologijo uporabljale že kolonialne »bele« populacije (glej Berlin 2010). Nadalje so bili »črnci« zdravljeni v segregiranih bolnicah ter zaprti v segregiranih zaporih, s čimer so bili posledično izpostavljeni tako inferiornim tehnikam in praksam zdravljenja, prostorom ter zdravstvenem osebju, hkrati so bili izpostavljeni bolj brutalnim in nasilnim disciplinarnim praksam s strani »belega« zaporniškega osebja (Litwack 2009). Pri tem sta oba konteksta, obe družbenopolitični instituciji oziroma zbira institucij, tehnologij in tehnik oblasti, diskurzov ter praks. Sebstva v okviru vzpostavljajoče in konsolidirajoče se ameriške liberalno-nacionalne države utemeljene na liberalno-nacionalni racionalnosti vladanja igrale izjemno ključno vlogo. Oba konteksta sta namreč predstavljala privilegirana in primarna konteksta operacionalizacije biooblastne ter panoptične dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja in njene integracije z rasističnimi dispozitivi (glej Foucault 1975/1977, Jones in Porter 1998). Bolnišnice kot del medicinskega dispozitiva so tako na eni strani izvajale biopolitično regulacijo populacije in

njeno normalizacijo na temelju merjenja, spremljanja ter primerjanja določenih procesov, pertinentnih za populacijo s trendi opredeljenimi kot normalnimi z namenom zagotavljanja zdravja populacije, ki se je v okviru liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja in liberalno-nacionalne ureditev vzpostavilo kot eno od privilegiranih polij vladanja. Na drugi strani so bolnišnice izvajale biopolitično regulacijo populacije z identifikacijo in biopolitičnim »ubijanjem« ter anatomo-političnim discipliniranjem oziroma normativiziranjem kot nenormalnih osmišljanih in percipiranih populacij, kot so bili na primer norci oziroma pripadniki populacije zamejene, osmišljane kot tudi subjektivirane v norce. Umobolnice oziroma azili za nore so služili tako za odstranjevanje in izoliranje te populacije od »normalne« populacije kot za dejansko kreacijo norm normalnega, zdravega in norm nenormalnega, nezdravega ter hkrati subjektivitetnih pozicij umsko zdravega in duševno bolnega. Z drugimi besedami, so umobolnice vzpostavljale nore populacije tako prek praks discipliniranja oziroma normativiziranja v subjektivitetno-pozicijo norca kot vzpostavljanja specifičnih praks Sebstva, ki so bili na voljo pacientom za njihovo subjektivizacijo (glej Petersen in Buntun 1998, Foucault 1974-1975/2003a). V tem okviru postane tudi razumljivo, zakaj je bilo disproporcionalno število »črncev« diagnosticiranih za duševno bolne in zaostale (glej Litwack 2009). To je bilo namreč odraz integracije biooblastnih dispozitivov z rasističnim dispozitivom, v okviru katere je bila populacija »črncev« kot izhodiščno vzpostavljena antinorma ureditve, identificirana kot »nenormalna« in »nevarna« tudi z vidika zdravstvene »nevarnosti«, ki jo je predstavljala. Pri tem je potrebno opozoriti, da so bile statistike o »črnskih« duševnih bolnikih v večini primerov manipulirane in ponarejene. Najbolj eklatanten primer je pri tem predstavljal zvezni cenzus in njegova statistika izvedena leta 1840, v okviru katere so bili ponarejeni podatki za število umsko bolnih »črncev«. Na podlagi cenzusa se je namreč vzpostavila specifična podoba »črncev« kot disproporcionalno bolj podvrženim umskim boleznim, kar je posledično utrdilo v splošni »beli« populaciji prisotno osmišljanje »črncev« kot umsko inferiornih, nesposobnih samoregulacije, nesposobnih samostojnega življenja. Te statistike in cenzus tako niso le zbirale podatke, temveč so utrdile ideje o »črncih« kot ne povsem pripravljenih za »svobodo«. Hkrati so bile te statistike ponarejene prav z namenom vzpostavljanja specifične podobe »črncev« na zvezni ravni ter legitimiranja teh podob na državni in lokalnih ravneh (glej Hickman 1997). Podobno kot bolnišnice in medicinski dispozitiv so zapori ter policijsko-represivni dispozitiv izvajali biopolitično regulacijo populacije in anatomo-politično discipliniranje oziroma normativiziranje posameznikov, pri čemer so za razliko od bolnic in medicinskega dispozitiva kot specifični varnostni dispozitivi namesto zdravja primarno zagotavljali varnost populaciji

pred njenimi »nevarnimi« deli, pred deli, ki so bili percipirani in prepoznani kot kršitelji zakonov, kot posledično kršitelji družbene pogodbe (glej Foucault 1978-79/2008). Pri tem so posameznike kot pripadnike »nevarnih« populacij kaznovali s fizično izolacijo od »nenevarne« populacije prek tehnologije oblasti zapiranja za specifično opredeljen čas vezan na specifično prekrška ali kriminalnega dejanja. Čeprav je bil deklarativen namen zaporov 19. stoletja reforma posameznikov in njihovega discipliniranja ter normativiziranja v prilagojene in normalne člane družbenopolitične skupnosti, so dejansko zapori sokonstituirali subjektivitetno-pozicijo kriminalca v smislu normativiziranja posameznika ter vzpostavitve specifičnega niza praks Sebsta, prek katerih se je posameznik subjektiviziral v kriminalca (glej Foucault 1975/1977). Zapori so posledično prek raznolikih disciplinarnih tehnik od kontinuiranega nadzora, segmentacije zapornikov, individualizacije in vzpostavljanja kontekstov njihovega medsebojnega discipliniranja vzpostavili »nenormalno«, »nevarno« populacijo kriminalcev, ki je bila osmišljana in vzpostavljena kot »nepravi« del skupnosti, kot populacija, ki »pravo«, »normalno« populacijo ogroža ter jo je zato potrebno nadzorovati, disciplinirati in/ali odstraniti. Podobno kot bolnišnice in zdravstveni dispozitivi so se tudi zapori integrirali z rasističnimi dispozitivi. To integracijo lepo ilustrira dejstvo, da so bili »črnci« napram svoji relativni številčnosti že v prvih desetletjih 19. stoletja disproporcionalno zastopani v zaporniški populaciji Severa. Na primer, leta 1826 so »črnci« v New Yorku predstavljali 1/35 populacije države in 1/4 populacije zaporov. »Črnci« so bili namreč kaznovani z zaporom tudi za prekrške, za katere so »belci« dobili zgolj opozorilo. Hkrati so dobivali a priori daljše kazni, zaradi specifičnih vednostnih okvirov (rasističnih diskurzov o »črncih« kot inherentnih kriminalcih), ki so se jih posluževali sodnik in porotniki (glej Litwack 2009, Harris 2003). Pri tem so bili ti vednostni okviri, ti diskurzi racionalizirani in legitimirani prav prek učinkov disproporcionalnega zapiranja »črnske« populacije ter posledične kriminalizacije te populacije. Disproporcionalno kaznovanje in zapiranje »črnske« populacije je bilo neločljivo povezano tako s slabšo kakovostjo njihovih odvetnikov, saj so se uspešni odvetniki samodisciplinirali v smislu, da se niso želeli zameriti potencialnim »belim« klientom. Na drugi strani je bilo neločljivo povezano predvsem z določenimi zakonskimi omejitvami polnopravnega in enakopravnega statusa svobodnih »črncev«, saj jim v večini držav Severa ni bilo dovoljeno zasesti funkcije sodnika ter porotnika. Hkrati tudi v mnogih državah niso smeli pričati proti »belcem«. Poleg tega so na obsodbe vplivale tudi drhali »belcev«, ki so zahtevale obsodbo in grozile ter dejansko realizirale grožnje s fizičnim nasiljem v primeru oprostitev. Zapori so tako skupaj z drugimi elementi policijsko-varnostnih dispozitivov posledično igrali ključno vlogo pri splošni kriminalizaciji »črnske« populacije in

njihovega družbenopolitičnega ter socio-ekonomskega položaja. Lep primer tega je zapiranje »črncev« zaradi potepuštva, ki je bilo neločljivo povezano z njihovim katastrofalnim socio-ekonomskim položajem, proizvedenim prek stratifikacije in rasializacije trga dela, getoizacije ter segregacije izobraževanja in splošnega družbenega deprivilegiranja in marginaliziranja. Revščina »črncev« kot produkt reorganizacije in integracija rasističnega dispozitiva z drugimi družbenopolitičnimi dispozitivi se je v tem okviru na ravni diskurzov in praks transformirala v percipiran produkt inferiornosti in kriminalnosti (Glenn 2002). Učinki rasistične ureditve so bili prek kriminalizacije in diskurzivno-praktičnega vzpostavljanja neločljive povezanosti »črnske« skupnosti s kriminalom posledično dodatno utrjeni in konsolidirani. V tem kontekstu je potrebno izpostaviti ne le abnormalizacijo prek kriminalizacije »črnske« populacije, temveč hkratno normalizacijo »bele« populacije in predvsem legitimacijo ter legalizacijo raznolikih oblik nasilja in raznolikih kriminalnih dejanj, ki so jih posameznik ter skupine, pripoznani in percipirani kot člani kategorije »bele rase«, storili »črnski« populaciji. Ta nasilna dejanja so bila ne le tolerirana in posledično legitimirana s strani nedelovanja državnih aparatov, temveč so bila s strani političnih in medijskih diskurzov kot diskurzov državnih aparatov racionalizirana in legitimirana kot preventivna »obramba« pred »nevarnostjo« »črnske« populacije, ki je bila vzpostavljena kot inherentno kriminalna in nasilna (glej Litwack 2009, Feagin 2012). V kontekstu rasističnega reguliranja in discipliniranja kot »nevarne« percipirane »črnske« populacije s strani policijsko-varnostnih dispozitivov je potrebno omeniti tudi ukrepe, kot so policijske ure ter omejevanje svobodnega potovanja po državah Severa. Svobodna mobilnost je bila namreč percipirana kot nevarna zaradi možnosti, ki jih je dajal »črnski« skupnosti, da se organizira, mobilizira in koordinira ter potencialno kolektivno upre konsolidirajoči se novi rasistični ureditvi. V okviru regulacije mobilnosti »črnske« populacije so bile vzpostavljene in aplicirane tehnike oblasti, ki so se v določenih primerih razširile tudi na širšo populacijo. Ključen primer tega je bilo dokumentiranje, discipliniranje in normativiziranje posameznikov ter reguliranje »črnske« skupnosti prek identifikacijskih dokumentov, ki so jih po zakonu morali »črnci« posedovati in predložiti ob kontinuiranih kontrolah njihovega gibanja (glej Berlin 2010). Pomemben ukrep »zagotavljanja« varnosti »beli« populaciji in posledičnem rasističnem reguliranju ter discipliniranju »črnske« populacije so predstavljale tudi prepoved nošenja orožja in služenja v državnih milicah (glej Litwack 2009), kar naj bi »črnski« populaciji zelo zamejilo možnosti nasilnega upora proti rasistični ureditvi ter posameznim tehnologijam in tehnikam oblasti te ureditve ter utrdili asimetrijo moči med »črnsko« in »belo« populacijo.

Diskriminacija, deprivilegiranje, marginalizacija, segregacija, izkoriščanje, kriminalizacija in abnormalizacija svobodne »črnske« populacije je bila v veliki meri povezana z ambivalentnim in fluidnim statusom nepolnopravnega državljanstva svobodne »črnske« populacije. Status formalnega državljanstva je namreč predpostavljal posedovanje določenih pravic kot tudi zaščito in priznavanje teh pravic s strani državnih aparatov. Tehnika prepoznavanja polnopravnega državljanstva je namreč v okviru liberalno-nacionalne države predstavljala eno od ključnih tehnik zamejevanja demosa oziroma družbenopolitične skupnosti, nacije oziroma populacije, pripoznane kot »prave«, »normalne«, »zdrave« in hkrati eno od ključnih tehnik izključevanja oziroma hierarhičnega vključevanja delov populacij osmišljenih in zamejenih kot »nepravih«, »nenormalnih« ter »nezdravih« (glej Burchell 1995, Nadesan 2008). Pri tem je zamejevanje državljanstva svobodne »črnske« populacije igralo tako vlogo temelja kot bilo pogojevano ter utrjevano z zgoraj izpostavljenimi omejevanji svobode in polnopravnega članstva v ameriški družbenopolitični skupnosti in njenih multiplih družbenopolitičnih sferah ter kontekstih. V refleksiji zamejitve državljanstva »črnske« skupnosti kot enega od ključnih okvirov konstituiranja in delovanja reorganiziranih rasističnih dispozitivov je potrebno izpostaviti ne le pravne implikacije v smislu posedovanja ter zaščite pravic posameznikov, temveč politične implikacije zamejevanja državljanstva. Polnopravno državljanstvo je namreč posameznikom omogočilo polnopravno participacijo v politični sferi oziroma participacijo pri oblikovanju in sprejemanju kolektivno zavezujočih odločitev. Hkrati so se prav prek participacije vpisovale meje »prave« družbenopolitične skupnosti držav. V tem kontekstu politična sfera predstavlja osrednjo sfero, v okviru katere družbenopolitična skupnost prepozna in artikulira problematike oziroma jih politizira ter formulira specifične rešitve z namenom doseganja določenih strateških ciljev. Gre za ključno sfero, v okviru katere so družbenopolitične skupine lahko vplivale na širša družbenopolitična razmerja, institucije in strukture, saj je predmet političnih razmerij regulacija drugih družbenih razmerij (glej Yuval-Davis 1997, Glenn 2002, Dillon in Neal 2008). Posledično postane razumljivo zakaj so si »bele« družbenopolitične elite in druge družbenopolitične skupine, pripoznane kot »bele«, prizadevale v kontekstu reorganizacije ureditve in rasističnih dispozitivov zamejiti polnopravno državljanstvo »črncev« ter njihovo polnopravno participacijo v politični sferi, saj ta družbenopolitični kontekst predstavlja osrednji kontekst, v okviru katerega so možne sistematične spremembe družbenopolitične ureditve tako v smislu novega zamejevanja demosa kot reguliranja lokalnih družbenopolitičnih razmerij, institucij in struktur. Zamejevanje politične participacije in politične dimenzije državljanstva »črnske« populacije je pri tem potekalo tako na ravni političnih diskurzov »belih« elit kot drugih »belih«

družbenopolitičnih skupin kot prek formalnih omejitev osrednjih političnih pravic, med katerimi je bila osrednja predvsem temeljna pravica pertinentna modernemu državljanstvu, in sicer volilna pravica, pri čemer so bile formalne omejitve nadgrajene in/ali nadomeščene z raznoliki neformalnimi rasističnimi tehnikami oblasti (Malone 2008). Na ravni političnih diskurzov so tako politiki Severa ne glede na pripadnost eni od treh osrednjih strank (demokrati, wigi, republikanci), prisotnih v severnih državah 19. stoletja v svojih javnih nastopih, političnih kampanjah, razpravah v državnih skupščinah eksplicitno uporabljali rasistične diskurze, v okviru katerih so inferiorizirali »črnsko« populacijo ter jo osmišljali in reprezentirali kot »nečlanico« »prave« ameriške politične skupnosti (glej Harris 2003, Malone 2008, Litwack 2009). »Črnci« so bili osmišljani kot nesposobni za svobodo, kot nesposobni racionalnega odločanja, kot nesposobni samostojnega delovanja, kot otročji in posledično kot popolnoma neprimerni, da bi igrali kakršnokoli politično vlogo. Njihova družbenopolitična vloga naj bi bila omejena zgolj na gospodarsko sfero kot poceni delovna sila, ki jo je mogoče ekstremno izkoriščati, in ki opravlja nekvalificirana dela, percipirana kot neprimerna za »belo« populacijo.

V okviru formalnega omejevanja volilne pravice svobodnih »črncev« v reorganizaciji družbenopolitičnih ureditev severnih držav je potrebno izhodiščno izpostaviti fluidnost tega formalnega omejevanja volilne pravice »črncev«. Njihova volilna pravica je bila namreč tekom 1/2. 19. stoletja v določenih severnih državah pogostokrat uporabljena kot specifičen inštrument v boju »belih« političnih elit med seboj, saj so podeljevali in odvzemali volilno pravico »črncem« glede na specifične potrebe po glasovih (glej Malone 2008). Kljub določeni fluidnosti njenega omejevanja in ponovne razširitve je bil historični trend v okviru severnih držav omejevanje volilne pravice svobodni »črnski« populaciji. Volilna pravica »črncev« se je namreč pričela dodatno omejevati v kontekstu širjenja volilne pravice »bele« populacije kot dela procesa reorganizacije družbenopolitičnih hierarhij, kohezije in reda z utrditvijo in konsolidacijo solidarnosti med »belimi« elitami ter drugimi »belimi« družbenopolitičnimi skupinami. S postopno odstranitvijo premoženjskega cenzusa, se je tako zaostril »rasni« cenzus kot tudi »spolni« cenzus, saj se je z reorganizacijo ureditve in dispozitivov slojne diferenciacije ter hierarhizacije in rasističnih dispozitivov reorganiziral tudi patriarhalno-seksistični dispozitiv. Ko posledično govorimo o širjenju volilne pravice »bele« populacije je potrebno izpostaviti, da govorimo o »beli« »moški« populaciji. S širjenjem možnosti demokratične participacije »bele« populacije in s širjenjem demosa, se je vzporedno intenziviralo omejevanje volilne pravice »črncev« (glej Glenn 2002). Tako je na primer do 40.

let 19. stoletja 93 % »črnske« populacije živelo v državah, ki so bodisi zelo omejile bodisi odpravile njihovo volilno pravico, pri čemer so vse v določenih preteklih letih dovoljevale participacijo (Litwack 2009). Volilna pravica »črncev« je bila namreč vzpostavljena in percipirana kot grožnja obstoječi rasistični ureditvi predvsem v severnih državah, kjer so »črnici« predstavljali substancialni del populacije ter imeli potencialno odločilno vlogo pri odločanju volitev oziroma bi imeli politično moč (Malone 2008). Pri tem volilna pravica »črncev« ni bila omejevana zgolj formalno in institucionalizirano, temveč tudi prek nasilja »bele« drhali. V historičnih in družbenopolitičnih kontekstih, kjer je bila volilna pravica podana »črncem«, so to omejevali »beli« državljani s fizičnim preprečevanjem dostopa do volišč, pretepanjem »črnskih« volivcev ali vzpostavljanjem kontinuirane grožnje nasilja (Harris 2003).

V okviru refleksije omejevanja polnopravnega državljanstva v severnih državah ZDA je potrebno izpostaviti tudi vpliv zvezne ravni oziroma omejitev, sprejetih na zvezni ravni. Določena nejasnost in ambivalentnost pravnega statusa »črncev« na zvezni ravni je namreč omogočala specifično ter raznoliko zamejevanje državljanstva svobodnih »črncev« v različnih državah Zveze oziroma specifično reorganizacijo družbenopolitične ureditve in rasističnih dispozitivov, ki je potekala v kontekstu doseganja specifičnih strateških ciljev ter specifičnih strateških funkcij »belih« elit in drugih družbenopolitičnih skupin »bele« populacije, kot upora ter prizadevanj svobodne »črnske« populacije. Ta ambivalentnost in nejasnost pravnega statusa svobodnih »črncev« na zvezni ravni je bila odpravljena leta 1857 v eni od ključnih odločitev ameriškega ustavnega sodišča, ki je predstavljalo enega od korakov v državljanstvo vojno, in sicer odločitve v primeru *Dredd Scott v. Sanford*. Odločitev je namreč »razrešila« vprašanje »črnškega« državljanstva na zvezni ravni, saj je posameznike percipirane, pripoznane in dokumentirane v okvir kategorije »črncev« formalno izločila iz politične skupnosti ZDA. Na zvezni ravni je utrdila formalno neenakopraven položaj pripadnikov kategorije »črncev« (Sandford 2007). Pri tem je bila povedna predvsem argumentacija odločitve opredeljena s strani zveznih ustavnih sodnikov. Glavni ustavni sodnik (*Chief Supreme Justice*) Roger B. Taney (1857) je v svoji utemeljitvi zavrnitev statusa državljanstva sužnju Dreddu Scottu, ki se je proti svojemu suženjskemu statusu v deklarativno svobodni državi Illinois na temelju predpostavke svojega državljanstva pritožil na Ustavno sodišče, na eni strani izpostavil, da so pisci in potrjevalci Ustave izhodiščno predvideli izključitev »črncev« iz politične skupnosti, s čimer so jim izhodiščno odrekli državljanstvo. Na drugi strani je Taney odločitev argumentiral sklicujoč se na »historično dejstvo«, da so bili »črnici«

že s strani prvih kolonistov osmišljani kot inferiorna »rasa«, s katero naj se »bela« »rasa« ne bi mešala in družila ter hkrati kot tako inferiorna »rasa«, ki ne poseduje pravic, ki bi naj jih »belci« morali spoštovati. Ta percepcija naj bi bila že v 17. stoletju po Taneyu univerzalno prisotna v osmišljanjih evropskih populacij in naj bi predstavljala aksiom tako moralnega kot političnega ravnanja. Ne glede na socio-ekonomski položaj posameznikov naj bi vsi sprejemali ter delovali v skladu s to splošno percipirano inferiornostjo »črncev«. Posledično naj ne bi bilo mogoče trditi, da so oblikovalci Ustave dejansko »črncem« kot inferiorni »rasi« podelili pravice in privilegije državljanstva. Kot je izpostavil Taney, je zgolj sprememba gospodarske ureditve v severnih državah omogočila odpravo suženjstva, pri čemer po Taneyu sama odprava institucije ni spremenila obstoječe percepcije inferiornosti sužnjev. Podelitev državljanstva »črncev« na bi bila posledično v nasprotju ne le z zgodovinskimi percepcijami hierarhij med »rasami«, temveč tudi obstoječimi percepcijami. Pri tem je Taney (1857) izpostavil tudi prepoved »medrasnih« zakonskih zvez v specifičnih severnih državah (Rhodes Island, Massachusetts), kot prepoved vstopa svobodnih »črncev« na teritorij določenih severnih držav (Conneticut), kot prepoved služenja v državni milici (New Hampshire). Taney je posledično izbrane obstoječe diskurze in prakse rasističnega dispozitiva uporabil za racionalizacijo odločitve o nedržavljanstvu »črncev«. Po Taneyu naj bi odločitev odsevala dejanskost in prepričanja večinske »bele« populacije, pri čemer je dejansko rasistične dispozitive in predvsem predstavljene rasistične diskurze in prakse formalizirala, objektivizirala, naturalizirala ter legitimirala na zvezni ravni. Posledično odločitev ni zgolj odsevala specifično družbenopolitično realnost, temveč jo je dejansko sokreirala na zvezni ravni. Taney namreč ni odrekel pravic do podeljevanja državljanstva posameznim državam, hkrati jim je odrekel možnost, da podeljujejo ameriško (zvezno) državljanstvo ter pravice in privilegije, ki so temu statusu pertinentne. V tem okviru se je navezal na prvi zvezni zakon, ki je naslavljal državljanstvo, in sicer zakon o naturalizaciji iz leta 1790, ki je eksplicitno zamejil možnosti naturalizacije na »bele« svobodne ljudi. Odločitev v primeru *Dredd Scott v. Sanford* hkrati ni bila konsenzualna, temveč je bila dosežena s preglasovanjem dveh severnih sodnikov, ki sta artikulirala nestrinjanje z argumentacijo in hkrati implicitno s prevlado interesov držav Juga v zvezni politiki, ki se je v naslednjih letih intenzivirala do te mere, da je kulminirala v državljanski vojni (glej Goldfield 2011). Nasprotna argumentacija je pri tem temeljila na ideji, da so ne le oblikovalci ustave, temveč tudi praksa porevolucionarnega obdobja, »črnce« osmišljala in jih obravnavala kot pripadnike politične skupnosti (Vishneski 1988).

V luči zgornje refleksije reorganizacije rasističnega dispozitiva severnih držav v raznolikih družbenopolitičnih kontekstih in posledičnega dejanskega omejevanja polnopravnega državljanstva ter politične skupnosti, je argumentacija in nasprotovanje ne le sodnikov, temveč tudi severnih »belih« družbenopolitičnih elit ter drugih »belih« družbenopolitičnih skupin odločitvi na prvi pogled težje razumljiva. Nasprotovanje postane razumljivo z vidika potencialne razširitve specifičnih strateških možnosti južnih »belih« elit napram severnim »belim« populacijam. Za severne družbenopolitične elite in širše »bele« populacije je namreč ključen problem argumentacije odločitve predstavljal njen učinek na prepoved suženjstva v severovzhodnih teritorijih, ki je bila sklenjena z Misurijskem kompromisom leta 1822 (glej Goldfield 2011). Odločitev ustavnega sodišča v zadevi Dredd Scott je namreč kot neustavno opredelila prepoved suženjstva na teh teritorijih, kar je potencialno spremenilo razmerja politične moči, zopet v veliko koristi južnih držav, kar severne elite in populacije nikakor niso bile pripravljene sprejeti. Neposreden rezultat odločitve je bil velik skok popularnosti republikanske stranke, ki je bila glavna zagovornica abolicionističnih idej med velikimi strankami. Mnoge severne države so hkrati v naslednjih letih eksplicitno kršile odločitev Ustavnega sodišča in so podeljevale določene državljske pravice svojim svobodnim »črncem« v kontekstu doseganja lastnih strateških ciljev.

V kontekstu refleksije reorganizacije rasističnih dispozitivov v severnih ureditvah antebellum obdobja je potrebno reflektirati tudi specifično vlogo, ki jo je v reorganizaciji igrala kulturna dimenzija oziroma kulturna družbenopolitična sfera in sfera izobraževanja. Obe sferi, oba zbira institucij, praks, tehnologij in tehnik ter praks Sebstva namreč igrata eno od privilegiranih vlog v kontekstu artikulacije, diseminiranja, populariziranja ter posledičnega vpisa specifičnih razumevanj, specifičnih vednostnih okvirov, specifičnih okvirov subjektivacije in subjektivizacije oziroma specifičnih diskurzov v širšo populacijo (glej Foucault 1978-79/2008, Feagin 2010). Zgoraj reflektirane tehnike in prakse rasistične diferenciacije, zamejevanja, diskriminiranja, marginaliziranja, deprivilegiranja, segregacije ter izključevanja ali hierarhičnega vključevanja v družbenopolitično skupnosti so bile namreč racionalizirane in legitimirane prek vzporednega kontinuiranega nadgrajevanja ter artikulacije rasističnih diskurzov, v okviru katerih so bili »črnci« osmišljani in reprezentirani kot (inferiorna, nerazvita, živalska, neracionalna, otroška, neodgovorna, nesamostojna, nevarna, kriminalna, nezdrava) »rasa«, ki jo mora superiorna »bela« »rasa« nadzorovati, kontrolirati in voditi ter disciplinirati in, ko je »potrebno«, kaznovati (glej McWhorter 2009). Hkrati so bili ti rasistični diskurzi legitimirani in sokonstituirani v okviru dialektičnega procesa s strani

omenjenih praks ter tehnik in predvsem njihovih učinkov na socio-ekonomski ter družbenopolitični položaj »črnske« populacije, ki je bila tako politično, ekonomsko kot socialno in psihološko degradirana. Kulturna in izobraževalna sfera sta pri tem igrali ključno vlogo zaradi svojega privilegiranega položaja v smislu dosega najširše možne populacije predvsem v primeru kulturne sfere kot v smislu osrednje vloge pri vzpostavljanju rasističnih temeljev vednostnih okvirov posameznika, rasističnih temeljev njegove subjektivizacije, rasističnih temeljev njegovega samodiscipliniranja ter posledične socializacije, predvsem v primeru izobraževalne sfere. V kontekstu reorganizacije obeh sfer v okviru širše reorganizacije ureditve in rasističnih dispozitivov so bili tako sistematično artikulirani, diseminirani, popularizirani ter vpisani diskurzi, ki so smešili, inferiorizirali, dehumanizirali ali »črnice« vzpostavljali kot bodisi nevarnost zaradi inherentnega nezdravja, kriminalnosti in nenormalnosti bodisi kot breme zaradi nesposobnosti za svobodo in posledične inherentne odvisnosti od »belcev«. V kontekstu izobraževalne sfere so bili ti diskurzi inferiorizacije »črnice« in hkratnega vzpostavljanja superiornosti »belcev« diseminirani in perpetuirani tako prek učnih gradiv kot samega poučevanja, v okviru katerega so otroci pridobivali vednost o »inherentnih« razlikah med »rasami« tako v smislu fizionomije kot v smislu sposobnosti, moralnosti ter »naravnih« družbenopolitičnih vlog, ki jih lahko pripadniki specifične »naravne« »rasne« kategorije igrajo (glej Nadesan 2008). V okviru kulturne sfere so bili ti diskurzi posredovani prek najrazličnejših medijev, segajoč od časopisov, pamfletov, člankov, literature (pesmi in romanov). Ta sistematičnost in kontinuiranost ter sposobnost doseganja najširšega možnega obsega populacije je posledično rezultirala v zelo homogenih osmišljanjih in reprezentacijah »črnice« v diskurzih, ki so zagovarjali tudi diametralno nasprotne pozicije v smislu zagovora ter nasprotovanja suženjstvu. Ilustrativen primer tega je na primer izjemno popularna knjiga »bele« abolicionistke Harriet Beecher Stowe, Koča strica Toma (*Uncle Tom's Cabin or Life Among the Lowly* – 1852), ki je igrala eno od pomembnih vlog pri mobilizaciji »bele« severne populacije proti suženjstvu in vzpostavljanja pogojev možnosti državljanske vojne. Stowe je namreč poleg izjemno prodorne ilustracije brutalnosti življenja »črnih« sužnjevev na plantažah Juga prek svojih junakov, predvsem Toma, dodatno utrdila in popularizirala osmišljanja »črnice« kot pasivnih, ki se ne upirajo ter se mirno podrejujejo svojim brutalnim gospodarjem. Prek drugih Junakov je reproducirala tudi druge percipirane »črnske« značilnosti, kot je brezskrbnost mladih »črnice« (Sam), tragičnost in seksualiziranost mladih »črnih« žensk (Eliza) in med drugimi domačnost in ustrežljivost starejših »črnih« žensk-mam (Mammy) (glej Fahs 2003). Zelo pomembno vlogo pri vzpostavljanju in perpetuiranju rasistični diskurzov so igrale tudi časopisne karikature, v

okviru katerih so bile poudarjene »grde« fizične značilnosti percipirano pertinentne »črncem«, kot so kodrasti lasje, debele ustnice in temna polt ter vonj. Pri čemer so bile te fizične lastnosti v okviru same podobe povezane z določenimi »črncem« percipirano pertinentnimi negativnimi lastnostmi, kot je na primer kriminalnost, hiperseksualnost, lenost in neumnost (glej Feagin 2010). Med najpomembnejše kulturne kontekste oziroma medije vzpostavljanja, perpetuiranja in populariziranja določenih rasističnih osmišljanj »črncev« lahko prištevamo tudi eno od prvih specifično ameriških form množične kulture ter prvih oblik ameriškega gledališča, in sicer Minstrel predstav, ki so se pričeli popularizirati od 30. let 19. stoletja dalje in postali ključna zabava Američanov tako Juga kot Severa. Te predstave so združevale skeče, varietejske vložke, glasbo, petje in ples, pri čemer so igrali izključno »beli« igralci, ki so nastopali s počrnjenim obrazom, saj so igrali zgolj »črnske« like. Prek teh likov so bili »črnci« rasistično reprezentirani kot neracionalni, otroški, neumni, neodgovorni, brezskrbni, vraževerni in posedujoč smisel za glasbo ter hkrati preseksualizirani in promiskuitetni. Zaradi izjemne popularnosti tako med delavsko »belo« populacijo kot tudi med srednjimi razredi so te predstave igrale ključno vlogo pri diseminaciji, perpetuiranju in populariziranju negativnih reprezentacij ter osmišljanj »črncev« predvsem med deli populacije, ki ni bila pismena. Predstave niso zgolj vzpostavljale okvira osmišljanja »črncev«, temveč so hkrati implicitno vzpostavila okvir samoosmišljanja in zamejevanja »belosti« (glej Ross in Lester 2011). Predstave so namreč implicitno slavile »belost«, ne le družbenopolitičnih elit, temveč predvsem »belih« delavcev, ki so jih posledično distancirale od inferiornih »črncev«, s čimer so predstavljale pomemben niz tehnik oziroma tehnologijo oblasti, prek katere se je hkrati rasistično izključevalo »črno« populacijo in na drugi strani vzpostavljalo skupnost ter solidarnost in kohezijo v okviru »bele« populacije.

V refleksiji reorganizacije rasističnih dispozitivov Severa v antebellum obdobju in vzpostavljanja večine temeljnih koordinat kasnejših ameriških rasističnih dispozitivov je potrebno nasloviti tudi polje regulacije oziroma prepovedi »medrasnih« zakonskih zvez in spolnih zvez oziroma t.i. miskegnacijskih zakonov. Refleksija regulacije tega področja namreč najbolj ilustrativno razkrije osrednjo problematiko rasističnih dispozitivov, in sicer inherentne paradoksalnosti temeljne predpostavke o »naravnem« obstoju »ras« zgoraj reflektiranih rasističnih tehnik in tehnologij oblasti, diskurzov ter praks Sebstva, ki »naravne« »rasne« kategorije dejansko vzpostavljajo, popularizirajo, diseminirajo, konstituirajo, konsolidirajo ter perpetuirajo, pri čemer se kontinuirano soočajo z diskrepancami med diskurzivno in vednostno/znanstveno/vsedružbeno vzpostavljenimi ter zamišljenimi

»rasnimi« kategorijami in dejansko nejasnostjo, fluidnostjo, nedoločljivostjo ter posledično arbitrarnostjo »rasnih« meja in njihovo poroznostjo. Arbitrarnost določitve kriterijev pripadnosti določeni »rasi« lepo ilustrirajo raznolike določitve »determinirajočih« značilnosti posameznikov *qua* pripadnikov določene »rasne« kategorije, ki so bile prisotne v zakonih proti miskegnaciji kot tudi drugih zakonih in formalnih/državnih ukrepih ter ukrepih lokalnih oblasti. Ti so namreč morali domnevno objektivne in znanstvene klasifikacije preliti v formalno razmejevanje »ras«. V luči izjemne pluralnosti tako »rasnih« klasifikacij kot osmišljanj determinirajočih značilnosti »ras« in neobstoja formalno opredeljenih razmejitev »ras« na zvezni ravni so posledično posamezne zakonodaje držav opredeljevale kriterije za »rasno« razlikovanje. Pri tem so zasledovale specifične strateške cilje. Večina se jih je sicer osredotočila na opredeljevanje razlikovanja med »belci/kavkazijci« in »črnci«, pri čemer so se nekatere osredotočile tudi na razlikovanje med »belci« in Azijati/Kitajci ter Mehičani (glej Hickman 1997). Tudi v primerih, ko so bili strateški cilji podobni, so države vzpostavljale raznolike pravne kriterije za »rasno« identifikacijo in razmejevanje. Večina je pri tem uporabljala zbir kriterijev, kot so barva polti, tekstura las, oblika očesa, pri čemer so se vse zakonodaje soočile z dejanskostjo raznolikosti človeških populacij in kontinuiranega prepletanja ter poroznosti meja med domnevno »naravnimi« skupinami. Soočile so se s problemom, kako pravno opredeliti posameznike, ki jih prek domnevno znanstvenih morfoloških kriterijev ni bilo mogoče umestiti v eno ali drugo »rasno« kategorijo (McWhorter 2009). Večina se je v tem okviru zatekla podobno kot kasneje nacisti, kot največji in najbolj brutalni zagovorniki »rasnih« meja in hierarhij, domnevno utemeljenih na znanstvenih dognanjih k ideji porekla, pri čemer tako med državami kot tudi med zakoni iste države ni bilo uniformnosti, kar dodatno ilustrira arbitrarnost in nenaravnost, neobjektivnost, neznanstvenost »rasnih« kategorij (glej Stoler 1997). Na primer v Massachusettsu je bilo v miskegnacijskem zakonu iz leta 1810 opredeljeno, da je oseba, ki ima vsaj šest »kavkazijskih« pradedkov in prababic in posledično dva črnska pradedka ali prababice, »bela/kavkazijska« in se lahko poroči z »belo« osebo. Na drugi strani je zakon v Michiganu iz istega obdobja opredeljeval, da mora imeti vsaj sedem »kavkazijskih« pradedkov in prababic. Tako so po zakonu obstajali ljudje, ki so bili »beli« v eni državi in »črni« v drugi. V nekaterih državah (npr. Tennessee) je bila lahko oseba opredeljena kot »črnc« v okviru miskegnacijskih zakonov in kot »belec« v volilni zakonodaji. Zakonske »rasne« subjektivitetne pozicije so bile posledično lahko za isto osebo izjemno variirale med normo in antinormo hierarhične matrice ureditev. Nekatere države so kot primaren kriterij razreševanja vprašanja umestitve posameznika v »rasno« kategorijo uporabljale morfološke znake, ki so

nadvladali nad poreklom. Na primer v Ohiu so sodišča kot »bele« opredeljevali posameznike, ki so imeli pet ali več prababic in pradedkov, pri čemer to pravilo ni bilo aplicirano, če je posameznik po mnenju sodnika izgledal kot »črnc«. Tako se je dogajalo, da je bil določen posameznik klasificiran kot »črnc« njegova sestra ali brat pa kot »belec«.

Percipirani »rasni mešanci« pri tem izhodiščno niso predstavljali problema le za pravne opredelitve in zamejevanje »ras« ter pravno privilegiranje, diskriminiranje, deprivilegiranje in marginaliziranje specifičnih posameznikov, temveč so že od konca 17. in predvsem od 18. stoletja izhodiščno predstavljali problem materializirane subverzije domnevno jasnih, objektivnih, naravnih ter neprehodnih meja med človeškimi skupinami. Pri tem so se tekom razvoja »rasne«/rasistične znanosti in splošnih družbenih rasističnih diskurzov pričeli vedno bolj osmišljati kot izjemna nevarnost ter kot vir subverzije »naravne« »bele« nadvlade. V 19. stoletju se, kot bomo celoviteje naslovili v naslednjem poglavju, vzporedno s transformacijo znanstvenega osmišljanja telesa in razvoja bioloških organizmov ter posledičnega novega osmišljanja bolezni pertinentnega biooblastni dimenziji liberalno-nacionalne ureditve, spremenijo v izraz in materializirano grožnjo degeneracije »bele rase«, v vir biološkega in moralnega propada, v bolezen oziroma v nosilce degeneracije/bolezni v obliki v njihovi notranjosti skrite inferiorne »rase«, ki jo bodo prenesli na svoje zanamce in s tem okužili »belo«, zdravo, superiorno, normalno populacijo (glej Stoler 1995, 2002).

Transformacije na ravni vednosti in vzporedna reorganizacija ureditev držav Severa, v okviru katerih se je postopoma odpravilo suženjstvo, je vzpostavila kontekst, v katerem so se kljub novo vzpostavljenim in apliciranim ter reorganiziranim rasističnim tehnikam, tehnologijam, praksam Sebstva in diskurzom meje med zamišljeno diskretnimi biološkimi ter družbenopolitičnimi entitetami, ki se jih lahko enostavno identificira v smislu skupnih razrednih interesov, »rasnih« atributov, političnih nagnjenj ter superiorne kulture, percipirano oslabile in postale potencialno bolj porozne (glej Stoler 2002). Ta splošno družbeno vzpostavljena percepcija kot »bele« zamišljene in percipirane populacije je v severnih državah tekom 19. stoletja vodila v intenziviranje ter zaostrovanje nadziranja, zamejevanja in reguliranja »naravnih« meja med »rasnimi« kategorijami. To veliko večjo intenzivnost neformalnih in bolj ali manj institucionaliziranih rasističnih praks, diskurzov ter tehnik oblasti v severnih državah, v državah, ki so odpravile suženjstvo kot tudi postopoma določene druge formalne rasistične zakone in ukrepe, sta identificirala ter reflektirala že dva osrednja preučevalca ameriške družbenopolitične ureditve ZDA, francoza Alexis-Charles-Henri Clérel

de Tocqueville in Comte Gustave Auguste Bonnin de la Bonninière de Beaumont. Kljub temu, da je de Tocquevillova analiza ameriške družbe v njegovem delu *Demokracija v Ameriki* (1835) veliko bolj prominentna in poznana, delovanje rasističnega dispozitiva severnih držav veliko bolj lucidno reflektira de Baeumont v svojem delu *Marie ali Suženjstvo v ZDA: Roman Jacksonianske Amerike (Marie ou l'Esclavage aux Etats-Unis Tableau de moeurs américaines - 1835)*. Oba v svojem delu zaostrovanje rasističnih dispozitivov Severa v okviru njihove reorganizacije ob odpravi suženjstva in vzporedno širjenje demokratične participacije ter svobode »bele« populacije reflektirata kot konstitutivno za samo ameriško »rasno« oziroma rasistično družbenopolitično ureditev. Hkrati oba ilustrirata problematičnost idej o razgradnji rasističnih diskurzov ob soočenju posameznikov in skupin z družbenopolitično realnostjo nejasnosti ter fluidnosti meja med »rasami« in prikažeta ravno obraten proces zaostrovanja rasističnih tehnologij, diskurzov ter praks s strani dominante »rasne« kategorije. Pri tem de Tocqueville za razliko od de Beumonta ne poda kritike rasistične ureditve, temveč jo osmišlja kot naravno konsekvenco naravne nezmožnosti kohabitacije dveh »ras«, neposredno utemeljeno na Jeffersonovi rasistični misli, ki je reartikulirala in modernizirala puritanske diskurze »rasne vojne« (glej Tocqueville 1961). Na drugi strani de Beumont v svojem romanu prek zgodbe Marie in njenega brata Georga poda ne le izjemno kritiko severne rasistične ureditve, temveč tudi izjemno lucidno analizo delovanja rasističnih dispozitivov v kontekstu regulacije »med rasnih« spolnih zvez v severnih državah ZDA. Marie in Georga namreč s svojim obstojem predstavljata subverzijo jasnih »rasnih« meja, saj sta po izgledu »belca« imata pa »črne« prednike. Poleg tega sta glede na socio-ekonomski položaj člana višjega srednjega razreda in kot taka materialno preskrbljena, pri čemer tudi v tej dimenziji subvertirata jasne »rasne« meje, saj nista revna in marginalizirana. Zgodba je zanimiva predvsem z vidika analize reguliranja spolnih zvez v okviru reorganiziranih rasističnih dispozitivov. Marie kot glavna protagonistka se namreč želi poročiti s francoskim plemičem Ludovicom, kar ji je nasilno preprečeno.⁷⁵ Pri tem je ključno to, da se zgodba odvija v New Yorku, severni državi, kjer miskegnacijski zakoni nikoli niso bili sprejeti. Poroko tako ne preprečijo zakoni ali drugi formalni ukrepi, temveč je preprečena prek uporabe neformalnih rasističnih tehnik oblasti, in sicer nasilja »bele« drhali, ki je

⁷⁵ Da zgodba temelji na določenih resničnih dogodkih, s katerimi se je soočil de Beumont, lepo ilustrira resnična zgodba Williama Allena, relativno svetlopoltega »črnca«, ki je uspel doseči univerzitetno izobrazbo ter postal profesor na New York Central College. Leta 1853 se je želel poročiti z »belo« žensko in ko je za to izvedela njena družina ter širša lokalna »bela« skupnost, je ta »bela« drhal nasilno preprečila poroko, pri čemer ji ni uspelo »kaznovati« in ubiti Allena (glej Feagin 2010).

posledično enako ali celo bolj učinkovita kot formalne tehnike prepovedi.⁷⁶ Zgodba razkrije tudi specifične subjektivitetne pozicije in prakse prilagajanja ter upora, ki so v okviru rasističnega dispozitiva dostopne populaciji kategorizirani, percipirani in prepoznani kot »črni«. Marie se namreč v svojem samoosmišljanju, samoidentificiranju oziroma subjektiviziranju vzpostavlja kot inferiorna in ponižno sprejemajoča vseprisotni rasizem. Na drugi strani George na vseprisotni rasistični dispozitiv odgovori z nasiljem, ki zopet izhaja iz njegovega samoidentificiranja in subjektiviziranja kot inferiornega posameznika (glej Kohn 2002). Prek njune smrti, pri čemer Marie umre zaradi bolezni, George pa v oboroženem uporu, zgodba lepo ilustrira tudi Foucaultov (1975-76/2003b) uvid v specifično dimenzijo delovanja liberalno-nacionalne države, in sicer biooblastno regulacijo populacije, kjer so »nenormalne«, »neprave«, »nevarne« »rase« in druge, kot »nenormalne« vzpostavljene družbenopolitične skupine izpostavljene biooblastni/biopolitični smrti. Pri tem ta smrt prevladujoče ni dosežena prek fizičnega uničenja, temveč prek regulatornih mehanizmov izključevanja nezaželenega, »nevarnega« in »nenormalnega« dela populacije. Ta dimenzija liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja je bila v ureditvi antebellum obdobja šele v fazi postopnega vzpostavljanja. Na drugi strani zgodba razumljivo zaradi želenega dosega dramatičnega učinka ne naslovi oziroma ne nakaže širokega razpona upornih praks Sebstva in tehnologij ter tehnik, diskurzov in institucij uporov, ki jih je »črnska« skupnost držav Severa razvila v okviru prilagajanja ter odzivanja na reorganizacijo rasističnih dispozitivov v procesu odprave suženjstva. »Črnska« populacija namreč ni igrala vloge pasivnih žrtev, temveč se je kontinuirano upirala, kontinuirano je razvijala in adaptirala ter aplicirala raznolike prakse upora, segajoč od individualnih do kolektivnih ter vezanih na kontekste represije, diskriminacije, izkoriščanja in marginaliziranja in presegajoč te kontekste (glej Harris 2003, Malone 2008, Berlin 2010). Kolektivna aktivnost »črnske« populacije (svobodnih in sužnjev) je namreč igrala eno od ključnih vlog v heterogeni koaliciji družbenopolitičnih skupin, ki je dosegla sicer postopno odpravo sužnjev. Pri refleksiji upornih praks »črnske« (svobodne) populacije Severa je potrebno izpostaviti, da je bil njihov izhodiščni položaj radikalno različen od položaja sužnjev in svobodnih »črncev« južnih držav oziroma so imeli bistveno razširjene strateške možnosti delovanja. Kljub izjemno težkem socio-ekonomskem položaju oziroma vsesplošni revščini in izpostavljenosti kontinuirani diskriminaciji, deprivilegiranju ter marginaliziranju je »črnce« Severa determiniral sicer omejen status formalno svobodnih

⁷⁶ Učinkovitost neformalnih tehnologij preprečevanja miskegnacije delujejo tudi danes, saj »medrasni« zakoni v ZDA predstavljajo zgolj 4,6 % vseh zakonov med populacijo, kategorizirano kot »črno« in vsega 0,4 % med populacijo kategorizirano kot »belo« (Fryer 2007).

posameznikov, kar so v svojih kritikah položaja severnih »črncev« in hkratnem zagovarjanju benevolentnosti institucije suženjstva južni zagovorniki suženjstva venomer utišali skupaj z utišanjem izhodiščne brutalnosti suženjstva. Zaradi svojega svobodnega formalnega statusa namreč svobodni »črnci« Severa niso mogli biti prodani ne kupljeni. Hkrati niso bili izpostavljeni diktatu in samovolji gospodarjev. Poleg tega jih noben ni imel pravice ločiti od njihovih družin. Nadalje so lahko politično delovali in za svoje delovanje niso bili formalno kaznovani kot na Jugu. Združevanje in organiziranje severnih svobodnih »črncev« tako ni bilo soočeno s terorjem državnih aparatov (glej Malone 2008).

Kljub formalnim in neformalnim omejitvam so imeli svobodni »črnci« Severa vsaj potencialno možnost, ki so jo nekateri tudi dejansko izkoristili, da izboljšajo svoj socio-ekonomski in politični položaj. V tem kontekstu so lahko in so se organizirali ter formulirali raznolike peticije, prek katerih so naslavljali percipirane krivice in določene problematike s katerimi so se soočali. Hkrati so objavljali časopise in članke ter se povezovali z »belimi« radikalnimi abolicionisti z namenom postopnega izboljšanja lastne pozicije. Na eni strani so prek teh aktivnosti poskušali subvertirati rasistične diskurze in delegitimirati suženjstvo v osmišljanjih ter percepcijah severnih »belih« populacij. Pri tem jim je to uspelo v okviru kontinuiranega bolj ali manj nasilnega nasprotovanja njihovim prizadevanjem s strani državnih oblasti kot splošne »bele« populacije. Že s svojim sistematičnim delovanjem so do določene mere subvertirali podobo »črncev« kot pasivnih, podredljivih in pohlevnih »očetov Tomov« (glej Litwack 2009). Na drugi strani so svobodni »črnci« pričeli vzpostavljati institucije in prakse Sebstva ter tehnike upora, prek katerih so si prizadevali realizirati in razširiti pravice ter možnosti, ki so jih pridobili z *de iure* osvoboditvijo in vzpostaviti specifično lastno kulturo ter si prek teh praks, institucij in miselnih okvirov prizadevali kljub raznolikim omejitvam realizirati priložnosti, ki jim jih je prinesla formalna osvoboditev. V okviru severne »črnske« skupnosti se je tako pionirsko aplicirala tehnika upora ob osvoboditvi, in sicer preimenovanje, ki je bilo hkrati simbol svobode ter dejanje upora. Namesto pejorativnih imen, ki so jim jih nadevali sužnjelastniki (npr. Cezar, Pompej, Miloščina-Charity, Bogastvo-Fortune ipd.), so si nadedli »navadna« imena prisotna v »beli« ameriški skupnosti (npr. Jim, Betty, Joe, Bill). Hkrati so si pričeli nadevati priimke, ki so bili v afroameriški skupnosti severnih držav ZDA predvsem vezani na dejanje osvoboditve in stanje svobode. Tako so si nadevali priimke kot so Freeman, Newman ipd. Mnogi so prevzeli tudi razširjene priimke »belcev«, pri čemer so se izogibali priimkom velikih sužnjelastnikov (glej Berlin 1998).

Kot smo izpostavili, so svobodni »črnci« postopoma poleg raznolikih tehnik, diskurzov in praks upora vzpostavili specifične institucije, prek katerih so poskušali izboljšati dobrobit skupnosti ter vzpostaviti alternativne emancipatorne vzorce ravnanja, delovanja in osmišljanja ter subjektivizacije. Ene od ključnih institucij, ki so se pojavile v postrevolucionarnem obdobju so bile tako imenovane afriške cerkve. Te so bile ene od osrednjih institucij in zbirov praks, tehnik ter diskurzov, prek katerih se je afirmirala afroameriška skupnost.⁷⁷ Afriške cerkve so predvsem zaradi obljub o odrešitvi in možnosti nadzora nad lastno usodo privabljale številne »črnske« vernike (glej Berlin 2010). V večini kontekstov so se afriške cerkve vzpostavile kot osrednje organizacije skupnosti. V nekaterih so se kot take vzpostavile druge institucije kot so na primer bratovščine. Te institucije so skupnosti svobodnih »črncev« Severa služile kot varni okviri in temelji, na katerih so naslavljali probleme, ki so pestili svobodno »črnsko« skupnost. V »črnskih« institucijah so se »črnci« izobraževali, izobraževali so svoje otroke, skrbeli so za svojo varnost, načrtovali prihodnost in se branili pred ugrabitelji, ki so ugrabljene svobodne »črnce« prodajali v države, kjer je bilo suženjstvo še obstoječe. Povsod v severnih državah so imele te organizacije politični značaj v smislu, da so intervenirale v polje političnega. Te organizacije so javno obsojale suženjstvo in »rasno« diskriminacijo, deprivilegiranje, marginaliziranje ter segregiranje. Hkrati so zahtevale polnopravno vključitev svobodnih »črncev« v ameriške družbenopolitične institucije oziroma zahtevale so polnopravno državljanstvo (glej Malone 2008, Litwack 2009). V okviru teh institucij se je formirala tudi »črnska« elita, ki je bila izbrana na osnovi svojega bogastva, svojih sposobnosti, delavnosti in vednosti. Prek predavanj, ki so jih izvajali v okviru organizacij, so predstavniki »črnske« elite »črnski« skupnosti predavali o pomenu naporenega dela, skromnosti, zmernosti oziroma o protestantskem duhu kot osrednjem ethosu ameriške družbenopolitične ureditve. Elita in organizacije so tako igrale določeno ambivalentno vlogo napram »belskim« družbenopolitičnim institucijam, ki so dominirale ameriško družbenopolitično ureditev, saj so na eni strani afirmirali subjektiviteto svobodnih »črncev«. Hkrati so legitimirali izkoriščevalsko rasistično ureditev vzpostavljeno v kontekstu odprave suženjstva. Njeni interesi nikoli niso bili popolnoma enaki z interesi celotne skupnosti, saj so predstavniki »črnske« elite delovali podobno kot druge elite v smislu hkratnega članstva in nečlanstva v skupnosti, katere predstavniki so bili. Tako ni presenetljivo, da so se tudi v

⁷⁷ V tem historičnem in družbenopolitičnem kontekstu se pridevnik afriški/o/a v »črnski« skupnosti vzpostavi kot povezovalni pridevnik. Hkrati je naslovil in afirmiral različnost ter enotnost severne »črnske« skupnosti (Berlin 2010).

afroameriški skupnosti vzpostavile družbenopolitične delitve, hierarhije in neenakosti oziroma, da so tudi v okviru »črnske« skupnosti delovali patriarhalno-seksistični dispozitivi ter dispozitivi slojne diferenciacije in hierarhizacije. Pri tem so kot prostor mediacije med vzpostavljaljočo se »črnsko« elito (srednjim razredom) in revnimi »črnci« delovale predvsem afriške cerkve (glej Franklin 1980, Berlin 2010).

V okviru »črnskih« družbenopolitičnih institucij antebellum obdobja so »črnske« elite pozornost namenile tudi vpeljavi jasnih procedur, ki so bile podobne parlamentarnim oziroma subjektivizaciji posameznikov v politične subjekte. Kot tehniko v okviru tega prizadevanja lahko izpostavimo na primer javne izjave »črnskih« elit, ki so jih lansirali v imenu institucij. Te so bile namreč skrbno pripravljene z obsežnim citiranjem klasičnih del s čimer so »beli« ameriški skupnosti hoteli dokazati, da so civilizirani, delovni ljudje, ki si zaslužijo polnopravno državljanstvo in polnopravno članstvo v ameriški naciji. Vendar so »beli« Severnjaki zavračali njihove peticije ter se norčevali iz njihovih prizadevanj vse do 50. let 19. stoletja, ko so se njihova prizadevanja za polnopravno državljanstvo in proti suženjstvu v južnih državah integrirala s strateškimi cilji severnih držav, ki so začele aktivno napadati suženjstvo južnih držav, kar je v 60. letih 19. stoletja vodilo v državljansko vojno (glej Litwack 2009, Blackburn 2011). Nekateri deli »črnske« skupnosti so razvili specifične tehnike upora v obliki nošenja razkošnih oblačil in pričeske. »Črnska« elita jih je posledično percipirala kot nevarnost za njihova integrativna prizadevanja in pripoznanje »črncev« kot polnopravnih članov ameriške nacije ter jih poskušala disciplinirati. Na drugi strani je ta del »črnske« skupnosti svojo estetiko gradil na prepričanju nezmožnosti polne integracije v družbo, ki jo določa »bela« norma oziroma nezmožnosti integracije, ki ne bi zahtevala radikalne transformacije družbe (glej Rael 2002).

Skupnost svobodnih »črncev« oziroma svobodna afroameriška skupnost Severa s svojim delovanjem ni razširila strateških možnosti le sebi, temveč tudi sužnjem Severa ter »črnski« skupnosti Juga. V njenem okviru so se namreč sistematizirale raznolike prakse in tehnike ter diskurzi upora proti suženjstvu. Svobodni »črnci« Severa so razvili in aplicirali celovit zbir tehnik in praks, prek katerih so pomagali sužnjem pri njihovem begu. Svobodna »črnska« populacija je na primer skrivala pobegle sužnje, jim pomagala pri begu in jih integrirala v institucije (Berlin 1998). V tem okviru je potrebno izpostaviti predvsem institucijo, zbir tehnik in praks upora tako imenovane *podzemne železnice (underground railroad)*, ki so jo vodili severni »črni« abolicionisti ob pomoči severnih in južnih »belih« abolicionistov.

Osrednji cilj podzemne železnice je bilo tihotapljenje pobeglih sužnjev iz južnih držav v svobodne severne države prek različnih skrivnih poti, s pomočjo različnih varnih hiš in s pomočjo izkušenih »črncev« tihotapcev. V obdobju delovanja *podzemne železnice* je zbežalo med 25.000 in 40.000 sužnjev, pri čemer je bila uspešnost njihovega bega v veliki meri odvisna od njihove iznajdljivosti, saj so tihotapci zaradi njihove neštevilnosti dejansko lahko pomagali le peščici sužnjev (Gara 2013). Podzemna železnica je bila pomembna tudi za to, ker je generirala prve junake »črnske« skupnosti, na katere so se referirale kasnejše generacije.⁷⁸

⁷⁸ Med temi je potrebno omeniti Harriet Tubman, nekdanjo sužnjo, ki je zbežala na Sever in se kasneje pridružila *podzemni železnici* ter opravila neprecedenčno število misij v Južnih državah, kjer je neposredno pomagala osvoboditi 70 ljudi. Hkrati je delovala kot vohunka v državljanski vojni. V povojnem času je bila ena od najpomembnejših »črnk« v gibanju za žensko volilno pravico (glej Gara 2013).

6. Reorganizacija ameriške ureditve in konsolidacija temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva v drugi polovici 19. stoletja

V sklepnem nizu poglavij se bo naša genealoška analiza ameriškega rasističnega dispozitiva osredotočila na historičen kontekst radikalne destabilizacije ameriške družbenopolitične ureditve v okviru državljanske vojne in povojne rekonstitucije enotne liberalno-nacionalne države ter v okviru njenega neprecedenčnega razvoja konec 19. stoletja. Na eni strani gre za obdobje zadnje radikalne transformacije ameriške ureditve ter njenih konstitutivnih delov, ki je ogrozila obstoj tako enotne ameriške nacije kot enotno ameriško državo. Na drugi strani gre za obdobje, ko se odpravi institucija suženjstva kot osrednja napetost tako politične arhitekture, gospodarske ureditve kot samoosmišljanja kolektivne identitete specifičnih delov Zveze. Posledično gre za obdobje korenite transformacije ureditev držav v državljanski vojni poraženega Juga. Hkrati gre za obdobje širših transformacij ameriške liberalno-nacionalne države, tesno povezanih tako s transformacijami v znanosti, sposobnostjo in legitimnostjo državnih institucij, da intervenirajo v družbenopolitične procese, kot tudi z odzivom na določene lokalne in zvezne politične problematike. Temeljni namen pričujočega niza poglavij je identificirati, analizirati in reflektirati osrednje transformacije ameriškega rasističnega dispozitiva v razmerju do radikalne destabilizacije ureditve v kontekstu državljanske vojne ter v razmerju do ponovnega rekonstituiranja ameriške družbenopolitične ureditve, njene konsolidacije in neprecedenčnega razvoja ter proliferacije institucij liberalno-nacionalne države in neprecedenčne splošne družbene legitimnosti intervencije teh institucij v družbenopolitična razmerja in procese. V tem okviru je namen tako reflektirati nadgradnjo in transformacijo starih ter genezo novih temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva. Hkrati je namen reflektirati vlogo, ki jo je ameriški rasistični dispozitiv igral tako v rekonstituiranju enotne ameriške nacije in enotne liberalno-nacionalne države kot vlogo, ki jo je igral v konsolidaciji in razvoju ter delovanju njenih multiplih novih institucij.

V naših sklepnih korakih analize se bomo oprli na naše določene predhodne ugotovitve, pri čemer so ključne predvsem ugotovitve vezane na osrednji pomen revolucionarne vojne za radikalno transformacijo družbenopolitične ureditve v smer njene radikalne reorganizacije ter idealnega konteksta splošnega vpisa novih problematizacij družbenopolitičnih razmerij, institucij in struktur kot dela nove oziroma nadgrajene liberalne racionalnosti vladanja. Hkrati se bomo oprli na ugotovitve glede širše transformacije rasističnega dispozitiva severnih držav

v antebellum obdobju v okviru njihovega prilagajanja na dejanskost odprave suženjstva in rekonsolidacije že opredeljene temeljne rasistične hierarhične matrice ameriške ureditve prek novih rasističnih tehnologij oblasti, diskurzov in praks Sebstva. Poleg tega se bomo oprli na ugotovitev o povezanosti produkcije vednosti in delovanja oblasti ter posledičnem neprecedenčnem pomenu specifične proizvedene vednosti s strani naravoslovnih ved in politične filozofije o hierarhijah in sposobnosti specifičnih populacij. V tem okviru bomo sledili ugotovitvi o prepletenosti liberalne politične misli in rasistične misli, ki je ilustrativno materializirajo prav ugotovitve vezane na rasistične značilnosti ameriške politične arhitekture, temeljne gospodarske arhitekture in zamejevanja ameriške nacije.

V sledečih poglavjih bomo najprej analitični fokus usmerili na vednostno dimenzijo širših transformacij rasističnih dispozitivov. V tem okviru bomo naslovili tako transformacije na polju znanosti v osmišljanju različnosti med zamejenimi kategorijami populacij in hierarhij med njimi ter transformacije na polju razumevanja delovanja organizmov, bolezni, patologije, dednosti in degeneracije ter transformacije na polju razumevanja vojne, pri čemer bomo v slednjem kontekstu poskušali reflektirati agresivnost modernih intervencij liberalno-nacionalne države. To bomo navezali na analizo transformacij na polju racionalnosti vladanja v liberalno-nacionalni državi, v okviru katere bomo analizirali predvsem pojav biooblastne dimenzije v delovanju oblasti v smislu kontinuirane in sistematične normalizacije ter preprečevanja nevarnosti za normalne populacije. Nato bomo analizo preusmerili na refleksijo državljanske vojne s fokusom na temeljne učinke, ki jih je ta vojna imela na ameriško liberalno-nacionalno državo in so pertinentni za konstituiranje temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva. V nadaljevanju bo analitični fokus usmerjen na celovito transformacijo rasističnega dispozitiva Juga v okviru procesov reintegracije južnih držav v ponovno enotne ZDA in z njo povezani odpravi suženjstva kot temelja družbenopolitične ureditve teh držav. Poudarek bo dan na konstituiranju in značilnosti ureditve formalne rasistične segregacije imenovane Jim Crow. V sklepnem poglavju bomo analizirali zadnjo osrednjo transformacijo ameriške liberalno-nacionalne države v okviru operacionalizacije že izpostavljene biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja prek neprecedenčnega širjenja državnih institucij in večanju njihove sposobnosti kot tudi njihovi vsesplošni legitimnosti, da sistematično in kontinuirano intervenirajo v družbenopolitične procese in razmerja. Pri tem se bomo specifično osredotočili na vlogo ameriškega rasističnega dispozitiva v okviru te transformacije in samem delovanju teh institucij, kot posledično na

transformacije ameriškega rasističnega dispozitiva v teh procesih v smislu konstituiranja njegovih zadnjih temeljnih koordinat.

6.1 Geneza novih znanosti, razvoj nove dimenzije politične racionalnosti in transformacija rasistične vednosti

Kljub temu, da je bila produkcija sistematične vednosti tesno povezana z delovanjem oblasti že vsaj od 17. stoletja naprej, je ta povezanost dosegla v okviru konstitucije, konsolidacije in delovanja liberalno-nacionalnih držav konec 18. ter predvsem v 19. stoletju historično neprecedenčne razsežnosti v luči neprecedenčnega razvoja polij državnega reguliranja kot sposobnosti državnih aparatov in širših družbenopolitičnih dispozitivov, da penetrirajo v in regulirajo neprecedenčen razpon družbenopolitičnih razmerij ter procesov. Pri tem je bila tako razširitev polij reguliranja kot sposobnosti reguliranja pogojevana in je pogojevala razvoj specifičnih kodificiranih ter sistematiziranih vednosti. V 19. stoletju smo tako priča neprecedenčnemu razvoju raznolikih znanosti in ved. Znanost se namreč vzpostavi kot privilegirana in temeljna forma vednosti liberalno-nacionalne države ter se neločljivo poveže z delovanjem tehnologij in tehnik oblasti, praks Sebstva ter artikulacijami/vsebinsko diskurzov (glej Foucault 1975/1977, 1975-76/2003b, Guillaumin 1995, Stoler 2002, Nadesan 2008). Osrednji položaj v kontekstu delovanja oblasti so znanosti zasedle prek zamišljane in percipirane objektivnosti, nevtralnosti ter predpostavljene ločenosti od delovanja oblasti. Resnice teh znanosti v liberalno-nacionalni državi zasedajo osrednji položaj tako v kontekstu osmišljanja družbenopolitične realnosti kot zmožnosti delovanja oblasti ter kontekstu osmišljanja družbenopolitičnih hierarhij in konfliktov.

Preko novih naravoslovnih in družboslovnih znanosti kot tudi prek kodifikacije medicine se v liberalno-nacionalni državi vzpostavijo specifična polja vidnosti, specifična polja intervencije, specifične kategorije posameznikov ter klasifikatorne sheme populacije in posledično specifične družbenopolitične skupine, ki v kontekstu teh vednosti dobijo status objektivnosti, nevtralnosti ter neproblematičnosti (glej Nadesan 2008). Nove znanosti so vzpostavile in naturalizirale delitve družbenopolitične realnosti liberalno-nacionalne države na raznolike sfere, pri čemer so se kot osrednja polja intervencije vizualizirala ter uokvirila država, trg/gospodarstvo, civilna sfera/družba ter populacija (njej pertinentni procesi) in posameznik (um in telo). V tem kontekstu so se družboslovne in naravoslovne znanosti tesno prepletle. Pri tem so naravoslovne znanosti služile kot vir legitimacije resnicam družboslovnih ved. Od konca 18. stoletja naprej so služile kot model za progresivno implementacijo družboslovnih ved. Nova metodološka omrežja so povezovala družbena dejstva s fizičnimi fenomeni. Družbene vede so tako poskušale posnemati naravoslovne z redukcijo družbenega obnašanja

in kultur na znanstvene paradigme (glej Mudimbe 1988). Na drugi strani so prevzele, utrdile in popularizirale ter nadgrajevale specifične transformacije osmišljanja »rase«, posameznikov, delov populacije ter nacionalnih in regionalnih populacij, ki so se pričele vzpostavljati v okviru naravoslovnih ved, predvsem biologije ter medicine in raznolikih ved (psihologija, psihiatrija itd.), ki so izšle iz konca 18. stoletja pričetim procesom državnega kodificiranja medicinske znanosti. Naravoslovne znanosti predvsem biologija, ki se kot znanost vzpostavi hkratno z liberalno-nacionalno državo, je namreč odigrala ključno vlogo pri transformaciji diskurzivnega polja »rase« in širših rasističnih diskurzov v smislu epistemološkega vzpostavljanja modernih »rasnih« teorij, moderne »rasne« znanosti. Skupaj z drugimi naravoslovnimi znanostmi je odigral osrednjo vlogo pri osmišljanju in zamišljanju modernih družbenopolitičnih kategorij ter hierarhij, pri zamišljanju in osmišljanju populacije kot družbenega telesa, ki ga določajo specifični naravni procesi.

Z biološkimi teorijami »rase« utemeljenimi na določenih meritvah (lobanj, možganov, temnost kože, nosov, uhljev, las ipd.) se je koncept »rase« in hierarhične klasifikatorne sheme »ras« vzpostavile kot znanstveno dejstvo, kot resnična ter natančna reprezentacija realnosti in hkrati kot temeljno orodje za razlago pomanjkljivosti Ne-evropskih populacij oziroma populacije ne-evropskega porekla (glej Curtin 1964, Pieterse in Parekh 1995, Doty 1996). Posledično se je vzpostavil kot temelj racionalizacije in legitimacije specifičnih diskurzov ter tehnologij in tehnik oblasti prek katerih so bili »črnci« diskriminirani, deprivilegirani, segregirani ter marginalizirani v okviru ameriške družbenopolitične ureditve. »Uporabnost« modernega razumevanja »rase« je izhajala predvsem iz transformacije razumevanja telesa. Če je bila »rasa« v 18. stoletju zamišljena predvsem kot strukturni vidik teles (»rase« so bile klasificirane glede na morfologijo), je bila od konca 18. in v 19. stoletju »rasa« razumljena kot vprašanje funkcije in procesov, ki jim je izpostavljena. S tem je »rasa« postala funkcija razvoja in kot taka temporalni fenomen, ki ga je možno osmišljati prek normalnosti, deviance ali patologije. V teku njihovih življenj naj bi se tako različna »rasna« telesa različno obnašala, različno rasla, se učila, odrasla, ter propadla z različnim tempom, kot taka so se lahko izrazila v različnih materialnih manifestacijah. V tem kontekstu so bili postavljeni temelji kasnejšega razvoja osrednje znanstvene teorije 2/2. 19. stoletja, in sicer evolucionizma, ki se je vzpostavila kot temelje biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne države (glej Foucault 1975/76-2003, Nadesan 2008). V kontekstu te transformacije je bila ključna misel Georges Cuvier, ki postavi temelje funkcionalnega, procesualnega in temporalnega razumevanja organizmov. Kljub temu, da se kot predhodnik evolucije večinoma osmišlja Jacques Lamarck,

je bil namreč Cuvier tisti, ki je vzpostavil določen epistemološki prelom. Na drugi strani so Lamarckove ideje ključne za razumevanje zdravorazumskih osmišljanj evolucije, ki so se pričele vzpostavljati tekom 19. stoletja. Lamarck je namreč evolucijo enačil z napredkom in jo razumel kot proces linearnega razvoja, ki vodi v vedno razvitejše faze ter oblike organizmov. Podobno kot Kant je menil, da so lastnosti sicer oblikovane glede na okolje, vendar naj bi te postale dedne in spremenljive le v teku tisočletji. Inferiorne attribute Neevropejcev naj bi tako oblikovalo okolje vendar so te lastnosti hkrati obravnavane kot dedne in se zato ne morejo spremeniti le s preselitvijo v drugo okolje, temveč naj bi bile za to potrebne številne generacije. Posledično se njegov koncept evolucije korenito razlikuje od Darwinovega koncepta, kjer ne gre za linearni razvoj, temveč za kontingenten razvoj, prepreden z izumrtji in številnimi naključji (Cohen 1980). Lamarck tako še vedno ostane v okviru naravne zgodovine, v okviru katere so bitja identificirana na temelju njihove umestitve v okvir strukture, ki jo določa kontinuirana diferenciacija. Posledično ostane v kontekstu razumevanja narave kot niza kontinuiranih in harmoničnih odnosov med bitji (glej Foucault 2012). V okviru Cuvierove misli se prvič pojavi ideja, da je narava zbir bitji, ki jih določa diskontinuitetna zbirka interaktivnih funkcij. Biologi so po Cuvieru pričeli organizme in Homo sapiensa osmišljati kot organizme z delujočimi sistemi (prebavnimi, dihalnimi, reproduktivnimi ipd.) in ne več kot niza struktur. Ta funkcionalni, procesualni in temporalni kot tudi neharmonični okvir razumevanja narave omogoči genezo konceptualne možnosti za razvoj ideje, da organizmi živijo tudi v konfliktu in idejo nezmožnosti sobivanja (glej McWhorter 2009). Cuvier je bil tako eden prvih, ko je leta 1799 postavil tezo, da so določene vrste izumrle, pri čemer izumrtje ni bilo rezultat mirnega procesa, temveč naj bi šlo za nasilen proces. Po Cuvieru naj bi vse nove vrste ravno tako korakale proti izumrtju. To je imenoval *Zemljine revolucije*, v katerih nove vrste zamenjajo stare (Curtin 1964).

Cuvierova misel je predstavljala uverturo v znanost(i) funkcionalnih in razvojnih norm, vednostnim temeljim delovanja normativizirajočih ter normalizirajočih tehnologij in tehnik oblasti liberalno-nacionalne države. Temelj teh znanosti je bila predpostavka o organskih sistemih kot fluktuirajočih v okviru specifičnih zamejenih vzorcev delovanja, ki jih je mogoče analizirati in kvantificirati in geografsko locirati ter posledično artikulirati v statistične norme. Organizmi naj bi tako pričeli življenje v določeni formi, h kateri naj bi skozi življenje dodali maso. Nadalje naj bi tekom svojega življenja manifestirali nova obnašanja vezana na specifične prelomne točke razvoja. Organizmi naj bi hkrati odražali predpostavljene znake staranja in postopnega propadanja do končne smrti. Skupek teh sprememb in procesov, ki so

jim pertinentni, je bil opredeljen za fenomen življenja, ki se vzpostavi kot primarni objekt raziskovanja biologije in naravoslovnih znanosti (glej McWhorter 2009).

Naravoslovne in biološke znanosti so skupaj z družboslovnimi znanostmi (antropologijo, sociologijo, psihologijo) ter z medicino postopoma do 50. let 19. stoletja vzpostavile specifičen režim intelegibilnosti oziroma režim resnice, v okviru katerega so bile percipirane razlike med »rasami« vzpostavljene kot odraz funkcije ter razvoja. To razumevanje ni pričelo dominirati zgolj znanstvene sfere, temveč se je vzporedno populariziralo tudi v okviru splošne ameriške družbe. Pri tem so se ta razumevanja »rase« integrirala in prepletla z ter nadgradila predhodni arhiv rasističnih idej in predpostavk o specifičnih človeških skupinah, prisoten v ameriški družbenopolitični ureditvi. Osmišljanja »ras«, ki so bile že pred tem obdobjem osmišljane kot inferiorne, so se tekom 1/2. 19. stoletja pričele inferiorizirati tudi prek idej retardiranosti, primitivnosti, doživljenjske otroškosti, ki naj bi jim onemogočala doseganje samodiscipline ter polno participacijo v ameriški družbenopolitični skupnosti. Te »rase« naj bi posledično determinirala nezmožnost doseganja višjih stopenj razvoja, ki je bila inherentna njihovi biologiji in posledično dedna. Arbitrarno določene »rasne« značilnosti so se pričele osmišljati kot manifestacije vitalnih procesov na osi patologije in zdravja, na osi abnormalnosti ter normalnosti. V tem okviru so se kompleksni razvojni procesi, ki so določali in generalizirali morfološke ter behavioralne značilnosti določene »rase«, vzpostavili kot temeljni kriteriji tako razlikovanja posameznih »ras« kot kriteriji determiniranja določenih »ras« kot večvrednih in superiornih drugim. Morfologija oziroma arbitrarno določene morfološke značilnosti pertinentne določenim »rasam« niso bila več osmišljane kot temelj »rase«, temveč kot niz označevalcev, ki potencialno označuje določeno »raso« in stopnjo njenega razvoja (glej Fredrickson 1987, Nadesan 2008, Allen 2012).

Če so naravoslovne znanosti, predvsem biologija, opredeljevale, preučevale in vrednotile razvojne procese na ravni biologije »rasnih« populacij, so družboslovne vede opredeljevale, preučevale ter vrednotile razvojne procese na ravni družbenopolitičnih institucij in družbenopolitičnega ter materialnega razvoja »rasnih« populacij. Posledično so družboslovne vede igrale pomembno vlogo pri popularizaciji novega osmišljanja »rase« v okviru vzpostavljanja specifičnega razumevanja razvoja družbenopolitičnih skupnosti in njihovih institucij kot unilinearnega ter univerzalnega procesa in izraza specifičnih dednih, inherentnih naravnih značilnosti določene »rase«. Percipirano najbolj razvite družbenopolitične entitete Zahoda so bile posledično osmišljane kot izraz biološke razvitosti »bele rase« oziroma njenih

inherentnih značilnosti (glej Rigby 1996, Allen 2012). Hkrati so bile tako globalne socio-ekonomske in družbenopolitične neenakosti kot neenakosti v samih liberalno-nacionalnih državah osmišljane kot odraz specifičnega »naravnega« reda, specifičnih »naravnih« procesov, specifične stopnje razvoja določenih družbenopolitičnih skupin (Mignolo 2000). V tem kontekstu je izjemno pomembno vlogo igrala komparativna antropologija, ki je kot prva družboslovna veda »poznanstvenila« specifične že obstoječe pretekle diferenciacije in hierarhije med družbenopolitičnimi skupinami ter človeškimi populacijami (glej Delbourgo 2009). Antropologija je bila produkt kolonialnih odnosov, ki jih je zaznamovala ne le epistemološka delitev med objektom in subjektom vednosti, temveč praktična delitev med kolonizatorjem ali kolonistom kot subjektom ter koloniziranim kot objektom vednosti (Chow 1998). Odločilno je pripomogla k naturalizaciji konstruktov (sfer) kapitalistične liberalno-nacionalne ureditve, kot so gospodarstvo, politika, religija itd. kot temeljnih, univerzalnih elementov vseh družb (Wolf 1998). Skupaj z drugimi družboslovnimi vedami je antropologija odigrala osrednjo vlogo pri objektivaciji in popularizaciji ideje razvoja ter opredelitvi družbenega razvoja človeštva kot potekajočega na osnovi univerzalnih in unilinearnih faz. Družbeni razvoj je v kontekstu novih družboslovnih ved dobil eno univerzalno in uniformo pot, in sicer pot, ki jo je prehodila Evropa in njeni civilizacijski podaljški, kot so ZDA (Wolff 1994). V luči predpostavk o univerzalnosti in unilinearnosti zgodovine so družbene vede, sledeč naravoslovnim vedam ter predvsem biologiji družbenopolitične variacije v neevropskem prostoru kot tudi morfološke drugačnosti Neevropejcev in specifično »črncev« osmisli kot rezultat inherentne in dedne »rasne« inferiornosti. Glede na odmaknjenost od superiorne norme »belcev« so bile druge populacije osmišljane kot bolj ali manj sposobne sprememb. Odprava inferiornosti določenih »ras« je bila v okviru družboslovnih ved osmišljana kot možna le prek benevolentne intervencije razsvetljenih, civilizacijsko in razvojno superiornih Evropejcev/»belcev« oziroma v ameriškem kontekstu posameznikov ter populacij »bele rase«, pri čemer določena, tudi družboslovna osmišljanja »rase«, niso predpostavljala, da lahko inferiorne »rase« dosežejo stopnjo »belcev«. Hkrati so določeni diskurzi intervencijo osmišljali ne kot benevolentnost, temveč nujnost zamejitve nevarnosti, ki naj bi jo divje inferiorne »rase« predstavljale (Grovgoui 1996, Hindess 2001, Goldberg 2002). Na tej osnovi so se vzpostavile specifične kategorizacije, specifične klasifikatorne sheme, kjer so bili kot inferiorni percipirani posamezniki in družbenopolitične skupine ter skupnosti razvrščene v hierarhično matrico, ki je bila osmišljana kot objektivni izraz znanstvenega preučevanja družbenopolitične realnosti. Pri tem so se večinoma že obstoječe hierarhije in kategorizacije pretopile ter nadgradile in nadalje pridobile na legitimnosti prek objektivizacije

ter »poznanstvenja«. Posledično je razumljivo, da se je že konstituirana norma avtonomnega, racionalnega posameznika »bele rase«, moškega spola in pripadniki buržoazije z neoporečnimi prirojenimi kompetencami, živečih v okviru družbenopolitičnih skupnosti, organiziranih v okviru liberalno-nacionalne države ter delujoč v okviru kapitalističnega gospodarskega sistema in izhajajoč iz prostora Evrope kot edinega prostora civilizacije, v okviru novih znanosti vzpostavila kot znanstveno objektivna univerzalna norma in izhodišče osmišljanja variacij prisotnih v družbenopolitični realnosti (glej Spivak 1999, Mignolo 2000, Stoler 2002). Te družbenopolitične skupine in posamezniki kot njihovi pripisani pripadniki so bili v kontekstu modernih znanosti vzpostavljeni kot vrhunec tako družbenopolitičnega kot biološkega razvoja, vrhunec evolucijskega procesa ter kot taki s strani narave in na podlagi svoje superiornosti poklicani, da vladajo, disciplinirajo, regulirajo, razsvetlujejo človeške skupnosti izven evropskega prostora in posameznike ter dele populacij, ki znotraj zamejenih liberalno-nacionalnih držav odstopajo od te univerzalne norme (glej Dussel 1993, Mignolo 2000, Hindess 2001). Na temelju »izmerjenega« odstopanja od norm(e) normalnosti so bile legitimirane raznolike oblastne prakse, raznolike intervencije, različne stopnje in načini ter tehnike discipliniranja ter reguliranja liberalno-nacionalne države, tako v kontekstu metropol kot v kolonialnem kontekstu (glej Foucault 1977-78/2009, Stoler 2002).

V okviru ameriškega družbenopolitičnega konteksta je bila transformacija razumevanja »rase« v smer razumevanja »nebelih ras«, predvsem »črne rase«, kot izraza razvojnega neuspeha in njena popularizacija v veliki meri povezana s popularizacijo abolicionističnega gibanja v 30. letih 19. stoletja ter z razvojem sistematičnega zagovora suženjstva v tem obdobju. Zagovorniki suženjstva so se namreč v okviru svojih argumentacij kot eni od prvih intelektualcev pričeli posluževati novega razumevanja »rase« kot izraza specifičnih inherentnih in dednih značilnosti. Pri tem so ključno vlogo igrali predvsem zdravniki, ki so te nove ideje »rase« popularizirali med ameriški intelektualci in posledično vzpostavili vednostni okvir, ki so se ga poslužili zagovorniki suženjstva. Nove evropske »rasne« ideje so namreč v intelektualni prostor prišle prav prek klinične medicine (glej Petersen in Bunton 1998, Foucault 2001a). Medicinska znanost kot tudi širši medicinski dispozitiv, vključujoč bolnice, osebne zdravnike, javne zdravstvene politike, urbanističnega preurejanja v smer večje higiene, so namreč igrale ključno vlogo pri operacionalizaciji biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne politične racionalnosti v smislu vzpostavljanja zdravja kot osrednje družbenopolitične problematike kot v smislu interveniranja v družbenopolitično skupnost in vzpostavljanja specifičnih okvirov normalnosti, specifičnih norm, specifičnih zdravih ter

nezdravih, normalnih in nenormalnih kategorij posameznikov ter družbenopolitičnih skupin. Mnogo ameriških zdravnikov je v 20. in 30. letih 19. stoletja odšlo na izobraževanje v Pariz v tedanji center medicinske znanosti. V tem okviru so prišli v kontakt z evropskimi zdravniki, anatomi in fizičnimi antropologi. Eden od ključnih zdravnikov, ki so v ZDA prispevali k transformaciji osmišljanja »ras«, je bil Samuel George Morton iz Filadelfije. Morton je eno leto študiral v Parizu, in sicer med leti 1821-1822. Po vrnitvi je poleg vodenja zelo uspešne zdravniške ordinacije opravljal številne raziskave. Pri tem je objavljaj na področjih segajoč od paleontologije, zoologije in geologije ter postal zelo cenjen v znanstvenih krogih ne le Amerike, temveč tudi Evrope. V letu 1830 je v okviru svojih priprav za niz antropoloških predavanj pričel zbirati lobanje in jih začel natančno preučevati. Zbral je več kot 700 lobanj in v okviru svojega preučevanja je razvil več kot deset načinov merjenja lobanj za namene primerjave. Svoje ključno delo *Crania Americana* (1839) je na primer utemeljil na meritvah, opravljenih na več kot 40 primerkih lobanj iz Severne in Južne Amerike (glej Brace 2005). Svojo klasifikacijo lobanj je utemeljil na Blumenbachovi tipologiji »ras«, ki predstavlja eno od najbolj popularnih tipologij 19. stoletja (Curtin 1964). Tako je opredelil pet osrednjih »ras«, in sicer kavkazijce, mongolijce, etiopijce, američane in malajce. Za razliko od Blumenbacha je menil, da se te variacije med seboj ne prekrivajo, temveč, da so radikalno različne, kar je utemeljil na podlagi svojih meritev. Razlike med »rasami« po Mortonu niso bile produkt klime, temveč inherentne in dedne. Druge »rase« po Mortonu tako niso imele lobanjske kapacitete Evropejcev, kar naj bi bilo glavni razlog njihove tehnološke inferiornosti kot tudi inferiornosti njihovih družbenopolitičnih institucij. Bil je eden od zagovornikov poligeneze. Leta 1844 je objavil delo *Crania Aegyptica*, v okviru katerega je na podlagi pridobljenih afriških lobanj vzpostavil tezo o »kavkazijskem« poreklu in zavrnil idejo »črnškega« porekla antičnih Egipčanov. S tem je problematiziral enega od osrednjih dokazov, ki so ga uporabljali abolicionisti v njihovem argumentiranju sposobnosti »črncev«, da dosežejo izjemen civilizacijski razvoj (glej Smedley in Smedley 2005). V svojem napadu na tezo o negroidnih antičnih Egipčanih je Morton zasledoval eksplicitno politične cilje, saj je svoje delo razumel in promoviral kot znanstveni argument v okviru zagovora suženjstva. Leta 1843 je namreč knjigo *Crania Aegyptica* poslal tedanjemu državnemu sekretarju Johnu C. Calhounu iz Južne Karoline, ki je bil eden od najbolj prominentnih zagovornikov suženjstva antebellum obdobja (glej Fredrickson 2002). Calhoun je namreč vse od vzpostavitve abolicionističnega gibanja kot pomembne politične sile od 30. let 19. stoletja naprej poskušal artikulirati novo argumentacijo nujnosti suženjstva. Nadomestiti je poskušal v veliki meri delegitimirano argumentacijo o nujnosti suženjstva za vzpostavitev in stabilnost napredne

civilizacije in kot boljšo alternativno nujnega podrejanja ter ekonomskega izkoriščanja množic revnejših. Mortonove meritve lobanj, v okviru katerih je dokazoval, da imajo vse druge »rase« manjše možgane od kavkazijcev, pri čemer imajo kavkazijske ženske manjše možgane od moških, je Calhoun interpretiral kot jasen znanstveni dokaz, da imajo tako druge »rase« kot ženske nižjo inteligenco (Calhoun 1963). Hkrati je na osnovi inherentne intelektualne diskrepance trdil, da te diskrepance ne more odpraviti nobena izobrazba. »Črnce« oziroma potomce Afričanov naj tako nebi bilo mogoče izobraziti do te mere, da bi postali samodisciplinirani posamezniki sposobni državljske participacije v okviru svobodne družbe. Calhoun je trdil da, v kolikor »črnci« ne bi bili zaslužjeni, bi se vrnili oziroma degradirali v svoje divjaško izhodiščno stanje, kar ne bi bilo dobro ne za družbo ne za njih, saj bi se ureditev pogreznila v kaos. Suženjstvo naj bi jih vsaj deloma civiliziralo in jim omogočilo uživanje vsaj delnih tehnoloških pridobitev napredne »bele« družbe. Calhounove argumentacije so poleg Mortonovih odločilno prispevale k procesu transformacije pojmovanja »rase« v ameriškem kontekstu od 40. let 19. stoletja naprej v smer osmišljanja »rase« kot izraza organske funkcije in fiziološkega razvoja. Morfološke značilnosti so tako postale izraz naprednega razvoja ter na drugi strani degeneracije in zaostajanja. Posledično je »rasna« inferiornost postala vprašanje merljive deviacije od razvojne norme, ki so jo venomer predstavljali »beli« moški posamezniki (glej McWhorter 2009).

Calhounova in Mortonova »rasna« misel se je izhodiščno soočila s problemom argumentacije obstoja inherentno različnih »ras« v smislu različnih vrst organizmov. Predvsem Morton se je zavedal problema, ki so ga predstavljali mulati, katerih potomci niso bili neplodni, kar je bilo ključen znak obstoja različnih vrst organizmov. To problematiko je »rešil« Calhounov prijatelj in prav tako zdravnik, ki se je šolal v Partitzu, Josiah Nott. Slednji je v znanstvenem članku z naslovom *Mulat-hibrid: Verjetno uničenje obeh ras v kolikor bo belcem in črncem dovoljeno medsebojno poročanje* (The Mullato – Hybrid: Probable extermination of the two races if the Whites and Blacks are allowed to intermarry) zagovarjal tezo, da so mulati na dolgi rok neplodni (Nott 1843). Po Nottu naj bi po treh generacijah zaradi šibkosti njihovih potomcev mulati izumrli, kar naj bi bilo logično glede na to, da naj bi bili rezultat kršitve naravnih zakonov, ki logično rezultira v vedno večji degeneraciji vsake naslednje generacije. Medtem, ko je Morton svoje teze utemeljeval in razvijal na osnovi problematičnih vzorcev lobanj kot tudi njihovega vrednotenja, je Nott svojo tezo utemeljeval na anekdotah. Posledično sta oba v samem temelju subvertirala znanstveno metodo, kar njunega dela v znanstveni skupnosti ni delegitimiral, temveč je prav nasprotno legitimiral pojem »rase« in inherentnih »rasnih«

razlik. Nottove teze o tem, da so Anglosaksonci in Afričani ter Indijanci različne vrste, in da so nastale ločeno, so postale v 40. letih 19. stoletja tako izjemno vplivne. V svojem delu zagovarja tudi idejo več »belih« ras, pri čemer te niso različne vrste, temveč naj bi jih lahko razvrstili v inferiorne in superiorne tipe. Izvorna skupina »bele rase« naj bi bili tako Germani. Skupine, kot so Kelti, naj bi bile inferiorne »kvazi-bele rase«, ki naj bi postopoma propadl ob širitvi anglosaksonske civilizacije (glej Byrd 1990).

Nottov vpliv na transformacijo pojmovanja »rase« se je radikalno povečal s knjigo, ki sta jo napisala skupaj z Georgeom Giddonom, ameriškim egiptologom, prijateljem Mortona in zagovornikom kranilogije in poligeneze, in sicer zbornika Tipi človeških vrst (*Types of Mankind* -1854), v katerega je esej prispeval tudi Morton. Osrednja teza knjige je bila fiksnost »rasnih« tipov, raznolik izvor oziroma poligeneza in obstoj različnih človeških vrst. Hkrati je knjiga zagovarjala Nottovo idejo o nezmožnosti mešanja »ras«. V tem okviru so avtorji trdili, da so tako civilizacijski dosežki kot moralnost izraz biološkega razvoja posamezne vrste oziroma »rase« ljudi, na katerega ni mogoče vplivati ne z izobraževanjem ne s širšimi družbenimi intervencijami. Knjiga je postala izjemno popularna in je bila večkrat ponatisnjena. Obširno so jo citirali tako v znanstveni literaturi kot v neznanstvenih kontekstih. Posledično je knjiga vzpostavila kot znanstvene percipirane intelektualne temelje kasnejšemu znanstvenemu rasizmu in biološkemu determinizmu (glej Smedley 1993).

Na temelju argumentov knjige oziroma novega osmišljanja »ras« in »rasnih« razlik sta bila mogoči dve neizključujoči si perspektivi. Na eni strani so tako obstajale ne le različne vrste živih bitij, temveč tudi napredna in omejeno razvita nižja ter višja bitja. Pri tem naj bi razlika v morfologijo vedno že odražala razliko v stopnji razvoja, ki je vedno že predpostavljala razliko v vrednosti določenega bitja, vrste/ »rase«. Inferiorne »rase« so bile inferiorne zato, ker naj bi bile manj razvite. Takšno razumevanje je omogočilo percipirano racionalno primerjanje članov inferiornih »ras« z »nižjimi« živalmi, kot tudi s prazgodovinskimi predniki in otroci današnjih superiornih »ras«. Z inferiornimi »rasami« naj bi superiorne »rase« morale ravnati bodisi kot z otroci bodisi kot z divjaki (glej McWhorter 2009). V tem okviru lahko identificiramo prisotnost obeh perspektiv osmišljanja »rasne« superiornosti 19. in 20. stoletja, ki jih Goldberg (2002, 74) opredeli kot historično in biološko konceptualiziranje inferiornosti, pri čemer se v okviru ameriške »rasne« misli v veliki meri prepletata. Prva je namreč utemeljena na percepciji nižjih »ras« kot sposobnih do določene mere razviti prek vsiljenega obdobja discipliniranja določeno raven razvitosti, ki jo posedujejo superiorne »rase«. Druga

perspektiva je utemeljena na ideji, da so določene »rase« inherentno nesposobne in morajo biti kot take odstranjene s poti napredka. V tedanji ameriški »rasni« misli lahko tako identificiramo biološko utemeljeno inferiornost na eni strani in na drugi strani idejo dolžnosti superiornih »ras«, da disciplinirajo inferiorne »rase« ter jim približajo edino »pravo« civilizacijo kot tudi, da poskrbijo za sicer vedno že omejen razvoj inferiorne »rase«. Specifična dvojnost ameriškega razumevanja predvsem »črnske rase« v novi »rasni« misli je vidna v osmišljanjih plantaž, ki so jih na teh temeljih razvili zagovorniki suženjstva (glej Smith 2008). Na eni strani je bila plantaža tako osmišljana kot velika in ljubeča družina. Na drugi strani je bila kapitalistična institucija, ki so jo določali raznoliki riziki in nasilje, ki sta bila integralen del njenega delovanja. Ti dve perspektivi sta bili produkt dveh specifičnih novih bioloških pojmovanj »črnske rase« kot bodisi odvisnih otrok, ki jih je potrebno voditi in podpirati bodisi kot krvoločnih divjakov, ki jih je potrebno disciplinirati tako z verigo kot bičem, da ne ogrozijo sebe in drugih. Obe osmišljanji »črncev« sta postali trdni del ameriškega rasističnega diskurzivnega arhiva in rasističnih diskurzov, prek katerih so tudi po odpravi suženjstva »beli« Američani argumentirali formalno ter neformalno izključevanje »črncev« iz družbenopolitične skupnosti in politične participacije. Predstavljali sta enega od ključnih temeljev intelektualne legitimacije in racionalizacije zbira zakonov, praks, tehnologij in tehnik oblasti ter diskurzov ureditve, ki se je vzpostavila v južnih državah po državljanski vojni, in sicer t.i. Jim Crow ureditve, ki je formalizirala segregacijo »črncev« in »belcev«.

Za razumevanje nadaljnjega razvoja diskurzivnega polja »rase« v 2./2. 19. stoletja je potrebno izpostaviti osrednji pomen že omenjene teze Cuviera o izumrtju vrst in predvsem na njej temelječi ideji o neizogibnem »naravnem« uničenju kot inferiornih percipiranih populacij oziroma delov populacije in posameznikov. Pri tem ob sami genezi te ideje ta še ni bila osmišljana na epistemološki in ontološki ravni kot neizogibna nujnost ne le družbenopolitičnega in biološkega razvoja temveč preživetja »normalnih« posameznikov ter populacij/nacij. Ideja o neizogibni nujnosti uničenja (biopolitičnega ali fizičnega) se namreč prične vpisovati in utrjevati s pojavom ter popularizacijo modernih evolucionističnih idej v 2./2. 19. stoletja v kontekstu naravoslovnih in družboslovnih znanosti, prepletenih s pojavom novega razumevanja bolezni v okviru medicine. Prav pojav in vpis teh idej ter konceptov v moderno družbenopolitično racionalnost, v moderno delovanje oblasti, namreč predstavlja ključno epistemološko in ontološko transformacijo v kontekstu vzpostavljanja sodobnih biopolitičnih kategorij in modernih »rasnih«/rasističnih dispozitivov kot tudi drugih modernih dispozitivov diferenciacij ter hierarhizacij (glej Foucault 1978, 2003b, Osborne 1998, Rose

1998, Nadesan 2008, McWhorter 2009). Za evolucionizem lahko rečemo, da predstavlja enega od ključnih sklopov idej, ki postane popularen med splošno populacijo. Prek različnih politik implementiranih prek dispozitivov varnosti in njihovih raznolikih kontekstov ter tehnik normalizacije v okviru javnih sfera, javnih kampanj, šol, bolnišnic, prek tehnik zapiranja, discipliniranja, segregiranja, segmentiranja, dokumentiranja tako v okviru liberalno-nacionalne države oziroma metropole kot v kolonialnem kontekstu so bile te ideje diseminirane in s tem popularizirane med celotnim prebivalstvom. Postale so del kolektivne identitete nacije (glej Bratlinger 1995a, Pieterse in Parekh 1995). Družbenopolitične diferenciacije in hierarhizacije, ki so bile v njihovem kontekstu vzpostavljene/reorganizirane, so se posledično prek popularizacije legitimirale. Legitimirale so se tudi raznolike intervencije, regulacije in discipliniranja posameznikov ter populacij, kot neizogibne, glede na raznoliko družbenopolitično ter biološko razvitost posameznikov. Med njimi so se legitimirale tudi najbolj brutalne tehnike uničenja.

V okviru vzpostavljanja in popularizacije ideje družbenopolitičnega evolucionizma pomembno vlogo igrata deli *Ancient Society* (1877) ameriškega etnologa Lewisa Morgana (očeta teorije družbenega evolucionizma) ter *Primitive Culture* (1871) britanskega antropologa Edwarda Tylorja (očeta teorije kulturnega evolucionizma), ki temeljita na ideji univerzalnih faz družbenega in kulturnega razvoja v smeri od primitivnih religij in/ali družb k civilizaciji in monoteizmu (Šterk 1998). Pri tem so antropologi ter drugi družboslovci in naravoslovci 2./19. stoletja idejo zgodovinskih faz razvoja aplicirali na široko polje raznolikih družbenopolitičnih sfer in polij. Tako so bile na primer skonstruirane zgodovinske faze razvoja seksualnosti kot polja, ki se kot polje vidnosti, intervencije oblasti ter zbir osrednjih referentov vzpostavljanja kolektivnih in individualnih identitet po Foucaultu (1978) dejansko vzpostavi v 19. stoletju ter s tem hkrati z evolucionističnim mišljenjem. Slednje naj bi potekale od faze primitivne promiskuitete do najvišje faze sodobne civilizacije, ki naj bi jo predstavljala monogamna nuklearna buržoazna družina kot univerzalna norma človeštva (Callaway 1993).

Če je bil v kontekstu teorij družbenopolitičnega evolucionizma (kulturnega in socialnega), biološki evolucionizem le impliciten del teorij, sta se v kontekstu zbira idej, ki jih lahko označimo s konceptom socialni darvinizem, družbenopolitični razvoj in biološki razvoj neločljivo povezala (glej Hawkins 1997), s čimer se je populacije oziroma nacije liberalno-nacionalnih držav dejansko pričelo zamišljati in osmišljati kot biološke fenomene. Če

parafraziramo Benedicta Andersona (1991), so nacije postale »biopolitično zamišljane skupnosti«. Nacije so postale osmišljane kot živeča bitja kot »rase«, kot organske entitete mitskih razsežnosti, ki so transcendentne. Hkrati z osmišljanjem nacije kot živečega organizma se pojavi tudi njeno osmišljanje kot razvijajočega se organizma, ki presega temporalne omejitve možnosti razvoja, ki jih imajo posamezniki. V tem kontekstu se protestantska ideja odrekanja in akumulacije kapitala poveže z osmišljanji razvoja nacij, v smislu sedanjega odrekanja za boljše življenje, višjo stopnjo družbenopolitične in biološke razvitosti vnukov. Posameznik je bil posledično v kontekstu nacije subsumiran v brezčasno organsko entiteto, s katero percipirano ni bil povezan le prek formalnega statusa državljanstva, temveč prek dednosti, »rase« in krvi (glej Mignolo 2000, Marx 2003, McWhorter 2009). V zadnjih desetletjih 19. stoletja so ideje socialnega darwinizma v veliki meri prevladale nad drugimi (kvazi)evolucionističnimi teorijami kot eden od osrednjih načinov osmišljanja in razumevanja družbenopolitičnih procesov (npr. kolonizacije) ter stanja (npr. ostra družbenopolitična in gospodarska razslojenost družbe, revščina določenih slojev) (Rigby 1996). Temeljna predpostavka socialnega darwinizma je bila povezanost inherentnih bioloških lastnosti specifičnih populacij oziroma delov populacije ter stopenj družbenopolitičnega razvoja. Njegova prepričljiva moč je temeljila na preprostosti, saj je povezoval potek družbenopolitične evolucije s potekom biološke evolucije na način, ki se je zdel samoumeven. To povezanost je utemeljevala na dokazih materialne superiornosti »bele rase« na inferiornimi »rasami«. V tej luči se je vzpostavila ideja o podobnosti zakonov, ki determinirajo biološko evolucijo z zakoni, ki obvladujejo družbenopolitično evolucijo. »Belci« in »bela« buržoazija so tako predstavljali hkrati najvišjo stopnjo družbenopolitične evolucije ter specifično biološko zamejeno populacijo oziroma belo »raso« kot biološko najbolj razvito »raso«. Pripadnost beli »rasi« je zahodnjakom oziroma specifičnemu delu omogočila najvišje dosežke. Pripadnost beli »rasi« se je osmišljala prek ideje superiornih dednih lastnosti, ki si jih pripadniki te »rase« delijo, in ki jih prenašajo na zanamce. Ravno obratno je veljalo za »nebelce« in druge dele evropskih populacij, ki so bili umeščeni na evolucijski kontinuum, katerega izhodišče je bil primitivni človek (nemoralen, iracionalen, agresiven) in vrh evropskih pripadnikov buržoazije (individualist, svoboden, moralen). Temeljno načelo misli je bilo poleg dednosti načelo preživetja najmočnejšega, na osnovi katerega se je kot naravno in očitno sprejelo trditev, da je družbenopolitični razvoj odvisen od svobodne konkurence in boja med posamezniki, deli populacij, nacijami ter »rasami«. Ta razvoj namreč spremlja rast populacij, ki pritiska na omejene resurse kot osrednje temelje boja. Slehera pomoč tistim, ki se v tem boju pokažejo za šibkejše in manj sposobne

prilagajanja, manj intelektualno, umsko in fizično razvite, je osmišljana kot napačna, saj umetno vzdržuje pri življenju tiste oblike življenja, tiste posameznike in populacije, ki jih je naravna selekcija v polju družbenopolitične evolucije določila za izumrtje (glej Bratlinger 1995a). Tako družbenopolitična stratifikacija v metropolah ter med metropolami in kolonijami ter nasilje nad posamezniki in populacijami na nižji razvojni stopnji sta bila osmišljana kot neizogibna posledica naravne selekcije in ne posledica brutalnih kolonialnih praks dominacije ali disciplinarnih in regulatornih tehnik kontrole ter nadzora in ekstrakcije presežne vednosti »nižje« razvitih posameznikov metropol (glej Lindqvist 1996). V tem kontekstu je potrebno izpostaviti tudi ideje Herberta Spencerja, enega ključnih popularizatorjev ideje evolucije ter očeta izraza »preživetje najmočnejšega«. Spencer je ključen zaradi ideje, da bi se povprečna vitalnost »ras«/populacij zmanjšala, v kolikor bi bilo bolnim in duševno motenim z državnimi politikami omogočano, da preživijo in se razmnožujejo. Umiranje slednjih namreč omogoči, da se ohranja povprečna vitalnost populacije ter da se ta populacija razvija (Hawkins 1997).

S prevlado idej družbenega in kulturnega evolucionizma ter predvsem idej socialnega darvinizma se v družbenopolitično realnost vpišejo ideje populacij kot bioloških fenomenov ter razvijajočih se organizmov, hkrati se vpiše ideja brezčasnosti nacij/populacij, ki presegajo posameznika, katerega vključujejo, poleg tega se vzpostavi analogija človeške zgodovine ter biološke evolucije, ki obe temeljita na ideji boja za preživetje med različnimi populacijami in deli populacij v kontekstu omejenih resursov. Boj za preživetje predstavlja »naravni« zakon in je temelj naracije in legitimacije uničenja ali izumrtja določenih populacij v smislu neizogibne korelacije med preživetjem in izboljšavo drugih. Hkrati predstavlja temelj legitimacije obstoječega družbenopolitičnega reda liberalno-nacionalnih držav, saj je neenakopravnost med deli populacije zamišljena kot posledica »naravnih« zakonov. V kontekstu boja so uspešni le najbolj prilagojeni, pri čemer sta tako družbenopolitični razvoj kot biološki razvoj možna na osnovi prenosa teh prilagoditev na naslednjo generacijo oziroma sta možna na osnovi reprodukcije in dedovanja. Ideja dedovanja tako omogoči naracijo zgodovine kot napredka, ki proizvaja lastnosti, na osnovi katerih lahko posameznike delimo na zmagovalce in poražence, prilagojene ter neprilagojene, superiorne in inferiorne. Dednost deluje kot konservativna sila, ki ohranja uspešne prilagoditve, a hkrati popolnoma determinira. Neprilagojeni so tako osmišljani kot biološko ničvredni in nobeno discipliniranje, reguliranje, izobraževanje, socialna pomoč in druga strokovna pomoč jih ne more rešiti njihovih podedovanih lastnosti. To ni predstavljalo oviro za razvoj in multiplikacijo dispozitivov in v

njihovih okvirih širokega zbira tehnologij ter tehnik oblasti, ki so bile osredotočene na discipliniranje in reguliranje teh populacij ter posameznikov in na kontinuirano vzpostavljanje diferenciacij ter hierarhij med njimi in percipirano prilagojenimi, družbenopolitično ter biološko superiornimi populacijami, ki so bile kot take vzpostavljene ravno prek tehnologij in tehnik oblasti, prek katerih so se izboljševali njihovi življenjski pogoji. Posledično ideja »naravnih« zakonov in procesov ni ovirala specifičnih intervencij v populacijo, saj so bile slednje osmišljane na eni strani kot intervencije, ki te procese spodbujajo. Na drugi strani je osrednjo legitimacijo in racionalizacijo prispevala ideja varnosti populacij, varnosti liberalno-nacionalne države pred specifičnimi notranjimi in zunanji grožnjami (glej Rose 1998, Goldberg 2002, McWhorter 2009, Opitz 2011).

Ideja zagotavljanja varnosti populacij je bila tesno povezana s transformacijo osmišljanja bolezni v okviru medicinske znanosti in medicinsko-zdravstvenih dispozitivov ter posledično zaradi centralnosti teh dispozitivov v okviru delovanja liberalno-nacionalne države in popularizacije moderne ideje bolezni tako v politični kot splošni družbeni sferi. Transformacija ideje bolezni je namreč ključna za razumevanje neprecedenčne agresivnosti ukrepov liberalno-nacionalne države napram posameznikom in družbenopolitičnim skupinam, osmišljanim kot »nezdravim«, »bolnim«, »patološkim« ter posledično kot biološkim nevarnostim (Foucault 2001a). Moderno razumevanje bolezni tako temelji na specifičnem razumevanju značilnosti bolnega telesa, njegovih specifičnih nenormalnosti, patologijah in poškodbah. To razumevanje temelji na tridimenzionalnem modelu bolezni, ki prevlada v 19. stoletju. Moderna medicina, ki se kot znanost prek državnih institucij konsolidira prav v 19. stoletju, je namreč bolezen pričela razumevati v okviru triade simptom-znak-patologija. Simptom v nasprotju z dvodimenzionalnim modelom, ki je bil temeljni okvir razumevanja bolezni v 17. in 18. stoletju, ni več enačen z boleznijo. Moderni zdravniki so na osnovi kodificirane medicinske vednosti opravili diagnozo, v okviru katere so določen simptom interpretirali kot znak določene, na prvi pogled skrite patologije ali poškodbe. To posledično pomeni, da je medicina hkrati s patologijo vzpostavljala tudi normalna stanja, normalna telesa (Nadesan 2008). Kot ugotavlja Foucault (2003c, 35), je namreč medicina svoje koncepte oblikovala ter svoje intervencije predpisovala na osnovi in v razmerju do določenega standarda delovanja ter organske strukture in specifični vednosti o fiziologiji teles. Praksa medicine 19. stoletja je bila tako regulirana v relaciji z normalnostjo, hkrati je predstavljala ključno polje vzpostavljanja in utrjevanja normalnosti oziroma normalnega ter patološkega. Normativni modeli delovanja in izgleda so predstavljali temelj, na osnovi katerega so bili

identificirani patologija ter deviantnosti. Kljub svoji arbitrarnosti, izhajajoči iz specifičnega razumevanja normalnega izgleda in delovanja teles, je bil tem normativnim modelom podeljen status znanstvenosti, objektivnosti ter nevtralnosti. Zelo pomembno vlogo so pri tem poleg medicine igrale tudi psihiatrija in psihologija ter področje formalnega izobraževanja, prek katerih so se standardi normalnosti in patologije ter ideje čistosti populacije diseminirali v raznolike družbenopolitične sfere (glej Stoler 2002, Nadesan 2008, McWhorter 2009). V okviru transformacije ideje bolezni je za razumevanje transformacij modernega diskurzivnega polja »rase« pomembna analiza transformacije ideje bolezni od njenega osmišljanja kot usode k njenemu osmišljanju kot rizika, pred katerim so se lahko posamezniki in populacije zavarovale (Rose 1998). Bolezen je bila pri tem vedno bolj razumljena kot inherentna in lastna telesu, kot prisotna v sami notranjosti telesa ter posledično kot inherentna specifičnim posameznikom in populacijam, ki v sebi nosijo določene bacile. Hkrati so bile bolezni osmišljane kot inherentno nalezljive. Zdravo in čisto telo posameznika ter zdravo in čisto družbeno telo je bil tako osmišljano kot vedno že ogroženo s strani specifičnih bolezni, ki so jih v svojih telesih prenašali določeni posamezniki in populacije. Pri tem je potrebno izpostaviti, da ideje bolezni, okužbe in nalezljivosti niso predstavljale le medicinske kategorije, temveč gre hkrati za politične kategorije, prek katerih so se vzpostavljali normalni, čisti in patološki posamezniki ter populacije (glej Petersen in Bunton 1998, Nadesan 2008, McWhorter 2009). Gre za kategorije, ki so legitimirale specifične neprecedenčne ter agresivne intervencije v vsakdanje življenje posameznikov in populacij glede na njihovo percipirano normalnost ali patologijo, v veliki meri vezane na pretekla historična osmišljanja družbenopolitičnih hierarhij in inferiornosti posameznih populacij ter posameznikov *qua* pripadnikov teh populacij. Standardi normalnosti so bili arbitrarno vzpostavljeni na temelju že konstituirane norme hierarhične matrice (ameriške) družbenopolitične ureditve. Pri tem agresivne intervencije v življenja »nenormalnih« populacij niso bila izvajana le v kontekstu zagotavljanja zdravja »normalne« »bele« populacije, temveč tudi v smislu normalizacije posameznikov teh populacij s strani znanosti in politik ter drugih ukrepov, praks in diskurzov, apliciranih s strani kot »normalnih«, zamejenih populacij, pri čemer ni šlo za normalizacijo v okvirih »normalnosti« pertinentnih »normalni« populaciji, temveč okvirov »normalnosti«, percipirano pertinentnih intervenirani populaciji.

V tem kontekstu postane razumljivo osmišljanje in zdravljenje bolezni drapetomanije, ki naj bi po prepričanju zdravnikov Juga⁷⁹ napadla sužnje in jih spodbudila, da zbežijo od svojih gospodarjev (glej Beard in Findlay 2000). Temeljila je na omenjenih osmišljanjih »črncev« kot bodisi otrok, za katere je potrebno skrbeti, bodisi divjakov ter posledično po mnenju zdravnikov Juga ni prestavljala »normalnega« stanja »črncev«.

⁷⁹ Prvič jo opiše zdravnik Samuel A. Cartwright leta 1851.

6.2 Državlјanska vojna, de/re-konstituiranje ameriške družbenopolitične ureditve in rasistični dispozitiv(i)

V refleksiji pomena in učinkov državljanske vojne na transformacijo in razvoj ameriške družbenopolitične ureditve ter predvsem njene vloge in pomena ter učinkov v okviru reorganizacije, transformacije ter konsolidacije ameriškega rasističnega dispozitiva in konstituiranje njegovih temeljnih sodobnih koordinat, je izhodiščno pozornost potrebno nameniti analizi kompleksnih pogojev možnosti državljanske vojne in njenih vzrokov. Predvsem je to ključno z vidika razumevanja najbolj splošno znane konsekvence državljanske vojne, in sicer odprave institucije suženjstva, ki je, kot smo ugotovili v analizi predhodnih obdobji konstituiranja in konsolidiranja ameriške ureditve ter predvsem ameriškega rasističnega dispozitiva, bila osrednjega pomena za politične in gospodarske strukture ter zamišljanje družbenopolitičnih razmerij in hierarhij. Razumevanje odprave suženjstva je posledično ključna komponenta refleksije radikalnih transformacije rasističnih dispozitivov v kontekstu te odprave.

Kljub temu, da je predvojna gospodarska situacija v severnih in južnih državah predstavljala pomemben pogoj možnosti konflikta, specifična gospodarska situacija ni neizogibno vodila bodisi v državljansko vojno bodisi v samoiniciativno reorganizacijo južnih držav v smer družbenopolitičnih ter gospodarskih ureditev, v katerih bo suženjstvo odpravljeno. Severna gospodarstva so se sicer postopoma diverzificirala in vedno hitreje razvijala v smer radikalnega zmanjšanja odvisnosti od bombažnega plantažnega gospodarstva Juga in južna gospodarstva so pričela zaostajati za industrijskim razvojem Severa. Hkrati so južni sužnjelastniki v sužnjih posedovali toliko kapitala, da je vrednost tega presegala skupno vrednost vseh Ameriških tovarn, bančnih depozitov in železniškega omrežja. Posledično je razumljivo, da južni sužnjelastniki nikoli ne bi osvobodili svojih sužnjevev, v kolikor v to ne bi bili prisiljeni, saj bi to pomenilo največjo likvidacijo privatnega premoženja v ameriški zgodovini. Na drugi strani razkorak v gospodarski produkciji med Jugom in Severom ni bil tako velik, saj so tudi »bele« elite Juga pričele postopoma industrializirati svojo proizvodnjo ter v tem okviru vpeljevati tudi nekatere nove oblike suženjstva, in sicer industrijsko suženjstvo. Hkrati so imele južne države sicer pol manj železnic kot severne, a hkrati več kot katerakoli evropska industrializirana država (glej Barnes, Schoen, in Towers 2011, Baptist 2014, Berlin 2010, Huston 2003). V okviru gospodarskega konteksta je potrebno omeniti, da je med severnimi in južnimi državami obstajala napetost predvsem glede novih področji

oziroma novih držav ZDA in vprašanja prepovedi ali dovolitve suženjstva v njihovih okvirih (McPherson 1988). Pri tem to vprašanje ni bilo vezano zgolj na možnosti razvoja svobodnih delovnih odnosov v okviru privatnih kmetij in rančev ali na drugi strani sužnjelastništva ter plantaž, temveč je bilo vprašanje neločljivo povezano s politično sfero (glej Feagin 2012). Bilo je namreč povezano s potencialnimi političnimi razmerji na Zvezni ravni oziroma v okviru zveznih političnih institucij, kjer bi posledično južne države in interesi sužnjelastnikov, v kolikor bi se področja suženjstva širila, nadalje utrdili svojo pozicijo tudi v luči bistveno večje populacije severnih svobodnih držav ter njene nadalje rasti.

V kontekstu transformacij v politični sferi lahko identificiramo ključne vzroke v smislu ključnih dogodkov, procesov in akterjev, ki so zaostri destabilizacijo ureditve ter s svojim delovanjem privedli do državljanske vojne in odprave suženjstva oziroma vpisa nove problematizacije družbenopolitičnih razmerij in hierarhij. Pričetek tega procesa lahko lociramo v 30. leta 19. stoletja in pojav militantnega abolicionističnega gibanja ter ustanovitvijo ameriškega antisuženjskega društva, ki so mu načelovali politično radikalni Afroameričani kot sta bila William Lyod Garrison in Frederick Douglass. Kljub kontinuiranemu oviranju in preganjanju ter omejevanju in smešenju njihovega delovanja so ti militantni abolicionisti novo problematizacijo o nujnosti takojšnje odprave suženjstva v vseh državah ZDA postopoma pričeli diseminirati in vpisovati v severno družbenopolitično skupnost, v okviru katere se je postopoma pojavilo politično gibanje. Leta 1840 se je tako pojavila Stranka svobode, leta 1848 Stranka svobodne zemlje in leta 1850 sta se ti dve stranki kot drugi severni abolicionisti povezali še z nekaterimi drugimi progresivnimi skupinami v Republikansko stranko. To politično gibanje oziroma heterogen zbir raznolikih družbenopolitičnih skupin so postopoma pričeli izdatno financirati tudi severni industrialci ter trgovci. V okviru tega raznolikega zavezništva, ki je bilo izključno sestavljeno iz severnih družbenopolitičnih skupin, so se pričeli artikulirati ter v širši ameriški družbenopolitični kontekst diseminirati in popularizirati diskurzi o svobodnem delu ter suženjstvu kot dveh nepomirljivih paradigmah, kot dveh nepomirljivih ureditvah, a hkrati kot dveh paradigmah, ki določata in delita ameriško družbenopolitično skupnost. V teh diskurzih so se tako severne države postopoma pričela samoosmišljati in vzpostavljati kot ureditve, ki jih determinira svobodno delo, socialna mobilnost in dinamična podjetniška družba oziroma značilnosti, katere naj bi posedovala družba usmerjena v prihodnost in razvoj. Na drugi strani so se južne države pričele s strani Severnjakov osmišljati kot nazadnjaške na suženjstvu temelječe družbe (glej Foner 1974, McPherson 1988, Goodheart 2011). Pri tem popularizacija antisuženjskih

diskurzov, v okviru katerih je bila artikulirana nova problematizacija v severni družbenopolitični skupnosti ni bila produkt zgolj kontinuiranih političnih prizadevanj abolicionistov in postopnega formiranja ter pričetka delovanja širšega političnega gibanja, temveč je bila v veliki meri povezan s političnim delovanjem »belih« južnih sužnjelastniških elit, ki so poskušale na strateško-politični ravni omejiti in preprečiti vpis te nove problematizacije ter posledično nadalje zaščititi suženjstvo. V tem okviru so v 50. letih 19. stoletja sprejeli specifične zvezne zakone, prek katerih so na eni strani poskušali utrditi suženjstvo in ga na drugi strani razširiti na novoustanovljene države Zveze. Leta 1850 so tako sprejeli že omenjeni Zakon o pobeglih sužnjih, ki je opredeljeval, da morajo vsi državljani ZDA, ne glede na to ali njihova država dovoljuje ali prepoveduje suženjstvo, participirati pri lovljenju in vračanju pobeglih sužnjev svojim gospodarjem. Kljub temu, da so ga podprli nekateri severni kongresniki, je formirajoče se politično gibanje heterogene koalicije severnih nasprotnikov suženjstva in »črni« abolicionisti uspelo zakon inštrumentalizirati za popularizacijo percepcije med širšo severno družbenopolitično skupnostjo o dominaciji zvezne vlade s strani južnih držav ter s tem južnih sužnjelastniških elit oziroma »suženjske moči« (slave power) (glej Goldfield 2011). Če so se z Zakonom o pobeglih sužnjih zaostрила razmerja med Severom in Jugom na diskurzivni ravni, je Zakon o Kansasu in Nebraski, ki je bil sprejet 1854, ne le zaostрил diskurze o dominaciji Juga nad zvezno vlado in o zaroti južnih elit proti svobodnemu Severu, temveč je rezultiral v prvem sistematičnem nasilnem konfliktu med južnimi zagovorniki ter severnimi nasprotniki suženjstva oziroma je rezultiral v *de facto* vojni v Kansasu in Nebraski. Sprejem zakona je tako konsolidiral in intenziviral severnjaško nasprotovanje suženjstvu predvsem v novih teritorijih, ki so jih Severnjaki videli kot priložnost za napredek revnejše »bele« populacije, kot prostor, kjer si bo ta populacija zagotovila boljšo prihodnost (glej McPherson 1988, Mahin 1999, Goodheart 2011). Širjenje suženjstva se prične osmišljati kot absolutno nasprotujoče tako gospodarskim kot političnim interesom Severa in kot nasprotujoče samemu temelju družbenopolitične ureditve, aktivnemu produktivnemu posamezniku. Posledično so se tudi severne gospodarske elite pričele zoperstavljeni zvezni zaščiti sužnjev kot lastnine v vseh področjih ZDA ter njenemu širjenju na nova zahodna področja. Širjenje na nove teritorije je bilo v diskurzih gospodarske elite osmišljano kot ogrožajoč gospodarske priložnosti, ki so jih ponujali novi teritoriji v obliki bodisi ekspanzije železnice bodisi v obliki ekspanzije kmetij, temelječih na svobodnem delu (glej Feagin 2012). Sprejem omenjene zvezne zakonodaje je posledično *de iure* nadalje utrdil suženjstvo in vzpostavil pogoje možnosti njegove širitve, s čimer je izhodiščno pomiril strahove južnih elit ter »belih« populacij pred abolicionističnim političnim gibanjem. Na drugi

strani je vzpostavil pogoje možnosti za splošno zaostrovanje abolicionističnih diskurzov kot tudi popularizacije Republikanske stranke v severni družbenopolitični skupnosti ter zaostrovanja njihovih političnih zahtev, ki so se od omejevanja širjenja suženjstva radikalizirali v smer zahtev po splošni odpravi suženjstva in splošni reorganizaciji ameriške politične ureditve, ki naj bi odpravila »suženjsko moč« oziroma dominacijo južnih sužnjelastnikov. Le odprava »suženjske moči« naj bi zlomila dominacijo Juga nad državo in gospodarstvom ter omogočila svobodo in napredek (glej Goodheart 2011, Goldfield 2011). Kot je v svojem govoru na republikanski konvenciji v Springfieldu v Illinoisu izjavil Abraham Lincoln (1858), suženjstvo ni bilo mogoče zgolj omejiti, temveč je moralo biti uničeno. Posledično republikanska kritika Juga ni ciljala zgolj na specifični sektor, specifične oblike sužnjelastništva, temveč je ciljala na splošno gospodarstvo, temelječe na in odvisno od suženjstva. Suženjsko delo je bilo tako zavrženo v absolutnem smislu. Hkrati so republikanci v okviru artikulacije te nove problematizacije podali temeljne koordinate družbenopolitične ureditve, ki naj bi nasledila suženjstvo, in so izhajale iz ideje svobodnega dela ter specifičnega osmišljanja lastnine, ki ni moglo več vključevati lastnine oseb. Tako se delegitimira vsakršna domnevna moralna ali politična pravica določenih elit, da lahko posedujejo delo soljudi. Do konca 50. let 19. stoletja se je Republikanska stranka popularizirala do te mere, da je postala dominantna politična sila v severnih državah, kar je intenziviralo strahove južnih sužnjelastniških elit in »bele« populacije Juga pred republikanskim prevzemom zvezne oblasti ter zvezne odprave suženjstva (McPherson 1988). Leta 1860 je bil njen predsedniški kandidat Abraham Lincoln izvoljen za predsednika ZDA. Volitve popolnoma polarizirajo ZDA, Lincoln namreč dobi ogromno večino v severnih državah in nobenega glasu v državah Juga. Po razglasitvi Lincolna za zmagovalca volitev se južne države odcepijo in razglasijo Konfederacijo, pri čemer je potrebno opozoriti, da se ne odcepijo vse sužnjelastniške države, saj v Zvezi vse do konca državljanske vojne ostanejo sužnjelastniške države, kot so Kentucky ter Misuri. Lincoln sicer ob svoji inavguraciji leta 1861 zatrdi, da suženjstva na Jugu ne bo poskušal odpraviti, če se države Juga vrnejo v Zvezo oziroma se ne odcepijo. V svojem govoru (1861) tako izpostavi: »Nimam namena, da bi se posredno ali neposredno vmešaval v institucijo suženjstva tam, kjer obstaja«. Kljub temu so se južne države odločile za odcepitev, pri čemer je bila ta odcepitev v veliki meri produkt sužnjelastniških elit, ki so se bale zvezne intervencije v institucijo suženjstva ter posledično za svojo ekonomsko in politično prihodnost. Že sama izvolitev Lincolna je namreč med južno sužnjelastniško elito vzbudila strah, saj je implicirala prerazporeditev politične moči na zvezni ravni. Južne države so izgubile primat in njihove elite so predvidevale, da je zvezna odprava suženjstva zgolj

vprašanje časa (Foner 1974). Vse odcepljene države in članice Konfederacije (1861) so namreč kot temeljni razlog odcepiteve navedle strah pred odpravo suženjstva. Osrednji namen Konfederalnih držav Amerike je bil po podpredsedniku Konfederacije, Alexandru Stephensu (1861), obramba afriškega suženjstva kot naravne podreditve inferiornega »črnca« superiornemu »belemu« človeku. Z dejanjem odcepiteve se radikalno destabilizira ideja enotne ameriške nacije in pričnejo se vzpostavljati diskurzi ter prakse Sebstva in tehnologije ter tehnike oblasti, prek katerih se ta delitev prične vedno bolj vpisovati v severno in južno družbenopolitično skupnost.

Preden preidemo na sam proces medvojnega odpravljanja suženjstva in temeljnih prelomov v kontekstu transformacije tako diskurzov kot praks osvobajanja sužnjev, je potrebno izpostaviti, da člani in podporniki republikanske stranke v večini niso podpirali polne emancipacije »črncev«, temveč so v večini podpirali zgolj odpravo suženjstva. V okviru njihovih diskurzov so namreč izhodiščno zagovarjali in posledično perpetuirali osmišljanje »črncev« kot inferiornih »belcem«. Tudi republikanska stranka se je ne glede na vključevanje radikalnih abolicionistov, ki so zagovarjali polno emancipacijo namreč samoosmišljala ter reprezentirala kot stranka »belcev«. V tem okviru republikanski diskurzi in splošni družbenopolitični diskurzi Severa niso odstopali od diskurzov na Jugu vladajoče Demokratske stranke. Ilustrativen primer te inferiorizacije »črncev«, tako s strani demokratov kot republikancev, so politični boji oziroma diskurzi uporabljeni v političnih bojih med obema strankama (glej Bennett 1999). Predstavniki demokratov so tako agresivno napadali Republikansko stranko in Lincolna kot zagovornika »rasne« enakosti ter »medrasnega« poročanja, pri čemer so vzporedno časopisi, ki so podpirali Demokratsko stranko, prek člankov in vizualnih podob, risb, karikatur perpetuirali ter diseminirali rasistične diskurze o »črncih« kot lenih, kriminalnih, nasilnih in »črnskih« moških ter kot nevarnostih za »bele« ženske. V svojem odzivu so republikanci in časopisi, ki so jih podpirali, zatrjevali, da je Republikanska stranka, stranka »belcev«, ter da »črni« Američani nikoli niso bili in ne bodo enakopravni »belcem«. Kljub temu, da so republikanci in njihovi podporniki tako ostro napadali suženjstvo, večina članov republikancev kot tudi večina severnega volilnega telesa ni bila naklonjena razširitvi državljanskih pravic »črncev« onkraj odprave suženjstva. Lincoln je tako ostro napadal širjenje in samo institucijo suženjstva. Hkrati je bil pred samo državljansko vojno proti vzpostavljanju družbene in politične enakosti med »črnci« ter »belci«. Poleg tega je užival v varietejskih predstavah (minstrel shows), ki so temeljili na inferiorizaciji »črncev«. Nadalje je uporabljal derogativne »rasne« pojme, kot so »nigger« in »darky«, ter

eksplicitno podpiral »rasno« segregacijo in prihodnost ZDA osmišljaj v koordinatah »bele« skupnosti, saj je kot rešitev za »medrasna« trenja predlagal emigracijo »črncev« ter vzpostavitev kolonije svobodnih »črncev« v Latinski Ameriki (glej Klinkner in Smith 2002). Vseprisotnost osmišljanja »črncev« kot inherentno inferiornih med člani Lincolnove administracije je bila deloma odgovorna za dvomljivo strateško odločitev nerekrutiranja »črncev« v zvezno vojsko. Šele pritiski abolicionistov, kot je bil že omenjeni nekdanji suženj Frederick Douglass, in vojaška nujnost so omogočili obsežno rekrutiranje vojakov iz severne »črnske« populacije, ki so predstavljali vojaško silo nujno potrebno zvezni vojski (glej Bennett 1999).

Če je bila postopna rekrutacija »črnskih« vojakov v veliki meri povezana z vseprisotnostjo diskurzov inferiorizacije »črncev« med severno elito in splošno populacijo, je bila izhodiščna postopnost ter neodločenost pri eksplicitnem napadu na suženjstvo kot temelja gospodarske, politične in vojaške moči južnih držav v teku vojne strateško-taktične narave. Kot smo izpostavili, si je na samem začetku vojne Lincolnov kabinet prizadeval za ponovno vključitev držav Juga v Zvezo, pri čemer je poudarjal njihovo pripravljenost za nevmešavanje v notranjo ureditev južnih držav oziroma je bil temelj njegove izhodiščne politike nevmešavanje v suženjski sistem južnih držav. Specifična situacija v severni družbenopolitični skupnosti, specifičen potek vojne, specifične prakse posameznih zveznih poveljnikov in specifična razvoj geopolitične situacije so Lincolna ter njegov kabinet spodbudile k postopnem vzpostavljanju odprave suženjstva kot osrednjega cilja vojne in kot pogoj njenega konca. Da bi obdržali heterogeno koalicijo političnih sil Severa, so namreč Lincoln in njegov kabinet morali od pričetka vojne delovati strateško glede eksplicitne zavezanosti k odpravi suženjstva, pri čemer so same vojne operacije proti južnim silam in intervencije v države Konfederacije sprožile določene procese, ki so destabilizirali suženjstvo v južnih državah. Že s svojim prihodom v južne države so namreč zvezni vojaki postali agensi emancipacije sužnjeve, kljub temu, da to izhodiščno ni bil ne želen ne nameren cilj (glej McPherson 1988, Goldfield 2011). Sužnji so namreč njihov prihod pričeli že od samega začetka izkoriščati za prebege na področja, ki so jih okupirale zvezne sile in nekateri severni vojaški poveljniki so začeli te pobegle sprejemati ter zavračati zahteve južnih sužnjelastnikov po njihovi vrnitvi, do katere so bili zakonsko obvezani po omenjenem zakonu iz leta 1850. Pri tem so te zahteve poveljniki zavračali na temelju odcepitve teh držav od Zveze, s čimer naj bi prenehali veljati zvezni zakoni in z nadaljnjim argumentom, da gre za odvzeto lastnino, ki bi oziroma je bila uporabljena za vojaške operacije proti zveznim silam. To prakso je kasneje potrdila tudi

Lincolnova administracija, ki je vse poveljnike zveznih čet zavezala k nevračanju pobeglih sužnjev južnim sužnjelastnikom. Prebegi sužnjev so dejansko postali izjemno pomembna sila v destabilizaciji južne ureditve in možnosti vojskovanja, saj jih je pobeglo več deset tisoč.

Na drugi strani so se v prvih letih vojne Lincoln in njegova administracija kontinuirano izogibali opredelitvi odprave suženjstva kot formalnega strateškega cilja vojne, s čimer so hoteli zagotoviti stabilnost severne vojne koalicije, ki je vključevala tudi severne demokrate in unioniste mejnih držav. Nobena od teh političnih in družbenih skupin ni namreč vojne osmišljala ter jo podpirala v smislu vojne proti suženjstvu, temveč kot vojno za restavriranje Zveze, in sicer Zveze, ki je obstajala pred 1861 ter v kateri je bilo suženjstvo legalno v okoli pol državah. Ti pomembni partnerji so namreč grozili z odhodom iz koalicije, v kolikor bi vojna postala vojna eksplicitno proti suženjstvu (McPherson in Hogue 1982). Posledično je specifična politično-strateška situacija narekovala Lincolnovi administraciji, da vojno ne reprezentira kot vojno proti suženjstvu, temveč kot vojno za ohranitev Zveze. Vsi koraki, prakse in tehnike, ki so spodkopavale suženjstvo, so bile posledično v formalnih diskurzih administracije osmišljani kot stranski produkti vojne, katere temeljni namen je zaščita Zveze. Postopoma je vojaška situacija, ki se je z nekaterimi porazi severne zvezne vojske zaostrovala, omogočila administraciji formalno artikulacijo boja proti suženjstvu kot vojaške nujnosti, ki je tako postopoma postalo sprejemljivo za večino družbenopolitičnih elit in populacij Severa. V tem okviru je Kongres sprejel celovit zakon za zasego lastnine (sužnjev) leta 1862, ki je bil argumentiran na temelju ideje spodkopavanja konfederalne sposobnosti bojevanja (glej Goldfield 2011). Tekom leta in z zaostrovanjem vojne so se Lincoln in njegova administracija odločili sprejeti *Proklamacijo o osvoboditvi sužnjev* v delih Konfederacije, ki so se nahajali v vojni z ZDA. Šlo je za prvo sistematično zavezo za osvoboditev sužnjev v državah Konfederacije, ki je bila rezultat postopne transformacije formalne racionalnosti vojne tekom 1862 iz ne le restavracije Zveze, temveč k odpravi institucije suženjstva, ki je predstavljala temelj odcepitve kot tudi temelj politične, družbene in gospodarske moči južnih sužnjelastniških elit. Posledično se kot cilj s Proklamacijo emancipacije 1. januarja 1863 formalno vzpostavi odprava suženjstva in s tem radikalna transformacija tako južnih družbenopolitičnih ureditev kot tudi zvezne politične arhitekture ter razmerij moči med državami Zveze. Lincolnova administracija je tako zaradi omenjene specifične vojaške situacije kot tudi specifične geopolitične situacije omejila strateške možnosti severnih demokratov in unionistov mejnih držav za upiranje zahtevi po radikalni transformaciji Zveze ter ameriške družbenopolitične ureditve, kar ji je omogočilo eksplicitno

formulirati, osmisлити in artikulirati odpravo suženjstva ter »suženjske moči« kot edinega možnega načina zloma upora južnih držav (McPherson 1988). Pri tem je Proklamacija v ameriškem družbenopolitičnem kontekstu igrala vlogo pomembnega strateškega inštrumenta v smislu spodbujanja južnih sužnjev k prebegu, ki so začeli bežati v tisočih. Poleg tega so sužnji pričeli posredovati vojaške informacije severnim vohunom, ki so jih tudi skrivali. Nadalje je Proklamacija rezultirala ne le v pobegu sužnjev in posledičnem odvzemu delovne sile vojski Juga kot tudi južnem gospodarstvu, temveč so mnogi pobegli sužnji postali člani »črnskih« kontingentov zvezne vojske. V zvezni vojski je na koncu vojne služilo okoli 200.000 »črncev«, med katerimi jih je bila velika večina sužnjev, ki so prebegli in zvezni generali ter Lincoln so njihov prispevek h končni zmagi percipirali kot odločilen. Prav »črnški« vojaki, ki posledično niso zgolj bežali na ozemlje Zveze, temveč so se aktivno borili za odpravo suženjstva, so bili tako eden od ključnih učinkov proklamacije (glej Horton 2005). Poleg tega se je Lincolnova administracija s Proklamacijo izognila popolnemu razbitju koalicije s severnimi demokrati in predvsem z unionisti mejnih držav, kjer je bilo dovoljeno suženjstvo, saj ni dejansko prepovedovala suženjstva v sužnjelastniških ureditvah obstoječih članic Zveze (glej Goldfield 2011).

Lincolnova politična kalkulacija glede Proklamacije je ciljala tudi na reguliranje specifične geopolitične situacije. S Proklamacijo emancipacije sta namreč Lincoln in njegova administracija odstranila pogoje možnosti, da bi Konfederaciji na pomoč priskočila Britanija, s katero je Konfederalna administracija pričela neformalne pogovore (glej Mahin 1999). Proklamacija je namreč omogočila politično vplivnim britanskim abolicionistom, ki so uspeli uvesti prepoved suženjstva v vseh območjih pod nadzorom Britanije že leta 1833, da na eni strani brez zadržkov deklarativno podprejo Sever in na drugi strani preprečijo formalni vstop Britanije v vojno na strani Juga. Britanija je bila namreč več kot polovično odvisna od bombaža, ki so ga pridelovale južne države in zagovorniki intervencije so formalno vojaško podporo Jugu reprezentirali kot zaščito vitalnih gospodarskih interesov. V luči formalne deklaracije o odpravi suženjstva s strani zvezne vlade so bili Britanski zagovorniki, ki so prej izpostavljali dvoumnost severne pozicije napram suženjstvu in vojno reprezentirali v smislu želje po dominaciji Severa nad Jugom, odvzeti osrednji argumenti. S tem so britanski abolicionisti preprečili formalno priznanje ter podporo Jugu.

Transformacija racionalnosti vojne in s tem vpis nove problematizacije je bil neločljivo povezan s širšo transformacijo ter vpisom biooblastne dimenzije v liberalno-nacionalno

racionalnost vladanja, ne le zvezne družbenopolitične ureditve, temveč vzporedno tudi konfederalne družbenopolitične ureditve in operacionalizacijo te dimenzije v delovanju teh ureditev. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je že ideja odprave suženjstva in formulacija alternative v smislu utemeljenosti ureditve na »naravnih« svobodnih delovnih razmerjih ter avtonomnih, racionalnih in podjetnih posameznikov predstavljala pomemben element biooblastne dimenzije moderne racionalnosti vladanja v okviru osmišljanja regulacije gospodarstva ter njegovih »naravnih« tržnih razmerij (glej Foucault 1978-79/2008). Tekom 1862 in zaostrovanjem vojaškega konflikta se namreč radikalno destabilizirata dva osrednja temelja, tako zamišljanja kot delovanja ameriške družbenopolitične ureditve, temelja racionalnosti obstoja ZDA, in sicer ideja enotne ameriške nacije ter ideja ameriške liberalno-nacionalne države kot izraza enotne ameriške nacije. Da ta dva osrednja temelja racionalnosti obstoja ZDA kot liberalno-nacionalne ureditve nista bila popolnoma destabilizirana s samo odcepitvijo in formacijo Konfederalnih držav Amerike (CSA), ilustrira na eni strani zgoraj reflektirana prevlada idej rekonstitucije Zveze na temelju obstoječe državne ureditve kot formalnega cilja vojne v prvem letu spopadov (glej Goodheart 2011). Na drugi strani o določeni ambivalentnosti destabilizacije pričajo tako same vojne operacije v prvem letu vojne kot tudi ambivalentnost krize nacionalizma oziroma nacionalističnega dispozitiva, ki jo je povzročila odcepitev južnih držav, v smislu krize ideje ter kolektivne identitete enotne ameriške nacije kot tudi kriza simbolov, ritualov in (političnih) institucij, ki so izražale in zgotavljale enotnost nacije. Ta kriza je zajela splošno populacijo tako Severa kot Juga, ki so svojo pozicijo, delovanje in družbenopolitično življenje osmišljale v kontekstu enotne ameriške nacije ter enotne ameriške liberalno-nacionalne države. Če so severna populacija in družbenopolitične elite do 1862 tudi južne populacije osmišljale kot konstitutiven del ameriške nacije in njihove ureditve kot konstitutiven element ameriške družbenopolitične ureditve, ki jo je potrebno zgolj ponovno združiti, ter je bila posledično na eni strani kriza nacionalizma/nacionalističnega dispozitiva zamejena, so se južne elite in populacije že leta 1861 s sprejetjem aktov o odcepitvi in konstituciji Konfederacije soočile z radikalno spremembo formalne politične vezi v obliki novega državljanstva, s čimer so se radikalno zamajali temeljni idejni ter praktični in institucionalno-strukturni elementi ameriškega nacionalističnega dispozitiva (glej McPherson in Hogue 1982, Kolchin 2003). V kontekstu konstituiranja Konfederalne ureditve so se namreč morala nasloviti temeljna vprašanja, pertinentna konstituiranju racionalnosti obstoja in okvirov delovanja konfederalne ureditve kot avtonomne, suverene liberalno-nacionalne države. Artikulirati in operacionalizirati se je morala nova problematizacija konfederalne družbenopolitične skupnosti kot nacije, njene

različnosti napram naciji Severa ter posledičnem zamejevanju novega nacionalnega državljanstva in vzpostavljanju novih razmerij lojalnosti, solidarnosti ter enotnosti v okviru nove družbenopolitične skupnosti. Pri tem so se južne populacije soočile s specifično ambivalenco. Na eni strani so svoje odcepitve osmislile kot produkt vzpostavitve nepomirljive razlike med ureditvami severnih držav in ureditvami Juga oziroma med populacijami Severa ter populacijami Juga. Pri tem je bila odcepitev legitimirana s potencialnimi posledicami vzpostavitve te delitve v nekoč enotni ameriški naciji v obliki kontinuirane grožnje odprave suženjstva s strani severnih abolicionistov in z njo povezane grožnje »črnih« uporov kot rezultata delovanja teh abolicionistov. V novih nacionalističnih diskurzih, ki so artikulirali novo problematizacijo družbenopolitične ureditve, se je institucija suženjstva vzpostavila kot temelj »prave« ameriške ureditve (glej Smith 1988, Goldfield 2011, Quigley 2011). Posledično je bila ohranitev Zveze zamišljena kot podrejena ohranitvi suženjstva kot temeljne družbenopolitične institucije, razmerij in struktur ter subjektivitet. Odcepitev je bila tako argumentirana v okviru novega osmišljanja nacije Konfederacije kot ohranitve »prave« ameriške dediščine, s čimer se je nova konfederalna družbenopolitična skupnost pričela osmišljati kot »prava« ameriška nacija. Vzporedno se je družbenopolitična skupnost Severa pričela v južnih diskurzih osmišljati kot odpadniška, »neameriška« populacija oziroma nacija. Pri tem ti diskurzi niso mogli razrešiti kontinuirane ambivalentnosti zamišljanja nove »ameriške« nacije in njenega razmerja z obstoječimi ameriškim nacionalnimi simboli ter tradicijami pertinentnimi še vedno obstoječi ureditvi ZDA (glej Quigley 2011). Ta ambivalentnost je bila povezana prav s prostovoljno odcepitvijo od obstoječe družbenopolitične skupnosti, ki je tudi v osmišljanjih južnih populacij do določene mere oslabila njihovo neproblematično možnost referiranja ter utemeljevanje lastne državnosti in lastne nacionalnosti na simbolih ter tradicijah in zgodovini pa tudi dugih praksah ameriškega nacionalističnega dispozitiva. Na drugi strani se je od same odcepitve in konstitucije Konfederacije postopoma zaostrovala omenjena ideja o dveh ločenih inherentno različnih nacijah, ki je postopoma zamejila reflektirano ambivalenco (glej McPherson 2004). Tako je mogoče že v prvih artikuliranih diskurzih ob odcepitvah držav identificirati prisotnost te ideje oziroma postopen proces pričetka zamišljanja inherentne ločenosti nekdanje enotne ameriške družbenopolitične skupnosti. V *The Charleston Mercury*, osrednjem časopisu v Južni Karolini, prvi državi, ki se v teku državljanke vojne odcepi, je bilo zapisano, da kar zadeva suženjstvo, Sever in Jug predstavljata ne le dve naciji, temveč tekmujoči ter sovražni naciji.

Uspešen vpis ideje o medsebojni sovražnosti nacij, temelječi na njihnih nepomirljivih razlikah, je predstavljal ključen korak v vpisu biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v ameriški družbenopolitični kontekst in v postavitvi temeljnih koordinat sodobne ameriške družbenopolitične ureditve. Tako v severnem kot v južnem kontekstu je bil vpis ideje o inherentni različnosti in medsebojni sovražnosti nacij, ki je lahko razrešena le prek totalne vojne in absolutnega poraza nasprotne strani, neločljivo povezan z neprecedenčnim razvojem državnih aparatov ter njihove integracije z obstoječimi družbenopolitičnimi dispozitivi ter posledično vzpostavitev neprecedenčne sposobnosti oblasti, da regulira in normalizira populacije ter specifične dele populacije, disciplinira in normativizira posameznike ter zagotavlja varnost v obliki kontinuirane kalkulacije nevarnosti ter omejevanja in odstranitve kot nevarnih osmišljanjih ter percipiranih populacij (glej Foucault 1978, 1974-75/2003a, 1975-76/2003b, 1978-79/2008, 1977-78/2009). V kontekstu državljanske vojne se tako vzpostavijo določeni temeljni elementi ameriške liberalno-nacionalne države, pri čemer se nekateri ključni temelji pojavijo v okviru konstituiranja družbenopolitične ureditve Konfederacije, ki jih kasneje prevzamejo ZDA. Tako je Konfederacija prva, ki vzpostavi sistem naborniške vojske (glej McPherson 1988, Neocleous 2003a), v okviru katerega se artikulirajo in popularizirajo diskurzi, s katerimi se je ideja o služenju vojske kot najvišjega izraza državljanstva in pripadnosti naciji vpisovala v zavest vojakov-nabornikov kot tudi širše javnosti. Naborniška vojska se tako vzpostavi kot eden od osrednjih prostorov vpisa in utrjevanja kolektivne identitete nacije. Hkrati z naborniško vojsko se vzpostavijo pogoji možnosti razvoja totalne vojne (glej Hobsbawm 1986). V okviru slednje se namreč mobilizirajo resursi celotne družbe prek obveznega služenja vojske določenih zamejenih populacij, vpelje se stroga racionalizacija hrane ter strogo kontrolirano gospodarstvo, skorajšnja odprava razlike med vojaki in civilisti kot tudi splošna skrb za zdravje posameznikov ter populacije. Poleg tega Konfederacija kot prva ameriška družbenopolitična ureditev vzpostavi zvezne davke, kar omogoči dejansko financiranje sistematičnih in kontinuiranih intervencij v družbenopolitična razmerja, populacije in posameznike ter posledičnega razvoja razvejane in obsežne birokracije (glej Goldfield 2011). Konfederacija namreč vzpostavi moderno razvejano državno birokracijo, ki je štela 70.000 ljudi, kar je bilo bistveno več od tedanje zvezne birokracije in je predstavljalo pogoj možnosti reorganizacije družbenopolitične ureditve v smer nove liberalno-nacionalne države.

V okviru vojaških operacij zvezne vojske leta 1862 lahko identificiramo prvo operacionalizacijo biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v svoji

ultimativni obliki absolutnega uničenja nasprotne nacije kot ne le nasprotnika, temveč grožnje, ki jo je potrebno eliminirati oziroma popolnoma uničiti. Pri tem je bila ta realizacija neločljivo povezana s širšo transformacijo zamišljanja nacije v okviru severnih populacij kot tudi prihodnje ameriške družbenopolitične ureditve v smer zamišljanja ameriške ureditve kot liberalno-nacionalne države, katere temelj so lahko le svobodna delovna razmerja ter avtonomni, racionalni, podjetni posamezniki in zamišljanja ameriške nacije kot deljene ter potrebne radikalne rekonstrukcije pod absolutnim vodstvom Severa. Južna družbenopolitična skupnost se je posledično pričela osmišljati kot inherentno drugačna, zamejena in v kočni fazi izdajalska. Popoln poraz Juga se je pričel osmišljati kot ne le potreben, temveč eksistencialno nujen za prihodnost ameriške družbenopolitične ureditve. Medtem ko so se tako severni generali kot Lincoln v prvem letu bojevanja izogibali uničenju infrastrukture in lastnine na področjih Juga, kjer so potekale vojne operacije, ter so si prizadevali južne države ponovno prepričati v pristop k Zvezi, je do srede 1862 politično in vojaško vodstvo Severa radikalno spremenilo strategijo iz tako imenovane politike »nežne vojne« v politiko totalne vojne (glej McPherson in Hogue 1982). Z določenimi porazi Severa v 1862, ko je Konfederacija z nizom protiofenziv spremenila dotedanji potek vojne v korist Severa, so se v okviru severne družbenopolitične skupnosti vzpostavili pogoji možnosti za totalno vojno. V tem kontekstu so se namreč pričeli artikulirati in prek pisem vojakov, časopisnih člankov in političnih govorov vzpostavljati diskurzi, ki so od severnih vojaških ter političnih elit zahtevali totalno vojno proti Jugu oziroma totalno vojno proti izdajalcem (glej Goldfield 2011). Ti diskurzi so tako delegitimirali vsakršno pogajanje severnih oblasti s konfederalnimi državami in poskusom rekonstitucije Zveze v formi, ki je obstajala pred državljansko vojno. Hkrati so legitimirali biooblasten cilj popolnega uničenja nasprotnika. Posledično je Lincoln zamenjal vodilne vojaške poveljnike Zveze, in sicer generala McClellana ter Buella, ki sta se izogibala uničevanju južne infrastrukture ter lastnine z generali kot so Sherman, Sheridan in najbolj znani Ulysses S. Grant, ki so uvedli strategijo popolnega uničenja vsega, kar je potencialno omogočalo vojaška prizadevanja Konfederacije. V tem okviru so posledično začeli sistematično uničevati železnice, kmetije ter tudi samo suženjstvo. Te vojaške operacije so posledično operacionalizirale reartikulacijo temeljnega vojnega cilja, in sicer popolnega uničenja Konfederacije ter konstituiranja nove Zveze na njenih ruševinah (glej McPherson 1988). Predvsem Grantove vojaške operacije lahko reflektiramo kot *par excellence* operacionalizacijo biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v formi totalne vojne (glej Fuller 1991). Granta so v luči njegovega brezkompromisnega zasledovanja vojaških ciljev uničenja nasprotnika, ki je rezultiralo v deset tisoče mrtvih, severni časopisi

imenovali »klavec«. Hkrati so ga slavili zaradi uspešnosti njegovih vojaških operacij. Glede na vojaške rezultate, ki jih je dosegal Grant, lahko v njegovi logiki vojskovanja identificiramo prisotnost ideje absolutnega uničenja nasprotnika, ne glede na žrtve v lastnih vrstah ter posledično implicitno prisotnost ideje vojne kot biosocialnega napredka, v smislu na eni strani odstranitve zunanje nevarnosti in na drugi odstranitve manj sposobnih pripadnikov lastne nacije (glej Foucault 1975-76/2003b, Brady 2005). Tekom vojne in njenega zaostrovanja se je tako v severnem kot južnem družbenopolitičnem kontekstu z vpisom biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja ter njene operacionalizacije prek totalne vojne pričelo spreminjati tudi razmerje do mrtvih vojakov, tesno povezano z vzpostavitvijo in zaostrovitvijo medsebojnega sovraštva med obema nacijama prek reartikuliranih nacionalističnih dispozitivov (glej Madsen 1998, Quigley 2011). Umrli vojaki so se namreč na obeh straneh pričeli osmišljati kot ne le nujna žrtev boja, temveč kot junaki, ki so sicer umrli v boju, a naj bi ostali v spominu transcendentne nacije, s čimer naj bi dosegli podobno nesmrtnost kot naj bi jo posedovala transcendentna nacija. Hkrati so bili umrli vojaki osmišljani kot nujni tako za obstoj kot razvoj nacij. Smrt in nacija sta v okviru vpisa biooblastne dimenzije moderne racionalnosti vladanja postali neločljivo povezani ter slavljenje umrlih (posebna pokopališča, ceremonije, prazniki) se je vzpostavilo kot eden od osrednjih elementov ameriškega nacionalističnega dispozitiva. Pri tem je potrebno izpostaviti tudi pomembno vlogo, ki jo je odigrala fotografija, saj je bila ameriška državljanska vojna prva vojna, v kateri je bilo bojevanje sistematično fotografirano in slike bojišč, umrlih in uničenja infrastrukture so bile široko diseminirane med populacijama Severa in Juga. V tem kontekstu postane razumljivo tudi izjemno število umrlih vojakov, ki se po ocenah giblje okoli 700.000 umrlih vojakov,⁸⁰ ki posledično ni bila primarno rezultat prve množične uporabe novih vojaških tehnologij, kot so granate in brzostrelke, temveč transformacij osmišljanja nacije ter z njimi neločljivo povezanih vpisov ter operacionalizacijo biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v delovanje liberalno-nacionalne države.

Državljska vojna je rezultirala v koreniti transformaciji ameriške liberalno-nacionalne države. Zmaga Severa in odprava suženjstva sta radikalno spremenili politična razmerja ter severno elito vzpostavila kot dominantno politično silo v okviru spremenjene politične arhitekture. V tej novi arhitekturi je bila namreč zlomljena politična moč južnih sužnjelastnikov, ki so izgubili temelj svoje politične in gospodarske moči. Na drugi strani so

⁸⁰ V državljanski vojni je umrlo več vojakov kot v vseh drugih dosedanjih vojnah, kjer so sodelovali ameriški vojaki, skupaj (Goldfield 2011).

bili tako Severnjaki kot zmagovalci kot južne populacije kot poraženci vojne soočeni z dejanskostjo skorajšnjega uničenja enotne ameriške liberalne države in skorajšnjega uničenja ideje enotne ameriške nacije, ki je zahtevala reorganizacijo ameriške družbenopolitične ureditve, v okviru katere bi se ponovno konstituirala ter konsolidirala ideja enotne ameriške nacije (glej Goldfield 2011). Zmagovalni severni politiki so neposredno po koncu vojne o državljanski vojni pričeli govoriti kot o drugi ameriški revoluciji, prek katere naj bi se konstituirala nova nacija. V okviru nove nacije naj bi se pacificirale tekom vojne deljene in sovražne severne ter južne populacije. Južna »nacija« naj bi se integrirala prek adaptacije s severno ter njeno družbenopolitično ureditvijo (glej Goldfield 2011). Pri tem je bila rekonstitucija enotne ameriške družbenopolitične skupnosti in enotne ameriške liberalno-nacionalne države utemeljena ter omogočana prek neprecedenčno razširjenih državnih aparatov oziroma državne administracije. Razširitev državnih administracij se je pričela legitimirati prav v kontekstu državljanske vojne, ki je posledično pričela odpravljati večino ovir tej širitvi ter pričela vzpostavljati njeno temeljno racionalnost v smislu operacionalizacije nove problematizacije družbenopolitičnih ureditev. S pričetkom vpisa in operacionalizacije nove problematizacije v družbenopolitično ureditev Severa ter Juga se je namreč biooblastna dimenzija liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja pričela artikulirati in konstituirati kot temeljni element v reorganizaciji ameriške liberalno-nacionalne države, ki je pričela razvijati bistveno večje sposobnosti intervencije v lastne družbenopolitične skupnosti kot predvojna ameriška liberalno-nacionalna država (glej McWhorter 2009). Njuno rekonstituiranje v enotno ameriško liberalno-nacionalno državo je tako postopoma vzpostavilo družbenopolitično ureditev, ki je radikalno nadgradila sposobnosti in možnosti obeh predhodnic za družbenopolitične intervencije, reguliranja, normaliziranja, discipliniranja, normativiziranja, varovanja, kalkuliranja rizika ter odstranjevanja in zamejevanja notranjih ter zunanjih nevarnosti (glej McPherson 1988). V okviru rekonstituirane liberalno-nacionalne države se tako na primer ohrani razširitve pristojnosti predsednika oziroma izvršne oblasti, ki jih je uvedel Lincoln. Intenzivira se državno subvencioniranje železnic začeto pred vojno kot hkrati temeljne tehnologije povezovanja ameriškega teritorija, generiranja presežne vrednosti, omogočanja hitrejše komunikacije in s tem hitrejšega sklepanja ter realizacije poslov, kot tudi tehnologije hitrejše rekonstitucije ideje enotne nacije in njenega vpisa v heterogeno ameriško družbenopolitično skupnost. Nadaljuje in nadgradi se državno podpiranje industrializacije prek zaščitnih tarif ter subvencij, podpira se ustanovitev novih bank in oblikujejo se nacionalne razvojne strategije, ki se osredotočijo na razvoj zahodnih neposeljenih teritorijev. Hkrati se v okviru nove ameriške liberalno-nacionalne države ohranijo in razširijo zvezni

davki ter vpelje se progresivna dohodnina, ki zagotovi neprecedenčne finančne prilive državi
blagajni, kar dejansko omogoči vse ostale intervencije na čelu z razmahom federalne
administracije v obliki ministrstev in zveznih agencij (glej McPherson 2004, Goodheart
2011).

6.3 Geneza Jim Crow rasističnega dispozitiva v okviru rekonstrukcije in reorganizacije ureditev Juga

Povojna rekonstrukcija južnih družbenopolitičnih ureditev je bila s strani zmagujočih severnih republikanskih družbenopolitičnih elit osmišljana prek specifične heterogene problematizacije, v okviru katere je bila rekonstrukcija osmišljana kot naslavljajoč dve temeljni problematiki. Kot prva problematika je bila osmišljana reintegracija »belih« populacij nekdanje Konfederacije in ponovne vzpostavitve njihove pripadnosti ideji enotne, homogene ameriške nacije ter posledično ponovni vzpostavitvi njihove lojalnosti do ameriških zveznih političnih institucij. V tem kontekstu so že pred koncem vojne severni politiki z Lincolnom na čelu govorili o neizbežni nujnosti amnestije, odpuščanju in sprave med sovražnima populacijama, kot nujnem elementu v procesu rekonstitucije ameriške nacije. Na drugi strani se je v okviru nove problematizacije kot druga primarna problematika artikularala problematika odprave suženjstva v južnih državah (glej Foner 1988, Anderson in Moss 1991, Rodrigue 2001). Odprava suženjstva je namreč tvorila nov temelj enotne zvezne politične arhitekture in je predstavljala realizacijo temeljnega končnega vojaškega in političnega cilja Severa v državljanski vojni, hkrati je odražala radikalno povojno spremembo razmerij političnih sil na zvezni ravni, kjer je radikalno omejila strateške možnosti delovanja južnih držav ter njihovih »belih« elit. V tem okviru nove problematizacije se posledično kot osrednje vzpostavi vprašanje načina realizacije te prepovedi v južnih državah, ki je zahtevala hkratno reorganizacijo južnih družbenopolitičnih ureditev v smer ureditev, ki niso gospodarsko odvisne od suženjstva, in ki družbenopolitične kohezije ter reda ne vzpostavljajo, ohranjajo in utrjujejo prek družbenopolitične institucije suženjstva. Posledično se izostri predvsem problematika, kako reorganizirati družbenopolitične institucije, strukture in razmerja ter hierarhije med »belimi« populacijami in nekdanjo suženjsko ter splošno »črno« populacijo, da bi na eni strani ponovno vzpostavili v percepciji in delovanju »belih« populacij idejo enotne nacije oziroma homogene populacije ter ponovno vzpostavili lojalnost do ameriških zveznih političnih institucij. Hkrati naj bi preprečili, da bi »belim« populacijam in predvsem »belim« južnim elitam z amnestijo ter spravo ponovno vzpostavili strateške možnosti za sistematično podreditev »črnske« populacije v okviru reorganizacije struktur, institucij in razmerij odvisnosti, izkoriščanja, dehumanizacije, diskriminacije, deprivilegiranja ter marginaliziranja oziroma v okviru vzpostavitve novih oblik nesvobodnih, kvazisuženjskih gospodarskih in družbenopolitičnih razmerij (glej Foner 1988, Blackmon 2008).

Izpostavljeni problematiki sta predstavljali osrednja konteksta napetosti v projektu in politikah ter ukrepah in praksah rekonstitucije Zveze prek reintegracije in reorganizacije južnih držav oziroma ključni okviri vzpostavljanja političnega konflikta znotraj zmagujoče ter vladajoče severne republikanske elite. Ta se je namreč glede naslavljanja teh dveh osrednjih problematik razdelila na dve poziciji, na dva politična bloka, in sicer zmerne republikance in radikalne republikance. Bloka sta tako zagovarjala specifično obliko nove problematizacije družbenopolitične ureditve Juga oziroma specifično obliko reorganizacije in reintegracije južnih držav v ameriško liberalno-nacionalno državo (glej Foner 1988, McPherson in Hogue 1982). Če sta na eni strani obe politični sili zagovarjali permanentno odpravo »suženjske moči« in zatetje vseh oblik konfederalnega nacionalizma ter družno leta 1865 ratificirali 13. amandma k ustavi, s katerim je bilo na teritoriju ZDA odpravljeno suženjstvo, sta se njuni poziciji korenito razlikovali glede načina reintegracije in reorganizacije nekdanjih držav članic Konfederacije. Zmerni republikanci so tako rekonstrukcijo osmišljali kot relativno enostaven, neboleč in hiter proces reintegracije ter so posledično od nekdanjih konfederalnih držav zahtevali zgolj formalno predajo konfederalnih vojska, formalno odpravo secesije in formalno sprejetje 13. amandmaja ter posledično formalno odpravo suženjstva. Tako Lincoln kot Andrew Johnson, ki ga je po Lincolnovem umoru⁸¹ nasledil, sta pripadala frakciji zmernih republikancev in sta zavračala program rekonstrukcije radikalnih republikancev, ki je predvideval celovito ter sistematično in s strani zvezne oblasti upravljano, regulirano ter implementirano reorganizacijo južnih družbenopolitičnih ureditev v smer ureditve, temelječe tako na formalni enakosti kot ureditvi, ki omogoča enake možnosti za doseganje dejanske enakosti. Radikalni republikanci so namreč izhodiščno dvomili o pripravljenosti južnih »belih« elit in populacij h koreniti reorganizaciji družbenopolitičnih ureditev. Hitra implementacija restriktivnih »črnih zakonikov« v nekaterih južnih državah neposredno po vojni je pri tem dodatno mobilizirala radikalne republikance kot tudi širšo severno populacijo. Radikalni republikanci so se tako v kongresu zoperstavili zmernim ukrepom obeh predsednikov ter formulirali strožje kriterije za reintegracijo nekdanjih konfederalnih držav. Poleg tega so sprejeli ukrepe, ki so na zvezni rani nadgradili pravice osvobojenih sužnjev s sprejetjem Zakona o državljanskih pravicah leta 1866 in istega leta s sprejetjem 14. amandmaja, ki je vsem osebam (beri moškim) rojenim v ZDA ali naturaliziranim zagotovil državljanstvo ter zvezne državljanske pravice. »Črni zakoniki«, ki so bili sicer z zvezno intervencijo odpravljeni, so pri tem predstavljali poskus vpisa in operacionalizacije problematizacije

⁸¹ Lincoln je leta 1865 ubil John Wilkes Booth, južni »beli« ekstremist, ki je tekom umora izjavil, da so bile ZDA vzpostavljene za »belega« človeka in ne za »črnega« (McPherson 1988).

južnih »belih« elit, v okviru katere je bila artikulirana specifična strategija »rešitev« za »problematiko« nekdanjih sužnjev v južnih ureditvah. Po teh zakonikih so namreč osvobojeni sužnji formalno pridobili nekatere pravice, ki jih pred vojno niso imeli niti svobodni »črnici« Juga. Hkrati so zelo omejili državljanske pravice teh posameznikov in za njih vzpostavili status drugorazrednega državljana, ki ni posedoval volilne pravice, ki ni mogel posedovati orožja, služiti v porotah v primerih, kjer so bili obtoženi »belci«, in se prosto gibati po teritoriju držav, ne da bi imel zaposlitev (glej Foner 1988).

Volitve v Kongres leta 1866 so predstavljale eno od osrednjih prelomnih točk zvezno vodenega procesa rekonstrukcije, saj so radikalni republikanci uspeli prevzeti nadzor nad Kongresom ter si zagotoviti več kot 2/3. večino, s katero so lahko preglasovali predsedniški veto. Posledično so prevzeli nadzor nad zvezno vodenom rekonstrukcijo in pričeli sprejemati ukrepe, s katerimi so artikulirali ter poskusili operacionalizirati svojo problematizacijo reorganizacije južnih družbenopolitičnih ureditev. Od 1867 so začeli sprejemati ključne ukrepe in vzpostavili osrednje družbenopolitične institucije ter vzpostavili pogoje možnosti za odstranitev nekdanje konfederalne demokratske elite iz državnih vlad vseh nekdanjih članic Konfederacije (glej Ayers 1992). V tem okviru »radikalne rekonstrukcije« je republikansko dominiran Kongres leta 1867 odstavil civilne vlade v vseh nekdanjih konfederalnih državah in vzpostavil formalno okupacijo s strani zvezne vojske, ki naj bi zagotovili pogoje možnosti za pričetek radikalne reorganizacije oziroma transformacije južnih ureditev. Tako je zvezna vojska izvedla nove volitve, na katerih so na eni strani prvič lahko volili osvobojeni sužnji in širša »črnska« skupnost, kar je bilo v okviru republikanskih diskurzov osmišljano kot ključna prelomna točka v njihovi transformaciji iz sužnjev in podrejenih, diskriminiranih ter marginaliziranih svobodnih »črncev« v polnopravne državljane z zmožnostjo in sposobnostjo participiranja v političnem procesu ter soodločanja pri urejanju skupnih družbenopolitičnih vprašanj. V obdobju rekonstrukcije od 1865 do 1877 je bilo več kot 1500 Afroameričanov tudi izvoljenih na politične funkcije in leta 1870 so zasedali 15 % vseh funkcij v južnih državah, kar je več kot so zasedali leta 1990 (McPherson in Hogue 1982). Hkrati so se vzpostavili kot pomembna politična sila v novih republikansko dominiranih vladah južnih držav, kljub temu, da so bili kontinuirano izpostavljeni sistematičnemu in nesistematičnemu nasilju »belih« populacij. Dejansko obdobje rekonstrukcije in južni družbenopolitični kontekst je, ne glede na izjemno nasilje zoper »črnsko« populacijo, predstavljal neprecedenčen kontekst glede možnosti politične participacije ter realizacije možnosti s strani »črnske« populacije, ki tako zaradi manjšega števila kot bolj razvitih neformalnih rasističnih

tehnologij in rasističnega dispozitiva, ki se je že konsolidiral po odpravi suženjstva v severnih družbenopolitičnih kontekstih obdobja rekonstrukcije, predstavlja okvir, kjer je »črnska« populacija razvila tehnike in postavila temelj tradiciji političnega delovanja (glej Anderson in Moss 1991). Na ravni zakonodaje gre namreč za obdobje, kjer se je vzpostavila formalna enakost med »črnci« in »belci, ki je bila kasneje v procesu ponovne reorganizacije južnih družbenopolitičnih ureditev ter rekonsolidacije in reorganizacije rasističnih dispozitivov radikalno omejena.

S pomočjo zvezne vojske so republikanci ne le prevzeli oblast v skoraj vseh južnih državah, temveč so pričeli sprejemati specifične ukrepe, katerih strateški cilj je bila reorganizacija južnih družbenopolitičnih ureditev v smer ureditev, utemeljenih na formalni enakopravnosti in svobodnih delovnih razmerji ter svobodnem tržnem gospodarstvu. V sodelovanju z zvezno ravno so v tem okviru vzpostavili tudi lokalne izpostave *Zvezne agencije za osvobojene sužnje* (The Freedmen's Bureau), ustanovljene leta 1867, ki naj bi omogočile neposredno intervencijo v družbenopolitična razmerja (glej Bordelon 2011). Zvezna agencija naj bi tako aktivno ščitila pravice osvobojenih, neposredno intervenirala v delovna razmerja z namenom preprečevanja vzpostavljanja novih nesvobodnih oblik dela. Hkrati je delovala v smislu socialne službe, saj je zagotavljala hrano, obleke in kurjavo. Poleg tega so izpostave Zvezne agencije izvajale aktivno discipliniranje osvobojenih v aktivne državljane, saj so jim pomagale tako pri voljenju, kot organizaciji političnih strank ter pri samokonstituiranju kot podjetnih, avtonomnih delavcev. V tem okviru je agencija vzpostavljala tudi šole za osvobojene sužnje in odločilno prispevala k sprejetju državnih politik obveznega šolstva, ki jih južne države za razliko od severnih niso vpeljale v antibellum obdobju. Agencija in njene izpostave so tako neposredno poskušali reorganizirati razmerja političnih sil v posameznih južnih državah ter reorganizirati širša družbenopolitična razmerja. Poleg formalnih oblik intervencije s strani državnih republikanskih oblasti in zvezne vojske ter Zvezne agencije za osvobojene sužnje, so bile južne države izpostavljene tudi neformalnim intervencijam v obliki prihoda tisoče misijonarjev, učiteljev, podjetnikov in politikov iz Severa, ki so implementirali raznolike neformalne intervencije v obliki ustanavljanja šol ter vzpostavljanja dobrodelnih institucij, financiranja industrije, ki so se v določenih primerih tudi formalizirale oziroma so bile neposredno podprte s strani zvezne vlade in posameznih vlad držav ter Zvezne agencije za osvobojene sužnje (Anderson in Moss 1991).

V kontekstu strateško-politične reorganizacije južnih ureditev je potrebno izpostaviti, da so kljub proklamaciji formalno enakopravnega državljanstva s strani republikanskih zveznih in državnih političnih elit te v svojih politikah delovale prek specifičnih rasističnih tehnologij severnega rasističnega dispozitiva (glej Horton 2005). Republikanske vlade so namreč kot prve v južne države uvedle javni izobraževalni sistem, a je bil ta hkrati tudi izhodiščno segregiran, s čimer so dejansko kot prve vpeljale na raven javnih storitev oziroma javnih služb tehnologije segregacije, ki so se v naslednjih nekaj desetletjih reorganizacije in strateškega spopolnjevanja južnih rasističnih dispozitivov vzpostavile kot njegov temelj.

Na drugi strani so se republikanske vlade ter zvezne in državne agencije, ki so poskušale reorganizirati družbenopolitično ureditev, soočale s kontinuiranim uporom raznolikih »belih« družbenopolitičnih skupin proti vladnim ukrepom. Te skupine so razvile raznolike tehnike in prakse upora, prek katerih so poskušala ovirati, preprečiti ter/ali destabilizirati vzpostavljene programe in ukrepe sistematične reorganizacije ureditev ter onemogočiti realizacijo formalne enakosti in formalnih državljanskih pravic »črnem«. Kot izjemno pomemben zbir tehnologij, praks Sebstva in diskurzov je pri tem predstavljala povojna formacija raznolikih paravojaških organizacij, kot so Ku Klux Klan (KKK), Bela liga in Rdečesrajčniki, katerih osrednji cilj je bila delegitimacija novih državnih republikanskih oblasti ter hkrati delegitimacija in preprečevanje realizacije formalne enakopravnosti med »črnici« ter »belci«. V tem okviru so sistematično uporabljali nasilne prakse, prek katerih so napadli politično organiziranje »črncev« in sistematično terorizirali »črnce«, da bi jih odvrnili od volitev ter jih fizično napadali in ubijali, v kolikor so si drznili priti na volišča bodisi kandidirati na volitvah. Tehnike nasilja so bile tako s strani paravojaških skupin, predvsem s strani KKK uporabljane kot strateški instrumenti, saj se je njihova aplikacija intenzivirala ob vsakih volitvah, s čimer so poskušali neposredno vplivati na formacijo političnih elit (glej Horton 2005, Rable 2007). Hkrati so bile v strateškem smislu uporabljene tudi v okviru preprečevanja nakupa zemljišč s strani »črncev«, v smislu potencialnega temelja njihove avtonomnosti in družbenopolitične enakosti. Delovanje paravojaških skupin je krati učinkovalo kot zgled drugim »belim« družbenopolitičnim skupinam Juga, ki so se percipirale kot žrtve nove oblasti, kot žrtve ukrepov, republikanskih elit in »inferiorne« »rase«, ki so skupaj poskušali destabilizirati ter odpraviti »naravne« »rasne« hierarhije. Posledično je njihovo delovanje preprečilo konstituiranje samih pogojev možnosti reorganizacije družbenopolitične ureditve, in sicer notranjo pacifikacijo družbenopolitične skupnosti, saj je nasilje drugih »belih« družbenopolitičnih skupin ter posameznikov proti »črnici« populaciji postalo vseprisotno.

Ker ne državne vlade ne Agencija za osvobodjene sužnje niso bile sposobne nasloviti problematike vedno bolj sistematičnega in vseprisotnega nasilja, je radikalni republikanski predsednik Ulysses S. Grant, nekdanji ključni general zvezne vojske, sprejel niz ukrepov, ki so omogočili, da je zvezna vlada s pomočjo zvezne vojske neposredno intervenirala v države za zaščito afroameriških državljanskih pravic, med drugim aktivne ter pasivne volilne pravice, pravice do služenja v poroti in pravice do enakosti pred zakoni. V tem obdobju je bil sprejet tudi 15. ustavni amandma, ki je opredeljeval, da volilna pravica ne more biti odvzeta na podlagi »rase«, barve in predhodnega stanja podrejenosti (glej Rable 2007).⁸²

Kljub temu, da je Grant zatrl delovanje KKK in terorizem drugih paravojaških organizacij, ni mogel na eni strani zatreti manj sistematičnih, a vseprisotnih tehnik nasilnega upora drugih »belih« družbenopolitičnih skupin. Hkrati z nasilno intervencijo Grant in radikalni republikanci niso uspeli delegitimirati nasilja KKK ter drugih paravojaških organizacij in njihovih diskurzov med »belimi« populacijami (glej Fuller 1991). Tako KKK kot druge južne paravojaške organizacije namreč niso predstavljale izolirane paravojaške organizacije, temveč jih lahko razumemo kot neformalno vojaško krilo rekonstituiranih demokratov. To politično gibanje oziroma sila je hkrati neposredno in posredno podpirala ter tudi deloma usmerjala delovanje paravojaških organizacij v smislu umorov in sistematičnega strašenja »črnih« voditeljev in političnih kandidatov kot tudi voditeljev republikanskih strank južnih držav. Hkrati so prek svojih diskurzov, ki so jih posredovale prek časopisov, revij, pamfletov, političnih srečanj, verskih obredov vzpostavljale, diseminirale in popularizirale kot tudi utrjevale ideje in racionalnost nasilja paravojaških organizacij v smislu upora proti tiranski oblasti (glej Rable 2007). Ti diskurzi so se tako navezovali na obstoječi arhiv diskurzov ameriške revolucije. Vzporedno so nasilen upor racionalizirale prek diskurzov, ki so republikansko vladavino v južnih državah osmišljali in reprezentirali kot koruptivno, kot nesposobno, kot uničujočo v smislu uvedenih davkov ter trošenja državnega denarja. Pri tem vzpostavljajoče in/ali reorganizirajoče se »bele« družbenopolitične elite Juga niso bile uspešne le pri popularizaciji tega osmišljanja med »belimi« populacijami Juga, temveč so bili prek severnih demokratskih časopisov in revij uspešne tudi pri popularizaciji tega osmišljanja med določenimi »belimi« družbenopolitičnimi skupinami Severa. Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da so bile republikanske administracije južnih držav v dobri Rekonstrukcije

⁸² Amandma volilne pravice ni vzpostavil kot brezpogojne pravice. Sicer je prepovedoval izpostavljene diskriminacije, a je hkrati prepustil državam oblikovanje volilnih zakonov in opredelitev načina registracije volivcev.

podobno ali manj koruptivne kot sinhrono severne državne administracije kot kasnejše demokratske administracije (Rodrigue 2001). V kontekstu refleksije diskurzov rekonstituiranih »belih« demokratskih elit o korupciji republikanskih administracij je potrebno izpostaviti, da je bila kot eden od osrednjih razlogov te korupcije zamišljena enakopravna participacija »črncev« kot volivcev ter predvsem funkcionarjev zaradi njihove percipirane inherentne »rasne« inferiornosti »črncev« v obliki njihove neracionalnosti, lenosti, inherentne koruptivnosti, kriminalnosti, manipulabilnosti. Posledično so se diskurzi o korupciji neločljivo prepletli z že prisotnimi diskurzi inferiorizacije »črncev«, kar je utrdilo legitimnost nasilja proti osvobojenim »črncem« kot tudi kot »belim« percipiranim in pripoznanim posameznikom, v kolikor so ti podpirali ukrepe republikanske rekonstrukcije med širšo »belo« populacijo. Ti diskurzi, kot sistematične in nesistematične oblike nasilja, niso služile zgolj uporu, temveč jih je potrebno razumeti kot del širše politične strategije rekonstituiranih demokratov in drugih delov rekonstituirajoče se »bele« južne družbenopolitične elite, da prevzamejo politične institucije južnih držav, ustavijo rekonstrukcijo ter reorganizirajo družbenopolitično ureditev v smer rekonstitucije »naravnih« »rasnih« hierarhij. Južni demokrati so se namreč pričeli samooznačevati kot *redeemers*, kot tisti, ki bodo vrnili čast Jugu in južnim družbenopolitičnim skupnostim, pri čemer so kot tehnike prevzemanja političnih institucij držav Juga oziroma tehnike, prek katerih so regulirali ter nadzirali volitve demokrati in »bele« družbenopolitične skupine, ki so jih podpirale, vedno intenzivneje uporabljali nasilje, manipulacijo glasov »črncev« s strani »belih« delodajalcev, uničevanje ter krajo volilnih lističev. Pri tem so bili demokrati in njihovi podporniki vedno bolj učinkoviti ter uspešni in postopoma so prevzemali večino v južnih državah. Do leta 1877 so tako uspeli doseči večino v vseh južnih državah, pri čemer je bilo slednje rezultat ne le delovanja demokratov na državnih nivojih, temveč tudi na zveznem nivoju.

Na ponoven prevzem oblasti demokratov v južnih državah je odločilno vplivala tudi gospodarska kriza, ki se prične leta 1873, kot tudi specifičen odziv »črnskih« političnih elit in širše »črnske« populacije na proces prevzemanja oblasti s strani demokratov. Z gospodarsko krizo, ki je zajela ZDA leta 1873, in destabilizirala vzpostavljajoče se gospodarstvo južnih držav, v katerega so predvsem severni investitorji obsežno vlagali, se je podpora severnih »belih« populacij politikam rekonstrukcije Juga korenito zmanjšala. Hkrati so se s strani demokratskih časopisov razširili diskurzi, prek katerih se je med to populacijo vzpostavilo prepričanje, da je državljanska vojna končana in suženjstvo mrtvo, ter da je nadaljnja zvezna intervencija v južne države nepotrebna in draga. Posledično so rekonstituirani demokrati tudi

na Severu pričeli pridobivati podporo in na volitvah leta 1874 jim je uspelo zopet prevzeti večino v Predstavniškem domu Kongresa. Večina v Predstavniškem domu je demokratom bistveno razširila strateške možnosti delovanja na zvezni ravni in leta 1877 jim je to omogočilo, da uradno končajo zvezno vodeno rekonstrukcijo južnih držav. Leta 1876 namreč predsedniške volitve niso dale jasnega zmagovalca in Kongres je bil primoran sprejeti končno odločitev. Leta 1877 je tako prišlo do kompromisa, ki je omogočil republikanskemu kandidatu Rutherford B. Hayesu, da se razglasi za predsednika. V sicer neformalnem dogovoru so se Hayes in republikanci zavezali, da umaknejo zvezne čete iz vseh južnih držav in posledično prenehajo z zvezno vodeno intervencijo reorganizacijo družbenopolitičnih ureditev Juga ter z nadzorom implementacije 14. in 15. ustavnega amandmaja v južnih državah. Prisotnost zveznih čet je bila namreč eden od temeljev preživetja maloštevilnih republikanskih vlad, ki so še ostale na oblasti v južnih državah. Tako so leta 1877 še zadnje republikanske vlade izgubile večino in demokrati so ponovno prevzeli politične institucije v vseh nekdanjih članicah Zveze (glej Bartley 1982, McPherson in Hogue 1982, Anderson in Moss 1991). Posledično je rekonstituiranim »belim« južnim elitam uspelo prevzeti nadzor nad strateško-politično ravno, s čimer so sistematično pričeli z reorganizacijo družbenopolitične ureditve v okviru operacionalizacije svoje problematizacije.

Pri refleksiji prevzema politične oblasti s strani demokratov je potrebno nasloviti specifične odzive »črncev« in »črnskih« elit na sistematične ter nesistematične rasistične tehnike, ki so jim bili v procesu prevzemanja politične oblasti s strani demokratov izpostavljeni. Njihov odziv je namreč pripomogel h konstituciji in konsolidaciji politične oblasti Demokratske stranke tekom 70. let 19. stoletja. Ker so bili izpostavljeni kontinuiranemu in brutalnemu nasilju, ki se je intenziviralo ob vsakih volitvah, ter ki je v določenih primerih prerastlo v masakre, kot je bil Masaker v Colfaxu leta 1873,⁸³ so se »črnci« vedno bolj umikali iz političnega življenja. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se je nasilje od srede 70. let 19. stoletja zopet sistematiziralo in »beli« podporniki Demokratske stranke niso skrivali svoje nasilne manipulacije glasov »črnskih« volivcev kot tudi nasilnega omejevanja ter diskriminiranja in marginaliziranja »črncev« v javnem življenju ter gospodarskih razmerjih in transakcijah. V tej brezobzirni, brutalni in krvavi strategiji ponovnega prevzema politične oblasti ter družbenopolitične prevlade so bili izjemno uspešni, saj na primer v Misisipiju 66 %

⁸³ Po kontroverznih volitvah za guvernerja Louisiane je skupina »belih« demokratov oborožena s puškami in topom v konfliktu z republikanskimi osvobojenimi »črnci« in državno milico te premagala ter poklala vse »črnce«. Kljub temu, da številke pobitih niso jasne in variirajo med 63 in 153, tudi nižja številka predstavlja največji pokol »črncev« po državljanski vojni.

registriranih »črni« volivcev na naslednjih volitvah ni oddalo glasov. K zmanjšanju volilnega telesa »črncev« so prispevali tudi številni razkriti, a nenaslovljeni in nekaznovani primeri kraje ter uničevanja volilnih lističev »črncev« s strani podpornikov demokratov. Nadalje je na zmanjšano udeležbo na volitvah »črncev« ob koncu rekonstrukcije vplivala prilagoditev »črnske« elite postopnemu prevzemanju politične oblasti s strani demokratov v obliki poskusa prilagajanja in sodelovanja z »belimi« elitami z namenom integracije v novo vzpostavljajočo južno družbenopolitično ureditev, v okviru katere so se zopet pričele vzpostavljati ostre »narave« hierarhije. »Črnske« elite so tako kot v antebellum obdobju opustile diskurze in prizadevanja za radikalno transformacijo družbenopolitične ureditve v smer »rasne« enakopravnosti, temveč so pričele artikulirati diskurze, v okviru katerih so individualizirale družbenopolitični in ekonomski napredek ter ga osmislile kot rezultat avtonomnega delovanja posameznika oziroma njegove sposobnosti. Hkrati so pričele sprejemati idejo »rasnih« hierarhij in »primernih« družbenopolitičnih vlog, ki jih lahko »črnci« igrajo tako v politiki, gospodarstvu, kulturi in družbenih razmerjih (glej Franklin 1980, Fields 2001).⁸⁴ Kljub zmanjšanju volilne udeležbe »črncev« so v 70. in 80. letih 19. stoletja še vedno predstavljali pomemben volilni blok, »črnci« pa so še vedno zasedali določene politične funkcije, predvsem na nižjih nivojih lokalne oblasti, pri čemer je potrebno izpostaviti, da so te funkcije zasedali tudi zaradi na prvi pogled paradoksalne podpore demokratov. Ti namreč svoje prevlade niso pričeli vzpostavljati le prek tehnik oziroma tehnologij nasilja oziroma terorja, umorov, strašenja, prevare, uničenja in kraje volilnih listov, temveč so svojo politično in širšo družbenopolitično prevlado pričeli vzpostavljati tudi s specifično tehniko oblasti vodene integracije »črnskih« političnih elit v novo vzpostavljajočo se »rasno« hierarhično ureditev. V tem okviru so svojo asimetrično oblastno pozicijo napram »črnski« skupnosti vzpostavili in utrdili tako, da so neposredno vplivali na selekcijski postopek »črni« kandidatov ter v neenakopravnem sodelovanju s »črnskimi« politiki določili, za katere in za koliko funkcije se lahko »črnski« kandidati potegujejo. Posledično so nenasilno eliminirali vse potencialno »nevarne« »črnske« kandidate, vse, ki so zagovarjali »rasno« enakost in enakopravnost ter nujnost progresivne transformacije družbenopolitične ureditve. Formalno so »črnski« volivci lahko izbirali »črnske« kandidate, a so hkrati lahko zbirali na podlagi dogovora z demokrati izbran niz kandidatov (glej Feagin 2012). Da je bilo to »sodelovanje« utemeljeno na implicitnem nasilju oziroma so te tehnologije podrejanja »črncev« predstavljale nadgradnjo vseprisotnih rasističnih nasilnih tehnik oblasti

⁸⁴ Najbolj prominentni »črnski« voditelji konca 19. stoletja in prvih let 20. stoletja, kot je na primer Booker T. Washington, so svoje delovanje in osmišljanja gradili na teh diskurzih.

reorganizirajočega se rasističnega dispozitiva, so ilustrativni primeri, ko se »črnske« elite niso držale »dogovora«. Vsako odstopanje od demokratskega načrta je namreč rezultiralo v aplikaciji nasilnih praks oziroma je v percepciji demokratov in njihovih »belih« podpornikov legitimiralo nasilje proti »črncem« v smislu utrditve »naravnih« družbenopolitičnih vlog ter zamejitev »prave« politične skupnosti, ki so jo predstavljali zgolj »belci«. Posledično so se na eni strani »črnski« voditelji strogo držali »dogovora« z demokrati tako z namenom lastnega političnega preživetja in do določene mere fizičnega preživetja in na drugi strani z namenom pomiritve oziroma preprečevanja izbruhov nasilja s strani »belske« elite ter drugih kot »belih« percipiranih ter prepoznanih družbenopolitičnih skupin. Od srede 70. let 19. stoletja se namreč »bele« družbenopolitične skupine niso več skrivale za maskami tako kot v dobi delovanja paravojaških organizacij, temveč so odkrito izvajale percipirano legitimno nasilje nad »neposlušnimi«, »nespoštljivimi«, »nepodredljivimi« »črnci«, ki se niso držali njihovih domnevnih »naravno« določenih podrejenih vlog (glej Bartley 1982, Ayers 1992, Potter 1997, Berlin 2010). Vsakršna percipirana transgresija »črncev« je bila osmišljana kot legitimen povod za nasilje od nepozdravljanja z odstranitvijo klobuka, neprepuščanja prednosti na cesti, sedenja na napačnem javnem mestu. V politični sferi so se »črnci« na ta kontinuiran potencial nasilja, ki so mu ga bili izpostavljeni, odzvali bodisi z že omenjeno abstinenco bodisi tako, da so začeli voliti demokrate, s čimer so prevzemali subjektivitetne pozicije podrejenosti, diskirminiranosti ter marginaliziranosti, v katero so jih s svojim nasiljem poskušali disciplinirati in normativizirati »bele« družbenopolitične skupine podpornikov demokratov (glej Feagin 2001).

Prevlada demokratov v zakonodajnih skupščinah južnih držav je rekonstituiranim »belim« elitam Juga omogočila, da pričnejo s sistematično reorganizacijo rasističnega dispozitiva, ki jim jo je omogočila prevlada na strateško-politični ravni. V okviru sistematične reorganizacije rasističnega dispozitiva v politični sferi so tako demokratske politične oblasti južnih držav pričele med leti 1871 in 1889 (1781 Georgia, 1877 Virginija 1876 Misisipi, 1882 Južna Karolina in 1888 Florida) formalno omejevati volilno pravico moških »črncev«, pri čemer so se morale vseeno prilagoditi 14. in 15. amandmaju ter te omejitve posplošiti v obliki uvedbe specifičnih tehnik registracije in uvedbi volilnih davkov, ki so bile formalno aplicirane na vse državljane, a dejansko ciljale na zamejevanje ter diskriminiranje, deprivilegiranje, marginaliziranje »črncev« prek radikalne omejitve njihovih državljskih pravic. Učinek teh volilnih omejitev je bil izjemen, saj je bilo »črnsko« volilno telo na primer v Georgiji in Južni Karolini prepolovljeno, v Alabami so te nove formalne omejitve dosegle to, da po 1876 do 60.

let 20. stoletja v njeno zakonodajno skupščino ni bil izvoljen noben »črnski« kandidat. Ti zakoni postavijo formalne temelje, na katerih je bil v 90. letih 19. stoletja vzpostavljen zakonski okvir segregacije oziroma t.i. Jim Crow zakoni (glej Malone 2008).

Za razumevanje vzpostavitve formalne »rasne« segregacije kot temelja rasističnega dispozitiva Juga je potrebno nasloviti tudi transformacije in reorganizacije južnih rasističnih dispozitivov v gospodarski sferi v obdobju po državljanski vojni. Odprava suženjstva po državljanski vojni je namreč radikalno destabilizirala ne le politične, temveč tudi gospodarske temelje ureditve temelječe na sužnjih (glej Baptist 2014). V tem kontekstu so nekdanji sužnjelastniki pričeli z razvojem in aplikacijo specifičnih tehnologij ter tehnik oblasti, diskurzov in praks Sebstva, prek katerih so poskušali reorganizirati ureditev ter ponovno vzpostaviti in konsolidirati svojo superiorno strukturno družbenopolitično pozicijo napram širše skupnosti kot tudi reorganizirati delovna razmerja na temelju »naravne« »rasne« hierarhije ter »naravnega« izkoriščanja »črncev« in njihove podrejenosti »belcem«. Pri tem je potrebno izpostaviti, da so bili nekateri sužnjelastniki, kot so bili plantažniki, gospodarsko odvisni od svojih sužnjev, tako v smislu zagotavljanja delovne sile, kot v smislu dejanske sposobnosti organiziranja dela plantaž in znanja o pridelavi poljščin, kot so na primer bombaž. Posledično so bili primorani v razvoj in aplikacijo tehnik oblasti, ki bi nekdanje sužnje vezale v nesvobodna ali omejeno svobodna delovana razmerja. Odprava suženjstva tako ni izničila zgolj »finančni« kapital plantažnikov, temveč tudi vednostni kapital. Posledično so tik po zaključku vojne med leti 1865-1866 južni plantažniki poskušali svoje sužnje prisiliti v nadaljnje delo na njihovih plantažah/kmetijah, pri čemer so uvedli prakso doživljenjske delovne pogodbe, ki so jo bili prisiljeni sužnji podpisati. Poskus uvedbe nove oblike nesvobodnih delovnih razmerij je bil neločljivo povezan z nepredstavljivo situacijo za »bele« plantažnike, ko so nekdanji sužnji zahtevali mezdo za svoje delo oziroma so zahtevali vzpostavitev svobodnih delovnih razmerij. Večino teh zgodnjih poskusov vzpostavljanja nove oblike odvisnosti prek novih oblik nesvobodnih delovnih razmerij so zvezne okupacijske sile odpravile (Friedman 2000). Hkrati je Agencija za osvobojene sužnje do njene ukinitve 1872 osvobojenim sužnjem pomagala pri sklepanju delovnih pogodb in razveljavljala tiste, ki so temeljile na nesvobodnih delovnih razmerjih.

Kljub izhodiščni neuspešnosti reorganizacij suženjskih v druge oblike nesvobodnih delovnih razmerij je ključno predvsem to, da so ti poskusi vzpostavili določen precedens strateško-taktičnega delovanja novo konstituirajočih se južnih »belih« elit, ki so se ga veliko bolj

uspešno posluževale v naslednjih letih. Predvsem so postale temelj reorganizirane družbenopolitične ureditve Juga po uspehu politične rehabilitacije južnih »belih« elit in južne pozicije v okviru državljanske vojne, ki so ga te s svojim uspešnim strateško-političnim delovanjem dosegle v 70. letih 19. stoletja, ko so prevzele politično oblast v vseh državah Juga. Od 70. let 19. stoletja naprej so tako »bele« elite Juga vzpostavile specifične rasistične tehnologije in tehnike oblasti, prek katerih so poskušale ter v veliki meri uspele »črnsko« populacijo vpeti v razne oblike bodisi omejeno svobodnih delovnih razmerij bodisi v razmerja, ki so v veliki meri bila kvazisuženjska oziroma nova oblika suženjstva. Pri tem je uspešnost vpetja nekdanje suženjske »črnske« populacije v nova omejeno svobodna delovna razmerja in razmerja gospodarske odvisnosti, podrejenosti, marginaliziranosti, diskriminiranosti ter deprivilegiranosti slonela predvsem na dejstvu katastrofalnega socio-ekonomskega položaja nekdanjih sužnjev oziroma njihove vsesplošne revščine ter nezmožnosti zagotovitve ekonomske varnosti. Zvezne politike in politike ter programi republikansko dominiranih vlad držav Juga namreč nikoli niso naslovili vprašanja zagotovitve materialne eksistence množici obubožanih sužnjev, ki bi jim zagotovila dejansko emancipacijo in polnopravno družbenopolitično participacijo. Velika večina osvobojenih sužnjev je bila tako v 70. letih 19. stoletja transformirana v obubožane kmetijske delavce, ki so jih nadzirali »beli« trgovci in nekdanji plantažniki (glej Blackmon 2008). Tako trgovci kot nekdanji plantažniki so svoj nadzor vzpostavili prek oderuškega kreditiranja (do 40 % obresti) »črncev«, ki je zagotovilo, da osvobojeni sužnji nikdar niso mogli dokončno poplačati kredita zaradi na eni strani visokih obresti ter na drugi strani nizkih plačil, ki so jih dobili in jim niso zadostovala za preživetje (glej Woodman 1977, Franklin in Higginbotham 2010). Nizka plačila kmetijskim delavcem so bila produkt vzpostavljanja specifičnega gospodarskega sistema, ki je nadomestil suženjsko plantažo. V okviru reorganizacije delovnih razmerij na južnih nekdanjih suženjskih plantažah se je tako razvil specifičen sistem najema zemlje, in sicer sistem *spolovinarstva* (sharecropping). V okviru tega sistema so bili tako nekdanji sužnji kot revni »beli« sloji, ki niso posedovali zemlje, vpeti v specifično produkcijsko-najemniško razmerje, kjer so za najem zemlje in potrebne kmetijske mehanizacije, orodij ter semen plačevali s svojim pridelkom. Pri tem so svojim najemodajalcem morali prepustiti okoli 2/3 svojega pridelka, hkrati so s preostalim delom morali plačati najem kot tudi odplačati dolgove, ki so jih generirali tekom leta za nakup osnovnih potrebščin za pridelavo in življenje pri lokalnih trgovcih. Ker so najemodajalci in trgovci sami določali ceno pridelka, najemniki s svojim deležem nikoli niso pokrili najema zemlje ter dolga do trgovcev. Sprejem strogih zakonov za zaščito kreditodajalcev in zakonov, ki so regulirali spolovinarstvo v korist

najemodajalcev, je vzpostavil pogoje možnosti za konsolidacijo tehnik ponovnega vzpostavljanja odvisnosti ter podrejenosti Afroameričanov v okviru omejeno svobodnih delovnih razmerij, ki so utrjevali njihovo revščino ter splošno odvisnost (ekonomsko in politično) (glej Woodman 1977, Blackmon 2008).

Lokalni represivni organi, kot so policija oziroma šerifski uradi in sodišča so v 70. letih 19. stoletja odigrali izjemno pomembno vlogo pri reorganizaciji Juga v smer industrijske družbe, ki je na prvi pogled paradoksalno v veliki meri slonela na reorganizaciji industrijskega suženjstva, ki se je na Jugu sicer pričelo pojavljati že v 50. letih 19. stoletja. Od srede 70. let 19. stoletja so lokalne skupnosti (mesta in občine) pričele sprejemati zakone, ki so kriminalizirali »črnce« in dejanja neposredno povezana z njihovim katastrofalnim socio-ekonomskim položajem (glej Foner 1988). Večina lokalnih skupnosti je sprejela stroge zakone proti potepuštvu, katerih namen je bila stroga regulacija »črnskih« migrantov in brezdomcev, ki so se pričeli zgrinjati v urbana središča po državljanski vojni. Na drugi strani so bili sprejeti zakoni, ki so manjše kraje vzpostavili kot veliko kriminalno dejanje. Misisipijski »Praščji zakon« je leta 1876 na primer za krajo prašiča opredelil kazen do pet let zapora. Na temelju raznolikih zakonov so lokalni represivni organi pričeli sistematično zapirati »črnsko« populacijo in v nekaj letih je »črnska« zaporniška populacija južnih držav eksplodirala (Ayers 1992). Vzporedno z eksplozijo »črnske« zaporniške populacije se je namreč vzpostavil sistem najema zapornikov kot delovne sile vpete v kvazisuženjska delovna razmerja. Lokalni represivni organi od šerifov, sodnikov do upravljavcev zaporov so posledično prevzeli nekdanjo strukturno pozicijo trgovcev s sužnji in pričeli realizirati izjemne dobičke od najema zapornikov raznolikim industrijam. Pri tem je potrebno izpostaviti, da so ti najemali skoraj izključno »črne« zapornike. Ta kvazisuženjska gospodarska ureditev je bila legalizirana na temelju 13. amandmaja, ki govori, da je suženjstvo na teritoriju ZDA prepovedano, razen kot kazen za posameznike, ki so bili obsojeni v regularnih kazenskih postopkih. Predvsem regularni kazenski postopki so bili v izjemnem številu obsodb »črncev« na dolge zaporne kazni radikalno kršeni v smislu ponarejanja dokazov, krivega pričanja, dosojanja nelegalnih kazni kot tudi arbitrarnega podaljševanja kazni. Kršitve so bile neločljivo povezane z intenziviranjem povpraševanja vzpostavljalajočih se južnih industrij, predvsem transportne industrije (železnice), železarske industrije, rudnikov in lesne industrije ter ciljem represivnih organov, da povečajo svoje dobičke. Kljub temu, da so zvezne oblasti v prvem desetletju 20. stoletja ta niz praks prepovedale in zaustavile, so ta kvazisuženjska delovna razmerja na eni strani omogočila

reorganizacijo nujno potrebnih nesvobodnih delovnih razmerij za vzpostavitev razvejane in uspešne industrije v južnih državah. Le v okviru kvazi-suženjskih razmerij so si namreč industrialci lahko dovolili ekstremne delovne razmere, prek katerih so lahko realizirali dobičke, ki so jih nujno potrebovali za svojo širitev, gospodarsko preživetje in konsolidacijo. O ekstremni brutalnosti razmer v teh industrijskih »delovnih taboriščih« priča stopnja smrtnosti »črnih« najetih zapornikov, ki je dosegla do 18 % populacije (glej Blackmon 2008). Na drugi strani je ta brutalnost igrala ključno vlogo v reorganizaciji rasističnih dispozitivov, saj je vzpostavila novo grožnjo svobodnim »črncem«, v kolikor niso sprejemali pripisanih inferiornih družbenopolitičnih vlog in percipirano s strani »belih« elit ter populacije opredeljenih zanje primernih načinov delovanja in ravnanja. Hkrati je vzpostavila tudi nov način ekstremnega rasističnega discipliniranja. Poleg tega so se prek te ureditve pričele zamejevati ter konsolidirati nove »bele« južne družbenopolitične elite, ki so tekom obdobja po državljanski vojni, prevzele družbenopolitični primat nekdanjim plantažnikom in se vzpostavile kot dominantna družbenopolitična skupina. Nadalje je odigrala pomembno vlogo pri zamejevanju, nadziranju, konsolidiranju »rasnih« meja, saj je omogočila zmanjšanje izkoriščanja »belih« mezdnih delavcev v okviru teh industrij ter njihovo konsolidacijo na mestih nadzornikov in kvalificiranih delavcev, s čimer je vzpostavila pogoje možnosti vzpostavljanja in konsolidiranja »rasne« solidarnosti ter omejila in preprečila možnosti povezovanja »belskih« nižjih slojev ter obubožanih »črncev«.

Formalno vzpostavljanje segregacije v 90. letih 19. stoletja je slonelo tudi na predhodni reorganizacija rasističnega dispozitiva v okviru regulacije drugih sfer družbenopolitičnega življenja skupnosti kot tudi genezi in aplikaciji neformalnih rasističnih tehnologij ter tehnik oblasti, diskurzov in praks Sebstva, prek katerih so se destabilizirane »rasne« meje in hierarhije zopet pričele vpisovati, stabilizirati, konsolidirati, nadzorovati. Že pred samo formalizacijo segregacije se je namreč v okviru teh formalnih in neformalnih rasističnih tehnik, praks in diskurzov kot utemeljujoča logika njihovega delovanja vzpostavila logika fizične segregacije, s čimer se južni rasistični dispozitivi približajo severnim. Hkrati se v njihovem okviru prične artikulirati in operacionalizirati biooblastna dimenzija liberalno-nacionalne racionalnosti vladanj v smislu razvoja, zaščite ter varovanja »prave«, »superiorne«, »čiste«, »zdrave«, »normalne« in »bele« populacije z regulacijo družbenopolitične ter biološke nevarnosti »črncev«. V tem okviru postane razumljiv tudi fokus na regulacijo spolnih vez oziroma seksualnosti in formalno prepovedjo miskegnacije. Med leti 1870 in 1884 je tako 11 južnih držav prepovedalo miskegnacijo, pri čemer je

formalno artikuliralo in legitimiralo vzpostavljajoče se nove rasistične diskurze, ki so pretekle diskurze oziroma osmišljanja inherentne superiornosti »belcev« ter inferiornosti »črncev« nadgradili z osmišljanjem »črncev« kot ne le družbenopolitične, temveč tudi biološke grožnje statusu in »čistosti« »bele rase« v kolikor bi prišlo do spolnega prečenja »naravnih« meja med »rasami« (glej McWhorter 2009). V okviru teh zakonov tako lahko identificiramo prve formalizacije idej degeneracije, utemeljenih na evolucionizmu/socialnemu darwinizmu, a hkrati reartikulacijo preteklih osmišljanj »rasnih« hierarhij, ki so dejansko prepletale v racionalizaciji in legitimiranju vseh tedanjih rasističnih oblastnih tehnologij.⁸⁵ Strah pred mešanjem »ras«, prisoten že v okviru preteklih rasističnih dispozitivov se opre na »znanstvena«⁸⁶ dognanja, v okviru katerih se vzpostavi moderna ideja bolezni in potencialne degeneracije, ki posledično zahteva intervencijo v obliki različnih tehnologij in tehnik oblasti za njeno preprečitev (glej Berlin 1992, Glenn 2002, Nadesan 2008). Z zakoni proti miskegnaciji so namreč »bele« družbenopolitične elite in druge kot bele percipirane ter pripoznane in kategorizirane skupine poskušale nasloviti že večkrat izpostavljeno inherentno nejasnost, nestabilnost, arbitrarnost in »nenaravnost« »rasnih« meja, pri čemer so hoteli nasloviti predvsem problematiko »rasnih mešancev«, ki so že s samim obstojem podobno kot svobodni »črnici« v pretekli suženjski ureditvi materializirali subverzijo ideje in predpostavke tehnik oblasti, praks Sebstva ter diskurzov o »naravnih« »rasnih« mejah in posledično hierarhijah.

V kontekstu realizacije biooblastne dimenzije racionalnosti vladanja je preprečevanje mešanja percipirano »naravno« zamejenih »ras« ter posledično dejansko vpisovanje »rasnih« meja ter hierarhij potekalo tudi prek formalne in neformalne segregacije drugih kontekstov družbenopolitičnega življenja. Na primer formalna segregacija javnih in privatnih šol je bila povsod v južnih državah sprejeta že pred 1888 oziroma pred opredeljenim začetkom formalne Jim Crow segregacije. Tennessee in Arkansas sta formalno šole segregirala že leta 1866. Kljub temu, da je bila večina segregacijskih zakonov na področju transporta in javnih prostorov sprejeta po 90. letih 19. stoletja, so južne države temelje formalni segregaciji

⁸⁵ Lep primer stapljanja predstavlja prvi ameriški celovečerni film, Rojstvo nacije (*The Birth of a Nation*), W.D. Griffitha iz leta 1914, kjer se mešajo romantični pogled na Jug pred državljansko vojno, predvsem v smislu rasnih odnosov, kjer je vsak upošteva svojo vlogo, strahovi pred emancipacijo »črncev« in kontaminacijo populacije s strani »črncev«, vzpostavljanje nove ameriške (»bele«) populacije, ki sodeluje pri obrambi »bele« superiornosti ter eno od najbolj izpostavljenih tehnologij oblasti, ki naj bi zagotavljale »rasno« čistost, to je linčanje »črncev«, ki se ne zavedajo svoje »naravne« družbenopolitične vloge.

⁸⁶ Navednice v tem primeru niso neproblematične, saj gre za ugotovitve, ki so bile splošno sprejemane med znanstveniki. Sam Darwin je v *The Descent of Man* (1871) menil, da bodo vmesne stopnje ljudi povsod po svetu uničene s strani civilizirane in bolj intelektualne »rase« (glej Lindqvist 1996).

vzpostavile že v 70. letih 19. stoletja, pri čemer so se oprle predvsem na segregacijsko zakonodajo severnih držav pred državljansko vojno. V okviru teh zakonov so bili namreč »črnski« potniki fizično ločeni od »belih« in nameščeni v posebnih vagonih. Prav v tem kontekstu je nastal pojem Jim Crow, saj se je v severnih diskurzih kot oznaka za te vagone vzpostavila oznaka Jim Crow vagoni (glej Williamson 1984, Foner 1988, Fredrickson 2002, Davis 2003). Sprejetje zveznega zakona o državljanskih pravicah leta 1875, ki je prepovedoval diskriminacijo na vlakih, so južne države zaobšle prek sprejetja specifične zakonodaje (glej Potter 1997). Na primer Tennessee je leta 1881 sprejel zakon, ki je privatne hotele, železnice, restavracije in kulturno-zabavne ustanove zaščitil pred antidiskriminacijskimi tožbami. Hkrati so države poskušale to prepoved zaobiti na temelju osrednje formalne ideje segregacije, in sicer da morajo biti vagoni, deli restavracij ipd. designirani za »črnce« enaki tistim designiranim za »belce«. Formalni moto segregacije je bil namreč »ločeno, a enako«.

Ostre »rasne« meje in hierarhije se v povojnem času niso vpisovale le prek formalnih tehnologij in tehnik oblasti, temveč tudi neformalnih, prek katerih se je rasistični dispozitiv Juga reorganiziral tudi v okviru javnih in tudi privatnih prostorov. Socialna življenja posameznikov, kategoriziranih in percipiranih kot »belcev« ter »črncev« so se namreč do 70. let 19. stoletja skoraj popolnoma ločila, pri čemer je bila ta ločitev v prvih letih sistematično in kasneje sporadično vzpostavljena z nasilnimi praksami. Vzporedno so se razvijale manj nasilne tehnike in prakse discipliniranja ter samodiscipliniranja posameznikov kot pripadnikov »bele« in »črne« »rase«. Socialni stiki med obema »rasama« so postali dovoljeni le v okviru jasnih hierarhičnih razmerij, ki so do določene mere simulirala razmerja v suženjski ureditvi, na primer v obliki »belih« gostov in »črnih« natakarijev. »Belci« se hkrati niso udeleževali nobene socialne aktivnosti, kot so na primer proslave in drugi množični dogodki, kjer so potencialno sodelovali tudi »črnci« oziroma, kjer ni obstajala jasna fizično opredeljena segregacija med njimi in »črnsko« populacijo. Poleg tega se je prek neformalnih rasističnih tehnologij vzpostavila segregacija četrti oziroma predelov mest (glej Williamson 1984, Fields 2001).

»Rasne« meje so se vzpostavljale in konsolidirale tudi prek kontinuirane, sistematične ter vsesplošne diseminacije diskurzov inferiorizacije »črncev« prek časopisnih člankov, slik in predvsem karikatur kot tudi prek na Jugu izjemno popularnih varietejskih predstav (*minstrel shows*), v okviru katerih so nastopali »beli« igralci in igrali »črnske« junake, prek katerih so

bili »črnci« reprezentirani kot leni, neumni, manj človeški ter kot taki inherentno inferiorni (glej Feagin 2010).

Pogoji možnosti za splošno vzpostavitev formalne segregacija južnih družbenopolitičnih ureditev in radikalne formalne omejitve državljskih pravic »črnski« populaciji oziroma populaciji »črnskih« moških, saj »črnske« ženske formalno niso mogle politično participirati, so se vzpostavili predvsem prek specifičnih rzsodb Zveznega ustavnega sodišča, ki so se pričele z rzsodbo leta 1883. Tedaj je namreč Zvezno ustavno sodišče kot neustavnega razglasilo Zakon od državljskih pravicah, ki je eksplicitno zahteval varovanje državljskih pravic »črncev«. V obrazložitvi Ustavnega sodišča se je vzpostavilo specifično razumevanje 14. amandmaja, saj po interpretaciji sodišča ta ni ščitil »črncev« pred diskriminacijo s strani privatnih podjetij in posameznikov, temveč zgolj pred diskriminacijo s strani držav. »Črnci« naj bi po obrazložitvi postali »navadni« državljani, ki jih zakon ne bi smel »privilegirati«. Kot ključno odločitev Ustavnega sodišča lahko opredelimo odločitev v primeru Plessy v. Ferguson (1896), ki je potrdilo odločitev lokalnega sodišča v Louisiani iz leta 1890. Ta je namreč na podlagi tedaj sprejetega zakona o formalni segregaciji vagonov za »belce« in »črnce« obsodil »črnca« Homerja Plessya za poskus vstopanja na vagon rezerviran za »belce«, pri čemer moramo izpostaviti, da je samo dejanje Plessya predstavljalo preišljen upor »črnske« skupnosti proti formalni segregaciji. Ti so namreč Plessya izkoristili za pritožbo na Zvezno ustavno sodišče o ustavnosti Louisianskega zakona. Ustavno sodišče je potrdilo obsodbo z argumentom, da Plessyu niso bile kršene pravice, ker naj bi bili »črncem« zagotovljeni ločeni, a hkrati enaki pogoji potovanja kot »belcem«. Svojo odločitev je nadalje utemeljilo z argumentom, da segregacije ne predpostavlja inferiornost »črnske« »rase«. Ta odločitev je predstavljala izjemen precedens, saj je subvertirala po državljski vojni vzpostavljeno ustavno idejo univerzalne enakosti moških državljanov ZDA (glej Horton 2005, Feagin 2012). Kot precedens je tako predstavljala izjemno oviro za enakopravnost »črncev«, ki je bila odpravljena šele v 60. letih 20. stoletja. Na njenem temelju so bile namreč sprejeti tako formalni segregacijski zakoni v južnih državah kot na nekateri zakoni na zvezni ravni, ki so korenito zamejili državljske pravice »črncev«. Glede odločitev na zvezni ravni je bila pomembna predvsem odločitev v primeru Cumming v. Richmond Country Board of Education (1899), kjer je sodišče odločilo, da v okviru doktrine »ločeno, a enako« lokalni skupnosti, v kolikor je v dokazanih finančnih težavah, ni potrebno zagotoviti paralelnega financiranja »črnih« srednjih šol, če je finančnih sredstev zgolj za »bele« šole, kar je posledično doktrino »ločeno, a enako« utrdilo kot doktrino »ločeno in neenako«. Te odločitve

Zveznega ustavnega sodišča so spodbudile južne države, da so sprejele niz zakonov in ukrepov, ki so omejili dostop »črncev« do vseh oblik javnih prostorov, prevoznih sredstev, kulturno-zabavnih prostorov in gostinsko-prenočitvenih prostorov. Lokalne oblasti in »beli« privatniki so tako konec 19. stoletja pričeli s postavljanjem tabel »samo za belce« in »obarvani« (*colored*) pred vsak vodnjak, stranišče, čakalnice, vhode in izhode v sodiščih, knjižnicah, javnih zgradbah in gledališčih ter kasneje kinematografih. Hkrati so v naseljih pričeli implementirati policijske ure za »črnce«. Nekatero države so tudi sprejele zakone, ki so omejevale, da bi »črnci« lahko delali v istih tovarniških in drugih delovnih prostorih skupaj z »belci« (glej Bartley 1982, Berlin 2010, Allen 2012).

Te odločitve zveznega sodišča so južnim državam omogočila tudi sistematične in skoraj popolne omejitve aktivne in pasivne volilne pravice »črnskim« moškim. V tem okviru so implementirale raznolike tehnike omejitev volilne registracije od uvedbe testov pismenosti do volilnih davkov in uvedbe tako imenovane klavzule starega očeta. Dodatno omejevanje državljanskih političnih pravic »črncev« so predstavljale predvolilna zborovanja za izbiro kandidatov za politične funkcije (*primaries*) demokratske stranke. Na te so bili namreč pripuščeni zgolj »belci«. Vse te tehnologije oblasti so bile načrtovane tako, da so se formalno nediskriminatorno nanašala na vse državljane, s čimer formalno niso kršile 15. amandmaja. Dejansko so vse tehnike bile implementirane na takšen način, da so disproportionalno ali izključno omejevale volilno pravico »črncem« (glej Malone 2008). Lep primer sta tako klavzula starega očeta kot test pismenosti. Prva je omogočila pridobitev volilne pravice vsem, katerih stari očetje so imeli pravico voliti. V luči dejstva, da pred državljansko vojno svobodni »črnci« nikjer v južnih državah niso smeli voliti, je ta klavzula eksplicitno privilegirale »belce«, a je bila hkrati reprezentirana kot nevtralna. Podobno lep primer so bili tudi testi pismenosti, ki jih tudi izobraženi »črnci« niso »uspeli« narediti, medtem ko so jih nepismeni »belci« lahko naredili na temelju t.i. »klavzule razumevanja«, ki so nepismenim »belcem« dovolile voliti, če so po mnenju »belega« uradnika, ki je opravljal registracijo, razumeli ustavo države. Obe klavzuli sta tako privilegirali »belce« in s tem vzpostavljali ter konsolidirali meje »prave« družbenopolitične skupnosti, meje »pravega« demosa. Služile sta tudi integraciji in vzpostavljanju »medrasne« solidarnosti, saj sta omogočili tudi nepismenim »belcem«, da se na eni strani vključijo v »belo« politično skupnost, s čimer sta prispevali k omiljenju razrednih oziroma slojnih trenj in konsolidaciji rasističnega dispozitiva prek ostrega političnega razmejevanja med nepismenimi »belci« in skoraj celotno »črnsko« populacijo. Na drugi strani je predvsem volilni davek omejil državljanstvo najrevnejših »belih« kmetov,

populacije, ki je delila zelo podobno vsakdanjo izkušnjo z »črnskimi« kmeti-najemniki in hkrati populacijo, ki v kalkulacijah »belih« elit ni igrala pomembne vloge, ne v smislu podpore ne v smislu nevarnosti (glej Ayers 1992, Perman 2001, Fredrickson 2002).

V okviru novih omejitev političnih državljskih pravic »črncev« je potrebno izpostaviti predvsem njihovo formalnost, sistematičnost in bistveno večjo učinkovitost od tehnik predhodnega obdobja. Te nove tehnike so »črncem« formalno odvzele možnost voliti že pred samimi volitvami prek delovanja uradov za registracijo volivcev in njihovo aplikacijo zgoraj predstavljenih tehnik. Posledično so te tehnike radikalno zmanjšale potrebo po nasilju proti »črnim« volivcem na voliščih, saj so bile, kot smo izpostavili, izjemno učinkovite pri izključevanju »črncev« iz politične skupnosti, iz dejanske realizacije svojih političnih pravic (glej Ayers 1992).

V tem kontekstu je potrebno izpostaviti neločljivo povezanost reorganizacije in delovanja rasističnega dispozitiva z reorganizacijo nacionalističnega, patriarhalno-seksističnega ter razrednega dispozitiva v okviru vzpostavljanja, konsolidiranja in nadziranja »naravnih« ali/ter »tradicionalnih« družbenopolitičnih vlog, dejanj, ravnanj in aspiracij specifičnih »rasno« zamejenih populacij, ki so bile hkrati tudi »spolno« in slojno zamejene ter specifično umeščene (vključene, hierarhično vključene ali izključene) v ameriško nacijo. Reorganizirani rasistični dispozitivi tako niso vzpostavljali, zamejevali in konsolidirali zgolj kategorije »bele rase«, temveč so v navezavi na druge dispozitive diferenciacije ter hierarhizacije kot specifično superiorno kategorijo, kot partikularno, ki določa univerzalno vzpostavljali, zamejevali in konsolidirali kategorijo »belega«, premožnega, heteroseksualnega, umsko in telesno »normalnega« ter zdravega »moškega« anglosaksonskega/zahodno-/severnoevropskega porekla kot »pravega« predstavnika ameriške nacije in kot bodisi zaščitnika hierarhično vključenih »belih« kategorij (ženske) ali regulatorja in disciplinatorja ter odstranjevalca nevarnosti »črnih« in drugih »nebelih« kategorij populacije.

Reorganiziran rasistični dispozitiv južnih držav je bil tako vedno že tesno prepleten z reorganiziranimi elementi drugih dispozitivov diferenciacije in hierarhizacije, privilegiranja ter diskriminiranja, pri čemer to prepletenost lahko jasno ilustriramo z eno najbolj brutalnih novih rasističnih tehnologij, in sicer linčanjem. Kot izhodiščno je potrebno izpostaviti specifične diskurze, ki so se artikulirali v okviru legitimacije in racionalizacije linčanja (glej Potter 1997). V okviru teh diskurzov se je namreč državljanska vojna in povojno obdobje

Rekonstrukcije reartikuliralo v epski »rasni« boj med »črno« in »belo« »raso«, v okviru katerega se je »bela« »rasa« in z njo ameriška nacija ponovno »rodila« z zoperstavljanjem ter odpravljanjem emancipacije »črncev«, ki je percipirano rezultirala v političnem in družbenem kaosu rušenju »pravnih« »rasnih« družbenopolitičnih vlog ter vodila v politično in seksualno subverzijo. »Črnska« emancipacija se je tako vzpostavila kot razlog koruptivnosti vlad v obdobju rekonstrukcije in kot vzrok za »grozljive zločine« proti »belim« ženskam . V okviru teh diskurzov se je tako vzpostavila »črna nevarnost«, ki se je nanašala tako na seksualno nevarnost kot na grožnjo upora proti »naravnemu« »rasnemu« družbenopolitičnemu redu (Stoler 2002). Ti diskurzi so bili nadgrajeni in utrjeni prek diskurzov splošne kriminalizacije »črncev«, ki so se izjemno popularizirali prek časopisnih člankov, v katerih so bili disproporcionalno in senzacionalistično poudarjani prekrški in/ali kriminalna dejanja »črncev« (glej Brundage 1997). Posledično so ti diskurzi legitimirali in racionalizirali tudi najbolj brutalne intervencije za »ponovno« vzpostavitev »rasnega« »naravnega« družbenopolitičnega reda ter prek afirmacije ranljivosti »belih« žensk in artikulacije seksualne grožnje »črnih« moških tudi najbolj brutalne intervencije za zaščito »belih« žensk. V tem okviru se neločljivo povežeta seksualna in politična nevarnost in »mešanje ras« je bilo vzpostavljeno kot enako korupciji političnega sistema (glej Potter 1997). Linčanje je bilo tako osmišljano kot »viteško« dejanje za ohranitev »čistosti« ameriške nacije, »naravnih« »rasnih« meja in zagotavljanja varnosti »belih« žensk. Vsakršna kritika linčanja je bila osmišljana in percipirana kot napad na »belo raso«, kot napad na enotnost populacije kot biooblastno zamišljene skupnosti (glej Stoler 2002). Kljub temu, da so neformalne in formalne rasistične tehnike oblasti, utemeljene na fizičnem nasilju, obstajale že pred pojavom linčanja, je bilo to specifično ne le zaradi diskurzov, ki so ga racionalizirali in legitimirali, temveč predvsem zaradi zbira tehnologij ter tehnik oblasti ter praks Sebstva, ki so mu bile pertinentne (glej Brundage 1997, Potter 1997, Stoler 2002). Linčanje so tako na eni strani zaznamovale tehnike sadističnega mučenja »črne« žrtve, ki je vključevala zažiganje, kastracijo in druge oblike pohabljanja ter potencialno končnega obešanja ali dosmrtnega vlečenja žrtve za vozovi in kasneje avtomobili. Vključevala je tehnike, katerih strateški namen je bilo podaljševanje trpljenja »črnskih« žrtev, s čimer naj bi se tako na fizični kot simbolni ravni uničilo specifično »črno nevarnost«. Na eni strani je tako linčanje igralo strateško funkcijo »kaznovanja« v smislu neformalne suverene tehnike oblasti eksempla, kjer suvereno ljudstvo eksemplarično kaznuje »črne kršitelje« »naravnih« »rasnih« meja ali hierarhij in družbenopolitičnih vlog z namenom odvracanja bodočih »kršitev«. V tem kontekstu je mogoče jasno ilustrirati prepletanje formalnih in neformalnih rasističnih tehnologij oblasti, saj državni represivni

organi (sodstvo in policija) niso preprečevali linčanj, temveč so jih s svojim nevmešavanjem dejansko legitimirali ter legalizirali. Čeprav je bil na prvi pogled monopol nad uporabo prisilnih sredstev kot temeljem moderne države, posledično kršen, je slednjo »kršitev« potrebno razumeti kot neformalni podaljšek rasistične državne oblasti. Na drugi strani je mogoče v kontekstu linčanja identificirati tako biopolitične regulativne rasistične tehnologije kot tudi disciplinarne rasistične tehnologije oblasti ter rasistične prakse Sebtsva. Linčanja so se namreč organizirala kot javni spektakli, za katere so se prodajale vstopnice, ki so bili oglaševane v časopisih, in ki so privabliale številne množice izključno »belih« posameznikov. Hkrati so se organizirala kot dogodki, ki so se jih udeleževale celotne »bele« družine vključno z otroci, ki so si skupaj ogledali mučenje, se slikali z ožganimi in obešenimi trupli ter dovolili, da se njihove slike reproducirajo na razglednicah, ki so se prodajale po vseh južnih državah. Zelo razširjena je bila tudi praksa sodelujočih v linčanju, da so z vsakega linčanja s trupla žrtve odrezali kakšen kos za spomin. Tako se je prek linčanja zamejevala in konstituirala ter konsolidirala in regulirala »normalna« »bela« populacija, saj je bila participacija bodisi posredna (kupovanje razglednic) bodisi neposredna bolj kot izbira zamišljena kot dolžnost »rasno« zavednega »belca«, ki hkrati v to »belo« rasno populacijo normalizira oziroma normativizira svojo družino. Nadalje so linčanja služila (samo) discipliniranju in normativiziranju »belih« moških kot učinkovitih zaščitnikov svojih žena, družin ter »rase« in kot okviru subjektivizacije oziroma zbiru praks Sebtsva (npr. slikanje s trupli in jemanje »spominkov«), prek katerih se je posameznik subjektiviziral kot aktivni pripadnik avtonomnih, »belih« moških. Na drugi strani so linčanja služila tudi za reguliranje in discipliniranje ter normaliziranje in normativiziranje »črnskih« populacij ter posameznikov *qua* pripadnikov »črnske« »rase« v obliki dobro dokumentiranih in diseminiranih ter populariziranih eksemplov »kazni« za kršenje »naravnih« »rasnih« hierarhij.

Afroameriška skupnost Juga nikakor ni igrala zgolj vlogo žrtve, temveč se je aktivno upirala vzpostavitvi in konsolidaciji reorganiziranega južnega oziroma Jim Crow rasističnega dispozitiva. Če smo v okviru omenjenega sodnega primera lahko identificirali kolektivno politično delovanje, so »črnci« v okviru južnih družbenopolitičnih ureditev na eni strani reartikulirali in reorganizirali ter aplicirali že obstoječe tehnike in prakse upora kot tudi nadalje razvili institucije oziroma prostore upora, kot so pokopališča, šole, cerkve, ki so bile prisotne že v predhodnem obdobju (glej Berlin 2010). Na drugi strani so razvili nove oblike, prakse, tehnike upora, prek katerih so nadgradili in reorganizirali obstoječe institucionalne prostore oziroma kontekste alternativnih življenjskih vzorcev, prostore preživetja ter prostore

upora. Kot odziv na konsolidacijo formalne segregacije in zaostrovanja neformalnih oblik segregacij, ki jo je spremljalo kontinuirano fizično nasilje »belcev« nad »črnci«, se je razvil niz tehnik in praks upora, ne le na makro politični ravni (npr. Plessy v Ferguson), temveč tudi na mikro ravni »črnske« družine. »Črnska« družina se je namreč v tem kontekstu vzpostavila kot ključni institucionalni prostor, v okviru katerega so se razvile raznolike prakse preživetja in upora. Bile so ključne institucije, kjer so se »črnski« otroci ob pomoči svojih sorodnikov in sosedov ter nekaterih drugih odraslih v skupnosti naučili uporabljati različne tehnik preživetja, v smislu učenja s strani dominante »bele« družbenopolitične kategorije pričakovanih družbenopolitičnih vlog »črncev« kot inferiornih in podrejenih. V tem okviru so se »črnski« otroci naučili zamejiti svojo izpostavljenost vedno potencialnemu nasilju »belcev« prek upoštevanja t.i. »rasne etikete« kot niza pravil, »scenarija« in procesa, prek katerega se je vsakodnevno vpisovala meja med superiorno »belo« družbenopolitično skupino in inferiornimi »črnci« (npr. obvezno pozdravljanje »belcev«, obvezno snemanje klobuka ali kape v prisotnosti »belcev«, ne nagovarjanje belcev, nezapletanje v spor z »belci«, tiho sprejemanje žaljivk (najbolj pogosta je bila *nigger*, ki so jo južni »belci« splošno uporabljali) in pljunkov ter izogibanje kontaktov z »belimi« ženskami/dekleti) (glej Collins 1999, Ritterhouse 2006). Pri tem je »črnska« družina svoje otroke učila, da kljub igranju dodeljenih inferiornih vlog in udejanjanju »rasne etikete« te ne sprejemajo (glej Berrey 2009). Tako so »črnski« otroci v okviru »črnske« družine pridobili prakse upora in subverzije, saj so bili deležni kontinuiranega izobraževanja o preteklih kolektivnih uporih v dobi suženjstva kot o grozotah ter uporih v vzpostavljanju se Jim Crow ureditvi. S tem jim je bila omogočena specifična razširitev njihovih strateških možnosti prek razširitve njihovih možnosti subjektivizacije. Tako niso imeli na voljo le subjektivitete inferionrega »črnca«, v katero so bili subjektivizirani s strani družbenopolitičnih institucij dominiranih s strani »bele« družbenopolitične kategorije kot tudi prek vsakdanjih rasističnih tehnologij in tehnik, ki so jih aplicirale »bele« družbenopolitične skupine, temveč so se v okviru »črnske« družine razvile tudi subjektivitetne pozicije upornih in ponosnih »črncev«.

6.4 Geneza biooblastnega državnega rasizma kot konsolidacija temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva

Kot smo dognali v refleksiji ameriške državljanske vojne, ta predstavlja zadnjo radikalno destabilizacijo ameriške družbenopolitične ureditve v smislu skorajšnjega propada enotne ameriške nacije in njenega izraza enotne liberalno-nacionalne ameriške države ter odprave suženjstva kot temelja družbenopolitične ureditve držav Juga in kot temelja disproportionalnega vpliva južnih suznjelastniških elit na zvezne politične institucije. Hkrati predstavlja kontekst, kjer so se vzpostavili pogoji možnosti za pričetek vpisa nove problematizacije družbenopolitičnih razmerij, zamejevanja skupnosti ter cilja in legitimnosti intervencije državnih institucij, v okviru katere se liberalna racionalnost vladanja ameriške liberalno-nacionalne države prične nadgrajevati z biooblastno dimenzijo. Državljska vojna namreč na eni strani predstavlja ponoven vpis vojne v ameriško nacijo, ki je bila v veliki meri uspešno konstituirana in pacificirana po ameriški revoluciji, ter njene posledične cepitve na dva vojskujoča se dela oziroma dve naciji. Pri tem se ta vojna vpiše v formi totalne biopolitične vojne v smislu popolnega uničenja sovražnika in njegovih resursov, potrebnih za bojevanje vojne prek splošne mobilizacije vseh človeških ter materialnih resursov in njihovega reguliranja ter usmerjanja s strani državnih institucij. V okviru državljanske vojne se namreč izvede neprecedenčno širjenje tako državnega aparata Severa in Juga kot tudi pričnejo multiplicirati polja legitimne intervencije tega razširjenega državnega aparata z namenom doseganja cilja ohranjanja in varovanja lastne populacije prek odpravljanja in končnega uničenja nevarnosti, ki jo predstavlja sovražna populacija. Državljska vojna je tako na eni strani skoraj uničila enotno ameriško nacijo, na drugi strani je vzpostavila pogoje možnosti dejanske obsežne integracije ameriške populacije oziroma nacije prek odpravljanja ključnih ovir za širitev državne administracije in ovir za legitimnost državne intervencije v raznolika družbenopolitična razmerja ter procese. Pri tem je bil ključen prav ponoven vpis vojne v družbenopolitična razmerja, ki ga lahko osmislimo kot enega od pomembnih pogojev možnosti za povojno neprecedenčno agresivnost državnih intervencij v varovanju ameriške populacije.

Ta ključna ugotovitev refleksije pomena in vloge ameriške državljanske vojne v okviru transformacije ameriške družbenopolitične ureditve ter posledično transformacije ameriškega rasističnega dispozitiva predstavlja osrednje izhodišče refleksije transformacij ameriške družbenopolitične ureditve in rasističnega dispozitiva obdobja druge polovice ter predvsem konca 19. stoletja. Gre za obdobje, ki mu je v kritičnih refleksijah zgodovinskega

vzpostavljanja modernega rasizma pripisan singularen pomen oziroma je osmišljano kot kontekst dejanskega rojstva modernega biologiziranega rasizma in rojstvo *državnega rasizma* (cf. Foucault 1975-76/2003b). Na eni strani smo v naši dosedanji genealoški analizi v veliki meri problematizirali enostavno temporalno ločevanje med predmodernim in dejansko modernim rasizmom. Hkrati smo razkrili rasistično naravo delovanja tako kolonialne administracije kot kasneje zvezne politične in gospodarske ureditve in severnih ter južnih državnih ureditev. Na drugi strani, kot bomo analizirali v nadaljevanju, ta zgodovinski kontekst v razvoju ameriške družbenopolitične ureditve in ameriškega rasističnega dispozitiva predstavlja zadnji, osrednji kontekst radikalne transformacije temeljnih koordinat ureditev ter specifično ameriškega rasističnega dispozitiva in njemu pertinentnih tehnologij oblasti, diskurzov, vednosti ter praks Sebstva. Navezujoč se na ugotovitve poglavja o državljanski vojni in ugotovitve analiz Foucaulta (npr. 1975-76/2003) in njegovih naslednikov (glej McWhorter 2009), se namreč v tem historičnem kontekstu v zahodnih družbenopolitičnih ureditvah prične dejansko operacionalizirati biooblastna dimenzija liberalne racionalnosti vladanja, v okviru katere se konstituirajo in prepletejo napredek, zdravje in varnost populacije kot osrednje družbenopolitične oziroma državne problematike, ki so neločljivo povezane z določenimi »naravnimi« procesi, pertinentnimi populaciji, kot so na primer procesi vezani na rojstvo (rodnost, stopnja reprodukcije), smrt (povprečna starost), bolezni in sposobnost ter samo produktivnost posameznikov ter populacije, ki naj bi se jih reguliralo prek sistematičnih in kontinuiranih državnih intervencij. Reguliranje teh »naravnih« procesov je bilo, kot smo izpostavili v premisleku transformacije rasistične vednosti, s strani novih, prek intervencij državnih institucij liberalno-nacionalne države 19. stoletja standardiziranih in formaliziranih naravoslovnih ter družboslovnih znanosti, osmišljeno kot nujno za zagotavljanje varnosti in napredka ter zdravja populacije, s čimer se je zagotovila znanstvena »objektivnost« nujnosti širitve državnih administracij in zagotovila znanstvena legitimnost intervencije državnih institucij v najrazličnejša družbenopolitična razmerja, institucije in procese, percipirano povezane z zagotavljanjem varnosti, napredka ter zdravja populacije. V kontekstu operacionalizacije biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja se dokončno transformira percepcija državnih institucij iz vira dominacije in izkoriščanja v vir oziroma inštrument za zagotavljanje dobrobiti populacije, v smislu zagotavljanja njenega zdravja, napredka in varnosti prek reguliranja, zamejitve in odstranitve nevarnosti (glej Foucault 1975-76/2003b). Pri tem državne intervencije postanejo percipirane ne le kot legitimne, temveč kot nujne za afirmacijo življenja populacije, njen razvoj, varnost, zdravje in dobrobit. Predvsem te

intervencije postanejo percipirane kot nujne v smislu kontinuiranega preprečevanja, reguliranja in odstranjevanja nevarnosti za populacijo. Vpis te percepcije je neločljivo povezan z inherentno idejo biooblastne državne regulacije, in sicer idejo interne vojne (Foucault 1975-76/2003b, 216), ki hkrati legitimira državne intervencije in je prek njih vpisana v družbenopolitično realnost. Gre za specifično obliko vojne, ki populacijo varuje pred nevarnostmi, ki se rodijo znotraj njenega telesa ali vdrejo v njeno telo od zunaj, pri čemer vojna ni več osmišljana kot primarno vprašanje obstoja, temveč kot primarno vprašanje razvoja nacije-ljudstva-»rase«. Prav ideja interne oziroma biooblastne vojne vzpostavi zahtevo po sistematični, kontinuirani, pogostokrat tudi brutalni agresivnosti državnih intervencij v okviru varovanja populacije. Ta se vrši v smislu odstranjevanja notranjih nevarnosti kot tudi zunanjih, ki potencialno lahko vdrejo v njeno telo. Pri tem je bila in je ideja biooblastne vojne neločljivo povezana z že reflektiranimi modernimi idejami (nevidnosti) bolezni, (skritosti) patologije in (nevarnosti) dednosti ter (grožnja) degeneracije, ki so vzajemno konstituirale idejo, da odstranitev nevarnosti naredi populacijo bolj zdravo in biološko močnejšo. Omenjene ideje, neločljivo povezane z biooblastno dimenzijo liberalne racionalnosti vladanja, kot tudi sama operacionalizacija te dimenzije prek neprecedenčne sposobnosti in agresivnosti državnih institucij, so bile in so izhodiščno utemeljene na specifični ideji normalnosti ter hkrati delujejo prek specifičnih okvirov normalnosti, specifičnih norm zamejitev zdravih in »pravih« populacij, specifičnih kategorij »normalnih« posameznikov ter družbenopolitičnih skupin. Normalizacija in zamejevanje ter odstranjevanje nenormalnosti so namreč temeljni modus-operandi delovanja v okviru operacionalizacije biooblastne dimenzije racionalnosti vladanja prek raznolikih dispozitivov varnosti, od zdravstveno-medicinskih, izobraževalnih in socialnih kot tudi pravno-polijskih (glej Foucault 1978-79/2008). Odstranjevanje nenormalnosti in privilegiranje, gojenje, utrjevanje, spodbujanje normalnega oziroma normalnih populacij Foucault (glej 1974-75/2003a) osmisli kot temeljno obliko rasizma moderne liberalno-nacionalne družbenopolitične ureditve, in sicer (državni) rasizem proti nenormalnosti oziroma biooblastni državni rasizem. V tem kontekstu je potrebno izpostaviti, da ne gre za vzpostavitev enostavnega binarija med normalnim in nenormalnim, med normalno populacijo in nenormalno populacijo, temveč za vzpostavitev specifičnega kontinuuma normalnosti-abnormalnosti, kjer so posamezniki, glede na svojo percipirano (ne)normalnost, izpostavljeni specifičnim oblastnim tehnologijam in diskurzom ter imajo v okviru svoje subjektivizacije na voljo specifične prakse Sebstva. Bolj ko so percipirani kot normalni, bolj so s strani državnih institucij regulirani na daljavo oziroma večje strateške možnosti delovanja imajo. Na drugi strani so posamezniki, ki so

kategorizirani in percipirani kot nenormalni, glede na stopnjo svoje nenormalnosti izpostavljeni različnim oblikam biooblastnega ubijanja, ki sega od radikalnega omejevanja njihovih življenjskih možnosti, izpostavljenosti kontinuiranemu strogemu discipliniranju, do izjemoma celo fizičnega uničenja (glej Hindess 2001, 100, Reid 2006, Dillon in Neal 2008).

Osrednji problem delovanja biooblastnega državnega rasizma, ki ga Foucault (glej 1974-75/2003, 1975-76/2003, 1978) v svojih premislekih rasizma proti nenormalnosti ne naslovi, je, da ta ne more delovati, da torej dispozitivi varnosti ne morejo delovati, da državna oblast ne more normalizirati in nenormalizirati, ne da bi se tako v svojem konstituiranju, delovanju in konsolidaciji oprl na ter integriral že obstoječe rasistične dispozitive (kot tudi na druge dispozitive homogenizacije, diferenciacije, hierarhizacije, privilegiranja in deprivilegiranja, kot so patriarhalno-seksistični, slojni in religiozni) ter njihove že konsolidirane hierarhične matrice in rasistične tehnologije ter diskurze in prakse. Prek katerih se je in se heterogeno populacijo določene ureditve diferencira ter kategorizira in hierarhizira ter posledično bodisi privilegira bodisi diskriminira, marginalizira, izključuje in izkorišča. Prek opiranja na že obstoječe rasistične dispozitive je namreč mogoče izhodiščno zamejiti »pravo«, »normalno« populacijo in »normalne« kategorije posameznikov, katerih izraz naj bi bila specifična liberalno-nacionalna država. Prav tako je mogoče na ta način zamejiti dele heterogene populacije, ki so na osnovi že obstoječih dispozitivov marginalizirani, deprivilegirani, diskriminirani, s čimer so posledično izhodiščno zamejeni kot »nenormalne« populacije in kategorije posameznikov. Ta proces lahko jasno identificiramo v ameriškem kontekstu 2./2. in predvsem konca 19. stoletja, ko se radikalno poveča sposobnost ameriške liberalno-nacionalne države oziroma njenih državnih institucij in splošno legitimira sistematične, kontinuirane in izjemno obsežne biooblastne intervencije v multipla, pred tem ne oziroma sporadično regulirana družbenopolitična razmerja, procese in institucije. V okviru teh transformacij lahko namreč lociramo zadnjo nadgradnjo temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva, ko se na eni strani neprecedenčno poveča tako sposobnost kot tudi legitimnost interveniranja državnih institucij, neprecedenčno poveča njihova agresivnost, kot tudi sistematično integrira ameriški rasistični dispozitiv z vsemi raznolikimi dispozitivi varnosti, prek katerih se je operacionalizirala biooblastna dimenzija liberalne racionalnosti vladanja. Z neprecedenčno povečano sposobnostjo in integracijo ter posledično nadgradnjo ameriškega rasističnega dispozitiva državne institucije pridobijo osrednjo vlogo v okviru ameriške ureditve pri kontinuiranem zamejevanju, varovanju ter branjenju, razvijanju, podpiranju, zagotavljanju dobrobiti in zdravja »beli«, »pravi«, »normalni« ameriški populaciji

oziroma naciji in v procesu rigorozne, sistematične, kontinuirane, bolj ali manj nasilne regulacije, discipliniranja, normaliziranja in/ali ubijanja inherentno »nevarne«, »nenormalne«, »nezdrave«, »kriminalne«, »patološke«, »črnske« populacije kot tudi drugih manjšin oziroma »ne čisto pravih« in »nevarnih« pripadnikov ameriške populacije.

Glede na izjemno širino in kompleksnost operacionalizacije biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja v okviru neprecedenčne ekspanzije ameriške liberalno-nacionalne države in njenih državnih aparatov ter integracije ameriškega rasističnega dispozitiva, se bomo v analizi osredotočili na polje državne intervencije oziroma regulacije, ki je na eni strani igrala ključno vlogo pri legitimaciji neprecedenčnega interveniranja državnih aparatov v širša družbenopolitična razmerja, bila eno prvih polij, kjer se je razvil obsežen državni aparat in hkrati najbolj ilustrativno polje analize splošne modernizacije državne regulacije prek integracije in posledične transformacije ameriškega rasističnega dispozitiva. Gre za polje državne regulacije migracij oziroma lahko rečemo za kontekst geneze migracijskega dispozitiva varnosti, ki v luči naših predhodnih ugotovitev genealogije glede osrednjosti regulacije migracij kot zbira praks in diskurzov, neločljivo povezanih z genezo rasističnih dispozitivov (npr. regulacija migracije v okviru španskega kolonializma, regulacija migracije v okviru konstituiranja zgodnjemoderne angleške države in širše družbenopolitične ureditve), predstavlja polje z daljšo zgodovinsko povezanostjo s (proto)rasističnimi dispozitivi kot tudi z njimi neločljivo povezanimi (proto)nacionalističnimi dispozitivi, s čimer predstavlja določen že v samem izhodišču primeren kontekst analize. Na drugi strani nekateri avtorji regulacijo migracije osmišljajo kot enega od osrednjih, če ne osrednje polje, konstituiranja moderne države, ki naj tako ne bi monopolizirala le legitimne uporabe prisilnih sredstev (cf. Weber 1919/1965), temveč tudi monopolizirala presojanje in reguliranje legitimnih migracij (glej Torpey 2000, Zierhofer 2004), s čimer je refleksija polja odločilnega pomena tudi za refleksijo konstituiranja sodobnih družbenopolitičnih ureditev. Hkrati igra regulacija migracije v ameriškem družbenopolitičnem kontekstu (kot tudi drugih sodobnih kontekstih) še danes osrednje polje zamejevanja ameriške skupnosti ter eno od osrednjih polij, kjer je mogoče identificirati prepletanje delovanja ameriških državnih aparatov in širšega ameriškega rasističnega dispozitiva kot tudi drugih dispozitivov diferenciacije, homogenizacije in privilegiranja ter diskriminiranja (nacionalistični, slojni, spolni). V okviru regulacije (i)migracije s strani ameriške liberalno-nacionalne države lahko fokusirano analiziramo proces vzpostavitve ameriške nacije kot populacije v smislu objekta biooblastne intervencije moderne liberalno-nacionalne države. Regulacija imigracije je bila namreč eno od

privilegiranih mest konstituiranja ameriške družbenopolitične skupnosti kot homogene populacije, kot biološkega fenomena, ki zahteva kontinuirano biooblastno regulacijo. Pri tem bo pozornost namenjena tudi refleksiji neteleološkega procesa operacionalizacije biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja, ki je bila v veliki meri povezana z določenimi destabilizacijami obstoječe ureditve in s specifičnim taktično-strateškim delovanjem raznolikih družbenopolitičnih skupin, predvsem skupin percipiranih ter pripoznanih kot pripadnic »bele« populacije oziroma »prave« ameriške nacije.

Refleksija polja državne regulacije migracije bo hkrati podala odgovor tudi na le deloma naslovljeno vprašanje, zakaj se je transformacija rasističnega dispozitiva v smislu vpeljave formalne segregacije v južnih državah odvila prav konec 19. stoletja. Kot smo izpostavili v predhodnem poglavju, so odločitve zveznih institucij (Ustavnega sodišča) ključno prispevale k vpeljavi formalne segregacije, pri čemer te postanejo razumljive le v kontekstu širšega vpisa in predvsem operacionalizacije biooblastne dimenzije moderne liberalne racionalnosti vladanja v okvir konsolidacije ameriške liberalno-nacionalne države in njenega dokončnega rekonstituiranja po državljanski vojni. Odločitve namreč postanejo možne, ko se legitimirajo in popularizirajo ideje biodružbene nevarnosti, ki naj bi jo specifične populacije predstavljale za »pravo« ameriško populacijo oziroma nacijo. V tem okviru je tako mogoče vzpostavljanje zvezne regulacije migracij osmisлити kot projekt in proces (ponovne) legitimacije zvezne oblasti, tako v južnih državah kot v širši družbenopolitični skupnosti.

Hkrati je vzpostavljanje zvezne regulacije migracije do določene mere determiniral zelo podoben strateški kontekst, saj sta tako zvezna regulacija migracije kot formalna segregacija naslavljali specifično razmerje sil med »belimi« elitami in drugimi kot »belimi« percipiranimi družbenopolitičnimi skupinami v okviru specifične destabilizacije družbenopolitičnega reda in kohezije. To obdobje je namreč zaznamovala gospodarska kriza in intenziviranje izkoriščevanja revnejših populacij. Hkrati sta neprecedenčen priliv imigrantov predvsem iz Evrope ter migracija »črnske« populacije v urbana središča predstavljala dodaten pritisk na trg dela in posledično na obstoječ, napram tem skupinam privilegiran socio-ekonomski položaj revnejših »belih« slojev (glej Salyer 1995, Glenn 2002, Lee 2003, Berlin 2010). To je ogrožalo obstoječe hierarhije in solidarnost vzpostavljeno med različnimi sloji, pripoznanimi kot del »bele« ameriške populacije. Regulacija migracije je bila tako eden od privilegiranih kontekstov, v okviru katerih se konstituira že omenjeno moderno biodružbeno razumevanje bolezni in vojne. V okviru tega razumevanja se namreč prepletejo ideje vojne, čistosti,

avtentičnosti in nativizma, vzpostavljene v okviru nacionalističnih in rasističnih diskurzov z modernimi idejami bolezni prisotnimi v medicini ter povezanimi z idejami dednosti, degeneracije, ki so se postopoma formalizirale v okviru zdravstvenih in socialnih politik ameriške liberalno-nacionalne države (glej Nadesan 2008, McWhorter 2009).

Prav v okviru zvezne regulacije imigracij namreč lahko jasno identificiramo konstituiranje osrednjega in utemeljujočega pojma biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja ter posledičnega delovanja liberalno-nacionalne države, in sicer pojma normalnosti kot tudi nenormalnosti. Regulacija imigracije je tako igrala privilegiran kontekst konstituiranja specifičnih posameznikov *qua* pripadnikov specifičnih populacij kot bodisi normalnih bodisi nenormalnih, privilegiran kontekst kontinuiranega zamejevanja in klasificiranja populacij, ki je predstavljal eno od osrednjih torišč prepletanja ter vzajemnega delovanja raznolikih rasističnih (in drugih diskriminatornih) praks in diskurzov ter normalizirajočih/normativizirajočih tehnologij in tehnik oblasti ter korelativnih vednosti. V tem okviru je posledično predstavljala privilegiran kontekst kontinuiranega vpisa in nadzorovanja meja med specifičnimi posamezniki *qua* pripadniki specifičnim družbenopolitičnim kategorijam ter njihove umestitve v hierarhično matrico normalnosti-abnormalnosti ameriške liberalno-nacionalne države in njihovega posledičnega privilegiranja ali deprivilegiranja, diskriminiranja, marginaliziranja in izkoriščanja. Hkrati je predstavljal privilegiran kontekst vpisa, racionalizacije in legitimacije biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja kot tudi vzpostavljanja legitimacije ter racionalizacije neprecedenčnega interveniranja ameriške liberalno-nacionalne države. Prek regulacije imigracije se je namreč v ameriškem družbenopolitičnem kontekstu vsesplošno legitimirala agresivna, sistematična, kontinuirana, obsežna in stroga regulacija abnormalnih posameznikov ter populacij kot nujnost tako za preživetje »normalne« populacije oziroma ameriške nacije, kot nujnost za njeno zdravje, napredek, dobrobit. Zvezno regulacijo imigracije so namreč racionalizirali diskurzi, ki so popularizirali percepcijo, da naj bi neregulacija nenormalnih posameznikov in populacij vodila v kontaminacijo normalne populacije, kar naj bi posledično vodilo v njeno degeneracijo ter propad v prihodnosti (glej Salyer 1995, Glenn 2002, Lee 2003, Weitz 2003).

Regulacija imigracije se je izhodiščno soočila podobno kot regulacije na vseh drugih družbenopolitičnih področjih s problemom *ex nihilo* ločevanjem med normalnimi ter nenormalnimi populacijami. Posledično se je že v samem izhodišču morala opreti na

specifične dispozitive diferenciacije in hierarhizacije ter privilegiranja in diskriminiranja ameriških populacij ter kategorije, ki so jih ti že vpisali, konsolidirali in kontinuirano nadzorovali ter ponovno zarisovali. V tem okviru namreč lahko jasno identificiramo in reflektiramo opiranje regulacije migracije oziroma širšega migracijskega dispozitiva varnosti na ameriški rasistični dispozitiv in z njim neločljivo povezan ameriški nacionalistični dispozitiv, prek katerih je bila in je ameriška nacija zamejena na populacijo, ki je percipirano in pripoznano »bela« severno/zahodnoevropskega porekla. Ta populacija se namreč izhodiščno vzpostavi kot norma, kot normalna, kot edina, ki je reprezentirana, osmišljana, vzpostavljena kot posedujoč nesporno, objektivno, »naravno« pravico predstavljati in biti percipiran kot del ameriške nacije. Le ta populacija je bile formalno pripoznana kot posedujoč »naravno« pravico do in »naravno« vez z ameriškim teritorijem (glej Hage 2000, Glenn 2002, Feagin 2010). Kot smo izpostavili na več mestih naše genealoške analize ameriškega rasističnega dispozitiva, se je prav ta populacija tako vzpostavila kot kolektivna norma oziroma normalnost celotne ameriške družbenopolitične ureditve in njene utemeljujoče hierarhične matrice. Ta kategorija predstavlja temeljno ameriško biooblastno kategorijo normalnosti in posledično del ameriške populacije, ki naj bi se ga spodbujalo, razvijalo in varovalo v okviru ameriške liberalno-nacionalne države.

Posledično postane jasno zakaj zvezna regulacija imigracije ni mogla delovati, ne da bi se navezala na obstoječe ameriške rasistične dispozitive ter hierarhično matrico, ki se je vzpostavila v njihovih okvirih, za izhodiščno določitev, kdo predstavlja normalno ameriško populacijo in katera skupina predstavlja grožnjo tej populaciji na temelju svoje izhodiščno percipirane nenormalnosti. V okviru predhodnih poglavjih smo ugotovili, da se je temeljna hierarhična matrica ameriške družbenopolitične ureditve pričela konstituirati in konsolidirati že v kolonialnem obdobju z genezo ameriških rasističnih dispozitivov, ki so bili kasneje v okviru ameriške revolucije integrirani ter reorganizirani v okvir ameriške liberalno-nacionalne države. Ta temeljna hierarhična matrica se je tako ohranila in z vsako transformacijo nadalje utrdila, konsolidirala ter nadgradila, pri čemer so se specifične družbenopolitične kategorije vzpostavljale, transformirale, stapljale in razdvajale, temeljne koordinate matrice v smislu njene osrednje norme ter antinorme so ostale relativno enake. Če se je »bela« družbenopolitična kategorija vzpostavila kot norma in kot temelj normalnosti v razmerju do svoje pozicije osrednje norme ureditve, se je v okviru temeljne rasistične hierarhične matrice ameriške ureditve kot temeljna antinorma vzpostavila, konsolidirala in perpetuirala družbenopolitična kategorija »črncev«. Kljub siceršnji kompleksnosti hierarhične matrice ameriške družbenopolitične ureditve v smislu kontinuiranih transformacij in kreacij ter

odpravi raznolikih družbenopolitičnih kategorij se je namreč njen temeljni binarij izkazal za izjemno trdoživega v smislu uokvirjanja ameriških biooblastnih kategorij. Vzpostavil se je kot »predlog« za vzpostavljanje drugih razmerij med ameriški biooblastnimi kategorijami, pri čemer se je družbenopolitična kategorija »črncev« vzpostavila kot paradigmatična kategorija v smislu antinorme, napram kateri so bile in so druge ameriške družbenopolitične kategorije (in imigranti) osmišljani ter s katero so bile in so primerjane in glede na katero so bile in so umeščene v rasistično hierarhično matrico ameriške družbenopolitične ureditve (glej Ong 1996, 2003, Kim 1999, De Genova in Ramos-Zayas 2003, Calavita 2007). To je lepo vidno v kolikor reflektiramo proces vzpostavitve zvezne regulacije in temeljne značilnosti te regulacije.

V ameriški družbenopolitični ureditvi se regulacija migracije oziroma regulacija populacij, ki so bile vzpostavljene, kategorizirane in klasificirane, dokumentirane ter percipirane kot imigranti, prične v zadnjih desetletjih 19. stoletja. Že od konstitucije ameriške liberalno-nacionalne države konec 18. stoletja je sicer obstajala zelo omejena regulacija imigracije, ki so jo izvajale lokalne oblasti ključnih ameriških mednarodnih pristanišč, vendar se je kot legitimna in osrednja problematika oziroma polje sistematične intervencije zvezne oblasti vzpostavila šele konec 19. stoletja (glej Brickner in Hanson 2003, Dow 2004). Pričetek zvezne regulacije imigracije tako lahko lociramo v 1870, ko se je ekonomski bum, ki je v Kalifornijo privabil številne kitajske delavce, končal in se je gospodarstvo Kalifornije pogreznilo v globoko krizo. V tem kontekstu so »beli« mezdni delavci pričeli artikulirati diskurze, v okviru katerih so kot grožnjo svoji eksistenci vzpostavili kitajske delavce, ki so bili pripravljeni sprejeti delo za vsakršno plačilo. Posledično so se »beli« delavci mobilizirali in pričeli z aktivnim uporom v obliki protestov uperjenih proti prisotnosti kitajskih delavcev in kitajski imigraciji. Njihova prizadevanja zaradi specifične gospodarske situacije in specifičnih strateških oblastnih razmerij vse do 80. let 19. stoletja niso bila učinkovita. V tem obdobju se pričnejo specifični procesi in posledično specifične transformacije, ki omogočijo vzpostavitve zvezne regulacije imigracij. Kontinuirani protesti »belih« delavcev so namreč pričeli biti s strani določenih »belih« političnih elit percipirani kot na eni strani priložnost za nabiranje volilnih glasov, na drugi so bili s strani širših družbenopolitičnih »belih« elit percipirani kot večajoča se grožnja, ki bi lahko rezultirala v nasilnemu uporju ter posledični destabilizaciji obstoječega stratificiranega/hierarhičnega družbenopolitičnega reda, utemeljenega na izkoriščanju delavcev. Na drugi strani so se v 80. letih 19. stoletja pričele diseminirati in širše popularizirati nove znanstvene teorije o »rasnih« razlikah, ki so se

prepletale z novim razumevanjem bolezni, dednosti ter degeneracije in vzponom idej o nujnosti biooblastne regulacije populacije. Pri tem so bile te ideje široko diseminirane s strani vedno večje popularnosti in vpliva evgeničnega gibanja ter misli Francisa Galtona, »očeta evgenike«, in bratranca Charlsa Darwina v ameriškem družbenopolitičnem kontekstu (glej Salyer 1995, Ong 1996, Higham 2002, Lee 2003, McWhorter 2009). V 80. letih 19. stoletja so tako »znanstvena« dognanja, v okviru katerih so bili Kitajci osmišljani kot biološko nesposobni demokratičnega državljanstva in kot »rumena nevarnost« za zdravje, čistost in normalnost »prave« ameriške populacije, postala splošno sprejeta tako med ameriško »belo« elito kot splošno populacijo (glej Salyer 1995). V naslednjih letih so bili tudi imigranti iz drugih geopolitičnih kontekstov na temelju že reflektiranih »znanstvenih« rasističnih teorij, ki so prežemale politične in splošne družbene debate kot tudi politike, vzpostavljeni kot inherentno ne posedujoč sposobnosti pridobitve formalnega državljanstva ter posledično kot nevarnost za zdravo, normalno in superiorno ameriško populacijo (glej Higham 2002, Lee 2003, Nadesan 2008). V središče je prišlo nekdanje obrobno vprašanje lokalne kalifornijske politike se je zaradi prepletanja interesov in specifične koalicije med kot »belimi« pripoznanimi ter percipiranimi družbenopolitičnimi skupinami, ki so spremenile specifično strateško situacijo ne le na lokalni, temveč na zvezni ravni. Kot takšno se je vzpostavilo zaradi dejstva, da so se vzporedno z vzpostavitvijo Kitajcev in kasneje drugih imigrantov glede na percipirano pozicijo v ameriških rasistični hierarhični matrici bodisi kot biopolitične grožnje ali sposobnih hierarhične integracije, (ponovno)vzpostavljale, vpisovale, utrjevale, konsolidirale meje ameriškega državljanstva in ameriške nacije. V tem okviru so se posledično vzpostavljale, utrjevale, konsolidirale in nadzirale njihove percipirane inherentne značilnosti (racionalnost, inteligentnost, moralnost), temeljne vrednote (individualnost, neodvisnosti, homogenost, nativizem) ter morfološki znaki (»belost«, maskulnost, umska in telesna »normalnost«), s čimer se je posledično reartikulirala ter nadgradila obstoječa norma ameriške rasistične hierarhične matrice. Hkrati je razvidna tudi strateška funkcija, ki so jo nadalje igrali »rasistični« dispozitivi v okviru zagotavljanja družbenopolitičnega reda ter kohezije, saj so bile prek zvezne regulacije imigracije, v okviru katere so bili rasistični dispozitivi integrirani, družbenopolitične stratifikacije med »belo« populacijo in antagonizem med »belimi« meznimi delavci ter »belo« elito, zakrite. Upor »belih« delavcev je bil tako deradikaliziran s preusmeritvijo njihove frustracije v »skupnega sovražnika«, »skupno nevarnost« percipirano homogene »bele« populacije.

Posledično je zvezna regulacija imigracij predstavljala strateški odziv družbenopolitičnih elit na grožnjo ameriškemu družbenopolitičnemu redu in gospodarski stratifikaciji ter hierarhijam, v okviru katerih je bila rasistična hierarhična matrica in z njo ameriški rasistični dispozitiv utrjen ter nadgrajen na zveni ravni (glej Brickner in Hanson 2003, Alexseev 2006, Gerber 2011). Trdoživost osrednjosti tako problematike kot reguliranja imigracije v okviru ameriške liberalno-nacionalne države je neločljivo povezana s privilegiranim mestom tega konteksta pri zamejevanju, vzpostavljanju, utrjevanju, konsolidiranju in perpetuiranju ali reorganiziranju ameriške nacije ter državljanstva v okviru ameriške liberalno-nacionalne države (glej Carter, Green, in Halpern 1996, Brickner in Hanson 2003). V tem kontekstu so se in se odvijajo osrednji družbenopolitični boji glede bodisi hierarhičnega vključevanja bodisi izključevanja specifičnih družbenopolitičnih skupin oziroma populacij ter z njimi neločljivo povezani boji glede meja in specifičnimi percipiranimi »objektivnimi« značilnostmi, ki določajo Američane ter na temelju katerih so populacije subjektivirane ter se subjektivizirajo v specifične subjektne pozicije bodisi »pravih« Američanov bodisi niz hierarhično vključenih kategorij »ne čisto pravih« Američanov bodisi izključenih »Neameričanov«.

Ne glede na reartikulacije ter reorganizacije meja med »pravo« ameriško nacijo oziroma populacijo in državljani ter historično novo vzpostavljenimi, vpisanimi in konsolidiranimi ter tudi odpravljenimi biooblastnimi kategorijami, kot so bili in so med drugimi Kitajci, Irci, Mehičani, se osrednje koordinate rasistične hierarhične matrice ameriške liberalno-nacionalne države niso radikalno destabilizirale. Z drugimi besedami, niso se destabilizirale norme »belih«, »anglosaksonskih«, premožnih, moških, ki so tako umsko kot telesno »normalni« kot antinorme »črnske« populacije, temveč se je slednja, prek integracije rasističnega dispozitiva v okviru vzpostavitve zvezne regulacije imigracije in njegove nadgraditve, še utrdila ter dodatno konsolidirala. Z vzpostavljanjem in razvojem zvezne regulacije migracije ter vzporednim vzpostavljanjem imigracije oziroma njene regulacije kot osrednje družbenopolitične problematike je obstoječa rasistična hierarhična matrica ameriške liberalno-nacionalne države postala kompleksnejša v smislu konstituiranja ter delovanja prek niza novih družbenopolitičnih kategorij »nebelcev« in prek novih/reorganiziranih rasističnih tehnologij ter tehnik, korelativnih vednosti, praks Sebstva in diskurzov. Posledično obstoječa rasistična hierarhična matrica ni bila le nadgrajena in utrjena, temveč je bila še bolj vtkana v vedno bolj obsežno regulacijo družbenopolitičnih procesov s strani državnih aparatov ameriške liberalno-nacionalne države. Rasializacija oziroma »rasno« inferioriziranje imigrantov in Afroameričanov je bilo namreč inherentno povezano (glej Feagin 2001, Glenn 2002, Santa

Ana 2002, De Genova in Ramos-Zayas 2003, Ong 2003, Calavita 2007, McWhorter 2009). V okviru razprav v Kongresu, ki so potekale glede sprejetja Zakona o prepovedi vstopa in izgonu Kitajcev v 80. letih 19. stoletja, so se namreč politiki v svoji inferiorizaciji Kitajcev kot referenc eksplicitno posluževali že vzpostavljenih rasističnih osmišljanj Afričanov kot inherentno nesposobnih za demokratično participacijo in izvajanje državljskih dolžnosti, kot »nepravih« članov ameriške nacije, kot hkrati bremen za javne finance in družbenopolitične ter biosocialne grožnje (glej Calavita 2007).

Zvezna regulacija imigracije je s stališča razumevanja vloge in pomena rasističnega dispozitiva v okviru konstituiranja in delovanja sodobne ameriške liberalno-nacionalne države ključna tudi v smislu njene instrumentalnosti v procesu legitimiranja in racionaliziranja biooblastnih intervencij ameriške liberalno-nacionalne države ter operacionalizacije in institucionalizacije biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja. Sprejetje Zakona o izključitvi Kitajcev (1882), ki je prepovedal imigracijo Kitajcev in s tem predstavlja začetek regulacije imigracije, predstavlja ključni precedens v institucionalizaciji biooblastne dimenzije liberalno-nacionalne racionalnosti vladanja kot osrednje v okviru formalne regulacije imigracije. Zakon je namreč eksplicitno vzpostavil »rasne« kategorije in hierarhije, katerih namen je bil dobrobit »prave« ameriške populacije oziroma nacije, ki naj bi se dosegla z omejevanjem nevarnosti, groženj ter potencialnih okužb s strani inferiornih »rasnih« kategorij (glej Salyer 1995, Lee 2003). S formalizacijo v zakonu in implementacijo v praksi je bila tako biooblastna dimenzija racionalnosti vladanja postopoma vsesplošno legitimirana v percepciji ter diskurzih splošne ameriške populacije (glej Glenn 2002), pri čemer se so se ovire tej legitimaciji pričele odpravljati že tekom državljske vojne. Ključno prelomno točko v procesu vzpostavljanja zvezne regulacije imigracije je predstavljal leta 1891 sprejeti Imigracijski zakon. Ta zakon je bil namreč prvi celoviti imigracijski zakon, ki je hkrati ustanovil Zvezno državno agencijo, in sicer Agencijo za imigracijo. Ta je dobila pristojnost in odgovornost za implementacijo imigracijskih zakonov (Brickner in Hanson 2003). Precedenčnost zakona je ležala predvsem v dejstvu, da je bil zakon eden od prvih neambivalentnih izrazov splošne avtoritete ameriške zvezne oblasti (glej Gerber 2011). Formalno je tako pripisal odgovornost za biooblastno vrednotenje posameznikov, ki so poskušali imigrirati v ZDA, zvezni vladi, ki je bila posledično formalno vzpostavljena kot skrbnik in varuh normalnosti ter varnosti ameriške nacije ter ameriškega teritorija.

Vzpostavitev zvezne regulacije imigracije je tako igrala eno od osrednjih vlog pri konsolidaciji ameriške liberalno-nacionalne države po državljanski vojni. Hkrati predstavlja enega prvih korakov v neprecedenčni širitvi njene vloge v regulaciji družbenopolitičnih procesov. Prek zvezne regulacije imigracije in kodifikacije ter formalizacije biooblastnih nevarnosti se je v percepciji ameriške javnosti legitimirala centralizacija avtoritete v okviru državnih aparatov ameriške liberalno-nacionalne države. Ob podpori širše »bele« populacije je posledično prišlo do postopnega razvoja izjemno obsežne birokracije, ki je bila potrebna za implementacijo zveznih imigracijskih zakonov (Lee 2003, Nadesan 2008). Pri tem je bila zvezna regulacija imigracije zamišljena, percipirana ter pripoznana kot na eni strani izvajanje suverene oblasti nad teritorialnimi mejami ZDA. Na drugi strani jo lahko reflektiramo kot *par excellence* delovanje biooblasti v okviru liberalno-nacionalne države in njenem opiranju na ameriške rasistične dispozitive v smislu vzpostavljanja, vpisa, perpetuiranja in nadziranja meja med ameriško nacijo ter državljani in raznolikimi kategorijami imigrantov, ki so bile osmišljane kot bodisi »zdrave« in normalne bodisi kot nevarnosti za dobrobit ameriške nacije. Imigranti (kot vzporedno v okviru formalne segregacije Jim Crow ureditve »črnci«) so bili tako eni od prvih delov ameriške populacije, ki so bili izpostavljeni množičnim birokratskim proceduram državnih aparatov, ki so jim bili pred tem v kratkem obdobju deloma izpostavljeni osvobojeni sužnji v okviru delovanja Agencije za osvobojene sužnje. V okviru zvezne regulacije imigracij se je tako razvil »eksperimentalni« kontekst, v okviru katerega so bili imigranti podvrženi multiplim in multidimenzionalnim novim tehnologijam ter tehnikam oblasti in produkcije vednosti. Mnoge izmed teh novih tehnologij oblasti in produkcij vednosti so bile kasneje implementirane za regulacijo, discipliniranje, nadziranje širše ameriške populacije in njenih delov ter posledično kontinuirano normaliziranje, diferenciranje, homogeniziranje in kategoriziranje ter rasistično hierarhizacijo posameznikov ter družbenopolitičnih skupin na pravo ameriško nacijo in specifično odstopajoče kategorije nenormalnih delov populacije. Z drugimi besedami, so bile uporabljene za vpis in konstituiranje meja na ravni teles in umov posameznikov ter na ravni procesov pertinentnih populacijam. Lep primer takšnih tehnologij oblasti in produkcije vednosti sprva apliciranih na imigrantih in kasneje na celotni populacijo so predstavljali IQ testi (Dowbiggin 1997, Brickner in Hanson 2003, McWhorter 2009). Posledično so imele tehnologije in tehnike oblasti kot produkcije vednosti razvite v okviru regulacije imigracije širše implikacije na kontinuirane procese zamejevanja in hierarhizacijo med ameriško nacijo ter državljanstvom in posamezniki ter skupinami, ki so bili v tem procesu vzpostavljeni in percipirani kot »ne čisto« oziroma »nečlani« skupnosti. Te tehnologije oblasti in produkcije vednosti so bile uporabljene

za kontinuirano biopolitično oziroma biooblastno regulacijo/normaliziranje in discipliniranje/normativiziranje prek klasifikacije, kategorizacije, identifikacije, kalkulacije rizikov/nevarnosti ter preprečitve/odstranitve potencialnih nevarnosti za zdravje ameriške nacije, njen družbenopolitični red in kohezijo. Prek zvezne regulacije imigracije se je pričelo med ameriško družbenopolitično skupnostjo popularizirati občutek varnosti in komplementarni občutek nevarnosti, ki mora biti naslovljen prek regulacije imigracij ter imigrantov kot posledično tudi drugih delov ameriške populacije, navezujoč se na ameriški rasistični dispozitiv osmišljanih, percipiranih, kategoriziranih in identificiranih kot nevarnih, nezdravih ter nenormalnih. Z vzpostavitvijo, reprezentacijo in regulacijo imigrantov kot biodružbenih groženj je zvezni državni aparat vizualiziral/materializiral »dejansko« grožnjo za ameriško nacijo ter vzpostavil in utrdil percepcijo o državnih aparatih ameriške liberalno-nacionalne države kot sposobnih zavarovati in varovati ameriški teritorij ter ameriško nacijo in njene družbenopolitične institucije, s čimer se je ameriški rasistični dispozitivov neposredno (re)integriral v rekonstituirano ameriško liberalno-nacionalno državo.

Preko integracije in nadgradnje ameriškega rasističnega dispozitiva z zvezno regulacijo imigracije ter širšim migracijskim dispozitivom varnosti je ameriški rasistični dispozitiv transformiral in razširil svoj teritorialni domet. Prek te integracije namreč ameriški rasistični dispozitiv doseže določeno globalno dimenzijo v smislu vpliva na populacije izven ameriškega konteksta prek njihovega rangiranja, selekcioniranja, privilegiranja in diskriminiranja na temelju njihove »objektivne« umestitve v rasistično hierarhično matrico ameriške družbe ter posledično v smislu njihovega subjektiviranja in subjektivizacije na temelju norme »bele« večine in antinorme »črnske« manjšine ameriške ureditve. Ameriški imigranti so bili tako po konstituiranju zvezne regulacije imigracije že pred samim prihodom izpostavljeni okvirom normalizacije in nenormalizacije, v okviru katerih so se poskušali približati normi v smislu poudarjanja lastne delavnosti, neodvisnosti in samozadostnosti ter aktivno oddaljiti od antinorme, v smislu poudarjanja svoje diferenciacije napram specifičnim rasističnim reprezentacijam »črncev« kot lenih, kriminalnih, neumnih (glej Ong 1996, De Genova and Ramos-Zayas 2003, Calavita 2007).

Kljub percipiranim in dejanskim obsežnim transformacijam ameriške liberalno-nacionalne države ter posledično ameriškega rasističnega dispozitiva v 20. stoletju, lahko v luči zgornjih ugotovitev genealoške raziskave konstituiranja ameriškega rasističnega dispozitiva trdimo, da so se vse temeljne koordinate sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva konstituirale

konec 19. in v začetku 20. stoletja. Glede na uvoden pregled sodobnega ameriškega konteksta lahko namreč na podlagi ugotovitev dosedanje genealogije osmislimo trdoživost dejanske neenakopravnosti Afroameričanov in drugih manjšin ter trdoživost strukturne superiornosti »bele« angloameriške skupnosti kot relativno starost raznolikih rasističnih tehnologij oblasti in diskurzov ter praks Sebstva. Z drugimi besedami, radikalne transformacije temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva niso mogle doseči pomembne transformacije, ki so se zgodile v razmerju do vzpona in poraza nacizma v 40. letih 20. stoletja. V okviru teh transformacij se je namreč delegitimiral pojem »rase« kot znanstveno sprejemljivi pojem in evgenika v smislu aktivne »rasne« selekcije, gojenja in izključevanja kot sprejemljive državne oziroma javne politike (glej Nadesan 2008, McWhorter 2009). Nadalje radikalno transformacijo temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva ni povzročilo niti afroameriško gibanje za državljanske pravice, ki rasistični dispozitiv sicer destabilizira in v končni fazi odpravi Jim Crow segregacijo v južnih državah (glej Perry 2007). Hkrati mu ne uspe radikalno spremeniti ameriške rasistične hierarhične matrice, subjekta in populacije norme, zamejevanje demosa oziroma politične skupnosti, raznolikih neformalnih praks diskriminacije, deprivilegiranja in na drugi strani privilegiranja oziroma ne uspe mu destabilizirati temeljnih koordinat ameriškega rasizma. Kljub temu, ne zanikamo historične pomembnosti teh transformacij ameriških rasističnih dispozitivov in rasističnih diskurzov ter pomena uspešnih antirasističnih kolektivnih tehnik upora, vzpostavljenih tekom 20. stoletja, ki so kulminirale v odpravi formalne segregacije in v končni fazi vzpostavitvi pogojev možnosti izvolitve Obame kot pripoznanega pripadnika afroameriške družbenopolitične kategorije. Nadalje tudi ne zanikamo pomena multipliciranja rasističnih tehnologij in tehnik oblasti v okviru strateškega izpopolnjevanja ameriških rasističnih dispozitivov v 20. stoletju, katerih nadaljnja kritična refleksija je izjemnega pomena in tako družbeno kot politično ter znanstveno relevantna. Na drugi strani je mogoče na osnovi genealogije ameriškega rasističnega dispozitiva do konca 19. stoletja razumeti tako trdoživost rasističnega diskriminiranja, deprivilegiranja, marginaliziranja in izkoriščanja ter izključevanja populacij pripoznanih, kategoriziranih, percipiranih kot delov »črnske« populacije oziroma kategorije. Hkrati je mogoče identificirati pojav osrednjih rasističnih tehnologij, prostorov, institucij kot tudi še danes vseprisotnih diskurzov inferiorizacije v okviru ameriškega rasističnega dispozitiva že pred 20. stoletjem. Še vedno so tako v množičnih medijih, kulturni in politični sferi kot v okviru vsakdanjih razmerij percipirani pripadniki kategorije »črncev« oziroma Afroameričanov osmišljani prek enakih oziroma podobnih rasističnih diskurzov, v okviru katerih se artikulirajo ideje o »črncih« kot lenutih, živalih, divjakih in otrocih, neracionalnih

ter inherentno kriminalnih, nepremišljenih, kot nevarnostih, ki jih je potrebno regulirati in bodisi fizično ločiti ali/ter odstraniti. Hkrati kljub določeni adaptaciji in reorganizaciji ter genezi novih rasističnih tehnologij in tehnik te na »črnsko« populacijo učinkujejo zelo podobno kot so učinkovale v oziroma konec 19. stoletja. »Črnska« populacija je tako še vedno segregirana in getoizirana, pri čemer ta segregacija ter getoizacija nista vzpostavljeni na temelju eksplicitnih formalnih rasističnih tehnologij in tehnik, temveč na neformalnih, ki so se sicer pričele razvijati že v okviru rasističnih dispozitivov severnih držav začetka 19. stoletja, pri čemer so bile utrjevane in konsolidirane prek specifičnih državnih politik podpiranja »prave« ameriške »bele« populacije. Nadalje je »črnska« populacija še vedno izpostavljena stratificiranemu trgu delovne sile, ki deluje na temelju izhodiščne rasistične matrice ameriške liberalno-nacionalne države, saj so »črnci« ne glede na izobrazbo oziroma klasificiranost izključeni iz najbolj plačanih delovnih mest oziroma so vanje hierarhično vključeni. Hkrati jih pesti bistveno nadpovprečna revščina, ki je rezultat tako rasistične stratifikacije trga dela kot segregacije in getoizacije. Pri tem sta obe povezani z naslednjim osrednjim učinkom rasističnega dispozitiva, ki ga lahko identificiramo že v 19. stoletju in sicer izjemni disproporcionalnosti »črnske« zaporniške populacije napram relativni velikosti »črnske« populacije. Z drugimi besedami, sta povezani z učinkom splošne kriminalizacije »črnske« populacije, ki se perpetuira tako prek represivnih državnih aparatov kot prek diskurzov, posredovanih in populariziranih v okviru množičnih medijev ter politične sfere, kot tudi nekaterih »znanstvenih« del. To perpetuiranje splošne družbene percepcije »črncev« kot inherentnih kriminalcev, kot inherentne nevarnosti je neločljivo povezano z naslednjim učinkom sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva, in sicer njihove disproporcionalne izpostavljenosti nasilju tako »bele« kot tudi drugih strukturno višje umeščenih družbenopolitičnih kategorij, v okviru temeljne rasistične hierarhične matrice, ki se je sistematizirala že v okviru vpeljave suženjstva v kolonialnem kontekstu.

ZAKLJUČEK

Pričujoča genealoška analiza ameriškega rasizma je izhajala iz dveh temeljnih predpostavk. Prvič, da je izhodiščno potrebno drugačno razumevanje rasizma, ki lahko osmisli njegovo sodobno kompleksnost, vseprisotnost, heterogenost, eksplicitnost kot subtilnost, njegovo strukturno in medosebno naravo, njegovo diskurzivno in praktično naravo, njegovo prilagodljivost ter posledično trdoživost v luči mnogih korenitih družbenopolitičnih transformacij, vključujoč izvolitev Obame. Drugič, da sodobni ameriški rasizem v smislu kategorij, sodobnih rasističnih tehnologij oblasti (npr. getoizacija, segregacija, kriminalizacija), vednosti (npr. osmišljanje socio-ekonomskega položaja kot izraza inherentnih lastnosti skupin) in diskurzov (reprezentacija skupin kot lenih, kriminalnih, neracionalnih, nenormalnih, inferiornih), prek katerih hierarhizira in privilegira ter diskriminira, deprivilegira, izključuje in hierarhično vključuje ter izkorišča določene dele ameriške populacije, ni mogoče kritično reflektirati, ne da bi razumeli zgodovinsko vzpostavljanje rasizma in njegovo vlogo ter razmerje do zgodovinskega vzpostavljanja moderne ameriške ureditve, uokvirjene v liberalno-nacionalni državi.

Te predpostavke so nas vodile v oblikovanju inovativnega analitičnega okvira, preko katerega smo lahko omejene predpostavke vzpostavili kot temelj tako razumevanja kot analize ameriškega rasizma in njegovega zgodovinskega vzpostavljanja. Analitični okvir tako predstavlja prvi osrednji doprinos pričujoče disertacije k (zgodovinskem) preučevanju in razumevanju (ameriškega) rasizma. Poleg metodološkega doprinosa analize v smislu analitičnega okvira, ki omogoča razumevanja izhodiščne kompleksnosti rasizma in njegovega zgodovinskega razvoja, kot ključen znanstveni doprinos dela, je mogoče izpostaviti uvide, ki jih je omogočila neposredna uporaba analitičnega okvira. Tekom empirične genealoške raziskave so tako postale vidne in razumljive določene temeljne koordinate sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva, s čimer jih je mogoče izpostaviti kritični antirasistični refleksiji. Osrednji primer tega so v sodobnem ameriškem kontekstu popolnoma naturalizirane, objektivizirane in normalizirane ameriške »rasne« kategorije, kot so »belci/kavkazijci« oziroma »Američani brez vezaja« ter Afroameričani oziroma »črnci«. Pri tem niso naturalizirane in objektivizirane zgolj kategorije, temveč so v veliki meri preko kontinuiranega pripisovanja določenih lastnosti določenim kategorijam naturalizirane in objektivizirane ter normalizirane raznolike hierarhije med njimi. Lastnosti, percipirane kot pozitivne, so implicitno ali eksplicitno »objektivno« pripisane »beli« kategoriji, negativne

lastnosti pa so implicitno ali eksplicitno »objektivno« pripisane različnim manjšinskim kategorijam. Posledično so naturalizirane, objektivizirane in normalizirane raznolike družbenopolitične vloge posameznikov, pripadnikov specifične »rasne« kategorije. Pripadniki »bele« kategorije so implicitno ali eksplicitno dojeti kot edini »pravi« Američani in njihova nadreprezentiranost na vseh osrednjih političnih, gospodarskih položajih, kulturnih-medijskih položajih, je osmišljana kot normalna. Hkrati je normaliziran njihov superiorni socio-ekonomski položaj, v smislu posedovanja disproporcionalnega deleža nacionalnega bogastva kot disproporcionalnega deleža najboljše plačanih delovnih mest napram pripoznanim pripadnikom manjšinskih »rasnih« kategorij. Brez perspektive zgodovinskega vzpostavljanja »rasnih« kategorij in njihove vloge v zgodovinskem konstituiranju ter delovanju ameriške ureditve ter posledične perspektive zgodovinske kreacije teh kategorij, ne kot objektivnega dejstva in vzroka delitev ter hierarhij, privilegiranj in diskriminiranj, temveč kot dinamičnega učinka zgodovinskih procesov, ni mogoče celovito kritično reflektirati sodobnega ameriškega rasizma, razumeti njegovo trdoživost, razumeti anemičnost sodobnih antirasističnih politik in osmisлити dejansko transformativno antirasistično pozicijo.

Empirični uvidi analize so bili tesno povezani z možnostmi preučevanja, ki jih je omogočil inovativen analitični okvir, ki, kot smo izpostavili, predstavlja prvi osrednji znanstveni doprinos disertacije. V izgradnji okvira smo najprej naslovili izhodiščno problematiko zamejevanja in osmišljanja družbenopolitičnega fenomena rasizma, pri čemer smo se naslonili na obstoječe uvide kritičnih refleksij zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma ter jih nadgradili. V tem okviru smo razvili analitični okvir, ki predstavlja novost na polju preučevanja zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma kot širšega fenomena rasizmov in preko katerega je možno preseči mnoge dileme ter problematike obstoječega polja kritične refleksije zgodovine rasizma. Analitični okvir smo vzpostavili na temelju foucaultovske genealogije in širšega nabora foucaultovskega razumevanja oblasti, diskurzov, vednosti ter subjektov, pri čemer smo kot osrednji analitični pojem za zamejitev rasizma prevzeli in nadgradili pojem dispozitiva. Začrtan analitični okvir je omogočil pomembno razširitev in poglobitev razumevanja zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma. Hkrati potencialno omogoča razširitev razumevanja zgodovinskega vzpostavljanja rasizma v drugih družbenopolitičnih kontekstih. Izhodiščno zamejevanje in osmišljanje fenomena rasizma prek prilagojenega ter nadgrajenega foucaultovskega pojma dispozitiv nam je omogočilo kompleksno refleksijo fenomena rasizma v njegovi sodobni in zgodovinski perspektivi. Rasizem smo namreč prek nadgrajenega pojma dispozitiv zamejili kot dinamično

razmerje med raznolikimi elementi, vključujoč rasistične diskurze, črpajoč iz rasističnega diskurzivnega arhiva, rasistične prakse oziroma rasistične tehnologije in tehnike oblasti, segajoč od zakonov, državnih regulacij (politik) do diskriminiranja v vsakdanjih interakcijah, rasistične arhitekturne in urbanistične forme oziroma prostore rasializacije/hierarhizacije/privilegiranja/diskriminiranja, rasistične vednosti/znanosti, prakse Sebstva v smislu specifičnih okvirov kreiranja kolektivnih in individualnih identitet, ki vzpostavljajo in delujejo prek »rasnih« kategorij z namenom udejanjanja specifičnih strateških ciljev (npr. zagotavljanja reda in kohezije ter solidarnosti določenih skupin, ekonomskega izkoriščanja določenih populacij) v smislu odgovora na določene percipirane potrebe (npr. nuja po restabilizaciji določenih hierarhij in ureditve, nuja po zagotavljanju ekonomske učinkovitosti) v specifičnem zgodovinskem družbenopolitičnem kontekstu. Izhodiščno smo ga osmislili kot dinamičen fenomen, ki se kontinuirano spreminja, a hkrati ohranja določene temeljne koordinate.

Razumevanje rasizma kot dispozitiva je na eni strani omogočilo izhodiščno zavrnitev ideje o »rasah« kot vzroku rasistične hierarhizacije, privilegiranja in diskriminiranja, saj so »rase« osmišljene kot hkrati učinek ter mehanizem »rasnega« privilegiranja, deprivilegiranja in diskriminiranja posameznikov ter skupin, percipiranih in pripoznanih kot pripadnikov specifično hierarhično umeščene »rasne« kategorije. Hkrati je izhodiščno preseglo omejenost preučevanja le na rasistične diskurze oziroma na ideološko-simbolna dimenzijo rasizma. Posledično je bila pozornost izhodiščno usmerjena na vzajemnost delovanja različnih elementov rasističnega dispozitiva.

Osmišljanje rasizma prek nadgrajenega pojma dispozitiv nam je omogočilo hkrati razrešiti problem agensa-strukture, saj je omogočilo osmišljanje agensa in hkratne zamejenosti delovanja posameznikov in skupin s strani vzajemnega delovanja elementov rasističnega dispozitiva. Posamezniki in skupine so bili namreč izhodiščno osmišljani kot determinirani glede možnosti svojega delovanja s strani njihove umeščenosti v osrednje »rasne« kategorije, prek in v okviru katerih deluje rasistični dispozitiv. Ameriški rasistični dispozitiv tako izhodiščno vzpostavlja asimetrična razmerja med percipiranimi in pripoznanimi pripadniki določenih »rasnih« kategorij, saj glede na percipirano pripadnost tem kategorijam, posameznikom ter skupinam omogoča specifične možnosti delovanja, specifičen nabor družbenopolitičnih vlog in specifične življenjske možnosti ter zanje vzpostavlja specifičen okvir normalnosti, normalnega delovanja, vlog in življenjskih ciljev. Na drugi strani imajo

posamezniki in skupine, ne glede na njihovo umestitev v hierarhično matrico dispozitiva, na voljo spekter različnih delovanj, s čimer v svojem delovanju, vlogah in življenjskih možnostih niso popolnoma determinirani. Ameriški rasizem v smislu dispozitiva tako predstavlja okvir, ki organizira družbenopolitično realnost določene ureditve. V luči strateške narave ameriškega rasističnega dispozitiva, v smislu zasledovanja specifičnih ciljev, ta hkrati predstavlja zbir inštrumentov (npr. praks in diskurzov), prek katerih posamezniki in skupine, ki so izhodiščno umeščeni na superiorne pozicije hierarhične matrice, poskušajo doseči in utrditi lastne interese v obliki omejevanja možnosti delovanja hierarhično nižje umeščenih posameznikov, njihovega izkoriščanja ali/ter racionalizacije ter legitimacije njihovega izkoriščanja prek njihove inferiorizacije. Kljub posledični nagnjenosti ameriškega rasističnega dispozitiva k reprodukciji, delovanje rasističnih dispozitivov sproža tudi kontinuirane upore v obliki kontra-diskurzov in praks, ki predstavljajo eno od njegovih osrednjih komponent, saj so prav upori tisti, ki sprožajo kontinuirano prilagajanje rasističnih dispozitivov. Z drugimi besedami, so skupine in posamezniki v okviru ameriškega rasističnega dispozitiva vpeti v kontinuiran proces inovacije, reorganizacije in prilagajanja tako rasističnih praks kot upornih praks. V specifičnih historičnih kontekstih so sposobni radikalno spremeniti določene temeljne elemente rasističnih dispozitivov.

V luči multidimenzionalne rasistične narave sodobne ameriške družbe (segregacija trga dela, bivališč, izobraževalnih ustanov, disproporcionalna zastopanost »belcev« v političnih institucijah in vrhovnih gospodarskih, medijskih in kulturnih položajih), ki ilustrira predpostavko o strateškem pomenu in neobhodnosti rasističnih dispozitivov za delovanje družbe, je naslednji ključen uvid v delovanje ameriškega rasizma kot dispozitiva predpostavka o vključenosti vseh posameznikov in skupin določene ureditve v njegovo delovanje, ki v sodobni »postrasni« verziji rasističnega dispozitiva s strani posameznikov in skupin umeščenih na superiorne asimetrične oblastne položaje oziroma v hierarhično superiorne »rasne« kategorije ni percipirana ali prepoznana. Prav neprepoznavanje in nepercipiranje delovanja rasizma kot specifičnih »strojev« (niza inštrumentov) normalizacije, prek katere so posamezniki tako umeščeni kot se umeščajo v določene »rasne« kategorije ter prek katerih so normalizirani oziroma se samonormalizirajo v specifične okvire ravnanja, obnašanja, odzivanja in delovanja, v družbi vzpostavljenih kot normalnih za določeno »rasno« skupino, priča o določenem superiornem položaju posameznika ali skupine, saj predpostavlja, da je posameznikovo (skupinsko) ravnanje, obnašanje, izgled, delovanje in njegovi miselni okviri v določeni ureditvi konsolidirano kot splošna implicitna norma ureditve (npr. »belci« v

ZDA). Vsi posamezniki, ki so in se umeščajo med hierarhično inferiorne »rasne« kategorije (npr. Afroameričani) ureditve, se namreč v vseh interakcijah s posamezniki in skupinami, umeščenimi v »rasno« kategorijo-normo, soočajo s svojim odstopanjem od splošne norme ureditve v smislu diskriminacije, deprivilegiranja, marginaliziranja in izkoriščanja. Na drugi strani so posamezniki in skupine umeščeni v hierarhično inferiorne »rasne« kategorije, postavljeni v izhodiščno ambivalenten položaj v smislu nezmožnosti doseganja norme-ureditve oziroma okvirov normalnosti, ki so rezervirani za kategorijo-normo. Vedno so percipirani in prepoznani ter reprezentirani kot ne čisto normalni. Hkrati so podvrženi specifičnim okvirom normalizacije svojega ravnanja in obnašanja, ki temeljijo na specifičnem zgodovinsko vzpostavljenem rasističnem diskurzivnem arhivu o določenih inferiornih »rasnih« kategorijah. Ti posamezniki in skupine se tako soočajo z dvojnim okvirom normalizacije napram kategoriji-normi ureditve kot tudi napram inferiorizacijskemu normalizacijskemu okviru. Na primer, od posameznikov in skupin (samo)umeščenih v »rasno« kategorijo »črncev«/Afroameričanov se »pričakuje«, da bodo storili kriminalno dejanje, da bodo zaprti, da bodo revni, da bodo narkomani, da bodo zapustili svoje otroke, da bodo nevarni »normalni« (»beli«) populaciji. Normalizacija v smislu rasializacije je pri tem odvisna od kompleksnega razmerja vzajemnega podpiranja in sodelovanja raznolikih makro (politične), mezzo (institucionalne) in mikro (meosebne) rasističnih oblastnih praks, ki so medsebojno pogojujejo in so medsebojno pogojevane.

Osmišljanje ameriškega rasizma kot dispozitiva je omogočilo tudi razumevanje polivalence uporabe rasističnih elementov (diskurzov in praks) v omenjenem kontinuiranem procesu prilagajanja ter odzivanja rasističnih dispozitivov, »plastne« narave elementov dispozitiva, neinherentne progresivnosti uporov proti konsolidiranemu rasističnemu dispozitivu in njegovo globalno dimenzijo. Polivalenca uporabe elementov dispozitiva se nanaša na njihovo včasih diametralno nasprotno uporabo. Na primer enaki diskurzi so tako lahko uporabljeni kot rasistični inštrumenti, pa tudi kot inštrumenti v boju proti rasističnim diskriminacijam, marginalizaciji in izkoriščanju. Diskurzivno vzpostavljanje Afroameričanov kot diskriminiranih na podlagi njihove »rase« je lahko s strani progresivnih političnih sil uporabljeno kot inštrument legitimiranja intervencije, regulacije in odpravljanja diskriminacije. S strani rasističnih političnih sil je lahko to uporabljeno kot dokaz o njihovi inherentni inferiornosti, ki jo nobena intervencija ne more odpraviti. S polivalenco elementov je tesno povezana tudi plastna narava elementov dispozitiva v smislu, da rasistični dispozitiv določene ureditve oziroma liberalno-nacionalne države kljub svojemu kontinuiranemu

spreminjanju in prilagajanju vsebuje večino preteklih variacij elementov, ki so sicer v sodobni variaciji dispozitiva in sodobni strateški oblastni situaciji bodisi delegitimirani, manj uporabljeni, utišani, prikriti ali skoraj da pozabljeni, a so lahko v kontekstu specifičnih večjih ali manjših destabilizacij ponovno uporabljeni. Lep primer je pojavljanje eksplicitnih rasističnih diskurzov, utemeljenih na »bioloških« konceptih »ras« in »rasnih« hierarhij, ki se vedno znova vračajo, tako kot se vedno znova vračajo eksplicitno (skrajno) rasistične skupine. Hkrati je lep primer sporadična uporaba domnevno delegitimiranih rasističnih nasilnih praks (npr. linčanje, ubijanje v »samoobrambi«, razvito v obdobju po državljanski vojni v južnih državah kot oblika ponovnega vpisa »rasnih« hierarhij v okviru formalne odprave suženjstva).

Ti primeri kontinuiranega obujanja starih domnevno delegitimiranih rasističnih praks in diskurzov lepo ilustrirajo nevarnost osmišljanja upora v okviru sodobne kot tudi preteklih variacij rasističnega dispozitiva kot inherentno progresivnega, saj se posamezniki lahko upirajo tudi s ciljem zaostrovanja diskriminacije, deprivilegiranja, izkoriščanja in marginaliziranja kot »rasno« inferiornih prepoznanih in percipiranih posameznikov ter skupin. Pretekli elementi ameriškega rasističnega dispozitiva so tako lahko uporabljeni ne v smislu ohranjanja oziroma konzerviranja družbenopolitičnih razmerij, temveč v smislu inovacije v smer zaostrovanja delovanja rasističnega dispozitiva. Pri tem so pretekli elementi rasističnih dispozitivov lahko legitimirani kot elementi normalnega globalnega delovanja sodobnih liberalno-nacionalnih držav pri percipiranem zagotavljanju varnosti lastnih populacij oziroma predvsem pripadnikov »rasne« kategorije-norme. Rasistični dispozitiv geopolitično osrednje države, kot so ZDA, imajo namreč tudi globalno dimenzijo delovanja in vplivanja na življenjske možnosti določenih neameriških populacij. Osrednji primer tega sta ameriški okupaciji Afganistana in Iraka, kjer so bile afganistanske in iraške populacije izpostavljene določenim rasističnim praksam (npr. sistematičnem mučenju, pobijanju, formalnem diskriminiranju) ter diskurzom (npr. eksplicitni rasistični diskurzi o inherentni teroristični naravi teh populacij kot tudi širše muslimanov), ki so bili v delovanju rasističnega dispozitiva v okviru ZDA delegitimirani. Zapor v Guantanamo je tako predstavljal simptom in ne izjemo globalnega delovanja ameriškega rasističnega dispozitiva. Hkrati tudi v okviru globalnega delovanja rasističnega dispozitiva ameriška »rasna« hierarhična matrica ni presežena, temveč je kontinuirano obnavljana in utrjevana. Na primer v obliki različnih režimov imigracije za specifična področja sveta diferencirana in hierarhizirana, privilegirana

ter deprivilegirana na temelju bližine ali oddaljenosti teh populacij »rasni« kategoriji-normi ameriške ureditve.

Analitična moč okvira se je razkrila v osrednjem delu naše disertacije, in sicer v konkretni genealogiji ameriškega rasizma. Analitični okvir, v katerem se je pojem dispozitiv nadgradil z genealoško perspektivo, nam je omogočil inovativen pristop k preučevanju zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasizma ter posledično omogočil kompleksnejše razumevanje geneze njegovih temeljnih koordinat, diskurzov, rasističnih tehnologij in praks kot tudi vednosti ter praks Sebstva. Pojem dispozitiva se je izkazal kot izjemno primeren za operacionalizacijo temeljne zahteve genealoškega pristopa, in sicer zgodovinskega preučevanja vzpostavljanja določenega fenomena vzdolž treh analitičnih osi oblasti, vednosti in subjektivitete, saj njegovi temeljni elementi posegajo na vse tri osi. Hkrati se je izkazal kot izhodiščno inovativen v kontekstu preučevanja rasizma, saj predpostavlja, da ima vsak dispozitiv svoje strateške cilje oziroma funkcijo v smislu odgovora na specifične potrebe v določenem zgodovinskem in družbenopolitičnem kontekstu. Genezo ameriškega rasističnega dispozitiva smo tako izhodiščno osmišljali kot povezano s historičnim pojavom določenih problematizacij, določenega percipiranja družbenih problemov in uokvirjanja specifičnih rešitev za te probleme ter z njihovim splošnim vpisom v družbenopolitično realnost ureditve. Ameriški rasistični dispozitiv določa tako moment vzpostavljanja kot moment konstitucije/konsolidacije. Tako se ni pojavil polno formiran, temveč se je razvijal dinamično in nelinearno. Izhajali smo iz predpostavke o nujnosti širših družbenih destabilizacij za pričetek njegove formacije kot tudi iz predpostavke multiplih porekel njegovih temeljnih elementov ter posledično njegovega neavtarkičnega razvoja, pri čemer smo nadalje izhajali iz predpostavke, da je bilo njegovo vzpostavljanje in konsolidacija produkt političnega delovanja heterogenih družbenopolitičnih skupin in ne neizogiben rezultat strukturnih zgodovinskih procesov. Pojav ameriškega rasističnega dispozitiva smo posledično izhodiščno osmislili kot strateški politični projekt, pri čemer smo izhodiščno predpostavljali tudi kontingentnost in nedeterminiranost tega projekta v smislu specifične forme, ki jo je ameriški rasistični dispozitiv privzel tekom svoje konstitucije in konsolidacije. V tem kontekstu smo tudi predpostavili singularni pomen identifikacije in refleksije prelomov v procesih vzpostavljanja in konsolidiranja spreminjanja ameriškega rasističnega dispozitiva, za razumevanje in kritično refleksijo sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva. Eden od osrednjih ciljev našega analitičnega kritično antirasističnega okvira preučevanja je bilo tudi razkrivanje določenih antiintuitivnih kontinuitet med sodobnim in preteklimi zgodovinskimi

ter družbenopolitičnimi konteksti kot na drugi strani določenih antiintuitivnih prelomov, ki zaznamujejo zgodovinsko konstituiranje ameriškega rasističnega dispozitiva.

Opremljen inovativen analitični okvir razumevanja in preučevanja rasizma je tako predstavljal nujen korak h kritičnemu preučevanju zgodovinskega vzpostavljanja ameriškega rasističnega dispozitiva, ki nam je že izhodiščno omogočil inovativne uvide v delovanje ameriškega rasističnega dispozitiva. Konkretna genealoška analiza nam je omogočila multiple kritične uvide, ne le v zgodovinsko vzpostavljanje ameriškega rasizma in temeljnih značilnosti tega vzpostavljanja, temveč tudi v širše vzpostavljanje moderne ameriške družbenopolitične ureditve. V tem okviru smo pridobili nove uvide v vlogo rasizma v procesu vzpostavljanja kot konsolidacije in delovanja tako ameriške kot drugih modernih ureditev, kot tudi v povezanost procesov konstituiranja rasizma s konstituiranjem moderne centralizirane države, moderne tržne in kasneje kapitalistične družbe in s temi procesi neločljivo povezanim modernim evropskim kolonializmom, genezo modernih političnih subjektov, genezo nacij, pojavom reprezentativnih demokratičnih političnih institucij, moderne znanosti, moderne politične misli in modernim razumevanjem Sebstva. Razkrili smo, da je bila dinamična, nelinearna, kontingentna, a deloma načrtna geneza modernih (evropskih) ureditev, in specifično ameriške ureditve, prepletena z genezo (proto)rasističnih dispozitivov, ki so venomer predstavljali specifičen strateški odziv na percipirane in dejanske temeljne družbenopolitične problematike.

Pri tem so bile te problematike produkt daljših zgodovinskih transformacij, širših evropskih geopolitičnih destabilizacij, destabilizacij, povezanih s centralizacijo državne oblasti, z radikalnimi gospodarskimi transformacijami v smeri splošne komercializacije družbe, religiozne disperzije, destabilizacije prevladujočih bibličnih vednostnih okvirov in vednostne avtoritete antičnih in srednjeveških mislecev. Ti procesi so namreč destabilizirali obstoječa družbenopolitična razmerja in red utemeljen na specifičnih hierarhijah fevdalizma, ki jim je kot vrhovna avtoriteta načeloval papež.

Kljub pridobljenim splošnim uvidom smo tekom genealoške analize pridobili predvsem kritični vpogled v konstituiranje ameriškega rasističnega dispozitiva, njegovih osrednjih prelomnih točk v smislu njegovih multiplih porekel, vzpostavitve njegovih ključnih elementov v smislu specifičnih praks in diskurzov, historične vloge teh elementov v ureditvah, v katerih so se pojavili, kot historične vloge in delovanja specifičnih historičnih

variacij ameriškega rasističnega dispozitiva v okviru specifične historične variacije ameriške ureditve. Naš osrednji namen je bil namreč razkrivanje konstituiranja in konsolidacije temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva, ki smo ga percipirali kot neobhodno za antirasistično kritiko sodobne rasistične narave ameriške ureditve ter premislek antirasističnih možnosti in politik.

V luči inovativnega analitičnega okvira, ki predvideva neavtarkičnost geneze fenomenov v okviru določene družbenopolitične ureditve in multiplost porekel dispozitiva, smo kot ključni kontekst porekel mnogih rasističnih praks in diskurzov identificirali ter analizirali in reflektirali zgodnjemoderni iberski oziroma španski kontekst, ki predstavlja kontekst, v okviru katerega se prične razvoj moderne ureditve, saj predstavljal najbolj inovativen evropski zgodnjemoderni kontekst. Hkrati je imel ta kontekst neposreden vpliv na angleški zgodnjemoderni kontekst in angleški kolonialni projekt, katerega produkt so bile angleške severnoameriške kolonije kot neposredne predhodnice ZDA. Pri tem smo se osredotočili na genezo prvega (proto)rasističnega dispozitiva *Limpieza de sangre*, »čiste krvi«, in moderni španski kolonialni kontekst, ki sta se izkazala za neločljivo povezana in hkrati neločljivo povezana ter sokonstitutivna s centralizirano špansko monarhijo in širšimi procesi vzpostavljanja moderne ureditve.

Dispozitiv *Limpieza de sangre* predstavlja enega osrednjih prelomov v osmišljanju razlik med skupinami kot tudi praks in institucionalizacije teh praks, preko katerih so se skupine zamejevale in hierarhizirale, privilegirale in deprivilegirale, diskriminirale ter izključevale. Gre za operacionalizacijo ideje »čiste krvi«, ki predstavlja singularno pomembno mutacijo ideje »skupnosti krvi«, ki se v evropskem kontekstu prične pojavljati od križarskih vojn naprej, in v okviru katere kristjani niso bili več primerno povezani preko ritualov, temveč prek ideje skupne »krvi«, s čimer je vzpostavila pogoje možnosti destabilizacije ideje krsta kot rituala vstopa v univerzalno krščansko skupnost. V okviru *Limpieza de sangre* se določen del iberskih kristjanov prične osmišljati kot »čista kri«, kot inherentno dobri, kot »stari kristjani«, a hkrati kot vedno že ogroženi s kontaminacijo »nečistih« »novokristjanov« oziroma konvertitov. Tako se na temelju sicer že obstoječih heterogenih skupin vzpostavijo in poskušajo jasno diferencirati nove družbenopolitične kategorije in stroge meje ter hierarhije med njimi. To je predstavljalo radikalen prelom s predhodno ureditvijo relativne prehodnosti meja med religioznimi skupnostmi. Z vidika vzpostavljanja kasnejših rasističnih dispozitivov smo paradigmatičnost *Limpieza de sangre* identificirali tako v samem kontekstu, procesu in

cilju vzpostavljanja. Vzpostavi se namreč v kontekstu širše destabilizacije ibernske ureditve in posledično obstoječih razmerij, reda ter hierarhij in intenziviranja dinamike spreminjanja. Posledično je šlo za poskus delov heterogene ibernske elite, da ponovno stabilizira in reorganizira skupnost v smer novega reda in nove kohezije, v okviru katere je skušala ohraniti, utrditi in razširiti svoj superiorni družbeni položaj. Ta cilj se je skušal doseči prek artikulacije in vpisa nove problematizacije »čiste krvi« ter njene operacionalizacije v obliki dispozitiva oziroma niza institucionaliziranih praks ter niza diskurzov, prek katerih se je poskušalo vpisati nove »neprehodne« in hierarhično zamejene kategorije »starokristjanov« in »novokristjanov«. Razvoj tega dispozitiva se je namreč v percepciji samoosmišljane skupine »starokristjanov« vzpostavil kot ključen v luči percipirane in dejanske nevarnosti, ki so jo konvertiti predstavljali za njihovo blaginjo in družbenopolitični vpliv. V tem okviru so »starokristjani« pričeli implementirati niz praks in diskurzov, prek katerih so poskušali ponovno zamejiti dostop do poklicev »novokristjanom«, reorganizirati zamejevanje elit in širše skupnosti, ponovno vzpostaviti solidarnost in prikriti hierarhije ter jih legitimirati.

V procesu vzpostavljanja dispozitiva so se »starokristjani« izhodiščno oprli na negativna osmišljanja Židov pri racionalizaciji diskriminiranja populacije, kategorizirane kot »novokristjani«. Židje so za ibernske »starokristjane« predstavljali skrito nevarnost, ki je izhajala iz »nečiste« krvi »novokristjanov«. Gre za racionalizacijo specifičnega diskriminiranja, temelječega na določenih sicer že prisotnih osmišljanjih, ki so zaostrena in nadgrajena ter prepletena z novimi idejami, neposredno vezanimi na specifično skupino, ali na druge v družbi izhodiščno že prisotne, a v kontekstu zgodnjemodernih reorganizacij družb ravno tako zaostrenih hierarhij in diferenciacij, kot so na primer spolne. Noben rasistični dispozitiv namreč ni bil vzpostavljen *ex nihilo*, temveč se je navezal na predhodne diferenciacije in diskriminacije, ki jih je zaostril, nadgradil, razširil in reartikuliral.

Na drugi strani so se v okviru dispozitiva *Limpieza de sangre* pojavile raznolike ideje in predpostavke, ki jih še danes lahko razberemo v ameriškem rasističnem dispozitivu in specifično arhivu ameriških rasističnih diskurzov. Ta arhiv idej in predpostavk je jasno ilustriral problematičnost ideje jasne ločitve med kulturno in biološko koncipiranim razlikovanjem človeških skupin. Diskurzi v okviru *Limpieza de sangre* so tako posegali po omenjenih osmišljanjih Židov, katerih nevarnost v smislu njihove nečistosti se vzpostavi v prepletu teoloških idej grešnosti in dedne omadeževanosti Židov ter medicinskih idej prenosa lastnosti preko krvi ter posledične ideje nevarnosti kontaminacije »čistih« z »nečisto krvjo. V

okviru teh diskurzov se prvič vzpostavi ideja telesne drugačnosti »novokristjanov« kot izraza njihove »krvne« povezanosti z Židi, ki so se pričeli osmišljati kot telesno drugačni, kot posedujoč drugačno fizionomijo. Že tu se vzpostavijo določeni fizični elementi, ki se kasneje vzpostavijo kot osrednji »rasnim« klasifikacijami, in sicer oblika las, glave, čela, obrvi, nosu, ust, brade, vrat, rok, hrbta, nog in stopal. Hkrati se »drugačna« fizionomija poveže z razdelitvijo ljudi v moralne in nemoralne. Poleg tega se v tem kontekstu pojavijo ideje permanentnih, inherentnih in dednih razlik med skupinami. Nadalje je že v teh diskurzih vidno prepletanje modernih diskurzov inferiorizacije žensk in diskurzov inferiorizacije drugih skupin. Židi in »novokristjani« se namreč osmišljajo kot podobni ženskam, osmišljenim kot umsko manj razvitim, škodoželjnim, nehvaležnim, poželjivim in morilskim. Kontekst *Limpieza de sangre* predstavlja tudi kontekst geneze ideje nujnosti preprečevanja miskegnacije oziroma spolnih zvez med pripadniki superiornih in inferiornih (proto)»rasnih« kategorij. S to idejo je povezan pojav ideje inferiornih populacij (»novokristjanov«) kot že s svojim obstojem ogrožajoč superiorne populacije ter posledično pojav ideje preventivnega nasilja. Žrtvam nasilja in izključevanja, diskriminacije in marginalizacije se prične pripisovati inherentna kriminalnost in nevarnost, s čimer se jih vzpostavi kot legitimne tarče nasilja v smislu preprečevanja percipirano neizogibnega nasilja, ki naj bi ga nekoč v prihodnosti te žrtve zaradi svoje »narave« zagrešile. Vzpostavi se tudi vez med idejami norosti in diskurzi inferiorizacije, saj so se kot inferiorne percipirane populacije vzpostavile kot hkrati nore, neracionalne oziroma podobne norcem, družbenopolitični skupini, ki se jo je pričelo postopoma izolirati in izključevati iz moderne družbe. Diskurzi *Limpieza de sangre* razkrijejo tudi tesno prepletenost (proto)rasističnih in (proto)nacionalističnih diskurzov, saj se v njih prvič pojavijo ideje neločljive vezanosti določene populacije (»starokristjanov«) na specifično ozemlje. V tem okviru se pojavijo ideje »naravne« homogenosti in solidarnosti teh populacij, ideje o skupnem izvoru, kulturnih vzorcih in osrednjih dogodkih, ki naj bi to populacijo povezovali.

Dispozitiv *Limpieza de sangre* je pionirsko vlogo igral ne le na polju idej in predpostavk, temveč tudi v smislu (ne)uspešnega soočanja z izhodiščno problematiko rasističnih dispozitivov. Že od dispozitiva *Limpieza de sangre* so se namreč pri diferenciacij in hierarhizaciji populacij dispozitivi soočili s problemom operacionalizacije prek diskurzov osmišljenih »naravnih« diferenciacij, ki so ga morali reševati z zatekanjem predvsem h kategoriziranju posameznika na temelju statusa njegovih prednikov (npr. židovski (pra)dedki, (pra)babice).

(Proto)rasistične ideje in predpostavke, razvite v okviru diskurzov *Limpieza de sangre*, kot tudi nekatere prakse dispozitiva so se bile zmožne konsolidirati v kontekstu iberskega kolonialnega projekta in vzpostavljanju iberske kolonialne ureditve ter njej konstitutivnega rasističnega dispozitiva. Prav iberski kolonialni projekt, njegove racionalizacije, legitimacije kolonizacije, diskurzi osmišljanja in inferiorizacije Neevropcev ter osmišljanja superiornosti evropskih kolonizatorjev, kot tudi njegove temeljne kolonialne praske, kot osrednje kolonialne družbenopolitične in gospodarske institucije, so vršili neposreden vpliv na kolonialne projekte, sisteme in ureditve vseh drugih evropskih sil, vključno z Anglijo. Pri tem je ključno to, da je bil iberski kolonialni projekt (in rasistični dispozitiv) neločljivo povezan s procesom vzpostavljanja in konsolidacije moderne države, pri čemer je podobno veljalo tudi za druge evropske države. Vsi so bili namreč produkt podobnih destabilizaciji in reorganizacij na ravni posameznih ureditev kot na ravni Evrope.

Zaradi specifične strateške situacije radikalne oblastno-vednostne asimetrije v kontekstu kolonialnih ureditev ter specifičnih strateških potreb se je iberski rasistični dispozitiv vzpostavil in konsolidiral v okviru kolonialnih ureditev. V kolonialnem kontekstu je bil dispozitiv strateško potreben predvsem v luči izjemne sistematične nasilnosti in ubojev, saj je racionaliziral ubijanje prek diferenciacije in hierarhizacije, ki je na eni strani vključevala inferiorizacijo Indijancev, na drugi strani je vršila zamejevanje in homogenizacijo evropskih kolonistov. V kolonialnem kontekstu se namreč izhodiščno najbolj celovito zameji evropska populacija. Kaj je »špansko« in »angleško« je bilo tako natančno definirano v relaciji do Neevropcev.

Z vidika genealogije temeljnih koordinat ameriškega rasističnega dispozitiva je iberski kolonialni kontekst osrednjega pomena zaradi geneze specifičnih diskurzov inferiorizacije Indijancev in temnopolnih Afričanov kot tudi razvoja specifičnih praks in institucij njihovega izkoriščanja, podrejanja, marginalizacije, deprivilegiranja in hierarhičnega vključevanja ter/ali izključevanja, ki so jih prevzeli, prilagodili, nadgradili in razširili ter sistematizirali in zaostri angleški kolonisti v Severni Ameriki. V iberskem kolonialnem kontekstu se tako pojavita dve temeljni kategoriji ameriškega rasističnega dispozitiva, in sicer Indijanci in »črnci«, pri čemer so diskurzi, prek katerih so bili osmišljani in hkrati inferiorizirani, igrali neposredno inštrumentalno vlogo v racionalizaciji brutalnosti procesov kolonizacije (odvzem zemlje, ubijanje, izkoriščanje) ter procesov zasužnjitve in vzpostavljanja ter delovanja modernega

suženjstva kot racionalizacije in legitimacije rasistične hierarhične kolonialne ureditve. Pionirskost iberskega konteksta in njegov neprecedenčen vpliv na evropska in angleška osmišljanja Indijancev ter »črncev« (temnopoltih Afričanov) je neposredno viden v dejstvu, da so vse druge evropske kolonialne sile, vključno z Angleži, prevzele in prilagodile španske označevalce za obe skupini (*Indios* in *Negro*).

Iberski diskurzi so pri tem Indijance osmišljali kot živali, barbare, divjake, kot iracionalne, kot »naravno« inferiorne, kot skupnosti, ki izvajajo človeška žrtvovanja in kanibalizem. Vzporedno s temi diskurzi so Iberci razvili moderne ideje evropskih ljudstev kot religiozno, družbeno in politično superiornih neevropskim populacijam, kot nosilcem civilizacije in kot odrešiteljem ljudstev sveta, bodisi v teološkem (spreobrnitev) bodisi v sekularnem smislu (materialni napredek – prava izraba resursov). Že v kontekstu iberske kolonizacije se prične formirati nova percepcija subjekta-norme (nov etični režim), v smislu aktivnega, razsvetljenega moškega, ki si prizadeva obogateti, ki je progresiven, racionalen, ki je kristjan, moralen, lep in kultiviran. Hkrati že Iberci vzpostavijo diskurzivne in praktično-institucionalne temelje, na katerih so se temnopolti Afričani v angloameriškem kontekstu pričeli osmišljati kot kategorija antinorma ureditve. Kot prvi uvedejo in razvijejo moderno institucijo suženjstva. Prvi razvijejo institucijo suženjske plantaže in pričnejo s konstituiranjem obsežne atlantske trgovine s sužnji ter širšega atlantskega trgovskega trikotnika, ki se vzpostavi kot temelj moderne evropske kolonialne ureditve. Pri tem je ključno to, da kot prvi specializirajo suženjstvo na temnopolte Afričane. Ti se namreč v iberskem kolonialnem kontekstu vzpostavijo kot edina populacija, ki jo je mogoče zaslužniti, kot edina populacija, kjer krščanost in krščanska vera ne preprečujeta zaslužnitve, kot edina populacija, ki ji je moč permanentno odvzeti svobodo. Posledično so kot prvi razvili diskurze inferiorizacije »črncev«. V teh diskurzih se pričnejo temnopolti Afričani povezovati z idejami vezanimi na krščanske diskurze »črnosti«, ki so to črno barvo povezovali z zlim, grešnostjo in prekletstvom. Hkrati so »črnce« pričeli povezovati z idejami in predpostavkami razvitimi v okviru inferiorizacije Židov, in sicer dedno zaznamovanostjo z grehom, inherentno nagnjenostjo k zločinu, permanentnim moralnim madežem, ki ga niti krst niti spreobrnitev ne moreta izbrisati. Nadalje so se »črnci« pričeli osmišljati kot živalski, lažnivi, goljufivi, z velikim spolnim apetitom in kot posedujoč disproporcionalno velike penise, kot necivilizirani, grdi, »naravno« podrejeni. Suženjstvo so Iberci kot prvi pričeli osmišljati kot odrešitev za temnopolte Afričane.

Analizi zgodnjemodernega iberskega konteksta je sledila analiza družbenopolitičnega in historičnega konteksta, ki je neposredno predhodil konstituiranju severnoameriških angleških kolonij, in sicer zgodnjemodernega angleškega konteksta, ki kljub njegovemu neposrednemu vplivu na osmišljanja in prakse ter formo kolonialne ureditve in posledično ameriški rasistični dispozitiv, večinoma ni podvržen celoviti analizi zgodovinskega preučevanja ameriškega rasizma. Glede na uvide, ki smo jih v okviru refleksije tega konteksta pridobili, se je ta kontekst izkazal za ključnega, na eni strani z vidika razumevanja raznolikosti kot podobnosti vzpostavljanja (proto)rasističnih dispozitivov, vloge teh dispozitivov v konstituiranju modernih ureditev, gospodarstva, identitet, kohezije, reda in hierarhij. Na drugi strani se je izkazal za neobhodnega za razumevanje določenih specifik temeljnih koordinat oziroma temeljnih elementov ameriškega rasističnega dispozitiva. Hkrati je bil nedvomno razkrit neposreden vpliv iberskega konteksta na angleški kontekst, pri čemer je iberska ureditev igrala v okviru reorganizacije angleške fevdalne ureditve v moderno ureditev kompleksno vlogo. Iberska (kolonialna) ureditev je namreč služila kot nekaj, kar se je do določene mere posnemalo in prilagajalo (npr. racionalizacija kolonizacije, elementi kolonialne ureditve, diskurzov, praks, subjektivitet), kot nekaj, kar je služilo kot opomin (npr. pokoli Indijancev) in kot nekaj kar je služilo kot tarča napada tako materialnega (npr. piratstvo, vojne) kot simbolnega (npr. katoliška grožnja, »črna Španija«). Osmišljanja, prisotna v iberskem kontekstu, so bila v angleškem kontekstu prevzeta in nadgrajena v okviru podobnih in hkrati radikalno različnih destabilizacij ureditve in prizadevanj reorganizacije ureditve. Španski in angleški zgodnjemoderni kontekst sta se tako razlikovala z vidika specifične strateške situacije prisotne v procesu konstituiranja moderne države in (proto)rasističnih dispozitivov, kot specifičnih percipiranih problematik, ki se jih je pri prizadevanjih za reorganizacijo naslavljal. Za razliko od ibersko-španskega konteksta, kjer na makro-politični ravni zaradi določenega pat položaja med nasprotujočimi si silami ni bil možen splošen vpis, legitimacija in legalizacija nove problematizacije, je v angleškem predkolonialnem kontekstu drugačna strateška situacija v smislu večje oblastne asimetrije med populacijami. V angleškem zgodnjemodernem kontekstu je bila tako ključna predvsem makro-politična raven za izhodiščni vpis nove problematizacije politične skupnosti, hierarhij, zamejitev, razmerij in reda ter kohezije, vezane na specifično novo vzpostavljeno solidarnost. S strani monarhije je bil namreč sprožen proces zamejevanja, kar je v veliki meri posledica dejstva, da je prav monarh (Henrik VIII.) družno s protestantsko elito sprožil radikalno destabilizacijo prek reorganizacije države, religije, družbenopolitičnih razmerij. Destabilizacija pri tem ni bila zgolj sprožena, temveč je bila vezana, podobno kot v iberskem kontekstu, na daljše

transformacije, ki so kuliminirale v 16. in začetku 17. stoletja. Multiple transformacije so tako destabilizirale družbene hierarhije, razmerja odvisnosti in dominacije ter red in kohezijo ter legitimnost obstoječe ureditve. Prizadevanja za reorganizacijo slojnih in spolnih hierarhij ter reorganizacijo hierarhije med populacijo in elito, je bilo posledično odziv predvsem dela heterogenih elit na te multiple načrtne in nenačrtne destabilizacije. V tem kontekstu se hkrati ločeno in vzajemno naslavlja destabilizacije v okviru politične in z njo neločljivo povezane religiozne sfere, v okviru katerih pride do radikalnega preloma s predhodno ureditvijo v smislu vzajemne reorganizacije tako politične oblasti in cerkvene oblasti v smer vzpostavljanja suverene nacije, samostojne, centralizirane oblasti, stapljanja politične in religiozne avtoritete v monarhu kot načelniku nove anglikanske (protestantske) religije ter posledičnega radikalnega preloma s katolištvom in papeško religiozno nadoblastjo. Hkrati se naslavlja destabilizacijo na gospodarskem področju, vezano na transformacije iz fevdalnega v tržno gospodarstvo in množično potrošnjo ter naslavlja tako s politično in religiozno kot gospodarsko destabilizacijo povezano destabilizacijo kulturnih vzorcev. Tako se spremeni odnos do bogastva, ki postane vodilo človeškega delovanja, destabilizira odnos do papeža, kralja in države ter spremenijo se potrošniški vzorci obnašanja.

V procesu naslavljanja teh destabilizacij in reorganizacije ter konsolidacije ureditve del elit posledično prične razvijati, artikulirati in diseminirati nove ter/ali nadgrajene diskurze inferiorizacije in reorganizirati ter aplicirati stare in nove prakse diferenciacije ter hierarhizacije družbenopolitičnih skupin v angleški skupnosti. Podobno kot v iberškem kontekstu so imela vsa zamejevanja, diferenciranja in hierarhije v okviru teh novih diskurzov inferiorizacije strateško in inštrumentalno vlogo v prizadevanjih za reorganizacijo ureditev in njenih razmerij ter hierarhij, kohezije in reda. Ti diskurzi so bili del naslavljanja določenih percipiranih in dejanskih problematik oziroma konstitutiven del sokonstituiranja, legitimiranja nove družbenopolitične ureditve, novih razmerij in hierarhij, vključevanj ter izključevanj oziroma hierarhičnih vključevanj angleške ureditve. Razkritje njihove strateškosti radikalno problematizira idejo utemeljenosti teh diskurzov na že utrjenih in splošno prisotnih predsodkih napram določenim družbenopolitičnim skupinam. Osrednje kategorije in osrednja razmerja ter hierarhije, ki so jih ti diskurzi sokonstituirali, so tako služile eksplicitno strateškemu cilju. Analiza zgodnjemodernega angleškega konteksta se je tako izkazala kot ključna za razumevanje konteksta pojava določenih inferiorizacijskih diskurzov, njihovih značilnosti in razmerja do sokonstituiranja angleške skupnosti ter kasneje angloameriške kolonialne ter ameriške skupnosti. Ta analiza nam je razkrila, zakaj so se kot osrednja

razmerja, osrednje kategorije diferenciacije in hierarhizacije vzpostavili protestanti in katoliki, Angleži in tujci/Španci/Irci/Židje/temnopolti Afričani, moški in ženske ter elite in nižji sloji. Hkrati je razkrila, kako so bili ti osmišljani in kako so bila ta osmišljanja vpisana v angleško družbenopolitično skupnost.

V angleškem zgodnjemodernem kontekstu se tako pojavijo raznoliki diskurzi inferiorizacije in specifične ideje ter predpostavke, ki so neposredno konstituirale arhiv ameriških rasističnih kot tudi nacionalističnih diskurzov, pri čemer jih, podobno kot iberske, določajo prepletenost teoloških in sekularnih osmišljanj ter intertekstualnost. Hkrati se v tem kontekstu pojavijo pomembni mehanizmi vpisa teh diskurzov, teh reprezentacij v splošno populacijo, ki so jih kasneje prevzeli angleški kolonisti v Severni Ameriki. Nadalje se pojavijo pomembne politike in prakse diferenciacije kasneje prevzete in prilagojene v kolonialnem kontekstu. Osrednji primer je bila sistematična diseminacija negativnega osmišljanja katolikov in Špancev ter papeške religiozne avtoritete, ki je potekala prek formalnih-državnih in neformalnih pamfletov, pridig, javnih razglasov, literarnih del, gledaliških iger, pri čemer je bila neločljivo povezana s formalno vpeljavo protestantske vere (anglikantstva) v angleško monarhijo, njeno religiozno osamosvojitvijo od papeške nadoblasti, vzpostavljanjem novih temeljev politične oblasti centralizirane države, v okviru katere je politična oblast hkrati predstavljala vrhovno religiozno avtoriteto. Angleški katoliki so se tako pričeli osmišljati kot neposredna nevarnosti, kot »notranji« sovražnik novi angleški ureditvi, kot »neprava« angleška populacija, kot inherentni kolaboranti z evropskimi katoliškimi silami, ki so Angliji grozili z rekatolizacijo. Antikatolicizem tako postane »sidro« angleškega (proto)nacionalističnega dispozitiva in hkrati (proto)rasističnega dispozitiva, saj so bile antikatoliške politike ene od osrednjih pri konsolidaciji ideje homogene populacije in nove protestantske ureditve Anglije. Ideja Angležev in kasneje Američanov kot protestantov se rodi v zgodnji moderni, v relaciji do katolikov (domačih in tujih). Hkrati se v okviru antikatoliških diskurzov, predvsem diskurzov inferiorizacije Špancev v angleški kontekst vpišejo ideje »nečiste krvi« Špancev, ki naj bi bila kontaminirana z mavrsko.

Antikatoliške diskurze in politike so spremljale tudi politike in diskurzi uperjeni proti »tujcem«, prek katerih so si monarhija in družbenopolitične elite prizadevale konsolidirati novo ureditev in razmerja/hierarhije ter vzpostaviti solidarnost med angleško populacijo oziroma populacijo, ki se jo je pričelo zamejevati kot Angleže. V tem okviru se pojavijo še danes osrednje politike držav v okviru regulacije lastnih populacij, in sicer imigracijske

politike. V dekretih in diskurzih regulacije migracije v Angliji se tako prvič pojavljata pojma, ki sta še vedno ključna za sodobne rasistične dispozitive, in sicer pojma »tujec« in »neznanec«. Pojma sta se vezala tako na evropske priseljence kot na Afričane in Žide. Sodobnost zgodnjemoderne regulacije migracije se kaže tudi v spremljajočem nasilju proti »tujcem« in v racionalizaciji omejitve priseljevanja »tujcev«. To se je namreč (sodobno) osmislilo kot vzrok revščine »prave« angleške populacije. Tudi v tem okviru se vpiše ideja »strahu pred tujci«.

Hkrati je mogoče že v tem kontekstu locirati genezo praks, ki so specifično izključevale temnopolte Afričane. Le ta populacija se ni mogla odrešiti izгона s krstivijo oziroma je bil inštrument krsta v navezavi na to populacijo subvertiran. Ideja krsta kot negaranta vključitve v skupnost se v angleški kontekst vpiše prav v okviru diskurzov o »tujcih«. Pri tem se diskurzi inferiorizacije temnopolnih Afričanov pričnejo pojavljati in popularizirati predvsem v navezavi na angleško participacijo v trgovini s kolonialnim blagom. V navezavi na angleško participacijo v trgovini s sužnji in širšo družbeno popularnostjo kolonialnih potopisov so se pričeli že v tem obdobju formirati diskurzi inferiorizacije Afričanov, pri čemer se je postopoma pričela vzpostavljati epistemološka povezanost med temnopolnimi Afričani in sužnji. Na drugi strani so diskurzi tega obdobja ilustrativni glede arbitrarnega povezovanja določenih (negativnih) idej in predpostavk z diskurzi, prek katerih so bili osmišljani temnopolni Afričani, kar priča o inštrumentalnosti in strateškosti specifične vsebine teh diskurzov. Šele v tem obdobju se tako krščanski diskurzi »črnosti« (vezani na zlo, nevarnost) povežejo z osmišljanjem temne polti in osmišljanjem Afričanov. Šele v tem kontekstu se da izjemen poudarek na vizualne znake. Poleg tega se prične graditi povezovanje s »črnostjo« in temno poltjo ter Afričani. Hkrati so bili diskurzi osmišljanja Afričanov relativno heterogeni in njihovo povezovanje z eksplicitno negativnimi, inferiorizacijskimi diskurzi in predpostavkami relativno nestabilno. Z intenziviranjem participacije Angležev v kolonialni trgovini in predvsem trgovini s sužnji zaostrijo in postopoma pričnejo trdno povezovati z idejami inherentne inferiornosti, »naravnosti« njihovega suženjstva, inherentni zlobi in grdoti, divjaškemu življenju, brezboštvu, živalskosti, nekultiviranosti v smislu njihovih oblačil, jezika, religije, politične ureditve, arhitekture, sle po spolnosti. Predvsem ideje živalskosti so igrale pomembno vlogo pri legitimiranju angleške participacije v trgovini s sužnji, saj se je ta osmišljala kot enostavno trgovanje z živalmi. Nadalje se je že v zgodnjemodernih diskurzih razvila široka identifikacija delov fizionomije, ki so se osmišljali kot determinirajoči za temnopolte Afričane, od ploščatega in nizkega nosu, debelih ustnic, disproporcionalno velikih

spolnih udov, spolne agresivnosti. Poleg tega se prične postopna transformacija hamitskega mita, ki predstavlja enega od pomembnih korakov v vzpostavljanju modernega osmišljanja diferenciacij med človeškimi skupinami, permanentnosti in vzrokov za te diferenciacije ter hierarhij med opredeljenimi skupinami. Pojavi se ideja o temni »črni« polti kot hkrati kazni in znaku za prekletstvo, kot tudi »očitnem« znaku za »naravno« podložnost teh populacij »neprekletim.

Pomembno vlogo v procesih in prizadevanjih novega zamejevanja »angleškosti« ter predvsem legitimacije nove družbenopolitične ureditve so igrali tudi diskurzi inferiorizacije (angleških) žensk ter nižjih slojev. Ti so ključni z vidika pojava določenih idej, ki so še vedno pomemben del (ameriškega) rasističnega dispozitiva. Ženske so se namreč pričele zamejevati in hierarhizirati kot inherentno inferiorne moškim, kot inherentno emocionalne, hiperseksualne, nestanovitne, divje, zamerljive, ljubosumne in nerazumne. Hkrati so pomembno vlogo igrale reprezentacije v vzpostavljačem se modernem diskurzu o slojnih razlikah, kjer so bili nižji sloji osmišljani kot nekultivirani, nesramni, umazani, neomikani in neinteligentni ter kot »naravni« služabniki ter podložniki.

Nadalje so pomembno strateško vlogo v reorganizaciji in legitimaciji nove ureditve igrali tako diskurzi kot prakse inferiorizacije, zamejevanja in hierarhizacije ter izkoriščanja in izključevanja Ircev. Diskurzi in prakse, razvite v razmerju do irske heterogene populacije, so imele singularno vlogo v okviru vzpostavljačega se rasističnega arhiva kot tudi praks, saj so Irci predstavljali prvo neposredno, s strani Angležev kolonizirano populacijo. V okviru diskurzov in kolonialnih praks uperjenih proti irski populaciji kot tudi praks in diskurzov zamejevanja Angleške populacije se namreč pojavijo in v angleški družbenopolitični kontekst vpišejo ideje, kot je »grožnja pred kontaminacijo« v smislu angleške superiorne kulture in populacije kot vedno že ogrožene s strani inferiorne kulture Ircev. Vzporedno se pojavi ideja nujnosti segregacije kot tudi prakse ne le simbolnega, temveč fizičnega segregiranja angleških kolonistov in percipirano inferiorne irske populacije. Prvič se tako artikulira osrednja paradoksalnost ideje inherentnih hierarhij med »naravno« ločenimi populacijami, saj so te že v samih diskurzih inferiorizacije ter prek samih praks vzpostavljene kot »nevarno« prehodne. Hkrati je superiornost predstavljena kot paradoksalno inherentno krhka ter ogrožena. V relaciji do Ircev se namreč v angleški kontekst vpiše ideja o nujnosti regulacije spolnosti med »inferiornimi« in »superiornimi« populacijami oziroma njeno preprečevanje. Prvič se v irskem kolonialnem kontekstu pojavijo tako segregacijske prakse kot specifično zakoni proti

miskegnaciji (mešanju domnevno »naravno« različnih populacij). Izhodiščno tako prepoved miskegnacije tudi v angleškem kontekstu ni bila povezana z vizualnimi markerji. Hkrati se v irskem kolonialnem kontekstu razvijejo določeni zakoni in politike ter prakse, prek katerih se je irsko populacijo zamejevalo s sistematično diskriminacijo na vseh področjih življenja od nošenja orožja, dedovanja posesti, voljenja – izbire voditeljev, zasedanja javnih funkcij, sodelovanja v poroti, izpostavljenosti strožjim kaznim. Gre za niz ukrepov, ki so bili nato nadgrajeni in implementirani v okviru konsolidacije angloameriškega rasističnega dispozitiva.

Vzporedno z diskurzi inferiorizacije specifičnih delov angleške oziroma neangleških populacij so se vzpostavljali in inštrumentalizirali diskurzi vzpostavljanja superiornosti Angležev. V zgodnji moderni se tako prične vzpostavljati tako populacija-norma nove angleške moderne ureditve, ki sta bili nato s strani angleških kolonistov prevzeti v kolonialnem kontekstu ter sta se kasneje vzpostavili kot temeljni normi ameriške populacije. Angleška populacija se tako zameji prek protestantizma, »belosti« in lepote, svobode, naprednosti, razvitosti in anglosakonskosti. Že v zgodnjemodernem angleškem kontekstu lahko razberemo nastavke za dve temeljni koordinati samozamejevanja ameriških elit kot WASP (White Anglo-Saxon protestant), in sicer protestantstvo in anglosaksonstvo, pri čemer lahko razberemo tudi nastavke za »belost«, a hkrati ne še formacijo »rasne« »belosti«. Hkrati se v zgodnji moderni pojavijo ideje Angležev kot »izbranega ljudstva«, ki se splošno popularizira po porazu španske invazijske flote pred britansko obalo. Hkrati s populacijonormo se prične vzpostavljati subjekt-norme v obliki svobodnega, delavnega, samonadzorovanega, samovladajočega, podjetnega, avanturističnega posameznika, ki je hkrati pobožen in uživa posvetno življenje, ki posreduje privatno lastnino, veruje v protestantizem in je moškega spola, ki je posledično razumen, omikan, neljubosumen, čist, nezamerljiv in nadzoruje svojo spolno slo.

Angleški severnoameriški kolonisti so tako že pred odhodom posedovali širok razpon idej in predpostavk o inferiornosti Drugih in svoji superiornosti, ki so jim služile kot temelji kasnejše artikulacije angloameriških rasističnih diskurzov, kot temelji izgradnje ameriškega rasističnega diskurzivnega arhiva. Na drugi strani je analiza ameriškega kolonialnega obdobja razkrila, da gre za ključno obdobje formiranja temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva in/ali njihovih nastavkov. V tem obdobju se formira temeljna rasistična hierarhična matrica ameriškega rasističnega dispozitiva in ureditve, temeljne »rasne« kategorije in hierarhije, nekateri osrednji diskurzi zamejevanja angloameriške

populacije in osrednji diskurzi inferiorizacije Indijancev ter temnopoltih Afričanov. Gre za obdobje, ko se prvič vzpostavi in vpiše »rasno« rasistično osmišljanje družbenopolitičnih razmerij, hierarhij, vlog, privilegijev, marginaliziranosti ter ko se zamejijo osrednja polja regulacije »medrasnih« hierarhij in meja med njimi. Hkrati gre za obdobje, v okviru katerega je bila nedvoumno razkrita prepletenost in povezanost razvoja rasističnega dispozitiva in razvoja ter konsolidacije angloameriške kolonialne ureditve.

Analiza je pri tem razkrila izjemno dinamičen, nelinearen in hkrati voden proces vzpostavitve, razvoja, konsolidacije in transformacije rasističnega dispozitiva kot specifičnega odziva vzpostavljalajočih se kolonialnih elit na percipirane in dejanske potrebe prisotne v angleških ameriških kolonialnih ureditvah kot širšem angleškem kolonialnem sistemu. Kot ključen uvid refleksije prvotnega obdobja angleške kolonizacije lahko izpostavimo nedoločenost, ne neizogibno uspešnost, kot tudi ne neizogibnost oblike kolonialne ureditve, v smislu specifičnih hierarhij, razmerij dominacije, izkoriščanja, privilegiranja, marginaliziranja in diskriminiranja.

Tako v smislu zamišljanja temeljnih okvirov kolonialnih ureditev, širšega kolonialnega sistema, kot v smislu uokvirjanja asimetričnih razmerij napram Indijancem in temnopoltim Afričanom je bilo prvotno obdobje izhodiščno eksperimentalno ter nedeterminirano. Že ob prvih kolonialnih poskusih se je sicer oblikovala in v veliki meri zamejila racionalnost kolonizacije, v okviru katere so se prepletale endogene angleške ideje in prevzeti ter nadgrajeni diskurzi racionalizacije kolonializma iberskih sil v smislu kolonizacije kot na eni strani sistematične rešitve za probleme angleške družbe. Kolonizacija je bila osmišljana kot rešitev za probleme rastoče brezposelnosti, porasta kriminala, lakote in postopaštva ter brezdolja delov angleške populacije v smislu kolonij kot zavetišča za presežno populacijo revnih, a delavnih Angležev. Ti so bili namreč s strani elit percipirani kot grožnja za širšo destabilizacijo deloma konsolidiranih novih družbenopolitičnih struktur, hierarhij in razmerij. Hkrati je bila v kontekstu postopoma vzpostavljalajoče se nove racionalnosti vladanja (*raison d'etat* – osrednjost večanja moči države, osrednjost vednosti v delovanju modernih državnih institucij), katere gospodarski izraz je bila formacija merkantilnih politik, osmišljana kot osrednjega pomena za pridobivanje zlata kot preprečevanje njegovega odtekanja iz Anglije na temelju vzpostavitve lastne produkcije vedno bolj popularnih kolonialnih dobrin. Kolonije so bile izhodiščno osmišljane kot nujne za uspešno tekmovanje v geopolitični igri in kot neposredno odvisne od angleške metropole v obliki komplementarnosti njihovega gospodarstva. Na drugi strani so bili izhodiščno prevzeti diskurzi racionalizacije kolonializma

iberskih sil v smislu osmišljanja kolonizacije kot moralno-civilizacijske misije v smislu odrešitve Indijancev. Kolonije naj bi bile mostišča za razširitev angleške svobode v prevladujoče zatirani svet in posledično inštrumenti Angležev kot »izbranega ljudstva«. Izhodiščna nedeterminiranost ureditve je bila vidna v izhodiščnem osmišljanju kolonij kot ureditev temelječih na svobodi in bolj ali manj enakopravni kohabitaciji angleških kolonistov, Indijancev in osvobojenih sužnjev, a hkrati reguliranih prek superiornih angleških zakonov in institucij.

S prvimi neuspešnimi kolonialnimi poskusi v Severni Ameriki so bila ta osmišljanja ureditve utišana in poskusi njene materializacije zavrženi. Angleška ureditev, ki je bila sprva osmišljana kot alternativa percipirani brutalni, izkoriščevalski iberski ureditvi, temelječi na podreditvi, kolonizaciji, spreobrnitvi, izkoriščanju Indijancev in izkoriščanju ter dominaciji temnopoltih afriških sužnjev, prevzame ter nadgradi iberske kolonialne prakse in diskurze v novo zamišljeni ter materializirani kolonialni ureditvi. Pri tem prevzame, nadgradi ter sistematizira diskurze inferiorizacije Indijancev, v okviru katerih prevzame označevalec *indios* kot tudi najbolj brutalne prakse prvega najbolj uničevalnega obdobja iberske kolonizacije.

Angloameriški rasistični dispozitiv se tako prične vzpostavljati najprej v relaciji angleške kolonialne skupnosti in prvotnih prebivalcev oziroma Indijancev, pri čemer je z vidika izhodiščnega preživetja kolonialne ureditve ključno to, da je bila prav pomoč lokalnih Indijancev odločilna za ohranitev severnoameriškega angleškega kolonialnega projekta. Prevzem in nadgradnjo diskurzov najbolj brutalne faze iberske kolonizacije je v luči naših uvidov potrebno osmisлити tudi kot odgovor na prva brutalna leta angleških severnoameriških kolonij, ki so destabilizirala ideje angleške superiornosti in Angležev kot izbranega ljudstva v luči odvisnosti od pomoči Indijancev ter hkrati otežila konsolidacijo ureditev. Ta destabilizacija kolonialne ureditve je nato sprožila prvi sistematični odziv kolonialnih elit v smislu reorganizacije in reartikulacije kolonialnih oblastnih praks, praks Sebstva ter diskurzov v smer pričetka sistematičnega konstituiranja angloameriškega rasističnega dispozitiva, katerega osrednja izhodiščna funkcija je bila konsolidacija kolonialne ureditve z namenom njenega preživetja. Nove prakse in diskurzi so pričeli vzpostavljati kohezijo in red prek sistematičnega zamejevanja angleške kolonialne skupnosti, njenega diferenciranja in hierarhiziranja ter privilegiranja napram indijanski skupnosti in vzporednega sistematičnega

in kontinuiranega zamejevanja, inferiorizacije, diskriminiranja, deprivilegiranja, brutalnega izkoriščanja populacije Indijancev ter sistematičnega nasilja nad njimi.

Prvič se pričnejo sistematično implementirati in kontinuirano uporabljati nekatere temeljne rasistične tehnologije oblasti ter sistematično artikulirati in zaostrovati temeljne diskurzivne racionalizacije ubijanja Indijancev, zasedbe njihove zemlje in njihovega izkoriščanja, v okviru katerih se reafirmira ideja angleških kolonistov kot »izbranega« ljudstva. Ureditve se konsolidirajo prek sistematičnih brutalnih vojn proti Indijancem in politike odvzemanja njihove zemlje ter vpeljave strogih disciplinarnih režimov, ki jih uvedejo kolonialne elite, in prek katerih se prične kolonialna populacija samozamejevati ter vzpostavljati kot populacija-norma. Že v samem izhodišču vpeljevanja raznolikih politik in tehnik diferenciacije ter hierarhizacije napram Indijancem je bil namreč prisoten strah pred nejasnostjo meja, pred njihovo prehodnostjo in posledično možnostjo kontaminacije angleške družbenopolitične ureditve z »nečistimi«, »neomikanimi« ter »neangleškimi« vzorci ravnanja in obnašanja, razmerij ter odnosi. Rasistične tehnologije oblasti segregacije (ograjevanje, zamejevanje) se v kolonialnem kontekstu tako najprej implementira v relaciji angleški kolonisti in Indijanci. Vzporedno se pričnejo sistematično vpisovati, nadzorovati in konsolidirati družbenopolitične meje med »angleško« populacijo in Indijanci tudi na ravni diskurzov, diseminiranih in populariziranih prek lokalnih cerkva, sodišč in zborovanj.

Hkrati se vpelje regulacija enega osrednjih polij rasističnega dispozitiva, in sicer spolnosti, saj so se prepovedale poroke med kolonisti in Indijanci, kar so Angleži že prakticirali v irskem kolonialnem kontekstu. Ta sistematična diferenciacija in hierarhizacija prek inferiorizacije, diskriminiranja, deprivilegiranja, izkoriščanja in ubijanja Indijancev je posledično postopoma vsakršno enakopravno povezovanje ter kohabitacijo z indijanskimi skupnostmi vzpostavilo kot nevarno, nemogoče ter nesmiselno. Nekdaj relativno ambivalentni diskurzi osmišljanja Indijancev so se v tem kontekstu spremenili v smer postopne splošne inferiorizacije Indijancev in zamišljanja inherentne superiornosti angleških (kolonialnih) družbenopolitičnih razmerij, struktur ter institucij. Kategorija Indijancev se je vzpostavila kot ena od temeljnih antinorm, kot ena od temeljnih inferiornih kategorij vzpostavljajoče se osrednje rasistične matrice angloameriških kolonialnih ter metropolne ureditve. Osmišljanja Indijancev so v okviru angloameriške kolonialne in kasneje ameriške republikanske ureditve kot v okviru metropolne angleške ureditve igrala tudi ambivalentno vlogo.

Ta osmišljanja so bila namreč v samem središču osmišljanja temeljnih koordinat vzpostavljačo se angleške moderne ureditve. Bila so v središču osmišljanj moderne politične teorije, modernih osmišljanj liberalno-demokratskih predstavniških ureditev, modernih osmišljanj konstituiranja družb in vzpostavljanja ljudske suverenosti, državljanstva in temeljnih pravic. Tako Hobbes in Locke, očeta moderne politične misli, materializirane v modernih političnih institucijah, sta se namreč naslanjala na specifična rasistična osmišljanja Indijancev za osmišljanje naravnega stanja in družbene pogodbe kot temeljnih elementov moderne politične misli. Osmišljanje Indijancev, kljub kontinuiranemu razvoju in sistematični implementaciji raznolikih brutalnih praks njihovega razlaščenja ter izkoriščanja v obliki vojn in preganjanja, je do določene mere tudi v kolonialnem in ameriškem kontekstu ohranilo ambivalentnost. Ameriški revolucionarji so se namreč samoosmišljali prek specifičnega pozitivnega osmišljanja Indijancev. Navezava na Indijance se je vzpostavila kot simbol njihove identifikacije z Ameriko in radikalno destabilizacijo njihove identifikacije z in podrejanja kolonialni matici. Kot protipol, kot antinormo nove ureditve, so namreč ameriški revolucionarji v svojih diskurzih osmislili kategorijo Afroameričanov oziroma »črncev«. Ta je služila kot torišče identifikacije v negativnem smislu. Ameriški revolucionarji so se namreč osmišljali kot diametralno nasprotni »črnecem«, ki so se tekom razvoja in konsolidacije tako kolonialnih kot metropolne ureditve tesno povezali s suženjstvom, podredljivostjo, marginalnostjo, diskriminacijo, neracionalnostjo, nesvobodo ter odvisnostjo.

Glede na trdoživost rasistične hierarhične matrice in trdoživost osmišljanja ter položaja »črncev« kot temeljne antinorme ameriškega rasističnega dispozitiva, napram kateri so osmišljane ter umeščane in diferencirane vse druge »rasne« rasistične kategorije, je pomenljiv uvid v nelinearno in postopno vzpostavljanje ter konsolidiranje »črncev« kot antinorme. Ta proces je bil neločljivo povezan z nelinearno, dinamično, kontingentno in hkrati tudi načrtno implementacijo ter konsolidacijo institucije suženjstva v severnoameriških kolonialnih ureditvah kot dela splošne sistematizacije suženjstva v okviru angleškega kolonialnega sistema. Sistematična vpeljava suženjstva in sistematično konstituiranje angloameriškega rasističnega dispozitiva, njegovih temeljnih praks, osrednjih diskurzov, praks Sebstva, racionalizacij, institucij, struktur, hierarhičnih razmerij sta historično sovpadali. Sistematična vpeljava suženjstva kot tudi sistematično vzpostavljanje angloameriškega rasističnega dispozitiva v relaciji do in prek konstituiranja kategorije »črncev« (Afroameričanov) v angleških kolonijah namreč izhodiščno nista bili neizogibna procesa. Angleški kolonisti so sicer že od prvih let obstoja kolonij uporabljali suženjsko delovno silo tako temnopoltih

afriških sužnjev kot Indijancev, pri čemer so institucijo suženjstva prevzeli od iberskih kolonialnih sil. Suženjstvo vse do druge polovice 17. stoletja ni predstavljalo osrednje oblike delovnih razmerij v kolonij. Kot (nesvobodno) delovno razmerje je namreč v prvem obdobju prevladovalo pogodbeno služabništvo (okoli 5-7 let obveznega dela). Čeprav so v teh razmerjih prevladovali angleški in kasneje drugi evropski priseljenci, so bili v ta razmerja vpeti tudi nekateri posamezniki afriškega porekla. V percepciji kolonistov se je ta oblika delovnega razmerja vzpostavila kot primernejša od suženjstva, saj so veliko večino predstavljali Angleži, ki so za razliko od sužnjev poznali delovne procese in angleške kulturne vzorce, s čimer so jih percipirali kot bolj kompatibilne. Nadalje je bila primernejša v finančnem smislu, saj angleški kolonisti Severne Amerike vse do uvedbe plantažne gospodarske ureditve niso posedovali zadostnih finančnih sredstev za nakup relativno dražjih sužnjev, ker so bile kolonije napram drugim kolonialnim področjem gospodarsko zaostale. Zaradi omejene gospodarske ter politične strateške pomembnosti suženjstva, kot specifične sestave kolonialne populacije, v kateri so prevladovali angleški pogodbeni služabniki, v tem obdobju ni bilo mogoče razbrati tako sistematičnih diskurzov inferiorizacije kot praks diskriminiranja, deprivilegiranja, marginaliziranja temnopoltih sužnjev in druge populacije afriškega porekla.

Na drugi strani lahko že v tem obdobju identificiramo neenakopraven položaj populacije afriškega porekla in prisotnost inferiorizacijskih diskurzov, prek katerih so se osmišljale populacije afriškega porekla. Kolonialna dokumentacija prvega obdobja je že diferencirala posameznike afriškega porekla oziroma temne polti, saj se je že uporabljal od Špancev prevzeti označevalec *negro*. Hkrati so se populacije afriškega porekla že v prvem obdobju srečevale z drugačnimi kaznimi napram kot evropski/krščanski osmišljani populaciji oziroma drugačno uporabo zakonov. Le »črnci« so bili namreč osmišljani kot populacija, ki jo je med pogodbenimi služabniki lahko zaradi prekrškov zaslužiti. Tudi pravice svobodnih »črncev« so bile, v luči vedno tesnejše povezanosti temnopoltih Afričanov s suženjstvom, v širšem kolonialnem kontekstu omejevane.

V prvem obdobju kolonialnih ureditev je tako v okviru sistematičnega vzpostavljanja temeljnih hierarhij in specifičnih razmerij izkoriščanja, marginalizacija, diskriminacije, deprivilegiranja ter marginaliziranja, v veliki meri prednjačilo sistematično vzpostavljanje in konsolidacija dispozitiva slojnih diferenciacij ter hierarhizacij. Ta je namreč predstavljal zbir rešitev za kot osrednjo percipirano problematiko, in sicer zagotavljanje poslušnosti in

produktivnosti širše kolonialne populacije vpete v nesvobodna delovna razmerja. V okviru tega dispozitiva so se razvile različne tehnologije nadziranja, discipliniranja in kaznovanja (kaznovanje z vžigom v telesa pobeglih pogodbenih služabnikov), ki so bila kasneje integrirana ter nadgrajena v okviru konsolidacije rasističnega dispozitiva in posledično fokusirana na črnsko populacijo.

Obdobja od druge polovice 17. stoletja do začetka 18. stoletja so tako predstavlja radikalno prelomno obdobje, saj gre za čas dejanske konsolidacije angloameriškega rasističnega dispozitiva in konstituiranje ter konsolidiranje temeljnih »rasnih« kategorij ameriške rasistične hierarhične matrice, in sicer kategorije »belcev«/kristjanov/Angležev/Anglosaksoncev kot populacije-norme ureditve in »črncev«(*negro*) kot temeljne populacije anti-norme ureditve. Analiza kompleksnih procesov tega obdobja je namreč jasno razkrila, da ti kategoriji nista bili dani, objektivni in nevtralni, temveč sta se v angloameriško družbenopolitično realnost vpisali prek metropolnih in kolonialnih politik, vezanih na sistematično vpeljavo suženjstva ter razvoja plantažnega gospodarstva, kot prek s kolonialnimi politikami neločljivo povezanega znanstvenega vzpostavljanja polja »ras/rase« in »nevtralnih« »rasnih kategorij, izhajajočih iz že obstoječih diskurzov osmišljanja (inferiorizacije) določenih populacij. Pri tem so bile te makro-politike in znanosti v svojem zamejevanju in vpisovanju »rasnih« kategorij tako pogojevanje kot so pogojevale genezo, rerorganizacijo in kontinuirano uporabo praks ter diskurzov na raznolikih lokalnih nivojih kolonialnih ureditev. »Rasne« kategorije in hierarhije so se tako vpisale ter vzpostavile in kontinuirano vpisovale ter utrjevale v družbenopolitični realnosti prek kontinuiranega zamejevanja posameznikov in skupin v specifične »rasne« kategorije, kar je potekalo prek njihovega kontinuiranega deprivilegiranja in diskriminiranja ter marginaliziranja kot tudi odzivanja in prilagajanja na določene uporne prakse, ki so jih deprivilegirane in diskriminirane skupine, umeščene v inferiorne »rasne« kategorije, razvile. Vzpostavljanje »rasnih« kategorij in hierarhij kot njihovo konsolidiranje je bilo dinamičen produkt kompleksne dialektike med družbenimi miselnimi okviri in predpostavkami ter produkcijo znanstvenih/vednostnih klasifikacij človeških »ras oziroma epistemološko dimenzijo, političnimi odločitvami in regulacijami ter zakoni in zbirom institucionaliziranih ter neformalnih oblastnih praks na makro, mezzo in mikro nivojih kolonialnega sistema in specifično severnoameriških angleških kolonijah. V tem okviru so se v različnih angleških severnoameriških kolonialnih kontekstih v luči specifične strateške situacije in gospodarske ureditve razvile raznolike rasistične prakse ter diskurzi. Kljub razlikam so vzajemno

konstituirali, konsolidirali, reproducirali, perpetuirali, multiplicirali temeljno hierarhično matrico (anglo)ameriške družbenopolitične skupnosti ter osrednja ekstrema-kategorije te matrice. Vzajemno so vzpostavili, perpetuirali in naturalizirali ter objektivizirali diskurze o »črncih« oziroma Afroameričanih kot nemoralnih, kriminalnih, krvoločnih, sovražnih, posedujoč nekontrolirano spolno slo, nepoštenih ter predvsem nezmožnih svobode in polnopravne vključitve v ameriško družbenopolitično ureditev ter kot naravnih sužnjih. Hkrati so vzajemno vzpostavili in konsolidirali idejo o inherentni superiornosti »bele« »rasne« kategorije in nepomirljivosti razlike, nepredhodnostjo meja in naravnostjo hierarhije med obema »rasama«.

Refleksija kompleksnega procesa vpisa, utrditve in konsolidacije »rasnih« kategorij ter posledična vzpostavitev in konsolidacija »rasnega« rasističnega organiziranja severnoameriških angleških kolonialnih ureditev prek konsolidiranih angloameriških rasističnih dispozitivov nam je tako na eni strani razkrila neavtarkičnost procesa in tesno prepletenost kolonialnih ter metropolnih družbenopolitičnih transformacij. Na drugi strani je razkrila tesno prepletenost vzpostavljanja moderne angleške metropolne in kolonialnih ureditev, njihovih temeljnih koordinat, temeljnih institucij, temeljnih torišč identitet ter temeljnih tehnoloških in miselnih revolucij s procesi konsolidacije angloameriških rasističnih dispozitivov. V tej prepletenosti je namreč mogoče jasno ilustrirati sokonstitutivnost angloameriških rasističnih dispozitivov in angleške metropolne ter angloameriških kolonialnih ureditev. Konsolidacija angloameriškega rasističnega dispozitiv(ov) ter njegovo delovanje in učinki so igrali osrednjo strateško vlogo tako pri konsolidaciji kolonialnega sistema kot metropolne ter kolonialnih ureditev. Osrednjo vlogo je igral tako v procesu vzpostavljanja in konsolidacije novega kolonialnega gospodarstva, utemeljenega na uvajanju in razmahu s strani iberskih kolonialnih sil prevzete institucije suženjske plantaže (sladkornega trsa, tobaka, riža, indiga), ki je predstavljalo pogoj možnosti gospodarskega razmaha severnoameriških kolonij. Plantažna revolucija je bila s strani metropolnih elit percipirana kot nujno potrebna za povečanje bogastva in moči države ter posledično za povečanje sposobnosti angleške države, da uspešno tekmuje s svojimi evropskimi tekmicami v kontekstu vedno bolj dinamičnega evropskega ravnotežja političnih sil. Rasistični dispozitiv je na eni strani preko diskurzov zagotavljal racionalnost in legitimnost kolonialne suženjske ureditve ter specifično suženjskih plantaž tako v kolonialnih kot metropolni ureditvi, kar je omogočilo konsolidacijo suženjstva kot temelja tako družbenopolitične in gospodarske ureditve angleških severnoameriških kolonij. Hkrati je preko reorganizacije in geneze novih

rasističnih tehnologij oblasti ter njihove aplikacije omogočil discipliniranje, nadzor in kontrolo nad suženjsko populacijo, njihovo kontinuirano diskriminiranje, deprivilegiranje, marginaliziranje in izkoriščanje ter »naturalizacijo« njihovega podrejenega položaja. Nadalje je omogočil tako racionalizacijo, legitimacijo kot dejansko kontinuirano izvajanje diferenciacije, diskriminacije, marginalizacije in izkoriščanja ter omejevanja svobodne »črnske« populacije, ki se je v tem historičnem obdobju percipirala kot subverzija »naravnega« stanja »črncev«.

V luči metropolne in kolonialne politične revolucije, ki je postavila temelje tako modernim državnim institucijam (administraciji) kot temelje modernim reprezentativnim institucijam, je konsolidiran rasistični dispozitiv igral osrednjo strateško vlogo pri »naravnem«, »objektivnem« zamejevanju politične skupnosti, univerzalnih človekovih pravic in statusa državljanstva na specifičen del populacije pripoznan kot »rasno« primeren, kor »rasno« sposoben samovladanja, racionalnega odločanja in avtonomnosti. Razmah demokratičnih predstavniških institucij tako v metropolnem kontekstu kot predvsem v severnoameriških kolonialnih ureditvah je bil neločljivo povezan s konsolidacijo rasizma. Angloameriška predstavniška demokracija in rasistični dispozitiv sta se namreč konstituirala vzajemno v procesu, katerega osrednji strateški namen je bila reorganizacija ureditev v smer stroge »rasne« hierarhije. Ta naj bi odstranila pogoje možnosti povezovanja revnejših kolonialnih slojev oziroma odstranitev pogojev možnosti radikalne destabilizacije družbenopolitičnih hierarhij. Odstranila naj bi percipirano in dejansko grožnjo, ki jo je potencialno zavezništvo med sužnji in svobodnimi »črnici« ter revnejšo »belo« populacijo predstavljalo za kolonialne elite. Širitev strateških možnosti tako v smislu pravic kot raznolikih drugih privilegijev v procesu vzpostavljanja bolj demokratičnih kolonialnih družbenopolitičnih institucij je tako spremljala vzpostavitev sistematičnega in kontinuiranega izključevanja, diskriminiranja, marginaliziranja in deprivilegiranja populacije, pripoznane ter percipirane kot pripadajoče »rasni« kategoriji »črncev«.

Sokonstituitivnost rasizma in moderne družbenopolitične ureditve tako v metropolnem kot predvsem v ameriškem kolonialnem kontekstu je mogoče ilustrirati ne le na ravni raznolikih rasističnih kolonialnih praks in diskurzov, temveč jo je mogoče jasno razbrati v samem jedru tedanje revolucije na polju znanstvene vednosti tako na naravoslovnem področju, administrativno-državno-upravnem področju kot na področju politične misli. Z drugimi besedami, jo je mogoče razbrati v samih temeljih modernega režima vednosti, utemeljenega

na znanosti kot prevladujočem tipu vednosti. Pomembni elementi konsolidiranega angloameriškega rasističnega dispozitiva so se namreč vzpostavili in konsolidirali prav v kontekstu širše znanstvene revolucije, ki je vzpostavila in konstituirala moderni pojem »rase« in »rasno« rasistično osmišljanje družbenopolitičnih razmerij. Z znanstveno revolucijo se pojavi nova oblika osmišljanja človeških razlik in hierarhij, utemeljenih na klasifikatornem mišljenju ter na pojmu »rasa« oziroma »rasnih« kategorij, ki so si inherentno različne in v hierarhičnem razmerju. Vzpostavi in konsolidira se ideja, da je človeške skupnosti mogoče klasificirati v »objektivne« »rasne« kategorije, in da jih je mogoče »objektivno« razvrstiti v hierarhični klasifikatorni sistem. Pri tem se naturalizira tako »rasna« klasifikacija kot temeljni dejavniki »rasne« klasifikacije in hierarhičnega razvrščanja. Že tekom kolonialnega obdobja zamejena norma »belega«, avtonomnega, naprednega, omikanega, razumnega Evropejca zadobi znanstveni status »objektivno« superiorne »rasne« kategorije. V navezavi na temeljno tehnološko revolucijo, vezano z znanstveno revolucijo, in sicer revolucijo na polju optike in mehanike, se vizualni markerji v klasifikacijah vzpostavijo kot objektivni kriteriji delitve na »rasne« skupine, pri čemer je estetika Evropejcev vzeta kot objektivno izhodišče klasifikacije in hierarhizacije drugih skupin. »Rasne« klasifikacije in pojem »rase« se kot legitimno ter objektivno polje znanstvenega preučevanja vzpostavijo v prepletu naravoslovja na eni strani ter politične filozofije in državno-administrativnih znanosti, v okviru katerih se artikulira nova politična racionalnost na drugi strani. V luči osrednjih »rasnih« kategorij angloameriškega rasističnega dispozitiva je povedno to, da se prvi znanstveni poskusi klasifikacije izvedejo v razmerju Evropejci in temnopolti Afričani, pri čemer se od prvih modernih klasifikacij naprej predhodno prisotne negativne reprezentacije Afričanov reproducirajo in nadgradijo ter dosežejo znanstveno avtoriteto. Podobno znanstveno avtoriteto zadobijo osmišljanja superiornosti »belih« Evropejcev. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se v teh klasifikacijah opredelijo raznoliki »objektivni« vizualni markerji diferenciacije in hierarhizacije, ki segajo od oblike las, nosu, ustnic, ličnic, obraza in lobanje, pri čemer so ti vzpostavljeni kot neločljivo povezani z inherentnimi intelektualnimi sposobnostmi in naravnimi manirami ter moralnostjo.

Hkrati je potrebno izpostaviti, da so bile »rasne« klasifikacije in hierarhije konstitutivni element prvih modernih demokratičnih teorij, formuliranih v okviru liberalne politične misli. Liberalni politični misleci so namreč vzporedno z idejo demokratične participacije, predstavniških političnih institucij, univerzalne naravne enakosti, naravnih pravic in avtonomnih, svobodnih, racionalnih posameznikov razvili izhodiščno zamejevanje demosa oziroma demokratične politične skupnosti na posameznike, ki so sovpadali s subjektom-

normo. Ta percipirano univerzalna norma polne človečnosti je sovpadala z idealiziranimi in univerzaliziranimi lastnostmi takratne angleške metropolne ter kolonialnih elit oziroma buržoazije. Polna participacija v družbenopolitičnih procesih je bila tako izhodiščno osmišljana kot rezervirana zgolj za posameznike, ki jih percipirano in prepoznano določa samodisciplina, energičnost, iznajdljivost in spoštovanje zakonov ter maskulinost. Vzporedno se je tako racionalizirala neenakopravnost drugih populacij, ki so bile glede na svojo percipirano in kategorizirano oddaljenost od subjekta in populacije-norme hierarhično vključene bodisi izključne iz politične skupnosti, iz državljanstva ter polne participacije v političnih in drugih družbenih procesih. Tudi v okviru moderne liberalne misli je povedno to, da so bili kot temeljna antinorma vzpostavljeni temnopolti Afričani, ki so jih »očetje« liberalizma, med katerimi je osrednjo vlogo igral Locke, osmislili kot inherentne sužnje, nad katerimi naj bi imeli gospodarji absolutno oblast. Liberalni politični misleci so vzporedno z napadom na absolutno arbitrarno oblast angleškega monarha nad posamezniki pripadniki subjektov-norme, razvili idejo sužnja kot lastnine, nad katero ima gospodar absolutno oblast. »Rasne« klasifikacije so se nadalje pričele objektivizirati in poznanstvovati prek administrativno-upravnih znanosti na čelu z novo osrednjo vedo politično aritmetiko (statistiko). Tudi v tem okviru se namreč pričnejo pojavljati percipirano objektivne kategorije, prek katerih so se pričele dokumentirati, regulirati in disciplinirati populacije v različne »rase«. To vzporedno pojavljanje in konsolidiranje »rasnih« klasifikacij kot objektivnega in znanstvenega načina osmišljanja sveta ter racionaliziranja družbenopolitičnih razmerij in hierarhij v vseh osrednjih modernih znanstvenih področjih, je v proces vzpostavljanja in konsolidiranja temeljnih »rasnih« kategorij igralo tako pomembno vlogo tudi zaradi spremenjene vloge znanosti v delovanju državnih in širših družbenopolitičnih institucij.

Znanosti so namreč v okviru nove politične racionalnosti *raison d'etat* in liberalizma, ki sta se v angloameriškem kontekstu vzporedno konstituirali, igrali ključno vlogo pri izvajanju oblasti, ki je bilo vedno bolj odvisno od kontinuirane produkcije vednosti o populacijah določenega zamejenega teritorija. Percipirana in dejanska odvisnost delovanja oblasti od znanosti je hkrati ugotovitve slednje vzpostavila kot objektivne in nevtralne. Posledično so bile znanstvene »rasne« klasifikacije, v kolikor so bile uporabljene v izvajanju oblasti, bodisi v obliki zakonov, ki so zamejevali, hierarhizirali, privilegirali in deprivilegirali, diskriminirali in marginalizirali določene »rasne« kategorije, bodisi v obliki censusov, v katerih so se pojavljale »rasne« kategorije, dodatno legitimirane. Hkrati so te oblastne prakse bile

percipirane ter racionalizirane kot utemeljene na znanstvenih, objektivnih »rasnih« klasifikacijah.

Vzpostavljanje in konsolidacija »rasne« rasistične misli in »rasnih« klasifikaciji človeških skupin ter posledično vzpostavljanje in konsolidacija »rasnih« kategorij v angloameriški ureditvi metropole in kolonij v omenjenem obdobju je bilo tako vzajemno sistematično delo znanstvenikov, političnih filozofov, statistikov, metropolnih in kolonialnih političnih in gospodarskih elit, sužnjelastnikov, pridigarjev ter kot »bele« percipirane kolonialne populacije. Pri tem se je konsolidacija temeljnih »rasnih« kategorij rasistične hierarhične matrice angloameriške (kolonialne) ureditve prek raznolikih oblastih tehnik, segajoč od zakonov, ki so sistematizirali suženjstvo, radikalno omejili njihove pravice in možnosti osvobajanja, radikalno omejili pravice svobodnih »črncev«, do raznolikih praks rasističnega privilegiranja in diskriminiranja (npr. »rasno« omejeno nošenje orožja, pričanje na sodišču, služenje v milici, participacija na volitvah v kolonialne predstavniške institucije) izhodiščno soočila s problematiko dejanske prehodnosti kot »naravnih« in neprehodnih percipiranih »rasnih« meja ter posledično dejanskega »naravnega« neobstoja »rasnih« kategorij in hierarhij. Prav ta izhodiščna »nenaravnost« in »neobjektivnost« »rasnih« kategorij ter hierarhij je tako zahtevala rigorozno in pogostokrat izjemno nasilno vpisovanje teh »rasnih« kategorij in hierarhij med njimi kot izjemno nasilno in sistematično ter kontinuirano reguliranje novih »fiksni« »naravnih« meja med kategorijami. Konsolidacija angloameriških rasističnih dispozitivov je bila tako neločljivo povezana s konsolidacijo »rasnih« meja in hierarhij kot temeljem organiziranja družbenopolitičnih razmerij v kolonijah. V tem historičnem kontekstu so se »rasne« kategorije vpisale v (anglo)ameriške družbenopolitične institucije kot v splošne percepcije, splošno imaginacijo angloameriške populacije. Kot osrednji družbenopolitični imperativ procesa konsolidacije se je v percepciji kolonialnih elit in »bele« populacije vzpostavila omejitev in odstranitev tistih delov kolonialne populacije, ki so že s svojim obstojem predstavljali subverzijo ideje in praks, utemeljenih na »naravnosti« »rasnih« kategorij in hierarhij. Na eni strani tako postane razumljivo radikalno krčenje pravic svobodne »črnske« populacije in zaostrovanje ter odprava možnosti osvoboditve »črncev«. Na drugi strani postane razumljiv fokus na rigorozno regulacijo kolonialnih spolnih razmerij. Tako na ravni zakonov kot na ravni proliferacije praks se je pričelo sistematično zamejevati in preprečevati spolna razmerja med percipiranimi in pripoznanimi pripadniki »različnih« »ras«. Pri tem se je ta regulacija usmerila predvsem na regulacijo spolnosti med moškimi pripadniki inferiorne »črne« »rasne« kategorije in ženskami »bele« »rasne« kategorije, ki zopet priča o

prepletenosti vzpostavljanja in konsolidacije rasističnih in patriarhalno-seksističnih dispozitivov. Preprečitev spolnih razmerij naj bi namreč glede na diskurze, ki so podpirali te prakse, odpravila »nenaravnost« mulatov in preprečila kontaminacijo superiorne »bele« populacije. Podobno kot prakse in diskurzi, prek katerih se je zamejevalo »nenaravno« svobodno »črnsko« populacijo, so namreč prakse regulacije spolnosti percipirano preprečevale »nenaravne« in dejansko »nemožne« »rasne mešance«.

Trdoživa uspešnost prepovedi miskegnacije oziroma »rasnega-mešanja« je vidna še danes, saj so poroke med prepoznanimi pripadniki različnih ameriških »rasnih« kategorij izjemno redke, kljub temu, da ni nobene biološke ovire za »mešanje«. Gre za ilustracijo problematičnosti ideje, da je rasizem temeljil in temelji zgolj na znanstveni (biološki) objektivizaciji »ras«. Ti so bili sicer izjemno pomembni pri vpisu, a nikakor niso predstavljali singularno pomembnega elementa rasističnega dispozitiva. Hkrati je trdoživost učinka »rasne« rasistične regulacije polja spolnosti vidna v nekaterih temeljnih diskurzih, ki so spremljali vzpostavljanje in konsolidacijo formalne regulacije polja spolnosti, med katerimi je še danes ključno osmišljanje »črnih« moških kot inherentne nevarnosti za »bele« ženske. V luči historičnih dejstev, da so bile v okviru sistematičnega vzpostavljanja in konsolidacije suženjstva, kot skozi vse obdobje trajanja suženjske ureditve v ameriškem kontekstu, sistematičnemu spolnemu nasilju »belih« gospodarjev izpostavljene predvsem črнке, gre za specifično še vedno politično uporabno sprevačanje zgodovine.

Pri kompleksnem procesu konsolidacije »rasnih« kategorij in hierarhij severnoameriških kolonialnih ureditev je potrebno izpostaviti, da je vzporedno potekal proces vpisa »rasnih« kategorij v celotno populacijo. Tudi kot »bele« percipirane in prepoznane populacije so bile namreč sistematično in kontinuirano izpostavljene raznolikim tehnikam »rasnega« rasističnega zamejevanja, discipliniranja in normativiziranja, pri čemer so bili vzporedno vpisane tudi druge temeljne kategorije diferenciacije in hierarhizacije, kot so slojne ter spolne kategorije, ki so predstavljale drugi dve osrednji torišči moderne kolektivne identifikacije in individualne subjektivizacije oziroma praks Sebstva. Hkrati je potrebno izpostaviti, da kljub splošnemu družbenemu vpisu »rasnih« kategorij v kolonialnem obdobju, te tudi po vpisu niso bile dane, temveč so bile in so še vedno učinek sistematičnih, multiplih in kontinuirano delujočih rasističnih oblastnih praks in diskurzov ter praks Sebstva oziroma kontinuirano delujočega rasističnega dispozitiva, ki se kontinuirano izpopolnjuje z novimi tehnologijami oblasti in diskurzivnimi elementi.

V kolonialnem obdobju se tako vzpostavijo nekatere temeljne koordinate sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva in hkrati vzpostavi tesna prepletenost med razvojem in konsolidacijo ter delovanjem kolonialnih ureditev ter rasističnim dispozitivom, pri čemer v tem obdobju ne moremo govoriti o vzpostavitvi in konsolidaciji ameriškega rasističnega dispozitiva. Dejansko konstituiranje in konsolidiranje ameriškega rasističnega dispozitiva je bilo namreč neločljivo povezano s temeljnim prelomom, in sicer konstituiranjem in konsolidiranjem samostojne ameriške družbenopolitične ureditve. V tem okviru so se kolonialni rasistični dispozitivi integrirali in nadgradili v ameriški rasistični dispozitiv. Analiza tega historičnega konteksta se je posledično izkazala za ključno v smislu razkrivanja sokonstitutivnosti ameriškega rasističnega dispozitiva za ameriško ureditev in posledično sokonstitutivnost rasističnih dispozitivov za prvo materializacijo nove liberalne racionalnosti vladanja materializirane v liberalno-nacionalni državi, katere nastavke smo sicer identificirali že v angleškem kontekstu, a je svojo polno realizacijo doživela prav z genezo ameriške republike.

Ameriška revolucija in z njo povezana radikalna transformacija kolonialnih družbenopolitičnih ureditev se je razkrila kot ključen kontekst vpisa nove problematizacije družbenopolitične ureditve, geneze novega kolektivnega subjekta v obliki ameriške nacije in artikulacije ter operacionalizacije nove politične racionalnosti liberalizma. Hkrati se je izkazala za ključen kontekst vzpostavitve pogojev možnosti za konstituiranje ameriške liberalno-nacionalne države kot paradigmatkega primera nove oblike splošne ekonomije oblasti, utemeljene na avtonomnem racionalnem posamezniku in kolektivnem subjektu nacije. Podobno kot v preteklih historičnih kontekstih je bil vpis nove problematizacije enotne in samostojne ameriške družbenopolitične ureditve pogojen z obstoječo destabilizacijo razmerij med kolonijami in metropolo. Hkrati je to destabilizacijo radikalno intenziviral prek poskusov delov kolonialne elite in širše populacije, da to problematizacijo materializira, v smislu konstituiranja nove samostojne politične entitete, utemeljene na novi politični racionalnosti liberalizma in na novem kolektivnem subjektu, ameriški naciji. Z vidika genealogije ameriškega rasističnega dispozitiva je bil pri tem ključen predvsem proces konstituiranja in zamejevanja nove kolektivne identitete, subjekta prek vzpostavljanja, vpisa in konsolidacije ameriškega nacionalističnega dispozitiva. Proces vzpostavitve je bil pri tem izhodiščno nasilen tako v fizičnem kot simbolnem smislu, saj je potekal prek revolucionarne državljanske vojne, v okviru katere se je kolonialna populacija razdelila na dve sovražni populaciji, in sicer

patriote ter lojaliste. Po zmagi patriotov nad lojalisti in Britanci, so se namreč patrioti pričeli osmišljati kot univerzalni predstavniki vedno že obstoječe, homogene ameriške nacije, v okviru katere delitve niso obstajale. Moment nacionalne totalizacije je bil tako izveden prek nasilnega procesa revolucije, ki je odpravila tako fizično nevarnost kot simbolno nevarnost alternativnega zamišljanja ameriške politične entitete, kot nasilno razdelila nekdanjo enotno metropolno-kolonialno politično skupnost. Patrioti so v celotno družbo vpisali idejo o enotni naciji, katere izraz je ameriška liberalno-nacionalna država. Hkrati so vojno, ki so jo tekom revolucije vpisali v samo srčiko populacije, po zmagi premaknili na zunanje in notranje družbenopolitične meje nove ureditve.

V procesu zamejevanja ameriške nacije oziroma »prave« ameriške populacije in posledične opredelitve notranjih meja, notranjih nevarnosti, so patrioti oziroma nove ameriške družbenopolitične elite pri tem celovito integrirale obstoječe angloameriške rasistične dispozitive, ki so jih nadgradili prek prepletanja z novim ameriškim rasističnim dispozitivom kot temeljnim dispozitivom homogenizacije in izključevanja iz nove ameriške politične skupnosti. Integracija in sokonsistivnost ter posledična nadgradnja kolonialnih angloameriških rasističnih dispozitivov pri procesu vzpostavljanja temeljnih koordinat ameriške ureditve je lepo vidna v temeljnih političnih-strateških dokumentih, prek katerih se je vzpostavila ameriška politična arhitektura in artikularala osrednja politična racionalnosti nove ureditve, nove liberalno-nacionalne države. Tako v Deklaraciji o neodvisnosti kot Ustavi ZDA je namreč mogoče razbrati rasistično zamejevanje ameriške nacije na »belo« populacijo. V Deklaraciji je tako prisotno eksplicitno izključevanje Indijancev iz nove ameriške nacije, njihova inferiorizacija ter vzpostavljanje kot temeljne notranje nevarnosti ameriške družbe. Hkrati je implicitno izključevanje »črncev«, ki ga je mogoče razbrati iz dejstva, da je bila večina delegatov podpisnikov sužnjelastnikov, eksplicitne omembe suženjstva in sužnjev v prvi verziji, kot tudi iz širše rasistične misli Jeffersona kot avtorja Deklaracije. Jefferson podobno kot drugi temeljni ameriški politični misleci »črnce« ne osmišlja kot del ameriške nacije. Osmišlja jih kot tujek na ameriškem teritoriju, ki je bil osmišljan kot izjemno primeren za razvoj »bele rase«. »Črnici« so se v novih rasističnih teorijah revolucionarnega obdobja vzpostavili kot »notranja nevarnost«, kot »sovražna rasa«, ki jo je potrebno izseliti iz »belega« teritorija ZDA. V ameriške rasistične diskurze tega obdobja se namreč vpiše ideja neizogibne »rasne vojne« kot posledice inherentnih sovražnosti med »rasami«, »nepomirljivimi razlikami« in inherentnostjo predsodkov, ki jih imajo »belci« napram »črncem«.

Deklaracija zelo nazorno ilustrira izhodiščno zamejenost osrednjih liberalnih idej in predpostavk, osmišljenih kot univerzalnih prek reartikulacije in integracije rasističnih diskurzov, ki omogočijo racionalizacijo ter legitimiranje raznolike obravnave specifičnih populacij in posameznikov *qua*, pripoznanih ter pripisanih pripadnikov specifičnih populacij, specifičnih družbenopolitičnih kategorij. Ti implicitni in eksplicitni diskurzi namreč omogočijo zamejitev univerzalistične narave liberalnih pravic ter sokonstituirajo specifično družbenopolitično skupino, specifičen del populacije določenega teritorija kot normo in posledično edino »pravo« populacijo liberalno-nacionalne družbenopolitične ureditve, pri čemer pripadniki te populacije dejansko posedujejo in lahko uživajo kot univerzalne osmišljene pravice državljanov te ureditve. Na temelju Deklaracije lahko ameriško demokracijo izhodiščno osmislimo kot *herrenvolk demokracijo* oziroma demokracijo zamejeno na specifično »rasno« kategorijo. Že v izhodiščnem dokumentu konstituiranja samostojne ameriške skupnosti se temeljna kolonialna rasistična hierarhična matrica reartikulira in integrira v samoosmišljanje ameriške nacije in demokracije.

Podobno velja za temeljno politično arhitekturo, ki jo je vzpostavila Ustava ZDA, saj je izhodiščno predstavljala sistematično legitimacijo in legalizacijo suženjskega sistema ter posledično sistematizacijo in formalizacijo rasistične ureditve. Ustava je namreč v temelje političnih institucij vgradila »rasno« diferenciacijo in hierarhizacijo suženjske populacije, ki je predstavljala 1/5 populacije. Pri tem v ustavi na nobenem mestu ni eksplicitnega referiranja na suženjstvo, temveč je to zakrito v različnih terminih, kot so zatrtje notranjih uporov (beri upori sužnjevi), nesvobodna delovna razmerja (beri suženjstvo), pravica do nošenja orožja (beri ohranitev suženjskih patrolj). Slednje je bilo rezultat specifične strateške odločitve povezane s popularnostjo abolicionističnih idej med populacijami Severa in nekaterimi predeli Juga ter splošno revolucionarno vneto za reorganizacijo ureditve, ki je deloma načela legitimnost suženjstva. Prav v tej luči postane razumljiva obsežna in sistematična zaščita suženjstva na ravni temeljne politične arhitekture. Kljub nerefiriranju je namreč politična arhitektura tako na ravni določanja predstavništva, kot na ravni spreminjanja ustave in pristojnosti zvezne oblasti predstavljala sistematično privilegiranje plantažnih elit v političnem sistemu, ter sistematično vzpostavljanje sistema, prek katerega se je zagotovilo tako preživetje kot celovita konsolidacija suženjske ureditve. V tem kontekstu je bila izjemno pomembna 3/5 klavzula, ki je elitam Juga omogočila politično prevlado vse do izvolitve Lincolna in posledične državljanske vojne. Ta je namreč omogočila, da so sužnjelastniki

pridobili 3/5 glasu za vsakega sužnja, ki so ga posedovali. Hkrati je pomembno vlogo igral princip pravice držav. Gre za princip močnih lokalnih in državnih vlad pod kontrolo ter nadzorom »bele« populacije in na drugi strani relativno omejenih pristojnosti zvezne vlade, da neposredno intervenira v lokalne zadeve ter posledično omeji privilegije »bele« populacije. Ustava v kolonialni dobi vzpostavljen temeljne »rasne« kategorije in hierarhije formalizira in objektivizira.

Sokonstitutivnost rasističnega dispozitiva je mogoče razbrati tudi v vzpostavljanju ameriške gospodarske ureditve, ki je tudi po osamosvojitvi temeljila bodisi neposredno na suženjstvu bodisi bila posredno odvisna od produktov suženjskih plantaž, njihovih dobičkov ali od potrošnje plantaž. V okviru revolucionarnega obdobja je sicer večina severnih držav pričela postopoma odpravljati suženjstvo kot obliko delovnega in družbenopolitičnega razmerja, kar je bilo rezultat tako popularizacije abolicionističnih idej kot specifične gospodarske situacije in specifične strateške situacije, v kateri tako suženjstvo kot sužnjelastniki niso bili gospodarsko in politično pomembni. Njihovo gospodarstvo se je postopoma popolnoma utemeljilo na svobodnih delovnih razmerjih. Razvoj in razmah tega gospodarstva je bil neločljivo povezan z novo plantažno revolucijo v južnih državah, v okviru katere se je kot temeljna poljščina vzpostavila najpomembnejša poljščina industrijske revolucije, in sicer bombaž. Uvedba bombaža v določene države Juga je hkrati rešila, konsolidirala in razvila suženjstvo v državah drugih predelov Juga. V tem okviru se kot druga osrednja »industrija« vzpostavi notranja trgovina s sužnji, prek katere se dejansko konsolidira suženjstvo v vseh državah Juga. Ameriško gospodarstvo je bilo tako vse do 40. let 19. stoletja odvisno od bombažnih suženjskih plantaž in notranje trgovine s sužnji, kar je do določene mere onemogočilo intenziviranje konflikta med severnimi in južnimi državami, katerih gospodarska in celotna družbenopolitična ureditev, kohezija in red je temeljila na suženjstvu ter suženjskih plantažah.

V okviru porevolucionarnega in antebellum obdobja se tako vzpostavi temeljna razlika med rasističnimi dispozitivi Severa in Juga, ki je postopoma vodila v zaostrovanja razmerij med severnimi in južnimi državami. Medtem ko so severne države suženjstvo odpravile, in se je v okviru njihovih ureditev in med njihovo splošno populacijo to delegitimiralo, so južne države suženjstvo konsolidirale in nadalje razvile ter splošno legitimirale, utrdile in racionalizirale med svojo populacijo. V okviru rasističnih dispozitivov Severa tako pride do nekaterih osrednjih inovacij, ki determinirajo sodoben ameriški rasistični dispozitiv. Ti dispozitivi so

namreč morali prilagoditi novi situaciji odprave temeljne institucije, prek katerih so bile vzpostavljene formalne »rasne« hierarhije in prek katere se je konsolidirala temeljna rasistična hierarhična matrica.

Pri tem je bila odprava institucije suženjstva postopen proces, neločljivo povezan s splošno popularizacijo abolicionističnih diskurzov, ki so se pričeli razvijati pred ameriško revolucijo, a so v njenem okviru dosegli splošno prisotnost. Z organiziranjem abolicionističnega gibanja v 40. letih 19. stoletja so doživeli svoj razmah in se pričeli postopoma implementirati v politične diskurze severnih političnih elit tudi na zvezni ravni. Te elite so abolicionistične diskurze pričele osmišljati kot vedno bolj uporabne inštrumente v zamejevanju političnega vpliva južnih elit na zvezni ravni. V tem okviru se prične v severnih političnih in širših družbenih krogih vzpostavljati ideja o nujnosti odprave suženjstva v celotni ameriški republiki tudi z nasiljem, v kolikor južne populacije te ne bi izvedle same. Abolicionistični diskurzi nikakor niso bili prevladujoče anitirasistični, temveč so v veliki meri perpetuirali in utrjevali negativne percepcije temnopoltih Afričanov, kot nezmožnih polne svobode zaradi percipirane nesposobnosti za dejansko polnopravno državljanstvo v liberalno-nacionalnih ureditvah.

Postopna odprava suženjstva je rezultirala v celoviti transformaciji rasističnega dispozitiva, v okviru katere so se razvile mnoge nove rasistične tehnologije, mnogi novi rasistični diskurzi, institucije in prakse. Sebstva, kot prostori rasializacije oziroma kontinuiranega zamejevanja v »rasne« kategorije prek kontinuiranih procesov privilegiranja, diskriminiranja, deprivilegiranja in marginaliziranja. Na drugi strani je odprava suženjstva predstavljala radikalno razširjanje strateških možnosti črnske populacije, ki ni več mogla biti prodajana, kupovana, njihove družine niso mogle biti prisilno razdeljene, niso bili kaznovani za množično zborovanje itd. Hkrati je predstavljala osrednji pomen vzpostavljanja širše koalicije heterogenih družbenopolitičnih skupin za širše transformacije rasističnih dispozitivov oziroma družbenopolitičnih razmerij ter hierarhij.

V okviru odprave suženjstva v severnih državah se hkrati artikulirajo nekatere zelo sodobne ideje, prek katerih se je problematiziralo odpravo suženjstva ter inferioriziralo črnsko populacijo. Svobodni »črnci« so bili osmišljani kot breme za državo, saj naj bi večina ne bila sposobna zaslužiti za preživetje. Na drugi strani so sužnjelastniki v procesu odprave suženjstva ta proces izkoristili bodisi za realizacijo zadnjih neposrednih dobičkov od svojih sužnjevev v obliki ponujanja možnosti osebne odkupa po visokih cenah bodisi za omenjeno

vzpostavitev novih dolgoročnih razmerij gospodarskega izkoriščanja ter izčrpavanja osvobojenih »črncev«. Odpravo suženjstva je tako spremljalo utrjevanje in perpetuiranje neenakopravnih razmerij med obema družbenopolitičnima skupinama ter vzpostavljanje struktur kontinuiranega gospodarskega izčrpavanja in marginalizacije vzpostavljajoče se afroameriške družbenopolitične skupnosti. Otežene možnosti gospodarskega razvoja skupnosti so bile namreč dinamičen produkt vzpostavljanja ter kontinuirane implementacije in vzajemnega delovanja rasističnih diskurzov, praks, tehnologij in tehnik oblasti s strani »bele« družbenopolitične skupnosti, da neenakopravnost ohrani, utrdi in kontinuirano nadgrajuje v različnih družbenopolitičnih dimenzijah ter kontekstih. Razlika med posedovanjem bogastva v smislu ekonomskega in drugih socio-ekonomskih, kulturnih ter političnih oblik kapitala se je med obema »rasnima« kategorijama kontinuirano povečevala zaradi specifične reorganizacije rasističnih dispozitivov, ki so v dinamične strukture povezovali raznolike rasistične tehnike in tehnologije ter jim omogočili njihovo funkcionalno naddoločenost v smislu sistematičnega proizvodjanja učinka »rase« oziroma »naravnih« »rasnih« hierarhij. Učinki teh tehnologij in tehnik v smislu marginalizacije in deprivilegiranja »črnske« populacije so bili hkrati instrumentalizirani s strani »belih« družbenopolitičnih elit prek različnih diskurzov v politični in širši medijski sferi kot tudi širši družbeni sferi, kot »dokaz« inherentne nesposobnosti »črncev«, s čimer je bila posledica prek vzpostavljanja, utrjevanja, perpetuiranja in diseminiranja rasističnih osmišljanj o »črncih« spremenjena v vzrok »rasne« neenakosti. To je služilo racionalizaciji izključevanja »črncev« iz svobodne družbe oziroma, bolje rečeno, njihovo hierarhično in neenakopravno vključevanje v različne družbenopolitične sfere ter institucije družbenopolitične ureditve severnih držav, ki je kontinuirano (relativno) poslabševala njihovo socioekonomsko in družbenopolitično pozicijo napram »beli« družbenopolitični skupnosti.

Emancipacija tako ni prinesla izboljšave materialnega položaja »črnski« skupnosti predvsem zaradi raznolikih rasističnih tehnologij in tehnik, prek katerih so bili na trgu dela kontinuirano diskriminirani, deprivilegirani, marginalizirani in napram »belim« delavcem disproporcionalno izkoriščani. Sistematično so bili izključevani iz opravljanja kvalificiranih poklicev in dobro plačanih delovnih mest. Tehnike in tehnologije »rasne« stratifikacije in segmentacije trga dela so »črnce« »usmerjale« tudi v specifične poklice, ki so jih pred tem opravljali predvsem gospodinjski sužnji. Predvsem so bili segregirani v poklice storitvenega sektorja (kuharji, vrtnarji, šivilje, vozniki, služabniki), v okviru katerega se je perpetuirala »naravnost« služenja »črncev« »belcem«. Hkrati se je vzpostavila segregacija bivališč, ki jo je

»bela« populacija tudi aktivno in nasilno udeležena v smislu neformalne prepovedi prodajanja »črnem« zaradi rasistične dejanskosti »avtomatičnega« nižanja vrednosti. V tem okviru so posebno vlogo igrali geti, kot prostori kontinuirane reprodukcije diskriminiranja, deprivilegiranja in marginaliziranja črnske populacije kot tudi ekonomskega izčrpavanja prek diskriminacijskih najemnin.

Hkrati so se vzpostavile tehnologije »rasne« segregacije na področju storitev prevoza bodisi javnih bodisi privatnih. Črnski« otroci so bili nadalje segregirani v okviru izobraževalnega sistema, kjer šole večinoma niso bile integrirane in so morali obiskovati inferiorno opremljene ter materialno podhranjene šole namenjene »črnem«. »Črnci« so bili zdravljeni v segregiranih bolnicah ter zaprti v segregiranih zaporih. Pri tem so bili že v tem obdobju izpostavljeni splošni kriminalizaciji črnske populacije prek represivnih zakonov, ki so kriminalizirali njihov socio-ekonmski položaj (potepuštvu), kot tudi pojava raznolikih diskurzov njihove inherentne kriminalnosti. Posledično so bili že v tem obdobju nadproporcionalno zastopani v zaporniški populaciji. Legalizirale so se raznolike oblike nasilja, ki so jih posamezniki ter skupine, pripoznani in percipirani kot člani kategorije »bele rase«, izvajali nad črnsko populacijo.

Diskriminacija, deprivilegiranje, marginalizacija, segregacija, izkoriščanje, kriminalizacija in abnormalizacija svobodne »črnske« populacije je bila v veliki meri povezana z ambivalentnim in fluidnim statusom ne polnopravnega državljanstva svobodne »črnske« populacije. »Črnci« so bili osmišljani kot nesposobni za svobodo, kot nesposobni racionalnega odločanja, kot nesposobni samostojnega delovanja, kot otročji in posledično kot popolnoma neprimerni, da bi igrali kakršnokoli politično vlogo. V kontekstih, kjer je bila volilna pravica podana »črnem«, so to omejevali »beli« državljani s fizičnim preprečevanjem dostopa do volišč, pretepanjem »črnskih« volivcev ali vzpostavljanjem kontinuirane grožnje nasilja.

V okviru reorganizacije rasističnega dispozitiva severnih držav lahko reflektiramo še dve osrednji sferi, ki sta igrali ključno vlogo pri vpisu, utrjevanju, perpetuiranju in konsolidiranju »rasnih« kategorij in hierarhij, in sicer kulturna sfera in sfera izobraževanja, ki še danes igra izjemno pomembno vlogo pri vpisu, utrjevanju in perpetuiranju »rasnih« kategorij in hierarhij.

Ti sferi sta namreč vzpostavljali in gradili na specifičnih rasističnih diskurzih ter jih popularizirali. V okviru teh sfer se je in se odvija kontinuirano vpisovanje zamejitve in pripisovanje posameznikov specifičnim kategorijam, pri čemer se tem kontinuirano pripisujejo določene lastnosti ter jih medsebojno hierarhizira. »Črnci« so bili osmišljani in reprezentirani kot (inferiorna, nerazvita, živalska, neracionalna, otroška, neodgovorna, nesamostojna, nevarna, kriminalna, nezdrava) »rasa«, ki jo mora superiorna »bela« »rasa« nadzorovati, kontrolirati in voditi ter disciplinirati in, ko je »potrebno«, kaznovati. »Črnci« so se vzpostavljali kot bodisi nevarnost zaradi inherentnega nezdravja, kriminalnosti in nenormalnosti bodisi kot breme zaradi nesposobnosti za svobodo in posledične inherentne odvisnosti od »belcev«. Ta sistematičnost in kontinuiranost ter sposobnost doseganja najširšega možnega obsega populacije je posledično rezultirala v zelo homogenih osmišljanjih in reprezentacijah »črncev« v diskurzih, ki so zagovarjali tudi diametralno nasprotne pozicije v smislu zagovora ter nasprotovanja suženjstvu. Pomen kulturne sfere za homogenizacijo negativnih percepcij »črncev« je viden v dejstvu, da je prva specifična ameriška in hkrati najbolj popularna kulturna forma *minstrel predstava* (minstrel show) temeljila na inferioriziranju »črncev«, ki so jo izvajali »beli« igralci našemljeni v »črnce«. V tem okviru so se »črnci« reprezentirali kot neracionalni, otroški, neumni, neodgovorni, brezskrbni, vraževerni in posedujoč smisel za glasbo ter hkrati preseksualizirani in promiskuitetni.

Za razliko od rasističnih dispozitivov severnih držav se je suženjstvo v okviru južnih držav ohranilo, konsolidiralo in, v kontekstu bombažne plantažne revolucije ter razmahom notranje trgovine s sužnji, nadalje razvilo. Kljub ohranitvi in nadgradnji suženjstva je razvoj južnih rasističnih dispozitivov v obdobju do državljanske vojne osrednjega pomena za razvoj nekaterih pomembnih elementov sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva. Ne glede na ohranitev suženjstva, je bil rasistični dispozitiv Juga v revolucionarni dobi podvržen destabilizaciji, v okviru katere se je institucija suženjstva v določenih predelih Juga deloma delegitimiral. Posamezni abolicionisti so uspeli deloma popularizirati svoje ideje tudi v nekaterih državah Juga. Hkrati z določeno slabšo donosnostjo nekaterih plantaž je to rezultiralo v razširjanju praks osvoboditve. Posledično se je tudi na Jugu razširila svobodna populacija »črncev« in, v nasprotju s splošnim prepričanjem, je ta predstavljala večino vse svobodne »črnske« populacije. Z razmahom bombažnih plantaž in notranje trgovine s sužnji se zopet začnejo krčiti možnosti osvoboditve in večati suženjska populacija ter ponovno omejevati pravice svobodne črnske populacije (odvzem volilne pravice), saj je konsolidirana južna sužnjelastniška elita pričela omejevati strateške možnosti »črnske« populacije tako

suženjske kot svobodne. Vzporedno so se širile pravice tudi najrevnejših slojev, kategoriziranih v »belo raso«. Uspešna transformacija suženjske ureditve, od modernizacije suženjskih plantaž, do širjenja suženjstva v najrazličnejše novo nastajajoče industrije Juga, ki se je v tem obdobju gospodarsko diverzificiral in deloma urbaniziral, je namreč spodbudila artikulacijo novih diskurzov legitimacije suženjstva. Na eni strani je transformacija uspešno spodbila abolicionistične argumente liberalnih mislecev (političnih ekonomistov), ki so suženjstvo kritizirali z vidika gospodarske neučinkovitosti, saj je demonstrirala učinkovitost suženjstva kot delovnega razmerja. Na drugi strani je sprožila razvoj novi diskurzov legitimacije suženjstva, ki so črpali iz tedanje evropske rasistične misli, razvite predvsem v okviru medicine, ki je »črnice« osmišljala kot inherentno nezmožne polnopravne participacije v družbenopolitičnih procesih in kot nezmožne skrbeti zase. »Črnici« so se v teh diskurzih pričeli osmišljati kot odvisni otroci. Hkrati so se modernizirali diskurzi o »črnicah« kot živalih in divjakih, v smislu poudarjanja njihove krvoločnosti ter nevarnosti za »belo« populacijo. Pri tem je bila »črnska« nevarnost osmišljana v treh temeljnih, še danes implicitno ali eksplicitno prisotnih v osmišljanju »črncev« prisotnih oblik, in sicer kot bodisi kolektivna nevarnost za obstoječo »naravno« »rasno« hierarhično ureditev bodisi kot grožnja za delovna mesta, ki »naravno« pripadajo »belcem«, in bodisi kot seksualna grožnja »belim« ženskam. Posledično se je suženjstvo pričelo legitimirati kot hkrati odrešitev odvisnih populacij in kot institucija, ki regulira grožnjo »črnske« populacije na sistematičen bolj ali manj nasilen način. Zaostrovanje suženjstva tekom konsolidacije suženjske ureditve je neločljivo spremljalo sistematično spodbujanje strahu splošne »bele« populacije, ki so ga izvajale elite Juga in je legitimiral različne ukrepe dodatne dehumanizacije suženjev, kot je bila prepoved njihovega izobraževanja. Hkrati ga je spremljalo utrjevanje percepcije »rasne« hierarhične ureditve in suženjstva kot odraza »naravnega« reda oziroma specifičnih »naravnih« procesov.

Tekom razvoja južnih ureditev so se te predvsem od prvih desetletij 19. stoletja pričele soočati s kontinuirano kritiko predvsem severnih abolicionistov in postopoma tudi s kritiko severnih družbenopolitičnih elit, ki so suženjstvo pričele vedno bolj percipirati kot omejevanje njihovih pravic in priložnosti, zaradi dominacije južnih sužnjelastniških elit nad zveznimi političnimi institucijami. V okviru zavračanja kritik suženjstva so bili s strani Juga artikulirani, še danes implicitno prisotni diskurzi, prek katerih se je severni sistem, utemeljen na svobodnih delovnih razmerjih, pričel kritizirati in hkrati suženjstvo vzpostavljati kot benevolenten sistem. Kljub temu, da so ti južni misleci ponudili lucidno analizo rasizma delujočega v okviru svobodnega Severa in sistematičnega izkoriščanja »črncev« in njihove revščine ter

splošne izključenosti, so na drugi strani romantizirali bistveno bolj brutalen in dehumanizacijski suženjski sistem. Svobodni »črnci« Severa tako niso mogli biti ne prodani ne kupljeni. Hkrati niso bili izpostavljeni diktatu in samovolji gospodarjev. Poleg tega jih noben ni imel pravice ločiti od njihovih družin. Nadalje so lahko politično delovali in za svoje delovanje niso bili formalno kaznovani kot na Jugu.

Zaostrovanje napetosti med južnimi in severnimi državami, izhajajoče že iz temeljne ameriške politične arhitekture, neločljivo povezane z gospodarsko transformacijo, ki je postopoma severno svobodno gospodarstvo osvobodilo odvisnosti od južnega suženjskega gospodarstva, ter z vedno večjim vplivom abolicionistov v severnem političnem prostoru in posledično v zveznih institucijah, je sredi 19. stoletja kulminiralo v zadnji temeljni destabilizaciji ameriške družbenopolitične ureditve, in sicer državljanski vojni. Analiza tako državljanske vojne kot povojne reorganizacije ameriške družbenopolitične ureditve je namreč razkrila zadnjo radikalno transformacijo ameriške ureditve in vzpostavitev ter konsolidacijo temeljnih koordinat sodobnega ameriškega rasističnega dispozitiva.

V luči percipirane kompleksnosti razlogov državljanske vojne, je ena od osrednjih ugotovitev refleksije, da je imela ta relativno enostaven razlog. Državljska vojna je bila namreč sprožena zaradi prihodnosti institucije suženjstva v okviru ameriške ureditve, ki je predstavljala na eni strani temelj južne gospodarske moči, temelj njihovih ureditev v smislu reda in kohezije južnih družb ter predvsem temelj južne moči na zvezni ravni. Na drugi strani je bila institucija suženjstva s strani severnih populacij in elit percipirana kot antinomija temelja njihovih ureditev, in sicer svobodnih delovnih razmerij, kot ovira in grožnja za napredek ameriške družbe in kot ovira za prevzem vodilne vloge v zveznih političnih institucijah. Pri tem je potrebno izpostaviti, da severne populacije nikakor niso zagovarjale »rasne« enakosti, temveč so večinoma verjele v »naravne« »rasne« hierarhije. S prevlado republikanske stranke z močnim abolicionističnim zaledjem in interesi zamejitve moči južnih sužnjelastniških elit v severnih državah ter njene prevlade z Lincolnom na čelu na zvezni ravni, se je vzpostavil kontekst, ki so ga južne elite percipirale kot nujno vodeč v odpravo suženjstva. Odcepitev in vzpostavitev Konfederacije je bila posledično neločljivo povezana s prizadevanji ohranitve suženjstva. Odcepitev in vzpostavitev Konfederacije sproži radikalno destabilizacijo ameriške ureditve, ki se sooči s propadom enotne države, enotnih nacionalističnih dispozitivov in enotne ideje nacije. Zopet se vpiše vojna v prej pacificirano družbo, pri čemer se ta vpiše in operacionalizira v novi obliki totalne vojne, ki predstavlja

pogoj možnosti in hkrati kontekst vpisa nove biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja v ameriško ureditev. Ameriška državljanska vojna namreč ni bila brutalna zgolj zaradi novih orožji, temveč zaradi revolucije na polju racionalnosti vladanja in sposobnosti ter legitimnosti državnih institucij, da to tudi operacionalizirajo. Totalna vojna je namreč slonela na temeljnih premisah biooblasti v smislu percepcije nasprotnikov kot nevarnosti, ki jo je potrebno popolnoma uničiti, da bi ameriška družba ne le preživela, temveč se razvijala in napredovala. V tem okviru so se postopoma kot legitimni vzpostavili masakri tako tuje kot lastne vojske, saj se je smrt tako sovražnika kot lastnih vojakov pričela osmišljati kot nujna za napredek nacije. Smrt in nacija sta postali neločljivo povezani in slavljenje umrlih je v ameriškem kontekstu postalo eden od osrednjih elementov ameriškega reorganiziranega nacionalističnega dispozitiva. Hkrati se je kot legitimno vzpostavilo obsežno uničenje pogojev življenja sovražne populacije segajoč od infrastrukture, industrije do bivališč. Vzporedno se je na obeh straneh neprecedenčno razširila državna administracija in posledično sposobnost državnih institucij, da regulirajo neprecedenčen razpon družbenopolitičnih procesov ter razmerij v smer optimalnega razvoja vojaških sposobnosti populacije. Državljska vojna tako predstavlja enega od ključnih korakov legitimacije razširitve državnih institucij in njihovega agresivnega interveniranja v družbo. S pričetkom vpisa in operacionalizacije nove problematizacije oziroma nove biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja v družbenopolitično ureditev Severa ter Juga, se je biooblastna dimenzija pričela artikulirati in konstituirati kot temeljni element v reorganizaciji ameriške liberalno-nacionalne države in posledično ameriškega rasističnega dispozitiva, ki se v tem procesu integrira in reorganizira.

Vpis biooblastne dimenzije v okviru državljanske vojne in kasneje v procesu reorganizacije ter konsolidacije ameriške ureditve je bil neločljivo povezan s transformacijami na polju vednosti oziroma znanosti, ki so mu predhodile, se z vpisom razvijale ter bile v okviru reorganizacije in konsolidacije ureditve intenzivirane. Razširitev polij državnega reguliranja in legitimnosti razpona in agresivnosti tega reguliranja je bila namreč pogojevana ter je hkrati pogojevala razvoj specifičnih kodificiranih in sistematiziranih (družboslovnih in naravoslovnih) vednosti ter v njihovem okviru specifičnega biooblastnega osmišljanja družbe, družbenih procesov, razmerij in hierarhij, nevarnosti ter konfliktov. V tem okviru se spremeni pojmovanje »ras«, ki se vzpostavi kot temeljno analitično orodje za razlago pomanjkljivosti tako populacij neevropskega porekla, ter kot temelj racionalizacije in legitimacije neprecedenčno agresivnih rasističnih diskurzov in tehnologij oblasti. Vzporedno se spremeni oziroma nadgradi pojmovanje nacije kot ne več zgolj temeljnega torišča identitete določene

skupnosti, temveč kot živečega organizma, kot biooblastnega fenomena, s čimer se eksplicitno preplete s transformiranim pojmovanjem »rase«. »Rasa«, ki je bila pred temi transformacijami, osmišljana kot strukturni vidik telesa, se je reartikulirala kot fenomen, ki ga določajo funkcije in procesi. Postala je fenomen, ki ga je mogoče osmišljati prek ideje razvoja ter prek novih idej normalnosti, deviance in patologije ter novega temeljnega miselnega okvira, temeljne splošne teorije biološkega in družbenopolitičnega razvoja, in sicer evolucionizma. Specifične »rasne« kategorije so se tekom 19. stoletja pričele osmišljati kot bodisi normalne bodisi bolj ali manj odstopajoče od norme normalnosti, ki jo je predstavljala že v predhodnih obdobjih vzpostavljena in konsolidirana populacija-norma in subjekt-norma ureditve. Pri tem se je specifična ne-normalnost osmišljala kot odstopanje od določenih univerzalnih razvojnih procesov tako na biološki kot družbenopolitični ravni, ki so jih kot optimalne opredeljevale, preučevale in vrednotile nove znanosti. Zgodovinsko kot inferiorne vzpostavljene »rasne« kategorije so se tako dodatno inferiorizirale prek idej primitivnosti, retardiranosti, doživljenjske otroškosti, s čimer je bila njihova polnopravna vključenost v družbenopolitične procese vzpostavljena kot nemogoča na temelju znanosti. Njihova stopnja razvoja naj bi jim onemogočala doseganja samodiscipline ter polne participacije v ameriški družbenopolitični skupnosti. Hkrati naj bi legitimirala benevolentne intervencije »razvite«, »normalne« »rase« oziroma nacije-populacije in posameznikov kot njenih pripadnikov v življenja »nenormalnih« »ras« in posameznikov.

V navezavi na spreminjajočo se razumevanje bolezni v okviru teh transformacij in v navezavi na novo »rasno« osmišljanje nacije kot biooblastnega fenomena, kot organizma podvrženega raznolikim »naravnim« procesom, vezanim na rojstvo (rodnost, stopnja reprodukcije), smrt (povprečna starost), na bolezni, ki so mu pertinentne, in sposobnostmi ter (samo) produktivnosti posameznikov ter populacije, so se intervencije vzpostavile tudi kot nujne. Kot tarče intervencije so se namreč pričele osmišljati ne le »nenormalne« populacije oziroma »nenormalne« »rase«, temveč tudi »normalne« »rase« oziroma populacije-nacije. S transformacijo osmišljanja bolezni kot skrite, »notranje« grožnje, ki vedno že ogroža »normalen« razvoj, »normalen« potek procesov oziroma »zdravje« »normalne« populacije, se je posledično legitimirala agresivna državna ter širša družbenopolitična intervencija v družbenopolitične procese in razmerja oziroma njihova agresivna normalizacija v okviru »notranje vojne« proti nenormalnosti. Intervencija se je pričela osmišljati kot nujna za zamejitev in regulacijo nevarnosti, ki je bila percipirano locirana v populacijah kategoriziranih kot »nenormalnih«, pri čemer se je zamejevanje »nenormalnih« populacij

nujno oprlo na že obstoječo rasistično hierarhično matrico oziroma na že obstoječe »rasne« kategorije in hierarhije, ki jih je dodatno nadgradila. Osmišljana primerna oblika intervencije je bila tako neločljivo povezana z determiniranim odstopanjem od normalnosti norme-subjekta in norme-populacije, pri čemer je intervencija v kategorizirano »normalne« posameznike in populacije privzela formo priporočil. Kot »nenormalni« kategorizirani posamezniki in populacije ter »rase« so bili osmišljani kot potrebni bolj rigoroznih, disciplinarnih intervencij bodisi, v kolikor so radikalno odstopali od »normalnosti«, biooblastne smrti v smislu fizične smrti in pogosteje radikalnega omejevanja njihovih življenjskih možnosti. Prav v tem kontekstu lahko identificiramo genezo državnega rasizma oziroma rasizma temelječega na sistematičnih in kontinuiranih rasističnih intervencijah neprecedenčno razširjenega državnega aparata.

Kljub pričetku vpisa biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja v ameriško družbenopolitično realnost prek državljske vojne, je bila dejanski splošen družbeni vpis, in z njo neločljivo povezana dejanska operacionalizacija te dimenzije, produkt specifičnih procesov destabilizacije in reorganizacije ameriške družbe v kontekstu njene reintegracije ter nove konsolidacije konec 19. stoletja. Šele v tem okviru se napredek, zdravje in varnost ameriške nacije-populacije konstituirajo in prepletejo kot osrednje družbenopolitične oziroma državne problematike in polja neprecedenčno agresivne ter sposobne državne intervencije. Posledično gre za kontekst, v katerem lahko lociramo genezo temeljnih koordinat sodobne ameriške ureditve in rasističnega dispozitiva. Vzpostavljanje zveznega reguliranja imigracije se je pri tem izkazalo za singularnega pomena v procesu splošnega vpisa in operacionalizacije biooblastne dimenzije liberalne racionalnosti vladanja ter v procesu integracije in nadgradnje ameriškega rasističnega dispozitiva v novo reorganizirano ter konsolidirano ameriško ureditev. To polje regulacije oziroma intervencije je namreč igralo ključno vlogo pri legitimaciji neprecedenčnega intervereniranja državnih aparatov v širša družbenopolitična razmerja. Hkrati je bilo eno od prvih polij, kjer se je razvil obsežen državni aparat, katerega namen je bilo varovanje »normalnosti« ameriške nacije-populacije in njenega zdravja, reguliranje nevarnosti ter preprečevanje vdora »bolezni« na ameriški teritorij. Glede na osrednjost regulacije migracij v predhodnih obdobjih in kontekstih vzpostavljanja rasističnih dispozitivov kot tudi osrednjost regulacije migracije v sodobnem ameriškem političnem kontekstu, v katerem še vedno predstavlja eno od temeljnih političnih problematik, je bil tako singularni pomen tega polja regulacije že izhodiščno predpostavljen.

Singularni pomen zvezne regulacije migracij je izhajal iz njene osrednje vloge v okviru strateško-političnega naslavljanja specifične destabilizacije ameriške ureditve, povezane z gospodarsko krizo in intenziviranjem izkoriščanja vseh revnejših populacij. »Rasna« solidarnost med »belimi« elitami in drugimi »belimi« skupinami je bila posledično ogrožena ter zopet so se v okviru ameriških družbenopolitičnih elit pojavili strahovi pred koalicijo med vsemi revnejšimi skupinami in destabilizacijo reda ter kohezije. V tem okviru so se načrtno kot temeljna »grožnja« »naravnemu« »rasnemu« redu in ameriški ureditvi postopoma vzpostavili »tujci« oziroma imigranti, ki so se pričeli s strani nižjih »belih« slojev osmišljati kot neprecedenčna nevarnost za njihovo dobrobit, za njihova delovna mesta. S strani dela ameriških elit, ki so pričele vedno bolj sprejemati načela evgenike (»rasnega« napredovanja in očiščenja) oziroma biooblastna načela, so se pričeli osmišljati kot biooblastna »rasna« nevarnost, kot nosilci »bolezni«, kot »nevarni« za razvoj ameriške (»bele«) »rase«. Posledično se je vzpostavila vzajemna koalicija, ki je reorganizirala »rasno« solidarnost in sprožila makropolitичne procese, katerih rezultat je bila zvezna regulacija migracije. V njenem okviru so se namreč razvile prve državne institucije, ki so bile sposobne sistematične in kontinuirane intervencije ter katerih delovanje je bilo vzpostavljeno kot legitimno in ključnega pomena za ohranitev »zdravja« ter »normalnosti« ameriške nacije-populacije. Kljub temu, da je bilo zamejevanje in regulacija imigracije fokusirana sprva le na kitajske imigrante, se je razširila tudi na druge populacije migrantov, pri čemer je bila njihova kategorizacija kot tudi kategorizacija Kitajcev kot »nevarnosti«, kot bio-družbene grožnje utemeljena ter je črpala iz obstoječe konsolidirane rasistične hierarhične matrice ameriškega rasističnega dispozitiva. Inferiorizacija Kitajcev je tako potekala v navezavi na diskurze, ki so se tekom razvoja ameriškega rasističnega dispozitiva vezali na »črnsko« »rasno« kategorijo. Posledično se je ameriški rasistični dispozitiv integriral v temelje državnih institucij in njihovo delovanje v okviru nove reorganizacije in konsolidacije ameriške družbenopolitične ureditve ter splošne legitimacije državnih institucij v družbenopolitične procese in razmerja.

Z dejansko operacionalizacijo biooblastne dimenzije je bilo neločljivo povezana tudi transformacija rasističnega dispozitiva južnih držav v smer formalizirane (fizične) »rasne« segregacije oziroma t.i. Jim Crow ureditve, v okviru katere se je novo organizirani rasistični dispozitiv južnih držav konsolidiral z vzajemno konsolidacijo nove južne ureditve in njeno polno integracijo v ameriško družbenopolitično ureditev. Formalno uvedbo segregacije namreč omogočijo zvezne oblasti, s čimer v očeh južnih populacij prvič v povojnem obdobju pridobijo polno legitimnost v smislu skrbnikov za »rasno čistost« in »varnost« »pravih«

populacij ter varuhov pred »rasnimi« nevarnostmi. Proces reorganizacije in konsolidacije južnega rasističnega dispozitiva po državljanski vojni je z vidika razumevanja sodobnega rasističnega dispozitiva in še vedno prisotnih določenih specifik med južnimi ter severnimi državami ključen zaradi geneze še danes prisotnih rasističnih diskurzov oziroma idej, kot zaradi neprecedenčne destabilizacije in nelinearnosti njegove reorganizacije. S porazom v državljanski vojni so bile namreč južne sužnjelastniške elite in širša »bela« populacija soočene z odpravo temelja svoje ureditve, družbene kohezije in hierarhij ter temelja svojega gospodarstva. Soočene so bile z zvezno intervencijo v obliki okupacije, katere osrednji namen je bila odprava suženjstva in reintegracija južnih držav v Zvezo. V tem okviru odprave suženjstva in z njim povezanih rasističnih oblastih tehnologij ter vpeljave formalne enakosti »ras« ter formalnih enakih političnih pravic moških »črncev« so se namreč vzpostavili neprecedenčni pogoji za radikalno transformacijo ureditve v smer radikalnega izničenja neenakosti. Neobstoj niza raznolikih rasističnih neformalnih praks, ki so se v severnih rasističnih dispozitivih razvile skozi daljše obdobje prilagajanja rasističnega dispozitiva odpravi suženjstva, je omogočil neprecedenčno izhodiščno vključevanje »črnske« populacije v družbenopolitične procese Juga in v tem okviru so bili izvoljeni prvi (sic!) »črnski« predstavniki v zvezne politične institucije. Hkrati je ta situacija sprožila postopoma vedno bolj sistematiziran upor novo zamejujočih se »belih« južnih elit, ki so posledično razvile raznolike nasilne prakse, prek katerih so terorizirali svobodno »črnsko« populacijo. Vzporedno so te elite reorganizirale gospodarstva v smer ponovnega vpisa »rasnega« privilegiranja, deprivilegiranja, marginalizacije in izkoriščanja ter posledično v smer reorganizacije materialne odvisnosti »črnskih« populacij od »belih« elit. Nadalje so artikulirale in tudi med širšo severno populacijo diseminirale diskurze, ki so »črnec« in predvsem »črnske« politike vzpostavile kot »rasno« neprimerne za vodenje držav, pri čemer so predvsem iznašle in/ali napihnile zgodbe o sistematični korupciji državnih oblasti, v katerih so participirali »črnci«. Poleg tega so sistematično pričele zamejevati pridobljene formalne pravice »črnske« populacije in predvsem njihovo volilno pravico. Postopoma so prek sprva nasilnih praks in kasneje specifičnih procedur popolnoma zamejile politično participacijo »črncev« in jim onemogočile kakršenkoli možnost spreminjanja ureditve na makro ravni. Nadalje so postopoma vzpostavile fizično segregacijo vsakdanjega življenja kot inherentno neenakih percipiranih »ras« ter že pred uvedbo formalne segregacije vzpostavile sistematično in kontinuirano izvajanje niz segregacijskih rasističnih praks, v okviru katerih so bili pripadniki »bele« rase kontinuirano privilegirani v smislu boljše infrastrukture, boljših sedežev, boljših prostorov, boljših lokalov, boljših služb, šol, kulturnih institucij. Posledično so južni rasistični

dispozitivi prevzeli določene prakse severnih, ki so jih nadgradili, nadalje sistematizirali, radikalizirali in končno formalizirali. Tako so podobno kot rasistični dispozitivi Severa splošno kriminalizirali »črnsko« populacijo, a so hkrati to kriminalizacijo nadgradili. Na eni strani se je v okviru južnih ureditev razvil sistem zaporniškega suženjstva, ki je bil ključen v izgradnji povojne južne industrije. Na drugi strani so »črnice« vzpostavili kot vedno že prisotno nevarnost za »belo« populacijo, ki je grozila s subverzijo naravnih »rasnih« hierarhij in predstavljala specifično nevarnost »belim« ženskam. »Črnici« se v tem okviru namreč prvič vzpostavijo kot legitimne tarče preventivnega nasilja, pri čemer se je vsakršna najmanjša transgresija percipiranega »bontona« »naravne« »rasne« hierarhije in primerne »rasnega« obnašanja »črnicev« pričela percipirati in osmišljati kot neposredna nevarnost, ki zahteva radikalen nasilen odgovor. To je bila izhodiščna logika linčanja, a hkrati je ta logika v sodobnem ameriškem kontekstu še vedno vseprisotna v obliki preventivnega ubijanja »črnicev«, ki držijo telefon, ki so glasni, ki se pritožujejo, ki vozijo prehitro, ki niso prijazni s pripadniki »bele« »rasne« kategorije.

Kljub obsežnosti pričujoče genealoške analize ameriškega rasizma in identifikaciji ter refleksiji zgodovinskega vzpostavljanja in konsolidacije osrednjih temeljnih koordinat ameriškega rasističnega rasizma, njegove vloge v konstituciji, konsolidaciji ter transformaciji ameriške ureditve ter njenem delovanju kot nekaterih osrednjih historičnih elementov rasističnega dispozitiva njihovega vzajemnega delovanja ter transformacije in/ali odprave, ta analiza nikakor ni izčrpna. V luči zgoraj opredeljenih temeljnih uvidov namreč sproža številna nova raziskovalna vprašanja in predpostavlja številna nova polja preučevanja, številne nove fokuse preučevanja zgodovinskega vzpostavljanja tako ameriškega rasizma, kot tudi rasizmov prisotnih v drugih družbenopolitičnih kontekstih. Na eni strani tako sproža vprašanje povezanosti, prepletenosti, sokonstitutivnosti in vzajemnega delovanja rasističnih dispozitivov ter drugih modernih temeljnih dispozitivov, ki bi jih lahko označili kot dispozitive homogenizacije, diferenciacije, privilegiranja, diskriminacije, izkoriščanja in hierarhična vključevanja, med katere lahko umeščamo seksistično-patriarhalne dispozitive in slojne dispozitive. Na več mestih analize smo namreč naleteli na prepletenost teh dispozitivov in hkrati na njihovo vzajemno genezo v okviru procesov moderne družbenopolitične ureditve. Glede na ugotovljeno sokonstitutivnost rasističnih dispozitivov lahko predvidevamo tudi sokonstitutivnost teh dispozitivov za moderno družbenopolitično ureditev, kot tudi njihovo prepletenost z nacionalističnim dispozitivom, ki se je v ameriškem kontekstu izkazal kot neločljivo povezan z rasističnim dispozitivom. To predpostavlja določeno nujnost hkratnega

fokusa na multipla historična prepletanja tako rasističnih diskurzov kot praks z diskurzi in praksami seksistično-patriarhalnih dispozitivov ter slojnih dispozitivov. Poleg vprašanja prepletenosti se je v luči uvidov, ki smo jih pridobili prek vedno že prisotne historične primerjave med istim družbenopolitičnim kontekstom v teku genealoške analize, kot v luči plodnosti metodološke predpostavke o multiplih porekljih in neavtarkičnosti ameriškega rasističnega dispozitiva, pojavilo vprašanje njegovega razmerja do drugih angleških kolonialnih rasističnih dispozitivov, tako na področju Amerike (kanadski, karibski), na področju Azije (avstralski in novozelandski) ter na področju Afrike (britanske afriške kolonije) kot njihovega medsebojnega vpliva. Poleg tega obstoječa analiza sproža dodatna vprašanja, vezana na vlogo posameznih vednostnih polij v procesu vzpostavljanja, konsolidacije in transformacije rasističnih dispozitivov. Tako sproža vprašanje transformacije in kontinuiranega pomena teoloških osmišljanj (npr. tri temeljne hamitske »rase«) za rasistične in specifično ameriški rasistični dispozitiv. Hkrati sproža vprašanje celovitejše analize in refleksije vloge, ki jo je v procesih vzpostavljanja, konsolidacije in transformacije igrala medicina kot tudi druge naravoslovne znanosti, predvsem njihova ambivalentna vloga v procesih legitimacije tako rasističnih praks in diskurzov kot v procesih njihove delegitimacije. Pričujoča analiza tako sproža vprašanja, vezana na genealogijo posameznih elementov ameriškega rasističnega dispozitiva, kot potencialno tudi genealogijo posameznih elementov drugih rasističnih dispozitivov, med katerimi kot potencialno plodovito razkriva predvsem vprašanja vezana na primer na rasistične arhitekturne in urbanistične forme, ki so in delujejo vzajemno z drugimi elementi rasističnega dispozitiva.

Na drugi strani analiza sproža tudi raziskovalna vprašanja, ki niso relevantna zgolj za znanstveno polje preučevanja rasizmov, njihovega zgodovinskega vzpostavljanja, kot specifično zgodovinskega vzpostavljanja in delovanja ameriškega rasističnega dispozitiva, temveč, glede na svoje uvide, sproža tudi vprašanja vezana na antirasistično kritiko ameriške ureditve in na potencialno (ne)učinkovitost antirasističnih praks. V tem okviru se je kot plodna izkazala ne le obsežna genealogija ameriškega rasističnega dispozitiva in razkritje njegove sokonstitutivne vloge v procesih vzpostavljanja in konsolidacije ameriške ureditve, zamejevanja ameriške nacije ter delovanja ameriške liberalno-nacionalne države in njenih institucij, ki predpostavlja vedno že neradikalno naravo ameriških politik proti »rasni« diskriminaciji oziroma njihovo vlogo kot reorganizatorja ter relegitimatorja obstoječih družbenopolitičnih razmerij, hierarhij in »rasne« rasistične organizacije ter delovanj ameriške ureditve. Hkrati tekom genealoške raziskave razkrito dejstvo kontinuiranega upora

diskriminirane, marginalizirane, izkoriščane ter izključevane populacije »črncev« zamejenih kot kategorija antinorma ameriške ureditve, ter njihovih specifičnih uspehov v smislu korenite transformacije, a ne odprave rasističnega dispozitiva, predpostavlja določen nefatalizem oziroma omejen optimizem glede možnosti antirasističnega upora in boja za radikalno reorganizacijo družbenopolitične ureditve. Ne glede na omejenost uspeha namreč historične prakse tako individualnega kot kolektivnega upora predstavljajo ne le izjemno relevantno polje nadaljnjega znanstvenega preučevanja, temveč potencialni navdih za antirasistična prizadevanja in njihovo obliko ter izhodišče za analizo potencialno učinkovitih in uspešnih antirasističnih politik ter praks za transformacijo ameriškega in drugih rasističnih dispozitivov. Analiza upornih praks tekom vzpostavljanja in konsolidacije ameriškega rasističnega okvira nam je namreč razkrila na eni strani določeno izhodiščno omejenost upornih praks, v okviru katerih so participirali zgolj sužnji in/ali svobodna »črnska« populacija. Zgodovinsko so namreč te prakse v veliki meri privzele dve logiki, ki sta še danes prisotni v delovanju »črnske« populacije. To sta logika poskusa sicer neenakopravne integracije v ameriško rasistično ureditev ter logika izhodiščne nezmožnosti integracije v ureditev, v katerih kategorija »črncev« predstavlja antinormo ureditve. Pri tem so prakse upora v okviru te logike privzele tako nasilne oblike kolektivnih in tudi individualnih neposrednih fizičnih napadov na ureditev ali nenasilne oblike predvsem individualnega eksplicitnega zoperstavljanja normalizaciji-rasializaciji (npr. nošenje razkošnih oblek, slavljenje bohemstva). Zgolj praske v okviru druge logike in zgolj njihove kolektivne nasilne oblike so sprožile dejanske reorganizacije dispozitiva in širše ureditve, pri čemer so bile te izključno v smer zaostrovanja ameriškega rasističnega dispozitiva. Na drugi strani nam je analiza transformacij ameriškega rasističnega dispozitiva v smer omilitve rasističnega dispozitiva, kot je bila odprava suženjstva in formalne neenakopravnosti državljanov (moškega spola), razkrila nujnost širše koalicije družbenopolitičnih skupin segajoč onkraj posamezne »rasne« kategorije za te vrste transformacijo, ki ni destabilizirala temeljne rasistične hierarhične matrice ameriškega rasističnega dispozitiva. Hkrati nam je analiza upornih praks skupin kategoriziranih v hierarhično inferiorne ameriške »rasne« kategorije, a hkrati kategorije, ki niso predstavljale antinormo ureditve, razkrila njihovo usmerjenost k integraciji v obstoječo rasistično ureditev in hkrati utemeljenost na prevzemanju rasističnih praks ter diskurzov ameriškega rasističnega dispozitiva, s katerimi so se poskušali oddaljiti od »črncev« kot antinorme ureditve na način participiranja v njihovi inferiorizaciji, diskriminaciji in marginaliziranju. Ta uvid je namreč ključen z vidika sodobnega konteksta in razumevanja možnosti antirasističnih praks. Glede na historično delovanje ureditve in njene vzpostavljene

mehanizme »rasnega« hierarhiziranja, privilegiranja, izkoriščanja, marginaliziranja in hierarhičnega vključevanja, namreč koalicija med raznolikimi bolj ali manj marginaliziranimi in diskriminiranimi skupinami ni historično neizogibna, temveč je lahko le rezultat načrtne izgradnje, v okviru katere bi se sistematično razgradili mehanizmi, ki te populacije vzpostavljajo kot tekmice in kot agense lastne ter tuje rasistične diskriminacije, marginalizacije in izkoriščanja.

V navezavi na uvide genealoške analize kot specifično refleksije upornih praks se nam z vidika prihodnjih antirasističnih politik kot osrednje postavlja vprašanje tako možnosti kot oblike uspešnega načina radikalne reorganizacije ameriške ureditve v smer dejansko postrasistične družbe. Kljub določenemu zmernemu optimizmu nas namreč uvidi napeljujejo k zaključku, da ta transformacija ne bo mogoča, v kolikor se radikalno ne transformirajo tako osrednji temelji ameriške ureditve, odpravijo osrednji elementi rasističnega dispozitiva ter radikalno redistribuirajo bogastvo in reorganizirajo trg dela, sfera formalne politike in širši družbeni diskurzi. V tem pogledu so sicer ideje o reparacijah »črncem« za bogastvo, ki so ga na račun njihovih suženjskih prednikov pridobili »belci«, premislek v pravo smer, a hkrati v luči ureditve, utemeljene na kontinuiranem rasističnem omejevanju življenjskih možnosti »črnske« populacije, nezadostne.

LITERATURA

- Adams, Christine, Jack Richard Censer, and Lisa Jane Graham. 1997. *Visions and revisions of eighteenth-century France*. University Park: Pennsylvania State University Press.
- Adorno, Theodor W., Else Frenkel-Brunswik, Daniel J. Levinson, and R. Nevitt Sanford. 1950. *The authoritarian personality*. Oxford: Harpers.
- Agnew, John. 1999. "Mapping Political Power Beyond State Boundaries: Territory, Identity, and Movement in World Politics." *Millennium* 28 (3):499–521.
- Alatout, Samer. 2006. "Towards a bio-territorial conception of power: Territory, population, and environmental narratives in Palestine and Israel." *Political geography*. 25 (6):601.
- Alcoff, Linda Martín. 1999. "Towards a phenomenology of racial embodiment." *Radical Philosophy* 95: 15–26.
- Alcoff, Linda Martín. 2001. "Objectivity and Its Politics." *New Literary History* 32 (4):835–848.
- Alexseev, Mikhail A. 2006. *Immigration phobia and the security dilemma: Russia, Europe, and the United States*. New York: Cambridge University Press.
- Allen, Theodore. 2012. *The invention of the white race*. London: Verso.
- Allen, Thomas B. 2010. *Tories: fighting for the king in America's first civil war*. New York: Harper.
- Allport, Gordon W. 1958. *The Nature of Prejudice*. New York: Doubleday Anchor Books.
- Anderson, Benedict. 1991. *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London; New York: Verso.
- Anderson, Eric, and Alfred A Moss. 1991. *The facts of reconstruction: Essays in honor of John Hope Franklin*: LSU Press.
- Anidjar, Gil 2011. "Blood." *Political concepts – a critical lexicon* 1 (1).
- Appiah, Anthony. 1985. "The uncompleted argument: Du Bois and the illusion of race." *Critical inquiry* 12 (1):21–37.
- Arce, Alberto, and Norman Long. 2000. *Anthropology, development, and modernities: exploring discourses, counter-tendencies, and violence*. New York: Routledge.
- Arendt, Hannah. 1944. "Race-Thinking before Racism." *The Review of Politics* 6 (1):36–73.
- Armitage, David, and M. J. Braddick. 2009. *The British Atlantic world, 1500–1800*. New York: Palgrave Macmillan.
- Armitage, David. 2004. "John Locke, Carolina, and the two treatises of government." *Political Theory* 32 (5):602–627.

- ASNE. 2014. *Census on minority percentages at participating newspapers*. Dostopno prek: <http://asne.org/Files/census/2014%20Summary%20Report%20for%20each%20NP.pdf> (27. januar 2015).
- Ayers, Edward L. 1992. *The promise of the New South: Life after reconstruction*: Oxford University Press.
- Babbitt, Susan E., and Sue Campbell. 1999. *Racism and philosophy*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Bailey, Ronald. 1994. "The Other Side of Slavery: Black Labor, Cotton, and Textile Industrialization in Great Britain and the United States." *Agricultural History*:35–50.
- Balibar, Etienne, and Immanuel Maurice Wallerstein. 1991. *Race, nation, class: ambiguous identities*. London; New York: Verso.
- Balibar, Étienne. 2004. *Strah pred množicami: politika in filozofija pred Marxom in po njem*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Banton, Michael. 1987. "The Classification of Races in Europe and North America: 1700–1850." *International Social Science Journal* 39 (1):45–60.
- Baptist, Edward E. 2014. *The Half Has Never Been Told: Slavery and the Making of American Capitalism*. New York: Basic Books.
- Barnes, L Diane, Brian Schoen, and Frank Towers. 2011. *The Old South's modern worlds: slavery, region, and nation in the age of progress*. Oxford: Oxford University Press.
- Barrera, Mario. 1979. *Race and class in the Southwest: a theory of racial inequality*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Bartley, Numan V. 1982. "In Search of the New South: Southern Politics after Reconstruction." *Reviews in American History*:150–163.
- Baum, Bruce David. 2006. *The rise and fall of the Caucasian race: a political history of racial identity*. New York: New York University Press.
- Beard, Derrick Joshua, and James A Findlay. 2000. "Drapetomania—A Disease Called Freedom." *Florida, Broward Public Library Foundation*.
- Benedict, Ruth. *Race: science and politics*. Viking Press 1940/1943.
- Bennett, Lerone. 1999. *Forced into glory: Abraham Lincoln's white dream*: Johnson Publishing Company (IL).
- Berkhofer, Robert F. 2011. *The white man's Indian: Images of the American Indian from Columbus to the present*. New York: Random House LLC.

- Berlin, Ira, and Herbert G Gutman. 1983. "Natives and Immigrants, Free Men and Slaves: Urban Workingmen in the Antebellum American South." *The American Historical Review*:1175–1200.
- Berlin, Ira. 1992. *Slaves without masters : the free Negro in the antebellum South*. New York: New Press.
- 1998. *Many thousands gone : the first two centuries of slavery in North America*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- 2010. *The making of African America: The four great migrations*. London: Penguin.
- Berrey, Stephen A. 2009. "Resistance Begins at Home: The Black Family and Lessons in Survival and Subversion in Jim Crow Mississippi." *Black Women, Gender & Families* 3 (1):65–90.
- Bevir, Mark. 1994. "Objectivity in History." *History and Theory* 33 (3):328–344.
- Bindman, David. 2002. *Ape to Apollo: aesthetics and the idea of race in the eighteenth century*. London: Reaktion Books.
- Blackburn, Robin. 1997. *The making of New World slavery: from the Baroque to the Modern, 1492–1800*. New York: Verso.
- 2011. *The American crucible: slavery, emancipation and human rights*. London: Verso.
- Blackmon, Douglas A. 2008. *Slavery by another name: the re–enslavement of Black Americans from the Civil War to World War II*. New York: Doubleday.
- Bloch, Ruth H. 1987. "The gendered meanings of virtue in revolutionary America." *Signs*:37–58.
- Bodin, Jean. 1576–1586. *Six Books of the Commonwealth*. Dostopno prek: <http://www.constitution.org/bodin/bodin.txt> (27. januar 2015).
- Bonilla–Silva, Eduardo. 1997. "Rethinking Racism: Toward a Structural Interpretation." *American Sociological Review* 62 (3):465–480.
- 2010. *Racism Without Racists: Color–blind Racism and the Persistence of Racial Inequality in the United States;[new Chapter on the Obama Phenomenon]*: Rowman & Littlefield.
- Bordelon, Suzanne. 2011. "Freedwomen and the Freedmen's Bureau: Race, Gender, and Public Policy in the Age of Emancipation." *Journal of American History* no. 98 (3):839–840.
- Boucher, David, and P. J. Kelly. 1994. *The social contract from Hobbes to Rawls*. New York: Routledge.

- Boyd, Julian P. 1950. *The Papers of Thomas Jefferson*. Vol. 1, 1760–1776. Princeton: Princeton University Press.
- Brace, C Loring. 2005. "Race" is a four-letter word: the genesis of the concept. Oxford University Press.
- Bracey, Glenn E. 2014. "Toward a Critical Race Theory of State." *Critical Sociology*:0896920513504600.
- Bracken, H.M. 1978. "Philosophy and racism." *Philosophia* no. 8 (2):241–260.
- Braddick, M. J. 2000. *State formation in early modern England, c. 1550–1700*. Cambridge Cambridge University Press.
- Brady, Lisa M. 2005. "The Wilderness of War: Nature and Stragety in the American Civil War." *Environmental History*:421–447.
- Bratlinger, Patrick 1995a. "Dying races': rationalizing genocide in the nineteenth century." In *The decolonization of the imagination: culture, knowledge and power*, edited by Jan Nederveen Pieterse and Bhikhu Parekh. London: Zed Books.
- Brickner, Paul, and Meghan Hanson. 2003. "American Dreamers: Racial Prejudices and Discrimination as Seen through the History of American Immigration Law, The." *Thomas Jefferson Law Review* 26 (2):203–237.
- Bröckling, Ulrich, Susanne Krasmann, and Thomas Lemke. 2011. *Governmentality current issues and future challenges*. New York: Routledge.
- Brown, Christopher L. 2009. "The Politics of Slavery." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. New York: Palgrave Macmillan.
- Brown, Kathleen M. 1996. *Good wives, nasty wenches, and anxious patriarchs: gender, race, and power in colonial Virginia*. Chapel Hill: the University of North Carolina Press.
- Brown, Thomas. 1672. *Enquiries into Very many Received Tenets, and commonly Presumed Truths*. Dostopno prek: <http://penelope.uchicago.edu/pseudodoxia/pseudodoxia.shtml> (27. januar 2015).
- Brundage, William Fitzhugh. 1997. *Under sentence of death: Lynching in the South*: UNC Press Books.
- Brunsmann, Denver, and David J Silverman. 2014. *The American Revolution Reader*: Routledge.
- Buck–Morss, Susan. 2000. "Hegel and Haiti." *Critical inquiry*. 26 (4):821.
- Burchell, D. 1995. "The attributes of citizens: virtue, manners and the activity of citizenship." *Economy and society* 24 (4):540.

- Burchell, G. 1993. "Liberal government and techniques of the self." *Economy and society* 22 (3):267.
- Burns, Kathryn. 2008. "Unfixing Race." In *Rereading the Black Legend: The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires*, edited by M.R. Greer, W.D. Mignolo and M. Quilligan. Chicago: The University of Chicago Press.
- Burstein, Andrew. 2006. *Jefferson's secrets: Death and desire at Monticello*. New York: Basic Books.
- Button, James W. 1989. *Blacks and social change: impact of the civil rights movement in southern communities*. Princeton: Princeton University Press.
- Byrd, W Michael. 1990. "Race, biology, and health care: reassessing a relationship." *Journal of health care for the poor and underserved* 1 (3):278–296.
- Calavita, Kitty. 2007. "Immigration Law, Race, and Identity." *The Annual Review of Law and Social Science* 3 (1):1–20.
- Calhoun, John C. 1963. "Speech on the Reception of Abolition Petitions." *McKittrick, ed. Slavery Defended*.
- Callaway, Helen 1993. "Purity and Exotica in Legitimizing the Empire: Cultural Construction of Gender, Sexuality and Race." In *Legitimacy and the state in twentieth-century Africa: essays in honour of A.H.M. Kirk-Greene*, edited by T. O. Ranger and Olufemi Vaughan, 31–61. Hampshire: Macmillan.
- Camden, William. 1586. *Britannia*. Dostopno prek: <https://ebooks.adelaide.edu.au/c/camden/william/britannia-gibson-1722/> (27. januar 2015).
- Carter, B., M. Green, and R. Halpern. 1996. "Immigration policy and the racialization of migrant labour: the construction of national identities in the USA and Britain." *Ethnic and racial studies*. 19 (1):135–157.
- Chaplin, Joyce E. 2009. "Race." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. New York: Palgrave Macmillan.
- Chow, Rey. 1998. "The postcolonial difference: lessons in cultural legitimation." *Postcolonial Studies: culture, politics, economy* 1 (2):161–169.
- Churchill, Awnsham. 1732. *A Collection of Voyages and Travels*. Dostopno prek: https://archive.org/details/cihm_33302 (27. januar 2015).
- Clifford, Michael. 2001. *Political genealogy after Foucault: savage identities*. New York: Routledge.

- Cohen, W.B. 1980. *The French encounter with Africans: white response to Blacks, 1530–1880*. Bloomington: Indiana University Press.
- Cole, Stephanie. 2012. "Amrita Chakrabarti Myers. Forging Freedom: Black Women and the Pursuit of Liberty in Antebellum Charleston." *The American Historical Review* 117 (4):1218–1218.
- Collective, CCCS. 1982. "The Empire Strikes Back." *London: Hutchinson*.
- Collier, Stephen J. 2009. "Topologies of Power." *Theory, Culture & Society* 26 (6):78–108.
- Collins, Patricia Hill. 1999. *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment*: Routledge.
- Collins, Roger, and Anthony Goodman. 2002. *Medieval Spain*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Cook, Noble David. 1998. *Born to die: disease and New World conquest, 1492–1650*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.
- Corbett, Bob. 1995. *The Tale of Bartolome de las Casas*. Dostopno prek: <http://www.hartford-hwp.com/archives/43/025.html> (27. januar 2015).
- Cox, Oliver C. 1959. *Caste, class, & race; a study in social dynamics*. New York: Monthly Review Press.
- Criado, Buenaventura Delgado. 1994. "Historia de la Educación en España y América." In <http://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=10131>.
- Curtin, Philip D. 1964. *The image of Africa; British ideas and action, 1780–1850*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Dattel, Gene. 2009. *Cotton and Race in the Making of America: the human costs of economic power*: Government Institutes.
- Davis, David Brion. 2014. *The Problem of Slavery in the Age of Emancipation*. New York: Random House
- De Genova, Nicholas, and Ana Y. Ramos–Zayas. 2003. "Latino Rehearsals: Racialization and the Politics of Citizenship between Mexicans and Puerto Ricans in Chicago." *Journal of Latin American Anthropology* 8 (2):18–57.
- Deklaracija neodvisnosti – Declaration of Independence. 1776. Dostopno prek: http://www.archives.gov/exhibits/charters/declaration_transcript.html (27. januar 2015).
- De Las Casas, Bartolome. 1552/2007. *A Brief Account of the Destruction of the Indies*: Echo Library.

- 1561/1971. *History of the Indies*. Vol. 1540: Harper Collins Publishers.
- Deal, J.D. 1993. *Race and class in colonial Virginia: Indians, Englishmen, and Africans on the Eastern Shore during the seventeenth century*. New York: Garland.
- Dean, Mitchell. 2010. *Governmentality: power and rule in modern society*. London: Sage.
- Delbourgo, James. 2008. *Science and empire in the Atlantic world*. London: Routledge.
- 2009. "Science." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. New York: Palgrave Macmillan.
- Deyle, Steven. 2005. *Carry Me Back: The Domestic Slave Trade in American Life*: Oxford University Press.
- Dillon, Michael, and Andrew W. Neal. 2008. *Foucault on politics, security and war*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Doane, Ashley W, and Eduardo Bonilla–Silva. 2013. *White out: The continuing significance of racism*. London: Routledge.
- Doty, Roxanne Lynn. 1996. *Imperial encounters : the politics of representation in North–South relations*. Minneapolis: University press of Minnesota
- Douglass, Frederick, and Harriet Jacobs. 1845/2007. *Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave & Incidents in the Life of a Slave Girl*: Random House Digital, Inc.
- Dow, Mark. 2004. *American gulag : inside U.S. immigration prisons*. Berkeley: University of California Press.
- Dowbiggin, Ian Robert. 1997. *Keeping America sane: psychiatry and eugenics in the United States and Canada, 1880–1940*. Ithaca: Cornell University Press.
- Drescher, S. 1987. *Capitalism and antislavery: British mobilization in comparative perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Dreyfus, Hubert L., and Paul Rabinow. 1983. *Michel Foucault, beyond structuralism and hermeneutics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Drinnon, Richard. 1997. *Facing west: The metaphysics of Indian–hating and empire–building*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Dussel, Enrique. 1993. "Eurocentrism and Modernity (Introduction to the Frankfurt Lectures)." *Boundary 2* 20 (3):65–76.
- Edwards, John. 1996. *Religion and society in Spain, c. 1492*. Aldershot: Variorum.
- Elden, Stuart. 2002. "The War of Races and the Constitution of the State: Foucault's «Il faut défendre la société» and the Politics of Calculation." *Boundary 2* 29 (1):125–151.

- 2007. "Governmentality, calculation, territory." *Environment and planning. D, Society & space*. 25 (3):562–580.
- 2010. "Land, terrain, territory." *Progress in Human Geography* 34 (6):799–817.
- Elliott, John Huxtable. 2006. *Empires of the Atlantic world: Britain and Spain in America, 1492–1830*. New Haven: Yale University Press.
- Equiano, Olaudah. 1788. *The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano*. Dostopno prek: <http://www.gutenberg.org/files/15399/15399-h/15399-h.htm> (27. januar 2015).
- Eze, Emmanuel Chukwudi. 1997. *Postcolonial African philosophy: a critical reader*. Cambridge: Blackwell.
- Fahs, Alice. 2003. *The Imagined Civil War: Popular Literature of the North & South, 1861–1865*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Fanon, Frantz. 1952/2008. *Black skin, white masks*. New York: Grove press.
- Farrow, Anne, Joel Lang, and Jenifer Frank. 2006. *Complicity: How the North promoted, prolonged, and profited from slavery*. New York: Random House LLC.
- Faubion, James D. 2000. "Introduction." In *The essential works of Michel Foucault, 1954–1984. Vol. 2, Aesthetics*, edited by James D. Faubion. London: Penguin.
- Feagin, Joe R. 2001. *Racist America: roots, current realities, and future reparations*. New York: Routledge.
- 2010. *The White Racial Frame Centuries of Racial Framing and Counter–Framing*. New York: Routledge.
- 2012. *White party, White government: race, class, and U.S. politics*. New York: Routledge.
- Federici, Silvia. 2004. *Caliban and the witch*. New York: Autonomedia.
- Ferguson, Ann. 2006. "Silvia Federici Caliban and the Witch: Women, the Body and Primitive Accumulation." *Wagadu* 3.
- Fields, Barbara J. 1990. "Slavery, race and ideology in the United States of America." *New Left Review* 181 (1990): 95–118.
- 2001. "Origins of the New South" and the Negro Question." *Journal of Southern History*: 811–826.
- Finkelman, Paul. 2014. *Slavery and the Founders: Race and Liberty in the Age of Jefferson*. New York: ME Sharpe.
- Fleming, Thomas J, and Benjamin Franklin. 1972. *Benjamin Franklin: A biography in his own words*. New York: Newsweek.

- Fogel, Robert William. 2000. *The fourth great awakening and the future of egalitarianism*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Foner, Eric. 1974. "The causes of the American Civil War: Recent interpretations and new directions." *Civil War History* 20 (3):197–214.
- 1988. *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863–1877. The New American Nation Series*. Vol. 9: New York: Harper & Row.
- 2009. "If Lincoln hadn't died ..." *American Heritage* 58 (6):47–47.
- Foner, Laura. 1970. "The Free People of Color in Louisiana and St. Domingue A Comparative Portrait of Two Three–Caste Slave Societies." *Journal of Social History* 3 (4):406–430.
- Foucault, Michel, Martin Luther H. Gutman Huck Hutton Patrick H. 1988. *Technologies of the self: a seminar with Michel Foucault*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Foucault, Michel, and Colin Gordon. 1980. *Power/knowledge: selected interviews and other writings, 1972–1977*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, Michel, and Sylvère Lotringer. 1996. *Foucault live: (interviews, 1961–1984)*. New York: Semiotext(e).
- Foucault, Michel. 1971a. *The order of things: an archaeology of the human sciences*. New York: Pantheon Books.
- 1971b. "Orders of discourse." *Social Science Information* 10 (2):7–30.
- 1973–74/2006. *Psychiatric power: lectures at the Collège de France, 1973–74*. Basingstoke: Macmillan.
- 1974–1975/2003a. *Abnormal: lectures at the Collège de France, 1974–1975*. New York: Picador.
- 1975/1977. *Discipline and punish: the birth of the prison*. New York: Pantheon Books.
- 1975–76/2003b. *Society must be defended: Lectures at The Collège de France 1975–76*. London: Penguin.
- 1976. The mesh of power. The Federal University of Bahia.
- 1976/1978. *The history of sexuality*. New York: Pantheon Books.
- 1977–1978/2009. *Security, Territory, and Population: lectures at the Collège de France 1977–1978*. New York: Picador USA.
- *The birth of biopolitics : lectures at the Collège de France, 1978–79*. New York: Palgrave Macmillan.
- 1980. *Power/knowledge: selected interviews and other writings, 1972–1977*. New York: Pantheon Books.

- 1986. "Heterotopias." *Diacritics* 16 (1):22–27.
- *The use of pleasure: Volume 2 of the history of sexuality*. New York: Vintage Books.
- *The care of the self*. New York: Vintage Books.
- *Vednost – oblast – subjekt*. Ljubljana: Krt.
- 2000a. *Ethics: subjectivity and truth: the essential works of Michael Foucault, 1954–1984. Vol. 1*. London: Penguin.
- 2000b. *The essential works of Michel Foucault, 1954–1984. Vol. 2, Aesthetics*. London: Penguin.
- 2001a. *The essential works of Michel Foucault. Vol. 3 Power*. London: Allen Lane.
- 2001b. *Fearless speech*. Los Angeles: Semiotext(e).
- 2003. *The birth of the clinic: an archaeology of medical perception*. London: Routledge.
- 2006. *History of madness*. New York: Routledge.
- 2007. *Archaeology of knowledge*. London: Routledge.
- 2010. *The government of self and others*. New York: Palgrave Macmillan
- 2012. *The order of things*. Hoboken: Taylor & Francis.
- Frankenberg, Ruth. 1997. *Displacing whiteness: essays in social and cultural criticism*. Durham: Duke University Press.
- Franklin, Benjamin. 1751. *Observations Concerning the Increase of Mankind, Peopling of Countries, Etc.* Dostopno prek:
https://archive.org/stream/increasemankind00franrich/increasemankind00franrich_djvu.txt (27. januar 2015).
- Franklin, John Hope, and Evelyn Brooks Higginbotham. 2010. *From slavery to freedom*. London: McGraw–Hill
- Franklin, John Hope. 1980. *From slavery to freedom: a history of Negro Americans*. New York: Alfred A. Knopf.
- Fredrickson, George M. 1987. *The black image in the white mind: The debate on Afro–American character and destiny, 1817–1914*: Wesleyan.
- 2002. *Racism: a short history*. Princeton: Princeton University Press.
- Frey, Sylvia R. 1983. "Between Slavery and Freedom: Virginia Blacks in the American Revolution." *The Journal of Southern History* 49 (3):375–398.
- Friedman, Gerald. 2000. "The Political Economy of Early Southern Unionism: Race, Politics, and Labor in the South, 1880–1953." *The Journal of Economic History* 60 (02):384–413.
- Fryer, Peter. 1984. *Staying power: the history of black people in Britain*. London: Pluto Press.

- Fryer, Roland G. 2007. "Guess who's been coming to dinner? Trends in interracial marriage over the 20th century." *The Journal of Economic Perspectives* 21 (2):71–90.
- Fuchs, Barbara. 2008. "The Spanish Race." In *Rereading the Black Legend: The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires*, edited by M.R. Greer, W.D. Mignolo and M. Quilligan, 88–98. Chicago: The University of Chicago Press.
- Fuller, John Frederick Charles. 1991. *The Generalship of Ulysses S. Grant*: Da Capo Press.
- Furstenberg, François. 2011. "Atlantic Slavery, Atlantic Freedom: George Washington, Slavery, and Transatlantic Abolitionist Networks." *The William and Mary Quarterly* 68 (2):247–286.
- Gabriel, John, and Gideon Ben–Tovim. 1978. "Marxism and the concept of racism 1." *Economy and Society* 7 (2):118–154.
- Games, Alison. 2009. "Migration." In *The British Atlantic World, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick, 33–52. New York: Palgrave Macmillan.
- Gara, Larry. 2013. *The Liberty Line: The Legend of the Underground Railroad*. Lexington: University Press of Kentucky.
- Garrison, Howard. 2013. Underrepresentation by Race–Ethnicity across Stages of U.S. Science and Engineering Education. *CBE–Life Sciences Education* 12 (3): 357–363.
- Geggus, David Patrick. 2001. *The impact of the Haitian Revolution in the Atlantic world*. Columbia: University of South Carolina.
- Georgia, Mississippi, South Carolina, Texas, Virginia. 1861. The Declaration of Causes of Seceding States. Dostopno prek:
<http://www.civilwar.org/education/history/primarysources/declarationofcauses.html>
 (27. januar 2015).
- Gerber, David A. 2011. *American immigration: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Gibson, Charles. 1970. *The Colonial Period in Latin American History*. Vol. 7: American Historical Association.
- 1971. *The black legend: anti–Spanish attitudes in the Old World and the New*. New York: Random House.
- Gillmer, Jason A. 2011. "Shades of Gray: The Life and Times of a Free Family of Color on the Texas Frontier." *Law & Ineq.* no. 29:33.
- Gilroy, Paul. 1987. *There Ain't No Black in the Union Jack*. London: Hutchinson Education.
- 1993. *The black Atlantic: modernity and double consciousness*. Cambridge: Harvard University Press.

- 2000. *Between camps: race, identity and nationalism at the end of the colour line*. London: Allen Lane The Penguin Press.
- 2004. *After empire: Melancholia or convivial culture?* New York: Routledge
- Glenn, Evelyn Nakano. 2002. *Unequal freedom: how race and gender shaped American citizenship and labor*. Cambridge: Harvard University Press.
- Goldberg, David Theo. 2002. *The racial state*. Malden: Blackwell Publishers.
- 2004. "The end (s) of race." *Postcolonial Studies* 7 (2):211–230.
- 1987. "Raking the Field of the Discourse of Racism." *Journal of Black Studies* 18 (1).
- 2009. *The curse of Ham: Race and slavery in early Judaism, Christianity, and Islam*. Princeton: Princeton University Press.
- Goldfield, David. 2011. *America aflame: How the Civil War created a nation*. London: Bloomsbury Publishing USA.
- Goldstone, Lawrence. 2009. *Dark bargain: slavery, profits, and the struggle for the Constitution*. London: Bloomsbury Publishing USA.
- Goodheart, Adam. 2011. *1861: The Civil War Awakening*. New York: Random House.
- Gordon, Colin 1980. "Afterword." In *Power/knowledge: selected interviews and other writings, 1972–1977*, edited by Colin Gordon. New York: Pantheon Books.
- 2001. "Introduction." In *The essential works of Michel Foucault. Vol. 3 Power*, edited by Michel Foucault.
- Gossett, Thomas F. 1997. *Race: the history of an idea in America*. New York: Oxford University Press.
- Greene, Jack P, and Jack Richon Pole. 2008. *A companion to the American revolution*. Vol. 17. New York: John Wiley & Sons.
- Greenfeld, Liah. 1992. *Nationalism: five roads to modernity*. Cambridge: Harvard University Press.
- Greer, M.R., W.D. Mignolo, in M. Quilligan. 2008. *Rereading the Black Legend: the discourses of religious and racial difference in the Renaissance empires*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Grinde, Donald A. in Johansen Bruce E. 1991. *Exemplar of liberty: native America and the evolution of democracy*. Los Angeles: American Indian Studies Center, University of California
- Grovogui, Siba N'Zatioula. 1996. *Sovereigns, quasi sovereigns, and Africans: race and self-determination in international law*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Guillaumin, Colette. 1980. "The idea of race and its elevation to autonomous scientific and legal status." *Sociological theories: Race and colonialism* 37:67.
- 1995. *Racism, sexism, power, and ideology*. London: Routledge.
- Gutman, Herbert George. 1977. *The Black family in slavery and freedom, 1750–1925*. New York: Vintage.
- Hage, Ghassan. 2000. *White nation: fantasies of white supremacy in a multicultural society*. New York: Routledge.
- Haklyut, Richard. 1584. *The Discourse Concerning Westerne Planting*. Dostopno prek: http://college.cengage.com/history/ayers_primary_sources/england_title_haklyut.htm (27. januar 2015).
- 1599/1885. *The principal navigations, voyages, traffiques and discoveries of the English nation*. Dostopno prek: https://archive.org/details/cihm_33117 (27. januar 2015).
- Hall, Kim F. 1995. *Things of darkness: economies of race and gender in early modern England*. Ithaca: Cornell University Press.
- Halliburton, R. 1975. "Free black owners of slaves: A reappraisal of the Woodson thesis." *The South Carolina Historical Magazine*:129–142.
- Hanke, Lewis. 1965. *The Spanish struggle for justice in the conquest of America*. Boston: Little, Brown
- Hannah, Matthew G. 2000. *Governmentality and the mastery of territory in nineteenth-century America*. Cambridge Cambridge University Press.
- Harris, Leslie M. 2003. *In the shadow of slavery: African Americans in New York City, 1626–1863*. Chicago: University of Chicago Press.
- Harrold, Stanley. 1995. *The abolitionists and the South, 1831–1861*: University Press of Kentucky.
- Hawkins, Mike. 1997. *Social Darwinism in European and American thought, 1860–1945: nature as model and nature as threat*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Hearn, Jonathan. 2009. "The origins of modern nationalism in the North Atlantic Interaction Sphere." *Sociological Research Online* 14 (5):12.
- Heller, Kevin Jon. 1996. "Power, Subjectification and Resistance in Foucault." *SubStance* 25 (79):78–110.
- Heller, Thomas C. , and Christine Brooke–Rose. 1986. *Reconstructing individualism: autonomy, individuality, and the self in Western thought*. Stanford: Stanford University Press.

- Hering Torres, Max Sebastián. 2006. *Rassismus in der Vormoderne: die "Reinheit des Blutes" im Spanien der Frühen Neuzeit*. Frankfurt a.M.: Campus Verlag.
- Hernstein, Richard in Charles Murray. 1994. *The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life*. New York : Free Press.
- Herrmann, Rachel B. 2011. "The "tragical historie": cannibalism and abundance in colonial Jamestown." *William and Mary Quarterly* no. 68 (1):47–74.
- Hershberg, Theodore. 1971. "Free blacks in antebellum Philadelphia: A study of ex–slaves, freeborn, and socioeconomic decline." *Journal of Social History* 5 (2):183–209.
- Hess, Jonathan M. 1999. *Reconstituting the body politic: enlightenment, public culture and the invention of aesthetic autonomy*. Detroit: Wayne State University Press.
- Heurtin, Jean–Philippe. 2005. "The circle of discussion and the semicircle of criticism." In *Making things public: atmospheres of democracy* edited by Bruno Latour and Peter Weibel. Cambridge: MIT Press.
- Hickman, Christine B. 1997. "The devil and the one drop rule: Racial categories, African Americans, and the US census." *Michigan Law Review*:1161–1265.
- Higginbotham Jr, A Leon, and Barbara K Kopytoff. 1988. "Racial purity and interracial sex in the law of colonial and antebellum Virginia." *Geo. Lj* 77:1967.
- 1991. "Rather Than the Free: Free Blacks in Colonial and Antebellum Virginia." *Harv. CR–CLL Rev.* 26:17.
- Higham, John. *Strangers in the land: patterns of American nativism, 1860–1925*. Rutgers University Press 2002.
- Hindess, Barry. 2001. "The Liberal Government of Unfreedom." *Alternatives.* 26 (2):93–111.
- Hobbes Thomas. 1651. *Leviathan*. Dostopno prek:
<https://ebooks.adelaide.edu.au/h/hobbes/thomas/h681/> (27. januar 2015).
- Hobsbawm, Eric, and T. O. Ranger. 1983. *The Invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hobsbawm, Eric. 1986. *The age of revolution: Europe 1789–1848*. London: Abacus.
- 2012. *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hodges, Graham Russell. 1997. *Slavery and Freedom in the Rural North: African Americans in Monmouth County, New Jersey, 1665–1865*: Madison House Pub.
- Holt, Thomas C. 1995. "Marking: Race, race–making, and the writing of history." *The American Historical Review*:1–20.

- Homza, Lu Ann 2006. *The Spanish Inquisition: 1478–1614: an anthology of sources*. Indianapolis: Hackett.
- Hook, Derek. 2001. "Discourse, Knowledge, Materiality, History Foucault and Discourse Analysis." *Theory & Psychology* 11 (4):521–547.
- Horn, James. 2008. *A land as God made it: Jamestown and the birth of America*: Basic Books.
- Horsman, Reginald. 1981. *Race and manifest destiny: the origins of American racial anglo-saxonism*. Cambridge: Harvard University Press.
- Horton, James Oliver Horton Lois E. 2005. *Slavery and the making of America*. Oxford: Oxford University Press.
- Hudson, Larry E. 1994. *Working toward freedom slave society and domestic economy in the American South*. Rochester: University of Rochester Press.
- Hudson, Nicholas. 1996. "From "Nation" to "Race": The Origin of Racial Classification in Eighteenth– Century Thought." *Eighteenth–Century Studies* 29 (3):265.
- Hume, David. 1742. *Of National Characters*. Dostopno prek: <http://www.econlib.org/library/LFBooks/Hume/hmMPL21.html> (27. januar 2015).
- Hunt, Lynn. 2004. "The 18th–century body and the origins of human rights." *Diogenes* 51 (3):41–56.
- Huston, James L. 2003. *Calculating the Value of the Union: Slavery, Property Rights, and the Economic Origins of the Civil War*: UNC Press Books.
- Ignatiev, Noel. 1995. *How the Irish became White*. New York: Routledge.
- Immerwahr, John. 1992. "Hume's Revised Racism." *Journal of the History of Ideas*:481–486.
- Isaac, Benjamin H. 2004. *The invention of racism in classical antiquity*. Princeton: Princeton University Press.
- Isherwood, Baron, and Mary Douglas. 1979. *The world of goods*. London: Allen Lane.
- Jackson, John P. Weidman Nadine M. *Race, racism, and science social impact and interaction*. ABC–CLIO 2004.
- Jacobson, Matthew Frye. 1998. *Whiteness of a different color: European immigrants and the alchemy of race*. Cambridge: Harvard University Press.
- Jefferson, Thomas. 1781. *Notes on the State of Virginia*. Dostopno prek: <http://web.archive.org/web/20080914030942/http://etext.lib.virginia.edu/toc/modeng/public/JefVirg.html> (27. januar 2015).
- 1950. *Basic writings*: Halcyon House.

- Jessop, Bob. 2008. "The State and State-Building." In *The Oxford handbook of political institutions*, edited by R A W Rhodes, Sarah A Binder and Bert A Rockman, 111–130. Oxford: Oxford University Press.
- 2011. "Constituting Another Foucault Effect – Foucault on States and Statecraft." In *Governmentality current issues and future challenges*, edited by Ulrich Bröckling, Susanne Krasmann and Thomas Lemke. New York: Routledge.
- Jobson, Richard. 1623. *Golden trade*. Dostopno prek:
<http://penelope.uchicago.edu/jobson/jobson6.html> (27. januar 2015).
- Johnson, Paul. 2013. *History of the Jews*. Paris: Hachette.
- Johnson, Walter. 2009. *Soul by soul*. Cambridge: Harvard University Press.
- 2013. *River of Dark Dreams*. Cambridge: Harvard University Press.
- Jones, Colin, and Roy Porter. *Reassessing Foucault Power Medicine and the Body*. Routledge Taylor & Francis Group [distributor] 1998. Available from <http://site.ebrary.com/id/5001428>.
- Jordan, Winthrop D. 1968. *White over black: American attitudes toward the Negro, 1550–1812*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Judy, R. 1991. "Kant and the Negro." *Surfaces* no. 1 (8).
- Kamen, Henry. 1999. *The Spanish Inquisition: a historical revision*. New Haven: Yale University Press.
- 2005. *Spain, 1469–1714: a society of conflict*. New Jersey: Pearson Education.
- Kammen, Michael G. 2006. *A machine that would go of itself: The Constitution in American culture*: Transaction Publishers.
- Kant, Immanuel. 1764. *Beobachtungen über das Gefühl des Schönen*. Dostopno prek:
<http://www.gutenberg.org/files/41197/41197-h/41197-h.htm> (27. januar 2015).
- 1777. *Of the Different Human Races*. Dostopno prek:
http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic97823.files/L/Sept_27/KANT.pdf (27. januar 2015).
- Katz, Judy H. 1978. *White awareness: Handbook for anti-racism training*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Kelly, Mark G. E. 2009. *The political philosophy of Michel Foucault*. New York: Routledge.
- Kim, Claire Jean. 1999. "The Racial Triangulation of Asian Americans." *Politics & Society* no. 27 (1):105–138.

- Kitson, Peter J, Deborah Jean Lee, and Jeffrey N Cox. 1999. *Slavery, Abolition and Emancipation: Writings in the British Romantic Period*. Vol. 4. London: Pickering & Chatto.
- Klinkner, Philip A, and Rogers M Smith. 2002. *The unsteady march: The rise and decline of racial equality in America*: University of Chicago Press.
- Kochar, Rakesh. 2014. *Wealth inequality has widened along racial, ethnic lines since end of Great Recession*. Dostopno prek: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/12/12/racial-wealth-gaps-great-recession/> (27. januar 2015).
- Kohn, Margaret. 2002. "The other America: Tocqueville and Beaumont on race and slavery." *Polity*:169–193.
- Kolchin, Peter. 2003. *American Slavery: 1619–1877*: Macmillan.
- Lamana, Gonzalo. 2008. "Of Books, Popes, and Huacas; or, The Dilemmas of Being Christian." In *Rereading the Black Legend: The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires* edited by M.R. Greer, W.D. Mignolo and M. Quilligan. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lampert, Lisa. 2004. "Race, Periodicity, and the (Neo–) Middle Ages." *Modern Language Quarterly Modern Language Quarterly* 65 (3):391–422.
- Larkin, Edward. 2007. "What is a Loyalist?" *Common–Place* no. 8 (1).
- Lebsock, Suzanne. 1982. "Free Black Women and the Question of Matriarchy: Petersburg, Virginia, 1784–1820." *Feminist Studies*:271–292.
- Lee, Erika. 2003. *At America's gates: Chinese immigration during the exclusion era, 1882–1943*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Legg, Stephen. 2005. "Foucault's population geographies: classifications, biopolitics and governmental spaces." *Popul. Space Place Population, Space and Place* 11 (3):137–156.
- Leibniz, G. W. 1718. "Otium Hanoveranum." *Joachim Friedrich Feller (Leipzig, 1718)*:181.
- Lemke, Thomas. 2011. "Critique and experience in Foucault." *Theory, Culture & Society* no. 28 (4):26–48.
- Leonard, David J. 2013. *The Unbearable Invisibility of White Masculinity: Innocence In the Age of White Male Mass Shootings*. Dostopno prek: <http://gawker.com/5973485/the-unbearable-invisibility-of-white-masculinity-innocence-in-the-age-of-white-male-mass-shootings> (27. januar 2015).
- Lewis, Bernard. 1971. *Race and color in Islam*. New York: Harper & Row.

- Lewis, Renee. 2014. *Ferguson reports raise questions on media criminalization of blacks*. Aljazeera, 14. avgust. Dostopno prek: <http://america.aljazeera.com/articles/2014/8/14/ferguson-media-iftheygunnedmedown.html> (27. januar 2015).
- Lincoln, Abraham. 1858. *House Divided Speech*. Dostopno prek: <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/house.htm> (27. januar 2015).
- 1861. *Inaugural Address*. Dostopno prek: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=25818> (27. januar 2015).
- Lindqvist, Sven. 1996. *Exterminate all the brutes*. New York: New Press.
- Lipsitz, George. 1995. "The Possessive Investment in Whiteness: Racialized Social Democracy and the "White" Problem in American Studies." *American Quarterly* no. 47 (3):369–387.
- Listina pravica – Bill of Rights. 1688. Dostopno prek: <http://www.legislation.gov.uk/aep/WillandMarSess2/1/2/introduction> (27. januar 2015).
- Litwack, Leon F. 2009. *North of Slavery: The Negro in the Free States*. Chicago: University of Chicago Press.
- Locke, John, and P. H. Nidditch. 1975. *An essay concerning human understanding*. Oxford: Clarendon Press.
- Locke, John, and Peter Laslett. 1988. *Two treatises of government*. Cambridge [England]; New York: Cambridge University Press.
- Locke, John. 1689/2003. *Two treatises of government: and a letter concerning toleration*. New Haven, Conn.; London: Yale University Press.
- Loewen, James W. 2008. *Lies my teacher told me: Everything your American history textbook got wrong*. New York: The New Press.
- Loomba, Ania, and Jonathan Burton. 2007. *Race in early modern England: a documentary companion*. New York: Palgrave Macmillan.
- Loomba, Ania. 2002. *Shakespeare, race, and colonialism*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Losurdo, Domenico. 2011. *Liberalism: a counter-history*. London; New York: Verso Books.
- MacCarthy, Thomas A. . 1995. "On the Way to a World Republic? Kant on Race and Development." In *Festschriften zum 65. Geburtstag von Karl Graf Ballerstrem*, edited by Lothar Waas. Baden–Baden: Duncker&Humboldt Verlag.

- MacKay, Angus. 1972. "Popular Movements and Pogroms in Fifteenth-Century Castile." *Past and Present* 55 (1):33–67.
- Mackie, JL. 1965. "Rationalism and empiricism." *Australasian Journal of Philosophy* 43 (1):1–12.
- Madden, Thomas F. 2003. "The Truth About the Spanish Inquisition." *Crisis Magazine* no. 1 (October).
- Madison, James. 1787. *Federalist No. 10*. Dostopno prek: http://thomas.loc.gov/home/histdox/fed_10.html (27. januar 2015).
- Madsen, Deborah L. 1998. *American exceptionalism*: Univ. Press of Mississippi.
- Mahin, Dean B. 1999. *One war at a time: the international dimensions of the American Civil War*: Brassey's Washington, DC.
- Makarechi, Kia. 2013. *Hollywood's 'Race Problem' Is Worse Than You Think*. Huffington Post, 2. Oktober. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/kia-makarechi/hollywood-race-problem-oscar_b_4026559.html. (27. januar 2015).
- Malone, Christopher. 2008. *Between freedom and bondage: race, party, and voting rights in the antebellum North*. New York: Routledge.
- Mancall, Peter C. 2007. "Richard Hakluyt's Problem." *Historically Speaking* 8 (4):8–10.
- Mancke, Elizabeth 2009. "Empire and State." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Mann, Vivian B, Jerrilynn Denise Dodds, and Thomas F Glick. 1992. *Convivencia: Jews, Muslims, and Christians in Medieval Spain*: George Braziller.
- Manow, Philip 2010. *In the king's shadow: the political anatomy of democratic representation*. Cambridge: Polity.
- Martínez, María Elena. 2004. "The black blood of new Spain: Limpieza de Sangre, racial violence, and gendered power in early colonial Mexico." *William and Mary Quarterly*:479–520.
- Marx, Anthony W. 2003. *Faith in nation: exclusionary origins of nationalism*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Marx, Karl 1867/2001. "Capital a critique of political economy. Vol. I, Book one." In. London: Electric Book Co. <http://site.ebrary.com/id/2001687>.
- 1993. *Grundrisse: foundations of the critique of political economy (rough draft)*. London: Penguin Books

- Mastnak, Tomaž. 2002. *Crusading peace: Christendom, the Muslim world, and Western political order*. Berkeley University of California Press.
- Matthewman, S. 2010. Foucault as theorist of technology. In *The Australian Sociological Association 2010*, edited by S Velayutham, N. Ebert and S . Watkins.
- Maynes, Mary Jo, Ann Waltner, Birgitte Soland, and Ulrike Strasser. 2014. *Gender, Kinship and Power: A Comparative and Interdisciplinary History*. London: Routledge.
- McCarthy, Thomas. 2009. *Race, empire, and the idea of human development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McCormick, Ted. 2009. *William Petty and the ambitions of political arithmetic*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- McCurry, Stephanie. 1992. "The two faces of republicanism: Gender and proslavery politics in antebellum South Carolina." *The Journal of American History*:1245–1264.
- McDonnell, Michael A. 2006. "Class War? Class Struggles during the American Revolution in Virginia." *William and Mary Quarterly*:305–344.
- McPherson, James M, and James Keith Hogue. 1982. *Ordeal by Fire: The Civil War and Reconstruction*. Vol. 467: Knopf New York.
- McPherson, James M. 1988. *Battle cry of freedom: The Civil War era*: Oxford University Press.
- 2004. "Antebellum Southern Exceptionalism: a new look at an old question." *Civil War History* 50 (4):418–433.
- McWhorter, Ladelle. 2009. *Racism and sexual oppression in Anglo–America: a genealogy*. Bloomington: Indiana University Press.
- Mehta, U. S. 1990. "Liberal Strategies of Exclusion." *Politics & Society* 18 (4):427–454.
- Menard, Russell R. 1995. "Slave Demography in the Lowcountry, 1670–1740: From Frontier Society to Plantation Regime." *The South Carolina Historical Magazine* 96 (4):280–303.
- Mendieta, Eduardo. 2004. "Plantations, ghettos, prisons: US racial geographies." *Philosophy & Geography* 7 (1):43–59.
- 2007. "To make live and to let die": Foucault on Racism." *Tabula Rasa*:138–152.
- Middlekauff, Robert, and Comer Vann Woodward. 2005. *The Glorious Cause: The American Revolution, 1763–1789*: Past Present Soc.
- Mignolo, Walter. 2000. *Local histories/global designs: coloniality, subaltern knowledges, and border thinking*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

- Mignolo, Walter. 2008. "What Does the Black Legend Have to Do with Race?" In *Rereading the Black Legend: The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires*, edited by M.R. Greer, W.D. Mignolo and M. Quilligan. Chicago: The University of Chicago Press.
- Miles, Robert, and Malcolm Brown. 2004. *Racism*. London: Routledge.
- Miles, Robert. 1993. *Racism after 'race relations'*. New York: Routledge.
- Millar, John. 1771. *The Origin of the Distinction of Ranks*. Dostopno prek: https://oll.s3.amazonaws.com/titles/287/1342_LFeBk.pdf (27. januar 2015).
- Miller, Christopher L. 1985. *Blank darkness: Africanist discourse in French*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mitchell, Timothy. 2006. "Society, Economy and the State Effect." In *The anthropology of the state: a reader*, edited by Aradhana Sharma and Akhil Gupta, 169–186. Oxford: Blackwell Pub.
- Molnar, Stephen. 2006. *Human variation: races, types, and ethnic groups 6th Edition*. Saddle River: Pearson.
- Moore, R. I. 2007. *The formation of a persecuting society: authority and deviance in Western Europe, 950–1250*. Malden: Blackwell Publishing.
- Morgan, Edmund S. 1975. *American slavery, American freedom: the ordeal of colonial Virginia*. New York: Norton.
- Morgan, Jennifer L. 1997. "Some Could Suckle over Their Shoulder": Male Travelers, Female Bodies, and the Gendering of Racial Ideology, 1500–1770. *The William and Mary Quarterly* no. 54 (1):167–192.
- Morgan, Kenneth. 2000. *Slavery and servitude in North America, 1607–1800*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Morton, Eric. 2002. "Race and racism in the works of David Hume." *Journal on African Philosophy* 1 (1):1–27.
- Morton, Thomas. 1673. *New English Canaan*. Dostopno prek: <http://www.swarthmore.edu/SocSci/bdorsey1/41docs/08-mor.html> (27. januar 2015).
- Mosse, George L. 1993. *Die Geschichte des Rassismus in Europa*. Frankfurt am Main: Fischer–Taschenbuch Verlag.
- Mottier, Véronique. 2008. *Sexuality: a very short introduction*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Moussa, Mario, and Ron Scapp. 1996. "The practical theorizing of Michel Foucault: Politics and counter–discourse." *Cultural Critique* (33):87–112.

- Mudimbe, V. Y. 1988. *The Andrinvention of Africa: gnosis, philosophy, and the order of knowledge*. Bloomington: Indiana University Press.
- Mumford, Lewis. 2010. *Technics and civilization*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mungello, David E. 1989. *Curious land: Jesuit accommodation and the origins of sinology*. Honolulu University of Hawaii press.
- Nadesan, Majia Holmer. 2008. *Governmentality, biopower, and everyday life*. New York: Routledge.
- Nash, Gary B, and Jean R Soderlund. 1991. *Freedom by Degrees: Emancipation in Pennsylvania and Its Aftermath*. New York: Oxford University Press
- Neocleous, Mark. 2003a. *Imagining the state*. Maidenhead, Berkshire; Philadelphia: Open University Press.
- 2003b. "Off the Map: On Violence and Cartography." *European Journal of Social Theory* 6 (4):409–425.
- Netanyahu, Benzion. 1995. *The origins of the Inquisition in fifteenth century Spain*. New York: Random House.
- Nielsen, Cynthia R. 2011. "Resistance is Not Futile: Frederick Douglass on Panoptic Plantations and the Un-Making of Docile Bodies and Enslaved Souls." *Philosophy and Literature* 35 (2):251–268.
- Nirenberg, D. 2007. "Race and the middle ages." In *Rereading the Black Legend: The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires*, edited by Margaret R. Greer, Walter D. Mignolo and Maureen Quilligan, 71. Chicago: The University of Chicago Press.
- Nott, Josiah Clark. 1843. "The mulatto a hybrid—Probable extermination of the two races if the whites and blacks are allowed to intermarry." *The Boston Medical and Surgical Journal* 29 (2):29–32.
- O'Leary, Timothy. 2010. "Rethinking Experience with Foucault." In *Foucault and philosophy*, edited by Timothy O'Leary and Christopher Falzon, 162–184. Chichester: Wiley–Blackwell.
- Omi, Michael, and Howard Winant. 1994. *Racial formation in the United States: from the 1960s to the 1990s*. New York: Routledge.
- Ong, Aihwa. 1996. "Cultural citizenship as subject-making: immigrants negotiate racial and cultural boundaries in the United States." *Current anthropology* 37 (5):737–762.
- 2003. *Buddha is hiding refugees, citizenship, the new America*. Berkeley: University of California Press.

- Opitz, Sven. 2011. "Government Unlimited – The Security Dispositif of Illiberal Governmentality " In *Governmentality current issues and future challenges*, edited by Ulrich Bröckling, Susanne Krasmann and Thomas Lemke, 93–114. New York: Routledge.
- Orquera, Yolanda Fabiola. 2008. "'Race' and 'Class' in the Spanish Colonies of America: A Dynamic
- Osborne, T. 1998. "Of Health and Statecraft." In *Foucault, health and medicine*, edited by A. Petersen and R. Bunton. London: Routledge
- O'Shaughnessy, Andrew Jackson. 2013. *The men who lost America: British leadership, the American Revolution, and the fate of the empire*. New Haven: Yale University Press.
- Oxford English Dictionary. 2015. *Patriot*. Dostopno prek: <http://www.oed.com/view/Entry/138899> (27. januar 2015).
- Paine, Thomas. 1776–1783. *The (American) Crisis*. Dostopno prek: <http://www.ushistory.org/paine/crisis/index.htm> (27. januar 2015).
- Pelaez, Vicky. 2014. *The Prison Industry in the United States: Big Business or a New Form of Slavery?* Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/the-prison-industry-in-the-united-states-big-business-or-a-new-form-of-slavery/8289> (27. januar 2015).
- Pearsall, Sarah M. S. 2009. "Gender." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. New York: Palgrave Macmillan.
- Perlo, Victor, and Peggy Lipschutz. 1975. *Economics of racism USA: Roots of Black inequality*: International Publishers New York.
- Perman, Michael. 2001. *Struggle for mastery: Disfranchisement in the South, 1888–1908*: Univ of North Carolina Press.
- Perry, Richard John. 2007. *"Race" and racism: the development of modern racism in America*. New York: Palgrave Macmillan.
- Petersen, A. , and R. Bunton. 1998. *Foucault, health and medicine*. London: Routledge.
- Phillips, Christopher. 1997. *Freedom's Port: The African American Community of Baltimore, 1790–1860*. Champaign University of Illinois Press.
- Pieterse, Jan Nederveen, and Bhikhu Parekh. 1995. *The decolonization of the imagination: culture, knowledge and power*. London: Zed Books.
- Pieterse, Jan Nederveen. 1995. *White on black: Images of Africa and blacks in western popular culture*. New Haven: Yale University Press.
- Poole, Ross. 1999. *Nation and identity*. New York: Routledge.

- Post, Charles. 2003. "Plantation slavery and economic development in the antebellum southern United States." *Journal of Agrarian Change* 3 (3):289–332.
- Potter, Claire Bond. 1997. "The Problem of the Color Line: Segregation, Politics, and Historical Writing." *Cultural Critique*:65–89.
- Prakash, Saikrishna B. 1999. America's Aristocracy. *The Yale Law Journal* 2 (109): 541–585.
- Price, Richard. 1996. *Maroon societies: Rebel slave communities in the Americas*: JHU Press.
- Quigley, Paul. 2011. *Shifting Grounds: Nationalism and the American South, 1848–1865*. Oxford: Oxford University Press.
- Rable, George C. 2007. *But there was no peace: The role of violence in the politics of Reconstruction*. Athens: University of Georgia Press.
- Raboteau, Albert J. 2004. *Slave religion: The "invisible institution" in the antebellum South*. Oxford: Oxford University Press.
- Rael, Patrick. 2002. *Black Identity and Black Protest in the Antebellum North*. Chapel Hill: Univ of North Carolina Press.
- Rattansi, Ali. 2007. *Racism: A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Raulet, Gerard. 1983. "Structuralism and post-structuralism: an interview with Michel Foucault." *Telos* no. 1983 (55):195–211.
- Rawlings, Helen. 2006. *The Spanish Inquisition*. Malden: Blackwell Publishing.
- Reid, Julian. 2006. "Life Struggles: War, Discipline, and Biopolitics in the Thought of Michel Foucault." *Social Text* 86:127–152.
- Rex, John. 1983. *Race relations in sociological theory*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Rigby, Peter. 1996. *African images: racism and the end of anthropology*. Oxford: Berg.
- Riley, Pdraig. 2014. "Almost Free: A Story about Family and Race in Antebellum Virginia by Eva Sheppard Wolf (review)." *Civil War History* 60 (2):199–201.
- Ritterhouse, Jennifer Lynn. 2006. *Growing up Jim Crow: How black and white Southern children learned race*: Univ of North Carolina Press.
- Robinson, Cedric J. 1983. *Black Marxism: the making of the black radical tradition*. London: Zed ; Biblio Distribution Center.
- Rockman, Seth. 2008. "The unfree origins of American capitalism." *The Economy of Early America: Historical Perspectives & New Directions*.
- Rodrigue, John C. 2001. *Reconstruction in the Cane Fields: From Slavery to Free Labor in Louisiana's Sugar Parishes, 1862—1880*: LSU Press.
- Roediger, David R. 1999. *The wages of whiteness: race and the making of the American working class*. London: Verso.

- Rose, Nikolas, Pat O'Malley, and Mariana Valverde. 2006. "Governmentality." *Annual Review of Law and Social Science* 2 (1):83–104.
- Rose, Nikolas. 1996. "Governing "advanced" liberal societies." In *Foucault and political reason: liberalism, neo-liberalism, and rationalities of government*, edited by Andrew Barry, Thomas Osborne and Nikolas S. Rose. Chicago: University of Chicago Press.
- 1998. "Medicine, History and The Present." In *Reassessing Foucault Power Medicine and the Body*, edited by Colin Jones and Roy Porter. New York; Florence: Routledge Taylor & Francis Group.
- Ross, Susan Dente, and Paul Martin Lester. 2011. *Images that injure: Pictorial stereotypes in the media*: ABC–CLIO.
- Roth, Cecil. 1940. "Marranos and Racial Antisemitism: A Study in Parallels." *Jewish Social Studies* 2 (3):239–248.
- Roth, Norman. 1995. *Conversos, Inquisition, and the expulsion of the Jews from Spain*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Rousseau, Jean–Jacques. 1755. *Discourse on the Inequality*. Dostopno prek: <http://www.nutleyschools.org/userfiles/150/Classes/5377/DiscourseonInequality.pdf> (27. januar 2015).
- Rout, Leslie B. 1976. *The African experience in Spanish America, 1502 to the present day*. Vol. 23. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ruiz, Teofilo F. 2007. *Spain's centuries of crisis: 1300–1474*. Malden: Blackwell Publishing.
- Said, Edward W. 1993. *Culture and imperialism*. New York: Knopf: Distributed by Random House.
- 1996. *Orientalizem: zahodnjaški pogledi na Orient*. Ljubljana: ISH Fakulteta za podiplomski humanistični studij.
- Salyer, Lucy E. 1995. *Laws harsh as tigers: Chinese immigrants and the shaping of modern immigration law*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Smith, Adam. 1776. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Dostopno prek: <http://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html> (27. januar 2015).
- Smith, Samuel Stanhope. 1787. *An Essay on the Causes of the Variety in Complexion and Figure in the Human Species*. Dostopno prek: <https://archive.org/details/essayoncausesofv00sm> (27. januar 2015).
- Sandford, Dred Scott v. 2007. "Dred Scott v. Sandford." *Africa and the Americas: Culture, Politics and History*:381.

- Santa Ana, Otto. 2002. *Brown tide rising: metaphors of Latinos in contemporary American public discourse*. Austin: University of Texas Press.
- Scanlan, Thomas. 1999. *Colonial writing and the New World, 1583–1671 allegories of desire*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schwarz, Philip J. 1982. "Gabriel's Challenge: Slaves and Crime in Late Eighteenth–Century Virginia." *The Virginia Magazine of History and Biography*:283–309.
- Scott, Helen 2002. "Was there a time before race? Capitalist modernity and the origin of racism." V *Marxism, modernity, and postcolonial studies*, edited by Crystal Bartolovich and Neil Lazarus, 167–184. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Senat ZDA. 2014. *Breaking New Ground–African–American Senators*. Dostopno prek: http://www.senate.gov/pagelayout/history/h_multi_sections_and_teasers/Photo_Exhibit_African_American_Senators.htm (27 . januar 2015).
- Seth, Vanita. 2001. "Self and similitude: translating difference (modern colonialism and renaissance conquests)." *Postcolonial Studies: culture, politics, economy* 4 (3):297–309.
- 2010. *Europe's Indians: producing racial difference, 1500–1900*. Durham Duke University Press.
- Shakespeare, William. 1611. *The Tempest*. Dostopno prek: <http://www.opensourceshakespeare.org/views/plays/playmenu.php?WorkID=tempest> (27. januar 2015).
- Sicroff, Albert A. 1985. *Los estatutos de limpieza de sangre: controversias entre los siglos XV y XVII*: Taurus Ediciones.
- Silverblatt, Irene. 2008. "The Black Legend and Global Conspiracies: Spain, the Inquisition,
- Skinner, Quentin. 2009. A genealogy of the modern state. Paper read at Proceedings of the British Academy.
- Sluga, Hans. 2011. "Could you define the sense you give the word "political"? Michel Foucault as a political philosopher." *History of the Human Sciences* 24 (4):69–79.
- Sluiter, Engel. 1997. "New Light on the "20. and Odd Negroes" Arriving in Virginia, August 1619." *The William and Mary Quarterly* 54 (2):395–398.
- Smedley, Audrey, and Brian D Smedley. 2005. "Race as biology is fiction, racism as a social problem is real: Anthropological and historical perspectives on the social construction of race." *American Psychologist* 60 (1):16.

- Smedley, Audrey. 1993. *Race in North America: origin and evolution of a worldview*. Boulder: Westview Press.
- Smith, John David. 2008. *An Old Creed for the New South: Proslavery Ideology and Historiography, 1865–1918*: SIU Press.
- Smith, Richard. 2003. "What happened to the ancient Libyans? Chasing sources across the Sahara from Herodotus to Ibn Khaldun." *Journal of World History* 14 (4):459–500.
- Smith, Rogers M. 1988. "The "American creed" and American identity: the limits of liberal citizenship in the United States." *The Western political quarterly*. 41 (2).
- Smithers, Gregory D. 2014. "Emily West. Family or Freedom: People of Color in the Antebellum South." *The American Historical Review* 119 (2):530–530.
- Snowden, Frank M. 1970. *Blacks in antiquity; Ethiopians in the Greco–Roman experience*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Snyder, Mark R. 2007. "The Education of Indentured Servants in Colonial America." *Journal of Technology Studies* 33 (2):65–72.
- Sommerville, Diane Miller. 2004. *Rape and Race in the Nineteenth-century South*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Spanos, William S. 2003. "Heidegger and Foucault and 'the Empire of the gaze'." In *Foucault and Heidegger: critical encounters*, edited by Alan Milchman and Alan Rosenberg. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Spiro, Jonathan. 2009. *Defending the master race: conservation, eugenics, and the legacy of Madison Grant*. Lebanon: UPNE.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. 1999. *A critique of postcolonial reason: toward a history of the vanishing present*. Cambridge: Harvard University Press.
- Stephens, Alexander H. 1861. *Cornerstone Address*. Dostopno prek: <http://legacy.fordham.edu/halsall/mod/1861stephens.asp> (27. januar 2015).
- Stevens–Arroyo, Anthony M. 1993. "The Failure of Spanish Medieval Colonization of the Canary and Carribean Islands. " *Comparative Studies in Society and History* 3 (35): 515–543.
- Stoler, Ann Laura. 1995. *Race and the education of desire: Foucault's History of sexuality and the colonial order of things*. Durham: Duke University Press.
- 1997. "Racial histories and their regimes of truth." *Political Power and Social Theory* 11 (1):183–206.
- 2002. *Carnal knowledge and imperial power: race and the intimate in colonial rule*. Berkeley: University of California Press.

- Stromberg, Joseph. 2013. *Starving Settlers in Jamestown Colony Resorted to Cannibalism*.
Dostopno prek: <http://www.smithsonianmag.com/history/starving-settlers-in-jamestown-colony-resorted-to-cannibalism-46000815/?no-ist> (27. januar 2015).
- Sundstrom, Ronald R. 2003. "Race and place: social space in the production of human kinds." *Philosophy & Geography* 6 (1):83–95.
- Sweet, James H. 1997. "The Iberian roots of American racist thought." *The William and Mary Quarterly* 54 (1):143–166.
- Szymanski, Albert. 1981. "The Political Economy of Racism." *Political Economy*:321–46.
- Šterk, Karmen. 1998. *O tezavah z mano: antropologija, lingvistika, psihoanaliza*. Ljubljana: Studentska organizacija Univerze, Studentska založba.
- Taguieff, Pierre-André. 1989. "The doctrine of the national front in France (1972–1989): A “revolutionary programme? Ideological aspects of a national-populist mobilization 1." *New Political Science* 8 (1–2):29–70.
- Taney, Roger B. 1857. *Dredd Scott v. Sandford*. Dostopno prek: <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=29&page=transcript> (27. januar 2015).
- Thompson, Amanda. 2003. "Scientific Racism: The Justification of Slavery and Segregated Education in America." *Gaines Junction* 1 (1).
- Thongchai, Winichakul. 1994. *Siam mapped: a history of the geo-body of a nation*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Tocqueville, Alexis de. 1961. *Democracy in America. With a critical appraisal of each volume*. New York: Schocken.
- Todorov, Tzvetan. 1984. *The conquest of America: the question of the other*. New York: Harper & Row.
- 1993. *On human diversity: nationalism, racism, and exoticism in French thought*. Cambridge: Harvard University Press.
- Torpey, John. 2000. *The invention of the passport: surveillance, citizenship, and the state*. Cambridge [England]; New York: Cambridge University Press.
- United States Census Bureau. 1790. *1790 census*. Dostopno na: http://www.census.gov/history/www/through_the_decades/fast_facts/1790_fast_facts.html (27. januar 2015).
- US Congress. 1820. Missouri Compromise. Dostopno prek: <http://www.loc.gov/rr/program/bib/ourdocs/Missouri.html> (27. januar 2015).

- 1865. *13. Amendment*. Dostopno prek:
<http://www.loc.gov/rr/program/bib/ourdocs/13thamendment.html> (27. januar 2015).
- 1870. *15. Amendment*. Dostopno prek:
<http://www.loc.gov/rr/program/bib/ourdocs/15thamendment.html> (27. januar 2015).
- US Supreme Court. 1896. *Plessy vs. Ferguson*. Dostopno prek:
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/163/537/case.html> (27. januar 2015).
- 1899. *Cumming v. Richmond Country Board of Education*. Dostopno prek:
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/175/528/case.html> (27. januar 2015).
- Ustava ZDA – The Consitution of the United States of America. 1787. Dostopno prek:
<http://constitutioncenter.org/constitution> (27. januar 2015).
- Van den Berghe, Pierre L. 1967. *Race and racism: A comparative perspective*. New York: Wiley.
- Verstegan, Richard. 1605. *Restitution of Decayed Inteligence* . Dostopno prek:
http://books.google.si/books?id=NiZEAAAACAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (27. januar 2015).
- Vishneski, John S. 1988. "What the Court Decided in Dred Scott v. Sandford." *The American Journal of Legal History*:373–390.
- Voegelin, Eric. 1998. *The History of the Race Idea (Cw3): From Ray to Carus*. 3. Missouri: University of Missouri Press.
- Voltaire. 1756. *An Essay on Universal History, the Manners, and Spirit of Nations*. Dostopno prek:
http://books.google.si/books?id=DbYvAAAAYAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (27. januar 2015).
- 1769. *Les Lettres d'Amabed*. Dostopno prek: <https://en.wikiquote.org/wiki/Voltaire> (27. januar 2015).
- Wade, Nicholas. 2014. *A Troublesome Inheritance: Genes, Race and Human History*. New York : The Penguin Press.
- Walker, James W St G. 1992. *The Black Loyalists: the search for a promised land in Nova Scotia and Sierra Leone, 1783–1870*: University of Toronto Press.
- Wallace, David. 2008. *Premodern Places: Calais to Surinam, Chaucer to Aphra Behn*. Oxford: Wiley–Blackwell.
- Wallerstein, I. 1980. *The modern world system II; mercantilism and the consolidation of the european world–economy 1600–1750*. New York: Academic Press.

- Weinberg, Carl R. 2011. "Nat Turner Rebellion Cotillion." *OAH Magazine of History* 25 (2):3–3.
- Weitz, Eric D. 2003. *A century of genocide: utopias of race and nation*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Wienczek, Henry. 2012. *Master of the Mountain: Thomas Jefferson and His Slaves*. New York: Macmillan.
- Wieviorka, Michel. 1995. *The arena of racism*. London: Sage Publications.
- Williams, David C. 1991. "Civic Republicanism and the Citizen Militia: The Terrifying Second Amendment." *Yale Law Journal*:551–615.
- Williams, Eric. 1966. *Capitalism and slavery*. New York.
- Williamson, Joel. 1984. *The Crucible of Race: Black–White Relations in the American South since Emancipation: Black–White Relations in the American South since Emancipation*. Oxford: Oxford University Press.
- Winant, Howard. 2000. "Race and Race Theory." *Annual Review of Sociology* 26:169–185.
- Wise, Tim. 2013. *Between the Barack and a Hard Place*. San Francisco: City Lights Books.
- Wiser, James L. 1987. *Political theory: a thematic inquiry*. Chicago: Nelson–Hall.
- Wolf, Eric Robert. 1998. *Evropa in ljudstva brez zgodovine*. Ljubljana: SH – Zavod za založniško dejavnost.
- Wolff, Larry. 1994. *Inventing Eastern Europe: the map of civilization on the mind of the enlightenment*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.
- Wood, Peter H. 1996. *Black majority: Negroes in colonial South Carolina from 1670 through the Stono rebellion*. London: WW Norton & Company.
- Woodman, Harold D. 1977. "Sequel to Slavery: The New History Views the Postbellum South." *The Journal of Southern History*:523–554.
- Wrightson, Keith 2009. "Class." In *The British Atlantic world, 1500–1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave Macmillan.
- 2013. *English Society 1580–1680*: Routledge.
- Wynne, John. 1600. *History of the Gwydir Family*. Dostopno prek: <http://www.llgc.org.uk/index.php?id=historyofthegwydirfamilynl> (27. januar 2015).
- Yerushalmi, Yoseph Hayim. 1993. "Assimilierung und rassischer Antisemitismus. Die iberischen und die deutschen Modelle." In *Ein Feld in Anatot. Versuche über jüdische Geschichte, aus dem Amerikanischen von Wolfgang Heuss und Bruni Röhm*, Berlin, 53–80.

- Young, Iris Marion. 2000. *Inclusion and democracy*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Younge, Gary. 2013. *On the Voting Rights Act*. Guardian, 25. junij. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/jun/25/voting-rights-act-supreme-court> (27. januar 2015).
- Yuval-Davis, Nira. 1997. "Women, Citizenship and Difference." *Feminist Review* (57):4-27.
- Zahedieh, Nuala. 2009. "Economy." In *The British Atlantic world, 1500-1800*, edited by David Armitage and M. J. Braddick. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Zinn, Howard. 2003. *A people's history of the United States: 1492-present*. New York: HarperCollins.
- Žižek, Slavoj. 2004. "Slavoj Žižek interviewed by Dianna Dilworth." *The Believer Magazine* 2 (7).

STVARNO IN IMENSKO KAZALO:

- Abolicionizem, 484, 480–86
- Afrika, 173, 203, 206, 235
- Afričani, 137, 173, 204, 235
- Afro–Američani, 12–13, 512
- Ameriška državljanska vojna, 460–474
- Ameriška revolucija, 352–362
- Ameriška ustava, 384–392
- Ameriško gospodarstvo, 393–396
- Angleška monarhija, 245, 247, 248, 259, 295
- Angleški kolonializem, 251–256
- Anglosaksonci, 388–89
- Anti–židovstvo, sovraštvo do Židov in antisemitizem, 142, 226
- Arendt, Hannah, 11
- Baconov upor, 303
- Balibar, Etienne, 26, 39
- Bernier, Francois, 334
- barva kože, polti, 234–38, 268
- Beumont, Comte Gustave Auguste Bonnin de la Bonninière de, 438–39
- Bodin, Jean, 238
- Bonilla–Silva, 13, 15, 25, 36
- Bruno, Giordano, 224
- Buffon, Georges–Louis Leclerc Comte de, 370–73
- Calhoun, John C., 451
- Collegio Mayores, 156–157
- Cox, Oliver, 39
- Cromwell, Oliver, 228, 328
- Cuvier, Georges, 446–48
- Deklaracija o neodvisnosti ZDA, 362–67
- de Sepulveda, Juan Ginés, 198–201
- Divjaki, divjaštvo, 216, 275, 300, 310,
- Državljanstvo, 353, 397, 432, 546
- Ecomienda, 196
- Elizabeta I, 214, 225
- Fanon, Franz, 63
- Feagin, Joe, 13, 15, 49–50, 55, 74, 275
- Franklin, Benjamin, 315
- Fredrickson, George, 13, 15, 16, 25, 47–8, 52–4, 161
- Getoizacija, 510, 512
- Gilroy, Paul, 15–6, 44–5, 48–9, 50–2, 55, 71–2
- Goldberg, Theo, 13–16, 34, 36, 41, 44–50
- Guillaumin, Collete, 31
- Hamilton, Aleksander, 389

Hamitski mit, 276
 Hakluyt, Richard, 294–95, 297
 Henrik VIII, 246–47
 Hobbes, Thomas, 374
 Indijanci, vojne z indijanci 225–234, 306, 308
 Inkvizicija, 63, 183, 189–190, 282
 Irska, Irci, 279–80, 376
 Isabela Kastiljska in Ferdinand Aragonski, 162
 Las Casas, Bartolome, 229–34
 Jefferson, Thomas, 480, 451–460
 Kant, Immanuel, 485
 Kapitalizem, 33, 37, 139, 213, 251, 476, 477–480
 Kolumb, 226–227
 Liberalne teorije rasizma, 14, 30, 31
 Liberalno–nacionalna racionalnost vladanja, 486–477
 Limpieza de Sangre, 161–194
 Linne, Carl, 380
 Locke, John, 231, 335, 374, 383–84
 Lojalisti, 324
 Madison, James, 451, 472
 Marksistične teorije rasizma, 36–40
 McWhorter, Ladelle, 13, 5, 48–49, 52–57, 72, 132
 Mestico, zambo, mulato, 223
 Medicina in rasizem, 107, 127, 131, 137, 200, 556
 Mesto kot tehnologija oblasti, 219
 miskegnacija, 323
 Morton, George Samuel, 549–52
 nacionalizem, nacija, 205–208, 285–87
 Novokristjani, conversos, 165
 Nott, Josiah, 550–51
 Oblast, 85–110
 Omi, Michel in Howard Winant, 49–50
 Paine, Thomas, 441
 Patrioti, 324
 Petty, William, 264, 375, 377, 378
 Pogodbeno služabništvo, 327–30, 334
 Plantažna revolucija, 396
 Problematizacija, 82–83
 Problematizacija kolonializma, 294–302
 Psihološki pristopi k preučevanju rasizma, 35
 Puritanci, 387–89
 Regulacija Imigracije, 575–596
 Rasa, raza, 208, 265–66, 372–

Reconquista, 214

Requierimento, 215

Roanoke–izgubljena kolonija, 303

skupnost krvi, 172

Segregacija, 524, 589

Stoler, Ann, 13, 14, 25, 26, 44, 47

Subjekt, Subjektivitete, 138–161

Suženjske plantaže, 21, 163, 327–37, 341–
4, 397, 413, 420, 496

Suženjstvo, 234–242, 326–398

Španska monarhija, 247, 259, 295

Temna Španija – reprezentacije, 281